coll. 45

81.g.10

John Carter Brown Library

Purchased with the assistance of the

FREDERICK LIPPITT

BOOK FUND

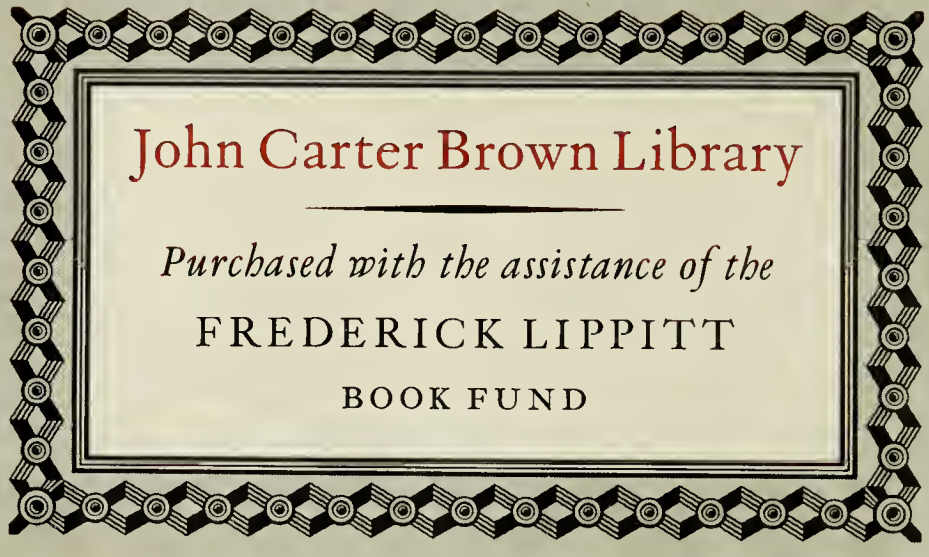

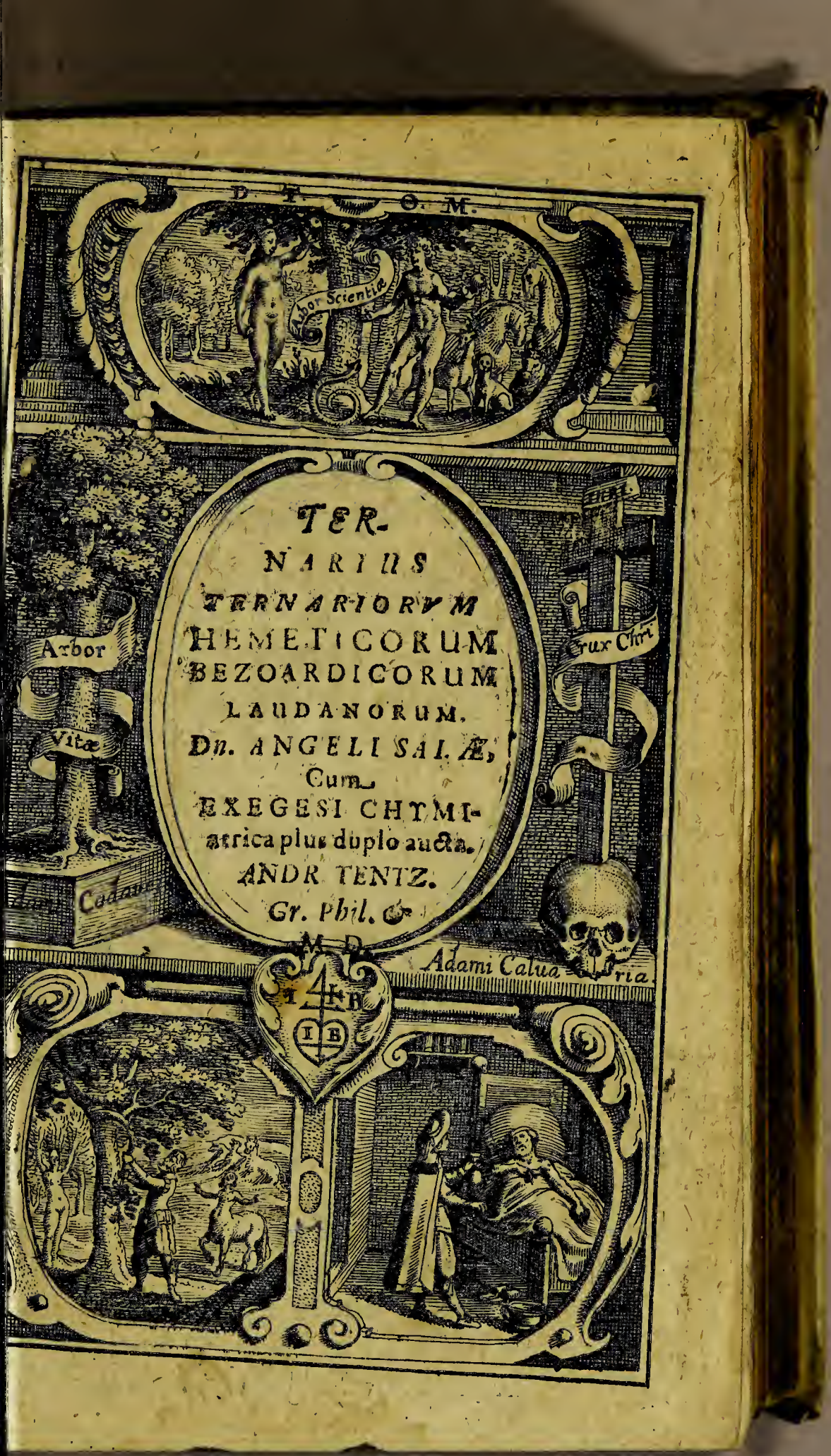
D. T. O. M.
Arbor Scientiæ
TER-
NARIUS
TERNARIORVM
HEMETICORUM
BEZOARDICORUM
LAUDANORUM.
Dn. ANGELI SAL. Æ,
Cum
EXEGESI CHYMI-
atrica plus duplo aucta.
ANDR TENTZ.
Gr. Phil. &
M. D.
Arbor Vitæ
Crux Chri
Adami Calua ria

RPJCB

TERNARIVS TERNARIORVM HEMETICORUM BEZOARDICORVM LAUDANORUM.

è Gallico Dn. Angeli SALÆ Sermone, latinitate κατὰ πόδα donatus, & ab infinitis mendis repurgatus

Cum

EXEGESI CHYMIATRICA plus duplo aucta

ANDREÆ TENTZELII
Greuſſ. Phil. & Med. Doct.

ERFURTI
Impenſis JOHANNIS BIRCKNERI
Bibliop. Anno MDCXXX.

Ex
Bibliotheca
Academiae
Rostochiensis
EX DUPLIS
BIBL. ACADEM. ROSTOCH.
DIVENDITUM
RPJCB

DEDICATIO.

Perillustribus & Generosissimis Comitibus ac Dominis

Dn. GUNTHERO,
Dn. ANTHONIO-HEINRICO,
Dn. JOHANN-GUNTHERO, &
Dn. CHRISTIAN-GUNTHERO

Fratribus Germanis.

S. S. Rom. Imp. Quadrumviris, Comitibus in Schvvartzburg & Hohnstein, Dominis in Arnstad, Sondershusa, Leutenberg, Lohra & Clettenberg.

Dominis & Mecænatibus meis observandissimis.

PErillustres & Generosissimi Comites Domini mei Clementissimi &c. Quod Itali tri-

bus verbis proverbio & veriverbio dicunt: A gran Signori, poche parole: id & hîc adprimè mihi usui est.

Quantum enim antiquissimam & generosissimam Familiam; quãtum etiam propriarum virtutum laudes; tales omninò C.C.C.C. vestræ apud neminem non audiunt (ἀπαρρησίας & non sum in rei veritate) de quibus cum Poëta non inconcinnè ego:

χθόνα ταρφάσοντες ἀλιπῆ χερῶν.
Quãs robur haud vulgare, & mens divinior astris.

De quorum numerosis animi, corporis, & Fortunæ benignitatibus modestè tacuisse meliùs; quàm διεξοδικῶς, minus tamen, quàm singula merentur, protulisse. Hoc tamen μηδὲ ἐξ ἀλλοτρίᾳ χορᾷ, μηδὲ ἀπεροδιόνυσον, uti vidéor mihi: Vestræ nimirum Magnificentiæ & liberalitati unice acceptum referendum esse, quòd integrum decennium in stu-

diis

diis literarum virtutumq; in celeberrimis quibuscunq; cum Germaniæ, tùm exterarum Nationum Academiis versatus, cum doctissimis plerisq; Mundi luminibus, quiq; nihil admirantur, quod vulgò miraculum est, de rebus aliàs impenetrabilibus conversatus fuerim.

Quomodo ergò melior mihi residéret animus, quàm si qua publica luce dignum aliquid acquisierim, eò ipso, velut haustà in cavam palmam aquulâ Parthorum Regi Rusticulus ille faciebat, ex peregrinis locis C. C. C. C. vestram me reducem salutare, eoq; quod re ipsa in referendis gratiis assequi nequeo, aliquantulum duntaxat imitari?

Ideoq; cum multa *Dn. Angeli Salæ* Gallica opuscula divisim scripta, in via obviam mihi venerint,

iis ipsis sub nomine *TERNARII TERNARIORUM* (cum τὰ πεντεῖα cujuslibet tria duntaxat sint) in unum fasciculum collectis, illud meum institutum per otium persequi minimè hæsitavi; Inprimis cum sequentes etiam obversatæ mihi causæ fuerint.

Primò, quod dictum librum perdignum judicaverim, qui non solùm in eorum, qui linguam Gallicam probè tenent, hygeiæq; mancipati sunt; sed & illustrium Dominorum, quibus non minus adversa contingit valetudo, quàm aliis τῶν πολλῶν, atq; è fæce triviali, & potissimum maleferiatorum magno sæpè Reipublicæ detrimento, insidiantur pocula, ingenii manumq; amplexibus hæreat. Est enim, si rectè judico, probatissimorum *CATHARCTICORUM*, certissimorum *BEZOARDICORUM*,

&

& tutiſsimorum LAVDANORVM contra omnis generis venena & difficillimos alios affectus ῥιζοτόμων remediorum, locupletiſsimâ è Chymico Galenicoq; penuario depromtâ ſupellectile, inſtructiſsimũ ἱεροφυλακεῖον.

Neq; enim ſcrupulum injicit, quod pleraq; novitatis vel invidioſæ vel detrimentoſæ aliquid præ ſe ferant; cum aliàs τὸ πρεσβύτερον βέλτιστον. Nova ſiquidem illa non ſunt ἐν τῷ γένει; ſed κατὰ τρόπον τῆς λειτουργίας ſolùm; nec interim τὰ κοῖνα καινῶς, ſed τὰ καῖνα κοινῶς dicta. Et ſi venena, uti venena etiam è Medicinarum familia ſimpliciter proſcribenda non ſunt, quin prius ad Juriſconſulti illius reſponſum, *Quanta, qualia & cui venena ſint*, quærere oporteat; Taceo ſi hoc κατ' αὐτὸ omnibus non arridet, Medicum contemplatione phyſica veneni explorationem habere, & in patho-

logia inter causas mortificas arte abigendas invenire posse; Quantò minus nova, uti nova, jure repudiabimus, dum præsertim uti nova, ita quoq; corpori humano salubria. θεῶν χεῖρες καὶ ἱερὰ ἀγκυρα, non minus ac Rhabarbarum, Mechoaca, Lignum Indicum, Gummi Gittæ, chelapa, imo ipsissimus Ignis, cujus usum Plinius refert cap. 30. lib. 6. gentibus quibusdam ante Ptolomæum Lathyrum Ægypti Regem ignotum fuisse; Aurum item potabile, Magnetismi, aliaq; infinita Neotericorum τεχνουργήματα, quæ veterum, Galenicorum potissimum, Schola omninò nesciebat, interim tamen hoc seculo tàm vera sunt (vera enim certitudinis suæ edunt testimonia) quàm verè vivens DEUS est, ipsâ Experientiâ ἀδόλως deprehendantur.

Insuper fateri omninò oportet: nul-

nullam artem tantum perfectionis culmen unquam attigisse, quin quotidiè curiosâ Artificum industriâ incrementum capiat. Id quod maximè in Medicina locum obtinet; puta quæ ejus naturæ, ut de illa cum Rhetico (teste Neandro in Epist.) verè dixerim, quod non sit Geometria, quin potius quanto quis plus in ea proficiat, tanto plus in ea desideret, de cujus etiam plurimis omnium seculorum celeberrimis sectatoribus affirmare ausim: Si per plus quàm Diabolicam, nescio, an invidiam, an arrogantiam fieri potuisset, ut quæ DEUS pluribus sparsim donavit, in singulis singula conspirassent bona; nec aliter in Foro, Famæ magis quàm Conscientiæ vivendo, utilissima quæq; verborum latebris, Delphici Dæmonis instar abscondita fuissent, ipsos in ægrotis restituendis miracula propè divina, vel jamdudum

præstitisse, vel brevi præstituros.

Hoc sequitur, quod in Gallia adhuc versanti mihi, domestici linguæ exercitij causâ librum hunc ad Medicinam non inutilem Latinitate donaverim. Ad quod ipsum uti animum frustrà adduxisse videri nolo, ita facere non possum, quin ad proximi emolumentum etiam publici juris illud faciendo concedam; cum præsertim obscurorum terminorum, styliq; chymici (non mentirer si plus quam Chymici dicerem) explicationem, & sic nodo suum cuneum adjecerim.

Quamvis autem affirmare non ausim in omnibus morbis assignatis Authoris remediis secundum DEUM me penitus confidere, nec verbi gratia, in hydrope panchymagogon minerale nostrum, Spiritum Vitæ aureum, cum

Ne-

Nectare Paracelsi succoso, vel Sanctorij, Itali, mirabili paracentheſi; In Quartana Specificum Paracelsi purgans, cum Eſſentia Myrrhæ, ſeu Floribus Salis armoniaci; In febribus intermittentibus plerisq; Antimonium modo vomitorium, modo dejectorium tantûm, cum Nepenthe antifebritico, &c. ἐνεργικώτερα eſſe, quàm quę Author hoc nomine commendavit; Hoc tamen ingenuè fateor: pro locorum Naturarumq; mirabili diverſitate, illa infinitis alijs remedijs palmam facile pręreptura. Ingenua enim prædicti Authoris mens probè mihi perſpecta eſt, quod ipsâ Experientiâ neglectâ phyſicis problematibus libros implere, vel quoquo modo conſcriptis pharmacis citra judicium & Experientiam fidem habere, cum interim nec illi ipſi quibus forte credat, illorum quicquam fecerint, (velut Podagrici me-

medicamenti ille jactator apud Galenum; de simpl fac. cap. 29.) minime gestiat; sed tantum, ac vix quidem, (quia merito physicas rationes ignorat) ratione elogijsq; decorandum sumat, quantum antea Experientia ipsi probatum dedit.

Vestris igitur Illustribus Nominibus, Clementissimi Domini, debitâ animi reverentiâ omne illud submitto & dedico; submixè rogans, ut suo more, ea scilicet, quam semper in Medicinam secretiorem declarârunt, benigna affectione accipere dignentur. Id quod ad majora fortassis stimulum adjiciet, vestrisq; C. C. C. C. me tâm devinctum reddet, quam

quàm ego me ipſis in Clientelam in poſterum etiam dari omninó cupio.

Valete Athleticè. Dabam Gruſsiæ 20. Iulii Anno 1618.

Perilluſtr. G. G. G. G. V.
addictiſs.

ANDREAS TENTZELIUS *Phil. & Med. D.*

Ad

Ad Lectorem Candidum.

VIden' Candide Lector Ternarium Bezoardicorum redivivum? Equidem opem & operam Bibliopolæ maximi facio, præsertim cum tam TENTZELIANA Exegesis, quàm Tractatus Salanus plurima & perpulchra pharmaca Chymica contineat: Nec quicquàm nisi hoc unicum saltim desidero. *Chymiæ nostræ materia subjecta est Elementatum vegetabile, Minerale, Animale. Modus elaborandi analyticus est partim, partim syntheticus. Prior consistit in legitima elementati in elementa sua dissolutione: Posterior in concinna dissolutorum compositione.*

Ille Physicam corruptionem; Hic regenerationem imitatur. Cum igitur uterq; summè necessarius existat, ecquid causæ est, quod ἀνάλυσιν omnes, σύνθεσιν nulli ferè tractent & propalent? Quid ad hoc candide lector? Si eidem inhias, quæso Dn. TENTZELIUM una cum reliquis Chymiatriæ Antistibus officiosè adhortare, ut qui hactenus plurima ex analyli depromta medicamina, imposterum ea quoq; quæ synthesin sapiunt nobis communicare haut gravetur. Vale!

Chymico-Phylus.

CAPUT I.

De usu vomitivorum, Medicinæ, optimorum quorumcunq; Philosophorum & Medicorum antiquorum & neotericorum testimonio, omnino laudabili & necessario.

ARbitror certè, quamvis nemo Medicus ullam uspiam vomitoriorum feciſſet mentionem: quod nihilominus rationis judicio naturali (quo ſummus rerum opifex homines præ cæteris creaturis donavit) deprehendere quilibet poſſit, magnum illorum uſum & inevitabilem neceſſitatem quibus generi humano in variis morbis plurimùm gratificantur. Idq; non ſolùm emunctoriorum, quibus corpus variè hinc inde locupletatum eſt, cauſſa; ſed & quotidianæ experientiæ & admirabilium curationum divitæ argumento. Attamen cum non deſint phantaſtica ingenia, quæ alienæ potius libidinis quàm experientiæ & Judicii divinitùs ſibi conceſſi rationem habeant (ſusq; deq; Ariſtotelis illud æſtimantes: negare experien-

tiam propter rationes, imbecillitatem intellectus arguere) *non potui non facere, quin antequam de particularibus præparationibus, & quæ de usu vomitivorum hactenus observare mihi licuit, sermonem aggrederer, eorum virulentis morsibus sequens antidotum opponerem.*

Hippocrates enim Medicorum Coryphæus 1. Aphor. 21. Quæ ducere oportet, inquit, quò maximè natura vergit, per loca conferentia, ducere convenit. *Id quod cum sale acceptum idem est, ac si* Hippocrates *dicere voluisset, quòd omnes evacuationes qualitercunq; etiam institutæ, absq; respectu ad naturam habito, incommodæ prorsus sint & illegitimæ; Quinimò Medicum naturam, cujus minister est, ceu Magistram intueri semper oportere, ut ne unquam quicquam ipsi contrarium aut impossibile moliatur; sed bene observet, quæ, per quam viam, ad naturæ motus juvandos evacuanda sint; Aliquando enim per secessum, aliquando per vomitum, jam per sudorem, jam per urinam, modò extraordinariâ viâ (id quod sæpè, imprimis tempore pestis veneno à corde per pustulas, furunculos, apostbemata &c: naturaliter excluso, usu venit) supervacanea purgari expedit.* Hinc eodem sensu Hippocrates *lib. 1. Aph. 2. affirmat;* Si qualia purgari oportet, purgentur, confert, & facilè ferunt, si contra, difficulter.

Et

Et iterum lib. 4. Aph. 3: In medicationibus talia educere è corpore, qualia ſponte prodeunt, utile; quæ verò contrario modo prodeunt, cohiberi oportet. *Cui ipſi ut majorem fidem conciliaret, exemplum haud inconcinne poſuit lib. 1. ab ipſo Galeno etiam in commentario probatum:* In perturbationibus alvi & vomitibus ſpontinis ſi talia purgentur qualia purgari oportet, conferre, & leviter ferri, ſin minus contrà. *Adeoq; evidenter conſpicitur per has Hippocratis ſententias, humores, mineras morbificas, non niſi per propria emunctoria & vias, per quas natura ſe utiliter evacuare ſolet, deducendas eſſe.*

Ex quo ergo rectô talô incedit argumentum: quòd vomitoria æquè remedia neceſſaria ſint ipſi naturæ, quàm reliqua; quando nimirum natura & humoris inclinatio per vomitum viam affectat, ut ſæpe contingit. Dummodo hoc in negotio ſatis prudens eſt medicus, *ad oportunitates Naturæ veras à falſis, naturales & utiles à non naturalibus & noxiis, diſcernendas, ne ignorantiâ occæcatus expulſionem deproperet, cui frenum potius injeciſſe naturæ ſatius fuiſſet.*

Hactenus quæ Hippocrates *in genere pro inſtructione nobis reliquit; jam & audiendus eſt, quæ in ſpecie de vomitoriorum uſu profitetur.*

Libro quarto Aph. cap. 17. & 18. inquit:

Eum qui febricitat, cibi fastidium, morsus oris ventriculi, vertigo, & oris amaritudo purgatione indigere per superiora significant. *Et paulo post*: dolores qui sunt supra præcordia, quicunq; egent purgatione, medicari per superiora significant, &c.

Videmus insuper Hippocratem vomitivorum usum magnifecisse non in robustis solum, pro ut alicui videri posset, sed in delicatis etiam & imbecillis. Libro enim de salubri diæta postquam de tempore vomitionibus oportuno disseruit, in hunc tandem Canonem etiam prolabitur: Quicunq; homines crassi & pingues sunt, & non graciliores, jejuni vomant, qui verò graciliores sunt ac debiliores, â cibis vomitum faciunt hoc modo.

Et quod vomitivorum usus tutus in debilibus etiam esse possit, minusq; suspectus, quotidiana observatio, quâ prægnantes non usq; adeò validas, in primis mensibus, assumptum cibum quotidiè per vomitu rejicere liquet, cum nihilominus maxima pars nil quicquam detrimenti neq; corporis, neq; fœtus ipsius, imò multum potius emolumenti ad facilem & salubriorem postea partum sentiat, satis superq; testatum facit. Sic parvuli etiam & teneri infantes sæpè spontè suâ vomunt; Quod ipsum tamen tantum abest, ut naturæ perniciem adferat, ut potius stomachò à

super-

ſuperfluitatibus exinanitô, multis corruptionibus, ex quibus poſtea varia ſymptomata, præveniat, easq; penitùs eliminet.

Ex quibus omnibus ſole meridiano clariùs apparet: vomitoriorum uſum nunquam interdictum fore in ægrotis, qui aliàs ſponté vomitiones ferre poſſint, dummodo de bené riteq; præparatis, & correctis, ne vel venenoſa, vel nimis acria, quibus æqué benigni, quàm maligni humores rejiciantur, proſpiciatur.

Ne tamen in mentem alicui veniat, neminem, quàm Hippocratem aſſertionis noſtræ vel autorem vel applauſorem extitiſſe; Avicenna *4. 1. cap. 18. (cujus & ſchola Salernitana de conſervatione ſanitatis mentionem facit) quindecim ſequentibus encomiis vomitoria, quantum ipſorum uſum attinet & procul dubio propriâ ſuffultus experientiâ extollit:*

Primum eſt: quòd capitis gravitatem tollat: idque maximè, ſi ex humorum ac vaporum multitudine è ventriculo ac membris inferioribus ſurſum vergente contracta ſit. Si verò à proprio ipſius cerebri fuerit nocumento, ab eo cavendum, ut qui gravitatem magis augere ſoleat.

Secundum: quod viſus aciem ſubtiliorem reddat; præſertim ſi viſus ob vaporum copiam è ventriculo ſurſum aſcendentem

obscuratus fuerit ? aliàs enim offendit potius.

Tertium : quod nauseosam auferat satietatem ; Humorem enim in ventriculi spatio innatantem, eumq; ad nauseam excitantem evacuat.

Quartum : quòd illi etiam ad cujus ventriculum flava bilis confluens cibum corrumpit, egregiè opituletur : eam enim per superiora exturbat.

Quintum : quòd stomachi subversionem atq; abominationem ex pinguium ac dulcium alimentorum esu contractum submoveat.

Sextum : quòd appetentiæ amissionem, & corruptum ipsius ventriculi desiderium, quo nimirum acria solum, aut acida, aut pontica appetuntur, curet. Vomitus namq; ejusmodi affectionum causas omnes removet : remotis vero causis, effectus quoq; tolli necesse est.

Septimum : quòd corporis ex humorum redundantia ortæ lassitudini conveniat : evacuatâ enim materiâ, vires corporis omnes levantur & recreantur.

Octavum : quòd renum ac vesicæ ulceribus succurrat : materiam namq; eò corruentem ad oppositam abducit partem.

Nonum:

Nonum: quòd lepræ auxilietur: & maximè quidem, si cum vehementi vomitivo, quale veratrum cum primis existit, eliciatur. Hoc enim lepræ materiam eradicatu difficilem è remotis locis subducit. Quinetiam primæ concoctionis errata corrigit; quo fit ut reliquæ concoctiones absolutiores fiant. Lepræ enim origo est à concoctricis facultatis corruptione.

Decimum: quòd corporis colorem ex vitioso aliquo humore depravatum emendet: ipsum enim à cute aliò derivat.

Undecimum: quòd epilepsiam ex ventriculi cum cerebro sympathia obortam curet; Humorem enim, cujus evaporatione epilepsia accidebat, è ventriculo expellit.

Duodecimum: quod ictero, illi præsertim qui ab obstructionibus initium ducit, medeatur: vehementiore siquidem vomédi conamine obstructionum materiæ â locis, quos obsidebant, avertuntur. Ad hæc materia etiam pituitosa, quæ ejusmodi ferè parit obstructiones, vomitu educitur.

Decimum tertium: quod asthmati subveniat: causam ejus antecedentem tollat. Quin thoracem etiam ac pulmonem calefaciendo superfluitates absumat, unde asthma gignebatur.

Decimum quartum: quod tremorem atq; paralysin curet; harum enim passionum materiam aufert.

Decimum quintum: quod magna & nigra ulcera in extremis partibus, & impetiginem (materiam divertendo) curet.

Arnoldus de villa nova *eximius Medicus Papæ, Cardinalium, multorumq; Italiæ principum, de symptomatibus inordinatum victus regimen subsequi solitis, sermonem tractando de vomitibus sequentia in medium profert, cap. 10. Breviarii*: Multos vidi, qui ciborum & potionum multam receperunt quantitatem, qui illicò ægrotare cæperunt, & nisi ejus provocassem vomitum, in ægritudinem, vel febrem periculosam, & fortè mortem incurrissent, qui statim liberati sunt propter vomitum provocatum. *Et ulteriùs*: Competit etiam his qui stomachum habent repletum, Phlegmaticis viscosis, & malis humoribus; & febricitantibus ex plenitudine, & repletione nimia; Competit etiam his, qui habent nimiam gravitatem corporis, abominationem, venarum extensionem, & rigorem cum calore: hæc enim plenitudinem stomachi significant, & vomitus his competit. *Et paulò post de febribus inquit*: Valet etiam contra tertianam veram

& no-

& notam, & contra quotidianam & quartanam. *Proponit etiam inferiùs vomitiva, quibus ad prædictos affectus uti commodè possimus.*

Johannes Fernelius *Medicorum dogmaticorum nostri seculi facilè princeps, multa rerum experientiâ clarissimus, quô nomine etiam apud Regem cæterosq; Galliæ principes multos annos in magno honore habitus fuit, diffusè de utilitate vomitoriorum disserit lib. 3. meth. med. c. 3.* Quæ verò facilis & moderata obtigerit vomitio, inquit, saluberrima est & purgationum omnium præstantissima. Noxios quippè humores ex ipsis fontibus sinceros elicit, & evacuat, omnem quæ in ventriculi capacitate, in ejusve tunicis hæret illuviem inprimis expurgat, è præcordiorum membranis, è cavis jecoris & lienis, & ex panerea omnis generis supervacuos humores sinceros elicit, quos plerumq; nec Hiera, nec aliud vehementissimum ullum, etiam frequens pharmacum in alvum exturbare potest. *Id quod observatu dignum est, iis qui omnem stomachi illuviem non nisi per alvum deturbare vanô labore student; Illâ enim cum per vomitum potius nata sit expurgari, nihil efficiunt; quàm quod corpus debilitent, absq; tamen causæ morbificæ demolitione. Et ulteriùs inquit:* In ventriculum ex his locis viæ breves ac expe-

ditæ magis quàm in alvum directæ sunt, per quas facilis est vomitio. Quanquam autem primum ab interioribus evellit, consequutione tamen caput reliquumq; corpus levat. Quocirca omnibus opitulatur affectibus, qui præcordiorum impuritate ortum acceperunt, languenti appetentiæ, nauseæ, cibi fastidio, crebræ vomitioni, ventriculo, præcordiisve distentis, ictero, cachexiæ, febribus intermittentibus hemicraniæ, vertigini, incubo, epilepsiæ, suffusioni, omnibusq; capitis, affectibus, qui præcordiorum sympathia contracti sunt, & quos è præcordiis in reliquum corpus effusa impuritas protulit. In quocunq; igitur affectu langueſcit appetentia & nausea vomendiq; desiderium fatigat, si pharmaco non satis fit, vomitione curandum. Nam quæ purgatio non eluit, extirpat vomitio, & quæ illinc non facilè labuntur in alvum, promptè in ventriculum remeant. Tanti igitur vomitionis vis æstimanda.

In sequentibus verò totam vomitoriorum tecmarsin, quomodo nimirum, & in quibus personis administranda sint, luculenter demonstrat.

Josephus Quercetanus *excellentißimo-*

rum

rum Philosophorum nostri seculi non postremus medicus ordinarius Regis Henrici IV. Gallorum, arcanissimorum naturæ secretorum Mystagogus, & utriusq; methodi medendi, Dogmaticæ puta & Hermeticæ experientissimus, in Pharmacopœa Dogmaticorum restituta cap. 16. de vomitoriis, quantum ipsorum usum attinet, sequentia notavit:

Vacuatio per vomitum in longè majore frequentioreq; olim usu erat, quàm jam apud nos. Nonnulli inter Medicos recentiores eum idcircò abdicare videntur, commoveat, & disturbet, nec non molestissima plura inducat symptomata: adductus præterea his ratiunculis, nostras regiones multò frigidiores esse, quàm Græcorum, cujus nationis Hippocrates frequentissimè eâdem vacuatione utebatur, & infiniti post illum alii Græci authores, ipsius exemplum secuti; addunt etiam, homines nostrarum regionum esse multò pituitosiores, & minus ad vomitum proclives. Sed his rationibus & argumentis parum ponderis ineſſe, nemo non videt: quæ idcirco tanquam frivola explodentur, cum econtrà hujus vacuationis usus utilissimus, & summè necessarius sit ad plu-

rimos

timos affectus graviſſimos & deſperatos profligandos, licet vel ijs, quæ maxima agendi vi & poteſtate excellunt, quorumq; ne periculum quidem facere audent, potius ejusdem ſint inimici, ſic enim naturæ adulatores tantùm ſunt, qui imbecillis nimis, & invalidis præſidiis eam fruſtrà propugnare conantur, nec potentibus ſatis armis, illius hoſtem ferociſſimum adoriri cogitant: qui interim velut invictus cuncta illorum eccoprotica, imò vomitiva, blanda & adulantia ridet, & reſpuit, quibus eliſis vix ſecundò ad eadem auxilia refugere audent.

Communis concluſio doctorum habetur proſolutione.

Quæ ſingula tot autherum teſtimonia (meo arbitratu) meritò ſufficere deberent, ad opinionem omnibus expectorandam, quâ ægrotos miſerè perire maluerunt, quàm ab initio ſtatim, viribus naturæ adhuc integris exiſtentibus, nec totâ maſſâ ſanguinis intimiore labe correptâ, vomitoriorum beneficio auxilium ſtruere; Neq; Medicorum turpem ignorantiam, ambitionem, metum, avaritiam, vel quicquam aliud ab ægrorum parte, quod me ipſum, fateor, ſæpè deterruit, tanti ponderis eſſe, quæ vomitoriis detrahere, vel uſum ipſorum alicui, ne minimé quidem ſuſpectum reddere valeant.

CA-

CAPUT II.

De Remediis ad excitandos vomitus Antiquis familiaribus in genere.

LEgimus Hippocratis, Avicennæ, Dioscoridis, Rasis, & aliorum antiquissimorum Medicorum hanc fuisse sententiam: quod si quis menstruo semel spatio Bacchi Genio tantùm indulgeat, ut stomacho ad nauseam usq; repleto Vomitus excitetur, sanitas hominis tutius conservetur, ægritudines præsertim Chronicæ citius & jucundius profligentur. Id quod adhuc tum quoq; pro studio Sanitatis infallibili à plurimis observatur. Quamvis ergò probabile alicui videri posset, hanc vomitus citandi rationem quodammodo naturalem, & satis facilem esse, argumento scilicet magnæ illius repletionis in stomacho, cujus causa vomendi conatus magis promptior quàm jejuno stomacho; item quòd ebrii ad quævis subeunda pericula minus meticulosi sint, quàm sobrii; Nihilominus prædicta opinio tanti æstimanda non est, uti ceu Salubrem Medicoq; dignam illam accipiamus. Etenim licet hâc ipsâ vomitionis specie, omnis vini superfluitas ex stomacho exhausta videtur, nihil tamen quàm terrestrior tantùm tartareaq; saburra rejecta est, spiritibus interim sulphureis præcalidis & penetrantibus à tergo relictis.

Id

Id quod communi potatorum ſuffragio certum eſt, qui quamvis fortiſſimos vomitus, non leves etiam tam per alvum quam per urinam excretiones habuerint, nihilominus extremis capitis doloribus, inflammatione totius corporis, partium nervoſarum languore, tremore, convulſione aliisq; malignis ſymptomatibus corripiuntur. Prædictum ergo vomendi genus tantum abſit, ut ſalubre naturæq; conſentaneum ſtatuamus, ut nemine niſi Bacchi æmulis, vinipotis, Cyclopicis, ſponſis Penelopes & fruges conſumere natis dignam æſtimemus. Siquidem plura, alia magis naturalia utiliaq; hoc ipſo nomine expetenda remedia Deus nobilis largitus eſt: Quinimò ipſiſſimi opinionis illius Magiſtri ſcriptis ſuis ebrietatem liberiusq; potandi ſtudium cane pejus & angue perſequuntur.

Alia ergò antiquis magis probata vomitoria, in tres claſſes principales diſtributa legimus; Quorum quædam ſint lenia, ſeu dulcia; quædam mediocria; quædam violenta.

In primorum cenſu collocarunt uſum aquæ tepidæ in magna quantitate cum modico oleo olivarum, aut oleo amygdalarum dulcium; vel cum Syrupo Acetoſæ, Oxymelle ſimplici, aut ſimilibus, leniente, modicè abſtergente, & inciſoriâ facultate præditis.

Mediocrium ordine comprehendunt decoctionem

onem radicis Raphani. Atriplicis, Erucæ, Naſturtii; ſæpe etiam miſcent Oxymel ſcilliticum, aut Hydromel cum radicibus Aſari compoſitum; Quæ ipſa vomitoria practicis Medicis communi ſtylo inſerviunt, quibus nimirum vel nihil, vel parum experientiæ eſt, de novis Hermeticorum inventis. Quidam etiam in uſum revocant ſummitates ſambuci, ſemen & radices Ebuli, Radices Betonicæ; vidi quoq; coagulum, quô ad caſei ſequeſtrationem Coloni utuntur, eodem nomine præſcriptum fuiſſe. Singula enim hic facultate quodammodo citatiore prædita ſunt, quàm priora.

In tertium ordinem referuntur Helleborus, albus, Tithymalus, Peplus, & id genus ſimilia, venenoſa & violenta remedia, de quibus mox ſermonem habebimus. Obſervatu autem dignum nobis occurit hoc in loco; quod ſecundo ordine incluſa, quamvis minimè maligna, aut periculoſa, quoniam tamen ſuperfluitatibus corruptis & in ipſis ventriculi tunicis tenacius inhærentibus imparia ſint, aliquando magnas ægris moleſtias creent, & perturbando, nihil tamen promovendo generandoq; flatus, colicam, torſiones ventris, cruditates, & imbecillitates ſtomachi aliaq; id genus ſymptomata inducant.

Quod vomitoria illa violenta attinet: nemini dubium eſt, tàm pernicioſa ea eſſe, ut dum

adhi-

adhibentur, ne vitæ quidem parcant, Medicos vitæ custodes vires adimendo dedecus pro gloria concilient. Quod ipsum antiquorum antesignanus Celsus ultro testatur (de Helleboro differendo) quando aperte dicit: quod non semper bonis ægrorum rebus fiat, quinimò plerumq; in Sanis etiam, cum sanitatis maxima jactura conjunctum sit, istiusmodi vomitoriis quicquam tentare; Unde & Hippocrates amico suo Democrito Helleborum vel similia propinare, non fuerit ausus, affirmando: fortibus istiusmodi pharmacis robori vitali maximam securim injici vitæq; humanæ noceri posse.

Et hæc sunt principalia argumenta, quæ Medicis prædicta vomitoria ut plurimum exosa meritò reddant. Apud Hermeticos verò, quoniam majori cum Securitate præsentem materiam tractant, uti diffusè in hoc ipso tractatu demonstrabimus, longè frequentior vomitoriorum usus, & meritò, existit, quàm olim apud veteres.

CAPUT III.

De præcipuis vomitoriis ab Hermeticis Medicis è Mineris inventis; deq; illorum præparatione, mirabili efficacia, vero usu, & approbatione.

Postquam in præcedentibus satis verborum fecimus,

fecimus & demonſtravimus re & ratione, & Medicorum quos unquam Sol vidit Clariſſimorum authoritate: vomitoriorum uſum, omnino ad auxilia Medicinæ pertinere, & econtra magno cum periculo Antiquitatem craſſis illis Medicinis vomitus procuraſſe, cujus nomine quilibet Medicus, cui meliora abſcondita, in univerſum meritò abſtineret; ſupereſt modò, in apricum ponere, magnas gratiæ divitias, quibus Deus Archiater plurimis Medicis hâc ætate benedixit, ingenium ſcilicet artis Chymicæ, magnæ illius naturæ imitatricis, aperiendo, cujus beneficio jam, non ſolùm medicamenta veterum corrigere, depurare, viribus exaltare, norunt, ſed & (anatomias omnium rerum in profundo terræ abyſſo creſcentium Metallorum Margaſitarum, Talcorum, Sulphurum, Vitriolorum, aluminum, Salium, aliorumq; corporum mineralium inſtituendo) ſaluberrimorum ſecretorum ad ſanitatem defendendam talem conſtituere Monarchiam, quæ omnes veterum medicamentorum theſauros multis antecedit paraſangis. Quamvis enim è Græcorum & Arabum familia de mineralibus multa literis mandarint, in ſuperficie tamen hæſerunt & cortice rerum, nucleum ſeu veram ipſarum cognitionem nunquã attigerunt.

Id quod in ſpecie trium vomitoriorum mineralium longe excellentiſſimorum, & à plurimis

multo usu probatissimorum argumento vel maximè liquet. Quantùm enim Planetarum & Astrorum cœlestium dignitas & perfectio superior longè est, quàm inferiorum corporum; Tantùm virtus ipsorum præponderat virtuti antiquorum vomitoriorum. Et hoc est quod Josephus Quercetanus utriusq; partis censurâ scitè & ritè factâ, capite de vomitoriis in sua Pharmac. dicit: Inventa sunt nostra ætate, sicut fæcundo temporis progressu nova rerum inventio indies incrementum sumit, multò præstantiora vomitiva, multoq; tutiora, quorum usus plurimus hodie existit in diversis & gravibus affectibus curandis. Iis etiam adjectis, quibus plerique vomitum nocuum & infestum existimant: ut verbi gratia in pleurisibus, quarum plerisq; vomitus valdè necessarius est, ut pestilentibus & in iis, qui cum lumbricis sive vermibus complicantur, de quibus supra in cap. de aquis, ubi descripsimus aquam nostram benedictam purgativam vomitivam, mentionem fecimus.

Quæ ipsa Aqua Benedicta nihil aliud est, quàm infusio croci metallorum cum aqua Cardobenedicti Cinamomô correcta, uti videre est dicto libro p. 126. & 127. Eamq; benignissimum & efficacissimum vomitorium in prædictis affectibus

ctibus multis experimentis idem Quercetanus summopere extollit.

Vomitoria ergò quæ è mineralium familiâ neoterici citò, tutò, jucundè usurpant, præcipuè tres materias agnoscunt: Vitriolum, Antimonium, & Mercurium *vulgò Argentum vivum dictum. Hæ ipsæ mineræ variis modis ad vomitus excitandos præparantur; quemadmodum hac de re passim plurima.*

Cum autem mei instituti non sit singula repetere, multò minus propriis gloriari inventionibus: quinimò usum duntaxat vomitoriorum legitimum ostendere, & contra blasphematorum Calumnias confirmare; Descriptiones trium *duntaxat, familiaritate usus, operationis benignitate, & facilitate præparationis, pauperibus æque quàm divitibus commendatissimorum subjungam, uti sunt:* Salis Vitrioli, Antimonii præparati seu Croci Metallorum & Mercurij vitæ. *Eorum ergo præparatio verus usus & approbatio præsto sequitur.*

CAP. IV.

Sal Vitrioli seu vomitorium vitriolatum.

R. *Vitrioli ungarici cærulei, & optimi, quantū vis, fac calcinentur in crucibulo ad ignē*

rotæ, donec in pulverem bruneum seu obscurè purpureum abeat.

Observationes.

Si Vitriolum Calcinatum, prædictum Colorem non adipiscitur, sed rubrum duntaxat instar Boli Armeni permanet, dum sal inde extrahere cupis purum & candidum, nihil accipies quam Vitriolum ejusdem coloris, formæ & Saporis, ut fuit antea.

Pariter si nimis Calcinatum fuerit, ad nigredinem puta, vel spongiositatem, adeò ut spiritibus acidis spoliatum prorsus sit nec multum salis inde conficies, nec quod purget multum.

Extractio Salis.

Vitriolum prædicto modo Calcinatum ponatur in vase vitreo, superfundatur aquæ communis bona quantitas, sensim tamen & sensim agitando, ne in fundo conglometur, donec aqua affusa (quæ tâm calida evadit, ac si Calci vivæ superfusa fuisset) refrixetur; alias vitro adhæsio fieret, ut rumperetur. Stent ita viginti quatuor horas, postea trajiciantur per Chartam emporeticam in patinam latam vitream, *& fiat exhalatio super ignem lentum furni minusculi arenosi, donec sal in fundo reperiatur siccum & coloris quodammodo incarnati, qui tamen pulverisando in albedinem convertitur.*

Hoc

Hoc ipsum Sal eodem modo extrahitur de capite mortuo ab olei Vitrioli destillatione residuo, Colcotar dicto. Quoniam tamen operæ pretium non est, ut quilibet, qui sale Vitrioli opus habet, olei ipsius destillationem ad manus sumat; prædictum processum exactius tantò proposui. Vitriolum enim tanti pretii non est, ut quem magnæ cura, ne perdatur aliquid, afficiat; Et Artifex ad prædictum calcinandi modum melius observabit, num satis calcinatum fuerit, nec ne; quod in destillatione olei fieri minimè potest.

Aliô modo præparatur Vitriolum (ut Medico vomitorii loco inserviat) in formam subtilis magisterii substantias puras à terra impura sequestrando, & iterum uniendo simul (quemadmodum in libello meo Anatomia Vitrioli intitulato monstravi) unde in lapidem Colore Saphyreo, multumq; transparente coagulatio subsequitur, qui Vitriolum Regeneratum *appellatur. Attamen quoniam per triennium hucusque Salis illius confectionem vidi, & ipsemet tractavi, quo multorum morborum curationes feliciter successere, ejus conficiendi rationem potius, quam cujovis alius hujus loci propriam facere volui, ut quæ facilis præparationis satis nihilominus virium ad destinatas operationes obtineat.*

VIRTUS ET PROPRIETAS Salis Vitrioli.

Authoris juramentum de Salis Vitrioli bonitate

Testor Deum, & certò cuivis promitto Lectori, quòd inter medicamenta vomitoria, tàm simplicia, quàm composita, & quomodocunq; præparata, sive Mineralia sive vegetabilia, quæ vel ab aliis adhiberi vidi, vel ipsemet adhibui, nullum observaverim magis universale, magis interim præ cæteris ad purgandum superfluitates in stomacho, corruptosq; humores in ipsius tunicis impactos, benignum, quàm hoc ipsum Sal Vitrioli.

Salis Vitrioli benignitas.

Adeò siquidem tutò, adeò facilè operationem perficit suam, ut meritò jure Mãna vomitoriorum *veniat appellanda. Quemadmodum enim manna cœlestis inter omnia lenientia benignissimæ indolis existit, ut propterea nulli non personæ absq; ullius periculi suspicione exhiberi possit: Ita se res habet cum vomitorio nostro vitriolato, quo ad faciendos vomitus assumpto ordinariè nihil, nisi à Medico præscripta & præparata, à naturâ verò proscripta materia e stomachi regione, absq; majori humorum in centro usq; sopitorum perturbatione & naturæ lacessitis viribus (quamvis ejusmodi violenta vomitio aliquando ex usu sit pro morbi & materiæ intus hospitantis differentia) rejicitur.*

Egregiè valet contra Epilepsiam, aliaq; cere-

bri

bri ſymptomata ex corruptis & acribus è ventriculo ſurſum actis vaporibus orta: Item contra ſquinantiam, Pleureſin, Febres peſtilentiales Lipothymiam à repletione humorum corruptorum & Bilis circa orificium ventriculi effervescentia. Vermes enecat, Epar, Lienem, & Renes, deobſtruit, urinarios meatus purgat. Reſiſtit Catharris in pectora & pulmonum organa prolapſis, ut in ſequenti curationum exegeſi latius patebit.

Joſephus Quercetanus in Tetrad. p. 153. dum de utilitate à vomitionibus contra Epilepſiam, Apoplexiam, & ſimiles cerebri affectus procuranda loquitur ſequentibus verbis extollit: Veteres præſtantius vomitivum Helleboro albo nullum habuerunt. Multa præſcribere poſſemus, minus quidem vehementia: at alijs omnibus citra diſcrimen, tutiora. Sed inter omnia, hoc quod ſequitur, in omnibus id genus affectibus ſingulare & congruentiſſimum ſubſidium eſt, ſal videlicet colcotharis Vitrioli, extractus, ſi ex ſirupo ſcyllitico ad ſcrup. ſ. propinetur. Mira enim tum præſtabit. Idem Sal naribus inſpiratus ſternutationem etiam egregiè ciet, citra vim cerebrū ſeroſis ſuis excrementis expediens. Atque hoc quidē ex ſpagyrica arte

petitum est remedium. *Et in sua Pharmacopœa cap. de vomitivis p. 394.*

Satis mihi sit hic in nostram Pharmacopœam unum saltem vomitivum inserere, quod paratur ex Sale Vitrioli, de quo accipias grana 7. 8. vel 10. pro ægrotantis viribus, idque dissolvas in vino, iusculo, aut congruo aliquo liquore, & exhibeas iis, qui eo opus habent, & mirandos elicies effectus.

Quibus omnibus Medici merito moveri deberent (si qua ipsis hactenus parum hoc de sale constiterit) ut pro genuino illud amplecterentur medicamento; è contra vero longa illa Apozemata, quibus sæpe ad mortem usq; discruciantur ægroti, & sæpissimè absq; profectu, cujus rei plura habemus exempla, post terga relinquerent.

DE DOSI.

Dosis salis Vitrioli est à scrupulo. ſ. ad drachm. ſ. pro una vice, quando qui purgari debent validiusculi sunt. Assumitur cum vino, cerevisia, iusculo carnis, aut qualicunq; alio, contra morbum subjectum inserviente liquore.

Num Vitriolum acrimoniæ & corrosionis causâ intra corpus tutò præscribi possit?

Medicorum quorundam scrupulosorum nimio

vis communis accusatio est, etiamsi nec naturam Vitrioli nec aliorum mineralium satis perspectam habent, quando alios de usu hujus Salis tam rotundo ore differentes audiunt, quod dicant: Vitriolum corrosionis nimis esse particeps, unde stomachus, intestina omnesq; partes corporis internæ, quas transeat, immane quantum lancinentur, & pugnacissimè pro hac sua sententia, cum tamen ne unicam quidem historiolam ad illam roborandam adducere possint, pugnare non desinunt.

Ad illorum igitur persuasiones convellendas: dico; quod si naturam omnium purgantium à summis ad minima usque, ut & rerum balsamicarum & Traumaticarum penticulatè examinare velimus, rem aliter, se non habituram, quàm quod singula corrosivam quandam facultatem, cujus beneficio corpori administrata mundificationem partium corruptæ materiæ rectificationem, naturæ corroborationem unitatemq; redintegrent, intimitus & potentiæ quodam gradu possideant. Quod idecq; corrosivum hoc nomine dicitur revera mundificativum existit: naturæq; simplici rosione minimè adversum: Non ignotum quidem est, plura dari quæ intra corpus assumpta partibus inhærendo viscerum inflammationes, excoriationes, pustulas & vesicas excitent; Cujus farinæ sunt cantharides Bupreſtes,

Euphorbium, Radices & Succus Tithymali, & similia. Sed horum maligna operatio nullo modo corrosivæ & causticæ ipsorum facultati, simpliciter ascribenda est, sed malignæ ipsius venenositati quâ scatent, & extraordinariæ qualitatum distemperiei, cujusmodi in Vitriolo simul accusari potest.

Quod si ergò ad retentiones urinæ in Hydrope, & aliis infirmitatibus à Medicis dogmaticis ordinentur aliquando hujusmodi vesicatoria, quibus ad superficiem tantùm applicatis vesicæ, pustulæ, & excoriationes excitantur, quorsum opprobrium dicamus Vitriolo, cui nemo tanta facinora imputare jure potest? Videtis ergo, quâ distinctione opus sit inter corrosiva & vesicatoria, & venena tenaciter adhærentia & penetrantia. Insuper Vitriolum interius magis corrodens non est, quàm Sal, quem in quotidiano victu ceu verum naturæ balsamum usurpamus. Quod enim utriusq; internam attinet substantiam, Oleum Salis tam impensè corrosivum & acre reperimus, quàm nemo dixerit esse oleum Vitrioli; Ab illo enim ritè præparato, ne aurum quidem se defendere potest, ut ne dissolvatur, sumtamen in hoc Vitrioli oleum facile aspernetur, quòd ideóq; etiam in plurimis ægritudinibus usu variè frequentatur, dum è contra in oleo Salis adhibendo sat meticulosè, ratione facultatis summè

Sal Vitrioloacrius.

me subtilis & penetrantis procedere oporteat. Vitriolum ergò, de caustica ipsius facultate loquẽdo, minus periculosum est, quam Sal commune.

Quod ipsius acrimoniam, quam post se relinquit, attinet, quæq; aliunde non est, quam ex mixtione substantiæ cupri aut ferri, certò scimus, illud duplo magis virtute illam ipsam ob causam cæteris omnibus salibus præeminere. Quod ipsum etiam affirmat Paracelsus cap. 8. lib. de Vitriolo dum de usu Vitrioli crudi ita dicit: Statuendũ enim est, quod unũ purgativum cui salsedo & acetositas cũ virtute purgatrice conjuncta sit dupla virtutis nobilitate excellat magis, quàm cætera omnia purgantia. *Et libro de specificis, Vitriolum & Tartarum solido fundamento pro specificis purgantibus præ cæteris omnibus confirmare studet, propterea quod Tartarum satis acre sit & acidum, ut Medici dogmatici etiam eo ipso ad segnitiem purgantium corrigendam utantur; Exasperat enim facultatem purgatoriam, & ita corrigit, ut nullæ torsiones ventris inde subsequantur. Inteream tamen Tartarum quoq; tàm urens est, ut aurifabri præ cæteris illud ad mundificandum argumentum cujus omnem externam spurcitiem absorbet, assumant. Imò novimus quod Tartarum acrimoniæ suæ causa cuprum consumat prorsus, & in æruginem cogat. Sed quid anxii sumus in hujusmodi*

modi æquè frivolis, quàm supercilioſis argumentis refutandis? anne videmus quod ne ſaccharum quidem, mel, manna, Sal, oleum Olivarum, acetum, vinum, aliaq; balſamica de quibus paulò ſuperius dictum, quorum tamen & Medicina & œconomia celebres fecit uſus, inſigni corrodendi facultate careant? In ſumma omne quod commedimus & bibimus, quàm ſuave etiam & acceptum nobis habeatur, noſtro arbitratis corroſivum quicquam participat, *vel hoc ſolum argumento: quòd per urinas, per ſudores, & per alia excernendi loca, talia evidenter rejiciantur. Non ideoq; qualitas urens in culpa eſt, quòd corpus offendatur, ſed quantitas, & abuſus, quibus ipſis limites definire, ad neminem alium quàm ad Medicum pertinet.*

Quantum tamen uſum Vitrioli attinet, legimus apud Dioſcoridem antiquum Rei Herbariæ Heroa, crudi quoq; Vitrioli drachmam unam pro vice uſurpandi libertatem ipſum conceſſiſſe, quo nimirum cum aqua, vel aceto poto, vel cum melle lincto vomitus proritavit, latos vermes enecavit, & fungorum venenoſorum ſymptomatibus reſtitit.

Thomas Bovius *patricius nobilis Veronenſis in ſuo flagello contra pſeudomedicos rationales affirmat: quod plurimis Vitriolum crudum bono cum ſucceſſu contra Pleureſin, laterumq;*

dolores,

dolores, & febres peſtilentiales exhibuerit; Imo quod ipſemet in una aurora ſeptendecim ſuis domeſticis ad peſtis præſervationem propinarit. Hoc ego ſcio quod multi in Italia Muſicam exercentes Vitrioli modicum per vices, cum ſaccharo mixtum hauriant, ad pectus purificandum pulmonum ℥ organa, quibus ad cantandum accuratius utantur, rectificanda. Sic Vitriolum etiam collyria & aquas Ophtalmicas ad medelas oculorum, omnium partium, delicatiſſimorum, tutò ingreditur. Quod ſi ergo Vitrioli ita crudi non reformidandus uſus eſt, quid in meliori ratione ipſius ſali locum concedamus? puta quod ignis beneficio non ſolum à magna ſpirituum acrium & penetrantiſſimorum copia, ſed etiam à terrâ ſua metallicâ ponderoſâ, viſcoſâ ℥ libertatum, operationem omnino benignam & ſalubrem præſtat. Cujus rei experientia omnium rationum argutiis longè major, fidem haud dubiam facit.

Et hæc de uſu Vitrioli Medicinâ probato. Qui prædictis rationibus ſibi minus ſatisfactum videtur, nec etiam obſervationibus infra notandis ſibi ſatisfactum iri arbitrabitur, Huic Deus obſtinati ſui animi ergò gratiam & ſaniorem mentem largiatur, opto.

CAP.

CAP. V.

Vomitorium secundum, seu Mercurius Vitæ.

ARgentum vivum seu Mercurius Metallicus variis modis præparari potest, non solùm ad vomitiones inferendas, sed etiam ad alvum duntaxat sollicitandã sine molestia, non magis quàm Aloe; Eundẽ etiam Mercurium Diaphoreticum efficies, qui non nisi per sudores & per urinas operetur. Sunt, qui in lue venerea ad humores peccantes per os extrahendos usurpant; quod tamen absq; periculo non existimo fieri; Quoniam, dum ut opus est, continuatur, maxima injuria cerebro & stomacho accedit, & perniciosissima sæpe symptomata excitantur. Quemadmodum enim magnus ille Paracelsus in Chirurgia magna demonstrat, operatio præter naturam prorsus est, infectos & per totum corpus corruptos humores medicamento versus cerebrum, cor, aliaq; nobilia viscera deducere velle. Et esto, quod hæc curandi Methodus in una persona bene succedat; econtra certè infiniti alii ad internecionem usq; miserè torquentur, id quod plurimis Exemplis satis superq; constat.

Mercurii usus pro Apophlegmatismate parum tutus.

Sed ad vomitoria Mercurialia, de quibus ab initio propositum nostrum erat, nos revertamur, quæ nimirum salutaria sunt medicamenta, &

nemi-

nomini benè præparata & exhibita noxia exi-
stunt. Potissimùm autem hoc in loco Mercuri-
um vitæ comprehendimus. Cujus præparatio-
nem seu inventionem potius, ut & plura alia,
Paracelsi Archidoxis capite de Mercurio vitæ, de-
bemus. Sic enim ibi: ℞. inquit, Mercurium
essensificatum & cum æquali Antimonij
portione sublima, postea super marmor
dissolve & coagula iterum ad quartam usq;
vicem. *Quamvis enim plurimi Alchymistæ hoc*
in loco Paracelsum de longè alio divinori & mi-
raculosiori Mercurio interpretentur: saniores
tamen prædictum processum ad literam sequen-
do, miscendoq; Mercurium sublimatum, quem
Paracelsus per Essensificatum id est subtilisatum
& purificatum intelligat, cum Antimonio, &
destillando, ad cognitionem benedicti hujus vo-
mitorii adspirarunt. Multi deinde pro suo in-
vento venditarunt. Utut tamen sit; honorem
nunc Paracelso solum adscribo, & Scaphũ, Sca-
bam dico ligonem, ligonem, donec alius quidam
Æsculapius χυμικώτερος, si Diis placet, urgen-
tioribus argumentis probarit: Paracelsi descri-
tionem non, nisi de mystico quodam Mercurio
accipiendam esse. Sacra enim Medicina frivolis
persuasionibus se contaminari non patitur, sed in
rerum experientia & viva demonstratione con-
sistit. Mercurius vitæ ergò conficitur hoc modo:

Discriptio Paracelsi.

℞. An-

Descriptio Mercurii vitę perspicua.

℞. Antimonii purissimi
Mercurii Chrystallinati ana ℔ ſ.

Redige in pulverem ſubtilem, & in furno clauſo per Retortam deſtilla oleum, quod rectificatum in arena ad tertiam vel quartam uſq; vicem evadit, ut ne nivis candori cedat; ſuperfunde poſtea, aquam communem in magno vaſe, & pulvis ad fundum præcipitabitur ſubtiliſsimus, quem lavari tàm diu oportet, donec nullam amplius acrimoniam præ ſe ferat, poſtea exicca, & in vitro apto cuſtodi ad uſum.

Quidam Regulum Antimonii ad hoc ipſum aſſumunt non crudum Antimonium. Quoniam tamen prædictum ſatis probavi, nec diſcedere inde, nec de alio, de cujus virtutibus nulla mihi foret certitudo, quiquam aſſerere volui.

VIRTUS & PROPRIETAS MERCURII VITÆ.

Mercurius Vitę universaliter purgat.

Vomitorium hoc Mercuriale longè efficatius operationem perficit ſuam, quàm Sal Vitrioli. Nam in ſtomacho comprehenſum, facultatem expultricem mirum quantum ad humorum corruptorum non ſolum in ſtomacho, ſed & omnibus corporis partibus contentorum attractionem, & poſt modum expulſionem per os, per alvum & per urinam, quemadmodum medicamenta verè catholica facere conſueverunt, excitat & promovet.

novet. Neque tamen ullius calamitatis causam præbet, quantum in personis plus quàm centum, cujuscunq; ætatis, infantibus etiam & decrepitis observavi. Maximopere excellit contra pestem, venena omnis generis, vermiculationes, inprimis ad purgandos lue gallicâ infectos, contra sciaticam, junctur arum dolores, Hydropicorum aquas, quas supra alia omnia mineralia, Lunâ purgante solùm quæ verum specificum Hydropicum meritò celebranda, *exceptâ, ad votum evacuat. In Helvetia Sancto Galli operatorem quendam Chymicum novi, qui Mercurium hunc ceu Panacæam in omnis generis quàm contumaciſsimis infirmitatibus exhibet, & miraculosâ dexteritate ab omnibus Medicis desperatos sæpe sanitatem restituit. Tale quid Iosephus Quercetanus etiam Pharmacopœa suæ p. 199. de dicto medicamento sequente Encomio testatur:* Est enim omnium, inquit, vomitivorum & purgativorum præstantissimum, ultra quam dici aut cogitari potest, stupendosque planè effectus prodit in diversis morbis profligandis. Præstantia tam insignis remedii vi quasi è manibus nostris extorsit clariorem ejusdem descriptionem, quam clausulæ loco, huic capiti appendere volui, ne aliàs mancum mutilumq; forte videri posset.

Varia insuper probitatis & virtutis admirandi hujus vomitorii argumenta producerem, nisi in bona causa & sapientibus tria verba putassem sufficere.

DOSIS.

Datur ab uno ad quatuor & quinq; grana unica vice, inchoando ab infantibus duorum triumve annorum usque ad robustos & validos: incochleare uno vini optimi vel jusculo carnis calido, vel etiam cum pauxillo sacchari rosati.

Num Mercurius venenum sit necne?

Sennertus affirmat p. 191. lib. 6. Pract. med.

Obiicere forte quis posset hoc in loco: quòd Mercurius prædicti vomitorii principalis pars, ab Antiquis, argumento tam horribilium symptomatum, quæ commune sublimatum, Mercurium tamen præparatum, consequuntur, pro veneno mortifero habitus fuerit, ideoq; nec jam tum pro salubri medicina rudioribus obtrudendum esse. Respondeo autem ad hunc modum: primò quod hoc mera duntaxat sit opinio veterum, puta, qui hac de re certam experientiam nullam habuerunt, sed ab extremitate frigoris duntaxat externi conjecturarint, ac si Mercurius bellum prorsus ἄπτονδον cum corpore humano haberet; vel etiam, ob ponderis sui causam intestina fortassis perforaret &c, Tanti autem

tem momenti hæc non sunt, ut illis ipsis infascinati, non vacuas etiam aures Neotericorum Medicorum quamplurimorum dicteriis & experientiis concedamus. Siquidem de Brasavola celeberrimo Medico, aliisq; magni nominis legimus, quod & crudo Mercurio contra vermes non solùm in adultis, sed & infantibus, & parturientibus absq; periculo usi fuerint; Ad hanc sententiam affirmat Fallopius etiam libro de morbo Gallico cap. 26. Si bibatur argentum vivum, nullum facit nocumentum. Vidi mulieres, quæ libras ejus biberint, & sine noxa. Ego exhibeo in vermibus puerorum & nullum parit symptoma, solùm necantur vermes, Sic notum est, apud aulicos Germaniæ principum stabularios, minoris q; conditionis homines, consvetudinem increbuisse, quod, si qua inter ipsos vino quipiam captus nesciat quid faciat, argentum vivum in vino vel cerevisia ipsi propinent, elevando eò usq; poculum ut argentum vivum simul & semel intra corpus devoluatur; Nec aliam fundi calamitatem sequi, quam quod (sit venia dicto) bombis ventris egregiè ebuccinatis, caligas fortè maculando, aliis duntaxat risum moveant.

Adeò luce meridianâ dum sudum est, clariùs apparet, antiquos conjecturâ illâ suâ toto cœlo aberrasse: dum nimirum quod naturam argenti vivi concernit, hisce nostris oculis

contrarium videamus. Quòd vero argentum vivum ſublimatum venenatam labem præ ſe ferat, id non proficiſcitur à naturali argenti vivi proprietate, ſed à permixtione & coadunatione ſpirituum ſalinorum, cum quibus ſublimatio facta eſt, quibus etiam debetur ſubſiſtentia illius inſtar Sacchari. Attamen ſi ſublimatum cum argento vivo analicâ proportione mixtum, denuò id℥ ad quartam vel ſextam us℥ vicem ſublimatur, donec nimirum inſipidum prorſus deprehenditur; ad triginta vel quadraginta grana abs℥ omni periculo, ipſius exhibitio eſſe poterit, & tam ſuaviter per inferiora purgabit, ut ne Aloe, nec cuivis alii lenienti medicamento hac in parte cedat. Id quod conſpicuum quo℥ eſt, quando Vitriolum & Salnitri invicem miſcentur & deſtillantur, (quamvis neutrum horum per ſe non ſaluberrimum præſtet remedium) quod ab hâc mixtione corroſivum intenſiſſimum ſuboriatur, Aqua fortis nimirum guſtui omninò intolerabilis, & ad uſum corporis internum perniciosiſſima. Videte ergo quàm ſagacem oportet eſſe Medicum, in rerum naturalium ſympathias & antipathias perſcrutatione: ſiquidem & vegetabilia cum mineralibus hoc habeant commune, ut ex duorum pluriumve valdè utilium permixtione perniciosiſſimum quoddam reſultare poſſit. Sed ut ulterius conſtet: argentum vivum cum debitis menſtruis etiamſi corroſivis præparatum,

um, postea iterum dulcificatum, & benè corre-
tum, Medicinam esse intra corpus minimè refor-
midabilem; eandem sententiam quoq; Petrus An-
dreas Matthiolus, *eorum qui de simplicibus scri-*
serunt per totam Europam facilè princeps, Archi-
ducum Austriæ tempore Maximiliani secundi, Im-
peratoris Medicus Ordinarius, in lomment. lib.
Dioscoridis cap. de Argento vivo: uti etiam libro de
lue venerea, ubi affirmat, quòd morbo Gallico infe-
ctis præcipitati (qui pulvis est ex argento vivo cum
aqua forti factus) cum Perlis, aliisve cordialibus
correcti ad dimidium usq; scrupulum uti & contra
Melancholiam, non minus, quàm Lapidis Armenij
usus esse possit, verissimam amplectitur. Fallopius
tract: de Bubone pestilentiali cap. 12. sequentia de
usu præcipitati docet: Sed notate unum, cujus
in superioribus mentionem feci, quod aliqui
feliei cum successu exhibere solent pro phar-
maco solutivo præcipitatum per os. *Nos non*
latet Iohannem de Vigo *Medicum & Chirur-*
gum experientissimum in variis, iisq; gravissimis
luis venereæ symptomatibus hoc medicamento tàm
intrinsecus quàm extrinsecus fuisse usum.

Leonhardus Fioravanta *Medicus Italus in*
frequenti usu habebat pulverem quendam ex Mer-
curio, Ferro, Chalybe, Auro & aqua forti, Lapidem
Philosophorum dictum, *in forma confectionis*
tabularum, in omnibus ferè humani corporis affe-

ctibus; Quemadmodum videre est libro Coronæ Medicinalis intitulato. Et novi annosum quendam Medicum in inferioribus hisce regionibus juxta Brabantiæ fines, qui beneficio hujus Medicinæ, curationes ad miraculum præstitit; Cujus nomen publicè hic appellare non licuit, ne ita cuilibet ad tàm nobile secretum aditus aperiretur. THomasus Bovius *in Flagello pseudomedicorum Rationalium scribit: pulverem quendam ex argento vivo, Auro & Aqua forti, cum sale communi exasperatum, postmodum dulcoratum, & fragmentis lapidum pretiosorum correctum, quem* Herculem *propter admirabilem, quà in domandis pluribus affectibus pollet, potentiam, appellat, omnibus aliis catharcticorum speciebus multis parasangis, uti multa etiam exempla recenset, antecedere.*

Imò non dissiderem centum autores mihi præstò esse posse, immotis rationibus confirmantes, quod Argentum vivum in sui natura, multò minus bene præparatum, venenum minimè existat, imò quod maximarum virtutum particeps meritò in tantâ existimatione apud omnes versetur. Hinc non injuria factum est in celeberrimis totius Europæ Officinis, pulverem illum flavum, Turbith Minerale appellatum, quo peritissimi Chirurgi ad luem veneream, & multos alios affectus curandos utantur, prostare. Et hæc sufficiant

ficiant ad faciendam fidem: Mercurio injuriam fieri si veneni astringatur, dummodo experientiæ, veritatis animæ, & Medicis quibuscunq; Christianis non minus quàm Paganis, omnia quæ non capiunt, carpentibus fides habeatur.

CAP. VI.

Vomitorium tertium, seu Crocus Metallorum.

Antimonium variis modis præparatur, in forma vitri flava, rubra, nigra, aliisq; coloribus. Destillantur inde liquores cum variis additionibus; sublimantur flores albi grisei, flavi, rubri, & purpurei, per se solum, præcipitatur etiam variis liquoribus Mineralibus. In summa in varias redigitur formas, ad auxilium corpori humano utile inde conficiendum, non solum in excitandis vomitionibus, sed & Diaphoresi promovenda. Crocum Metallorum verò quod attinet.

Descriptio croci Metallorum.

R. Antimonii pellucidi & venis albicantibus pleni instar argenti, Salis nitri purificati ana, quantum vis, pulverisa in simul, & in olla ferrea satis ampla vel etiam in mortario, vel olla terrea bene vitrificata superinjice carbonem exi-

guum accensum & in continenti ignis apprehendet materiam; Moveatur ergò bacillo ferreo, & instar pulveris tormentarii conflagrabitur. Inde Antimonium instar resinæ fusum, redige in pulverem subtilem, & lava cum aqua communi ad Salis nitri reliquias auferendas. Nota tamen quod unica ablutio ad prædictum scopum obtinendum omninò sufficiat. Postea rescca, inq; cistulâ vel vitro benè serva ad usum.

VIRTUS ET PROPRIETAS Antimonii hunc in modum Vomitorii facti.

Si Antimonium substantiæ est venenosæ, extra controversiam versatur, quod illa venenositas auferenda sit, antequam securè pro salubri corporis Medicina venditari possit. Hoc si ullo modo tentatur rectè, certè eo, quo prædiximus, vel maximè perficitur. Rationes hæ sunt: quoniam videmus quod in illa adustione substantiæ magis volatiles, propter venenositatem maximè suspectæ, consumantur, & in aerem exhalent.

Cujus rei obtinendæ causa olim calcinatio instituebatur, quâ Antimonium primò in pulverem albicantem redigebant, postea per fusionem

in

in vitrum, quemadmodum adhuc tùm plures facere consuevérunt. Ea tamen præparatio nimis longa, molestaq3, nec interim tàm secura, quàm prædicta Croci nostri.

Insuper considerandum est; Sal nitri inimicum sua natura existere Arsenico, Realgari, aliisve mineralibus venenis, adeò ut cum illis commixtum & Vulcano traditum non possit, cum proprio spiritu non venena quoq3 illorum vel in aerem abripere, vel penitus mortificare, qua de causa postea quod relinquitur, tutò intra corpus pro Medicina assumatur.

Quinimò eodem artificio Arsenicum corrigitur, ut in ulceribus malignis internus ipsius usus nil quicquam reformidandus. Quidni ergò prædictum vomitorium ab omni malignitatis suspitione liberum censeamus.

Ergò felicem præstat purgationem corporis ἄνω καὶ κάτω, vix minori promptitudine, ac Mercurio vitæ suprà ascripsimus. In genere utilis ipsius usus in omnibus affectibus repertus est, in quibus & aliorum præstantium vomitivorum. Inprimis tamen bellum indixit Ictericiæ, obstructionibus lienis, Epatis, Febribus intermittentibus, tempore & horis naturæ convenientibus; Nam (prosunt,

Temporibus Medicina valet, data tempore
Et data non apto tempore nulla juvant.

Martinus

Martinus Rulandus Imperatoris Rudolphi Medicus ordinarius pro valentißima & verè γνησία habuit Medicina, & ſub diverſis nominibus modò hac, modò alia ſpecie, exhibitum occultare ſtuduit. Joſephus Quercetanus itidem Aquam ſuam benedictam inde conficiebat ut jam tum diximus antea. Modus ipſius recipiendi in Pharmacopœa pag. 126. ita reperitur.

Aqua Benedicta Quercetam.

℞. Croci Metallorum unc. j. aquæ Carduibened. libr. 2. vel tres: Cinamomi unc. ſemiſ. Macera omnia per biduum aut triduum; dein trancola, & uſui reſerva hanc aquam, quæ optimo jure meretur nuncupari AQUA BENEdicta: Inſignes enim & mirandos edit effectus. De hac ſume unicam j. & ſemis, aut amplius horis matutinis: Non eſt ingrati ſaporis; blandè provocat vomitum, & quatuor aut quinq; ſedes, evacuando per ſuperiora ſimul, quod vix præſtabit aliud remedium.

Sic plures alii, & præclari Medicinæ Doctores, eodem hoc remedio laudabiliter fruuntur. Attamen quo affectu nihilominus fiat, quod malevoli calumniatores, in me meiq; ſimiles hoc nomine opprobria dicere non deſinant, cum tamen longè majori jure, quàm illi (in myſtica enim Artis ſecreta penitius cum Deo ingreſſi, naturam

curam rerum accuratius inspicimus) præparationibus hisce utamur, syncere judicantibus relinquo.

DOSIS.

Dosin Croci nostri quod attinet, ordinariè propinatur in infusione à granis sex, ad octo, vel decem in vino, cerevisia, aliove liquore congruo, magis aut minus, secundum quod ægri opportunitas, ætas, aut virium robur.

Hujus loci in Gallico tractatu erat Censura Petri Andreæ Matthioli, quam in Comment. super lib. 5. Dioscorid. cap. de Antimonio quatuor memorabilibus curationibus beneficio Antimonii vitrificati peractis de eodem Antimonio subnexerat.

Quoniam verò integra Orationis series ipsius me defecit, haud nimirum præstò habito ipsomet Authore, satius duxi, lectorem cum desiderio aliquo, quippe quod ipse facile explere posset, mihi relinquere, quàm me ipsi cum suspicione. Videat ergò qui velit Matthiolum citato loco. Zyngerum in Examine principiorum Chymicorum, cap. 3.

Gesnerum Pedemontanum, Bovium, Basilium, Valentinum, Alexandrum, Suchtenium, Platerum, Penotum, Crollium, & alios,

& alios, qui non injuriâ ſaluberrimas Medicinas & τῶν θεῶν χεῖρας ex Antimonio parare ſummo ſtudio contenderunt, & feliciter quoq; conſequuti ſunt.

Modò appendicis loco Curationibus quibusdam prædictis medicamentis in locis memorabilibus peractis, recenſendi vacabimus.

OBSERVATIONES CURATIONUM.

Pro confirmanda majori fide, de vomitoriorum noſtrorum uſu & efficacia.

CURATIO I.

ANno 1609. Genevæ Filius annorum 13. Illuſtriſſimi Domini, Domini Johann-Georgij principis Anhaltini Comitis, Aſcaniæ, Berenburg & Zerbſt &c. magno aliquo morbo afficiebatur, à Catarrho cum tuſſi & febricula, qui tandem in Epilepſiam quotidianam cum maniacis agitationibus, oris, brachiorum & crurum convulſionibus conjunctam terminabatur. Curam ipſius gerebant præclari Medicinæ Doctores Dn. Marcus Offredus, Caſtor Novus, Bonetus, & Paulus Offredus, magnaq;

gnaq; industriâ, uti omninò decet, Diætam, purgationes, Clysmata, Phlebotomiam, Sacrificationem, unctiones, suffitus, & plura alia suggerebant medicamenta; Verum tantùm aberat, ut juvaretur, ut malum potius quotidiè magis magisq; incrementum caperet; Tandem itur ad me, qui cum aliis collocutus vomitionem suasi beneficio salis Vitrioli faciendam. Quo etiam exhibito, ad tres vices, quatridui spatio pristinam sanitatem omninò recuperavit, quâ in adhuc vivit Dei gratia sanus & superstes.

CURATIO. II.

Mense Septembri præterito filiolus Henrici Majeri opificis cujusdam quinq; circiter annorum, acerba vehementiq; tussi afficiebatur, cum febri continua anhelitus difficultate, quibus superveniens paroxismus Epilepticus convulsionem dextri Cruris, postea dextri brachii, colli, oris, oculorumq; horribili cum aspectu faciebat. Dumq; plus quàm trigesies paroxismo correptus erat, in tantam ecstasin incidit aliquoties, ut cuivis mortuus videretur.

Accersitus ego vesperi horâ nonâ, dum magnam respirationis difficultatem in ipso sentiebam, & mali ipsius principium à catarrho & gravi tussi extiterat, aliter judicare non poteram quin quòd materia phlegmatica & viscosa à cerebro

cerebro in thoracem stomachumq; delapsa, omnis Calamitatis causa fuerit. Mox ergo dedi salis Vitrioli scrupulum unum in cerevisia calidâ, quo factum est, ut statim vomitus materiæ nigræ instar sanguinis coagulati & corrupti cieretur, adeoq; paroxismus diminueretur. Tertio post die prædictum medicamentum reiteravi, & alvum duntaxat sollicitavit; Factum tamen est, ut spatio 24. horarum à sævioribus symptomatibus liberatus fuerit. Cæterum Julepis quibusdam pectoralibus & specificis febrilibus in dies ter quaterve usurpatis à reliquis etiam penitus evasit.

CURATIO III.

Præterita æstate filiolus Erasmi Percivalii Musici Angli sex annorum, febri ardenti & continua, magnoq; capitis dolore & inquietudine, tumore ventris, palpitatione cordis, aliisq; periculosis symptomatibus ægrotabat. Propino ego vomitorium Salis Vitrioli ad purgandum stomachum. Sequenti vesperi, postquam finita erat purgatio, dedi dosin cujusdam Bezoardici in formam Electuarii ad sudores proliciendos compositi; Ordinavi insuper julepum vitriolatum ad mitigandum febris ardorem, humores corruptos demulcendos, adeoq; confortandum stomachum & intestina.

Et

Et quarto die ab omnibus afflictionibus ita liberatus fuit, ut nil quicquam ipsi ad hæc usq; tempora ad sanitatem desit.

CURATIO IV.

Similes alicujus morbi curam præstiti in juniori filiolo prædicti opificis Heinrici Majeri, qui tres annos duntaxat natus beneficio vomitorii, Mercurialis, Rosa mineralis *appellati, simul cum julepo vitriolato sanitatem recuperavit, ut & hodie superstes vivat.*

CURATIO V.

Filius Dn. de Beaumont Comitis Heinrici Nassoviaci Officiarii, Febri ardente exanimatus fere, assumpto Sale Vitrioli cum prædicto Julepo tridui spatio lectum dereliquit absq; recidiva.

CURATIO VI.

Mense Julio Anno 1611. sub mediam noctem defluxio suffocativa filiolam meam adoriebatur adeò, ut intortis oculis impeditaq; respiratione morti valdè vicina esset.

Ore vi diffracto aquam vitæ rectificatam absorbendam dedi, & frictionem super nares stomachumq; ea ipsa, fieri curavi, & post dimidiam horam ad se redire & loqui iterum cepit. Tertio post die difficultate respirationis labo-

laborare cepit, & Rosam Mineralem ad granum unum exhibui, unde materiâ quadam viscosâ per os projectâ, melius habuit.

Nihilominus octavo die in febrim ardentem subitò incidit, magna cum inquietudine & respirationis difficultate implicitam, adeò ut de vita ipsius jam penitus actum arbitrarer; Minutam pillulam ex prædicto pulvere cum Sacchari rosati modico adhibui, tenendo ipsam capite, donec medicamentum operaretur. Et materiâ biliosâ, magna illuvie per os & per alvum rejectâ, sanitatem recuperare ab illo ipso puncto cepit jam tum σὺν Θεῷ superstes.

Curatio VII.

Æstate præterita, filiola Edovvardi Spillinck Sartoris Angli, tres circiter annos nata, febri lentâ & continuâ diu afflicta, adeò ut corpore tabe consumpto flatibusq; ad miraculum distento nihil spei ferè reliquum; potationibus continuè indulgebat, nil quicquam commedendo. Vnica solùm vice pulveris Mercurialis mei granum unum exhibui, unde ἄνω καὶ κάτω purgata, & partibus internis per habitum corporis æquè quàm per urinas deoppilatis, paucos intra dies integrè convaluit.

Curatio

CURATIO VIII.

ANno 1666. Menſe Auguſto Noribergæ in Hoſpitio ad Anſerem aureum dicto Carolus Berlingerus Conſiliarius Cæſareus Sexagenarius valdè corpulentus media nocte impetuoſiſſimum Catarrhum è cerebro in Thoracè ſentiebat, cum difficillima reſpiratione, interceptione loquelæ, & paroxyſmo ſimul febrili; Per occaſionem huic negotio intervenicns ego debito ſymptomatum examine præmiſſo, dum uſum vomitorii cujusdam valdè opportunum arbitrarer, quatuor grana prædicti pulveris, cum vini Malvatici cochleari propinabam.

Cujus operatione feliciter abſolutâ ſtatim reconvaleſcere cepit, & poſtmodum medicamentis quibusdam pectoralibus confortantibus aſſumptis quarto poſt die iter Pragam ſalvus & incolumis ſuscepit. Valdè autem admirabatur pulveris hujus efficaciam, & inde plures ipſius doſes pro viatico ſibi comparavit.

CURATIO IX.

Anno 1610. cùm Illuſtriſſimi Comitis Johan de Naſſau Catzenellebogen Vianden & Dietz, Domini in Beilſtein &c. Medici ordinarii officium ſuſtinebam, in ſuperiori palatinatu (ubi generalis militiæ proteſtantium præfectus caſtra locaverat. Bohemum quendam Johann

Adam Dominum de Zedtvvitz Asch & Krugesreut &c. VValthurni sex miliaria ab exercitu nostro, gravi Catarrho á cerebro ad centrũ corporis, omnesq; ipsius partes delapso laborantem inveni, cum magna respirationis afflictione punctura laterum, acerbissimo dolore dorsi, urinæ difficultate, febrili paroxysmo, aliisq; symptomatibus. Re diligenter pensiculatâ, & cum alio, qui præstò ibi erat, Medicinæ Doctore communicata, salis Vitrioli dosin unam exhibui. Unde plurimâ pituitosâ materiâ per os, alvum, & urinam, refusâ, statim quietus factus est (per triduum enim ex suffocationis metu nullum somnum viderat) & ab inde nutritione refectus, secundo post die à prædictis symptomatibus magna animi alacritate meiq; nominis honore evasit. Retrò tamen misi ad corroborandum cerebrum, pectus, stomachumq; mundificandum & pulmones à putrefactione præservandos: Balsamum meum Cephalicum, *cum* liquore *quodam* ex Myrrha, Aloe, & Croco *singulo mane guttatim assumendum, & horum beneficio pristinam recuperavit sanitatem.*

CURATIO X.

Justus Soenen Vir annosus & imbecillis constitutionis, civis Haganus, æstate præterita Catarrho

tarrho suffocativo cum febri continua, magnâ tussi, gravi ℥ respiratione correptus, ueo ℥ usus consilio, Sal Vitrioli intra quadraginta horas bis assumpsit, nec non alia quædam confortantia, & quin ℥ vel sex dierum spatio integre restitutus ad hæc us ℥ tempora bene habet.

CURATIO XI.

Catharina Petri Sutoris Hagani prope tarcterem habitantis uxor multorum annorum in æstate ex Catarrho in pectus prolapso, nec à natura plus justo imbecilli digesto, periculosa plurima ℥ incidit symptomata: Primo Salis Vitrioli dosin administravi, postea potionem purgantem, ad orificium stomachi emplastro de melitoto nostræ inventionis admoto; Et quin ℥ vel sex dierum spatio denuò incolumis evasit.

CURATIO XII.

Superiùs enarratum fuit, quomodo Dominus Zedivvitz feliciter meâ operâ restitutus fuerit, tum temporis nimirum, quando stipendio generosissimi Comitis Nassoviaci Medicinam faciebam illud: Ipsum causa postea erat, quod paulò post ad Dominum Georgium Christophorum Dn. de VValthurn & VValdouvv &c. vocarer, Is ex defluxione quadam podagrica calida (communiter bilioſa, Paracelso verò calido resoluto

Salepontico vel tartaro acuto dicta) in omnes fere junctur as extremarum partium præcipitata, tanta inflammatione & intumescentia laborabat, ac si Anthrax seu Carbunculus pestilentialis fuisset, cum gravissimo dolore.

Primâ statim vice ipsum vomere feci beneficio Salis Vitrioli; vesperi sequenti propinavi medicamentum Diaphoreticum & confortativum adhibito quodam cataplasmate aperiente specifico ad locum affectum. Intra tridui spatium tàm se in melius recepit, ut equum ascendere, ad libitum exspatiari, & venationibus interesse commodè posset. Eodem malo idem aliquando confixus iterum simili medicina ab omnibus doloribus vindicatur. Sic vidi in aliis itidem podagricis Sal Vitrioli aliaq; vomitoria, inprimis ubi stomachus humorum corruptorum labe coinquinatus fuerit, summam utilitatem præstitisse. Interim Medicum & in hoc virum oportet esse prudentem. Cuilibet enim pro naturæ, viriumq; conditione adaptanda sunt remedia.

CURATIO XIII.

Affectus ungaricus seu Febris Ungarica symptoma est, quod homines cum hemicrania, vertigine, cephalalgia extremoq; dolore capitis

cum

cum inquietudine, aliàs furore vel stupiditate omnium sensuum, cordis item passionibus, difficultate anhelitus, pleuritide, squinantia, pruzella, dysenteria, lienteria, paroxysmis febrilibus immane quantum adoriri solet; Contagiosum insuper est adeo, ut ad pestis naturam verè accedat, quamvis hoc interstit discriminis: quod hoc majori cum vehementia cerebro, & Spiritus animalibus insultet, pestis minus: Id quod plurimorum hoc ipsô malô afflictorum historiis confirmare possumus. Factum enim est, quòd ægri capitibus muros impetierint, & sic cerebrum penitus conquassando vitam misere finierint; Alii hôc eodem morbô defuncti, multos annos postea judicii & memoriæ imbecillitatem, & ferè ad singulas Lunæ mutationes, conquesti sunt. Eodem morbo tùm temporis, cum in castris Medicum agerem, brevi, antequam exercitus dimitteretur, in nostri ordinis milites maximoperè sævire, & insultus suos de unô ad alium valdè accelerare cœpit, adeò ut infectorum à sanis sequestrationem instituere, imò Nosocomio non multùm dissito curam ipsorum gerere necessum fuerit. Variis remediorum generibus auxilia tentabam, nihil tamen felicius succedere observabam, nec majori dexteritate morbo detrahere, quàm vomitionem beneficio Salis Vitrioli promotam. Quando enim in prima statim

Febris Vngaricæ crudelitas.

accessione administrabam, paucis diebus omne periculum eluctabantur. An verò dicta symptomata ab effervescentiâ quadam corruptorum in stomacho humorum ortum duxerint, quorum nimirum eradicatione beneficio Salis Vitrioli factâ, remissio successerit; an hujusmodi Vomitoria occultâ quadam proprietate huic malo bellum indixerint, litem nemini movebo; Certum interim est, hoc eodem medio me innumeros in integrum restituisse, quod hujus loci facere omninò operæ pretium videbatur.

CURATIO XIV.

Anno 1602. Dum Dresdæ primo praxi Medicæ me manciparem, Cæmentarii cujusdam curam habebam, is à casu ab alto ædificio (unde abstinendo à potione vulneraria, abstergente mundificante sanguis interius coagulabatur) diuturnitate temporis tandem Asthma, & tabem cum febri incurrebat, quam affectionem quilibet pulmoniacam arbitrabatur. Consideratis diligentius causis hujus mali, administrabam quatuor vel quinq; dies potionem digestivam, postmodum dosin unam pulveris Mercurialis supradicti & tria quatuorve frustula materiæ carnem elixam (præterquam quod duriora) referenti per os rejiciebat, succedebant postea sanguinis guttæ; Quamobrem potionem consolida-

tivam

tivam pectoralem propinabam, & intra paucos dies pristinæ sanitati restitutus, relictum laborem magna omnium admiratione, denuò subiit.

CURATIO XV.

Anno 1606. similiterè curationi ab operario quodam Chymico in quæstore Dn. Baronis de Panderff circa fines Helvetiæ susceptæ interfui; Isipse itidem diu ægrotarat, ac si fuisset pulmoniacus atq; adeo phtisicus, tàm profectæ ætatis, ut ab omnibus ferè Basileensibus & Schaufhusianis Medicis, prognostico relictus vix meliora speraret. Nihilominus per vomitoria integrè sanitatem recepit, & bis terve interea per eandem regionem iter faciendo ipsum incolumem vidi. Cautiùs ergò mercari discant impostorum Medici Classici, nec sententiam deproperent, antequam rem planius & plenius perceperint, Judicium enim secundum Hyppocratem difficile.

CURATIO XVI.

Non absimile mihi usu venit, cum Secretario illustrissimi principis Christiani Anhaldini &c. Dn. Augustino de Kolen. Ille phlegmatis è cerebro in pulmones decidentis causa, singulo, mense anhelitus suppressionem patiebatur cum periculo suffocationis, Salis Vitrioli

unicam solummodo dosin accipiendo, & mox multa per vomitum reiiciendo perfectissimum inde solatium percepit, adeoq; eodem die negotia pertractare sua commodè potuit. Et hoc auxilio ipsum sæpius postea, sine ulla virium diminutione, vel sanitatis jacturâ, quod quis fortè repetitô ipsius usu suspicaretur, sanatum vidi. Hinc etiam pro certo statuo, hoc ipsum medicamentum longè salubrius menstruâ usurpatione ad sanitatem conservandam, esse, (in iis nimirùm qui ex liberaliori Genio stomachum Cacochymicum habent) quàm Ebrietatem ab Antiquis usq; adeò commendatam.

CURATIO XVII.

Absolutâ feliciter curatione in Cæmentario illo Dresdensi, quod suprà narravi, fama mihi satis inclarescere cæpit. Hinc ad quendam accersor lue Gallica immane quantum infectum, ita ut ad minimum magnis duodecim tumoribus, & ulceribus ab inguine ad pedes usq; innumeris refertus esset. Multorum Medicorum consiliis usus, qui suffumigationibus variis q; periculosis medicamentis, cruciatibus immaniorem illam reddiderant, tandem pro desperato derelictus erat.

Ego cum conditione retinendi honoris utcunque etiam res succederet, primò ulcera Aqua

quadam

quadam minerali lavari, Balsamo Sulphuris deinde illinir i, & Emplastro convenienti tegi curavi; postmodum vomitiones & purgationes intendi beneficio Vomitorii Mercurialis satis validi, ter quinq; dierum spacio, intercalando semper usum infusionis diaphoreticæ & laxativæ; Et brevi tuberculis & ulceribus profligatis, perfectam sanitatem recepit.

CURATIO XVIII.

Anno 1610. Amberga Dominus à Schlammersdorf Illustrissimi Principis Anhaldini Christiani Officiarius aliquando sub auroram contumaci Urinæ retentione, cum Colicis cruciatibus, ventris inflatione, & anxietate pectoris detentus meum petiit consilium. Quandoquidem vero plurimis remediis frustrà lacessitam ipsum agnoverim, pulveris Mercurialis mei quatuor grana præscripsi. Quo ipso felici subsecuta operatione & confestim urina profluente, ab omnibus prædictis symptomatibus liberatus, tertio post die gratus discessit. Sic usum vomitoriorum in pluribus aliis iisdem vel similibus morbis ægrotantibus valdè salubrem observavi.

Nec obstat quando principalis hujus retentionis causa flatus in urinariis meatibus aliisve corporis concavitatibus præclusus aliquando

extiterit. Eodem enim mpdo, quô Vinum vel Cerevisia è dolio evacuari minimè potest, nisi aëri ſuperné liberior commeatus aperiatur, quãdo vero apertus est evacuatio ſubtus facile ſequitur. Ita quoq; dũ per vomitus, eructationes & flatuũ diſcuſſiones per os ſuccedunt, derepente urinæ, quoquo modo contumax obſtructio ſolvitur. Et hæc ratio est quare vomitoria, Clyſmata, aliaque carminativa hactenus iis, qui vel difficultate Urinæ, vel purgationis laborãt, à Practicis plerũq; commendata fuêre. Attamen, quoniam Urinæ retentio æquè à Calculo in veſica firmiſſimè cõpacto, carnoſitate item & exulceratione feculentæ nimirum materiæ cauſa, procedere potest, Medico hoc in loco circumſpectè agat omninò neceſſe est. Neq; etiam ægrotus cuivis Empyrico aureos montes pollicenti, ratione interim ad artẽ neceſſaria deſtituto, manũ, ſi ſe ſervare velit, injiciat.

CŪRATIO XIX.

Circa menſem Aprilis Dn. Johan Georgius à Romrod Illuſtriſſimi & potẽtiſſimi Electoris Palatini cõſiliarius & Præfecti in Neumarck Palatinatus oppido, Ambergã alterius ſuis cruris quodammodo intumentis, attamen interea facultate motivâ & ſenſitivâ deſtituti cauſâ me accerſebat: Exhibui doſin unam pulveris mei Mercurialis Roſæ mineralis appellati, qui non ſolum per ſuperiora debitũ exequebatur officiũ, evacuando nimirum magnam pituitæ, modicam etiam bilis

quantitatem; Sed & attrahendo humorẽ in dicto crure principaliter peccantẽ per alvũ absq; omni periculo tã prosperè deducebat, ut biduli spatio super illud ipsum cr9 incedere absq; auxilio posset.

Paulo post thermas sulphureas quasdam in Bohemia frequentatum discessit, ut eo ipso partes affectæ magis corroborentur; Quomodo tamen cum ipso factum sit, nondum comperii.

CURATIO XX.

Ne longius, quàm par est, omnium curationũ beneficio vomitoriorum feliciter gestarum enarratione discedam, unica hæc instar omnium sit observatio; Quod nimirum superiori hyeme anni 1612. Nelegen Jansen in platea vinaria hic Hagæ habitantis uxor jam triduum δυστοκίᾳ laborarit, fœtu mortuo existente, & capite alteroq; brachio extra matricem exertis, ita ut ex pessima hac pariendi figurâ nil quicquam spei reliquum videretur esse.

Ilta enim, multorũ Doctorum remediis frustrà tentatis, meum tandem expetit consilium.

Valde autem imbecillis erat, & calor totius corporis à capite ad calcem usq; exstinctus fere, præterquam quod natura facultatis expultricis aliqualiter robustæ speciem præ se ferebat. Confestim ego fomentationẽ (ex vino & Herbis quibusdam appropriatis ad vapores inde excipiendos) fieri curavi, quâ ipsa in Cathedra ad Su-

dores

dores proliciendos affabrè à nobis composita, calore exteriùs universaliter excitato, quatuor grana pulveris prædicti cum vini malvatici cochleare uno exhibui; Quo facto, dum in lectum iterum deferetur, post horam unam mirabili prorsus auxilio à mortuo illo fœtu liberata, & postmodum sensim & sensim naturali vigore recuperato, restituta fuit.

CURATIO XXI.

Alter jam agitur annus quod Amberga uxor ærarii præfecti Illustrissimi Principis Anhaldini eodem remedio à pariendi difficultate liberaretur. Cum enim fœtus jam octimestris multos dies mortuus gerebatur, ab exhibitione pulveris nostri ad ejiciendum fœtum supra commendati, capite aliisque partibus immane quantum diminutus & corruptus ejiciebatur.

CURATIO XXII.

Pluribus itidem notum est, quomodo in difficultate partus valdè anxiæ mulieri Hagæ juxta sphæristerium habitanti, præter omnem spem opitulatus fuerim, quamvis viribus usq; adeò exhausta erat, ut nisi mirabiliter conservaretur, nemini non moritura videretur.

Nec mortuo solùm fœtui vomitorium Mercuriale nostrum accomodatum ἔκβαλον est, sed & vivo

vivo adhuc infanti, dum natura in absolvendo nixus officio deses extiterit, facilem transitum præbet, absq; ulla vel matris vel infantis offensione. In hâc ipsâ ergo difficultate, uti etiam secundinarum retentione, uti existimo, remedium hoc omnia alia facile superat.

Hactenus testimonia quæ in laudem virtutum prædictorum vomitoriorum mineralium producere ab initio constitueram. Quibus ipsis omnem scrupulum lectoribus remotum esse arbitror, quapropter in legendis Medicorum scriptis de vomitoriis sinistrè judicare potuissent.

De vomitionum in genere administrandorum necessariò observandis circumstantiis.

Nemini ignotum arbitror; medicamentorum vomitivorum præparationem minimè Methodi medendi omnem latitudinem absolvere; Sed in primis & hoc ad ungvem tenendum esse: quomodo scilicet præparatorum usu, respiciendo æquè ad materiam superfluam, vires q; naturales, ne nimiâ medicamenti quantitate frangantur, quàm ad medicamenti ipsius naturam, citò, tutò, jucundè perfrui liceat; Considerandæ etiam sunt temporis oportunitas, quando scilicet ad naturæ auxilium administrari debeant, non nimis cunctanter, nec præcipitanter nimis,

sed

sed πάντα κατὰ λόγον. Sæpè enim tota medicandi felicitas inde dependet. Ideoq; in Chronicis affectibus humores, ad Paracelsi omniumq; Classicorum Medicorum præceptum, non nisi paulatinâ motione proliciendi sunt. In quibus humores rebelles sunt & vix vomendi conatu convincibiles, diligens adhibenda est præparatio quemadmodum Fernelius hortatur: Quum enim, inquit, vel ex corporis conformatione vel ex humoris situ & crassitie, vomendi conatus augeri solet, ac faciei oculorumq; robur, capitis tensio, sudor multus, & interceptus spiritus obtingere, idque citra vacuationem ullam, non nisi adhibita præparatione vomitio tentanda. Econtrà in plurimis affectibus utpote subitaneis fluxionibus & Catarrhis suffocativis, in peste, & morbis venenatis, in febribus, tàm acutis quàm intermittentibus in principio statim, materia adhuc in ventriculo, vitiniq; partibus cavis hærente & fluctuante, vomitus imperandus est. Quando enim hic res cum mora ageretur, humorum fermentatio & corruptio totam sanguinis massam, spiritusq; vitales adeò invaderet, ut vel mortis vel morborum Chronicorum incurabilium invictissima causa facilè suboriretur.

Consideratione præterea opus est, qui δυσπεῖς sint, qui ἐυπεῖς. Idq; propter periculosa in-

e supervenire solita symptomata, si viscera cre-
rà validâq; nimis concussione debilitentur.
deoq; qui corpore nimis procero ventreq; grosso,
recto pectore cum cervice gracili & oblongâ
præditi sunt; Pulmoniaci item ad febrim Hecti-
um proclives, stomacho imbecilli, gulæ inflam-
mationibus, doloribus aurium & oculorum ab
bstructione & flatibus oriundis obnoxii; Qui-
us vena rupta & sanguis per os & nares profluit,
, quibus costa fracta, vel gibbus dorsi ac pecto-
is; quos notabilis intestinorum ruptura aliave
imilia exercent, his omnibus vomitio difficilis,
iolenta, periculosaq; existit. In illis omnibus
nim vomitionis motu sanguis nimium alte-
aretur, roburq; vitale evidenter caderet. Sic
unt, qui vel sponte, vel vomitorii viribus lacessi-
iti, indesinenti vomitionis pressurâ gravia sæpe
ncidunt symptomata. Ideoq; medicum horum
mnium gnarum oportet esse, ut telorum præ-
orum aciem convenienti remediorum limâ vel
vertere vel obtundere faciliùs possit. Id quod
Fernelio consentaneum, quando dicit: Si vio-
lentior vomitio nimi opere fatigat, super-
veniatq; vertigo, æstus, angustia, suffoca-
tio, cordis aut ventriculi compunctio: aut
si immoderatius exuperat atq; vel succos
utiles, vel Sanguinem elicit, vel ramenta
vel nigrum quiddã fœtidum atræ bili per-
simile, lenienda certè & compescenda &c.

Pariter scire oportet, quæ signa apparere debeant à vomitu ritè expedito, cujus utilitas in corpus redundet. Horum quædam Fernelius rectè annotavit inquiens: Quumque sedatâ vomitione pulsus plenus & validus exiliit, placidus somnus sponte obrepit, facilis & libera est respiratio, appetentia bona reliquumq; corpus levius, utilis ea censeri debet & consentanea. *Contrà verò* inutilis, & noxia; si contraria apparcant.

Et hæ sunt vomitionum maximè generales circumstantiæ in quas Medicum Christianum officii sui memorem in prædictorum Medicamentorum usurpatione animum oculosq; sedulò intentos habeat oportet. Singulas enim accuratè persequi voluisse, non compendium, sed integrum volumen sufficienter compleviſſet; Quo ipso tamen nec ignorantiæ quorundam, nec aliorum Theoninis dentibus, malevolisq; animis in minimis satisfeciſſem.

Colophonidem ergò huic libello impositurus, quemlibet adhortor, ut data vomendi occasione, ad prædictas leges & circumstantias, tria illa commemorata Vomitoria tali officio dedignari minimè velit.

Ἀκινήτως ἔχω, hoc si fiat, non solùm semel asscriptam dignitatem ipsorum non detrectatum iri; Sed vel majorem illam, & majori cum

applau-

applausu, sequuturam; vel eandem contra omnium osorum ventosas velitationes constanter permansuram.

Abusum enim illorum quod attinet, tàm parum, verum usum exosum ille reddere debet, quâm parum comedendi bibendiq; desiderium, aliave utilia propter excessus prohibemus.

Moneo præterea, commendationes hasce meas nemini obtrudi, ac si vomitoria in omnibus morborum generibus unica, æqualia & ῥιζότομα forent remedia, sed, ut me alia quam plurima ipsis conjunxisse videre est; ita nemo solis Vomitoriis ubiq; confidat, sed cuilibet morborum ideæ suam Medicinam convenienter adhibeat velim.

Deniq; quia DEUS *omnia operatur in omnibus, adeoq; in Medicina quoq; ab ipsius benedictione singula dependent, ut plurima sacrarum literarum exempla docent, non solum Medicus pro se preces ad Deum fundat, ut felicem curandi manum habeat, sed & ægrum sedulò hortetur, ut peccata commissa ægnoscere, pænitentiam agere. & non minus quoq; Deum pro recuperanda sanitate sollicitare velit.*

Illi ipsi DEO *sit honor & gloria Amen.*

TERNARIUS BEZOARDICORUM

quo in

Tria potentissima Bezoardica

Contra plaraq; venena, intoxicationes & corruptiones, tàm exteriùs, quàm interiùs sangvini aliisq; humoribus impressas, innatasve.

ANGELI SALÆ Vincentini
Veneti Medici Spagyrici

Ad Clarissimum Virum Dn.
ANGELUM Salam Medicum
χαριέσταν Haghanum; amicum &
Fautorem observanter suum.

TERNARIUS tuus BEZOARDICORUM, Mi SALA, ut Latinitate donatus in lucem prodiret, feci, non tàm meimet commodi; Non enim quod mihi, sed quod multis profutu-

futurum ad sanitatem ex officio quæro;
quàm nominis tui, & Medicinæ Studioso-
rum gratiâ.

Quidam enim, quod scio, ignorantiæ
caligine occæcati nimis augustè; alii angu-
stè nimis de singulis statuebant. Neu-
trum equidem boni Nominis tui bono;
Nec tamen aliter poterant, in re usq; adeò
obscurâ; cum ut P. Syri versus habet, ad
tristem partem strenua semper sit suspicio.

Animum autem ad id eò impetuosiùs
verberavi, quo tu memet sæpius, cum
Hagæ Comitis Chymicorum sacrorum
causa versarer, æquè ad hunc ipsum tra-
ctatum, quàm ad ANATOMIAM An-
timonii, quam adhuc brevi prodituram
spero, in explicatiorem stylum conver-
da adhortabaris.

Sponte quidem feci, ut aperto syncerita-
tis clangore, secus quàm tu fecisti, singula
ebuccinarentur, & scapha scapha dicere-
tur. Verum dum hoc, ut mihi videor, im-
pensè magis conciliet & famam & Vene-
rem, quibus doctrinæ Filiis commendatior
hic tuus libellus existat, ne dicam, in uno-

quoq; eluceſſere debere dona Spiritus ad communem utilitatem; *non committes ſpero, ut ne tu ingenii tui, ego meæ induſtriæ & ſynceritatis, quæ jure poſſumus, merita reportemus.*

Cum autem Typographi, cui, propter ultimum in Belgiam excurſum, totum negotium commiſeram, incuriâ. Ternarius hic cum Hemetologia jam pridem impreſſus, infinitis mendis ſcateret, nec non denuò, etiamſi omnia exemplaria divendita non fuiſſent, accuratiori limâ opus haberet, non ſolùm ſine mora (errores enim facilè hærent) altera editione illam adhibere volui; ſed & de aſſociandis aliis, quibus cum Gratiis ſacrificarer, meritò cogitavi.

Ideoq; quamvis de Tuis, quod noſti, plurima in manibus mihi verſentur, Opiologia tamen tua ad hoc præ cæteris mihi placuit.

Primò, quod, quantum ſcio, de Opio & veris Laudanis parum hactenø proditum ſit. Secundò, quod Catharacticis & Bezoardicis in periculoſiſſimis affectibus

Lau-

Laudana aliàs subordinata, mirum quã-tum efficiant. Ideoq; ut & alia, illam in Latinum transposui, & cum Ternario Bezoardicorum & vomitoriorum tria illa Laudana conjuncta, sub Titulo Ternarii Ternariorum in publicum prodire feci. Idem ergò Te quoq;, quod alii boni Viri, de singulis judicaturum spero; donec interea super Exegesin Chymiatricam meam, ex proprio penu aliquid præclarius (de Cathartticorum quorundam Chymicorum tecmar si assiduè laboro) depromam. Vale, & me pro more tuo amore prosequere.

qui εἰς αἰῶνας

ὁσ.

ὁ σὸς

ANDR. TENTZEL. D.

IN TERNARIVM BEZOARDICORUM.

Nec non

& reliquos libros Chymicos jampridem antea in lucem editos.

ab

Angelo Sala Vincentino Medico & Chymico insigni conscriptos.

CARMEN.

Qvales Cecropiæ per opertam ſvavibus Hyblam
Floribus, & montes latè fragrantis Hymetti,
Cum primùm æſtivâ cælum Sol luce recluſit,
Exercentur Apes; tum cum liquentia mella
Stipare, atq; novo diſtendere nectare cellas
Incipiunt; Illæ hinc grave-olentis germina Thymbræ,
Atq; inde irrigivis latè violaria Campis
Nata ſupervolitant, nunc & ſpirantia longè Serpilla

Serpilla inviſunt, caſiasq; crocosq; rubentes,
Moxq; thymi ſuperinfuſum cum murmure rorē
Paſcuntur; nec non tactam libanotida linquunt,
Nec phœbea illis Daphne, nec ad omne ſalubris
Salvia, nec Veneri Myrthus ſacrata quieſcit.
[Tanto amor florū eſt & habendi gloria melli.]
Tandem ubi jam defeſſa, & odoratena liquore
Crura domum referunt; ſua ſe intra alvaria condunt;
Privatūq; ſibi & proprium, nihil inde reſervant:
Verū in commune, & medium quæſita reponunt.
ANGELE te talem, talem te Sala videmus:
Florida dum ſollers, Hyblæ inſtar & inſtar Hymetti,
Hermetis rura, & Chymiæ ſublimia luſtras.
Firmaq; ventura mundi per compita fama
Fundamenta locas; poſtquā te nunc quoq; tandē (melle
Nunc Theophraſtæo incumbens tua pectora
Inſua Mercurius adita, atq; arcana recepit.
Imbuis; inde ſupervolitas Myſteria LULLI.
Nunc luſtras magni ſecreta oracula Crolli.
Nunc illum inviſis, cui Chymica ſacra colenti.
Et famam nomenq; dedit Dodonia Quercus.
Mox te etiam involvit ſtudio tua cura Beguinus
Maxima; Beguinus qui poſt divina Tyronum
Fundamenta, Novo cōplevit LUMINE terras

Quercetanus.
Tyrocinium & novum.
Lumen Beguini.

Insuper, atq; suos docet alta indagine Mystas;
Alta, nec ingeniis investigata Priorum.
Quid te MULIERE? & quid te venerande
LIBAVI
Commemorē? & quid te sublimis gloria Phœbi
RULANDE? ô, per quos toties non cognita quondam
Pœonias veterum dextras Spagirica visit.
Horum tu flores, horum tu industrius artes
ANGELE pervolitas, & digna volumina Cedro
Illorum sollers succoq; & sanguine comples.
Quin etiam nostro tua dona recentia seclo
Largiris, veteres quæ nunquam ivêre per aures:
Quodq; tibi rarum ante omnes largitur Apollo,
Nunquam visa olim sibi circumducere cogis
Vulcano domitore novas tua pharmaca formas.
Nec tamen interea curâ tibi sordet inenti
Pergameus; Couiq; senes; qui indagine diâ
Ingenii gratos, quondam docuêre nepotes
Præsentem Libitinam, inimicaq; fata morari:
Ex quibus ipse suam, veluti de fonte perenni,
Delius ut biberet Mystes Phœbeius artem
Perventura olim, retroactaq; sæcula jussit.
Sic etiam vestita novâ dulcedine rerum
Graja tuos oculos, & Arabs Medicina moratur:
Sic nostrā Hippocrates moriens cui credidit artē,
Fernelii decreta vides: & si qua Nepotum
Doctrinæ nova turba premens vestigia priscæ,

Jatri-

Patricius latè radiis illuminat orbem.
Hos omnes varijs tua mens exercita curis
Perlustrat quondam sive his Oenotria tellus
Seu lucem Germana dedit; sive inclyta semper
Gallia, seu proprior venienti Hispania Phœbo.
Horum igitur tu mella legis, te nectare pleno
Proluis, atq; utrosq; beato sydere jungis.
Sic fit, ut è Stygij quoties latratibus Orci
Mortales, jam jam Leteia pocla bibentes,
Eripis ambabus toties innixa columnis
Ter felici per te Hymenæo, atq; auspice Phœbi
Numine. Prisca Hygæia, atq; recens Alchymia nubant.
Quid tamen? An tristi veluti composita sepulchro
Privatimq; altâ nocte occultata silentum
Hæc arcana premis? claustriq; recõdita servas,
Musæo captiva tuo? Nihil improbus horum.
Moliris: verum hæc animo dimissa sereno,
Omnia Apollineæ faciens communia stirpi,
(Tantus amor virtutum & habendæ gloriæ famæ est)
Scire tuum terras latè diffundis in omne,
Quaq; abiens sol Hesperio vultum æquore tingit,
Quaq; redux clarum Eoo jubar æquore tollit.
Dicite nũc Heliconiadæ, & tu Nata Tonantis
Commemora mihi Memosyne, quæ sunt ea tandẽ
Parnasso quæ digna & lethi vindice Lauro

ANGELUS ex imis Chymiæ penetralibus hausit?

Septem planetarum terrestrium recensio.

Prima vagabundos campos cœlestibus ignens
Cura polo trahitt, atq; intra terrestria condit:
Sic, quos æthereos spatiari prisca per axes
Fecerat, & cœlo solos incluserat ætas;
Terra suos etiam in medio liberata Planetas
Nūc habet: humanesq; parens miserata labores
Alchymia monstrante, extra sua viscera promit.
Sic, quanquam è cœlo terras se fundat in omnes,
Ipse tamen patrii veluti desertor Olympi,
Naturam, nomenq; dedit Sol aureus Auro.
Omnipotenti Auro, terræ quod in ima repostum,
Evellit tamen ex atris humana cavernis
Dexteritas, domitoq; operosi afflatibus ignis
Diva pares Phœbo vires Spagyrica donat.

Argentū Luna, Venus cuptum.

Succedit vestem Phœbææ induta sororis
Terrestris Luna, Argentum: sic fusile cuprum
Possidet alma Veneq; Lunæq; æquabile stannū est.

Jupiter Stannū, Plumbū Saturno Ferrum: Mars Argentum vivum. Mercurio.

JUPITER & gaudet SATURNI nomine Plumbum:
Crudelisq; gerit veluti MARS omnia Ferro,
Virtutem Ferrum ætherei sic Martis adumbrat.
Tu quoq; stare loco, fixæq; ignare quietis,
Salve Atlantiade, cœlo qui lapsus ab alto
MERCURIO vires liquido, titulūq; dedisti;
Hei mihi! vivacis jugi molimine flammæ
Qua tibi diversas donat DEA Chymica formas.

Ex te

Ex te etenim humanis (testor cœlestia) rebus
Aurea, depositō Spagiræa per arma veneno, &
Communis Medicina, illiq; potissima nota est,
Qui sub te malesvada VENUS, malisvada
CUPIDO,
Vapulat, & miseræ præter ludibria mortis, Anatomia Vitrioli.
Importuna timet truncati damna veretri.
Proxima virtutes penitus penitusq; repostas
Chalcāti excutere, & membratim singula nosse
Cura fuit; quæ Chymiatræ non rara palæstræ
Gloriaq; & sublime decus; Brevitatis amatrix
Pieris excutienda aliis, ut cætera linquat;
Quis non suspiciat, memoriq; in mente reponat
Admiranda SALIS? totiēs quē vidimus omnes
Humanæ circumsvavissima prædia vitæ
Excutere inviso stabulantes agmine morbos.
Quem non commoveat? cujus non pectora tangat
Elicitusq; LIQUR? nonoq; excussus Alembo
Spiritus? Ætnææ cohibens incendia flammæ;
Spiritus, occulta quæ habitant cacoethea canpro
Ulcera; balsamicoq; cohibens contagia frænō:
Affectuq; suo tales de corpore promens,
Delphicus ipse suos quales fateatur Apollo
Pars ea, quæ ex prima turbat regiōe saburram Triumphus vomitoriorum
Humorum, vomituq; abigit de corpore fœdam
Colluviem; illa etiam Theophrasto digna Magistro est.

Mal-

Maltoties ſtomachi rugis, & ſplene repoſtus
Et vena Miſaræa, atq; imo Pancreate Languor.
Expectata Rhei & Sennæ ſolatia riſit:
Mox ubi ſeſe ad principium medicamine vertit
Ventriculus, largoq; ejecit flumine ſuccos
Lethiferos; nova mox facies & vivida ſurgit,
Et renovata vigent parvi fundamina Cosmi.
Ergo etiã, hoc opore, ut tu re tituloq; triumphas,
ANGELE, ſic & honos & anus tua fama triumphet.

Opiologia ſive de LAVDANO.

DIVA QUIES RERUM placidiſſima Diva Dearum
Nunc age, commemorem quarti ſecreta laboris,
Quæ puto, SALA, tibi rapto ad cœleſtia regna
Admiſſoq; intra taciturna cubilia, Morphei
Ipſe Pater placido dictavit murmure SOMNUS.
Qualia, Dii magni, Chymicas & quanta per artes,
Pervigili præbere doces ſolatia menti
Sancia Thebanis fœcunda papavera campis.
Diſcite Pœonii Juvenes, quã hic ordine miro,
Degenere ex Baccho tractos opiumq; crosumq;
VINCENTINA manus fragranti combinet Ambræ,
Atq; Auro, lignoq; Aloes, rubroq; corallo.
O (mihi ſi qua fides) venturi audite Nepotes,
Tantum alias celſum Panaceas extulit inter
Hæc Panacæa caput, quantum inter ſydera vultu
Cynthia purpureo late veneranda refulget,

Cum

Cum fessos abduxit equos ad pabula frater.
O quoties, sævi præter sopita doloris
Tormina, & edomitos diris in febribus æstus,
Optatasq; moras jussi remanere cruoris,
O quoties vigili languentia lumina motu
Et dudum frustrà expectati ignara soporis
LAUDANUM hoc placitum in requiem
compostà locavit!
O quoties, cum regna ager tocytia cernit,
Atraq; funestis prope Mors circumvolat alis,
Inde tamẽ nostrà hac perfusq; membra Nepentho
Attollens medio rutilantia lumina letho,
Ætherias redit exultans redivivus in auras,
Multiplicisq; videt felicia tempora Brumæ!
Sæpius eventu hæc mihi sic iviſſe beato
SOMNE voco te, & te Diva Experientia testes.
Nunc tandem BEZOAR TRIPLEX,
Extreme laboris
ANGELICI, gradere in medium, teq; exere
Mundo;
Exere te latè Populis, Flos optime florum,
Quos many ex Chymicis legit VINCENTIA
campis.
Vos ô qui manibus regalia sceptra tenentes,
Subjectas celso regitis moderamine terras,
Ponitis & populis leges, & jura remotis,
Vestra quidẽ res nunc agitur; date munere plenâ
Dexterâ & hunc vestris saturate Machaona
donis.

Ternarius Bezoardicorũ postremum hoc opus.

Nam

Nam si forte Erebi quisquam de faucibus olim
Excitus, & Dominæ dimissus ab ubere Romæ,
Vipereoq; animo, & diris conatibus ausit
Excutere excelsum colcho Diadema Veneno,
Sanctaq; lethifero fœdare palatia tabo;
En facilẽ Antidotum ex lectis Podalyrio herbis
Vester habet; cujus vero moderamine & usu
Corpora ne quicquam attinget penetrabile virus
Haud aliter, quã olim est tutus munimine Moly
Toxica Dulichius contra Circæia Princeps.
Gallicus hæc animo infigat propriore Cupido
Alta Jovis soboles; qui nunc ad vota parentis,
Passus ab Hispania juvenilia vulnera Psyche,
Suspectos regno parat, invisosq; Hymenæos.
Audiat hæc mediâ circumdatus Amphitrite
Qui nunc te triplici Regina Britannia, sceptro
Dirigit, atq; altâ compostam pace gubernat,
Tempus erit, cum solliciti pertæsa timoris
Quem secũ fera sica trahit, post funera Magni,
Mœstaq; frustratos nitriti pulveris ignes
Transmittet Babylon; qui occulto tramite fati
Ambulet, & Cererem, & mortali pocula succo
nficiat. Tunc si quod Dædala dextra paravit,
Prælibuta imis BEZOARvis ossibus hæsit,
Vel sit tunc etiam libeat sacro unguine pectus
Munire, & conclamato succurrere cordi,
Quæ fera jam occasu & sancta cõpage parabãt,
[illegible] ritas subtiles [illegible] auras,

De cœlo veluti tactus mirabitur auctor.
Infandúmq; dolis facinus molita repertis
Carnifices Medæa manus, pœnamq; timebit.
Quid tamē? An tantū funesti mascula victrix.
TRIGA veneficii? populorum oblia minorum
Purpureas Chlamydes, sola & Diademata Regū
Corporaq; auratis curat recubantia Lectis?
ANGELE, non tibi mens tam injuria: cuiq; licebit
Morbifugas hauriri isto de flumine lymphas;
Si modo, dum meliora Deus pius omnia poscit,
Pæonias adhibere manus non abneget æger.
Nam cœco cœli vitio, aut putredine nata
Corporibus, si tempestat miserande coorta est,
Et plebi & regno, & reginæ flebilis urbi,
Cum præter viridante armenta boantia campo,
Quasq; feras pascunt per devia compita sylvæ,
Progeniemq; Maris, gremio quam divite condit
Neptunus; volucresq; vagas quas sustinet aër,
(Tabida queis cunctis sua dant elementa ruinā)
Aridus humanos, etiam depascitur artus
Ignis, & innumera prosternit corpora strage.
Quosq; solutarat lampas Phœbeia salvos
Adveniens, videt hoc abiens animā exhalantes:
Mane quibus socios Cytheræa parabit amores
Vespere funesto claudit Libithina sepulchro:
Illic it Pater illachrymans atq; anxia mater
Et flentem abiungunt fraterno a funere fratrē

Invi-

Iuvida ne gemino noccant contagia fato;
Hic sua vota facit chara pro conjuge conjunx,
Pro nato genitor: & dum faciunt expirant.
Quid multa? exanimata carent jam corpora bustis,
Fœditæq; jacent, exhaustæ civibus urbes,
Atq; viæ atq; auræ, & resonat plangoribus Echo
Atq; eheu, paribus respondit vocibus Eheu.
Attoniti tali miserarum turbine rerum
Dic mihi quid faciant homines? faciantne quod olim
Rustica progenies, dextris quæ haud æqua medentum,
Sol & freta DEO, & causas exosa secundas,
Non vitata animis exspectat fata quietis?
Absit, & exangues jubeant abscedere curas,
Cum sacrum DIASOLIS habent, usuq; repostum
AURATUM triplicique æquandum BEZOAR auro,
Quæ mens arcano Hermetis deprompta recessu,
Phyllirides flamma sollers domitrice paravit.
Pharmaca dia; & mortali mortalia pesti
Pharmaca, quæ Andromachus sua postulet, & Methridatem
Pompœo victore optato funere fraudent.
Nam quamvis admissa lues, venisq; recepta
Jam furit, atq; individui funestat ruinam

Præpa-

Præparat, infernæq3 inhians jam janitor aulæ
Expectet fugientē animam: Tamē inclyta quādo
Phygæica ſoboles, diro & contraria tabo
Exhibita hæc medicina ſuas in corpore vires
Exerit, atq3 laboranti ſolatia cordi
Exhibet, extemplō abſcedit ſudoribus ortis
Secreta humorum labes, & membra reſurgunt
Languida; Fatales q3 inhibent ſua fila ſorores
Et ſtat, fletq3 Charon, vacuaq3 in littore cymba,
Illsq3 adeo tabem & pallentes diſcutit umbras.
Haud aliter, quam olim obſcuro caligine cœlo
Subjecta advenies nebulas regione morantes
Sol pēetrāte fugat radio, & clarū æthera reddit
Ulterius morbos iret mea Muſa per omnes
Qui ſummis, mediiq3 imiſq3 in partibus hærent,
ANGELE, queis cunctis tua connexo ordine rerū
Auxiliū medicina; manusq3 Melāpidas adfert;
Sed prohibent curæ ancipites, & vellicat aurē
Phœbus; & Aonio properat jam claudere rivos
Pierius, & requiem laſſo concedere vati.
Tu interea Alchymicæ flos delibate paleſtræ,
Collige conſimiles, iterumq3 recollige flores,
Et Myrtho, ſociaq3 revinctus tempora lauro,
Et duro ſilice, indomitoq3 perennius ære,
Ventura æternum transfunde in ſecula nomen.

Ewaldus Schreevelius ordinarius Reipubl. Haghanæ Doctor.

AD LECTOREM.

AMice LECTOR, si cum ratione, ceu veri naturæ ministri in omnis generis & ordinis Medicamenta, tam simplicia, quam composita, ad cognoscendum: quænam illorum virtutibus nobiliora, quæ evidenter auxilium adferendo, & universaliter plurimis resistendo morbis, specifica veluti sanitatis subsidia existant, acquisitionem instituamus; Extra omnem dubitationis aleam versatur, ejusmodi se nobis offerre medicamenta venenis resistentia, Bezoardica aliàs à Medicis, item Theriacalia, Alexiteria, & Antidota dicta, ut meritò Gemmarum, aut si quid in pharmaceia pretiosius, dignitatem adæquent. Quamvis enim multi hanc laudem, propter latè patentem usum Cathartici adscribendam existiment; longè tamen alio modo res sese habet.

Id quod quatuor potissimum argumentis confirmamus. Primò, quòd Bezoardica

dica ejus conditionis sint, quæ vel propriâ
naturâ; vel beneficio præparationis omni
venenositate, vitæq; hominis insidiatrice
facultate careant; dum econtra purgantia
omnium Classicorum Medicorum con-
sensu, suâ naturâ (quamvis alia magis, a-
lia minus) noxiam venenosamq; qualita-
tem, quâ ipsâ nimirum operantur,
participent. Et hæc causa est, quare ad
usum à doctis Medicis nunquam ado-
hibentur, nisi Bezoardicorum beneficiô
correcta prius fuerint.

Alterum est, *quod Bezoardica (sive*
per se, sive ex accidente) ad id in primis ope-
rationes intendant, ut à venenis Cor, sedes
animæ, Rex viscerum naturalium, & sol
regens, illustrãs, calefaciens, confortans, &
singula Microcosmi, id est corporis huma-
ni sic à Philosophis dicti, membra vivifi-
cãs, cui illa maximam partẽ bellum indi-
cêre, defendatur, & præservetur; purgan-
tia verò principaliter suos edunt effectus
in stomacho & intestinis, quæ quidem par-
tes corporis humani pernecessariæ sunt,
quibus etiam affectis cor male habet, longè

tamen ipso inferiores, cui nimirum omne vitam, vigoremq; suum acceptum referunt.

Tertiò, Bezoardica expellunt venena, quæ ordinariè morbis acutissimis & symptomatibus mortalibus (nisi citò præveniantur) causam præbent; cathartica verò humorum crassorum, excrementorumq; cibariorum illuviem tantùm exturbant; causam quidem multorum affectuum indubitatam, eorum tamen curabilium, boni moris, & chronicorum quibus etiam afflictus citius quàm contagiosis & venenosis affectibus sanitatem recuperare potest.

Denique ita se habet cum Bezoardicis ut medeantur morbis, (adversus quos specificâ, amicâ quasi acceptâq; vitæ homini virtute pollent) confortando calorem nativum, & vi suâ cordiali, balsamicaq; humidum radicale à corruptione conservando; cathartica verò, inimica puta naturæ, partes corporis exuunt spoliantq; utili suo succo, debilitant calorem naturalem & indifferenter, (de fortibus & famosis

ribu

ibus mihi sermo est) utiles bonosq; humores cum depravatis ejiciunt, adeò ut miselli ægroti, nisi cautè adhibeantur, illis positis in summâ sæpè desolationis & mortis præcipitia dejiciantur.

Id quod ratio est, quare apud ægrotos & debiles usus illorum rarior longè sit & restrictior, quàm medicamentorum Bezoardicorum.

Unde satis inferendum: cathartica ipsis Bezoardicis neutiquam virtute & efficatiâ æqui-parari posse; Quamvis & illa ipsa necessaria habeamus remedia, quibus sæpè, ubi opus sit, uti oporteat, præsertim si unum duntaxat humorem, unicamq; materiam peccantem, morbificam electivè (veluti sequestratio fit seri à caseo) nihil eliciendo de bonis humoribus, expurgare nobis concessum foret: Quandoquidem tamen DEUS hanc scientiam nobis adhuc incognitam reservavit, hâc difficili viâ incedendum nobis erit, dum jam melior tutiorq;, quæ tamen à doctis anhelis votis exoptatur, præsto minus habeatur.

Incognita adhuc sunt purgantia, per electionem

Antiqui tanti æstimârunt Bezoardica seu Alexiteria, ut potentissimi Reges magniq; Principes non solum vires simplicium alexiteriorum, ita ut Natura ea producit; sed etiam quomodo egregia inde conficiantur compositiones, summo studio, perscrutati fuerint. Id quod de Mithridate Rege Ponti & Bithyniæ literis proditum est, qui perfectam scientiam de simplicibus medicamentis contra venena assecutus (illorum enim in facinorosis ad mortis supplicium damnatis δοκιμασίαν faciebat) nobilissimum composuit Antidotum, ab ipsius nomine Mithridatum appellatum, hoc etiam tempore maximi in Medicina usus & existimationis; Qua ipsâ Antidoto prænominatus Rex (singulis diebus de eo præservationis causa aliquid assumere consvetus) corpus suum ita velut bálsamo condivit, suumq; sanguinem essentiis alexiteriis adeò replevit, ut nullâ venenorum offensione unquam læderetur: Siquidem in periculo postea constitutus, ut ne captivus ad Pompejum abduceretur, Romæq; fabula Triumphi fieret, sæpénu-

énumero varia ad ſubitam ſibi conſci-
endam internecionem hauſit venena,
ruſtrà tamen omnia, quòd multùm præ-
icto ſuo Antidoto antea fuiſſet uſus, adeò
t mortem ſibi conſciſcere neſcio, ſocii ma-
amico officio tandem interfectus fuerit.
Alexander M. Rex Macedoniæ
quibusdam affirmantibus Hiſtoriogra-
his) autor extitit Antidoti, jam tum
uoq; uſu recepti, Aureæ Alexandrinæ
ictæ. Galenus ſuum contemporane-
m Attalum Regem Pergami eodem ſe
lectaſſe ſtudio refert. Quibus hiſtoriis
des facilè habenda, cum orientales plagæ
eſtiarum, creſcentiumq; venenatorum
roventu valdè prodigæ exiſtant; dum
nſuper Magni Monarchæ nullo non ſecu-
veneficiorum inſidioſis periculis expo-
iti ſubjectiq; fuerint. Idcirco etiam in
d annitebantur, ut ſibimetipſis eorum
emediorum, quibus à venenis vindica-
entur, Magiſtri neceſſitatis tempore me-
dicatrices manus, adhibere poſſent.

Ad hæc Prisci Medici (quorum nimirum hoc proprium erat officium) in hac parte nihilominꝰ fuerunt occupati, quemadmodum ex ipsorum libris posteritati consecratis videre est. Inter ipsos enim Nicander discipulus Hippocratis excellens Medicus & Poeta Græcus, tantum subiit laborem & diligentiam ad omnium bestiarum plantarumꝙ venatarum nocumenta simulꝙ universalia & specialia ipsorum remedia pernoscenda, ut duos tractatus ea de re scripserit, doctrinâ & experientia adeô divites, ut multis postea harum rerum scriptoribus Ingenii quasi Lumina extiterint.

Andromachus Candiot (qui primus Neronis VI. Imperatoris Romani Medicus fuisse fertur) composuit Theriacam, *quæ hodie etiam celeberrima omnium, quæ ex veterum manibus ad nos pervenêre, Antidotus, & Theriaca Andromachi nomen in ævum usqꝙ in perennem autoris memoriam retinet. Esdra Medicus invenit magnam compositionem appellatam* Antidotus Esdræ. *Oribasius* Theriacam

tam de Bryonia; *Mesues* Diatessaron; *Damocrates compositionem illam autoris nomine* Theriaca Damocratis dictam. *Philon excellens Medicus & Philosophus græcus*, Philonium Romanum. *Actuarius* Antidotum Asyncritum; *Nicolaus Myrepsus* Tripheram magnam, & Requiem Nicolai; *Et ita plurimi alii in simili labore sudarunt.*

Ad nostri seculi examen accedentes, Medicinæ gnaris ordinum modicâ tantùm lustratione expertis manifestissimum arbitramur esse, quod Illustrissimi Principes Europæ à multis retrò spectantibus temporibus ad hoc usq; momentum, in tàm nobili artis Chymicæ purum ab impuro separandi, & usq; ad sublimiores virtutum gradus exaltandi scientiâ se delectantes, ad multorum virtuosissimorum Bezoardicorum inventionem simul adspirârint, quæ ipsa multis, quod dicitur, parasangis omnes veterum, artem illam ignorantium, compositiones antevertunt. Et nemo est Princeps, qui ex hac specula-

tione aut exercitio non capiat delectamentum; quem non ad minimum cura afficiat, optima quocunq; etiam pretio redimenda Bezoardica ad propriam thecam tutioris usus ergò transferendi. Quin imò non desunt inter Neotericos sedulâ Bezoardicorum indagine exercitatissimi Viri, qui plura arcana Bezoardica tacitâ tamen αὐταρκείᾳ possident, quæ non solum cum quibusvis aliis in seplasiis familiaribus comparare, sed & inaudita difficillimorum morborum curatione illis omnibus jure meritò præferre possint. Quod autem inde theatricales minus instituunt apparatus, illud propterea fit, quod eorum, quibus veterum Medicorum sputum tantum sapit, è contra verò omnes Novellorum inventiones, quoquo modo etiam experientiâ stabilitas, impostoris, rebusq; nihili adjudicent, injuriam contemtumq; ferre minimè velint.

Medicamenta Bezoardica insuper tàm necessaria sunt, ut illis destituta Medicina, ne Medicina quidem esset. Nam non solùm (divina cooperante gratia)

Prin-

Principes à veneficiis illis se tueri possunt,
qui Satanæ malitia plurimùm hoc nomine periclitantur; nec etiam æstuantium climatum incolæ solum à morsibus venenosorum animalium illorum virtute sibi cavent, sed vel maximus & crudelissimus morborum, quotquot illorum, vel ab aëris contagiosis miasmatibus, vel internis corporis corruptionibus sub acutorum vexillo contra vitam & Cor, ejus arcem militant, exercitus horum adventum & perimescere & fugere cogitur. Cujus assertionis testes irreprobabiles habeo, omnes, quotquot reperiuntur, Medicos. Nullus enim ullum unquam acutum affectum alicujus momenti, superaret absq; Bezoardicorum cum simplicium tum compositorum succenturiatu. Et illi ipsi, quorum cura habent, mali longitudine torturæq; ipsius contumacia interdum defessi, & velut naviculæ impetuosissimis Oceani fluctibus violenta subortæ tempestate hinc & inde anxiè rejecti, ad hæc ipsa medicamenta velut ad sacram quandam medicinæ anchoram sponte refugiunt.

Unde

Unde sæpè usu venit, quod magna assistentium admiratione levicula aliqua re vel minuscula portione de lapide Bezoardico, Unicornu, Theriaca, Mithridatio aut similibus, vitam (naturaliter loquendo) redimant. Quod ipsum in causa est postea, quod multi Idiotæ & plebei (oculis videntes suis quæ curationes, & quibus perficiantur) quando evidenti aliquo affectu corripiuntur, ab illis ipsis etiam expectent & expetant solutionem: & sæpe spe minimè falluntur sua; adeô ut absq; ullius Medici consilio penitus reconvalescant.

Certum est in Alpinis Grisonum Helvetiorum, Wallachiæ, Tyrolensium aliisq; montanis regionibus Europæ, à quibus Medicorum collegia longè absunt, incolas sibimetipsis in variis morbis solo Plantarum aliquot Bezoardicarum usu opitulari. Singulari enim DEI *(cui bonum non videbatur, ut homines Medicis destituti majoris ἰατρικῆς διαῤῥωσία, quàm ipsæ bestiæ, ut quidam somniant, laborarent) factum est providentia, ut*

ut nobilis illa Imperatoria, fragrans Angelica, Carlina, Gentiana, Valeriana, Hirundinaria, Cruciata, Peucedanum, Rhaponicium, ſiler montanum, calamentum, Meum, Daucum & plura; alia egregia ſimplicia, alexiteria inibi producerentur, utq; & indoles & modus utendi, ſi qua neceſſitas poſtulet, incolis conſtaret. In diverſis Germaniæ locis, ubi Pagani longè rejecti ſunt à Medicis, obſervavi ſimiliter, ſingulis annis quosdam ſuccum, vel Rob ex Granis Juniperi coquere ſolere, quem Wacholder Latwerg vulgò appellant. Similiter ipſi faciunt cum ſucco vel Rob ſambuci, Granorum Ebuli, quæ ſingula Diaphoretica pollent, facultate, veneniſq; reſiſtunt; Qua de cauſa etiam per totam hyemem ſarta tectaq; conſervantur, & in foro ad vendicaonem publicæ licitationi afferuntur. Id quod ſæpius Norinbergæ, Auguſtæ Vindelicorum & alibi videre licuit, ubi nihil minus gravem quamcunq; paſſionem ſentientes, è veſtigio doſin prædictorum

(quæ-

(quæ Theriacæ & Mithridati loco habent) assumsêre, & ad sudandum in lecto vel hypocausto, quo usq; satis visum, se composuerunt: Et certe restituti sunt felicissimè. Imo repetitis harum Medicinarum vicibus agros ab oppilatione inveteratâ hepatis, lienis; aliarumq; partium, ab arthritide, stomachi imbecillitate, plagis & vulneribus & pluribus aliis liberaverunt. Quæ etiamsi verissima si ad vivum resecarem, vereor, ut ne imperitis mendatium, sapientibus, si diis placet, sales profiteri videar. In Ungariæ regno militibus tempore belli admodum familiaris erat scientia illa præparandi pulverem serpentum, Bezoardicum animàle, seu pulverem regium dictum, cujus usu sibimetipsis febres acutas, aliosq; periculosos affectus ἐνδημίους averruncare poterant. Hujus pulveris præparatio & usus, postquam in Germaniam postea esset translatus, multas extraordinarias curationes morborum veneno complicatorum illo ipso perfici posse observatum est. Quemadmodum si res po-

stula-

tularet, ad oculum demonstrare possem, Illustrissimorum principum, Comitum, aliorumq; Dominorum, quorum in præsentia δοκιμασία haud dubia facta est, testimoniis. Novi etiam multas nobiles fœminas, quæ Medicinâ se delectantes non solùm magnas optimarum aquarum Bezoardicarum simplicium & compositarum divitias possident, sed & multa alia solidioris substantiæ puta de cornu cervi calcinato, & cum aquis cordialibus præparato, Terram sigillatam silesiacam, Lacrymam Cervi (quæ veluti gluten, ad oculum Cervi certo anni tempore reperitur) os de corde Cervi, Sanguinem cervi exiccati, pulverem serpentis supra recitatum, multaq; alia Bezoardica in promptu semper habent, quorum beneficio pauperibus magna sæpè præstant solatia.

Ex dictis ergò, & pluribus aliis rationibus Bezoardica digna consenda sunt, quæ diligenter observentur, quæq; ab omnibus, qui cum laude & bona conscientia aliquando Medicinam facturi sunt, maximi existimentur.

Quandoquidem ergo multiplicem su-

prædictorum medicamentorum utilitatem in Medicina sum expertus, & ob id in votis habui, ad eorundem efficacissimorum scientiam penitus adspirare; opus ipsum propriis, quod dicitur, manibus tractare cœpi. Ideoq; preciosissimarum rerum, quæ Bezoardicorum compositiones ingredi solent, cognitionem, adeoq; TRIA virtuosissima, & nobilissima assequutus sum remedia, quæ dummodo non superent ad minimum tamen quibuscunq; veterum & recentium Bezoardicis compositionibus adæquari optimo jure possunt. Compositiones tamen hic intelligo, non quæ venenis solum, quibus fieri potest, ut & simplicia quædam potentius resistant, contrariæ sint, cum tamen in aliis angustiis vel pusillum prosint, vel omninò noceant, sed illas ipsas, quæ in genere pluribus diversissimarum causarum affectibus adversantur.

Has compositiones publici juris facere volui, ob tres potissimum causas: quarum prima est, ut qui illis ad necessarium usum opus haberet, sciret, apud quem no-

men

nomen ſuum hoc in caſu profiteri debeat.
Altera eſt, quò Filius Doctrinæ, gnavus
myſterierum naturalium indagatoribus
ſorum præparatio innoteſceret. Deniq;
t ſtudii mei rationes, diligentiam & la-
ores, quos ad principaliſſimorum Medi-
amentorum, ad praxin Medicam aſſiduò
nihi inſervientium præparationem ſuſti-
neo, aliquo modo probarem. Nam ille de-
num quod D. Lobelius, Rei herbariæ
beros in præfatione in Diſpenſatorium
Belgicum Leydsman appellatum, & cum
llo optimi quiq; profitentur Medici; Ille,
nquam, qui & cognitionem medicamen-
orum, & præparationem illorum authen-
icam habuerit, de operatione certus eſſe
oteſt, quin imò felicior & confidentior e-
it in ſuâ praxi, quam qui rem univerſo
rede metiens fecerit contrarium. Quem-
ibet, uti ad idem Caritatis officium obſtri-
ctum exiſtimo, ita de hoc ipſo propoſi-
to meo candidè judicaturum,
omninò ſpero.

DESCRIPTIO PRIMI BEZOARDICI, DIASOLIS.

Ratio Etymologiæ

HVic Medicamento DIASOLIS nomen imposui, suæ naturæ & proprietatis causâ: Est enim calidum, essentiale respectu aliarum usitatarum è vegetabilibus compositionum; confortat cor, reficit calorem nativum, restaurat spiritus, expedit obstructiones, resistit corruptionibus, malignitatem demum & violentiam venenorum, fortiter expellit & retundit. Undè cuivis apparet, quod & naturæ & proprietatis analogiâ soli respondeat. Discernenda tamen sunt superiora cœlestia, magna, activa, ab inferioribus, terrestribus minutis & passivis. Eo & illi respiciunt, qui hominem magno mundo, Aurum Soli, Argentum vivum Mercurio, sulphur igni, & similia alia inter se comparare solent. Quatuor basibus consistit principalibus,

ius; pro ut & nomina & præparationes il-
rum ordine sequuntur:

Prima Basis

Prima appellatur. Alexiterium vegeta-
le specificum, & hoc modo præparatur:

℞. Rad:	*Vincetoxici*	*Angelicæ odoratæ*
	Serpentariæ	*Carlinæ*
	Scorzoneræ	*Tormentillæ*
	Bistortæ	*Gentianæ*
	Valerianæ	*Aristoloch. longæ*
	magnæ	*Pimpinellæ hircinæ*
	Imperatoriæ	*an part. æqual.*

Tempus colligendi simplicia Balsamica.

Omnes istæ radices ejusmodi debent es-
: primò collectæ sint tempore suo balsa-
ico, siccatæ curiosè, non spoliatæ colo-
m, odorem, saporemq; naturalem, nul-
modo corruptæ & obsoletæ; Aliàs ex-
actum inde conficiendum, aut nihili,
it vix modicum valeret.

Hoc modo electæ radices, minutimq;
ncisæ, optimo aceto ex vino Hispanico
rorentur, lentèq; ad imprægnandum
eliùs cum spiritu aceti resiccentur, postea
aquæ vitæ, vel similis alterius destillatæ
fficiente quantitate per integrum men-
m simul, primo gradu ignis digerantur,
paretur deniq; illarum essentia in formâ
sinosa & servetur ad usum, cujus inferi-
fiet mentio.

Secunda Basis. Secunda Basis appellatur Diaromati cum essentiale, cujus præparatio talis:

℞. *Cinamomi officin. opt.*
Santali albi refragam.
Ligni Aloës resinosi.
Macis.
Zedoariæ.
Galangæ, ana part. ij
Caryophilos.
Cardamomi mag.
Piperis longi
Zinziberis albi
Cort. extern. Citri in umbra exicc.
Spicæ Nardi elect. ana part. j.

Infundantur omnia in Quinta Essenti vel sulphure cœlesti *ex iisdem aromatibus de stillato: eliciatur & extractum, cujus singul unciis admisceantur.*

Ambræ grisææ opt.
Moschi orientalis.
Balsami peruviani rub. & odorifer. an
ʒß.
Camphoræ scrup. j.

servanda in vase vitreo benè clauso.

Tertia Laudanum Benedictum, *denomi nata ita conficitur:*

Tertia Basis. ℞. *Essentiæ opii Thebaici extractæ admodu nostræ opiologiæ part. ij.*

Tin

Tincturæ Croci Anglici per aquam rosar. diligent. extract. p. 1.

Extract. Mumiæ elect. seu sanæ, & non ex cadaveribus morbis. & corrupt. ante mortem.

Essentiæ castorei per Q. Essentiam aromat. more spagyrorum extract. ana part. ß.

Incorporentur simul, & quousq; ad bonum Laudanum conficiendum opus est, digerantur.

Quarta Basis.

Quarta. Elixir Bezoardicum appellanda enit, cujus ἐργασία talis:

℞. Salis Essentialis compositi ex omnium supraict. ingredient. per aquam Veronicæ extract.

Sulphuris potentialis ex Balsamo aquatico, diaphano, fixo, per quartum gradum ignis Spagyrorum sublimati, inq; formam liquidam redacti an. p. j.

Sulphuris cœlestis sive Balsami volatilis à liquore Catholico, Specifico, Cardiaco per B. M. distill. & ab omni superfluitate depurati part. iiij.

Tria hæc probè invicem mixta, inq; vase circulatorio ad id apto benè clauso, in in calorem naturalem ad digerendum per

sex septimanas collocentur ; Tum liquidum â sicco per destillationem sequestrando, in fundo residebit Elixir album & fragrans. Et hæc quatuor illæ Bezoardici Diasolis bases sunto, quarum uniendarum sequens observanda proportio est,

COMPOSITIO DIASOLIS

℞. *Extract. Alexiterii vegetabilis specif: ut suprà præparat.*
Diaromatici essentialis.
Laudani Benedicti ana unc. j.
Elixir Bezoard: drach: iij

Hæc in scutellâ Myrrhina in modico cinerum colore simul mixta, ad lentum nimirum extractorum dissolutionem, melioremq; contemporationem, in vase vitreo posteà vel porcellanico, vel aureo, vel argenteo inaurato, nequaquam plumbeo, stanneo, cupreo vel ligneo, probè custodiantur.

Est q; nostrum Diasolis, vel Theriaca aurea, quæ quamvis nihil accipiat de viperarum carne, nihil de lapide Bezoar, unicornu, terra lemnia, Bolo orientali, fragmentis pretiosorum lapidum, auro, argento, perlis, coralhs ; nihil de gummatibus, resinis, liquoribus, herbis, fructibus, floribus,

ous, seminibus, aut infinitis aliis; potentissimum tamen multorum affectuum remedium est, de quo suo loco.

DESCRIPTIO II. BEZOARDICI CHRYSOBEZOAR APPELLATI.

ALterum nostrum Bezoardicum nomine CHRYSOBEZOAR insignitum propterea est, vel etiam BEZOAR auratum, quod principaliter ex auro constet; Quin imo etiam, quòd virtute & potentiâ, non minus quàm aurum incta metalla, omnes res Bezoardicas expidibus & mineralibus facilè superet; quod experientia ad usum præ lapide ezoardico, unicornu, aliisq; preciosis Bezoardicis illud conferentibus satis demonrabit sequenti modo præparatur.

℞. *Auri purissimi*
Mercurii Martialis anapart. æqv.
Roris solis philosophici cum Spiritu Salis Mercurialis per medium Vulcani in auram elevati & rursum in aquam solarem conversi q. s.

In hac ultimâ aquâ prædictas materias seorsim in parvo matracio solve. postea

ſtea liquorem Mercurii Martialis depuratiſſimum in liquorem auri decanta, in B. M. phlegma deſtilla, donec in fundo ipſius liquor inſtar mellis ſpiſſus tranſparens, citrinusq; relinquatur.

Poſtea in B. roris clauſâ cucurbitâ per menſem digere, ut Spiritus Balſamici Aquæ ſolventis meliùs cum dictis uniantur metallis. In fine digeſtionis aperi vas, & cum ſufficiente *Aquâ Tartariſatâ* ponderoſum ſepara à levi, & terram ab aqua; & pulverem habebis ſubtiliſſimum, lavandum toties cum aquâ pluviali deſtillatâ, donec omnem amittat acrimoniam, ſiccandumq; demum in vaſe vitreo. Irriga tandem *oleo Balſami univerſalis*, ut fiat quaſi paſta, ad umbram iterum exiccanda. Poſteà miſce cum quadruplo pondere *Florum Reſinæ metallicæ*, & in crucibulo obliquè ſuper prunas collocando calcina, donec materia incanduerit. Tere cum aquâ ſequenti aromatiſata, ut pharmocopæi in Coralliorum præparatione ſuper lapidem Porphyrium ſolent, ut fiant Trochiſci, ſi placet, ad uſum diligenter recondendi. Exiccati pulverem facient brunei coloris, verum Chryſobezoar.

Aqua

Aqua vitæ aromatisata.

℞. Spiritus Vini odorati sine phlegmate unc. *iiij.* Santali citrini, Cinamomi ligni aloës resinosi ana scrup. j. Ambræ grisææ scrup. j. Infundantur tres, quatuorvè dies. Posteà ad usum recondantur.

TERTIVM BEZOARDICUM, UNGUENTUM BEZOARDICUM.

VNguentum hoc, quod Bezoardici nomine appellandum veniat, facultati ipsius, qua principaliter omnibus venenis adversatur, propriè ascribendum est. Ratio præparationis sequitur:

℞. *Succi Nicotianæ lib. iiij.*
Rutæ
Absinth:
Abrotani
Cardobened. ana lib. ij.
Axungiæ Cervi juvenis lib. ij.
Olei Scorp: opt:
de sem. citri express. ana lib: ſ.

Ebulliant simul lento igne, in ollâ vitreatâ ad phlegmatis consumtionem, mox cola & refrixari sine, posteà unguentum superius à succorum sedimento quod viridiusculum, sulphureisq; dictarum herbarum

cum substantiis valde repletum, separa & Adde:

℞. *Extracti Alexiterii specifici ut suprà præparati unc: iij.*

Extracti opii Thebaici per Spiritum acet.

Essentiæ Mumiæ,

Castorei ana unc. j.

Ol. Balsami Peruviani operiferi per Retortam destillati.

Ol. de liquid: Ambra.

Ol. Styracis liquidæ.

Ol. succini albi non rectif: ana drachm. iij.

Caryophyllor.

Ligni sassafras.

Thymi.

Rosmarini.

Camphoræ ana drachm. ij.

Extracta primò cum unguento misceantur in mortario vitreo: Posteà affundenda olea destillata, in quibus tamen camphora fuerit dissoluta, & erit paratum.

Hoc in plumbeo aut vitreo retinaculo benè clauso, inq; frigido serva ad usum, quem mox declarabimus.

BRE-

BREVIS DIRECTIO seu METHODUS PARTICULARIS, DECLARANS SUPRA DICTORUM Bezoardicorum usum ad se præservandum & curandum, tàm à venenis & intoxicationibus, quàm pluribus aliis affectibus.

QVamvis medicamenta Bezoardica, multivariâ, vereq; polychrestâ suâ proprietate, benignâq; operatione multis aliis internis præferantur medicaminibus, iiq; qui ne extremis digitis quidem fundamenta artis attigerunt, felici æpe illorum fruantur successu, quod jamridem in præfatione hujus libri satis denonstratum est: nihilominus ad genuinum, directumq; ipsorum in venenis, aliisve Chronicis compositisq; affectibus asequendum usum, methodicè, rectaq; ratione ea administrentur necesse est: idq; non olum considerando in genere ipsorum, aturam, facultatem & dosin; sed quibus aliis medicamentis usus ipsorum prorie prosperandus sit, & dirigendus, secundum diversas Artis indicationes & Regulas. Exemplo res fiet manifestior.

Si quis ægrotet ex stomacho cacochymico,

mico, crassis & depravatis humoribus repleto, purgandi utiq; necessitas urget, antequam Bezoardica injungas, modo tempus aut alia non contrà indicent ; Aliàs cum ratione insanires, æquè ac si quis conclave, incenso â fœtore alicujus exrementi, alteriusve rei malè fœtentis, correcturus Thymiamata velut Diis sacrificaturus circum circa faceret, intactâ interim relictâ fætente illâ sorde, unde bono odore nihil superante malum, aer nihil minus infectus remaneret, ut antea.

Existente plethorâ ad phlebotomiam procedas necesse est ad diminuendum sanguinem ; aliàs Bezoardicis commeatus minus esset transeundi, nec operationem perficiendi suam. Si curam geras hominis alicujus gulosi, potationibus, aliisve cupediis dediti, regimen victus ordinatum instituendi ipsi scientiam habeas. Similiter si qua, domitis gravibus affectibus beneficio Bezoardicorum, symptomata quædam interna, externave succenturientur, occurrendum ipsis maturè est debitis, appropriatisq; remediis. Et ita omnes aliæ respiciendæ sunt circumstantiæ, ad integrè restituendos consolandosq; miseros ægrotos. Etsi enim eâ laude, quam su-

prà

prà perstrinximus, Bezoardica dignemur, mens tamen nostra minimè est, absolutam ipsis proprietatem ac si omnibus affectibꝰ, neglectis aliorum remediorum, & regularum auxiliariis copiis, securim injicerent, attribuere velle. Nec enim eundem cum Alchymistis funem trahimus, idem de incognito & invisibili suo *Philosophorum lapide* somniantibus. Ad quem possidendum vanâ, profanâq; spe illactati atq; illaqueati, iniqui naturæ coctores, noctes atq; dies turpiter terendo, quicquid possident, dilapidantꝰ, expectantes interim ipsius adventum & succursum, veluti Judæi suum Messiam. Quandoquidem igitur proximo meo pro ingenii modiolo gratificandi desiderio tenerer, præsentem hanc methodum in quibusdam pertexere volui, quâ in prætereundo longas causarum morbificarum enarrationes, prognosticationes, regulas Diæteticas, res non naturales, aliasq; similis argumenti, quæ ad perfectam Methodi omnium adfectuum corporis humani traditionem pertinent, breviter tantùm declarabo, quæ Bezoardicorum nostrorum usum concernere principaliter visa sunt. Idq; pro Filiis doctrinæ ingenii aliqua perspicacitate præditis:

Taxantꝰ indagatores Lapidis philosophici.

Quan-

Quantum enim ad alios, quamvis omnia ad vivum usq; resecandi & explicandi studio & cura integrum annum me macerassem, anceps tamen essem adhuc, an ejusmodi res ipsorum tenebricosis oculis, quorum radiis fortè occœcari possent, objicerem.

CAP. I.

QVOMODO PER BEZOARDICA à VENENIS fiat præservatio.

DVæ sunt principaliter rationes à Venenis se præservandi, tuendiq; secundum doctorum sententiam: Una prophylactica variis regulis & observationibus consistens, quibus nimirum illa & cognoscuntur & declinantur, de qua scriptum à multis abūde est. Altera therapeutica, quæ nititur certis quibusdam antidotis, cujusmodi illud Regis Mithridati erat, ad venenum jam conceptum expellendumq; vincendumq; idoneis; Quæ ipsa ratio multò tutior & certior priori. Quandoquidem enim Diabolus omnis improbitatis pater adeo subtilem intoxicandi artem discipulis suggerit suis, ut illis (spretâ omnium Medicorum cautione) venesi-

Tureis venena solo cō-

neficio occultè quoslibet inficiendi nihil fit facilius; ratio utiq; patet, quare internis specificis Alexiteriis securiùs confidendum sit, quàm incertis & fallabilibus prophylactycæ præceptis; Nihilminus tamen & illa suo modo observanda erunt, quatenus nimirum cibos, potiones, odoramenta aliaq; veneno infecta homini per imprudentiā internecionem adferentia interdicūt.

Quantum ergo præservationem dictorum Bezoardicorum attinet: si quis assiduo venenorum metuat pericula & ab illorum successu securitatē exoptet, sequenti se subijciat ordinin ecesse est.

Primò persvasum sibi habeat omnes afflictiones & miserias propter transgessiones homini impendere, omnes econtra prosperitates animi & corporis à Deo esse omnium rerum creatore & directore. Et propterea quemq; inprimis in id incumbere decet, ut de remissione peccatorum sollicitus firmiter sibi propositum habeat ad Deum se convertendi, inq; meliorem se recipiendi frugem, ad benedictionem scilicet demerendam largiorem super omne id, cui tanquam medio manum admovere cogitat. Illa enim est, quâ sine procul dubio nihil auspicatò, nihil utiliter cedere potest.

Posteà medicinam quod attinet, si dictis Antidotis usurus quispiam crudis abundet humoribus, purgationem inprimis aliquo, vel vomi-

terio,

tactu interficientia cognita. In foro Senensi circūforaneus solo floris Caryophylli odoratu interficiebatur.

torio, vel etiam cataractico meliatur, ita ut natura humorum, locus, ἰδιοσυγκρασία corporis requirunt, Id quod decrescente potißimum Luna, ad ultimam Lunæ quadram, felicius succedet.

Factâ purgatione, vena dextri brachii media secanda dummodo tamen nihil mali in eo, quod impedimento sit; Quo in casu altera ejusdem nominis in sinistro brachio aperienda, ad mediocrem sanguinis evacuationem, plus tamen aut minus, pro habitus corporis diversitate, aut secundū quod quis phlebotomiæ antea assueverit.

Duabus hisce evacuationibus præmißis patienti dosis exhibeatur Diasolis nostri, pondus nimirum 8. 12. vel 15. gran. plus aut minus secundum vires ipsius; mane antequam è lecto surgat, sudetq; per horam aut ulterius, quantum ipsi ferendo satis est, ne dißolvatur nimium: Eoq; ipso die, ut & sequenti, aërem frigidum studiose fugiat. Sudore ita provocato, altero post die, sub auroram 5. vel 6 grana ejusdem Bezoardici, nihil tamen adjudandum se componens hauriat, & hoc singulo die postea vel ad minus tertio quoq; die hebdomatim per annum integrum vel biennium vel etiam per totum vitæ decursum, quamdiu intoxicationis pericula timet, continuet.

Dosis Diasolis

Confectio ista Diosalis commodè assumi poterit,

s, instar Theriacæ vel Mithridatij, vel etiam
glutiri, ut pilulæ, ad quarum formam effigi-
ndam, ut & consumendam fluxibilitatem,
edicum pulveris rosarum exiccatarum admi-
eatur. Contemperare etiam poteris cum con-
rva Majoranæ pro phlegmaticis; observan-
tamen quantum cujuslibet assumseris, ut ne
conveniente Diasolis dosi, quæ quotidie usur-
ndo 3. 4. 5. aut 6. grana pro differentia cor-
oris nunquam excedit, dubius postea hæreas.

Quod superest qui huic se credidit medica-
ento, bono victus regimini studeat oportet, ca-
endo sibi à crapula, ebrietate, luxuria, melan-
holia, cholera, violentis exercitiis ut Venere &c.
æc enim singula viscerum & partium nostri
rporis œconomiam destruunt, functiones vita-
s animales & naturales dissolvunt, corrum-
endoq; utiles humores, brevi totum corpus dis-
mperant, adeoq; certè, optimis licet contra
positis Antidotis, ad facilius intromittenda ve-
ena disponunt.

Quemadmodum enim bonum semen in ste-
lem terram projectum salubrium fructuum
esset minus apportabit; eodem certè modo
ntidota Bezoardica optatos minus expedient
fectus, in corpore valetudinario & distempe-
ato.

Qui sanguine & Cholera abundant, tempe-

ratam semper observent Diætam, vinum nimis vaporosum & forte tam supercalefactionis ipsius corporis, irritandiq; humoris, quàm ipsius medicamenti sua natura satis calidi ratione, diligenter evitent. Quin imò per totum frigida potius quàm calida ad corpus ejusmodi in sua temperie retinendum amplectenda victus ratio est.

Pro phlegmaticis & Melancholicis contraria potius eligenda sunto, hâc tamen adhibitâ συγκρίσει, ut melancholicos; emaciatos nimirum, attenuatosq; ad pariorem, vini præsertim generosi, ciborumq; calidorum usum, quàm Phlegmaticos & Plethoricos adstringas. Non enim tam necessarium est, ad Melancholicorum frigidam respexisse crasin, ut illa ad calidam reducatur, quàm uti siccus, squalidusq; illorum habitus, obstructiones & debilitates mediocriter calidâ, humidâ & restaurante diætâ humectentur, deoppilentûr, reficianturq;.

Quilibet ita certè persvasum sibi habeat, si Diasoli nostro ad se tuendum contra venena ad præscriptam normam usus fuerit, majores quàm à quolibet alio Antidoto expectari possunt, successus, se oppidò experturum. Nam assiduâ ipsius assumptione omnes corporis humores, imò & spiritus essentiis illis alexiteriis cordialibus, anodynis, balsamicis, ex quibus constat, adeò impregnan-

rægnantur, ut si qua clanculum postea venena se insinuent, illorum vires statim reprimantur, cor ab ipsorum malignitate omnesq; similiter partes totius corporis liberatæ triumphare possint. Pariter efficacem præservationem nihilminus etiam unguentum nostrum Bezoardicum, quotidie, vel tribus, in septimana, diebus, illinendo pulsui, brachiis, naribus,, regioni cordis, spinæ dorsi, volæ manuum, plantis pedum, pollicetur.

Integrum cuilibet sit, quod velit, eligere, modo in vivendi ratione, quam præscripsimus, præparationem fugiat.

CAP. II.

De Intoxicationum Curatione.

Singula toxica è signis discernere impossibile.

QVoniam difficillimum est, quando quis intoxicatus est, quâ veneni specie hoc factum sit, cognoscere, & propterea impossibile, particularem aliquam secundum naturam, qualitatemq; veneni instituere curationem. Ideoq; confestim Medicos ejusmodi remediis curâ aggredi oportet, quæ quasi generale omnibus venenis indixere bellū, ad evitandū maximū periculū, quod dilatando, inquirendoq; in aliis specialiora interim irruere posset. Id quod sæpius usu venit, dum nimirum Medici rixatur

inter se de veneni natura, miselli ægroti exspirant, aut in Chronicos desperatissimos, & incurabiles planè incidunt affectus.

Ad curandum ergo beneficio nostrorum Bezoardicorum ejusmodi ægrotos, præterquam quod citò citius ad remedia festinandum est, tria insuper velut prima capita observare oportet.

ἰητρὴ ὀλιγόκαιρός ἐστιν.

Primò: Venenum è corpore iterum eliminandum est, ne ad cor usq; subrependo malos ibi parturiat fructus, spiritumq; vitæ suffocet. Posteà particularibus medendum erit affectibus superstitibus nimirum post expulsum venenum in illis partibus, quas transiit.

Deniq; pro colophonide adijcienda, corroborandum corpus est, reficiendumq; ut sequitur:

Expulsio Veneni.

I. *Quando in homine benè constituto post cibum vel potum, vel odorem cujuscunq; rei admissum ex subitò insultantibus symptomatibus, veneni suspicio oriatur, ad reijciendum è corpore venenum, intercludendumq; ipsi aditum ad cor duæ potissimum intendendæ operationes sunt:* Ad concitandum vomitum scilicet; & proliciendum sudorem.

Primæ intentioni sani satisfiet alterutro subsequentium vomitoriorum.

℞. Flor. Antimonii *iij. iiij. iiiij.* vel *vj.* gr. prout vires patientis sese habuerint.

Conser-

Conſervæ. Flor. violar. drachm. ij.
Miſce, fiat Bolus, ægroto ſimul & ſemel offerendus.

Vel diſſolvendus in aqua Boraginis ut hauriatur potus. In defectu tamen Florum Antimonii hoc aliud ſimilis ferè efficaciæ erit.

℞. Salis Vitrioli drachm. ß. magis aut minus pro viribus patientis, & ſtomachi repletione.
Aquæ ſucci cardobened.
Syrupi violarum, ana unc. i.
Miſceantur & aromatiſentur cum Aqua cinamomi.

Vomitorium alterum, paulò mitius.

Secunda intentio (poſtquam æger jam vomuerit) duobus modis abſolvitur. Primò, corpus patientis unguento noſtro Bezoardico benè obliniatur in locis nimirum ſuprà manifeſtatis, idemq; ægrum, vel in lectum vel calidum hypocauſtum collocando, ſingulis quatuor horis, donec evidentibus ſignis de mortificatione veneni edoctus fueris, reiteretur. Secundò (ſi unctio ad optatum minus cedat, exhibendæ ſunt duæ vel tres Doſes Diaſolis per intervalla ſuprà poſita, eousq; identidem procedendo, donec omninò cantetur expellaturq; venenum.

Sudorū provocatio.

Hæc tamen dum fiunt, his duobus etiam inſtructum oportet eſſe Medicum:

1. *Difficulter vomenti ægro (undecunq; ſi-*

In Vomitus difficultate quid faciendū.

ve à naturæ proprietate, sive humorum in dispositione illud oriatur,) sæpe exhibeatur de ptisana cum hordei itemq; passularum justa quantitate præparata, cui quotiescunq; administrandæ tantillum butyri recentis vel olei amygdalarum dulcium misceatur. In defectis ejus, ad opem ferendam si brevis hora est, ejus loco assumatur jusculum carnis, vel etiam serum lactis cum modico butyri recentis, Alterum est, quod ægroto per sudores continuos imbecilli reddito succurrendum sit, spongiis Aceto rosato imbutis, naribusq; admotis, itemq; etiam administrando cochlear j. vel alterum jusculi restaurantis, in quo dissoluta sit portio Gelu Cydoniorum, vel syrupi succi Cydoniorum. Et hæc quantum ad veneni expulsionem.

Curatio Symptomatum.

II. *Quamvis cura veneno infectorum primario in veneni proscriptione sita sit, ut supra declaravimus; nihilominus, cum expulsio ista tam prospere nunquam abeat, ut ne vel una vel altera pars, magis aut minus mali quippiam alterationisve inde contraxerit; sæpe accidentia quædam particularia, quibus remedia adferre omnino ex usu est, & necessarium, relinquuntur. Multa quidem ea esse possunt, magis tamen familiaria quinq;* ; Cordis dejectio, imbecillitas Hepatis, compressio stomachi, inflammatio Renum, & calor intestinorum præternaturalis.

Qui-

Quibus extirpandis duplici utendum est ra-
one: Una ex parte remediis specificis appro-
riatis; Ex altera certâ diætâ eo usq; nimirum
otensâ, donec integrè patiens fuerit restitutus,
lut ea sequitur inferius.

Contra cordis deliquia.

℞. Conservæ fol. Melissæ unc. *iij.*
Magister coralt. rub. scrup. *ij.*
Chrysobezoar scrup. *j.* Misce.
De qua compositione æger singulo manè je-
nus, vesperi etiam cubitum iturus drach. j.
l ij. assumat.

Cõserva. Hepatica.

Ad imbecillitatem hepatis.

℞. Conservæ Rosar. rubear. unc *iiij.*
Olei Vitrioli ungarici rectificati gut
gr iiij.
Misce. Dosis drachmæ ij. manè & vesperi ut
ora. Circa regionem hepatis sequens appli ce.
r Emplastrum hepaticum.

Emplastrum Hepaticum.

℞. Tincturæ flor. Hypericonis in consi-
stentiam picis liquidæ redactæ.
Sapæ Cytoniorum.
Succi rosarum rubear. condensati ana.
Ceræ albæ. (unc. j.
Terebinthinæ Laricis in aceto rosacco
lotæ.
Ol. Cytoniorum ana unc. j. & drachm.
ij.

Santali rubei Subal. pulv.
Coralli rub. more ordinario præparat.
ana drach. vj.
Granorum Tinctorum.
Lacrymæ Draconis ana drach. iij.

Cera, Therebinthina & Oleum misceantur simul ad ignem in sartagine absq; ebullitione; Tum ab igne removendo tam diu agitentur, quousq; incipiant refrixari. Postea succi affundantur condensati, & cætera subtilissimè pulverisata, perq; cribrum missa misceantur inq; olla vitreata terrea ad usum reserventur. Est enim medicamentum externum, si quod aliud, ad confortandum jecur præstantissimum. De quo propterea quilibet Medicus sibi pro necessitate semper præsto aliquid habeat. Emplastro tamen hoc præ manibus non existente, vel sumtibus & tempore ad illud præparandum non suppetentibus, alia communiora ad hunc usum adaptanda sunt remedia, cuiq; pro libitu.

Mixtura stomachica.

Ad compressionem stomachi.

℞. Pulpæ Cydoniorum condit. vel Gelatinæ Cydoniorum
Conservæ Florum Betonicæ ana unc. ij.
Diasolis gr. xxx.
Tincturæ croci gr. x. Misce.

Æger manè & vesperi drachmam unam assumat. Cavitatem pectoris inungat modico unguenti

ruenti Bezoardici vesperi duabus ante Cœnam horis.

Contra ardorem Renum.

℞. Succ. Plantag.
Portulacæ ana unc. *iiij.*
Seminis Papav. albi contusi unc. ß.
Lactis vaccini recent. lib. *iiij.*

Ad ebulliendum collocentur supra ignem in olla terrea vitreata, statim vero quando inceperint bullire, auferantur misceanturq; Aluminis Rocha scrupuli quatuor, dissoluti in tantillo aquæ rosarum. Frigida colentur, addanturq; sacchari optimi cum albumine ovorum, si opus, clarificati unicæ tres vel quatuor, aromatisentur ultimò aquæ cinamomi 6. vel 8. guttis. De hac potione bis terve in die patienti bonus propinandus est haustus tepidiuscule. Ador tamen nimius circa regionem Renum tali mulceatur linimento.

Linimẽtum ad idem.

℞. Seminis papav. albi
Psyllii ana unc. ß.
Cydoniorum drachm. *ij.*
Aquæ rosarum unc. *vj.*
Fiat emulsio s. a. deinde add.
Ol. Nenuphar
Lilior. albor.
Rosar. ana unc. ß. Misce.

Aliud.

Linimẽtum aliud nobile.

℞. Lythargyrii auri pulv. un. j.
Aceti rosacei unc. iiij.

Acetum calefactum superfunditur Lythargyrio, miscenturq; agitando paululum cum spatula.

Postea infusa per tres vel quatuor horas per inclinationem colantur quàm potest, clarissimè; miscendoq; in mortariolo plumbeo olei rosati uncias ß, Linimentum inde conficitur album & subtilissimum, quod felici cum successu ad praedictum malum usurpabitur.

Contra Intestinorum calorem.

Calor intestinorum, qui veneni succedere solet, regulariter ab excoriatione illorum provenit, producta à venenis intestina sua proruptione permeantibus. In curatione ipsius non solùm ad refrigerandum, verum etiam ad consolidandum dirigendus scopus est. Quod ut fiat:

Clysma refrigerans.

℞. Fol. Violar.
Malvæ ana Manip. j.
Alchimillæ
Summitat. Hypericonis ana manip. ß.

Bulliant in sero lactis quantùm ad uncias decem decoctionis sufficient.

Cola-

Colatur trajectis adde.
Mellis Mercurialis unc. ij.
Pulpæ Tamarindorum unc. j.
Butyri recentis unc. j.

Clysma, toties Patienti injiciendum quoties
ecessitas postulaverit. Et si calor fuerit exa-
beratius valde, singulâ vice adjungere poteris,
Rj. Aquæ Aluminis Rochæ in arena lento igne,
ne spiritus acres subleventur, destillatæ. Loco Aqua Aluminis Rochæ
etiam Aquæ Aluminis Rochæ, aqua spermatis
Ranarum commodè substituitur. Varia enema-
a ad propositum conferentia præparari possunt,
x quibus eligendi cuiq; integrum esto judici-
um.

Hæc sunt illa medicamina, quæ contra supra-
dicta symptomata brevi suggerere volui, quibus
tendum, secundum quod circumstantiæ conces-
erint. Unicum namq; si se prodiderit symptoma,
nicum etiam medicamentum opponendum ipsi
rit. Si vero multa: verbi gratia, affectus cordis
& stomachi, remedium tentandum pro corde sub
uroram oriente sole; sub occasum duabus ante
Cœnam horis aliud pro stomacho. Hepate & sto-
nacho simul affectis stomacho mane prospici-
ndum erit, jecori interim rectificando supra-
dictum accommodandum Emplastrum. In super
malo renum intestinorum affectus esset impli-
atu, medicamenta interna & externa Renibus

admi-

administranda forent, sub serum nihilominus alvo tempore Clysmate injecto; Et sic pro reliquorum symptomatum differentia etiam gubernanda utiq; erit curatio.

Quod si verò necessarium visum fuerit corpus evacuare, intrinsecus præ cæteris omnibus hoc in usum veniat catracticum.

Potio leniens

℞. Rhabaro. elect. drach. *j.*

Aquæ succ. Cichor. unc. *iij.*

Infundantur per 3. aut 4. horas, & incolatura dissolvatur.

Mannæ calabrinæ unc. *j.* f. potio.

Propinetur patienti manè jejuno stomacho, itemq; etiam post horam jusculum carnis vitulinæ sorbeat, vel serum lactis tepidum modico sacchari adspersum, accelerandæ operationis causâ. Sed & hoc alterum huic indicationi inservit.

℞. Syrup. rosat. sol. unc. *j.*

Cass. recenter extract. unc. ß.

Cremoris tartari scrup. *j.*

Aquæ succi fumi terræ unc. *iij.*

Aquâ prius paulisper calefactâ, misceantur invicem, stentq; ita tres quatuorve horas, & interea cassia fermentando mucidum evomet excrementum; Benè cola, & corrige tantillo aquæ cinamomi.

Extractū Rhabarbari.

Pro illis ipsis qui potionum respuunt formulas, eligendum Extractum Rhabarbari est, præ-

para-

raratum ſcilicet cum ſucco pomorum dulcium, dq3 in Bolo vel pilularum formâ. Et ut multa aucis comprehendam: Rhabarb. Manna, caſſia & Syrupus Roſat. hoc in caſu omnibus aliis ongè anteferenda ſunt.

Quod ſpectat phlebotomiam, vena incidenda ninimè eſt, antequam corpus ritè purificatum, & à veneni ſuſpitione liberatum fuerit. Hoc ero ſi præceſſerit, & nihilominus perſeverârint ymptomata, in corpore plethorico, ſi vel febris, el inflammatio cujusdam partis ex ſanguinis bundantiâ metuenda ſit, illam adminiſtranam non nego, modo id fiat prudenter & κατὰ λόγον. Venæ ſectio veneno infectis quãdo utilis.

Jam ad Diætam, quæ Medicamentorum rædictorum individua quaſi pediſſequa debet ſſe! Habitâ ideoq3 ratione imbecillitatis funtionum vitalium & naturalium, idemq3 ardois plerumq3 in corpore, exterminato quamvis eneno reſidui, ager iſtiusmodi tractetur cibaiis, quæ εὐχυμα ſint & εὐπεπτα, humectantia & lenitiva, ut ſunt caro vitulina, agnina, bælina, gallinacea, perdicum aliarumq3 campetrium, avium, ova recentia & præcipuè jura dotarum carnium Butyro recenti elixarum. Similiter ptiſana ſeu cremor hordei, juſculum cũ pane minuto, butyro recenti vel oleo amygdalarum dulcium nuper expreſſo accommodatum. Ex piſci- Diæta Medicamentorũ pediſſequa.

piscium genere eligantur Trüttæ, percæ, aliiq; similes, itēq; gammari fluviorum: Quamvis enim illi ipsi aliquantum difficilioris digestionis sint, mitigatoriâ tamen facultate & nonnihil etiam restaurante proprietate; venenisq; resistente pollent, cujus gratia, nemini appetenti deneganda puto. Ex fructibus hisce ægrotis nulli plus utilitatis præstant, quàm poma dulcia assata super prunis; Ex conditis verò amygdalata, pistaciata, pignolata recentia, itemq; pastæ saccharatæ ex pomis dulcibus & cytoniis &c. Potus esto ordinarius cerevisia mediocris, sapore nec amara, nec acris, nec ingrata, cui, si deficiat, bona ptisana de hordeo & passulis, tantillo aquæ Cinamomi aromatisata substituatur; Vinum cantetur prorsus, quousq; nimirum ardoris, erosionum punctionumq; internarum aliquis sensus. Si qua tamen, quocunq; id fiat modo, usum istius concedere cogamur, vinum illud sit album, ὀλιγοφόρον, bene maturum, dulcedinis potius quàm alterius qualitatis particeps, dilutumq; aquâ distillatâ succi Borrag. Buglossæ aut pimpinellæ domesticæ. Et tantùm pro Diæta.

Deniq; pro tertio, postquam jam à venenis omnibusq; symptomatibus liberatus fuerit æger, ad confirmandam penitus curam, corpusq; corroborandum, exhibeantur xv. aut xx. dies continuos singulo mane Chrysobezoardici nostri duo

Corroboratio corporis

aut

aut tria grana, in cochleari syrupi Cydoniorum. Quibus simul cura adjungenda est, ut ne ventis, pluviis, aëri insalubri vespertino exponatur, abstinendo ab ira, Melancholia, & quæ pernicio-sissima sunt, Ebrietate & Venere. Ita sensim & sensim ad pristinam vivendi rationem pro-serpat. Subitò namq; hic procedendo discedendoq; à præscriptis regulis, metus erit, ne propter alterationem præcipitem in alia graviora mala incidat, Catharrum nimirum suffocativum, colicam, hydropem, febrem chronicam, phtysin & id genus alia.

CAP. III.

De usu Bezoardicorum ad præservationem pestis.

QUantumvis pestis omnium, qui genus humanum aduriri solent, affectuum vehementissimus, contagiosissimus, & difficilimæ curationis sit, tàm propterea, quòd flagellum divinæ super peccata indignationis, ordinariis naturæ Artisq; remediis minus cedat, quàm quod venenum adeò essentiale & λεπτόμερον, cor Arcem vitæ præoccupet, antequam medicamentis prævenire possit: Nihilominus tamen sæpius observatum est, sæviente hoc contagio, Deum ad demonstrandam infinitam Misericordiam, mitigando scilicet iram suam in medià Clade ita bene-

benedixisse remediis naturalibus, ut beneficio illorum infiniti, salvi & incolumes magna Medicorum admiratione evaserint. Propterea omnibus Christianis tempore hujus infectionis inprimis recurrendum est ad fontem Medicinæ, unde nimirum vera aqua vitæ scaturit, secundum quod scriptum est: Venite ad me omnes qui sititis &c. & hoc nomine adhibitis medicamentis expectent eorum effectus ad DEI benignam voluntatem, in timore, humilitate, precibusq; perseverantes; Ita minime dubitandum erit, ipsum tanquam patrem Misericordiæ erga pœnitentes, auxiliumq; ab ipso petentes in mediis angustiis furorem iræ suæ remissurum, & gratiam abundanter largiturum. Nam quemadmodum Avicenna 1. Metaphys. quamvis à Christianismo alienus, testatur: Ira DEI reconciliari potest sanctis devotisq; precibus.

Remedia ideoq; contra pestem usurpantur dupliciter: Primò ad se præservandum à tali infectione; Secundò ad restituendum jam tum infectos. Ad præservandum illos qui nec debent, nec volunt, nec possunt de loco infecto abire, nostris Bezoardicis fruantur duobus modis.

Primò, singulo mane accipiant Dosin Diasolis de qua cap. 1. absq; venæ sectione, purgatione aut diaphoresi, nisi necessitas ad id urgeat, idq; continuare oportet, quamdiu grassetur pestis.

Alter

Alter modus, ut pulsus carpi, nares, tempora
n omni aurora illiniantur unguento Bezoardi-
o, antequam foras se recipiant: Ex his duobus
uilibet eligat quod velit; utrumq; enim satis est
d defendendum corpus à corruptione pestilen-
ali, quantum naturæ possibile est.

Trochi-
sci fumi-
gatorii.

Insuper multum refert etiam, scire quomodo
ër domesticus vel cujuscunq; loci in quo subsisti-
nus, beneficio suffumigii purificetur; Ad quod
ommendo sequentes Trochiscos.

℞. Flor. sulphuris
Myrrhæ electæ ana unc. j.
Balsami peruviani odorati q. s.

Ad formandos Trochiscos. De quibus super
arbones positis excitetur fumus quotidie, vel ad
inimum alternis diebus, intereaq; donec fu-
us cesset, in aliud conclave te conferas.

In defectu Balsami peruviani cætera duo in-
redientia nihilominus adhibeantur mixta &
ncorporata cum sapa granorum Juniperi; vel
iam flores sulphuris solum.

Vix enim in rerum naturâ simile his remedi-
m, propterea quod sulphur in se ipso contineat
esinam mineralem, verumq; Balsamum terre-
rem, qui nunquam corrumpitur, aut vires suas
erdit, quod aliàs Resinis, Gummatibus, liquori-
us & Balsamis vegetabilibus commune est, ad
epurandam aëris corruptionem, reperietur. Id

ipsum præterea ignis est potentialis, facultate suâ igneâ consumens omnia venena, uti Medicorum anatomiæ rerum naturalium peritorum schola unanimiter testari poterit. Sulphur debito modo mixtum cum pice, subductum lignis, non permittit, ea neq; à ventis neq; à pluviis aliisq; externis injuriis putrefieri, aut vermibus esca fieri, quamdiu ita servantur. Vapor seu fumus ipsius debito instrumento in Aquam corruptam penitus turbidam, salitamq; præcipitatq;, intra paucas horas ipsam fermentat, omnesq; impuritates ad fundum dejiciendo clarificat, & purgat ab omni terrena illuvie. Fumo Sulphuris dolia vinaria veluti condiuntur, quo longius in ipsis sine corruptione perdurent vina; Quin imò quæ à naturali perfectione ex parte declinaverunt, turbidaq; existunt, hoc modo pristino splendori bonitatiq; restituuntur. Id quod œnopotæ testimonio suo facilè comprobabunt. Eodem quoq; fumo Tinctores serico crudo splendorem puritatemq; argenti ferè æmulatricem conciliant; Fœminæ Venetianæ maculas ex vino rubro (quod inprimis Itali valdè amant) mappis mantilibusq; impressas eo ipso dextrè eluunt; Quædam etiam solo dicti vaporis beneficio capillos albos splendidosq; præstant. Quibus, & quæ, si brevitas pateretur, adduci ulterius possent, nemini non persvasum erit: Sulphur me-

Elogium Sulphuris.

diante

diante acido suo fumo, aërem quoq; mundificare, omniaq; ipsius μιάσματα separare & consumere posse.

Sic divinus senex tum temporis quando Athenienses horribili peste ex Græcia affligebantur, integram sylvam combussisse fertur, uti calore istius flammæ, vel fumo etiam arborum lignorumq; odoratorum prædicta infectio consumeretur, idq; felici cum successu. Quòd dum ita fiat, quæ dubitatio restet, quin fumo sulphuris, ignis adeò virtuosi, & balsamici, aër quoq; alicuius domicilii alterari, eoq; in habitantibus sanitas vel restitui vel conservari possit? Equidem omnes Medici Nosocomiis præstituti ex prædictis causis in id sedulò dent operam, ut continuò sulphuris suffumigium instituatur. Cætera siquidem quæ communiter ad hoc usurpantur, facultatibus suis minus paria sunt tàm subtili, acutoq; veneno.

Nec possum hoc in loco, propter pauperes sententio involvere, quod sulphur sublimatum in omnibus ferè Europæ officinis vili pretio redigendum, ad pondus scrupuli unius vel drachmæ unius secundum quod vires permiserint, cum modico aceti vini vel oxymellis assumtum, libellem excitet sudorem, totumq; corpus subtili vapore suffundat, unde & aër internus & sanguis, simili, quo supra dictum est, modo egregiè mundificetur, ventileturq;. Flores Sulphuris diaphoreticis.

Nũ purgatio in peste convenial?

Multis hæc infixa opinio est: quod tempore pestis purgatio instituenda sit venæq; sectio in iis, quibus corpus naturâ cacochymicum, corruptis humoribus coinquinatum, eam nimirum ob causam, uti corpus ab immunditie vindicetur, & consequenter focus auferatur, quo in ignis pestilentialis flammam facile aliàs conciperet.

Certum tamen est, nullum catharticum corporis naturâ impuri pravisq; humoribus repleti illuviem adeo radicitus tollere, ut ne simul aliis succrescendi subinde relinquat occasionem. Præterea eò dirigenda ratio est, quod cathartica turbando corpus non depravatos solùm humores exonerent, sed & utiles simul succos, unde partium exinanitione facta meatus hient, Spiritusq; viribus ægrotent, & sic corpus tanto proclivius ad attrahendum venenum reddatur. Talis enim conditio omnium partium est, ut proportione humorum naturali diremta, vapores, aëremq; contagiosum magis admittant, quàm si plenæ ipsorum extiterint. Id quod à pluribus observatum est, qui huic innixi fundamento (nullo ad cacochymiam respectu habito) nunquam foràs se receperunt, tempore contagii, nisi vel pastu & vini vel cerevisiæ hausta refecti antea, sentientes eo ipso se præservari ab omnibus infortuniis, quibus aliàs jejuni fuissent expositi.

Illis ergò, qui imbecilles, nec purgationibus assueti sint, licet cacochymicis purgationes minimè arbitror convenire; Quin potius Bezoardicorum beneficio corpora, humoresq; ipsorum tanquam balsamo muniantur, & putrefactiones corrigantur. Attamen si qua corpus Cacochymicum obviam fiat, adhuc robustum venenoq; minùs vastatum, & quod accidere potest, definitis purgationibus assuetum, illam ipsam curationem locum mereri non nego, ne scilicet à consueta actione subitò deducendo ægrum, exitium magis, quam auxilium accersamus.

Quo in casu sequens pilularum descriptio inserviat:

Pilulæ Balsamicæ.

℞. Infus. Violarum
Rosar. pallid. solut.
Succi Cichorei
Borrag. ana li. j. unc. iiij.
Aloës lucidæ lib. j.

Infundatur Aloës in B. M. sex vel octo horas, postea per destillationem separando humiditatem in consistentiam picis quàsi, ut pilularum formationi congrua sit, redigatur, cujus singulis unciis adde;

Tinctura Rhebarbari.

Tincturæ Rhabarb. per aquam è succo cichorei extractæ & ad consistentiam solidam redactæ. Scrup. iiij.

Tincturæ Croci per Aqu. Rosarum extractæ. Scrup. ij.

Balsami peruviani odorif. scrup j.
Flor. Sal. Communis more Spagyrorum sublimat. scrup. ſ.

Omnia simul in massam conformata, oleoq; aurantiorum dulcium oblita, cum pelle ovina fictili vitreato committantur usq; ad usum. Pilulæ hæ materiam facalentam è centro usq; expurgant, sine humorum attractione vel perturbatione, alimentorum putrefactioni resistant, & cordi robur conciliant.

Dosis earundem est à scrup. j, ad drachmam semis, ante cœnam singulo quinto die aut menstruo spatio semel. Qui tamen sæpius uti illis velint, ad alvi segnitiem solummodo tollendam, singulis septimanis semel bis ve accipiant.

Phlebotomiam quod attinet, utilem illam in corporibus languidis & desolatis nullo modo arbitror esse, modo non evidens necessitatis lex contrarium sæserit. Bezoardica siquidem ad rectificandam sanguinem omnibus phlebotomiis palmam præripiunt; Illa enim sæpius administrata sanguinem deteriorem magis reddit, quàm quod quicquam commodi alterius præstet. Quod reipsâ videre est, in iis, quibus sæpè sanguidem mittenda, sanguis tanto serosior postea, pallidor & imperfectior affluit. Cujus rei causa neminem Medicum tàm plumbei judicii existimo esse, cui non cogitanti statim obvia veniat.

Quod

Quod si tamen persona athletica, robustaq; magnopere interim pletorica ad manus venerit, ad præveniendum affectibus repletiones aliàs facilè subsequutis venæ sectionibus locum minimè abrogo.

Diæta talis sit: Comedendum bibendumq; liberius est, quantùm nimirum opus fuerit ad satiandum naturam, non ad vires opprimendum; Absint carnes porcinæ, lac, pisces, herbæ, fructus, & legumina, quæ facilimè corruptionem, cruditatis malique sanguinis ortum promoverent. Qui verò necessitate coacti suo modo vivere minus possunt, firmiter sibi persvasum habeant, divinam benedictionem, optimum ciborum condimentum, simplicem & frugalem cibum pauperibus æquè salubrem quàm dubiam divitum cœnam præstituram.

Caterum Venus & Bacchus, Melancholia & cholera moderata omninò sint, illis præsertim qui valdè à peste abhorrent.

CAP. IV.

De usu Bezoardicorum ad Curandum peste infectos.

NOtandum ab initio est, duas pestis species esse; una grassatur duntaxat intra corpus. Altera foràs protrudit sub cutè pustulas, furun-

culos, Apostemata, Carbonesve pestilentiales. Prima appellatur pestis interna; Secunda externa, quamvis & hæc principaliter interiora viscera invadat, suamq; originem inde deducat non minus quàm alia. Secundum hanc igitur differentiam Medendi quoq; methodum diversificari oportet.

DE PESTE INTERNA.

CUratio internæ pestis in duobus consistit potissimum. Primò veneno injiciatur frenum, illudq; è corpore proscribatur. Secundò symptomatibus, postquam jam veneni nulla amplius suspicio, securis injiciatur. Illa enim, malignorum suorum effectuum ratione, igni optime comparari possunt, qui arborem apprehendens subitò tantam infert stragem, ut licet in continenti fere extinguatur, nihilominus tamen vix mica naturalis potentiæ ad pristinum vigorem in arbore relinquatur.

Venenum expellimus, ægrotum ab initio statim sequenti potione tractando.

℞. Diasolis x. xv. xx. vel xxv. grana ad conferentiam scilicet ægroti, considerando utiq; majoribus ad expellendum è corpore venenum viribus, quàm ad prohibendum, ne se insinuet, opus esse.

Diaphoreticum diasolare efficacius.

Spiri-

Spiritus Vini rectificati drachmas *ij.*
Syrupi ſucci Cydoniorũ vel Citri unc. *ß.*
Mixta patienti propina & ſudabit ſatis fortiter. Poſt quinq; horas dictam repete potionem, ſi opus fuerit, ætq; iterum ſudorem provoca, donec nihil intus veneni amplius. Vicem hujus potionis commodè ſupplere poſſet Unguentum Bezoardicum ſuprà citato modo adhibitum. Quod ſi qui ægrotat, nimis tenellus & medicamentorum abſtemius, ut neq; ſaporem neq; odorem ferat; ſuperiorum loco Chryſobezoar iij. iiij. v. vel vj. grana pro doſi in cochleari Aquæ è ſucco Veronicæ vel Carduibenedicti exhibeas, idq; quamdiù neceſſarium ad Methodi legem judicaveris.

Unguentum Bezoardicũ diaphoreticum.

Aurum diaphoreticum.

DE SYMPTOMATIBUS.

Symptomata magis communia & σωνεδρεύοντα Peſtis, quibus manu opus eſt medicatrice ſunt, deliquia, Ardor, Angina, punctiones laterum, difficilis anhelitus, deliria, Vomitus & fluxus ventris. Contra deliquia.

℞. Conſervæ Flor.
Bugloſis. Gela. Citriana ʒ vj.
Magiſter. Margarit. ʒ ß.
Croci ſubtiliter pulveriſati grana iiij.
Olei Cinamomi gutt. ij. Miſc.

Mixtura Cordialis.

De qua compoſitione patienti bis terve indies porrige per ſe, vel cum aqua quadam deſtillatâ.

Julep Cordiale.

Pariter etiam inſerviet Julepus Cordialis ſequens:

℞. Aquar. Borraginis.
Bugloſſæ.
Acetoſæ.
Meliſſæ ana unc. vj.
Syrup. Bugloſſ.
Borrag.
Acetoſæ.
De ſucco Citri ana unc. ij.
Ol. Vitrioli rectificati ad acorem.

Miſceantur & aromatiſentur cum Aqua Cinamomi, vel cum Spiritu Santali Citrini. De dicto Julepo ſæpius patienti bibendum concedito.

Julep Roſatum.

Sed & aliud minoris pretii pro iis, qui dictis conſervis, aquisve deſtillatu deſtituti ſunt, præparari poteſt.

℞. Aquæ fontanæ libr. xij.
Flor. Roſ. Rub. exiccat. Man. j.
Cinamomi opt. drachm. ij.

Supra ignem in ollâ vitreatâ ad ebullitionem uſq; cum aqua coctis, & colatis ſtatim, (aliàs amarus adſtringens q; ſapor nauſeam excitaret,) poſtquam tamen refrixerint, adde Olei Sulphuris vel Vitrioli ad acorem; Sacchari item pro ſingula libra compoſiti unciam unam, vel ſemis ad minimum. Hæc duo clareta, aut quomodo-

cunq;

cunq; appellare velis excellentissima sunt in peste. Nam ratione olei Sulphuris vel Vitrioli, quod ingreditur, (quod omnino corruptionem respuit, pariterq; acidum suavemq; præ se fert saporem) contrariatur corruptioni, sitim extinguit, cor confortat, omnesq; alias corporis partes robore magis demulcet, quàm quivis alius liquor fructuq; acidus, aliàs Medicis familiares.

Olenm Sulphuris, & Vitrioli, quid possint.

Contra intemperiem calidam internam.

Deproperandum hîc, quantum potest, auxilium est, præsertim ægro viribus destituto.

Quemadmodum enim stipula arida citiùs in cinerem ignis violentiâ reducitur, quam viride aliquod lignum; Non aliter ejusmodi corpora citiùs calore febrili ad internecionem marcescunt, quam sanguinea adhuc & succi plena. Ideoq; ad id respiciendum sedulò est, ut ne sitim longiùs ferant; Quinimò liberaliter bibant de ptisana, aut supra dicto clareto.

Postea semel in die hanc paregoricam & refrigerantem bibant potionem.

℞. Aquæ Spermatis Ranarum per Baln. destillat unciam j. vel ij. secundum patientum conditionem, malíq; vehementiam.

Tincturæ croci grana ij. Misce:

Potio refrigerãs, anodyna.

Per-

Porrigatur ægro manè vel vesperi aliâve diei horâ, quandocunq; oportunitas postulat.

Potio refrigerans alia, valdè efficax.

Ad eundem finem R. Aquæ fontanæ poculum, dissolve in ipso Salis Nitri præparati unciam semis, & propina ægro semel vel bis in die, vel sæpius etiam, si necessitas postularit; Curatione tamen adhibitâ, ne oleum Vitrioli aut Sulphuris sali petræ conjungatur; Nunquam siquidem illorum auspicatum in corpore matrimonium. Hic potus ut alicui vel simplex, vel effætus ad divitum præsertim palatum videatur, magnarum certè virium est. Refocillat Epar, totamq; sanguinis massam, urinam promovet, conductus aperit, deoppilat, & deniq; vapores æstuantes per διαπνοὴν λόγῳ θεωρητὸν absorbet. Usus eo ipso sum liberaliter; nunquam non auspicatissimè. Cum in Germania alicujus, qui me multis discursitationibus, equitationibusq; huc illuc oneraret, officio adstrictus versarer, tempore aliquando æstivo immane quantum jecur & renes propter succussatorem equum ad calorem distemperatos habui, dictam potionem aliquoties reiteravi, & actutum restincto calore, urinâq; de rubro in naturalem & inculpabilem colorem reductâ, meliùs habui. Id quod tenendum illis est, meum consilium qui sequi velint; Quorum in gratiam si qua inter illos præparationem Nitri quidem minus intelligant, nihil obstante

stante, quod & alibi descripta reperiatur, illam de novo huc adducere volui. Salpetræ puriss. l. j. Funde in crucibulo & accensis super ipso sulphuris, donec drachma una ipsorum ab igne deglutiatur, in ollam vitreatam ad coagulandum iterum effunde. Dissolve in Aquæ Rosarum tribus libris, per chartam emporeticam calidum adhuc cola, & ultimò Aquam iterum lento igne evaporare finito, continuò interim movendo materiam cum spatula lignea, donec Salpetræ iterum siccescat, inq; pulverem subtilem & album redigatur, quem serva ad usum.

Præparatio salis Nitri in pulverē.

Contrà Anginam.

Hujusmodi affectibus tria potissimum obviare remedia solent. Primò Gargarismi frequentes ex sale petræ, ut supra dictum; Item Scalpra absterssoria, quibus lingua mundificetur; & Linctus quibus obducitur lingua, ex quorum classe hic inprimis eligendus.

Gargarismi.

Scalpra aesterssoria.

℞. Syrupi Diamori simpl.
Dianucum ana unc. ſ.
Sal. Nitri præpar. scrup. j.

Linctus.

Misce ad auferendam subtus natam crustam tartaream.

Alterum est potus Aquæ supra dictæ sæpè reiteratus.

Potio refrigerans & repercutiens è Salpetræ

Tertiò si venæ sanguinis copiâ nimis turgeant vel etiam Φλόγωσις ipsius in parte affecta vehemens

hemens timeatur, Basilica secanda est in dextro brachio, & sub lingua etiam si necessitas postulet, aliter minus. Continuando enim ejusmodi remedia, symptomata protinus cessabunt.

Venæ sectio.

Pro quibus tamen Salpetræ præ cæteris veluti specificum, ob id à Medicis Salis prunellæ nomine indigitatum, non levi brachio commendamus, quamvis illud factum quis dicat, ad rem indoctis suspectam quodammodo abscondendam, probrumq; ipsorum declinandum. Sub morbi declinationem scabrities, asperitasq; linguæ fortè superstes, adhuc Syrupis emollientibus & lenientibus de Tussilagine, Dianucum, vel etiam sero lactis, quo in flores Malvæ, violarum, Caprifolij aliorumq; similiū bullierint, coerceatur.

Ad somnum Narcoticum.

Frontale contra somnum

℞. Majoranæ.
Salviæ.
Flor. Rosarum rubrar. ana. unc. ſ.
Cortic. Aurantiorum drachm. ij.

In pulverem grossum redacta aceto florum sambuci vel rosaceo irrorentur, itaq; calfactæ, duobus linteolis interpositæ fronti patientis applicentur, redintegranda, si calorem deposuerint.

Præterea ad sternutandum insuffletur naribus tantillum pulveris sternutatorii sequentis.

℞. Sum.

℞. Summitat. Majoranæ
Thymi ana drachm. j.
Rad. Angelicæ
Salis Vitrioli ana drachm. ſ.
f. pulvis.

Sternutatorium contra ſomnum

Ad inquietudines & deliria.

Ægro inquietudine, perturbationibus mentis, vigilis, capitisq; doloribus multùm diſcruciato, ita ſubveniendum puto: Primò reſpiciat, num fuerit plethoricus; num ventriculum nimiò plus bile habeat onuſtum; Num alvus contumax egeſtionibus; Si enim Plethoricus, venam tunde ſub pollice dextri pedis, ſi fuerit poſſibile, ad revellendum magis ſanguinem, præter naturam ad caput usq; ebullientem; Secus alia quædam vena incidenda in oculos magis incurrens, juxta prudens Medici conſilium. Ventriculo plus æquo humoribus inquinato meleberis tali vomitorio.

℞. Syrupi violar.
Aqv. Borrag. ana unc. ſ.
Salis Vitrioli ſcrup. j. vel drach. j. pro re nata.

Julepus Vomitorius.

Miſceantur & aromatiſentur cum aquâ Cinamomi pro doſi. Pro tollenda ventris conſtipatione cogitandum eſt de clyſtere quodam emolliente, vel ſuppoſitorio aluminoſo, ſupremis ad eam ſcopum auxilium, in hunc modum.

Suppoſitorium aluminoſum.

℞. Alu-

℞. Aluminis Rochæ pulverisati q. v.
Cum Tragacantho in Aqua Rosarum soluto fiat massa, & inde suppositoria majora minorave, prout videbitur & exiccari sinito. Ad usum verò commodiora ut fiant, oleo Amygdalarum dulcium lubrica facta applicentur. Evidenter inde experiemini effectus non solùm ad intestina à recrementis repurganda suis; Sed ad vaporum etiam amarorum caliginumq; ad cerebrum usq; evolitantium revulsionem.

E capitis dolore quod superest molestiæ, facilè postea deletur negotio, administrando scilicet supra frontem tale linimentum:

Linimentū ad capitis dolorem.

℞. Emulsionis è sem. papav. albi & Hyoscyami cūm Aquâ Rosar. extractæ ūc. ij
Aceti Rosacei
Olei Nymphææ ana ūnc. j. Misce.

Pari modo petiæ cum Alumine Rochæ pulverisato albumini ovorum & Aquæ Rosarum mistæ retro caput adhiberi rectè possunt. Illud enim sæpenumero magnas tulit suppetias.

Pilula ad inquietudinem præstantissima.

Quantùm ad inquietudinem debellandam, somnumq; conciliandum: audacter exhibeas dosin unam Laudani in forma pilularum. vel etiam in Aqua destillata appropriata dissoluti idq; vesperi occidente sole, vel mane illo exoriente.

Ad

Ad dolorem laterum.

Quando æger de dolore ardoreq; laterum, ut sæpe accidit, conqueritur.

℞. Mucilaginis sem. Cydon. cum Aqua Rosar. extractæ uncias iiij.
Aceti Rosarum. unc. ij.
Olei Rosati completi unc. j.
Boli armeni drachm. ij.
Santali rubei subtilit. pulveris. drachm. j.
Camphor. scrup. j. Misce.

Linteolum duplicatum, intusq; madefactũ, & tepidum quodammodo admove: Et dolore existente præsimiotriâ insuper vel 4. gr. Laudani boni ad supradictum modum præscribas.

Anodyni præstantissimum genus.

Ad dissolutionem stomachi.

Quandoquidem symptoma hoc ventriculum sæpe tantâ irruat sævitiâ, & ab initio morbi statim, ut nec medicamenta, nec cibus absq; rejectione ingeri queant, roborationem moliri sequenti fotu necesse est.

℞. Summit. Absinth.
Majoranæ
Fol. Menthæ Crispæ
Thymi
Flor. Rosar. rub.
Fruct. Myrtill.
Rad. Galangæ ana unc. ſ.

Scutum pro Stomacho.

Pulverisata simul grosso modo acetoq; rasato adsperſa & calefacta loculô sive ſcuto inſuta superimpone extus regioni ventriculi. Frigidâ factâ, calore, iterum recuperato, denuo adhibeantur, donec opus amplius non videbitur. Interim oleum Vitrioli vel ſulphuris ordinariæ ipſius potioni admiſce; Vel etiam ſequentis liquoris ad confortandum ſtomachum prævirtuoſi cochlear unum per intervallum propina.

Potio ſtomachica

℞. Syrup. Menthæ
Cidoniorum
Meliſſæ
De ſucco Citri ana unc. j.
Aquæ cinamomi opt. drachm. j.
Olei ſulphuris rectific. gutt. xij. vel xv. Miſce.

Ad fluxum Ventris.

Ægroto ventris fluxione detento, Medicus etiam atq; etiam cogitet oportet, num neceſſaria & utilis ejuſmodi evacuatio, nec ne; uti neq; Naturæ in ſuo motu laudabili remora inſiciatur, neq; ultra limites frenum ipſi laxetur. Nam ſi ex materia, quæ naturaliter excerni debeat, in corpore retenta, vitæ diſcrimen imminere poteſt, pariter etiam ex nimia fluxione illius, quod commorari intus debebat pertimeſcendum erit. In caſu ergo profluvij præter naturalis ad ſequentia confeſtim properandum erit.

℞. Ol.

℞. ol. Citoniorum
Mastichini
De Nuce Moschata ana drach. ij.
Misce.

Linimentum ad ventris profluvium.

Hoc in linimento bis terve in dies Venter inungatur, & circa hepar Emplastrum nostrum Dysentericum supra cap. 11. descriptum adplicetur. Quin imo, si ex usu videatur, dosis Laudani cum Syrupo Citoniorum semel atq; iterum exhibeatur.

Quod si tamen dicta remedia malo huic exstirpando, supervenientis fortasse excoriationis intestinorum ratione, minus sufficientia fuerint, ad subsequentia confugite:

Clysma mirè efficax.

℞. *Caput ovinum crudum per medium dissectum, linguâq; exutum cum cerebro ad bullientium in aquæ sufficiente quantitate constitue, donec caro ab ossibus penitus secedat. Juri cocto statim immitte duos vel tres manipulos immitatum Hypericonis & radicum Tormentillæ grosso modo pulverisatarum unciam j. vel ij. infunde per tres vel quatuor horas in cinere cadendo. Colatum patienti duabus terniśve vicibus in die in forma Clysmatis injicito, & mirabiles inde prodent effectus; Liquor enim iste præstantissimus est in desperatis ventris fluxionibus, imprimis etiam ubi continuis vomitionibus aeri excarnificantur. His Clysmatibus etiam*

ægros persanavi, quibus omnia corporis emunctoria hiabant, adeò ut nimiæ inanitionis & dissipationis spirituũ causâ periculosæ convulsiones, torsiones oris, sensuumq; plane sequerentur, quibus insuper ne tantillum quidem neq; medicinarum, neq; alimentorum suggestorum intus retinebatur. Id quod annotari hic diligentius volui, illorum causa, qui dum hoc cum morbo conflictantur, eorum remediorum prævalente auxilio, forte opus sunt habituri.

CAP. V.

De peste externa.

IN peste externa, quæ nimirum foris parturit symptomata, duæ quasi curationis species occurrunt: Una Physica, interna concernens viscera, & quomodo cor à veneno defendatur, illudq; à centro ad circumferentiam, vel quorsum natura voluerit, expellatur. Altera Cheirurgica, quæ in eo occupata est, ut venenum topicis remediis attrahatur, à regressu intercipiatur, pars affecta ab humorum concursu præservetur, maturanda materia ad maturitatem reducatur aperiendum aperiatur, suppurationem materiæ peccantis promovendo & denique digerendo, mundificando, consolidando & omnia ad perfectam sanationem manuariâ opera perducendo.

Quan-

Quantum ad curationem Physicam; Illa eodem modo quo supra pestem diximus internam absolvitur, in principio nimirum statim nostri Diasolis unguentive Bezoardici una, duabus vel tribus dosibus, vicibus successivis, obviando, uti supra declaratum est.

Curatio Chirurgica divaricanda est pro differentiis externorum affectuum, quorum tres potissimum sunt. I. Glandulæ mobiles intra cutem & carnem. II. Tumores majusculi duri renitentes absq; suppuratione. III. Apostemata sordida, excrementitiâ quâdam, malignâ, virulentaq; materiâ tumida, quæ Anthraces, Carbones, Bubonesq; pestilentiales appellantur. In quibus hanc subsidiariam præstetis operam.

Ad glandulas.

℞. *Gummi Armoniaci depurati, q. s. impone quasi Emplastrum & consumentur, modo curatio physica antecedat, vel simul cum hac ipsa conjungatur.*

Ad Tumores renitentes.

Ad tumores renitentes & difficulter suppurabiles, Cataplasma componito sequens:

℞. Amygdal. amarar. contus. unc. ij.
Gummi Armoniaci clari
Farinæ Fabarum ana unc. j.
Salis Gemmæ unc. ß.

Oxymell. ſqvillit. unc. iij.
Decoct. carduibenedict unc. viij.

Bulliant ad conſiſtentiam Cataplaſmatis & addatur Theriacæ Diateſſaron. unc. j. De quo ſatis inſpiſſato applicetur tumori q. ſ. Aperit poros, tranſpirationem materiæ peccantis proſperitat, reſiſtit putrefactioni, & duritiem ſine periculo reſolvit.

Anthrax ſeu Carbon.

Ad medendum Anthraci ſeu Carboni tribuerem aggredi oportet operationibus. Primo exceſſivus partis affectæ calor & dolor mitigandus. Poſtea intercipiendum venenum, ne retromeet intra corpus, & ſuppuratio promovenda. Tertiò ulcus detergendum ad perfectam usq; ſanationem.

Ægro ideoq; exiſtente plethorico, & viribus aliisq; circumſtantiis phlebotomum permittentibus, ante omnia ſanguis ad partem offenſam præter naturam affluens & olei inſtar ignem excuſcitans revellēdus eſt, tundendo venam ſecundum celebrium authorum inſtitutionem magis convenientem, mittendoq; neceſſariam quantitatem. Quod ſi vero in omnibus minus probetur, ejus loco Ventoſæ cum profunda ſatis ſcarificatione non ita procul ab Anthrace, ut è major ſanguinis copia profluat applicādæ ſunto.

Circa

Circa Bubonem tamen ad duos tresve digitos hoc defensivum adprimè confert.

℞. Minii unc. j.

Aceti Sambucini unc. v. Infundantur in B. M. per hor. iij. Deinde colentur per chartam & addantur.

Olei Sambuccini

Rosacei completi ana drachm. vj.

Santali rub. subtil. pulv. scrup. iiij.

Croci opt. scrup. ß.

Defensivum.

Misceantur in mortario plumbeo vel in patinâ terreâ vitrificata, usq; dum acquirant consistentiam unguenti. Quo ad prædictum modum utendum, resiccatum subinde renovanda. Et his duobus auxiliis maximis ille ardor mulcebitur, parsq; ab aliis pernicioſis, quæ ipsi accidere aliàs possent, accidentibus tuta retinebitur. Postquam ita Defensivum administraveris, mox Anthracem sequenti quoq; Emplastro super delicatam pellem satis largiter extenso cooperi.

Emplastrum Apetitivum Specificum.

℞. Gummi Sagapeni

Ammoniaci

Galbani ana unc. iij.

Therebinthinæ coctæ

Ceræ Virginis ana unc. iiij. ß.

Magnetis Arsenicalis subtil. pulv. drach. xviij.

Rad. Aaron pulv. drachm. viij.

Gummata defæcata prius oportet esse aceto scyllitico, cocta q. 3 in formam Emplastri & pondere æstimata. Tum demum Emplastrum inde cum aliis speciebus s. a. continuetur. Ad foras alliciendum venenum virus q. 3 in pus convertendum exceaenti specifica q. 3 virtute pollet.

Causticū potentiale in dolorificū,

Præparatio Magnetis Arsenicalis supradicti.

℞. Arsenici Cristallini,
Sulphuris vivi,
Antimonii Crudi ana part. æquales.

Pilo simul subigantur in mortario ferreo, mittantur q. 3 in matracium vitreum satis forte. In furnum venti postea in arenam posita ignem tamdiu subtus habeant, donec vitro bene calfacto dictæ species simul instar picis colliquentur. Id quod cognoscetes, si dum filo fundum contigeris materia adhæreat, trahatur q. 3 instar Therebinthinæ. Postea frange vitrum, refrixamq; materiam, subfuscum quæ repræsentat lapidem, subtiliter tere & ad usum custodi.

Anthrace ita aperto tumorem superstitem dissolve, ulcus absterge, & colophonidem demum toti negotio injice sequentem ad modum.

℞. Succi plantag.
Scabiosæ
Rosar. Rubrar.

Nico-

Nicotianæ veræ ana unc. ij.
Mellis Virgin. crudi unc. iiij.
Vitellos ovor. nō iij.
Therebinth. Laricis unc. j.
Farinæ Hordei unc. ß.

Coquantur igne lentissimo, semper agitando materiam, ad consistentiam unguenti, quo ipso ulceri intus prospiciendum, sequenti superimposito Emplastro.

℞. Picis navalis
Resinæ Pini
Gummi Armoniaci depurati
Ceræ Virginis ana unc. j. ß.
Asphalti unc. j.
Mellis adusti ad nigredinem, & subtil. pulver. unc. ß.
Camphoræ in oleo succini dissoluti drachm. j.
Fiat Emplastr. s. a. quod servetur ad usum.

Quod si Carbone aperto magna instaret inflammatio, orisq; ipsius durities seu callus; præmissis duobus supradictis remediis cataplasmata ex foliis Malvæ, bismalvæ Violar. plantaginis, Radicum Altheæ vel similium emollientia, & refrigerantia adhibere & loco oleorum vel pinguedinum, Mellis rosati, Mellis Mercurialis, lutei ovorum aliquid admiscere oporteret. Res enim

unctuosæ poros constipant, transpirationem humorum malignorum impediunt; quibus conclusis & repercussis continua partium inflammatio dolorq; ut magno Medicorum probro quotidiè testatur Experientia, consequeretur.

Quod spectat ad Diætam ipsorum, ab initio usq; ad ἀκμὴν, quamdiu nimirum & febris & ardor internus excedunt, ab omni assumendorum superfluitate, quamvis etiam appeticrint, valdè cavèto.

Simile de Diæta.

Natura enim seu restaurator (uti Paracelsus loquitur) in conflictu contra destructorem occupatus, superveniente stomachi repletione, uti cadat victoriâ, non minus perturbari potest, quàm si quendam ducto contra hostem exercitu, jam jam aciem aggressurum, amicus totius negotii componendi nomine à qualibet pugnandi superādiq; potètiâ & occasione interim detinuisset.

Propterea vires naturales tantum conservare studeas, facilis digestionis victu, laborem febrilem contemperante, corrigenteq; materiam peccantem. Ad quod conveniret Hordeum mundum in aquâ purâ coctum, butyroq; recenti & aceto rosato, vel Sambucino vel jure Citri, Aurantiorum, Granatorumve ad libitum præparatum. Omnes enim istiusmodi liquores gustu suaves, prædictoq; usui conferentes existimo. Quod si grata aliorum vicissitudo sit, panem minutum.

ptum, lentè diuq; in aqua coctum præparatumq; ut de hordeo diximus, imperabis. Existente ægro valdè delicato, sequentibus consummatis & jusculis restaurantibus confidendum.

℞. Caponem benè nutritum & visceribus, pinguedine, pedibus, collo, extremisq; alis spoliatum.

Carnis Vitulinæ lib. j. in minutas partes scinde, & matracio impone cum;

℞. Aquar. Succi Melissæ
Succi Bugloss.
Succi Scabiosæ ana unc. iij.

Clauso matracio ne quid exspiret, in B. M. bulliente aquâ spacio 8. vel. 10. dierum retine, postea cola & per linteolum exprime, addendo.

Gelatin. Cytonior. transparentis.
Gelatinæ Citri.
Syrupi Violarũ Cœrulei ana unc. j. ß
Aquæ Cinamomi drachm. j.

De quo patienti debito tempore unum, duo, aria cochlearia pro dosi exhibeantur, singulis vicibus admiscendo 4. vel 5. magisterii Perlarum grana, vel etiam duas tresve guttas auri potabilis, alio nomine Magisterium auri apellati in forma liquida. Ad potum. Vinum minus convenit, donec periodus morbi omninò absolvatur, cujus loco interea ptisana jucũda & delicata accipiatur. Declinãte tamẽ morbo paulatim ad jã pri-

Nobile Consummatum seu restaurativum.

Aurum Potabile.

dem

dem interdictorum eduliorum usum procedere nihil interest. Et tantum de modo & ordine ad legitimum Bezoardicorum nostrorum usum in peste observandis. Quamvis etiam dicta occasione & Methodo deficiente adhibere illa non esset religio, de qua sub fine hujus tractatus.

CAP. VI.

De usu Bezoardicorum pro extirpanda febre ardente.

QVamvis καῦσος seu febris ardens malignitate contagiosq; adeo effrænata non sit, uti pestis; nihilominus tamen tanta symptomatum sævitiâ, tamq; præcipiti decursu quemquam adoriri solet, ut vel sex octove dierum spatio robustissimos etiam juglare queat. Ideoq; mora hic æque perniciosa, ac suprà de peste diximus. Posito enim, causam hujus febris aliam non esse, quàm igneum calorem in putrida quadam materia, absq; veneno; minori tamen diligentiâ, consilioq; regenda curatio non est, ad illum extinguendum, quàm ad expellendum venenum in lue pestifera: eò quod utrinq; subitanea, acuta, lethaliaq; symptomata. Verum equidem est in febri ardente sæpenumero usuvenire, quòd absq; ullo remedio, natura motu Critico corpus à morbificæ materiæ tyrannide, redimat, eoq; ipso persanet. Qua de causa multi Medici ad Criti-

Criticum naturæ conatum attendentes ægris dictam rerumq; non naturalium legitimam administrationem solum absq; Pharmaceuticorum medicamentorum usu commendant.

Verum tamen cum DEUS ter. Opt. Max. tanta medicamentorum, quibus cum temporis opportunitate uti liceat, copia nos locupletavit; Ego sapientissimorum Practicorum opinioni adhæreo, qui ipsi naturam sæpè desidem nimis ad necessaria sua officia, gnaviter medicamentis adjuvare, corpus debitè purgare, caloremq; attemperare in tempore studeant. Et hâc Methodo decem restitues, dum vix quatuor possis, si aliâ incedas viâ, id quod experientia abundè demonstrabit.

Triplici ergò via incedendum tibi, ut febri ardente correptos restituas. Primò minuendo humorem biliosum, focum nimirum febrilis inflammationis, qui totam venarum molem subrepens, sanguinem inflammat, & corrumpit, spiritusq; alterat, universum corporis habitum desiccat, & quibuscunq; sollicitatos ejusmodi febricitantes videmus, symptomata producit. Minutio materiæ.

Secundò uti cor à vaporibus malignis, adustisq; defendantur. Cordis defensio.

Tertiò uti in universum corpus, ne in tantâ combustione succumbat, humectetur, refocilleturq;. Corporis humectatio.

Quod attinet ad primum, in principio statim quando

quando, tali se morbo confixum sentit, modo facile ferat vomitus, sequens exhibe vomitorium.

Vomitorium vegetabile.

℞. Fol. Gratiolæ drachm. j. ß.
Fl. Centaurii min. scrup. j.
Tartari albi crudi drachm. j.
Aquæ Scorpionidis sive calendulæ unc. iij.

Infundantur per horas iiij. Colaturæ addantur Syrup. rosar. solut. cum Rhabarbaro unc. j.
Aquæ Cinamomi gutt. x. vel xij.
Fiat haustus.

Quem dum offers patienti in promptu habeas ptisanam, vel serum lactis clarificatum, uti in siti bonos ipsius haustus præbeas. Illud enim in partibus sitim restingvit & operationem medicamenti facilitat ἄνω καὶ κάτω. Hic potus quidem amarus valde, virtute tamen tam præstat, quàm vix aliud purgativum. Si ager tamen liberaliter genitus & mollis fuerit, facilis item ad vomitiones & purgationes, non nisi mediam, vel etiam tertiam ipsius partem concedas. In hoc enim prudenti consilio opus est. Quod si acerbitatis causa talia non ferrent, ipsorum loco flores Antimonii quemadmodum cap. de intoxicationibus dictum est, assumas. Si nec his proficias, quod fortassis à vomitoriis prorsus ab hac vel illa causa abhorrent, infusionem Rhabarbari cum

Manna,

Manna, uti cap. de peste infectâ ostensum fuit, purgationem instituas. In summa, quoquo potes mediô, humorem biliosum egregiè, quantum res postulat, viresq; patientis ferendo satis sunt, ab initio statim diminue, & ita propriissimum febris subjectum è corpore removebis.

Secundo peractâ purgatione uti nusquã impingas, num corpus Pletorâ laboret, numq; missionis sanguinis oportunitas adsit, considera. Si namq; Phlebotomia necessaria visa fuerit, ipsam sine hæsitatione moliri, sin minus suspendere oportet, postea dare tale Bezoardicum: Phlebotomia.

Bezoardicum.

℞. Aquæ Succi Veronicæ unc. j.
Diasolis grana viij.
Chrysobezoar gr. iiij.
Misce.

Quo assumpto, sudori viam, secundum quod patienti tollerabile naturæq; consonum, paulum concedito. Si namq; pori nimis hient, æreq; sudore ultra modum sponte satis superq; effluat, sudorem remorari satius esset.

Tertiò ad restinguendum nimium calorem & inexhaustam sitim, nihil dubites, quin subinde potum, quandocunq; velit, excepto sudationis tempore, porrigas; Dum tamen modicè calefacias antea. Nunquam enim non humectandũ corpus est, præsertim in gracilibus ad prohibendũ, ut ita dicam, tanto calore nimium præsectur. Refrigerantia & humectantia.

Potus

Potus magis convenientes hoc in casu sunt ptisana simplex vel vitriolata; Aqua fontana tantillo syrupi violarum oleoq; sulphuris & Aquæ Cinamomi guttis quibusdam correcta; Aliàs hæc potio singularis ad hunc scopum efficaciæ est.

℞. Seri lactis caprini vel vaccini lib. x.
Succi Buglossi
Borrag.
Endivæ ana unc. iiij.
Sacchari unc. v. vel vj.

Mixta simul clarificentur albumine ovorum ad pellucidatem usq; Aquæ fontanæ; Aromatisentur Aquâ Cinamomi, & frigida pro potu liberaliter dentur. Restinguit enim sitim, lenit partes internas nimio calore exasperatas, humoremq; biliosum per urinam evidenter educit.

Quod si adhuc aliorum refrigerantium opem implorare necesse est, eo nomine Sal nitri præparatum cum Aqua Sperniolæ eligito. Et sic alia supervenientibus symptomatibus, ceu vomitionibus, ventris fluxionibus, doloribus capitis &c. cuiq; suum opponere remedium.

Purgatio & phlebotomia quando intermittenda.

Æger pridem valetudinarius, tenellus & languidus, nec purgationibus nec phlebotomia turbandus est. Quin imò ab initio statim grana 4. vel 5. Chrysobezoar cum cochl. j. Syrupi Cydoniorum assumat, idq; tertio quoq; die interponendo usum Magisterii Corallorum & perlarum

in ta-

in tabulas cum Saccharo concinnati ad roborandum. Lenitioni promovendæ Eccoprotica vel clysmata non nimis δραστικὰ, sed lenia adhibenda. Purgantia enim si dentur minus quàm debent ἐνεργητικὰ, operatione frustaberis, propter maximum, qui intus est, squalorem, dum nihilominus satis perturbent stomachum; Si justò fortiora, his viribus impares penitus forte succumberent.

Quod superest, postquam ita Methodo & pietate ægrum tractavimus, quilibet benedictionem divinam spe seriâ expectet. In omnibus enim actionibus ad Medicinam pertinentibus, ut & aliàs, Colonos imitari debemus fideles & cautos. Ii enim, cum terram excoluerunt, semenq; suo tempore & modo inarâvêre suum, cum toto onere levati sponte acquiescunt, & proveritatem expectant, ab illo qui, dum vult, vitam & incrementum singulis largitur creaturis; postquam autem ad sententiam messis advenit, cum reverentiâ & gratiarum actione fructus colligunt & amplectuntur, cognoscendo in universum Sapientiæ, Justitiæ, & Misericordiæ DEI, quæcunq; acceperunt, accepta referenda esse; Quin imo totum universum supra captum nostrum ab eodem conservari & gubernari, ut nec immutare quicquam, nec corrigere unquam possimus.

CAP. VII.

De Pleuritide.

QVamvis diversæ pleuritidis species, diversa producentes symptomata, ab antiquis recenseantur Medicis, considerando tamen generale ipsius subjectum, & in quibus partibus solent hospitari, reipsâ cognoscimus, omnia Medicamenta sanguinem attenuantia, corruptioni resistentia, meatus partesq; obstructas deoppilantia, evaporationem humorum calidorum in aliâ atq; alia corporis regione conclusorum promovendia, singulis pleuritidis speciebus remederi posse.

Ut ergo in tempore hoc morbo confixis Bezoardicis nostris struatur auxilium; primò dispiciendum est: num Φλόγωσις sanguinis, venarumq; distentio adsit. Secundò: num bilis aliive crassi, vel acres & vellicantes humores in stomacho superabundent. Sanguine enim existente præcalido, incunctanter vena Basilica lateris affecti fundatur, eò usq; mittendo sanguinem, quousq; Temperamentum, ætas, morbi magnitudo, anni tempus, aliæque phlebotomiæ circumstantiæ permiserint; de quo, ut & aliis in morbis, Capivaccius & accuratius & uberius.

Phlebotomia latere affecto.

Horâ post alterâ hanc præscribe potionem:

Potio diaphoretica.

℞. Aquæ succi papav. Rhæadis diligenter destillati unc. j.

Dia-

Diasolis gr. viij. vel x. Misce.

Quo assumpto in lecto coopertus stragulis benè sudet, quousq; vires absq; incommodo ferunt.

Econtra stomacho humorum illuvie nimis refarcto, auspicanda cura est à sequenti vomitorio. Syrupus Vomitorius.

℞. Salis Vitrioli ℥ß. vel ℈ij.

Mellis Rosati.

Aquæ Cardobēed. ana. ℥ß. vj Misce.

Vel propinetur Aqua Vomitoria præstantissima in hunc modum præparata.

℞. Vitri Antimonii Hyacinthini more. Aqua Vomitoria ātipleuritica.

Matthioli præparati & in subtilem pulverem redacti.

Salis Carduibenedicti ana gr. xxxx.

Aquæ succi Veronicæ unc. v.

Aqv. Cinamomi gutt. xxx.

Infundantur in B. tepido per horas 24 postea colentur per chartam, & serventur ad usum.

De quo patienti 3. 4. 5. 6. vel 7. drachmas secundum quod repletus, robustus, facilis, vel difficilis ad purgandum fuerit, propinabis; Singula enim drachma hujus aquæ singulum Vitri ipsius granum viribus adæquat. Excitato sedatoq; iterum vomitu, potio Bezoardica, ad præscriptum assumatur.

Nullus quidem dubito, quin Vomitoriorum mineralium à multis pro venenis potius, quā pro

Num Vomitoria pleuritici conferant?

Medicinis habitorum usu, stomachum plurimorũ valdè concitaturus sim. Verum sua cuiq; esto Helena, Mihi mea. Quamvis enim quis dicat: Vomitiones medicinas esse exagitatorias, Spiritus impensè nimis exaggerare, alterare sanguinem inq; partibo affectis magis inflammare &c. singula tamen ad veritatis trutinam ponderantibus tanti momenti non reperiuntur, ut ne vanarum ociosorum ingeniorum conjecturarum, & experientiæ contrariarum machinationum turpitudinem effugiant, ne dicam ea quenquam à verâ sententia abducere posse. Vomitoria siquidem suprà dictorum humorum massam, subjectum scilicet, ex quo multi vapores, iiq; mordaces & acres ad partem affectam subinde ascendunt, expurgant; adeoq; febrem ipsam diminuunt, inflammationem præcavent & vel punctiones laterum tollunt vel mitigant. Quæ ipsa profecto non contemnenda pericula minantur, si corrupti humores in corpore impunè relinquantur. Concedo quidem tùm, quum vomitus cietur, Spiritus partes q; quodammodo ad indignationem perturbari, attamen illam eo usq; non persequi, ut ne æquo animo ad integram postea sanationem consequendam sufferri possit. Et quid tibi aut mihi, aut ulli viro bono argumenta ubi sensus judex est, multorum etiam celebrium Medicorum authoritas arbiter?

Sed

Sed ad propositum μελέτημα revertor. Si ergò accideret, ut ambæ hujusmodi repletiones sanguinis scilicet & vitiosorum humorum, in corpore concurrerent, & evacuatio utrinque æqualiter indicaretur, quod sæpe fit, tunc vomitoriis prima, venæ sectioni altera, Bezoardicis certia Curationis cura debeatur.

Aliàs, quando neutrum eorum præstò est, nec vel purgatio, vel Venæsectio indicatur, interim etiam natura patientis viribus prostrata succumbit, à Bezoardicis, mediocriter sudorem provocando auspicari oportet.

Attamen & venis meatibusq; apertis si sudore Venæ sectio quãdo sudoriferis postponenda.
fluxo, sanguis phlebotomiâ adhuc ventilaretur, maxima alleviatio sequeretur; Inprimis Melancholicis, frigidis, imbecillis & meticulosis. Venis enim apertis & spiritibus calore excitatis, (usu nimirum Bezoardicorum) sanguis tenuior & fluxilior, æger etiam ad ferendam sanguinis missionem idoneus magis redderetur. Quæ ipsa etiam militat ratio quòd in febribus intermittentibus aliquando, ægrotis nimirum Melancholicis existentibus, venæsectio necessaria visa, durante paroxysmo magis quàm ἀπυρεσίας tempore committatur; idq; vel pari vel majori successu, quàm dum aliàs in febricitationis tempore vena sanguineis & robustis secetur. Hactenus de remediis generalibus, & specificis.

Unguẽtum doloribus oppositũ.

Jam quando dolores in parte affecta valdè sæviunt, sequenti unguento bis in die usurpando, illos demulcias.

℞. Succi Nasturtii aquatici unc. viij.
Quinquenerviæ unc. vj.
Butyri recentis unc. vj.

Bulliant lento igne ad consumptionem humiditatis. Deinde addatur olei succini albi non rectificati ʒß. Misceantur pro Linimento.

Ægro tussiente, & sanguinem aliamve materiam per os respuente, ad digerendam & abstergendam eam, convenientia pectoralia subministrabis.

Ad restrictam alvum emolliendam, & ventos vaporesq; concluſos dissipandos Clysmata rectè injicias. Cæterum pro diæta, cane pejus & angue habeatur vinum, potus esto ptisana hordeacea uvis passis communibus vel Corynthiacis, Hydromelite, Cerevisiâ secundariâ, Syrupo aliquo vel Tussilaginis vel violarum dulcorata, fugiantur acetosa; Nutriantur pane, Cremore hordei, cum butyro recenti, vel oleo Amygdalarum dulcium præparato; Lacte amygdalino, pomis dulcibus, assatis cum saccharo &c. debito tempore dum febris exulat. Post febris finitionem jusculâ restaurantia, ova recentia, pullorum, aviumq; campestrium caro, modicum vini etiam cum ptisana, assvetis præsertim, maximopere prodest.

Cum

Cum tamen febris abeſt, & horripilatio, & imbecillitas inſuper moleſtias creant, vinum petentibus non denego, dummodo in decenti illud exhibeatur quantitate.

CAP. VIII.

Curatio Variolarum.

VAriolarum Morbus univerſalis adeò eſt & communis, ut raro videas, qui quadraginta vel circiter annis ſuperatis, ab illis intactis prorſus immunitatem jactare poſſint.

Cõmuniter pro ſalubri & exiguo malo habetur, puta quòd naturalis evacuationis modo corpo mũdificare & à mẽſtruoſa malignaq; ab alvo matris usq; contracta labe liberare creditum eſt.

Verum enim verò illud ſæpè adeò contagioſum & crudele exiſtit, ut non ſolum quàmplurimos, adultos etiam quos corripit, jugulet, ſed etiã peſtilentialem prorſus aërem poſt ſe relinquat.

Quin imò ſæpè obſervatum eſt illius malitiâ multos in externis partibo adeo devaſtatos fuiſſe, ut, ne penitus internecioni ipſos tradere oporteret, Medici ad crudeliſſima, vereq; cruenta remedia, ferrum ſcilicet & ignem usq; pervenire coacti fuerint.

In Variolis nulla præſervatio.

Fieri non poteſt, ut quenquam à tali morbo præſervemus; Imò cum periculo non levi conjunctum eſt, periculum ipſius facere,

Officium ergò Medicinæ, quantùm hîc præstare potest, in hoc consistit: ut naturæ jam afflictæ, & delassatæ, auxiliarias mittat copias; utq; viscera à corruptione defendat, & in doloribus aliisq; symptomatibus remedia suppeditet.

Ad humores (quibus natura tantopere delassatur) foràs ejiciendos, considerare inprimis oportet: num stomachus, communesq; viæ, superfluitate aliqua retundent nec ne. In tali siquidem casu à purgatione tanquam à linea auspicaberis, duplicem ob causam. Primò quod eò ipso Corruptionis subjectum, ab humoribus, dum præter naturam retenti fuerunt, fermentatis, corruptis, & à calore interno, qui totius fundi calamitas est, accensis, obortum rescindatur & expurgetur.

Secundò, quod stomacho ita perpurgato Bezoardicis posteà locus magis detur, quàm dum ille variis sordibus adhuc scateret.

Quandoquidem ergo Ventriculum ab illuvie suâ vindicare omninò necesse est, statim in prima morbi invasione, antequam pustulæ foris conspiciantur, ita agito.

Potiuncula Vomitoria.

℞. Salis Vitrioli gr. v. vj. vij. x. aut minus pro circumstantiarum conditione.
(Adulto debetur ʒß. ad ʒ ij)
Syrupi Violar.

Aquæ

Aquæ Scabiosæ q. s. ad magnã vel parvam potionem. Fiat potiuncula.

Propria ad vomitum excitandum. Vice Salis Vitrioli, si qua sapor ipsius formidabilis sit, Vomitorium Antimoniale præcedenti cap. descriptum assumere licet. Pariter quando parentes ex insciția neutrum admiserint, purgationem ex Mannæ & Cremoris Tartari simul unitorum sufficiente quantitate institue. Illa ipsa enim ex purgantium familia benignissima vere sunt & Benedicta. Parem tamen cum prioribus efficaciam & operationem ab his nemini polliceor. Non enim satis est cavere, ne corpus purgatione aliquantulum sollicitantibus Medicamentis atteratur; Quin imò ad id sedulò convertenda cura est, ne illa nemis tardè perficiant operationem, relinquendo ea quæ relinquere minus oportebat.

Purgantium usu in variolis legitimus.

Quidam periculosam valdè arbitrantur usuram purgantium medicamentorum in hoc affectu, quomodocunq; etiam sive per secessum sive per vomitum operantium, his suffulti rationibus, quod nimirum materia peccans à circumferentia versus centrum eâ ratione magis illiceretur, impediretur q; materiæ per poros dissipatio: Attamen possum affirmare contrarium ab ipsis effectibus, quos sæpè hisce meis oculis vidi. Nam quoniam purgatio porrigitur antequam pustulæ

prorumpunt, eaq; minus violenta vel hydragogâ quâ humor serosus de longè attrahatur, tantùm absit, ut naturam ab expulsione per loca conferentia impediat, ut potius illam hoc modo exoneratam, ad reliquias per poros detrudendas alacriùs confortet, & impellat. Id quod observavi, in propria filiola annorum quatuor cum dimidio, inprimis morbi prædicti symptomatibus valdè afflictata & stomachũ, pectusq; impurum habente, adeò, ut natura hoc modo impedita ab officio expurgationis cedere prorsus cogeretur; Statim enim dum per vomitoria purgationem una aut altera vice tentavi, ipsaq; biliosa simul cũ phlegmatica illuviè rejecit, pori recludi, totumq; corpus pustulis abundare ceperunt, ita ut feliciter absq; ullo symptomatũ, pectoris, gutturis, cõsveto succenturiatu restituta jam tũ quoq; sana vivat.

Similiter superiori æstate mihi accidit Hagæ cum ancilla Domini Baumont, Illustris Principis Henrici Nassoviæ Equisonis triginta quatuor annorum hoc eodem morbo ægrotante.

Postquam enim stomachum valdè coinquinatum, magnam oris amaritudinem, urinam valdè biliosam cum magno vomendi desiderio unà sentiret. Vomitorium propinabam mole ad constitutionem ipsius mihi visa conveniente. Quo factum est, ut humoribus ad exitum bene dispositis (minima enim medicamenti illig erat dosis)

pura

purgatio adeò succederet, ut postquam quater vel quinquies vomuerat leniter, continuè postea ad vesperam usq; nonnullis arduis symptomatibus supervenientibus, dejiceret. Exhibui ipsi dosin unam Laudani & postridie benè quietam iterum inveni, vētris enim fluxus desistebat, mens q; benè habebat iterum. Sequenti verò die tota pustulis obsessa à capite ad calcem usq; fuit, & brevi postea ad se tutò rediit. Quod si purgationes materiæ morbificæ secretionem impedirent, in hoc casu, ubi æquè subtiles quàm crassi humores eliminabantur, minime curatio successisset.

Insuper quid dicendum de Laudano ex opio ad omnium fere Medicorum sententiam frigido in 4. gradu, & narcotico? Anne secundum hanc theoriam inferendum fuisset, quod in corpore usq; adeò exinanito sensus esset stupefacturum, incrassaturum materiam peccantem, & reliquum caloris nativi suffocaturum? Nihilominus tamen contrarium usu venit, dum Laudanum suas Laudes in hoc fluxu sistendo, somnum inducendo, vires recuperando & sic materiam morbificam naturæ viribus auctis secernendo, egregiè probavit. Et plures observationes adducere facilè possem, si opus esset, & brevitas scripti pateretur.

Ad rem autem revertendo dico: statim post purgationē infanti exhibenda esse unum, duo vel tria

Aurum diaphoreticum.

tria grana Chrysobezoar in aqua destillata succi Veronicæ in forma potionis ad sudandum modicè. (Nimia enim sudoris prolicitatio utilis non est,) tenendo ipsum calidè donec pustulæ foràs prodierint. Quod si cum difficultate fiat, ut sæpè accidit, repetenda prædicta Chrysobezoardici dosis est, etiam ad tertiam vicem, si opus videtur. Hoc enim modo facultas expultrix robore aucta, apertis q3 poris, facilè noxia â se protrudit.

In puris corporibus loco purgantis medicamenti statim Bezoardicum administretur. Et tantum in genere de prædicta cura.

Insuper valdè necessarium est in accidentia, quoq3 hujo morbi animadvertere, sequēti modo.

Remedia oculorū.

Primò oculis suppetiæ ferendæ sunt, ne corrumpantur, hocq3 nomine in usu celebria sunt Crocus & Lac, mixta invicem & mox ab initio circum circa inuncta. Crocus enim facultate sui incrassante, & anodynâ penetratione malignorum subtiliumq3 humorum resistit, ardorem mitigat, & concursum materiæ peccantis eo modo impedit, unde communiter benè habere solent, si ab initio antequam materia fluxerit, adhibeatur.

Ad os & linguam

Sæpè inflammatio & putrefactio in gula & ore, præsertim prætermissa ab initio purgatione negotium facessunt, tàm ratione officii partis affectæ, quâ sine homo sustentari non potest, quam respe-

respectu situs. Optimum igitur erit per intervalla cochlear liquoris lenientis modicè abstergentis, resistentiq; putrefactioni propinare. Ad quod inserviet sequens Julepus.

℞. Aquarum succi Fragariæ.
Plantaginis.
Sambuci.
Succi Glyzyrrhyzæ.
Tussilaginis.
Dianacum simpl. an. unc. ß. Misce. Julepus.

Dosis ipsius ter quaterve indies exhibeatur, & in casu constipatæ alvi applicetur suppositorium ex melle rosato.

Corruptioni & putrefactioni partis cujusdam externæ, quæ interdum, quamvis raro, accidit, vereq; periculosum symptoma est, occurrendū est remediis infrà de Gagræna descriptis.

Contra sitim potus audacter ad satietatem cōcedatur de Julepo aliquo svavi, vel de ptisana edulcorata & tepefacta, præsertim in principio, ne calor nativus subitaneo horore repercussus à Laudabili proposito desistat. Cavendus etiam magnopere vini usus est, præsertim ubi febris adfuerit, quippe quod & febri focum accenderet, & paroxismis Epilepticis, Spasmo convulsionibus, ipsiq; morti etiam ansam præberet.

Si caput dolore prænimio afficiatur, noctesq; insomnes habeantur, commendatum tibi habeas

granum

Anodynum & hypnoticum Specificum.

granum dimidium vel integrum Laudani in pauxillo aq. Cardobened. dissolutum, dummodo pectus minus viscidis humoribus repletum & respiratio libera fuerit, Et hoc medicamentum somnum conciliabit, dolorem, ardoremq; mitigabit egregiè.

Ad turpes Variolarum cicatrices præcavendas

Quando variolarum vestigia turpitudine faciem afficiunt, dupliciter resistendum est; Primò impediendo, dilatando, dissipandoq; materiam, ne tàm in facie hospitetur, quàm in aliis corporis partibus. Posteà præcavendo, quando jam foras gliscant pustulæ, ne nimium carnem derodant; Quandocunq; ergò in principio infantem talimorbo decumbere animadvertis, singulo die, ter quaterve unguento aliquo astringente & mediocriter refrigerante faciem illinias, verbi gr. liquore Myrrhæ unguento rosato permixto; idq; sine intervallo, donec pustulæ cutem totius corporis benè occupaverint. Sic enim pori adeò constringuntur, ut materiæ pectanti omnis aditus egregiè præcludatur.

Interim tamen benè prospiciendum est ipsi Naturæ, ut diximus, ad eum finem nempe, ut in exterminandâ materiâ noxiâ, eaq; longius à corde propellendâ, sese alacriorem præstet.

Alterum illud ne nimium erodant carnem, obtinebis, humectando pustulas jam formari cœptas, tepidâ malvæ decoctione cum pauxillo sac-

chari

chari concinnata, vel instar Cataplasmatis superpositæ; pulvere itidem pomorum dulcium in lacte coctorum, per ℥ cribrum actorum, & cum saccharo & croco permixtorum. Ejus enim remedii beneficio celeriter marcescunt. Quo facto abscindendæ sunt subtili forcipe, & postea foliorum plantaginis decoctolavandæ, permodico ℥ mellis rosati ad purificationem juvandam demulcendæ. Deniq; quando jam arescere incipiant, seq; bene habeat infans, faciei omni sero fomentum superinducatur ex decoctione furfuris frumentacei cum sacculo in lactis sero cocti, ad poros cutis aperiendos sudoremq; proliciendum. Sublato eo inunge oleum, quod antea in promptu habeatur, tali modo præparatum.

℞. Olei de vitellis ovorum per expressionem.

Olej de Benn.

Vini albi opt. ana unc. iiij.

Mirrhæ electæ subtil. pulver. unc. j. ß.

Gummi Sandarachæ. (unc. ß.

Asæ dulcis sivi Gummi Benzoin. an.

Infundantur in vitro, & ponantur in B. M. vel fimo equino per 40. dies, deinde colentur & serventur ad usum. Quæ ipsa inunctio semel quotidie, vel ad minimũ alternis diebus, per duas vel tres hebdomadas continuanda est sine intermissione. Nisi enim, quibusdam in casibus, velutisi

ti si infans nimis parvus, & delicatulus exiterit, contra indicetur, procul dubio egregiam experieris operationem. Nec ignoro ad hoc idem ex variis classibus Medicamenta desumi posse, quibus, qui volet, propriæ ingenio fretus, ad prædictum scopum dextrè utatur. Meum interim bono publico inserviendi studium boni consulatur. In adultioribus tàm purgantium quàm Bezoardicorum dosis ad proportionem ætatis virilem, ipsiusmet morbi semper dimetienda est.

CAP. IX.

Contra morbillos.

Hic affectus, nisi febri ardenti implicatus, usq; adeo periculosus non est, nec etiam tam contumax ut variolæ, propterea etiam ut plurimum ad Medicorum manus non pervenit: Nihilominus quia materia peccans naturam lacessendo expultricem ejus facultatem impedire potest, ad sequentia attendere oportet:

Diaphoreticum. ℞. Chrysobezoar gr. j. ij. iij. ad proportionem ætatis & virium.

Aquæ stillatitiæ de succo Pimpinellæ cochl. j. & propina.

Postquam propinaveris in lecto se gerat calidè mediocriter, & dubio procul, dummodo natura non omninò victa fuerit, morbilli foràs apparebunt. Quo facto, tàm regiminis victus, quàm

quam aliorum particularium accidentium ratio recte habeatur. Ad quod superius caput remedia quoq; subministrabit.

CAP. X.

De Dysenteria.

DYsenteria seu profluvium sanguinis per intestina & alvum ad Classem morborum acutorum & populariter grassantium pertinet. Propterea, quod in populum grassando, breui tantam excitet stragem, ac si fuisset pestis ipsa. idq; potissimùm circa autumnum, quando fructuum abundantiâ, ex stulta Cupedia, vel etiam penuria hominis nimium repleti ad aquæ potum sese conferunt. Eo ipso enim vires ipsorum ejiciuntur, stomachus pravis humoribus repletur, Temperamentum Epatis alteratur, sanguis depravatur, humores dissolvuntur, facultas retentrix partium labefactatur, expultrix irritatur, adeo ut in febres ardentes fluxui sanguinis complicatos facile incidant, & paucissimis diebus vitam finiant suam.

Tractabimus hoc in loco tantum de dysenteria illa maximè universali, & maligna, non item de cæteris sanguinis profluviis.

Duobus itaq; remediis cura ipsius absolvenda est. Uno Prophylactico; Therapeutico altero.

Prius consistit in eo, ut Caveamus nobis à nimio fructuum esu, à potu tenui & frigido præsertim

tim ut fructus comoderimus, sumantur item singulo manè guttæ iij. vel iiij. ólei sulphuris vel vitrioli in cochleari vini, vel cereviſiæ, vel aquæ communis. Et hoc tam vili emitur pretio, ut nemo, credo sit, cui ad illud ipsum per totam æstatem redimendum non suppetant sumtus. Ditiores à fructibus prorsus abstineant, in eorum locum salubri victui operam dantes. Quod si etiam cum ægrotis familiaritatem habere oporteat, sæpe utantur Diasoli nostro cum conserv. rosar. rubr. vel etiam Syrupo Cydoniorum permixto. Mane nares muniant unguento Bezoardico, contrà malignitatem aëris, graveolentiam item ab hoc morbo subortam. Stomachum pravis humoribus onustum si sentiant, pilulis nostris Balsamicis supra 3. Cap. descriptis serò ante cœnam purgationem instituant, potissimum quando Lactucâ, fructibusve horariis pasti, mali aliquid suspicantur. Et sic à dicta labe σὺν Θεῷ, conservari quemlibet posse existimo.

Curam auspicari oportet subitò, quanto nempe vires adhuc valuerint. Primò, expurgandi humores viscosos & peccantes. Secundò, robur partibus conciliando: Profluvio simul resistendo vel eundem omninò præcavendo.

Ad primum scopum collimamus sequenti hermetico.

B. La-

℞. Lapid. Philosophici Fioravanti gr. v. vij. viij. ad jx. ad x. pro virum differentia. Hemeticum nobile.

Conserv. ros. rubr. ℥ij.

Ol. Cinamomi gut. j. Fiat Bolus.

Quô devoratô, os liquore aliquo colluatur, ut melius ad stomachum succedat, possunt etiam pilulæ inde formari, cum syrupo quodam & Boli loco deglutiri cum custodia. Hoc loco dignatus sum Vomitorium istud, quod egregiè se mihi pluries præstiterit, tam facultatis, quâ pollet, hemeticæ, quam adstringentis, & roborantis causâ.

Et hoc inde proficisci arbitror, quod in ejus compositionem Chalybs & ferrum magnâ satis copiâ ingrediantur, prout videbunt, qui præparationi ipsius horas operasq; impendent. Consulatur Fioravanta in Corona Meditinali, Attramen ab aquæ fortis spiritibus cum beneficio Ignis tum ablutionibus ritè vindiceretur necesse est. Nec enim sufficit, rudi tantum Minervâ medicamentum præparare posse, sed & opus est, scire particulariter, in qua substantia, in qua operatione, benignæ malignæve ipsius sitæ sint qualitates & multa alia. Et necessariam hanc fuisse admonitionem arbitror, quod plures noverim hisce arduis studiis sese intermiscentes, eo ipso veri sanitatis turbatores, qui ne tantillum quidem instructi de corio humano immane quantum ludunt.

Vomitorium aliquanto mitius.

Alterum vomitorium, cui in Hemetologia nostra, & hoc etiam in loco, meritò suas quoq; debemus laudes, tale est:

℞. Salis Vitriol. ʒj ʒß. vel ʒ. ij. ad differentiam corporum Syrup. Cytoniorum.
Aquæ Betonicæ ana unc. ß. vel j.
Aquæ Cinamomi gut. x. Misce & propina.

Quod si quid vomitoriorum usum prohibeat, ut sæpe usu venit, materiam peccantem infusione Rhaobarbari cum Manna ad sufficientiam purgari operam dabis.

Purgationi succedat venæ sectio, quando ea indicabitur, postmodum Chrysobezoar, dosis j. in cochleari Syrupi Cydoniorum. Pro pauperibus Crocum Martis (pro cujus integra libra justo pretio numeratur dimidius coronatus) ad grana x. vel xij. cum conserva rosar. rubrarum commendo. Et quodquod horum usui destinaris viginti quatuor horarum spatio bis exhibeas.

Si magnus dolor urgeat, pilula una Laudani deglutienda detur. Eâ enim dolor fugatur, quies conciliatur, totiq; curæ egregium auxilium præstatur.

Ita quoq; venter inungatur bis in die oleo Cytoniorum, Myrrhæ, Mastichis invicem contemperatis. Et dubio procul bonus inde sequetur effectus.

Quod

Quod Diætam attinet, jusculis potissimum, cibisq; aliis restaurantibus facilisq; digestionis, ratione tamen diligenti ad omnes circumstantias, an item febris adsit, nec ne, habitâ, nutrientur. Potus esto ordinarius: bona ptisana, bene cocta, dulcerata, & Cinamomo aromatisata, aliquando etiam modicum vini Clareti, aquæ Menthæ vel Melissæ mixtum.

Reliquas dysenteriæ species quod attinet, particulariter nempe ab Epatis imbecillitate, ulceribus intestinorum procedentes, earundem remedia ex superioribus singulatim hauriri possunt. Pro Epatis imbecillitate operas præstabit Pilulas, Emplastrum Dysentericum; pro intestinis, Infusio Hypericonis cum jusculo capitis Vervecis facta, uti diximus cap. de febrib. ardentibus, & sic pro aliis alia.

CAP. XI.

De Hemicrania.

QVoniam Bezoardica præcipuè venenis acutisq; affectibus opposita sint, magis pro re nata fore duxi, toto veluti libello in duas partes diviso, prius de acutis morbis tractasse, antequam sequentium Chronicorum nempe curam suspicarer. Quamvis tamen animus nunquam fuit generalem Methodum, vel medicinales institutiones, quin potius directionem, & usum trium

noſtrorum Bezoardicorum tractaſſe; Nihilominus benevolus Lector meam manuductionem hanc, dum jam ad Chronicos etiam affectus utilitatem Bezoardicorum demonſtro æquo animo, ſpero, accipiet. Pro iis ergo quibus caput Hemicraniâ laborat.

℞. Flor. Betonicæ.
Meliſſæ ana ʒß.
Diaſolis ʒß. Miſce.

De hâc mixtura ſingulo mane per 3. quatuorve ſeptimanarum ſpatium ægro exhibeatur, corpore tamen ſequentibus pilulis Cephalicis ritè purgato.

℞. Suc. fæniculi.
Roſ. rubr.
Betonicæ
Meliſſæ ana ℔j.
Majoranæ ℔ ß.
Aloës lucidæ ʒviiij.

Aloë in ſuccis depuratis in olla vitreata diſſolvitur & humiditas decoquitur, donec ſimul picis conſiſtentiam adepta fuerint, pilulæ ℞. formari aptè poſſint. Poſtea aloë ita compoſita accipitur, & ad ſingulam ipſius unciam incorporantur ſequentia.

Pilulæ Cephalicæ.

℞. Eſſentiæ fol. ſenæ per aquam Tartariſatam diligenter extractæ ʒiij.
Eſſentiæ Hellebori nigri ſtrigonien-

ſis

sis (vel ex alio loco) ver. & opt. per lixivium ipsius Hellebori extract. ʒ j. 2.
Ligni Aloes resinosi
Cariophyll. an. ʒ iiij.
Spicæ Nardi Ind. ʒ ij.
Ol. Majoranæ.
Angelicæ
Nucis Muschatæ succini albi nō rectif. an. gutt. x.

Mixta & incorporata in membrana oleo amygdalarum dulcium irrorata bene custodiantur ad usum. Dosis earum esto à ϑ j. ad ʒß.

Dentur mane jejuno stomacho; Vel etiam vesperi ante cœnam, & tum in minore pondere usurpantur. Post purgationem hanc & venæ sectio institui potest, in corpore sanguineo calidoq; : alias minus.

Sic & tempora inungantur interdum unguento Bezoardico.

Et his remediis rectam victus rationem observando, ventu, nimio calori aut frigori se subtrahendo, brevi morbo huic nuncium remissuri sunt, nisi forsan radices egerit, vel senium naturæq; imbecillitas difficultatem pariat.

CAP. XII.

Contra oblivionem vel hebetudinem memoriæ.

Ad memoriam, à frigidis humoribus in cerebro perdominantibus deperditam, restituendam, sequentia præscribimus capita.

1. Semel atq; iterum purgatio pilulis Cephalicis ex præcedente capite instituatur.

2. Singulo mane per tres septimanas tria vel 4. grana Diasolis cum conserva florum Rorismarini sumantur; Caput q; pectatur, & hebdomatim lotione purgetur, capillis intercalando pulverem Ireos, Majoranæ, fricando q; pannis asperis calidis; vel caput lavetur lixivio super Rosmarinum, Majoranam, Thymum, Melissam, radices Acori, Iridis, aliarum q; rerum capitalium aliquandiu infuso.

3. Mane aliquando Nucha inungatur unguento Bezoardico. Adhæc si recta victus moderatio accedat, per tempus diligenter à frigore cavendo, nullum erit dubium, quin brevi memoria in pristinam vivacitatem restituatur. Exceptis iis casibus, ubi hebetudo ista à generali corporis debilitate enata fuerit, vitæq; melior pars transierit.

CAP. XIII.

Contra Vertiginem.

Vertiginosis consulendum est, ut omni mane pauxillum Diasolis cum conserva Florum Betonicæ intrò deglutiant, interdum etiam

Soma-

stomachum per Sal Vitrioli expurgent, sangui-
nemq; pro necessitate ex vena Cephalica dextri
brachii (attamen discretione) mittant.

Denique & ipsis inunctio in tempora & nares
ex unguento Bezoardico, præsertim ubi mali
originem ex cerebro magis quàm stomacho su-
spiceris, valdè convenit, cum alias si ex stomacho
malum proveniat, duobus prioribus remediis to-
tum negotium confiscere liceat.

CAP. XIV.

Contra Lethargiam vel stu-porem cerebri.

QVamvis Lethargiæ nomine nullus alius
morbus proprie appellandus veniat, quàm
magna illa cerebri stupiditas, cum privati-
one memoriæ, continuo somno, & linguæ tituba-
tione, quâ ipsâ plurimi etiam adfliguntur; Ni-
hilominus tamen Carus, congelatio, & coma
quæ quàm proximè ad Lethargiæ propriè sic di-
tæ naturam accedunt, generaliter sub Lethar-
giæ cura tractari possunt.

Et sunt tales affectus, præsertim congelatio,
periculosissimi, & verè deformium & horribili-
um symptomatum causæ.

Quodipsum multi mecum superiori æstate
experti sunt in quodam Juvene hoc modo ægro-
tante, cujus nomini hoc in loco parco, annorum

circiter viginti sex, boni corporis habitus, temperamenti inter sanguineū & plegmaticum medii, bonæ indolis, & ingenii ad modestiam & amorem nati. In accessione enim mali (quod quidem interdu nullos observabat typos, attamen noctu infallibiliter revertebatur) tanta sensuum inordinatione corripiebatur, ut nec motus, nec vitæ ipsius ullum reliquum erat indicium, præter lentam respirationem, caloremq; corporis; Oculos semper fixos & apertos instar glacici micantes tenebat, per horas aliàs plures, aliàs pauciores, secundum quod vel minor vel major copia materiæ in cerebrum influxæ. Expergefactus omnino inscius omnium rerum erat, nec insomniorum, quæ præcul dubio viderat, retordabatur amplius imò pro certo statuo, quod, si auris, manus, aut pes ipsi decisa vel abrepta fuissent, (quā vis aliquando, licet raro in titillatione plantæ pedis, absq; tamen ulla experrectione, movebatur) ipsum dolorem non nisi obscure percepisse. Aliquando enim, cum ita stupidus jacebat, sub sinistrum genu, ruptorium ad cauterium excitandū applicare feci, & paulo post ligaturas removendo & super escharam digestivum apponendo nihil quicquam doloris persepit, sed alto sopore obtutus semper mansit.

Post aliquot horas demum experrectus dolorem q; & ligaturam sentiens, mirari subiit, quo-

*uomodo sibi inscio hæc omnia advenissent. Ali-
uando idem eodem paroxysmo triginta aut qua-
raginta horas sine experrectionis intervallo
tinebatur; Quin imo ad hæc usq; tempora,
uamvis mitius, eodem modo interdum adfligi-
r. Sed ut ad rem redeamus, quamprimum
ethargiæ halitum olfaciamus ante omnia pur-
atio per sufficientem* Salis Vitrioli *dosin, vel
r Mercurium vitæ instituatur;, eaq; postridie,
iam si necessitas postulet, pilulis cephalicis no-
ris, aut quibuscunq; aliis continuetur, donec
rpus ab omni humoris pituitosi superabundan-
a optime rectificetur.*

Unguentum ad sudorem

*His præmissis quatuor aut quinque auroris in
cto sudor proliciatur unguento Bezoardico to-
corpori obducto ad modum, quem capite de in-
xicationibus significavimus, frigus postea
mmo studio cavendo. Humore seroso ita per
dorem exhausto, & sanguine fluxili reddito, in
lethorico & juvenili corpore, vena etiam Ce-
halica dextri brachii cum fructu aperiri pos-
t. Sic enim & spiritus quodammodo altera-
entur, & venæ capitis exonerarentur.*

*Tribus his peractis, ægro singulo mane se-
uens compositio commendetur.*

Mixtura Cephalica.

℞. Conserv. Majoranæ
Melissæ an. ℥j.
Diasolis. ℈iiij Misce.

Insa

Insuper tempora, nares, nucham modico unguenti Bezoardici aliquando oblinias, & sternutationes, capite de peste infectis, ejusq; particularibus symptomationibus descripto, cieas. Hanc methodum quinq; vel sex hebdomadas usq; continuando, & Dietæ convenientis regulas observando, (abstinendum enim est, à cibis phlegmaticis, ventosis, acribus, alterantibus, variis, nimio potu, somno, violentis exercitiis, Cholera, Melancholia, Venere, humorum ebullitionem causantibus) humorem illum narcoticum materiamve peccantem cerebro impactam brevi consumtam, sensus redintegratos, totiq; morbo per omnem vitam maximam securim injectam iri, nullum erit dubium.

Quod si malum fuerit inveteratum, vel ex naturali propensione obortum, semel singulis annis vel ad minimam biennio, tempore veris prædicta repetenda sunt remedia. Inprimis multum confidat in pilulas nostras Cephalicas, Luna Sextiliter solem adspiciente, postmodum etiam in unguentum Bezoardicum, ut dictum est præsertim in aurora, cælo existente nebuloso humidoque, quod, quàm fieri potest declinandum.

CAP. XV.

De Epilepsia.

Epilepsia morbus est ut plurimùm infantibus magis

magis quam adultis familiaris, idq; duplici ex causa. Vel enim ab uteri Matris sanguinisque ipsius inquinamentis mali hoc secum apportant; Vel ab humorum acrium & vellicantium copiâ, flatibus item ventris, dolorem & extensionem intestinorum causantibus facilius in illud incidunt.

Et hæc distinctio adprimè exusu est, ad infantium curationem. Illis ergò quibus Epilepsia connata est, ad duplicem scopum collineando auxilium præstabimus: primo nutriendo ipsos remedijs Epilepsiæ specificè oppositis. Secundò administrando Medicinas convenientes secundū ætatē.

Utrumq; humorum corrigendorum spirituum illustrandorum morbiq; ipsius essentiæ diminuendæ causâ.

Quod primum attinet considerandum est: annè Mater infantis Valetudinaria, natura Melancholica, timida, cujus gratia spiritus facilè turbantur, & impressionibus phantasticis, ærumnosis, obnoxii existunt. Miselli enim infantes ab ejusmodi matribus tantam labem lacte quotidie insugunt, ut per totam vitam postea morbis ærumnas eluctari nequeant.

Inprimis ergò nutricem habeant juvencam, unam, & temperantem in cibo, potu, Cholera & reliquis rebus non naturalibus. Victus, itemq;

potus

potus ipsius esto; non ventosus, neque nimium calfaciens sanguinem, singulo mane (si se pro salute infantis dare velit) assumat conservam Betonicæ quantitate nucis castaneæ cum grano j. vel duobus Diasolis permixtam; Sæpius bibat Aquam Betonicæ, Hypericonis, florum tiliæ, vel infusionem illorum solam vel ordinario potui attemperatam: Idque decem vel duodecim continuos menses vel etiam per totum lactationis spatium.

In matrimonio si vivit, sedulò attendendum est, quando imprægnetur, ut infans vel ablactetur, vel ab alia nutriatur; vel etiam pultibus aut pane trito cum aqua & pauxillo butyri recentis oleive amygdalarum dulcium satietur.

Quòad pharmaceum: singulâ Lunæ mutatione dentur granum j. vel j ß. Chrysobezoar in cochleari Aquæ succi hypericonis, vel ejusdem Syrupi ex floribus compositio, quod summum mali hujus remedium laudo, si ad prædictum usque tempus continuetur. Et hoc modo morbus felicissimè profligabitur, dummodo ab initio paroxysmi non usque adeò impetuosi & vehementes functiones vitales, & animales penitus abluerint. Aliàs enim intra paucos dies, quotidianâ docente experientiâ, vitam cum morte commutare solent. Infantes labe hâc accidentaliter ab æri quadam materiâ, sanguine in stomacho gra-

grumescente, flatibus &c. decumbentes, praterquam quòd ad supra dictam normam tractandi sint, singulo quoque die dimidium granum, gr. j. ij. ad ætatis differentiam, Diasolis, cum cochlearii olei amygdalarum dulcium recenter absq; igne expressi sorbeant, & unguenti Bezoardici cantillo umbilicum & pectoris concavitatem inungi patiantur. Si sunt constipati applicetur suppositorium ex melle rosato ad dejiciendas intestinorum feces. Quibus remediis magnum ipsis solatium adferes.

Adultiores Epileptici utriusq; sexus ad sequentem ordinem tractentur.

℞. Conservæ Hypericonis ℥ij.

Diasolis ℥ iij. Misce.

Detur singulo mane ad ℥j. per 6. 8. vel 10. menses. Singulo bimestris spatio ad vomitum provocentur sufficiente Salis Vitrioli, vel Vitrioli nostri Regenerati dosi (illud reperitur in nostra Anatomia Vitrioli) pridie Novilunii vel etiam biduo ante.

Sic & tempora & Nucha unguento Bezoardico inungantur. Et notandum patienti temperamento calido prædito, cui adventante vel sciente paroxysmo, nares & os sanguine diffluant, loco Diasolis singulo mane duo vel tria grana chrysobezoar cum conserva rosarum rubrarum regio convenire; Hebdomatim etiã exhibeatur

dosis

dosis Laudani nostri vesperi duabus horis ante cubitum. Sic & vena dextri brachii hepatica semestri spatio semel aperiatur, diligenter in paroxismorum tempora advertendo, in quibus nempe planetarum concursibus, vel quadrato aspectu Martis insultum faciant. Observavi enim sæpius venæ sectionem paulo ante paroxysmum factam, egregie succesisse. His regulis observatis, uti etiam bono victus regimine, secundum cujuslibet temperamentum, morbig diversas causas, æger sublevabitur multum; Medici vero honorem & existimationem inde reportabunt, dummodo morbus simul cum generationis principiis, & sic naturaliter non fuerit implantatus, ut sæpe factum experimur.

CAP. XVI.

De Catarrhis.

AD auxiliandum iis qui phlegmatici sunt, quique propter nimiam cerebri humiditatem, Catarrhis frigidisque defluxionibus laborant, sic erit procedendum.

Vomitorium Mercuriale.

Primo R. 4. 5. vel 6. grana ℥ij. Emetici secundum personarum constitutionem, cujus in nostra Hemetologia mentionem fecimus, ac porrige ægroto in cochleari vini albi ad declinationem Lunæ, tempore matutino ante solis ortum dum adhuc in lecto decumbit. Dignum autem obser-

bſervatu eſt: quòd per vices juſculum aliquod alidum ad promovendam medicamenti operationem vomentibus præbendum ſtatuamus.

Die ſequenti, niſi quid contra indicet, ut perecta fiat evacuatio per alvum, ſubſequens detur olus.

℞. Reſinæ ſcammonii ſeu ſcammon more ſpagyrorum depurat. gran. x. vel xij. Catarcticum Scammoneatum.

Conſervę roſarum rubra. drachm. ij.

Ol. Caryophillorum gutt. j. fiat Bolus.

Corpore evacuato, tribus aut quatuor auroris, idor proliciatur unguento Bezoardico, modò in pitulo de lethargia prædicto.

Demum 15. vel 20. dies continuos exhibeatur rris matutinis 4. vel 5. gra. Diaſol. in conſera florum Rorismarini, inunganturque tempo- unguento Bezoardico. At ℥ hac ratione bremitigationem ſentiet æger, adde, quod vivenrationem ad curationem, pro virili, quoq; digere neceſſe ſit.

Quam ipſam curam reiterare quotannis ſeel, verno, aut autumnali tempore operæ preum erit.

Aliàs Catarrhis non tàm â frigidorum humorum ſuperabundantia, quam ſanguinis præternaturali ebullitione, vaporibus q; calidis vellentibus, & pituitam cerebri colliquantibus,

exortis, quod sæpe plethoricis, intemperatis, & bibonibus, item mulieribus suppressionem Menstruorum patientibus accidit, sequentem normam observare debent.

1. Viris vena sæpius secetur, singulo triduo, postea dosis j. Chrysobezoar cum conserva rosarum exhibeatur, decoctiones item herbarum refrigerantium & hepaticarum cum sero lactis vel Julapiis ad refrigerandam sanguinem accommendatis. Interim etiam purgatio instituatur infusione Rhabarbari quantum vires portaverint.

2. Quod fæminas attinet, dabis operam, ut menses provocentur, modo id ætas non dissvadeat, medicamentis, quæ peculiari capite sumus proposituri:

Sic enim sanguine diminuto caloreque ad temperiem reducto, cessabunt vapores & Catarrhi simul, dummodo facultas cerebri retentrix qon omnino labefactata, vasa ipsius resoluta aut longo tempore natura ad malum habituata fuerit; Eo enim in casu, quicquid ad integram curam molieris, operam & oleum perdes; Ideoq; svaserim, palliativa potiꝰ & mitigatoria ad ministrare remedia, veluti Laudanum, quod singulares ad vapores prædictos inhibendos, humores subtiles incrassandos, partesq; imbecilles corroborandas, præstabit effectus; Abstinendum tamen

men est inprimis à fortiter purgantibus medicinis. Illa ipsa enim valde pernitiosa esse, ratio manifestè probat.

CAP. XVII.

Contra Tussim.

TUssis morbus diversas habet causas, quas recitare hoc in loco mei propositi non est. Quilibet enim qui volet in infinitis aliis libris omnia reperiet. Ejus tantùm curam attingam, quæ ab humore frigido à cerebro per intervalla in asperam arteriam delapso, aut frigida simplici pectori nocente qualitate, ut decrepitis usu plerumque venit, exoritur.

Tussis ergo à Catarrhosa & frigida destillatione ut auerruncetur, ad generalem Catarrhorum curam superiori capite descriptam, confugiendum est. Demptis enim hoc modo causis, accidentia quoque inde suborta, domari facilius poterunt, sin verò alia difficultas in causa sit, verbigratia, quòd tussis sit inveterata, corpus debile, quod prædictam curam sustinere minus possit, vel quod morbus adhuc sit in fieri, nec tum confirmatus, levioribus medicamentis superandus; sequentem curationis viam calcabis.

℞. Axungiæ caponis drach. iij.
Unguenti Bezoardici drach. ß. Misce.

Quo ipso pectus ægroti obliniendum serò an lecti ingressu, mappulâ benè calidâ superposit.

Dum hæc fiunt porrigas simul tria quatuor ve grana Diasolis cum pauxillo Syrupi Tussilaginis; idque duabus vel tribus vesperis usurpatum, magnum adferet solatium.

Stomachus cacochymicus si adfuerit, ad evacuandum ipsum Sale Vitrioli pro virium morbique magnitudine utaris: Inter vomitoria siquidem non ultimum illud obtinet locum ad hunc præsertim scopum. Attamen si quid obstet, ejus loco pilulæ Balsamicæ substituantur, quarum descriptionem tertio cap. de peste tradidimus.

Infantibus tussi à nimia refrigeratione absq; phlegmatum concursu vexatis satis erit, pectoris cavitatem duntaxat supradicto linimento inungere. Humoribus autem crassis & viscosis in pulmorum branchiis infarctis, & respiratione quodammodo impeditâ, protinus 4. 5. 6. vel 7. grana Salis Vitrioli cum pauxillo Syrupi consolidæ regalis ad evacuandum pectus, majoraq; evitanda symptomata, administrentur. In hoc enim levissima etiam mora vel mortis ipsius, vel maximarum sollicitudinum causa esse potest, quemadmodum sæpe videre est ab ipsis, qui parentum plus justo meticulosorum causâ, arma hæc salutis è manibus extorqueri sibi patiuntur, & omni spe conclamata, in vigore demum morbi ve-

velint, quod incipientibus morbis tempestivè cundum Hipp. 2. Aph. 29. exequi debuissent. i verò parentes non magis affectus in filios de- onstrant bonos, quam simiæ, quæ sobolem am- exu interficiunt.

CAP. XVIII.

Contra paralysin.

) Aralysis inveterata ad sanitatem rarò redu- citur, imò dixerim nunquam nisi longa Bal- neorum specificorum, medicinarum egregiè nfortantiũ, & diætæ deniq; restaurativæ con- uatione, inq; juvenilibꝰ & robustis corporibꝰ. Bezoardicorum verò usus uti methodicè con- t paralysin dirigatur, considerandum protinus principio est, num curationis spes habenda sit ne: Ea ergò existente curabili, examinan- n est: num corpus fuerit plethoricum nec ne; iusq; enim sortis homines, æque debiles & ex- nitos, quàm plethoricos invadere sæpè solet. thoricis ad Catarrhos & defluxiones dispo- s inprimis vomitus provocetur conveniente untitate Mercurii vitæ. Aliàs si sanguis so- nmodò abundet, è Cephalica oppositi brachii ttatur, quantùm sufficiet.

Præmissâ evacuatione & partibus affectis modò ab humorum illuvie quodammodo li- utis, postmodum etiam unguento Bezoardi-

Mantile ligneum Laconicum.

coperunctis, linteolo calido totum corpus involuatur & mantili ligneo peculiari industria ad sudores proliciendos concinnato includatur ut linteolis undiq; subductis; pauxillo q; Asæ dulcis aut ligni Aloës, in ignitario subtus pedes, accenso, sudor, quantum opus est, provocetur. Quod uti felicius succedat pulvinis & lodicibus circa collum præsertim, ita cooperiatur, ut ne fumus foràs prorumpere, nec capiti molestias creare possit.

Hoc facto instrumentum iterum removeatur, egerq; calidè ad sequentem auroram usq; quiescat, Camerâ conclusâ & ligno Aloës aceto q; florum Lavendulæ perfumatâ. Superveniente deliquio spongiâ aceto prædicto imbutâ nares demulciantur, & aqua florum Lavendulæ seu Cinamomi cum Aqua Rosarum in B. M. destillata & ad dulcedinem insaccharata ad cochleare exiguum exhibeatur. Ventrem constipatum emollias Clysteribus.

Postridie dabis operam, ut eodem, quo suprà factum est, artificio, sudores proliciantur. Si tamen vires non suppeterent, die adhuc uno vel altero interposito, idem si fiat nihil interest.

Postquam hoc modo per sudores, quantùm necesse erat, superabundantiam serosorum humorum, defluxiones, sanguinis incandescentiam, & pororum constipationes amolitus fueris, singu-

gula-

ulo mane 3. vel 4. grana Diasolis in cochleari Syrupi Melissæ propinentur. Vesperi partes affectas sequenti tractabis unguento.

℞. Axungia vulpis ℥ij.
Liquoris lumbricorum sine additione olei ℥j.
Unguenti Bezoardici ℥ij. Misce.

Unguentum unctio paralyticum.

Et hoc unguento, quamdiu opus erit, perseverabis. Quod si stupor partis tantus sit, ut unguentum calidum magis magisq; aperientis naturæ oporteat esse, pondus unguenti Bezoardici augeatur, & singula unguenti uncia mediam drachmam salis plumosi subtiliter pulverisati, mediam item Aquæ vitæ rectificatæ unciam accipiat. Quo ipso unguento ita acuto reddito diutius non utaris, quàm donec coloris mutatio parisq; quasi intumescentia persentiatur. Pariter im industria, ac frigida in hoc morbo vitanda sunt linimenta; ita quoq; calidorum abusus omnino perniciem infert: dum nimirum nervos ultra modum exiccat, nutritionem avertit, aliasq; symptomata generat, quo in respectu satius esset totum negotium naturæ ab initio reliquisse. Idem accidere potest unguentis quamvis temperatissimis, si termino adhibitionis eorundem plus justo prolongetur: Tantùm enim abest, ut influxa materia eorum virtute exhauriatur, ut econtrà illa ratione prohibitæ transpirationis magis

Unguentorum abusus.

pertinax spissa & immobilis reddatur. Medicum igitur & in hoc virum oportet esse prudentem, qui loco unguentorum, morbo usq; adeò perseverante, fomentationes ex specificis herbis cum lixivio aliisq; liquoribus factas præscribere commodè possit. Notandum tamen accidentalem illam humiditatem à fomentationibus relictam beneficio sudorum exhauriendam iterum esse. Quæ tamen molestiæ evitari possunt ijsdem herbis in Emplastri formam sequenti modo accommodatis.

Emplastrum antiparalitic̃.

℞. Sapæ Baccarum Ebuli
Mellis Juniperini.
Resinæ pini.
Olei sambuci an. ℥. iiij.
Gummi armoniaci in succo summit. Ebuli vel sambuci depurati. ℥ij.
Chamepytios.
Fol. Melissæ.
Flor. Lavendulæ
Camomillæ ana ℥j. ℥ij.
Salis Gemmæ torrefacti.
Tartiri ad nigredinem calci an. ℥iij.

Sapæ primum coquantur in consistentiam satis viscosam, postmodum Resina (quæ puræ sint, & spiritibus adhuc repletæ) dissolvantur in oleo Sambucino. In fine dum ab igne remota modicèq; agitata fuerint, usq; dum sponte unguenti

spissi-

ſpiſſitudinem acquirant, admiſceantur Gummi Arabicum, ſapæ, cæteraq; ſubtiliter pulveriſata. Unde maſſa in ſtar Emplaſtri de Meliloto communis, non nimium unctuoſa, nec nimium humida evadet.

Hoc emplaſtrum partibus paralyticis adplicatum mediocriter calefacit, materiam peccantem ſubtiliat & abſtergit, ſudoremq; promovet absque omni ſymptomate ab unguentis aliàs metuendo.

Dietam quod attinet: ordinanda illa eſt non ad morbi ſolummodo naturam, verùm etiam ad ægroti temperamentum & conſvetudinem.

Quemadmodum enim terra non niſi arida pluviam ſitit, humida verò ſolis radiis gaudet, Ita ſe res habet cum corporibus noſtris. Emaciata corpora humida, pinguia contraria poſtulant; Aliàs eodem modò, quò ſemina vel ſuffocantur vel corrumpuntur, ita quicquid naturale eſt, in corpore diſtemperato, victuq; neceſſario deſtituto funditùs perire neceſſe eſt; Potus paralyticorum non ſit vinum, præſertim ab initio morbi, nec propter calorem vini, ſed quod ſubtilis ſubſtantiæ cauſa ſpiritus impellat, cerebrum perturbet, pituitam colliquet, & conſequenter nervoſum genus debilitet; Verùm potius Hydromel ſimplex, Cereviſia ſecundaria, vel ptiſana radicibus Caryophyllatæ aromatiſata usq; ad morbi de-

clinationem. Et tantum de Paralysi à manifesta defluxione cum pituitosi humoris redundantia suborta. Ad alias enim paralyseos species, ut & reliquas curationis circumstantias sermonem extendere animus non fuit.

CAP. XIX.

De Febribus intermittentibus in genere.

QVamvis Febres intermittentes diversissimæ sunt, tàm ratione periodicationum, quàm ipsiusmet materiæ peccantis; nihilominus tamen prudens Medicus ægrotum in omnibus sequacem & robustum institutis, secundum Hippocratis sententiam, generalibus medicamentis restituere posse minimè inficior. Meam nihilominus sententiam, ut ut plurimi in contrariam inclinent, nostrâq; usu comprobata medicamenta hoc in loco recitabimus.

Et notandum ab initio est, quod Hippocrates lib. de veteri Medicina immotis rationibus confirmat: febres nimirum non à Calore, nec frigore ortum simpliciter ducere, verùm inprimis à materia amara, acri, salsa, pontica, insipida &c. calori aut frigori conjuncta, intra corpus corrupta & fermentata; quâ etiam expulsâ febres oppidò cessent. Quod item Paracelsus amplectitur, dum docet, quando eò usq; perventum sit, ut

homi-

hominem febris invaserit, jam tum materiam peccantem necessario præparatam esse, & propterea absq; morâ purgationem imperari debere; & præparationi humorum diu incumbere nihil aliud esse, quàm corruptioni & alterationi per reliquam sanguinis massam occasionem impertiri.

Calor & frigus in febribus quid & unde.

Quod dum ita se habet, quid de calore & frigore vanis speculationibus nosmet ipsos discruciamus? dum nimirum non sint nisi fermentationis illius materiæ peccantis accidentia? quid longis illis Apozematibus & Syrupis digestivis tempus frustrà perdimus? Liberari se & brevi tempore in integrum restitui qui cupit, sequentibus medicamentis aut similibus, quorum natura ditissima est, curam aggrediatur.

Primò quando quis febrim incidit intermittentem, chronicam, ut ex signis facile deprehenditur, examinandus ager est, de natura sua, de temperamento, ætate, viribus, eo fine, ut iis omnibus postea curationem accommodare, materiam expellere, vel fortibus vel levioribus & minorativis medicamentis, possis.

Vomitorium.

Statim ergo in principio si vires sustinuerint, vomitorium è Gratiola herba suprà cap. de febr. ardent. præparatum, vel etiam Syrupum ipsius è succo, vel denique Infusionem Antimonii cap. de Pleuritide descriptam propinabis.

Sequen-

Sequenti autem biduo, triduo, vel quatriduo, Apozemate hoc purgante instabis.

Apozemá purgans.

℞. Fol. sennæ drachm. xij.
Tartari albi crudi drach. iiij.
Summitat. Carduibened.
Absinthii.
Centaurii minoris.
Fol. pilosellæ ana drachm. j.
Aquæ succ. Card. benedict. ℥xiiij.

Infundantur in vase terreo vitrif. per horas vj.

In colatura dissolvantur
Mannæ Calabrinæ ℥iiij

Clarif. cum albumine ovi s. a. & aromatisentur cum Aqua Cinamomi.

Dosis sit quarta ipsius pars, plus, aut minus, secundum quod corpus robustum vel aliàs dispositum fuerit.

Quod si verò æger à prædicta potione abhorreat, vel propter amaritiem, vel ob formam potulentam quod sæpe usu venit, substituendæ erunt pilulæ nostræ Cephalicæ duobus tribusve Diagridii granis acriores factæ.

Corpore ita purgato penitus, hoc enim omninò, quamvis imbecilles fuerint ægri, necesse est, febris sponte evanescet, vel de vigore suo multùm remittet. Ulteriori tamen curæ si opus esset, hâc viâ incedito. Mane scilicet Mediana vel Basilica dextri brachii secetur ad mittendum sanguinem.

dem pro copia ipsius & virium conferentia.

Vesperi proximo quatuor vel quinque grana Chrysobezoar in cochleari aquæ stillatitiæ è succo papaveris Rhœadis ad sudorem in lecto promovendum exhibito, postridie & tertio post die idem repetiturus, adeoq; Medici officium penitus absolvito.

Diætam oportet esse è cibis boni succi & facilis digestionis, nec cibandus unquam æger est, nisi finito paroxismo. Vinum pro potu sub mensam nemini interdicatur, dummodo consvetudo etiam coindicet, illudq; sobriè assumatur. Nimis tamen Generosum si foret, Aqua fontana vel Boraginis, pimpinellæ, cichoreæ, cerefolii, & empyreuma non redolentibus diluatur necesse est.

Vinum quousq; febricitantibus concedēdum.

In ipso paroxysmi ardore ad sitim sedandum ad libitum ptisanam, vel Aquam fontanam oleo sulphuris modo cap. de febr. Ardent. proposito correctam concedimus.

Post paroxysmum lapsas vires dissipatosq; spiritus pane tosto vino & saccharo imbuto, seu panatella, haustulo item ejusdem vini reficimus. Et hac ratione ægri sanitatem, Medici existimationem assequuntur.

Quod si æger usq; adeò debilis foret, ut suprallictam curam tutò minus perferret, mitigatio-i tamen symptomatum humorumq; rectificatini incumbere oportet.

Ad quod

Ad quod opus est, ut stomachus pilulis nostris Balsamicis ad purgationem sollicitetur, & per intervalla ante paroxysmum Chrysobezoar vel exigua pilula Diasolis exhibeatur. Sitis, dolor capitis, alvi constipatio, vigiliæ, aliaq; febrium symptomata remediis suprà de peste descriptis sublevabuntur, convenientem victus rationem secundum quantitatem, qualitatem & tempora diligenter observando. Et sæpè accidit, quod istiusmodi ægroti imbecillis scilicet constitutionis vili aliquo remedio æquè feliciter restituantur, quàm qui fortibus utuntur medicamentis, idq; has ob causas: quod in corpore debili lenis Medicina tantum operetur respectu naturæ ipsius, quantum efficacissima alia, respectu corporis compacti & robusti. Quod item tantam humorum illuviem in imbecillibus febris non reperiat, ut sine commutatione cum salute vel morte diu hospitari queat; Cum econtra robusti, juvenes & plethorici, ratione superabundantis materiæ, sat habeant, unde febris longissimum tempus, nisi fugatur medicamentis, nutriatur.

Levia remedia quare aliàs morbos pellunt, aliàs minus.

Qui gloriantur de secretis febrifugis specificis, quod absq; corporum purgatione modò illam febrim profligârint, & proinde universaliter inferre non erubescunt, ac si omnes cujuscunq; generis febres similimodo profligari possint, illi certè veritatem non dicunt; Certò enim certius

Empiricorum febrifuga quousq; probanda.

tius est, ejusmodi remedia, quamvis in suo genere ἐνεργικώτερα, nullum unquam habiturum effectum, nisi vel naturæ vel artis beneficio purgatio præcesserit. Accessiones febrium intermittentium impediri posse non nego, nunquam tamen hoc fiet, ut ne recidiva vel alia graviora symptomata reduplicentur. Vidi talem & talem, inquiunt, qui tantillo pulvisculi albissimi cultelli cuspide comprehenso febricitanti ab initio exhibito intra 24. horas sanitatem feliciter restituit.

Alium item qui posthabitis purgationibus, phlebotomiis, & à Medicis provincialibus pro desperatis habitos, exiguo aliquo secreto pristinæ sanitati restituit. Respondeo: primum casum de non alia, quàm febri Ephemera accipiendum esse, quæ ipsa sua sponte etiam intra 24. horas terminatur. In alio casu quodcunq; factum est illud potius præmissis medicamentis attribuendum dico; purgatio siquidem si præcessit, huic meritò acceptum referatur, non secreto illius Agyrtæ, si quid præstitum fuit; Quod verò usurpatis catharcticis nihilominus aliquando febris æqualis, vel etiam acrior perseveret, id fit propter subtilium humorum intra venas, quas Diaphoretico prius dissipari oportet reliquias; Vel etiam: quod corpus ita apertum, aut dilatatum à frigido quocunq; aëre iterum offendatur, ut febri postliminiò locum cedat. Purgatione facta quare perseveret febris.

Idem

Idem autem usu venit istiusmodi Empiricis, qui purgationibus radicalibus ab aliis præmissis, corroborante aliquo sanitatem demum conciliant, ac illis qui propugnaculo seu portâ bene munitâ, hostibus foràs propulsis, sine armis arcem occupare & defendere dicuntur. Nulli tamen Medicinæ, qualicunq; etiam, dicteriis hisce probrium dixerim, quum nulla tàm tenuis videatur quin proprietatum virtutumq; quarundam certa de se præbeat testimonia; Quin imò magis ad docendum illos, quibus curæ & cordi est, morbos tutò & jucundè curare, ea omnia prolixiùs persequor.

CAP. XX.

De Febri quartana inveterata.

OMnium febrium intermittentium Quartana, secundum quod Hippocrates, & quotidiana testatur experientia, mitissima est, tutissimaq; Attamen dum vitam nostram querelis, vel maximè exosum reddit, ob id variis modis ægrotantibus infestissima est.

Febris Quartanæ mileranda conditio

Postquam enim corpus occupavit semel, rarò ante 6. 7. 8. 12. 15. 18. 24. mensem, prout invenit, quo nutriatur, resolvitur. Absumtâ etiam materiâ corpus usq; adeò labefactatum, macidum, & nigricans derelinquit, ac si in Arabiâ

vel

vel Ægyptia aliquandiu vixisset, Quidam asse-
erant sanitatem inde constantiorem implanta-
i; attamen horum

Semper ego optârim pauperrimus esse bonorũ.

Verum ideoque est, quemquam absque ipsius
uxilio sanum persistere posse; Quinimò quisque
on exoptet aliter, cum antequam ad id perveni-
t, homines tàm discruciet, tantisq; ærumnis,
hyrrhis renum & hepatis, hydrope, ictero, me-
ancholia Hypochondriaca & id genus aliis lan-
uoribus afficiat, ut nihil supra.

Inter Medicos valdè controvertitur de loco
rimario, ubi materia hujus febris propriè diver-
rium habeat, adeò ut nullo modo indagari me-
icamentis nedum fugari queat. Qua de causa
tium opprobrium Medicorum dicitur. Ve-
um relicta hâc disputatione ad duo principalia
uncta consideranda nos accingamus. Primò
um quid observatum sit à febri quartanâ con-
rmata, medicinæ operâ quenquam unquam
onvaluisse? Secundò, si qua convaluerint, qui-
us remediis illud factum sit? Quibus utrinq;
ebite pensiculatis, facilius postea de loco, ubi
ıateria consistat, (à perceptione namq; effectuũ
epe in causarum notionem felicissimè provehi-
ur judicabimus. Quæstio duplex.

Quod primum attinet, nullo modo abnegan-
um est, febrem quartanam confirmatam à qui-

busdam tàm externis quàm internis medicamentis profligatam esse, nec erit Medicus practicus, qui Æsculapium tam difficilem habuerit, ut ne semel vel aliquoties hoc ipsemet perfecerit.

Si jam inquiramus in Medicamenta eorum q3 qualitates, quibus hoc factum fuit, reperiemus ea calida acria penetrantia, quæq3 omnia meatus aperire; sanguinem agitare, spiritus alterare, & inprimis in venis operationem edere potuerunt.

Ex numero siquidem externorum alter Apium vel Rutam minutam concisam carpo, duabus tribusq3 ante paroxysmum horis super imponit. Alter cæpam Theriaca repletam, & tosturæ medio in Cataplasma reductam; Alius telam aranearum Therebinthina oleoq3 spicæ commixtam adhibet; Alius iterum unguentis calidis & subtiliter penetrantibus utitur. Quin imo ègomet ipse (absit jactantia) quosdam curavi, brachio solummodo applicando mixturam è cornu Cervi nuper combusto ad nigredinem, Mumia item & allio. Quæ singula calidam, subtilemq3 facultatem impensè participiant, pustulas etiam, ruborem & inflammationem in subsita parte, dolorem item capitis, Spirituum alterationem sudorem modo lecti juvamen adsit, suscitant. Similiter non nemo ad se rediit, infusione Aquæ vitæ cum pyrethro, Zinzibere, pipere longo ante horri-

horripilationem largâ dosi assumta. Quo ipso etiam Empiricus quidam in his regionibus plurimos è Rusticorum tribu curæ se cõcredentes ipsius, sudorem nimirum in lecto provocando vel forte aliquod exercitium injungendo liberavit.

Alii pristinam sanitatem integrè assequuti sunt, solo Sinapi in aceto vini calido assumto; Alii beneficio succi Chelidoniæ & Rutæ; Multi etiam liberali dosi Theriacæ vel Mithridatii, floribus item Sulphuris cum aceto vino: Aqua etiam vitæ multi, cum Vitrioli Aqua; Sic Cuprum, Stannum & Mercurius præparata ritè, & Diaphoretica facta, aliaq; plurima, quæ singula ad prædictorum naturam accedunt, plurimum profucrunt.

Causa Quartanæ proximæ.

Proinde ex illis curationibus medicinarumq; enumeratarum effectibus colligere indubitatâ ratione possumus: Causam febris quartanæ confirmatæ proximam, aliud nihil esse, quam subtilem materiam in sanguine hospitantem ad cujus incrementum, fluxum & refluxum statis temporibus interveniente Caloris vel frigoris commutatione paroxysmos parturiat, instar æstatis & hyemis, cujus tamen causas ad unguem reddere nullus & nemo potest.

Ejusdem argumenti est, quosdam Quartanarios nuper restitutos transeundo Aquam, vel loca concava, humida, in idem malum facilimè

incidisse, quod satis superq; etiam confirmat nostram sententiam: in casu nimirum esse subtilem quandam, & naturæ contrariam essentiam in sanguinis massa & spiritibus, quæ in instanti quasi alterata febrim iterũ ceu crabones excitet.

Quod opinionem attinet illorum, qui putant materiam febris quartanæ esse humorem viscosum, Melancholicum in liene, hepate, Mesenterio aliisq; stomacho vicinis partibus delitescentem, eam tribus potissimum argumentis proscribo; Primò quod non video, quomodo Epithemata aliaq; pulsui superposita ad profunditatem usq; corporis transire, & prædictum humorem expellere per loca conferentia possint; Quem ipsum humorem tamen puta febris ipsissimam causam, necessariò antequam febris solveretur, è corpore removeri oporteret. Attamen illa sine omni dejectione, per quam grossi humores aliàs exturbantur, feliciter optrantur. Quin imo nec Diaphoretica interna usui forent; utpote, quorum usum, dum serosos & subtiles tantum humores spectent idq; per sudorem & urinas, crassior humorum viscosiorq; & consequenter febris difficilior status esset subsequuturus.

Secundò quod, secundum hanc theoriam, Medicamenta purgantia verè ῥιζότομα harum febrium, quamvis confirmatarum penitus, forent remedia, ubi econtrario purgare corpus in quar-

tanis

anis fere nihil sit aliud, quàm perturbare, di-
isq; crucitatibus absq; ulla mitigatione corpus
ugere. Id quod aliunde non proficiscitur, quàm
uod prædictæ partes subtiles è venarum mole
urgantium opellâ ad centrum corporis & ad
or usq; revellantur, absq; tamen absoluta ea-
um per sedes amolitione, uti demonstravimus.

Tertia ratio est; quod illas partes si causam
ebris istius foverent, necessario obstructas & ag-
ravatas oporteret esse, quod in omnes non cadit,
ed in quosdam duntaxat. Quamvis contendere
uis ultrâ posset, à diuturnitate potius febris il-
a accidentia in uno quidem magis, in alio minus
ro partium dispositione multiplicari. Si namq;
x vitio hepatis, & lienis sanguis alterationem
& corruptionem contrahit, quidni etiam eâdem
facilitate sanguinis perversitas ad illa ipsa pro-
erpat? Verum enim vero, quod diximus, tanta
undamentorum evidentiâ nititur, & cuilibet in
culos manifestè incurrit, ut sermonem ea de re
ongius producere, omnino supervacaneum ex-
istimemus.

Neq; ergo inconveniens dictu, neq; impossibile
rbitror esse: quod materia febris Quartanæ ab
nitio quidē in stomacho cōcepta, postea verò hu-
moribus crassis intimius mixta, sanguinis massā
coinquinet, uti dictum est, ibiq; mansionem su-
am statuat. Et super hoc fundamentum totam

curationis normam superædificandam censeo. Quicunq; ergò affectum hunc tàm immanem præ vertere cupit, statim in principio, ubi stomachus male habere, & superabundantia humorum alterari incipit, ad methodum generalem supradictam se convertat, purgando scilicet corpus repetitis vicibus, donec ab omni impuritate penitus exhauriatur, postmodum constipatos meatus aperiendo, sanguinem sudorum provocatione clarificando, ventilandoque venæ sectione. Quorum omnium beneficio æger à multis morbi miseriis, & afflictionibus præservabitur.

Quod curationem attinet æger quartanâ aliquandiu satis exanimatus, posthabitâ quorundam rudi sententiâ; in cursu nimirum suæ quartanam non esse impediendam, neque tamen purgatus, purgationem inprimis instituam mitiorem, quàm ut stomachi vicinarumq; partium regionem superet, ne scilicet in curationis progressu humorum effervescentia eorumq; ad periculosiora inferenda Symptomata perversitas metuenda sit. Ad id muneris perficiendum vomitoria præstò sint supradicta, non tamen scyrrhi lienem vel hepar infestante: Eo enim in casu nec tàm vomitoria, quàm Cathartica usui sunto. Ægro verò emaciato, humoribusq; viscosis redditis, biduum vel triduum (indies tres vel quatuor haustus assumendo) sequens digestio prodest.

Vomitoria ubi noxia.

R. Se-

℞. Seri lactis vaccini recent. unc. xvj.
Syr. scolopendrii D. Fernelii
Fumariæ simpl.
Violar. solut.
Mannæ calabrinæ ana unc. ij.
Salis Tartari Vitriolati gran. xxiiii.

Misceantur in vase terreo Vitrif. Clarif. cum albumine ovi, & colata aromatizentur cum A. Cinamomi. Stomacho hoc modo evacuato pro exigentia ipsius (aliàs Cathartica missa faciamus) tribus quatuorve horis ante accessionem totum corpus potissimum tamen spina dorsi unguento Bezoardico bene inungatur, & sudor in lecto, vel beneficio Instrumenti lignei supra nominati, *liberaliter provocetur. Attamen si patiens enervatus nimium, prædictam tractationem sufferre nequeat* in peculiariter ad id composito instrumento *sedeat, capite sursùs protenso, subtusq; decoctione Malvæ, bis malvæ florum Meliloti & Camomillæ collocata, ad calorem nativum excitandum, poras aperiendos, sudoremq; deniq; facilius proliciendum. Decocti enim illius vapor cutim humectat, poros penetrat, materiam præparat & simul educit, multo majori cum conferentia, quàm aliàs in sicco aëre fieri solet. Idcoq; accedente victus humida ratione potissimum hausto jusculorum carnis, tepido, seri lactis, vel hydrocellis simplicu assumto*

Instrumentum Laconicum.

ſumto mirum in modum & ſuderem & morbi proſligationem promovebis.

Tertio poſt die operationem hanc reiterare neceſſe, ubi primâ vice febris non fecerit divortium. Corpore autem bene calefacto, ventoſas, unam vel alteram cum ſacrificatione ſuper lumbos applicabis, eas q3 ſanguine benè ſaturatas ſecunda vel tertia etiam vice, ſecundum quod ægroti vires ſufficiant, reiterabis.

Proximo verò die paroxyſmi ab omni vacandum remedio, ad attendendum ſolùm, num ceſſarit nec ne. Hoc enim ſi factum eſt, ſalva res eſt, ſin minus, ſingula ad tertiam vel quartam us q3 vicem repetere operæ pretium erit.

Dieta durante adhuc curatiõe.

Cæterum durante eâdem curâ, debito tempore, & victu multum reſtaurante nutriendus æger eſt; ventris conſtipatio tollatur Mannâ cũ pauxillo infuſionis ſenæ vel per Clyſteres.

Dieta peractâ curatiõe.

Peractâ feliciter curatione, in victus regimine, quantum poteſt, recte ſe gerat, aërem frigidum, ventos, pulvias q3 fugiendo, donec penitus priſtino vigori reſtitutus fuerit. Quocunq3 enim errore in recidivam delapſus, ſeptiès tanto periculoſius decumbet.

Symptomata Quartanæ.

Quod reſtat oppilationes Epatis, lienis, labefactatum ventriculum, à febre relicta, ſuo quodlibet remedio recuperare oportet.

1. Con-

1. Contra duritionem & Obstructionem lienis.

℞. Unguenti rosati ℥j
Ungenti Bezoard. ℥ß.
Oleum Gummi Elemini drach. ij.
Misce f. unguentum.

Hoc ipso regionem lienis singulo vespere, duarum vel trium septimanarum spatio superinunges.

Contra Opilationem hepatis.

Hic maximopere valebit unguentum Nasturtii aquatici *ut supra de pleuritide praeparati; Quotidiana itidem Diasolis cum conserva cichorei, flor. bugloss. vel borragis Exhibitio. Super omnia tamen, in icteri etiam & Hydropis initio, his duabus partibus obstructionem commodissime jugulabis,* decoctione vulnerariarum herbarum, *aperitivarum, detergentium, expellentium, virgae aureae, vincae, pervincae, veronicae, centaureae, saxifragae Aquileiae, Millefolii, pentaphylli, Cerefolii, scolopendrii & aliarum similium.* Herbæ Epati & lieni inprimis utiles.

Sola imbecillitas si adfuerit, nulla in dispositione partium relictâ, decem vel duodecim dierum spatio, singulo mane Chrysobezoar ad ij. vel iij. grana cum pauxillo Gelu Cytoniorum deglutiat, & multum sine dubio confortabitur.

CAP. XXI.

De Hydrope.

Hydrops ad morbos pertinet Chronicos, & insanabiles, præsertim si fuerit inveteratus, diversas agnoscit causas, prout Doctores earum mentionem faciunt: Tres verò duntaxat ex usu sunt.

Primò Aqua in hypochondriis collecta exhauriatur, postmodum singulæ partes corroborentur, & fervor hepatis contemperetur. Sic enim & generationi materiæ in ipsa parte, & collectioni in partem debitè resistimus.

Quod primum attinet, cogitandum est; num materia ad expulsionem disposita satis nec ne. Id quod particulariter ex urina alba *quodammodo subjugali instar seri lactis, & quando calori admota confestim dissolvitur ex parte tamen instar coagulî inspissatur, colligere est. In hoc ergo casu tali Hydragogo opem parabis.*

Signa maturitatis materiæ hydropicæ.

℞. Magisterii Argenti dejectorii gr. iiij. v. vel vj. pro viribus.
Vini Malvatici vel albi opt. ℥ij.
Dissolvendo invicem f. potio frigida.

Exhibeatur bis terve, tertio semper die, si opus est, eo usq; donec omnes aquositates penitus absumantur.

Ali-

Aliud.

℞. Sem. Ebuli recent. ℥ß. vel drachm. vj.
Secundum virium differentias.

Fiat emulsio cum jusculo carnis vitulinæ veluti Amygdalarum, modico sacchar. dulcoranda & aqua Cinamomi aromatisanda. Bibatur satis calide, reiterato, quoties cunq; opus est.

Aliud.

In defectu superiorum sequens substituatur.

℞. Scammonii more spagyrorum depurati gr. x. xij.
Ol. Salis Gemmæ gutt. iiij.
Ol. Caryophill. gutt. j.
Conserv. ros. drachm j Fiat Bolus.

Non minori promtitudine quam priora aquas per alvum & urinas deturbabit.

Huic usui etiam Extractum Esulæ, Elaterii, Hellebori aliorumq; hydragogorum inservire commode possunt. Quicq; pro suo arbitratu vel potius pro sua experientia eligat, quod velit.

Ad corroborandas partes *labefactatas quinq; vel sex auroris continuus detur Chrysobezoar cum Syrupo jusculi Cydoniorum, sed nec sudor prohibeatur, si natura eo sit proclivis.*

Calore hepatis *restinguit Sal prunellæ per 3 hebdomadas* singulo mane *ad viij. gr. cū Aqva succi Cardobenedicti exhibitum. Interim victus*

insti-

instituatur è pullis, avibus, carne vitulinâ, agninâ tostâ, ovis recentibus. Potus sit Claretum si fieri possit.

Tumor ventris *rebellis existens adeò ut ne superioribus ritè administratis cedat, sequenti unguento, modo de progressa purgatione nullum sit dubium, tractandus est.*

℞. Summit. Ebuli vel Sambuci viridis. ℔. iiij.

Butyri recentis ℔ ij.

Bulliant ad consumtionem humiditatis. Colaturæ addantur.

Ol. Sem. carvi recentèr destillati ℥j.

Misce.

Corpus eô ipsô ungatur circa tumorem bis in die, & consumetur.

Interdum vesiculæ, pustulæ, vel inflammatio in scroto, coxendice, cruribus aliisq; partibus, acris materiæ intra cutem restitantis causâ, aliàs in principio, aliàs in declinatione suboriuntur, & tum inter plurima remedia hoc fere primatum obtinet.

℞. Auricular. Judæ num. xx.

Aqv. Sambuci unc. xx.

Infundantur per horas xij. Deinde bulliant ad casum medietatis, Colaturæ addantur.

Semin. Mali Cydonii drachm. ij. & fiat *Mulcilago in qua permisce.*

Olei-

Olei Sambuci
Rosar. completi an. ℥iß.

Quô ipsô subitò omnis ardor & dolor mitigari, profligariq; poterunt.

CAP. XXII.

Contra mensium retentionem.

PRovocatio menstruorum prater naturam retentorum, operatio est tàm incerta, variabilis, tamq; infinitis subjecta circumstantiis, quàm forte nulla alia in tota Medicina. Quemadmodum enim Matrix ratione formæ, facultatum, officiorum, proprietatum & operationum verè secundus Microcosmus, & vas mirabile existit, adeò, ut intellectum nostrum natura ipsius longè excedere videatur; Ita & affectus ipsius ejus conditionis sunt, ut vix ac ne vix quidem eorum omnium causas ad unguem indagare & cognoscere liceat. Liquet illud vel maximè, quòd suppressio mensium, non solum à manifestis qualitatibus, intemperie calida, humida, frigida sicca, repletione, inanitione, humorum corruptione, veneno, contusionibus, in sensum incurrentibus, sed & ab amore, gaudio, subita consternatione, cholera, Melancholia, aliisq; plurimis Methodo minimè substantibus exoriatur. Ad quorum cognitio-

guitionem Medicus nunquam perveniret, niſi ἐν πλάτει ab ipſo patiente inſtrueretur.

Noſtrorum Bezoardicorum uſum eò ſolum dirigemus, quomodo illorum beneficio Retentioni duplici ex cauſa ortæ remederi liceat: Primò, quando menſes retinentur, propter cacochimiam phlegmaticam totius corporis; Secundò, quando à propria Matricis vicinorumq; meatuum obſtructione.

Retentio ex Cacochymia phlegmatica.

Ad primam intentionem dabis Mercurii vitæ doſin, quo frigidi humores per os & per alvum mirabiliter purgabuntur.

Poſtridiè exhibe Scammoneæ depuratiſſimæ gr. v. vj. vij. viij. vel x. cum conſerva Betonicæ vel Gelu Cydoniorum ad majorem gratiam diſſolutæ; Idq; tamdiu, donec nihil impuritatis in corpore reliquum fuerit; ægrum interea bona victus ratione ſedulò tractando.

Peractâ evacuatione ſudori ſtudendum eſt, tribus quatuor, vel quinq; auroris, unguento Bezoardico; Quo ipſo nimirum frigidæ partium externarum ſuperfluitates conſumentur, ſanguis attenuabitur membraq; calore refecta à frigidorum humorum detentione liberabuntur.

Poſt ſudorem duarum triumve ſeptimanarum ſpatio ſingulis aurora, quatuor vel quinq; granis Diaſcolis cum Syrupo Meliſſæ utantur. Abſtineant à frigidis, humidis. Et ſic bonis &

lau-

laudabilibus succis regeneratis, temperamentoq; in naturalem statum reducto, non poterit non felix effectus succedere.

Retētio à Matriois obstipatione.

Quòd retentio ab alia causa nempe particulari constipatione Matricis profecta fuerit, deprehendere est ex eo, quòd tempore, quo aliàs fluere consueverunt menses, omninò desistant, dolorq; capitis, inflammatio oculorum, defluxiones calidæ & aliquando hæmorrhogia per os & nares subsequantur.

In hac obstructionis specie nisi forsan insignis plethora, & sanguinis abundantia intersint non usq; adeo necessaria est, venæ sectio: Quamvis enim à venæ sectione in Saphena facta sanguine ad inferiora detracto adjumenti aliquid fiat, quantum præsertim Capitis symptomata attinet, primarium tamen scopum, qui est, ut obstructio tollatur, non attingit; Et vix una è millibus venæ sectionem admissa in Saphena, sanitatem recuperat.

Curationi ergo huic sequenti modo Colophonem imponimus; Statim ab initio dum stata purgationis tempora relinquuntur, & menses retineri incipiunt, exhibeatur Extractum Hellebori nigri ad gr. xv. vel scru. j. manè ante exortū solis, eoq; die sæpè jusculæ calida propinentur, vitenturq; frigida. Et quando corpus strenua Medicamēta actione forte alteratur nihil interest.

Nec

Aqua vitæ ad hypercatharsin.

Nec enim præter rationem illud accidit, & chlear Aquæ vitæ Matthioli. vel Aquæ Theriacalis in continenti iterum auxiliabitur.

Bis terve si dejecerit, bene est, corpore præsertim humoribus non multùm referto; Attamen si nihil omninò operetur, altero die idē repetatur.

Facta purgatione quing. vel 6. grana Diasolis cum Syrupo Artemisiæ manè jejuno ad decem usq. vel duodecim dies commendentur.

Et abhinc quiescendum usq. ad proximum mensem, quo alias fluere naturaliter consueverunt, ad cognoscendum, num sponte cursum iterare forte velint Sin minus eâdem viâ incedere oportet quâ prius; Sed si ad quartam usq. vicem repetita singula nihil proficiant, per 2. vel 3. dies continuos propè matricis orificium pessarium hoc gestitet.

℞. Pulv. Fol. persicariæ maculatæ sole existente in Leone collectæ in umbra exiccatæ drachm. ß.
Radic. Ellebori nigri pul. ∋ß.
Et cum Gummi Tragacantha in Vino albo infuso formetur pessar. f. a.

Hoc ipso sanguis menstrualis cum multis uteri quisquiliis prolicietur.

Quod si verò remediis prædictis, quamvis specificis attractivis, in cassum laboraverimus, &

agrota

ægrota fortunam artemq; ulterius experiri voluerit, ultimum præsidium esto Balneorum usus, secundum Medici alicujus συμβόλαιον institutus, & interea per intervalla pessarium interponatur. Si vero nec tum ex sententia succedit, incurabilis prorsus habeatur obstructio, nullisq; remediis imposterum tentanda. Diæta correspondeat Medicamentis necesse est, idq; secundum constitutionem, temperamentum, consvetudines, ætatem, morbi durationem & alias circumstantias.

Ad eundem modum puellis quoq; mensium primitias promovemus, attamen caute, ne hoc fiat præmature, ne plantarum flores carpantur antequam crescant. Fieri enim potest, ut maiori hinc afficiantur damno, quàm ad sanitatem auxilio.

CAP. XVIII.

Ad difficilem partum.

DIfficultas parturiendi à diversis causis procedere solet. Ad harum itaq; diversitatem diversa quoq; excogitentur remedia necesse est. Nos vero ea tantùm perstringemus, quibus laboret istiusmodi, quamvis fœtu naturaliter jam ante, & tempore completo, ob facultatis expulsricis ignaviam tantum, exasperati, sublevari &

promoveri possunt. Quo in casu ad duo præsertim veluti sanitatis anchoras confugiendum.

Primò detur Diasolis *quantum conveniat cum cochleari vini Malvatici, vel alterius vini albi generosi.*

Secundò umbilico illinatur unguentum Bezoardicum *&c. Si tamen minorem, quàm par est, efficaciam præstiterint,* Mercurius vitæ *debita dosi exhibeatur in cochle. vini vel jusculi carnis. Et in continenti, quando nauseare & vix vomere cæperit, facultas expultrix ad expellendum fœtum simul calcar accipiet. Nec abhorreatis à tali medicamento. Eo ipso enim plurimis in acie novaculæ quasi constitutis, hoc in casu præsò fui, æque delicatis quibus nulla spes superstes at, quàm robustis & paganis, ut undiquaque riolari quis posset. Quin imò fœtum semitridum sæpè, & secundinam biduum vel triduum post partum relictam beneficio istius, salvâ matris vitâ, discedere fecimus.* Mercurium vitæ *ergò quilibet Medicus hac in parte optimâ de notâ commodatum sibi habeat. Inter omnia nim quæ huic usui natura suppeditavit, (quamvis in maximâ copia) illum ipsum experientiæ luti Regem nobis probavit. Neq; existimanm puerperas nimium tormentis eô ipsô discrutas iri, dum alias ἄνω καὶ κάτω satis pertt: Operari enim incipiendo, ut sic loquar.*

Mercurius vitæ quid possit,

quar, operam finit suam; unde merito cuiquam videri posset; confortando potius, quam quovis alio modo prædictos effectus omnes perfici & exerceri.

CAP. XXIV.

Contra Calculum.

Curatio Calculi.

CUrationis eorum qui calculi tormentis afficiuntur, summa hæc est: Videlicet ut adsumant dosin Diasolis *in cochleari vini albi, & tumbis* unguentum Bezoardicum *obducere sinant.*

Dum enim in lecto prædictis remediis sudare cæperint, meatibus urinariis diductis tophi facile dejicientur. Attamen ad hoc etiam attendendum est, quod ventre plurimum constipato & hypochondriis flatibus distento, Clystere Carminativo *flatus dissipare oporteat. Insuper, quod prima vice frustranea fuerit opera, & alvus Clystere dejiciatur, ventositatibus intercludentibus respirationi frænum injicientibus, uti sæpe repetitis etiam clysteribus usu venit,* Mercurius vitæ *vel* Sal Vitrioli vomitum *ciendo infra curam præstabunt.*

Præservatio Calculi.

Præservationi studemus commodissime, exhibendo bis quotannis (vere scilicet & autumno) sales Vitrioli *quantum sufficit. Interea dosin*

Diasolis *cum vino albo mane ante novilunium ad sudandum porrigimus.*

Et hoc modo diætæ convenientis *regulas simul observando, temporis successu causa hujus mali sævaq; symptomata ipsius penitus extirpabuntur; Nolo tamen intelligi de iis, qui vitio hæreditario aut naturæ defectu decubuerint.*

CAP. XV.

Contra scabiem pruritosam & malignam.

QVi scabie à sanguinis corruptione humoriq; melancholici confusione exorta, divexantur, nec delumbes interim, inprimis ad curandam valetudinem dosi mercurii vitæ *ad ciendum vomitum opus habent. Altera post tertioq; die purgationem* Extractô Ellebori nigri *instituant, Viribus autem destituti hanc assumant* potionem.

Potio purgans.

℞. Epithymi recent.
Fol. sennæ ana drachm. j. ß.
Agarici albissimi non troch. scrup. j.
Tartari albi drachm. j.
Seminis Fœniculi drachm. ß.
Aquæ succi fumariæ unc. iij.

Infundantur per horas sex, colaturæ addatur Mannæ Calab. unc. j. fiat haustus.

Postri-

Postridie etiam vel tertio post die pro renata eassumendus; Qui vero hanc potionem aver-antur, pillulas nostras cephalicas (*præmis-i tamen humorum, appropriato aliquo lactis se-o, capite de febre ardente supra descripto, præ-aratione) in locum ipsius pro purgatione adsci-ant: Respiciendum autem sedulo est ad sicci-item corporis. Pillulas enim in siccis constitu-onibus, sine humido vehiculo ante & post ipsa-um usum, exhibitas plerumq; steriles sequun-ur operationes.*

Post purgationem sanguis mittatur, postmo-um quinq; vel sex dies continuos manè sudori udeant, beneficio instrumenti ad eum usum ca-te de paralysi peculiariter destinati, exhibendo ilicet intrinsecus Diasolis *aliquot grana & perbibendo, ad promovendum sudorem, hy-romelitis simplicis bonum haustum; si tamen lhuc sanguinis evacuatio usui foret, illam re-tere tantò magis prodesset.*

Diætandi ratio sit, ut quævis salita, dulcia-a ferina, allia, cæpæ, synapi, vina aliaq; san-inem calefacientia, spiritusq; irritantia, stu-ose evitentur. Pro potu inserviat hydromel, isana, aliquando etiam serum lactis, Betonicâ, uglossâ, Boragine, cerefolio, fumoterræ, scolo-ndriâ, cichoreâ, ceterach. vel id genus aliis ntemperatum, & albumine ovi uno vel plu-

ribus, secundum indigentiam clarificatum, deniq; saccharo dulcoratum, & aqua cinamomi modicè aromatisatum. Et hoc modo triginta vel quadraginta dies procedendo, per vices etiam leve catharcticum propinando, & singulo mane exiguam Diasolis pilulam absq; tamen sudoris prolectione, nisi postulet natura, deglutiendo, fieri non potest, quin sanguis mundificetur, & proxima scabiei causa penitùs pessum prematur.

Pendendo hoc curationis negotio, quando opus videtur linimento aliquo extrinsecus usurpando, subsequens præparatio præeligatur.

℞. Suc. Nasturcii aquatici depurati,
Plantaginis ana ℔ ij.
Rad. Peucedani recent. in minutissima frust. incis. ℔. ß.
Unguenti rosati ℔. j. ß.

Bulliant in vase terreo vitrif. ad consumptionem succorum.

Expressioni addantur.

Spirit. Therebintinæ sulphureat. vulgò
Balsami sulphuris unc. ß.
Sublimati Veneti subtil. pulveris. drach. j.
Camphoræ drachm. ß.

Hoc unguento corpus subtiliter bis terve singulo biduo, decrescente luna, delibutum, ilicò ardoris mitigationem, materiæ digestionem, &

jucq;

jusq; per poros cutis depulsionem, desiccationemq; quæ omnia in scabie per habitum corporis curanda necessaria sunt, experietur. Quibus singulis lectoris mentem deliberare volui, ne desint miseris ægrotis veræ medicinæ solatia. De gallica illa scabie tractare hoc in loco animus non fuit. Quamvis enim prædicta remedia nonnihil eo in morbo prodesse possit, nihilominus tamen methodus medendi alia meritò instituēda.

CAP. XXVI.

Ad suggillata & contusiones.

SUgillatorum seu contusionum medela ordinaria hæc est: Contusio vehemens magnæq; activitatis venæsecium *ilico indicat in brachio oppositi lateris; Toto autem corpore conquassato, in vena dextri brachii media; Unctionem item bis terve repetendam ex* unguento Bezoardico: *dummodo os fractum, vel dislocatum non fuerit, & interim contusio exterius apparuerit. Hoc adeó proficitur, ut nullo alio opus sit unguento.*

Interna contusio præter venæ sectionem sequentis traumaticæ potionis *usum quotidie mane & vesperi ingeminari postulat, ab uncia dimidia ad unciam integram per vices.*

Potio traumatica.

℞. Oculor. Cancri pulv. ℈iiij.
Aceti vini albi odoriferi ℥vj.

In magno vitro fiat, infusio in B. M. tantisper, donec acetum non ebulliat amplius, postea colaturæ per inclinationem adde sacch. pulv. ℥ij. Diasolis gr. xxx. *Æger se teneat calidè abstinendo à frigida potione, studendoq; calidæ victus rationi. Ventrem stipatum* Clystere emoliat. *Hâc Methodo paucos intra dies sanitas redintegrabitur, dummodo non pars quædam principalis noxam acceperit ad quam resarciendam nulla forent remedia.*

CAP. XXVII.

Contra Gangrænam.

Cui Gangrænam curare animus est, ante omnia malignitatem ipsius benè perspectam habeat necesse est. Non multum enim differt à morsibus venenosorum serpentum. Quamvis enim tam acutis, subitaneis & perniciosis Symptomatibus in vitæ fontem non sæviat, ut in morsibus viperarum, Aspidum & similium fieri solet; nihilominus tamen sensim & sensim tantam corruptionem inducit, ut & spiritus quoscunq; tangit, lethaliter inficiat. Quæ ipsa infectio, dum per arterias cordi usq; subrepit, intolerabilium symptomatum, imò ipsiusmet mortis, quamvis tale quid ab initio suspectum non fuerit, ansa existit. Ad dè-

Ad detruncandam ergo Hydram hanc, idq; Herculeo successu, non solum collimandum est ad remedia Topica eaq; Balsamica essentialia, quibus nimirum membra à corruptione defendantur, & natura in exuperatione carnis mortificatæ adjuvetur; sed etiam ad Bezoardica, quibus cor athletice muniatur, & supradicta infectio eminus arceatur.

Quod externa remedia contra Gangrænam attinet, quæ ἐνδελεχῆς & citò administranda, eorum magna est diversitas; Et quodvis fortè approbari potest in suo genere oportuno tempore adhibitum. Inter maxime generalia tamen & securissima hoc se nobis offert.

℞. Ol. Salis communis diligenter destillati. Corrosivum

Ol. Vitrioli potentissimi ana drachm. j-ß.

Salis ammoniaci purificati drachm. j

Myn virro.

Usus ejus est, ut superior carnis mortificatæ pars scarificata, Emplastro pro defensione quadam circumposito, eo ipso subtiliter fricetur. Si nimirum pars sana tangitur, non tam metus est, eam corruptam, quàm dolorem fortassis immanem excitatum iri. Illicò etiam cataplasma tantæ magnitudinis ut circumjacentes partes bene coperiat, imponatur.

℞. Farinæ Fabar.
Hordei ana ℥ j.
Decoct. summit. Carduibened. &
Anethi q. s. coquantur in formam Cataplasm. & addantur
Oxymell. simpl. ℥ ij.
Theriacæ Diatessaron. ℥ j.
Myrrhæ Troglodytic. subtil. pulver.
drachm. ij.
Misce.

Ad hæc si visitando ægrum Grangræna in Escharam quidem redacta reperiatur, ea tamen optatò non progrediatur, repetendi supradicti corrosivi usus minimè est; Quinimò Cataplasma solum eò usq; continuandum, donec caro mortua à viva perfectè separata conspiciatur.

Hoc enim dextrè peracto, Chirurgi ad alia medicamenta, pro ut se indicationes offerunt, tutò progredi poterunt. Circumcirca etiam pauxillum Diasolis *si placeret inunctum, malignitati Gangræna summopere resisteret.*

Prædictum causticum escharum inurit separatu facilimam, humorum concursum sistit, carnem à corruptione præservat & undiquaq; laudabile fundamentum producit. Neq; in minimis æqualia iis metuenda erunt symptomata, quæ alias Arsenicum *singulari licet artificio (si Diis placet) ad eum usum præparatum, &*

Arsenici ut nitro præparati pernities.

fixum

fixum vel dulce redditum inferre solet; Docebo prius ἐργασίαν ipsius, postea historiam de sinistro prorsus. & funesto ipsius usu, (quippe venenum est specificum, naturæq; humanæ inimicũ) recitabo. Optima ergo præparatio hujus, quæq; ab omnibus etiã Paracelso lib. 1. de reb. naturalibq cap. 9. pro suspecta minimè habetur talis est.

℞. Arsenici Cristallini
Salis Nitri purificati ana part. æq.

Pulverisata in Crucibilo, cooperculo in medio perforato tecto mittantur ad Ignem rotæ, tantisper, donec albus elevetur fumus (à quo sibi cavendum bene est) nec amplius vapor aut fumus appareat. Refrixâ materiâ, quæ alba est instar Salis Nitri fusi iterumq; coagulati, eximatur.

Maxima enim ejus pars Nitrum est, quippe dimidium ponderis absumi, prædictumq; fumum non aliunde quàm ab Arsenico proficisci, in propatulo est.

Dicere quis posset, quum Arsenicum totum in auras evolavit, consequenter etiam malignitatem Arsenici abolitam fore. Verum enim vero Arsenicum quidem totum fugatum est; non item Arsenicale; tantumq; abest ut Sal nitri Arsenicum correxerit, ut potius venenositate Arsenici potitum, seq; ipso redditum venenosiq, quãdo vulneribus applicatur longè saeviora symptomata inducat, quàm alias simplex nitrum, quippe

quod

quod intrinsecus etiam assumitur, facere consvevit. Adsertionem hanc luculentius Historiâ confirmabo: Æstate præterita contigit, ut civis quispiam magno ulcere sinistri Crucis laboraret. Huic carnis spongiosæ & fœtidæ demendæ causa, Chirurgus Arsenicum, ut supra, præparatum adhibuit. Æger certè paucas post horas tantis cõvulsionibus, stupiditate manuum pedumq; sudore frigido, palpitatione, Deliquio cordis, & vomitionibus correptus fuit, ut nisi in continenti Bezoardicis aciem intus foriq; contra instruxissent, procul dubio disperiisset. Ab hoc & similibus aliis quos simili successu in Cancro, aliisq; malignis ulceribus observavi, quisq; summo studio sibi caveat. Ego certè quousq; vixero tale remedium meum nuncupare, nec etiam usum ipsius approbare nunquam audebo. Et quorsum hoc? Cum rerum omnium Archetypus plurimis aliis de quorum ἀσφαλείᾳ dudũ nobis constitit, nos liberalissime locupletarit.

Arsenicum ubi conveniat.

Adsumsi quidem Arsenicum ad Emplastrum Bubonibus pestilentialibus adhibendum, verum multùm interesse cogitabis, an super vel subter cutem, adhibeatur, an item cerâ & Therebinthinâ delibutum vel non; præterea concursus humorum attrahentium admixtorum facultate elicitus retro magis repellit, quam quod intro serpens venenum admittat.

Deniq;

Deniq; Arsenicum eo modo quem de peste externa descripsimus, cum Sulphure & Antimonio præparatum eorum virtute facultatem eschroticam & Causticam planè exuit, dum è contra Sal petræ illud acutum magis reddat. Inter Salia enim nullum magis penetrat, nec inflammatiora reddit ulcera, quam Sal petræ in furno calcinatum. Hanc ob causam etiã Emplastrum meum diutius non usurpo, quàm donec Bubones maturari, suppurari, materiaq; purulenta, foras protrudi incipiunt. Arsenicum Sulphure & Antimonio præparatũ.

Jam ad μελέτημα propositum revertendo statuimus, statim dum hæc fiunt, vel etiam paulò ante, ægro dosin Diasolis cum Syrupo Carduibenedicti porrigendam esse, idq; continuandum postea singulis auroris, donec victi mali istius signa evidenter acceperimus.

Victus præterea moderandus sedulò est, ne spiritus alterantibus, sanguinem nimium calfacientibus, febremq; excitantibus cibo potuve utantur. Hoc enim ordine Gangræna domari facilè, & exstirpari poterit, dummodo vel delumbis ætas, vel partis alicujus principalis offensio remoram non injecerint.

Usum ergò nostrorum tot numero morbis resistentium Bezoardicorum jam satis superq; (quantum ad χειραγωγίαν solummodo opus videbatur) declaravimus. Colophonidem ergò

Tracta-

Tractatulo huic addendo: DEUM ter Opt. Max. supplex precor, ut his omnibus Medicamentis ad usum afflictorum exoptatum benedicere, meq; ab Invidorum virulentis morsibus, ad quos ipse solus antidota novit, munire & custodire dignetur. Cæterum candidum lectorem ☞, ut hunc qualemcunq; laborem æqui bonique consulere, & si qua error ignoranti subrepserit, illum syncere, æque, ac sibimet vellet, meo si sederet loco, interpretari velit. Quis enim homo est, errare à se qui alienum prorsus affirmaverit? Deus est, ut Propheta dicit, qui solus justus est; Omnes econtra homines mendaces.

Πάντοτε δόξα ΘΕΩ.

TERNARIUS LAVDANORUM,

seu

OPIOLOGIA

De Natura, proprietatibus, verâ præparatione & usu OPII.

SUB TRIBUS PRÆCIPUIS LAUDANIS,

ANGELI SALÆ

Vincentini Veneti.

Psalm. 145. v. 10.

Confiteantur tibi DOMINE omnia opera tua, & sancti tui benedicent tibi.

IN

IN OPIOLOGIAM Dn. ANGELI SALÆ &c.

ILla Opii abstrusim detentà scientia, Praxis,
Vis varii effectus, delituêre diu.
Hic timet admixtum, fortè alter abutitur, illi
Vel leviter sacrum præparat anodynũ.
Hinc patitur genus humanum, pulcra Ars latet omnis.
Grassatur passim corpore dira lues.
Dira lues frænanda Opio, sananda Opiatis,
At SALA pulcrum Opio, credite, pandit iter.

Andreas Honterus.

Ad

Ad Lectorem.

BEnigne LECTOR. *Nullus dubito, quin, quando hunc meum libellum in publicum emitto plures futuri sint, qui dicant: Num SALA hoc ipso annititur scribere, quid sit Opium, & quomodo exinde nobile illud medicamentum,* LAUDANUM *appellatum, concinnetur, contra omnes corporis humani internos dolores, febriles ardores fluxus ventris, vigilias & inquietudines &c. Anne utroq; respectu actum agit, tùm quia idem & antè, nec absq; industria & judicio, multi præclari Veteres sub manibus & literis habuerunt; tùm quia, quòd ipsius Opii ὠφελιμον medicam attinet, moderni quoq; Medici in scribendo industriam & experientiam, in communicando cum aliis synceritatem satis probarint? Illis meritò hic scutum obverto, &, quantum sermonem suum de*

Naturæ Opii accipi volunt, quæro: Quæ
nam unquam antiquorum Medicorum
hoc de medicamento tàm abundanter
tamq; solidè scripserit, ut nihil eorum, quæ
scripsit, vel contrariis labefactari, vel im-
minui, vel melioribus aut similibus auge-
ri possit; Profectò vix ac ne vix quidem
erit, qui ad producendum talem quem-
quam satis instructus prodeat. Quid e-
nim opus esset hac in parte tot disputatio-
num in Academiis, & privatis Medico-
rum consultationibus, tàm laboriosè in-
stitutis lucubrationibus, de Natura Opii,
ejusq; usu, uti hactenus consvetum est.
Vanæ certè curiositatis argumentum ma-
gis, quàm solidæ prudentiæ foret, de re &
doctrina disputare, & dubitare velle, quæ
jamdudum ratione & experientiâ confir-
mata, & certis regulis comprehensa anti-
quitùs proponeretur. Usus ergò Opii
ambiguus adhuc, & incertus plurimis ex-
istimandus est.

Usus Opii hactenus ambiguus.

Si verò ita sese res habet, nec interea
interdictum, vel Veterum inventis ad-

dere,

dere, vel de ipsis opinari; vanitas, meo judicio, obtrudi mihi non potest, quod & meam ea de re sententiam ad Rationem, Sapientum tàm veterum, quàm recentium authoritatem, ipsamq; Experientiam conformatam, bonis multorum rebus in medium producam. Inprimis cum institutum mihi non sit, neq; in hac neq; in alia scribendi materia, quod plurimis commune est, mihi seorsim docendo vendicare.

Porrò quòd diversi Medici nostri temporis Opii, & præparationum Chymicarum ipsius in Laudano Opiato, & aliis mentionem faciant, non inficias eo; Quin imò partim authoritate & testimoniis ipsorum utor: Verùm quòd propterea Laudanum, & usus ipsius res vulgò trita, & communis sit, nemo est, qui vel credat, vel contrarium mecum non probet. Certum enim est, vix é centum Medicinæ Doctoribus, prout in Europa medicinam faciunt, quinquaginta reperiri, qui Theophrasti vel aliorum libros de LAUDANO scripturientium

legere dignentur; tantùm abest; quòd illud usq; adeò ipsis familiare, vel notum existat; Ex his quinquaginta difficultè viginti erunt, qui eo utuntur; E viginti hisce mirum iterum, si decem reperias, qui αὐτοχείρως illud præparare poterint. Ex his iterum & magis mirum, si tres solummodò sint, qui inde cognitas sibi virtutes, ut nunc homines sunt, consultò alijs manifestare, vel ægrotis audacter usurpandum proponere, progq; meritò commendare velint.

Possum certò adfirmare, etiamsi hic Hagæ Laudanum Medicis nonnullius usus æstimetur, plures tamen Europæ civitates Medicos alere, quibus ne chri quidē de ipso, vel in sermone, vel in usu; puta, qui vel incognitū illud, vel à re medica alienum prorsus habitum sibi, aliter tractare non possint. Certus etiam sum, ut populariùs rem examinemus, hoc ipso in loco (non obstante quod suprà dixi) è millibus tàm viris quàm fœminis, aliàs magnarum quarundam Compositionum velut Theriacæ Mithridatii &c. ad titulum

& u-

r usum gnaris, vix quinquagesimum
uemq; de Laudano quicquam unquam
licujus momenti auribus percepisse; ad
uos singulos tamen ob multiplicem usum
què Laudani, quàm supradictarum re-
um cognitio spectaret.

Quòd si ergò hic Tractatulus meus
d hoc duntaxat conferat, quod simplic-
r nomen Laudani ad multos deferen-
casio sit: quo tempore necessitatis illud
Medicis quærant & expetant; si qui-
em sævissima quæq; morborum sympto-
ata nulli alii remedio tàm citò, tutò &
cilè, quàm huic ipsi cedunt; sanè vel hoc
lùm nomine labor meus sat utilis com-
endandus foret. Ad quid tamen ul-
rius aditus multis aperiat, prudens Le-
or statim animadvertet.

Cæterum verò qui ad vulgare prover-
ium. Qui a la gorge plenie de fiel, e peut cracher doux: *propriis passi-*
nibus correpti, sibi soli sapere videntur,
ec alterius quomodocunq; etiã utilem in-
itutum laborem probare consveverunt.
lorum authoritas certè minor est, quàm

Cui os felle plenum, mel non expuit.

ut iis obstaculo sint, qui operas suas ad Dei gloriam, emolumentum proximi, & propriam utilitatem convertere conantur.

Num Medicamenta chymica in universum vehementiora sint & periculosiora, quàm vulgaria & num propterea nullius usus, nisi in extremis affectibus, quod quidam obstrepunt.

Sunt nonnulli Medici, iidemq; multi, (vel artis Chymicæ parum gnari, vel δοκησίσοφοι duntaxat) qui ab ægrotis suis interrogati: quidnam Chymicis medicamentis in genere tribuendum sit, aliud responsum haud reddunt: quàm quòd laudabilia quidem remedia sint, verùm quòd nihilominus violentas & periculosas perficiant operationes, secus quàm vulgaria medicamenta faciant; & propterea nō nisi extremis affectibus, in acie novaculæ, quod dicitur, accomodari & deberi & possint.

Ideoq; antequam sermonem hic de Opio ejusq; præparatione ulterius protraham, ignominiam illam à Chymica & cultoribus

us ipsius avertere, & quæstionem debitè
esolvere operæ precium duxi

Quod ergò responsum adversariorum
ttinet, duobus potissimum argumentis
Censuram ipsis complebimus, quibus ta-
nen ὀφθαλμοφανῶς apparebit, insipidum
rorsus illud esse & futile:

Primùm in eo consistit, quod sibi de re-
bus judicium arrogent, quarum nec co-
gnitionem, nec experientiam habeant, sed
ex vanâ tantùm conjecturâ, vel lubrico
liorum relatu.

Secundum: Quod nulla adhibitâ di-
stinctione vitio duntaxat unius vel alteri-
us commoti, omnibus eo nomine insulta-
re, eaq; conspurcare audeant.

Verùm ut ne plus operæ insumam ad
redarguendum id, quod nemine non ani-
madvertente beautontimorumenon est ad-
alterum progrediendo, dico: vehementiam
ruditatemq; falsò medicamentis Chymicis
imputari; siquidem eo ipso nomine inge-
nere non solùm magna illa Vomitoria &
cathartica, ex Antimonio & Mercu-
rio; verùm etiam singulas Vomitoriorum

ſpecies, mediocres & benignas, omnia è vegetabilibus ſumta purgantia dejectoria, à maximo usq; ad minimum, veluti de Scammonea usq; ad Roſam & Aloen, ut & totam claſſem Diaphoreticorum, Diureticorum, Vulnerariorum, Bezoardicorum, cordialium, Anotynorum, hypnoticorum, Roborantium ad varias partes affectus q; appropriatorum, & denique totam medicamentorum ſeriem Galenicorum æquè, quā Spagyricorum impugnent, maleq; audire faciant; quamvis ea quidem in methodo componendi præparandiq; à ſe invicem diſcedant.

Quando ergò maculam hanc Medicamentis chymicis conſtanter vellent, è generali pronunciatione particularis formanda eſſet, dicendumq;: Eſſe quædam inter ſpagyremata illa, qua δραστικὰς & violentas perficiant operationes. Non abſolutè: Medicamenta Chymica eſſe violenta: Hoc autem dum faciunt; quamvis ita veritatem ipſis non cedere non poſſimus, ad confitendum tamen hortamur eos, quòd non ſolùm nos ejusmodi quædam habea-

mus,

mus, sed quod & ipsi non dissimilia multa ad varios usus ambabus manibus amplectantur.

Huc usq; concordiâ inter nos factâ, si nec ulterius accusare cessant, probandum utiq; incumbit ipsis, quod Medicamenta Chymica vehementia & degenerà, crudiora tamen sint & periculosiora ipsis vehementibus vulgaribus aut ordinariis, & quod benigniora illa vulgaria Chymicâ præparatione periculosiora evadant, quod in ipsorum potestate esse minimè existimo. Certum enim est inter sanos Medicos, (præterquam quod Experientia quoq; plenis tibiis acclamet) hujusmodi remedia chymica cum Veterum fortibus illis vemitoriis: Elleboro, Tythimalo, Catapuția, & aliis collata, adeò mansueta, benignaq; censenda esse, ut quis meritò dicat: non Senam, non Rhabarbarum, ad Scammoneam, Colocynthida aliaq; fortia ejusmodi esse. Dicant, si placet quod Elleborum album in usu ipsis non sit, nec Tythimalus, idq; propter exitiales eorum, quas metuunt, operationes; en sibimet

ipsis manifestò adversantur, quod egregiè ad nostram sententiam confirmandam facit. Nunquam siquidem obtinuerunt: Antimonium & Mercurium ritè præparata parem in corpus tyrannidem exercere, cum supradictis. Porrò si se laudabile quid perfecisse putent, dum Veterum instituta imminuendo, periculosa ipsorum Medicamenta proscripserint, eq; salubrium classe exterminârint: quid non nobis quoq; ad malignorum extirpationem & salubrium quorumcunq; introductionem eadem licentia restet? Nec est quod ipsis parum ad rem hæc dixisse videar, propterea quòd ipsorum judicio vomitoriis uti nimis periculosum sit, vomitusq; nullo modo proritare liceat. Sufficienter namq; frigidæ huic objectioni respondi, & contrarium ad oculum demonstravi in tractatu illo, quem Hemetologiam inscripsi, Ideoq; actum agere hoc in loco nolui. Instant: Antimonium tamen & Mercurium quodammodo corpori humano esse infesta; imò visceribus tenaciter inhærendo illa occultam,

tam infectionem toti sanguinis massæ imprimere, quæ non statim quidem, attamen decursu temporis instar Ichneumonis foràs proserpat & calamitatem abundanter nimis adferat. Argumentum ad persvadendum magis aptum, privatim rudi plebeculæ, quàm quicquam certi demonstrandum. Evidenter enim constat, dummodo non ipsi sponte cæcutire vellent, maximam partem eorum, quibus Antimonium vel Mercurius ritè præparata exhibita sunt, foràs singula rejicere, idq; vel per vomitum, dum vix operari illa cæperint; vel per alvum, prout in eventu postmodum excrementa satis evincunt.

Metallica venarum molē haud subeunt.

Insuper Metallica illa quia sunt & fixa, digestioni stomachi minimè obediunt, nec in Chylum convertuntur, & consequenter sanguinis massam, aliasq; partium substantias neutiquam subeunt, id quod aliàs medicamentis è Vegetabilium & animalium classe desumtis, propter commune symbolum, quod intra se invicem alunt, familiare est. Et hæc procul dubio causa est, quod Venena plan-

plantarum malignarum, Serpentum, aliorumve animalium venenosorum, sæviora sint, magisq; subitanea, quàm vel ipsum Arsenicum vel Realgar minerale.

Verum etiamsi hujusmodi rationum arietes, ad demonstrandum: Medicamenta chymica vehementia, inprimis duo jampridem citata, in quæ plurimùm invehuntur, benigniora esse, quàm Antiquorum illa sæva vomitoria; imò tuta magis, quam quævis ex Helleboro, & aliis supra dictis desumpta, species, copiosâ pertexere serie facilè possim, singula tamen propter brevitatem contrahere merito hoc in loco placuit.

Accedo jam ad quæstionem: Num Medicamenta vulgaria simplicia natura benigna & innoxia, Chymicè præparata plus justo vehementiora & periculosiora evadant, & quod boni habent, cum malignitate commutent? *Quemadmodum vero à purgantibus ceu usitatioribus in plerisq; corporis affectibus exordiri placuit; ita illorum exempla satis erunt; quod i-*

denti-

dentidem etiam Diaphoretica, Diuretica, Alexiteria &c. eâ ſuſpicione liberentur. Ratio ergò luculenter dictitat: quodlibet medicamentum fæculentiâ & terreſtreitate ſuâ ſpoliatum, purgatumq; beneficio Vulcani, minus noxium, malignum, vel periculoſum; imò ad citò, tutò, jucundè curatoriis indicationibus ſatisfaciendum longè magis diſpoſitum eſſe, quàm quodvis aliud crudum, vel malè præparatum, puta impuritatibus adhuc ſuis vel nihil ad rem facientibus, vel multùm nocentibus, coinquinatum, vinctum, & ligatum. Nec cauſa ejus obſcura eſt, quia quod ignis examine ab impuro nondum fecit divortium, dum in ventriculum ægri deglutitur, naturam jam tum in certamine contra morbum ſatis labefactatam, ad coctionem illam intempeſtivè rapiendo laceſſendoq;, eóq; veluti enecat & examinat, antequam quicquam confert, ut ſæpè ſæpius vel eo duntaxat nomine ægros jugulatos manifeſtò conſpicias.

Econtra quod Artificis induſtriâ purificatum, coctumq; intrò aſſumitur ἀνθρωπογλ-

παρελκῆς, κατὰ τὴν λεπτομερείαν, quâ pollet, dissolvi, dilatari, vel levissimo etiam calore actuatum, incipit, absq; gravi negocio, quod Naturæ facessat, absq; alteratione, ad instar conjuratissimi amici, cum prædicta illa sæpè magnas molestias Naturam fatigando creent, ut meritò Tyrannorum more in ægros sævisse, non servasse quempiam confitearis.

Præterea nec illud susq; deq; habendum, quod τεχνογρήματα chymica à fœtibus repurgata, quando in corpus ingrediuntur minus habeant, quod conspurcando quasquilias accumulent, partesq; ad internecionem præcipitent, quemadmodum vulgaria apozemata solent.

Quod si quidem rationibus hisce contradicunt, denuò objiciendo: quod tantùm absit, ut vera profitear, ut Chymica illa ob subtilitatem, tenuitatemq;, quam habent, nimiam, naturam magis irritare, & ad præternaturales actiones cogere possint, quàm quævis alia; Responsio tamen in promtu est satis valida: quod quidem inter

inter species chymicas plurima sint valdè subtilia, velut olea destillata, Essentia Vini aliorumq; vegetabilium, & varii liquores efficaci potestate penetrantissimi, & hoc ultrò concedimus; illa tamen non sunt extra usum; Sunt enim morbi, in quibus nihil utile indicatur, præterquam, quòd usq; adeò subtile penetrans, tantæq; activitatis est, non crassa feculentaq; illa. Proinde absit, ut undiquaq; quod subtile est & tenuium partium, vel periculi vel insalubritatis culpa maculemus; Quin potius vel maximè salubria censeamus, dummodo citra ἐτεροίωσιν ad indicationum materias assumantur, quæ tamen cautio non magis Chymicis quàm Galenicis remediis necessaria est. Ad hunc porrò censum nec omnia alia ex Chymico agro prolata pertinent, nec quod aliquibus duntaxat familiare est iisq; paucis, omnibus improperari debet. Quis enim jure in extracta purgantia hoc nomine invehatur, quæ nec subtilia sunt, nec ταχύπορα nec λεπτόμερα, puta quæ in

Sapæ

Extracta nõ sunt subtiliũ partium

Sapæ succive condensati formam decocta, Spiritibus subtilibus & irritantibq exuta planè sunt; quæq; à quibusdam fortè subtilia celebrata, nomen non tàm causâ virtutis penetrantis sortita sunt, quàm citò in quovis liquore resolutionis ergò; quâ res cunctas é quibus extracta erant, facilè superant.

Extracta simplicibus mitiora.

Postea experientia non mentitur: Extracta Mechoacæ, Rhabarbari, Sennæ (quæ Benedictis annumerantur) multò benigniores effectus dare, quàm res ipsissimas adhuc integras vel crassa solùm Minervâ præparatas. Sed quid ulterius? Num chymica arte Colocynthidem, Scammoneam cathartica aliàs impensè acria & venenosa, adeò domari videmus, ut liberè, velut cum Rhabarbaro facimus, ad humores sibi proprios usurpemus? Privatim hoc notatu dignum: Scammoneam Spagyricè præparatam ad viginti usq; grana robustis unicâ vice in Conserva Rosarum &c. exhiberi posse, ad debitam solùm modo corporis evacuationem, absq; ullis ventris torminibus, perturbatione, vel

vel viscerum inflammatione, quæ tamen vix rarò ab aliis dividuâ sunt purgationibus. Imò veluti maxima est in hac arte, non Scammoneam solum, sed & alia Cathartica venenata, & plus justò vehementiora, ut sunt, Elleborus, Tithymalus &c. Artis nostræ industriâ facultate malignâ & acrimoniâ privari, èq; Draconibus ignivomis mites columbas, in variis scilicet corporis affectibus veræ salutis nuncias, reddi conciliariq; posse. Cui ipsi tanquam verissimo Epiphonemati, cum sexcentis aliis sat profundè edoctis; hoc in negocio meritò acquiescimus. Et immotam hanc qualemcunq; desensionem contra licet acerrimas quorundam Πυρλητικὰς ἐπορείας, facilè retinebimus. Medicamenta tamen ordinaria in officinis hoc in loco culpare animus non est. Etenim & illa bona sunt, & salutaria inventa, dummodò vero suo fine definiantur, non abusu aut artificum pertinaci ignorantiâ; Nihilominus opera danda est edulò, ut Medicinam ritè excolamus, illustremus, exaugeamus, si non ipsimet

artis quæ per se dicente Hippocrate de leg. πάντων τεχνέων ἐπιφανεστάτη, *attamen Charitatis ergò in proximum.; Nec quicquam, ut ut recens introductum simpliciter aversemur, priusquam rectæ rationis examine experti fuerimus*

—— quid turpe quid utile quid non
—— —— quid distent æra lupinis.

OPI-

OPIOLOGIA
seu
TERNARIVS LAVDANORUM.

CAPUT. I.

De natura & qualitate Opii ad veterum Medicorum sententiam.

OPIUM quemadmodum Veteres testantur, nec moderni inficiuntur Medici, est lachryma seu liquor viscosus, è capitibus papaveris albi, vel nigri, certo anni tempore incisione in primam corticem seu ultimam superficiem ipsorum facta, extractus, prout Dioscorides tradit lib. 4. Simpl. cap. 63. Hic liquor seu lacryma postea condensatus, ut monstrabitur, usui accommodatur pro necessitate: Id quod ex Historiâ Petri Bellonii de succo ipsius dum recitavero, dilucidius patebit.

Præstantissimum habetur, secundum Dioscoridē, aliosq; veteres, quod fuerit ponderosum, densum, gustu amarū, odore soporiferū, & quod facile

delectus

tilè aquâ ſolvitur, læve, candidum, neq; aſperum, neq; grumoſum, non cereæ inſtar adhæreſcens, dum colatur, nec ad ſolem liquabile, quod lucernæ admotum non atra lucet flamma, & extinctum integrum retinet odorem.

Impoſtorie vitiatur Glaucii, vel lactucæ ſylveſtris ſucco & gummate, cujusq; tamen notâ facilè perceptibili relictâ. Flavedo enim deprehenditur ex Glaucio, quando in partes dirimitur, diluiturq;. Adulterium ex ſucco lactucæ ſylveſtris indicatur ab aſperitate, & quod odore nimis obſcuro præditum ſit. Quando lucidum eſt, minoriq; efficaciæ, gummi admiſtum habere non dubium præbet indicium.

Crudum ervi ferè quantitate ſumtum, omnes dolores levat, digeſtionem adjuvat, tuſſibus & ſtomachalibus defluxionibus ſubvenit. Facit etiam ad capitis dolores cum roſaceo inſperſum; In aurium doloribus cum amygdalino oleo, Croco Myrrhaq; utiliter inſtillatur: in oculorum autem inflammationibus cum toſto ovi vitello & Croco. Prodeſt idem vulneribus ſacris q; ignibus cum aceto; podagris verò cum humano lacte & Croco. Quin etiam ſedi pro balano ſubditus, ſomnum facit. Diagoras, Ætius, Mneſidemus uſum Opii reprobant in prædictis malis propter virtutem quam habeat ſtupefactivam; Dioſcorides verò defenſorem ipſius agit non ignavum.

falſamq;

salsamq; ipsorum redarguit opinionem. Experientia enim remedii hujus vim ex eventu contrariam testatur. Nihilominus in alio loco magnam ipsius noxam futuram agnoscit, ubi in quantitate quis modum excesserit; & lethargiam & in fine, vitæ jacturam sequuturam. Id quod ulteriùs etiam confirmat libro 6. de venenis eorumq; remediis, ubi symptomata in magna nimis quantitate Opium potum subsequi solita recenset. Ita nec Nicander, nec Ætius nocumenta Opij silent. Itidem Galenus lib. 2. & 3. de comp. Medic. Opium medicamentum periculosum & lubricum proclamat, quod sensus hebetet, & mortalium symptomatum causa existat. Unde accidit, quòd tàm raro in usum veniat, nisi in extremis vitæ periculis dolorum sævitiâ subortis. Cui quoq; Plinius multiq; alii calculum adjiciunt, quamvis ab altera parte non desint, qui contrariam opinionem propugnent, iiq; tàm Neoterici, quàm Antiqui Medici.

Causa tristium operationum, quas Crudum Opium producit in liberaliori copia potum, nimio ipsius algori attribuitur, siquidem maxima Medicorum pars in quartum usq; frigidorum ordinem illud collocavêre.

HISTORIA DE OPIO EX Lib. III. Cap. XV. PETRI BELLONII de singular. rerum memorabilium Græciæ, Asiæ, aliarumq; Regionum.

RErum omnium, quæ quemquam in sui admirationem trahant, nulla propè observatione magis digna videtur, quàm Opiũ, quod jam in Turcia, præcipuè Achara, Carachara, Spartada, Emetelinda, inq; vicinis aliis locis paphlagoniæ, Cappadociæ & Ciliciæ copiosè nascitur. Agrum ibi conserunt papavere albo, utimos solemus tritico; tamq; dediti huic seminationi sunt, ut quilibet Agricolarum tantam messẽ affectet, quantam servorũ suorum operâ & metere & colligere possit. Et quando jam papaver capitibq; emergit suis incisione duntaxat in exteriorẽ corticẽ facta lachrymã guttatim promanãtem adinstar lactis excipiunt, quam ad spissamẽtum usq; coagulari faciunt. Sunt Agricolarum quidã, qui decem usq; libras hujus colligunt; alij sex, alij etiam plus & minus, secundũ quod unusquisq; majori servientiũ opera & auxilio stipatq;. Nam nõ tam interest, quod quisq; magnam agri partem inseminârit; quam quod satis servorum habuerit, qui metant, & colligant. Ideoq; quãvis Turcis in magno usu sit, non tamẽ vulgò adinstar aliarum domesticarum merciũ, hinc & inde vẽditur. Nec Turcarum quispiam est, qui non assiduè sibi comparet; Si vix asperum possidet, mediũ

ejus ad Opium emendum insumit, quod & armatus & togatus secum undiquaq; gestitet. Mercator quidã Judæus; ex Natolia prò certo indubitanter nobis adserebat: nullò non anno quinquaginta Camelorũ onera à paganis paphlagoniæ, Cappadociæ, Galatiæ, Ciliciæ eò ipsô cõpleri, quæ in Persiam, Indiam nostramq; Europam, & alias longè dissitas terras, ut nò minus etiam, quæ Turcio imperio adhuc subsunt transmittantur. Cui fidei parum habuissemus, nisi ille ipse, ratione accuratè institutâ, probê monstrâsset, quid quãtumve unusquisq; vicò ex ofinio Caracharæ aliarumq; civitatũ paphlagoniæ, Cappadociæ, Armeniæ minoris & Gallograciæ finitimis nationibus suggereret. Dicebat etiam quod Persis epulũ hoc longè familiarius esset, quàm Turcis. Aliquando autem experiri animus erat, quantùm satis esset, quod pro una vice quispiam assumeret, sine periculo. Et Janitschirum antea nobis notum, cuiq; quotidie eo uti aliàs insolens non erat, offendebamus, is pondus semidrachmæ haud ægrè deglutiebat, nobis præsentibus. Postridie insuper in Taberna quadã drachmã integram nobis põderari curabamus, quæ denuo data ipsi nihil omninò nocumẽti, præterquã quod ebrij instar paullũ turbaretur, attulit. Vsq; adeò Opio vesci in Turcia res insolens aut nova nõ est. Ratio verò quare illud tàm ardenter & appetant, & devorent, alia non est?

quàm quòd persvasum sibi habeant, eò ipso se alacriores & quorumcumq; periculorum bellicorum contemptores evadere. Hinc etiam belli cis obortis motibus, quando milites conscribuntur, tanta ejus, increscente nimirum usu, penuria oritur, ut omnis ferè regio his suis divitiis careat. Ideoq; etiam in trivio ipsis dicitur ut probri objiciendi causa; Esitavit Opium; æquè nempe probrosum, ac si nostrates aliquem ebriositatis insimulent. Armenius quidam Christianus, cui diversorio nos diu eramus conjuncti, sæpè nobis præsentibus partem aliquotam Opij assumebat, & facto periculo nihil quicquam mali inde experiebamur, nisi quod pectora aliquantisper exæstuari, cerebrumq; leviter turbari, acin somniis turbulentis quodammodo affici faceret.

Si cuidam animus esset, papaver hujusmodi in Europa, Gallia, Germania, Italia &c. plantare, rem simili successu, ac in Asia, non caritaram existimaremus; dummodo tempus colligendi debito studio observaretur. Clima siquidem Natoliæ non magis calet, quàm illud Galliæ. Et factum est ejusdem sortis & benitatis cum eo, quod ab authoribus descriptum legitur. Quod si verò eò usq; progredimur, de mixtura ejus, ac si parum candidè quid interveniisset, dubitare minimè possemus. Mercatores enim

ante-

antequam in nundinas secum ferunt, quo possunt modo multiplicare illud, adeoq; adulterio contaminare non intermittunt. Ideoq; ut quisq; sibi ab hujusmodi fraudulentia cavere rite queat, notas, è quibus optimum eligitur & agnoscitur, describere haud cessabimus. Probatissimum ergò est, gustu amarum, acre, imò linguam nonnihil mordicans & ferè inflammans, colore ruffo, intus grumosum, odore fastidiosum & forte, ut ut temperamento frigidum statuatur. In Natolia in frusta conficitur, quatuor circiter unciarum, aut ad summum semilibræ. Mercatores verò lucri causa medietatem aliunde sufficiunt, adeoq; massæ in Seplasiorum Venetorum officinis integram ferè libram adæquant.

Hucusq; Bellonius de Opio. Quamvis autem ante hac in Europa Opium omnibus his notis absolutum perfectumq; vix reperiebatur, hoc tempore tamen Terra nostra copiâ ejus abunclanter affluit, quod quidem omnes probitatis notas evidenter exhibet; nullis verò seminariis aut granulis intus refertum (quod fortè ab alio collectionis modo provenit) nihilominus & utile & precioſum satis deprehenditur. A plerisq; Opium appellatur Thebaicum, καὶ ἐξοχὴν, quod probatissimum illud æstimetur, quod Thebaides conficiunt.

CAP. II.

Quod OPIUM sive crudum, sive mixtum, in Medicinam tutò veniat, absq; ullo vitæ damno.

SUnt inter Neotericos plurimi, qui plus justò veterum opinionibus addicti, juratiq; Opii hostes, non ipsi solùm credunt, sed & aliis persvadere conantur: Omnia horum authorum in ignominiam medicamenti hujus dicta & prolata, irrefragabiliter oraculi instar accipienda, tenendaq; esse. Hos responsi loco scire volo: non licere liberalem Medicum se mancipium dare alienæ libidini, ad credendum quidquid etiam per somnum dixerint alii; Verum quotidianas rerum observationes, & matrem scientiarum Experientiam esse, quæ in quolibet negocio judicium nostrum ad Veritatem aptè conformet, & confirmet; & quicquid minus inde depromtum, vel eidem contrarium, detestandum mendacium agnoscendum esse. Non minus enim quàm nos hoc nostro tempore, veteres etiam tàm Græci, quàm Arabes, ut ut apud plurimos in magna existimatione habiti, infirmitatibus & vitiis velut arrogantiæ, invidiæ, contradicendiq; studio

io dediti fuere; ut vel inde causæ satis sit, emini manum injiciendam esse, nisi orationem eritati & experientiæ conformem attulerit. alenus, Plinius, & alii errores suos de usu Opii er totum mundum spargunt, eumq; nemini on suspectum reddunt; Econtra Oribasius, ioscorides & alii illud valdè utile, & admulos corporis affectus debellandos non minus neessarium deprædicant.

Neutra pars fidem constanter derogat alteri; Ultra verò recto talo incedat, quis melius rbiter extiterit, quàm ipsa Experientia? Ea rgò dum frustraneum illum metum monstret le Opio. quin imò, illud intra corpus etiam ad anitatem consequendam tutò usurpari posse, deoq; Oribasius & Dioscorides de Opio verè cripserunt; illi alii verò osores valdè lapsi unt, undecunq; etiam sit, quòd mendacio magis quàm veritati blandiri voluerint; Hoc enim multo studio inquirere ad propositum nihil facit; siquidem qualiscunq; etiam illa causa it, tanti ponderis esse nequeat, quæ Experientiæ sacra dicteria evertat.

Quod autem OBIUM dignum sit, ut intra materias indicationum à singulis recipiatur, duo mihi sunt potissimum argumenta:

Pri-

Primum ab eo sumitur, quod Petrus Bellonius, *imò sexaginta alii magnifaciendæ authoritatis, de Opio testantur: quòd Turcis largâ etiam copiâ in usum veniat, ut vix dies ab assumtione istius vacuus transeat, idq; tamen absq; ullo sanitatis incommodo. Unde satis superq; constat: Opium multis parasangis abesse, à venenositate & malitia illa, quâ plures illud mendaciter insectari, & vituperare consveverunt.*

Dicat quispiam me hoc sermone meo parùm receptui canere. Clima siquidem calidum, sub quo Turcæ degunt, frigiditatem Opii, ut felicius digeri queat, longè superare; Id ipsum verò, Christianis Europæis minus sperandum esse, quorum nimirùm loca habitationum longè frigidiora. Huic objectioni respondeo: Etiamsi concesserim omnia illa præsupposita, nihilominus digestionem majorem, minoremve impropriè Climatis temperaturæ ascribi, sed, si quid rei subsit, unicè in causa esse Robur virtutis naturalis in hominibus. Sic enim Hippocr. s. 1. Aph. 15. καὶ τὰ προσάρματα πλείω δοτέον καὶ γὰρ τὸ ἐμφυτον θερμὸν πλεῖον ἔχουσι. Et Gal. in Comm: Non aliud quidquam prætercalidum hoc innatum, anima ab initio finxit formavitq;, non aliud postea ad justam magnitudinem perduxit, non aliud deniq; ad finem usq; vitæ aluit ac sustentavit. Siquidem

dem omnium naturalium actionum causa exiſtit. *Imò ſi quicquam valeat regionum habitus ad appententiam, concoctionem & digeſtionem, tantùm abeſt, ut loci caliditas ea promoveat, ut econtra magis impediat, & labefactet. Quia aëris nos ambientis calore ſolutâ natura,* Gal. in comm. ejusdem Aph. *calor nativus, qui concoquere & perficere debet, paucus habetur,* in Comm. Aph. 17. *Econtra calor circumſtante extrinſecus frigore intus coërcitus major & vegetior. Jam videamus, utrum ille Turcarum à noſtrorum hominum naturis tantùm abſit, ut ſpecie differat, nec potius ſecundum magis & minus? Vel: utrum tantæ activitatis ſit, ut, quod aliis populis venenum, hiſce ſolis corporis & animi commoda pariat? Ad utrumq; eſpicicudo ſtatim pronuncio: virtutem naturalem in ipſis Turcis non ſpecie aliam eſſe, ſed accidentibus duntaxat, & quod dicitur, ſecundũ magis & minus, Si enim intenderetur ſecundum ſpeciei diverſitatem, eo quoq; modo intenderetur, etiam eſſentia ipſorum, atq; adeò ipſi Turcæ vel magis homines eſſent, quàm nos, vel nos magis quàm illi, quod valdè ridiculum. Eſt enim omne accidens proprium non ſolum æquale eſſentiæ, imò ut converſione mutuâ utriusq; de utroq; prædicatio, ſed etiam ut voluit ſubtiliſſimus Johannes Dunſ, idem. Ideo cum eadem ſpecie virtus*

naturalis

naturali sit in Turcis & in nostratibus; non alius toto genere effectus erit in illis, ac in nobis ipsis experimur; & consequenter pro alimentis non habebunt, quæ nobis totâ substantiâ subitanea sunt venena. Est quidem observatio: quòd planta eadem uni sit homini salutaris, alteri exitialis & mortem inferens, velut Cassiæ fistulæ hausta certam interiisse familiam; Item Cicutam quosdam interficientem, in Liguribus Taurinis pro deliciis haberi in acetariis, addo etiam elegio salubritatis; Urinas quoq; ciere validè admodum. Ea autem singula non ipsis herbis, earumq; diversitati debentur. Venena enim non sunt individualia; sed vel persvasio in causa est, quæ sæpe tantâ impressione animos afficit, ut ea deleri nunquam possit; Vel aliud aliquid externum, potestatis undiquaq; impetuosæ, velut in illo qui ab Antimonio semel læsus, ne videre quidem Antimonium poterat, quin alvum dejiceret. Alicubi etiam venenata crescunt, quæ ratione loci venenositatē exuunt. Quemadmodum enim speciebus sua cuiq; est natura proprietatis, in qua itē invenias individua ab aliis diversa, si in mores inspicias, individuis: ita & loca certa certis speciebus. Neq; solū illa longe lateq; patentia, aërem avibus; aquam piscibus, terram aliis; sed etiam designatis præscriptiq; regionibus aliqua, quæ in aliis vel non sunt, vel non ejusdem naturæ sunt.

Quin

Quas inter species & loca illa, privatim nonihil naturæ peculiaris est, non omnibus aliis semper communicatum, aut vulgo cuivis notum.

Illa omnia adversario parum conducunt ad propositum. Quis enim persvasionis aut phantasiæ locus in venena, si Opium in gratiâ ipsius pro veneno habendum sit? Et hîc præsertim, ubi per tot annos Turcæ prælia inituri, vel conventus annuos celebraturi epulam illud esitent, inq; eo irreversim perseverent, neq; Turcæ solùm, sed totiq; Orientis incolæ. Ita enim Scaliger philosophorum hujus seculi phœnix; *Ex affinibus atq; amicis nostris illud pro vero nō dubitanter affirmare possum: Opium in multis Asiæ agris ex albo papavere sativo expressum, esse toti Orienti in quotidiano usu ad animi, ut ajunt, cōmoda comparanda. Quis alicui externo? dum illa omnia de* Natura *Opij referantur, quod omnibus indiscriminatim (quamvis, ut arbitror, pro temperamentorum diversitate aliis magis, aliis minus) compartiatur. Neq; Opium quod in usu apud Turcas est, pro Turcis peculiare servatur, sed & ipsum transferri in hæc loca usq; conceditur; nusquam tamen de eo proditum est, quod ipsum solum prosit, cætera verò noceant, & mortem inferant.*

Opii in animos ad Martem plenis pectoribus spirandū effectus.

Au? Consvetudinem multùm posse, ob id à Galeno naturam acquisititiam dictam. Velut apud Indos consvetudo peti seu Tabaci, herbæ

herbæ non ſolum narcoticæ ſed vehementer quoq; vomitoriæ, quæ inde ſenſim & ſenſim in Europæ provincias introducta, neminem aſſvefactum uſu ſuo periculosè afficit. Multum equidem poteſt, eaq; procul dubio in cauſa eſt, quòd tàm frequens uſus Opii Turcis minus exitialis ſit. Nec quicquam dubito, quin plurimi quoq; inter Europæos, dùm prius adſveſiant, æquè Opii ac Tabaci, quamvis haud eâdem quantitate, nec toties aſſumti (Opium quippe velut pura eſſentia eſt ex herba; eſſentialia verò εὐεργητώτερα & ſunt integris & impuris) futuri ſint decoctores. Et certum eſt, ſi è Tabaco reſinoſa ſulphureaq; ſubſtantia ſeparata, inq; Opii conſiſtentiam redacta, iis, qui aliàs Tabaci fumos trahunt, exhiberetur, vix ſextam partem ejus, quod in foliorum ſubſtantia aliàs hauriretur, tanta facilitate quenquam pati, vel concoquere poſſe, quod ſæpius probatum fidem jure optimè meretur.

Neq; ignoro Empiricis vel maximè familiarem, attamen non usq; adeò crudelem crudi etiam Opii exhibitionem eſſe, ad varios affectus, vel eâdem, vel largiori paulò doſi; quàm Dioſcorides præſcripſit, & nihil corrigentis loco miſcent, præter modicum ſeminis Carvi in pulverem redacti. Ex his ergò concludo: Opium non ſolum non venenum eſſe, & impune, ſed &

ſalutà-

ſalutare & utiliter, æquè ac Turcis, nobis quoq; uſui eſſe poſſe. Quamvis enim illi ab infantia agreſtiori, & craſſiore victus genere enutriti, & educati, robuſtiores ſint, & ad largius edendum Opium ob id magis diſpoſiti, quàm Chriſtiani; Correctio tamen Opii, quàm infra addemus, quodquod Natura parciùs nobis conceſſit, optimè & cum fœnore compenſabit. Propterea adfirmare haud verear: ubi caſus indicationis hujus neceſſarius accideret, me abſq; ulla animi ſuſpenſione, crudum etiam Opium, pondere duorum triumve granorum exhibiturum. Quamvis enim Opium nunquam penitus deglutierim non præparatum, ſæpe ſæpiùs tamen guſtu ſaporem, factu, vaporibus in magna Copia in cerebrum & pectus attractis, odorem & efficaciam, abſq; ulla offenſa ſatis exploravi. Interea verò author eminì extiterim, ut, dum commodiùs liceat, nudum in uſum aſſumat.

Alterum, quod Opio utendi libertatem nobis confirmat, eſt, quòd ſaniores quoscunq; Medicos eadem ſententiæ aſſeclas habeamus; quòdq; illorum ſuaſu in nobiliſſimas quascunq; compoſitiones: Alexiteria, Diaphoretica, Anodyna, Confortantia, & alia deſperatiſſimorum morborum remedia velut baſis optima ingrediatur; unde & ἔτυμον eſt, quòd Opiata appellantur, cujusmodi ſunt Theriaca Andromachi, Mithridatium

datium Democratis, Tryphera magna, Aurea Alexandrina, philonium Romanum, Tarsense, Persicum, Requies Nicolai & alia quorum usus à multis seculis ad hæc usq; tempora perseveranter mansit, & adhuc in posterum haud dubiam vigoris spem in laudatissimis quibusq; seplasiis promittit.

Rationum quibus Antiquitas commota Opium prædictis confectionibus admiscuit, monumenta certè non levia fuerunt.

Proprietas Opii.

Proprietas enim Opii est: sedare omnis generis dolores, internos & externos, roborare meatus, nimium hiantes & apertos; præcipitare, & consumere vapores malignos hinc inde productos; incrassare subtiles & rodentes humores, corrigendo illorum malignitatem & acrimoniam; sistere fluxum dysentericum & menstruatem, extinguere calorem ardoremve febrilem; provocare inquietis somnum; & denique instar Balsami partes à corruptione defendere.

Quæ ipsæ virtutes omninò necessariæ sunt omnibus compositionibus, pluribus simul morbis dicatis; ad quorum depulsionem ordinariè, vel una, vel altera harum proprietatum decesse non potest. Cujus sententiæ testem Quercetanum habemus in pharm. ubi de facultate Opii tractat his verbis.

Pau-

Pauci enim sunt morbi, qui non simul complicentur vel ardoribus, vel inflammationibus, vel inquietudinibus, commotionibus, languoribus, oppressionibus, vigiliis defluxionibus, vel varii generis doloribus, capitis, pectoris, ventriculi, ventris, vel cujuscunq; alterius partis: ad quorum omnium symptomatum ferociam compescendam Opium Specificam & peculiarem quandam habet proprietatem, quâ vel unum ex his symptomatis seorsim, vel plura cum malo conjuncta, simul cum admirabili adstantium, & ipsorum ægrorum admiratione evincit ac subigit, unde sæpènumero in eiusmodi casibus tàm mirandos sanationum effectus prodere videmus theriacam Mithridatium, antidotos Esdræ & similes, quæ Opium excipiunt &c.

Et hæc sunt, quæ singula usum Opii, securum nobis ad plurimos corporis humani affectus promittere, & præstare bene possunt; Quin imò, quibus sanitatem conservabimus, morbosq; profligabimus, dummodo pietate & methodo (cautione æque in aliis medicamentorum Speciebus necessaria) singula administraverimus.

CAP. III.

De causis benignorum malignorumve effectuum, ab Opio corpori humano contingentium.

Quod OPIUM *eo, quo suprà dictum est, modo adpositè scilicet exhibitum, ægris varias præstet utilitates; econtra verò accedente abusu infinitis & immedicabilibus malis fomitem accendat extra omnem dubitationis aleam versari arbitror. Quid verò causæ subsit τὸ δι' ὅτι, non omnibus ea de re eadem sententia. Maxima Medicorum pars extremam, quam ad quartum usq; gradum habere dicunt, frigiditatem accusant. Argumenta ab effectibus desumta hæc proponunt; Opium vigilantibus somnum conciliat, subtiles & tenues humores intrassat. Vigiliæ verò causam habent ut plurimum calidam & siccam, vel cum, vel sine materia; tenues item & dissoluti humores à laxitate oriuntur. Ergò cum his contrariatur* OPIUM, *prædictâ qualitate præditum oportet esse: Insuper authoritates jactant Galeni, Plinii & multorum aliorum, nec non observationes & exempla, quòd* OPIO *abutentibus inexpugnabiles somni, Lethargia, sensuum privatio, membrorum stupefactio, suffocatio caloris nativi, & denique mors ipsa imminuerint.*

Age-

Agedum non inficior me eò usq; Logicum non esse, ut in verbosæ disputationis περισσμάτα magis quàm rerum ipsissimarum fundamenta, adeoq; Veritatem intentum habeam animum; nihilominus & tantò magis quidem, quia rerum naturalium scriptoribus licitum est de rebus experientia ipsis notis pro libitu disserere, meum quoq; judicium, salva tamen eruditiorum authoritate, eadem de re aperiam. OPIUM *ergò non sub frigidorum medicamentorum classe contineri, ut vulgaris opinio est, Ratione & Experientia certissimè comperio: Ratio calorem præfert, quia sentit non solùm amaritiem, sed & adustionem & excoriationem, quæ calidi temperamenti signa esse abundè docemur è communi sapientum de rebus amaris judicio, & quòd ex lumine Naturæ constet inter elementa ignem duntaxat corrodere, inflammare, & calfacere; sentit insuper, quando Opium siccamus, inq; pulverem redigimus, obscuram flavedinem illi, quam Aloë & Myrrha præ se ferunt, non absimilem. Vulgò autem creditur: Omnia flavedine tincta præsertim amara simul calore, exuperare. Quod Experientiam attinet illa duplex nobis magister est, quòd Opium calidum potius, quàm frigidum statuamus: Primò enim Turcis comedentibus hilaritatem alacritatem & magnanimitatem præstat ad concertationes:*

Vide Exegesin Chym: de Laudano.

Postea ad unum duove grana ægris exhibitum, in lecto decumbentibus tantos sudores rarefacit, quantos vix aliud sudorificum remedium eliceret, quod mehercle nullatenus à frigiditate procedit.

Objiciunt fortassis: Turcas impensè salidum habere temperamentum, & ob hoc ad actiones rectè obeundas ignavos esse & minus hilares, æquè ac in nimis frigidis corporibus accidit. Opium verò hunc temperando calorem, atq; adeò ex accidenti animum emasculare, roburq; corporis viribus addere. Pariter haustum frigidæ ad bibendum concessum æquè sudorem provocare, nullâ, quòd manifestum, caliditatis culpâ.

Respondeo verò: si Turcæ vires animumq; sibi comparârent, à temperatione caloris per frigidum, frustrà illos sumtus impendere in Cerealis hujus sationem Opiiq; collectionem; siquidem eundem appetitum quælibet aqua profluens seu fontana majori cum successu expleret, quæ nimirum omnes corporis partes actuali frigiditate non sine voluptate etiam mulcerent, citoq; reficerent; tantum verò abest, ut hîc idem aquæ effectus cum Opio, ut contrarium potius; virium scilicet animiq; dejectionem, & ignaviam sequi videamus. Quod autem aqua quamvis frigida actu & potentia, nihilominus sudorem promoveat, intellige, à causis per accidens non ducis firma argumenta.

Non

Non enim in omnibus temperamentis vel affectibus hujusmodi aquæ effectus est, sed in aliquibus duntaxat: veluti quando febricitanti vel corpori calido exhibetur; Tum enim imbibitione frigidæ (velut infusione in flammam vel lapidem ignitum) copiosi excitantur vapores, hi à natura condensati iterum, vel per poros, vel per ureteres expellantur necesse est. Ideoq; hoc tale non à facultate quadam diaphoretica proficiscitur, sed contingit ita ex eventu, & accidentaliter, ut dictum est, non semper.

Ad prima ergò argumenta illorum qui Opium frigidum probare conantur, ex eo quod somnum provocat & subtiles incrassat humores, dico: illa infirma esse, & nullius authoritatis, hoc in loco. Primò enim non solùm somnus à causa calida impeditus ab Opio restituitur, sed & cæteræ somnum intercipientes causæ ab hujus actione immunes non sunt, quamvis illæ variæ ab Avicenna & aliis definiantur.

Deinde nec calidi duntaxat humores ab Opio incrassescunt, sed & alii impensè frigidi pituita nimirũ Cristallina, vel vitrea, à cerebro in subjacentes partes destillari idonea. Quàm necessariũ ergò lemma ab operationibus Opii, quemadmodum αὐταγωνίσας arbitrantur, desumendum sit, quis sanæ mentis nõ videt? Si enim ad hunc sensum argumentorũ conclusio necessaria foret, certò sequeretur: quæq; frigida esse soporifera,

quacunq; etiam de causa vigiliæ fuissent productæ; item sedare dolores; incrassare humores subtiles quoscunq; sive calidi illi essent sive frigidi; & denique omnes Opii actiones æquè à quibuscunq; aliis frigidis expectendas esse, calidis è contra contraria efficientibus: quibus tamen Experientia expressè contranitittur.

Neq; enim Argentum vivum potum, neq; Magisterium plumbi, quod tamen Saturno propter summam frigiditatem comparatur, neq; Salpetræ neq; Alumen; singula frigidis salibus annumerata, neq; Aqua, spermatis Ranarum, seu sperniola, quæ vel sanguinem etiam frigiditate sua coagulare dicitur, cum Opiò similes hos effectus edunt. Quin imò dicam quod ne quidem glacies vel nix, quamvis iis in magna copia uti liceret dormire, omnesq; dolores cessare faciant; sed vel singula in statu eodem permanere, vel exasperari; Quamvis fieri posse non nego, quòd quædam frigida somnum inducant, is tamen effectus neq; semper, ubi opus est, neq; tanta cum fiducia, velut ab Opio, sperari potest.

Deinde tantùm abest, quod calida inquietudines humorumq; crassorum subtiliationes causentur, quin potius illorum plura reperiantur, quæ somnum conciliare, humoresq; subtiles & virulentos incrassare tàm possint, quàm ne infinita quidem frigida; Id quod videre est in

Myr-

Myrrha, Aloë, Storate, Olibano, Absinthio, Betonica, Croco & id genus aliis; Quin imò ipsum Sulphur, quod tamen ignis instar Naturæ potentialis est, somnum inducit, adeoq; calidos acresq; humores coagulando retinet, ut & physicis ad fluxiones retardandas dextrè præscribatur.

Præterea res veris Spagyris notissima est, Aquam, Vinum, Spiritum vini beneficio Sulphuris tàm coagulatam consistentiam adipisci, quàm vel in mortario pulveris instar subigere, atq; iterum pristinæ formæ reddere liceat.

Non ignoro dicturos quosdam: quaslibet res tàm frigidas, quàm calidas operationes in corpora perficere diversimodè, secundum diversitatem subjectorum, quæ offendant: pari modo, quo ignis res quasdam coagulat, quasdam resolvit, & eliquat; Eodem modo de frigore rem accipiendam. Quod item Opium quia extremè frigidum alicubi agat, ubi alia minus frigida nil quicquam possint.

Hæ duæ rationes tamen scopum disputationis nostræ parùm attingunt; Opium siquidem de quo sermo nobis hactenus, in corpus humanum per electionem non agit, nec; discernit diversitatem temperamentorum; sed indifferenti odio cunctis vigilias, cunctis item doloribus à quacunq; demum causa ortis, vigorem præscindit, quemadmodum suprà quoq; dictum est. Ss Se-

Secundò: etiamsi Opium ponatur frigidissimum: nihilominus in tantilla portione, quâ propinamus, fieri non posset, quin magnitudine frigidorum aliorum, quæ in usu medicos veniunt facilè superaretur.

Et quæ non absurditas dictu auditúq; foret, unicum duntaxat binave Opii grana majori frigore prædita affirmare, quàm integram Aluminis sive crudi sive præparati drachmam? pluris illius frigiditatem æstimare, quàm vel scrupuli Magisterii plumbi, vel unciæ Sperniolæ, vel binarum unciarum Aquæ Nymphææ; vel unius alteriusve unciæ Argenti vivi, pluribus in casu vermiculationis & alibi remedii consveti, quodq; instar frigidissimæ glaciei corporis singula membra percurrit?

Pariter singula prædicta os omniaq; membra, per quæ trajiciuntur, manifestò algore afficiunt, quod Opium tamen non solùm non facit, sed & contrarium, calfaciendo urendoq; & os & pectora, facit.

Hæ ergò similesq; rationes veritatem rei non spectant, neq; certò de frigiditate probant, quod authores proposuerant: sed velut declamationes otiosæ in verbis potius artem, quàm in re ipsa præ se ferunt.

Quantum jam symptomata ex *nimia ipsius quantitate* attinet, Experientia monstrat:

Vinum

Vinum adustum, essentiam calidam & subtilem, in extrema quantitate exhaustum eosdem prorsus effectus prodere. Siquidem multoties visi sunt plus justo ebrii, tanta stupiditate, sensuum privatione, tremore, lethargiâ affecti, quantâ vix ab Opio etiam nimio credas; & quando vitam finierunt suam, tantus in corporibus repertus livor fuit, ac si summo frigore inglaciati periissent. Similes effectus simplex quoq; Vinum abutentibus præstare, funesta exempla illorum probant, qui, quod in papatu pluribus in locis valdè inolevit, ad supplicia rapiendi vino prius nimium inebriantur. Pars enim plus quàm humana audacia cantantes morti obviam quasi currunt; pars velut stupidi instar bestiarum supplicia ferunt, nullo martyrii metu, dolorumq; morsibus perceptis, imò, quod pessimum est, absq; facinoris patrati recordatione, prove ad Deum misericordem se convertendi affectu. Vinum secundum omnes Authores imò ipsam experientiam abusu phrenesin, Maniam, rabiem, furorem, stupiditatem, Lethargiam, paralysin, alios q; detestandos affectus temporis successione parit, non minus quàm Opium; interim quis illud frigidum statuendo contra totius mundi confessionem Experientiæ scutitam patercitur.

Ideoq; liberè nobis concludendum restat: OPIUM *quà Turcis audaciam & hilaritatem*

præ-

præstat, quà ægris vigilias doloresq; internos compescit, minimè, neq; frigidum neq; calidum esse (quamvis in se quod calidum exuperet, manifestò liquet) sed unicè à specifica occultaq; totius substantiæ proprietate illa omnia proficisci; Simili prorsus modo, quo Cathartica non calidi, non frigidi, ulliusve purè elementalis qualitatis virtute, sed specifica item proprietate sua, omnis mirabilitatis subjecto, corpus mundificant. Purgantia legitimè usurpata excrementa corporis dejiciendo non dici potest quantum commodi producant, sed abusu contaminata & distorta tantò magis offendunt, vitæq; nocent. Ita OPIUM *salutari suo usu benè Sacrum est, abusu verò intempestivum, stupendum, & lethale.*

Quod ergo in omni Medicina opus est, id vel maximè ad hoc dextrè usurpandum: Medici duces esse debere. Rationem, Experientiam, bonamq; Conscientiam. *Iis qui innititur, honorem Dei & salutem proximi ad Artis ingenium ritè promovebet.*

CAP. IIII.

Quid Theophrastus Paracelsus de anodynis statuerit, & privatim de OPIO.

Jam

IAm Veterum sententiâ de OPIO *in genere, ejus natura virtute & usu explicatâ, & quid intercedat controversiæ inter neotericos adversus se invicem de ipsius qualitate: operæ pretium etiam visum fuit, Theophrasti unici pene illius Naturæ miraculi, & Chymicorum principis judicium quoq; ponderare.*

Hic ipse ergo usum medicamentorum anodynorum in genere tanti habet, ut non aliter quàm pro principali totius pharmaceuticæ columna discipulis suis eadẽ offerat & commendet; quodq; ad averruncandos gravissimos morbos nobilissima omnium sint remedia.

Lib. 7. Archidox. cap. de specifico anodyno sequentia habet: Ad scribendum etiam de specifico hoc anodyno multæ causæ nos induxerunt: Multi enim morbi nobis occurrerunt, in quibus quævis arcana nos defecerunt, excepto solùm anodyno specifico: Non enim aliter Anodynum specificum extinguit morbos, quàm aquam ignem extinguere videmus; Quod enim quiescit vel dormit, non peccat, non intelligitur naturaliter, sed paroxismus dormit, quô fit ut impediatur ejus operatio, frangaturq; &c.

Et lib. 1. de reb. natural. cap. de Sulphure Embryonato, ubi in genere hypnoticorum & anodynorum laudes celebrat, his utitur verbis:

Quod-

Quodnam Medicus magis arcanũ habere deſideraret, quam hoc, quod & omnes dolores & ardores omnes auffert & cõpeſcit? Hoc qui potitur, nec Apolline ipſo, neq; Machaone, neq; podalyrio ſcientiâ minor. *Sententia utiq; digna, quæ candidè ad animum revocetur.*

In comment. ad 2. Aphoriſm. Hippocr. ſect. 2: Ubi ſomnus delirium &c. ubi de utilitate ſomni in fine explicationis loquitur. hæc adfert: Somnus in Medicina reverâ maximum arcanum eſt, ſuper omnes gemmas & lapides precioſos, (quod tamen in opprobrium ipſis non dico) & vellem videre, qui ad quoscunq; corporis affectus divinius mihi monſtraret remedium.

Somnifera ergò undecunq; etiam deſumta, minimè deſpicienda ſunt; Quin imo Medicus qui arcana ſomnifera à vera eſſentiâ ſumtâ naturæ egenti commodè applicare poteſt, meritò apud omnes magnificiendus veniat.

Quod autem Theophraſtus & Opium intra ſomniferorum & anodynorum cenſum referat, expreſsè videre eſt, é prædicto cap. de ſpecifico anodyno, quo in nullum aliud ſomniferum in confectionem illam aſſumit, quam ſolum Opium, eiq; tantas aſſeribit virtutes, ut non hominem *eo ipſo dormire ſed* totum morbum *duntaxat, dicat.*

Lib.

Lib. de morbis amentium, dum de vesanis Lunaticis, Maniacis, phreneticis, & Epilepticis tractat, Opium in quintam essentiam redactum eodem titulo, & ordine dignatur, cum Auro potabili, argento potabili, magisterio gemmarum, aliorumq; pretiosorum prædictis morbis adversantium medicamentorum.

Hoc in loco fortè invidus quispiam litem nobis intempestivè, ut aliâs omnia, moveret, obtrudendo! si tàm preciosa nobis præstò sint arcana, qui fiat, quòd non omnium morborum quorum curam suscipimus, radices & cruciatus tollamus? Hinc κατ' ἀντιποφορὰν respondeo: Quare nec ipsorum medicamenta, institutiones & Regulæ ad eosdem curando, sufficiant? Non enim illa Chymica eousq; sese extendunt, quamvis magis citò tutò, & jucundè operentur, ut melioris præparationis ergò, quâ cuncta quidem Galenica post se longè relinquunt, omnibus affectibus, sive hæreditarii illi sint, & ingeniti, sive per aliàs incurabiles, aut quod justitia Dei sine intermissione ægrum exerceat, jugula potant, eosq; ceu Cæsias nubē, quod dicitur, interficiant.

Libr. de morbis resolutis: lib. 1. de morb. mineral. & in pluribus Operum suorum locis tàm honorificam Opii mentionem facit, quàm quisquam alius medicus, quamvis magni fecerit illud.

Adhæc

Ad hæc loquendo de Opio prout remedium in corpus exhibendum est, non intelligit crudum illud & simplex, vel etiam crassâ minervâ duntaxat cum aliis permixtum & compositum, sed ritè præparatum & correctum. Lib. 1. namq; de reb. natur. cap. de Sulphure Embryonato affirmat malignitatis quiddam habere OPIUM, *Mandragoram, & Hyoscyamum, & propterea non usurpanda illa esse, nisi sub formâ duntaxat quintæ Essentiæ. Ideoq; occasione inde sumtâ Medici Spagyrici opus operi adhibendo, modum tandem invenerunt, tàm pretiosum & nobile medicamentum ritè præparandi, cui certè, quoad subitaneam miraculosamq; operationem, neq; in Spagyrica neq; in Dogmatica pharmacopœa ullum æquale, ne dicam eoipso præstantius unquam repertum fuit remedium, pro quo quilibet Christianus omnium bonorum Datori* DEO *meritò gratias immortales agere debet.*

CAP. V.

De vera OPII præparatione, & in quibus illa consistat.

POstquam ergò *de mirè utili necessitate Opii in Medicina varia produximus; progrediamur jam ad declarationem Methodi, quâ Spagyrici ad liberiorem tutioremq; Opii, exhi-*

exhibitionem, secus quàm Veteres, qui crudum admiscebant medicamentis, facere poterant, in præparatione ipsius usi fuêre. Ita enim Quercetanus de compositione Theriacæ in sua pharmac. dogmat. restit. pag. 414, de Opii correctione queritur:

Deplorandus enim error est, nobili hujus medicamenti alexipharmaci compositioni, in tam magna, trium scilicet unciarum dosi admiscere tantum venenum, quale Opium crudum & minus præparatum esse constat. *Quo ipso Quercetanus non authores Theriacæ, multo minus ipsam Theriacam, cujus successum quotidianas usus satis probat, vituperat; sed duntaxat insinuat, quàm majori cum fiducia uti Opio licuisset hactenus à multis seculis, si Artis Spagyricæ veram cognitionem qualis Dei gratia nobis concessa est, habuissent. Æquo tamen gratoq; animo accipienda meritò sunt, quæcunq; illi secundum Experientiam quam acquisiverunt, literis nobis posteris prodiderunt.*

Interea inventionem veræ præparationis Opii jure merito in honorem Theophrasti Paracelsi, ceu omnium classicorum philosophorum, & Chymicorum facilè primi, referimus; Is ipse enim universam ferè Medicamentorum materiam Chymicis præparationibus nobilitavit, & ad

morbos profligandos tutò jucundeq; usurpandos præstitit, cum alii econtrà in ancipitis propositi de Lapide philosophorum bivio hæsitando non solum non utiles labores maxima cum totius Reipublicæ, tum eorum qui sese æmulos præstarunt infelicitate, sed & pernicioſissimas fraudes, nugosè tantùm tractârint.

Consistit autem præparatio illa Opii in tribus potissimum. Primò substantia quædam oleaginosa in ipso superflua, malignæ ipsius & narcoticæ facultatis propria quasi sedes, aufferenda est.

Secundò corrigenda leniendaq; præmia ipsius acrimonia, & febrilis ardor, quæ Tythimalo aliisq; lactescentibus acribusq; plantis ferè similia obtinet.

Tertiò beneficio aliorum quorumcunq; præstantissimorum prosperanda, adjuvandaq; ipsius actio est; quemadmodum ex sequentibus descriptionibus in Specie manifestabitur.

CAP. VI.

De triplici modo Opium à sulphure suo narcotico malignoq; vindicandi, quod primum omnium esse debet, antequam essentia extrahitur.

Ad

AD Opii superfluitatem auferendam tria media principaliter exhibentur:

Primum est: quando ad mentem Paracelsi Tract. 2. de morb. Amentium, rebus aromaticis admixtum, eumq; sapè, vel Rob Cidoniorum in massam reductum, in malo Cidoniorum excavato, cumq; pasta farinacea involuto, in furno panificiario coquitur, posteaq; exemtum in pulverem teritur, macerandum in idoneo liquore ad extractionem usq; ipsius Essentiæ; quamvis eo loci Paracelso sermo tantùm sit de Spiritu Vitrioli ad Epilepsiam composito.

Alterum medium est: ut Opium in minutas partes dissectum, in patinam immittatur ferream, seu laminam etiam ferream, assetur q; tamdiu, lentè tamen, donec Sulphur ipsius in specie fœtidis densiq; fumi, à quo sibi pro virili cavendum, evaporârit; Quidam aceto Rosaceo irroratum spatula miscent ut instar aloes fundatur, postea super Laminam extendendo tamdiu evaporare faciunt, donec omnis fumigatio esset, & quod restat, tàm siccum evadat, ut in pulverem abeat, non tamen, quod sedulò observandum ustionem contrahat. Qui ipse modus à Quercetano, & multis aliis neotericis valdè approbatur; Neq; egomet habeo quod in hoc vituperari possim. Ideoq; quandocunq; Laudanum concinnavi eam ipsam rationem semper magnifeci, & adhuc magnifacio.

Tertia præparationis σκεδασία est: ut Opium antequam misceatur reliquis, in aliquore aliquo digeratur prius, bulliatq; lente, donec sua Sulphura, & Venena noxia, spumam nempe seu cremorem unctuosum, in superficiem rejiciat; succus autem qui restat usui tantum commodus servandus est.

Hæc eadem ratio Crollio in Basil. Chym. cap. de Laudano valdè accepta secretaq; existimatur.

Ex his tribus præparandi methodis, antequam extractionem moliatur, quilibet pro libitu, quam velit, eligat.

CAP. VII.

Qvomodo extrahatur Tinctura, Quinta essentia, seu quomodocunq; etiam substantia Opii appellanda veniat, in qua bona ipsius virtus inest; Quomodo item exitialem ipsius acrimoniam aufferre liceat.

AD Tincturam Opii à malignitate Sulphuris sui jam defæcati, extrahendam communiter usurpantur Aqua vitæ rectificata, vel acetum, jus Citri, Aurantiorum, Cydoniorum, aliive liquores aciduli; Omnibus aliis tamen præfero semper acetum. Nam in universum omnem liquores acidos proprietatem quan-

quandam venenositatibus rerum adversam habere, ut &, quâ illarum acrimoniam, vimq; causticam retundant, Chymicis notissimum est. De Aqua vitæ autem nemo tale quid verè adfirmârit.

Hanc eandem ob causam Veterum quoq; instituta postulant, ut Scammonea, cum succo Cydoniorum, liquore scilicet acido, vel etiam Spiritu Vitrioli philosophicè corrigatur. Sic Euphorbium, Elleborus, Esula aliaq; venenositatis, & corrosionis nomine suspecta, beneficio aceti, vel irroratione inde, vel infusione factâ, mitescunt.

Antimonium eodem modo, ad vomitus prius & secessus paratum, extractione cum aceto destillato institutâ, secundum modernorum experientiam, loco quod nauseam & magnam corporis alterationem excitârit, Medicinam præstat Bezoardicam, ad sudores naturaliter provocandos convenientissimam.

Ita quoq; Arsenicum pernitiosissimum venenum & Mercurius sublimatus corrosivum insigniter noxium cum aceto per digestionem adeò correcta castigataq; apparent, ut in Chirurgia tutissimus ipsorum usus esse possit.

Præterea acetum, aliaq; acida, in tanta omnium existimatione versantur, ut nullatenus ferè excellentissimarum Medicinarum, veluti Lapidis Bezoar, Unicornu, Terræ Lemniæ, The-

riacæ aliorumq; alexipharmacorum usus permittatur nisi vel oxymellis simplicis, vel syrupo Cydoniorum, vel Citriorum, vel Granatorum, de Berberibus, Acetosæ, aliorumve acidulorum societate directorum. Nec mehercle sine causa, ut arbitror. Singula enim acida in universum stomachum confortant, venenis resistunt, ardores internos mitigant, & corruptiones arcent, & vel maximè acetum; Quod, si non aliunde patet, ex eo satis colligere est, quod & se, & immixta alia integra inviolataq; conservet, secus quàm succus Citri vel Aurantiorum, vel Granatorum; non oleo quodam superficietenus superinfuso, ut ne crassus aër subire possit, facere consveverunt. Insuper experientiâ fretus affirmare omnino possum: Opii essentiam cum Aceto factam, longè efficaciorem esse, quàm cui extrahendæ spiritus Vini servierit; cum tamen ipse spiritus subtilitatis, veræq; essentiæ, quâ plures aliæ prosperantur medicinæ, alias super omnia meritò extollat, quamvis in hoc, ut acetum, æquè commendari certas ob causas nequeat: Administratio ergò Essentialis Opii extractionis hæc est:

℞. Opium ad supradictum modum præparatum & pulverisatum, immitte in cucurbitam recti colli, & singulis ejus unciis affunde ad-

minimum octo uncias vel Aquæ vitæ vel aceti, quodcunq; magis placuerit: Orificiò benè clauso stent in B. M. vel ad solem, vel qualemcunq; fornacem, in qua panis conficitur, triginta vel quadraginta dies, ad digestionem consumendam. Hoc enim modo Opii acrimonia, & cruditas omninò mutantur: Non aliter, quam fructus alias immaturos, & austeros, & acres, ad solis ferventes radios dulcedo, maturitasq; sequitur. Id quod Ficus exemplo patet, quæ in principio lac valdè corrosivum præbet, & quod carni superinductum pustulas & scabiem excitat, quando verò ad solis gratissimum jubar matureſcere incipit, succum dulcissimum delicatissimumq; prioris loco offert.

Consummatâ ergò Opii digestione subtile à spisso separatur decapulando, inq; B. Roris, ad extracti debitam consistentiam redigitur. Usui destinetur, qui infra sequitur.

CAP. VIII.

De tribus diversis confectionibus Opiatis, Laudanis à Spagyticis appellatis.

SPagyrici Paracelsum, qui in pluribus locis medicamenta anodyna & confortantia LAUDANORUM nomine insignivit,

ſequuti, Opio compoſito illud nominis, quemaddum videmus, impoſuêre: Nihil autem hoc nomen ſignificat aliud, quàm medicinam propter raras nobilesq; virtutes multis laudibus dignam prædicandamq;. Quâ de causâ etiam Crollius ad propoſitum valdè adpoſitè loquitur: LAUDABILE, *inquit*, medicamentum, quod planè ſuo nomini reſpondet, ſi Laudanum dicas.

Variæ, imò vix numerabiles Laudanorum præparationes paſſim venduntur, & arrepta ſemel ipſorum utilitas, adeò partim curioſis, partim ſciolis impoſuit, ut quisq; ferè Medicus de proprio, quod commentus eſt, certare poſſit. Ne verò absq; magnete hoc in mari rudiores navigare permittamus, tria velut præſtantiſſima famoſiſſimaq; Laudana, ad quæ cætera quoq; omnia aptè referri & applicari poſſint, candidè recitabimus. Et προμνημάτων *χάριν, utq; applicationis iſtius, vel unicum tantum exemplum ob oculos exhibeatur, noſtram quoq; Laudani Opiati uſu & experientia fors non minus, quam alia probati ſpectatiq;, confectionem ſyncerè adjiciemus.*

LAU-

LAUDANUM PRIMUM,
Seu Anodynum Specificum Theophrasti Paracelsi, secundum descriptionem lib. 7. Archidox. tract. de Specificis.

℞. Opii Thebaici unc. j.
Succi pomorum Aurantiorum
Cydoniorum ana unc. vj.
Cinamomi
Caryophyll. ana unc. ß.

Contusa perquam optime simul omnia, mixtaq; ponantur in vitrum cum suo coopertorio cæco; digerantur in sole, vel fimo per mensem, postmodum exprimantur, & imponantur iterum cum sequentibus:

℞. Musci scrup. ß.
Ambræ scrup. iiij.
Croci unc. ß.
Succi Corallorum.
Magister. perlarum ana scrup. j. ß.

Commisce, postq; digestionem ipsorum uno mense factam, adde Quintæ essentiæ Auri scrup. j. ß. qua permixta cæteris, Anodynum Specificum erit, ad auferendum quoscunq; dolores internos & externos, ut nullum torqueatur, vel arripiatur membrum latius.

Et hoc Specificum Anodynum est Paracelsi, quo in pro basi anodyna solum ordinat Opium,

quod notatu hoc in loco dignum. Quoniam enim in virtutum relatione illud medicamentum prædicat omnibus doloribus à forma specifica fugandis conveniens, non leve certè pondus, quæ suprà de qualitate à nobis dicta sunt ad demerendam fidem accipiunt.

LAUDANUM SECUNDUM

Juxta descriptionem Quercetani. pharmacop. dog. pag. 452.

℞. *Essentiæ Opii, à suo dissolvente per Balneum Vaporosum, ut suprà separatæ, (id est, beneficio aceti fortis vel juris Limonum extractæ ex Opio siccato suprà laminam ferream, ut semetipsum interpretatur pag. 451.) unc. ij.*

Essentiæ Croci, cum aquâ Limonum extractæ unc. j.

Hæ duæ essentiæ confundantur invicem in parvo quodam vasculo argenteo; his adde

Gemmarum
Magister. Hyacinthor. & Corallor.
ana drachm. jß.
Terræ sigillatæ veræ drachm. j.
Pulver. Bezoard. veri.
Unicornu
Ambræ grisæ ana scrup. ij.

Hi pulveres sufficient, ad bonam consistentiam Laudano inducendam; miscendo & agi-

tando

tando omnia continuò ad ignem lentum, donec ex materia frigefacta pilulæ formari possint; sufficit exhibere de hoc Laudano magnitudine piperis grani: Et insignes, ac suspiciendos pertipies hujus Anodyni effectus, quod te spe tuâ nunquam frustrabit: Nam confert citra molestiam, & cerebri ullam perturbationem, adversus omnis generis dolores à quacunq; causâ subortos: contra omnes hæmorrhagias, sive fluxus sanguinis, in quacunq; corporis parte fuerint: contra omnes defluxiones, & fluores ventris, dysentericos, hepaticos, lienericos, & similes: & ad adducendam gratam tranquillitatem, in febribus ardentissimis, in quibus ipsis rationis sensus læditur, & in phrenesin æger plerumq; delabitur.

Huic & aliud subjungitur, quod Hyoscyamum, & triginta circiter alia Bezoardica & cordialia recipit. Si placet curioso lectori, idem expendere poterit. Hujus loci illud facere haud placuit propter operosum molestumq; nimis processum, quem ad sui præparationem requirit; & quod ejus vicem quod modo descripsi, ubiq; & commodè supplere possit. Hyoscyamus etiam multu est suspectus, de quo tamen alibi.

LAUDANUM TERTIUM
OSVALDI CROLLII descript. in ipsius Basil. Chym. pag. 173.

AB initio Crollius de usu omnium Anodynorum laudabili hæc præmittit:

Multi sunt morbi, qui absq; Anodynis sanari non possunt. Ergo in omnium morborum curationibus, ubi dolorum comites vigiliæ, viriumq; resolutiones adfuerint, Anodyna intrinseca appropriata possunt administrari, ut ablatis symptomatum ipsis radicibus pernitiosorum cruciatibus, amica quies Naturæ reddatur.

Postea Compositionem sui Laudani quod Paracelsi Laudanum indigitat, ita recenset.

℞. Opii Thebaici unc. iij.
Succi Hyoscyami debito tempore collecti, & in sole prius inspissati unc. j ß.
Specier. Diambræ & Diamoschi fideliter dispensatarum ana unc. ij ß.
Mumiæ transmarinæ select. unc. ß
Salis perlar. Corall. ana drach. iij.
Liquoris Succini albi per Alcool Vini extracti.
Ossis de Corde Cervi ana drach. j.
Lapid. Bezoar.
Unicornu animalis vel mineralis ana drachm. j.

Mo-

Moschi, Ambræ ana scrup. j.

In defectu gemini Auri potabilis nullis corrosivis coinquinati, addantur.

Oleorum Anisi
Carvi
Aurantior.
Nuciſtæ
Caryophyll.
Cinamomi
Succini ana gutt. xij.

Fiat ex his secundùm artem Chymicam massa seu Extractum, è quo ad necessarios usus possint pilulæ efformari.

His observationes quasdam notabiles de Opij & Hyoscyami præmittendis præparationibus aliisq; circumstantiis, ut & eâdem seorsim componendi ratione subjungit.

Dosis hujus est à granis 2. ad 4. ad Authoris præscriptum. Virtutes quod attinet, illas inferiùs sub instructione de Usu Laudanorum in genere posita comprehensas communicabo.

NEPENTHES AUREUM nostrate,

hypermeri loco adjectum.

℞. Essentiæ Opii, per Spiritus Aceti Cardiaci extractæ drachm. iiij.
Tincturæ Croci more Quercetani extractæ drachm. ij. Lapi-

Lapidis Bezoardici Regii, seu Auri purissimi more Spagyrorum purpurisati & in veram Medicinam Cardiacam redacti scrup. ij.

Resinæ Ligni Aloës

Ambræ griseæ opt. ana scrup. j.

Misceantur & incorporentur simul in vase vitreo, eoq; bene clauso serventur ad usum.

Animadversiones.

1. *Intelligo Opium à Sulphure suo maligno, beneficio prædictæ exiccationis probe vindicatum; postea per integrum mensem cum aceto super debitam quantitatem Santali albi odorati, Melissæ Rosarum rubrarum, & Cinamomi distillato, digestum: deniq; in picis liquidæ, vel paulò solidiorum consistentiam redactum.*

2. *Pro lapide Bezoardico Regio accipio Aurum purissimum in formam lapidis beneficio menstrui Balsamici philosophorum elaboratum, inq; Medicinam verè Bezoardicam & Cardiacam redactum, adeò ut unum duntaxat istius granum nihil cedat sex octove granis Bezoar Orientalis optimi, Id quod requirente necessitate* τὸ Φιλαλμο Φανῶς *demonstrari potest.*

3. *Crocus debet purus bonæq; notæ esse; infunditurq; in Aqua Limonum ad Quercetani mentem, donec eliciatur tinctura; Ea sensim decantando separanda est, & lento calore ne*

nobi-

nobilior Spiritus avolet, inspissanda.

4. Non immisceo Magisteria lapidum pre-
cioserum, Corrallorum & perlarum aliorumve
Cordialium. Puto enim Aurum prædictũ instar
omnium horũ esse. postea singulares alias habeo
rationes, quas allegare hoc in loco minq̃ cõvenit.

5. Quod Ambram griseam, quæ ingredi-
tur, attinet, testari possum me unquam vidisse,
mulieres hystericas ab ejus usu quicquam mali,
ut fors suspicio quorundam, percepisse; Qui ta-
men ea in re anceps, pilulam prædictis mulieri-
bus exhibendam modica olei succini portiunculâ
angat, & audacter postea deglutiẽdam offerat.

Et hæc Laudana illa sunt, seu confectiones
Opiatæ, de quibus hoc in tractatu tractare mihi
proposuerã. Bona illa omnia sunt, & præ cæteris
omnibus quæ Opium recipiunt, laudatissima, &
quamvis alterum differat ac altero, in methodo
compositionis, & ratione ingredientium, præci-
pua tamen basis Opium scilicet in omnibus æquè
retinetur. Quod verò non singula aperte, &
quod dicitur, cibum præmansum in os omnibus
ingesserim, ut primo intuitu semiluscis etiam
pareant respondeo quomodo dicimus παροι-
μία ζόμφοι: Οὐκ πάντες, οὐδὲ πάντοτε, οὐδὲ
ἐπὶ πάντων. Quamvis enim omnibus i-
sum libri hujus commodum & utilitatem non
video; conscientia tamen non patitur, ut

lucri-

lucripetis æquè, & qui ad hanc messem alienâ utuntur falce, ad tàm gravia τεχνυργήματα fenestram aperiam. Propterea etiam author omnibus sum, qui sanitatem magis æstimant, quàm pecuniolam, ut ne Laudano utantur, quod non experientissimi & fidelissimi quiq; Medici composuerint.

Quod restat, non ignoro esse inter Chymicastros quosdam, immodicos sui æstimatores qui intemperantissimè gloriantur, se Laudana possidere, Anodyna præcellentissima, quibus tamen ne micam Opii admisceant: Talia quidam è rebus duntaxat cordialibus concinnare pollicentur; Quidam è Sulphure quodam Embryonato Vitrioli, quod medicamentum somni & doloribus utilissimum & pretiosissimum jactitant: Meræ tamen ampullæ sunt, cum nimirum sine Opio, aut simili facultate præditis nemo generale, verum tutumq; Anodynum præparari possit.

Negare quidem non possum: ex rerum quarundam sapore, odore & natura inter se differentium certa permixtione, speciem Laudani elici posse. Ipsemet enim tale quid præparare novi, è Nuce Muschata, Mace, Myrrha, Croco, Ambra, Musco, Aqua vitæ, Quinta essentia Sulphuris &c. absq; ullo Opio, cujus solo odore somnum, & pro administrationis modo dolorum etiam variorum sedationem promittam.

Mul-

Multum tamen abeſt, ut illud Laudano Opiato comparandum veniat. Etſi etiam æquale ipſi cenſeatur, eâdem tamen accuſatione illud inſectari liceat, quâ id, quod ex Opio conflatur. Si namq; Opium corpori male convenit propter facultatem ſomniferam, quam naturalem habet; quid ni Aromata ut ut cordialia etiam, quæ eandem ſomniferam facultatem mutuo tantum & adſcitiè ab arte acquirunt, ex eadem culpa male itidem audiant?

Quod porrò Sulphur Anodynum Vitrioli attinet, Paracelſus quidem mirabiliter de eo philoſophatur libr. 1. de Reb. nat. cap. 7. ubi & plura de multis aliis ſulphuribus metallicis prodit; Animus tamen inclinat, confiteri magis cum Crollio, apud neminem mihi tale hactenus videre licuiſſe: Quamdiu enim Vitriolo operam & ſumtus tribui, nunquam quicquam reperire potui, quod cum opio ad ſomnum dolores q; pares virtutes habeat; quemadmodum pinguiori Minerva demonſtravi in Anatomia Vitrioli noſtra, ante paucos annos in lucem emiſsâ. Fallunt igitur & falluntur, qui beneficio præcipitationis cum Oleo Tartari bulliendo in Catino ferreo, vel per ſublimationem pulverem Vitrioli viridiuſculum ſeparatum, Sulphur Embryonatum Vitrioli nominant, quod nimirum cultro Vulcani diſſectum, merum cuprum oculis

bjicitur, & inde exhibitum ſtomachum potius alterare, vomitusq; proritare, quàm vel confortare, vel ſomnum naturaliter inducere poteſt. Paracelſum ergò eo in loco homines phaleratis dictis pro more duxiſſe, fictamq; perſonam ſuſtinuiſſe neceſſe eſt, ubi aliud legere, aliud intelligere expediat. Interea cum certum propter incertum deſerendum nõ ſit, meritò prædicta Laudana, vel ſimilia amplectemur & magnificiamus, & candidis eorundem authoribus gratias agamus potius, quàm vanis jactatoribus aures patefaciamus.

CAP. IX.

De Virtute & uſu Laudani Opiati tam in genere, quàm Speciatum.

Hîc usq; ut lineis conſtanter inſiſtamus, de præparatione OPII *ſatis. Nunc proficiſcamur ad declarandum virtutes ipſius, & uſus, quo ipſo iis, qui eo opus habent, nonnihil forte gratificabimur.*

Proprietates ergo Laudani ad prædicta fundamenta præparati cujuscunq; ſex principales ſunt.

1. Sedat omnes dolores internos à quacunq; cauſa, quocunq; tempore, in quibuscunq; perſonis, nullâ temperamenti habitâ ratione, neq; ætatis, neq; conſtitutionis corporis, ſolâ doſis,

sis, aliarumq; necessariarum circumstantiarum cautione observatâ.

2. *Somnum vel à morbo, vel errore externo deficientem provocat, absq; ulla sensuum stupefactione, membrorum debilitatione, ventris adstrictione, aliorumve tumendorum accidentium inductione, quod aliàs plurimùm somnifera alia, propter nimiam frigiditatem, vel malè institutam præparationem sequi solet.*

3. *Egregiè facit ad sistendas omnes defluxiones subtiles, mordicantes, catarrhosq; tenues de cerebro in subjacentes partes prolapsos, sensim & sensim incrassando illos roborando cerebrum, & vapores sylvestres defluxionum plerumq; causas antecedentes reprimendo.*

4. *Hæmorrhagias, fluxus alvi, & menstruorum, sive ratione exuperantis caloris, sive humorum peccantium & mordentium exorta compescit.*

5. *Pellit omnes ardores febriles, caloremq; præter naturam ex ulceribus, vel per fermentationem humorum bilioſorum, vel materiam rodentem venenosamq; exortum.*

6. *Roborat viscera, meatusq; nimium relaxatos labefactatosq; ut & virtutem retentricem imbecillem, vel ex Chronico morbo, vel à superpurgatione.*

In ſpecie contra ſequentes affectus feliciter uſurpatur.

1. Contra Capitis dolores: Hemicraniam inveteratam, cephalalgiam, aliasq; dolorum Species. Stomachus tamen ab humoribus craſſis & viſcidis inquinatus non ſit.

Datur ad pilulam unam veſperi ante ſomnum duabus poſt poſtum horis, in cochleari Aquæ Majoranæ, Betonicæ, vel ejus ſyrupo, aliove liquore capitali. Poteſt etiam exhiberi cum cereviſia, vel juſculo, vel etiam deglutiri in ſubſtantia ſicca, quamdiu opus fuerit.

2. Contra ſubtiles defluxiones Catarrhoſas, è capite in oculos, dentes, aures, pulmones, ſtomachum irruentes &c. Uſus ejusmodi, ut ſupra: Caput ægri tamen cuſtodiendum à nimio calore, vel frigore; Vinum interdicendum, cereviſia item vetuſta aliaq; generoſa potulenta. Neq; etiam convenit Sinapi allium, cæpe, & quæcunq; aromatum & fortiter alterantium nomine appellanda veniunt.

Quando purgatione opus fuerit, & alvi lenitione, non niſi Aloë cum aqua Roſarum lota, ejusq; ſucco condenſata, Rhabarbarum, Manna, Syrupus Roſatus, vel quod melius eſt Clyſma quoddam uſurpandum. Omnia enim alia purgantia, alterantia, & attrahentia in hoc Caſu periculi plena.

3. Con-

3. *Contra Aurium dolores cum ſonitu vel tinnitu flatulento, ſive ab incluſis flatibus in cerebro, ſive à vaporibus à ſtomacho aſcendentibus. Sumitur in aqua Fœniculi, Salviæ vel vino albo ſero uti dictum eſt ſuprà.*

4. *Contra Epilepſiam vaporoſam (loquar cum doctis) cum magna ſanguinis ebullitione, hæmorrhogia, & capitis ſubſequente dolore. In aqua pœoniæ, florum papaveris ſylveſtris, ſeu erratici aliove appropriato liquore, ante vel poſt paroxyſmum. Datur etiam ſingulâ Lunæ quadrâ ſemel, manè antè Solis exortum, convenienti Dieta, & venæſectione pro neceſſitate indicationem inſtituta.*

5. *Contra dolorem dentium à calida & ſubtili defluxione proficiſcentem Laudanum in aceto diſſolvitur, ejuſq; guttæ quædam in ore retinentur, paulò poſt, priori rejecto, denuò ſumitur ad doloris finitionem usq;.*

5. *Qui noctes inſomnes habent, quacunq; de cauſa illud veniat, cum cochleari aquæ Hypericonis, vel Meliſſæ, quantum opus fuerit hauriant, bis terve in ſeptimana.*

7. *Qui nazium hæmorrhagiam patiuntur, vel ſanguinem per os rejiciunt: dijudicatâ prius cauſâ, propter quam vel venæſectio, vel ſcarificatio ad revellendum imperanda veniat, in continenti Laudanum cum Aqua plan-*

taginis, Bursæ pastoris, Tormentilla, vel quod melius est, cum aqua sperматis Ranarum per descensum destillata bibant, stillanteq; sanguine iisdem liquoribus cum Laudano madefactum gossypium naribus intrudant. Ex eodem etiam Epithemata fronti imponant, & statim fluxus cessabit.

8. In vomitionibus, ubi nec materia stomachi peccans in causa; ibi enim materia per loca convenientia evacuanda; nec flatus in hypochondriis (uti sæpius accidit) propter renum aliarumve partium obstructionem conclusi; quo in casu diuretica, Diaphoretica aliaq; ex usu sunt; sed peculiaris stomachi debilitas, vel ulcus aliave, præter prædictas, causa adest, exhibeatur cum Syrupo Cydoniorum vel Betonicæ, quoties opus visum fuerit.

9. Contra febres ardentes, malignas & pestilentiales: vomitoriis, Bezoardicis aliisq; ad diminutionem humorum & sanguinis, ubi expediat, remediis præmissis, Cum aqua Cardobedicti Veronicæ, Chelidoniæ & similium. Hic enim in casibus mirum quantum vapores sursum in caput vergentes & deliria, furorem, phrenesin aliaq; symptomata producentes deprimit & consumit. Extinguit insuper calorem febrilem, confortat Corpus, Spiritusq; recreat.

10. *In febribus intermittentibus, minerâ crassiori per Vomitoria, vel dejectoria debita expulsâ, serosiori illa diaphoreticis item propriis dissipatâ, ut & Astro ignis Microcosmici phlebotomiâ probè ventilato, cum aqua Centaurii, Cardobenedicti, pilosellæ, aliorumq; febrifugorum, una vel duabus horis ante invasionem, idq; bis terve repetendo. Vidi enim hoc ipso remedio ad prædictum modum administrato, febres, nullo alio juvante remedio, penitus curatus fuisse. Vereor tamen affirmare, hoc omnibus febribus æquale fore remedium. Sunt enim quædam ad tam difficilem coagulationem destinatæ, ut nec Æsculapii manibus, si curator ipsis adesset, etiamsi ἐποκαρδιῷ ὀργῇ rem aggrediatur, ante fatalem terminum cedant.*

Febrium quarundam difficultas.

11. *Contra colicam, & ventris torminæ, alvo, vel medicamentis laxativis vel clysmatibus prius liberatâ, ubi opus fuerit; Datur cum cochleari vini albi: Quando tamen tantæ activitatis sit dolor, ut ferri minus possit, nullo ad alia remedia respectu habito, eligatur ab initio statim; Dolore tamen fugato, postea ordinâriæ curæ ad removendam causam morbificam datâ occasione indulgere, minus prohibeo.*

12. *In extremis illis intestinorum tenuium cruciatibus, quos Iliacam passionem, seu Miserere mei appellant, feliciter administratur cum oleo Amygdalarum dulcium, seu Mucilagine seminis Cydoniorum.*

13. *Contra dolorem matricis, cum aquæ Camomillæ vel Artemisiæ exhibitum prodest: Quando tamen in menstruorum retentione peccatum fuerit, provocationi illorum inprimis studere oportet. Nihilominus ad hoc parùm sollicitii, quando dolor nimis urget, tutò ad mulcendum dolorem vaporesq; malignos reprimendos Laudanum propinamus. Dolore enim mitiori factô, cætera cum majori facilitate absolvimus.*

14. *Mulieribus doloribus post partum denuò exortis, vocant die Nachwehe concomitantibus vigiliis, delirio, febri ardente, & omnimodâ corporis imbecillitate, egregiè opitulatur: Sic & nimium sanguinis fluxum, excluso jam partu compescit, parvâ ipsius pilulâ deglutitâ, uti dictum est.*

15. *In menstruorum profluviis præter naturam, datur binâ ternave vice, si ex usu fuerit: Remoram illis feliciter injicit, quiete solummodò, & diætâ convenienter institutis. Multas hoc remedio liberavi, omni ferè sanguine exhaustas; simul tamen necesse fuit naturam viribus lapsam cibis euchymis restaurare, & medicamen-*

dicamentis confortantibus, ceu Magisterio, Coralloru & perlarū, Elixire item cordiali, aliàs Auro potabili philosophorū dicto, viscera firmare

16. In dysenteria, ut & aliis alvi profluviis materiâ peccante, beneficio Rhabarbari aliorumve pro differentia mineræ partisq; affectæ convenientium prius exclusâ, cum Syrupo Cydoniorum semel bis terve, quantum ad dosin requiritur, utiliter usurpatur. Non posthabitis interim venæsectione, si necessaria fuerit, aliisve externis remediis, veluti unctionibus, Emplastris ad rem convenientibus.

17. Post purgationem hypercatharsi affectis, quorum plurimos in extremum vitæ periculum præcipitatos novimus, Laudanum bis terve cū vino rubro datur, donec omnia fuerint quieta.

18. In magnis Renum doloribus seu Nephritide; ut & urina guttatim profluente, cum acrimonia instar lixivii mordicante cum modicâ sacchari Rosati quantitate, vel Syrupo violato mixtum bonis ægrorum rebus exhibetur.

19. Calculosis etiam, doloribus fortiter urgentibus cum Hydromelite vel syrupo Glyzyrrhyzæ porrigimus, præmisso tamen clysmate emolliente, & Carminativo, alvo scilicet constipatâ, ut solet.

20. Non minori cum successu damus etiam doloribus ex hernia intestinali cruciatis cum

cochl. vini boni; inungendo interea ab extra oleum Nucis Muſchatæ, & calidè tenendo ægrũ.

21. Inſervit laudabiliter contra podagricos, ſciaticos, & ſingulos artuum dolores cum inflammatione & materiæ hinc & inde in varias partes in cubitu. Hoc enim in caſu dolorem ſedat, materiam digerit, & incraſſat, ut catharticis poſtea lubentiùs obtemperet; vel per inſenſibilem tranſpirationem diſſipetur. Medicamentum certè manu ſapientis Medici præſcriptum excellens & nobile. Turgente enim materiâ & vagabundâ exiſtente, purgantia magis magisq; irritando, cauſandoq; inanitionem partium, dolores dilatant, exaſperant, & omnem ægri ſtatum deteriorem faciunt. Arthriticis porrò, materia quietâ exiſtente & fixâ, interea verò non doloribus ſaltem, ſed febri ardente etiam, & imbecillitate cum ſomni privatione moleſtantibus, valdè convenit ad ſymptomata illa removenda, & purgantibus poſtea quibus aliàs natura nondum quietè ſe habente parũ proficimus, liberiorem locum conciliandũ.

22. Vulneratis, ſuperveniente febri ardente, inquietudine, hæmorrhagiâ, aliisq; ſymptomatibus, quibus vulnus irritatum ad Gangrænam facile inclinat, valdè convenit. Et Cheirurgus meritò magnifaciendus, qui Laudani uſum rite noverit.

25. Ni-

23. Nimios dolores à chronicis ulceribus, Crurum, brachiorum &c. quod sæpè accidit, certò lenit, exhibendo, quantùm pro dosi sufficit, vesperi duabus post pastum horis.

In Helvetia aliquando rustici nonaginta circiter annos nati curam habebam, in casu duorum ulcerum in crure subortorum, quæ quinquennium magnâ cum molestiâ, quam ob causam tandem vocatus aderam, supportârat. Neq; enim noctu, neq; interdiu præ nimio dolore somnum viderat. Administrabam consvetam Laudani dosin, mox dolore cessante, quietè se habebat, & paulò post foràs exspatiabatur, multaq; alia, diu intermissa peragebat: Imò beneficio Laudani sine dolore ad sesquialterum usq; annum se substinebat, donec tandem propter senectam è vita discedebat, ulceribus interim nil quicquam mali, etiamsi semper apertis, sentientibus, cum tamen nullum remedium adhibebatur, præterquam Aqua Persicariæ, quam meo Consilio linteolo tepidam admovebat.

24. Denique, quando quis diu qualicunq; etiam morbo afflictus, omni medicamentorum ordinariorum genere in auxilium vocato, non solum solatii nihil percipit, sed & dolores sive continuos sive intermittentes acriores patitur, unde humidi radicalis consumtio, caloris q; nati-

nativi extinctio præmaturè metuenda, tùm Laudanum jure merito Languentium suffragium celebrârim. Sistit enim dolores, corroborat viscera, calorem nativum tuetur, & quæ σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνουσι, multa alia felicissime operatur. Hujus assertionis exempla plurima memoratu digna in memoria habeo. Factum enim scio, ubi Laudanum extremè languidis in agone pro doloribus constitutis exhibui, quod citò melius habere, & sensibus restitutis bona dispensare, & denique cum ratione & vera precatione, piâque multorum adstantium institutione se Deo commendando expirare potuerint. Econtrà accidit sæpe ubi prædicta medicina destituimur; Quippe nullam aliam, quæ æque pro salute hominis propugnet, huic substitui posse ipsa Experientia demonstrat. Quare quicunque sit Medicus qui hujus cognitione caret, omnem rudentem moveat, ut illud in tempore assequatur, & pœnam neglecti Deo & proximo debiti officii cautè declinet.

Certum enim est rationum strophas, ὅπλα πληκτικὰς ῥητορείας, Charitati erga proximum in cujus legitimo tenore totius mundi conservatio subsistit, quæque omnium bonarum scientiarum, & Artium firmissimum creditur fundamentum, quicquam detrahere nec posse, nec debere; & si turpi desidiâ in rerum nobis ad-

sani-

sanitatem ægrorum commissarum scrutatione, sive Galenus, sive Paracelsus illa primum prædicârit, peccaverimus, nos nimus coram Deo aliquando excusabiles fore. Experientia enim magnus ille & verè fundamentalis liber est, qui quotidiè lumine Naturæ ob oculos nobis versatur. Quilibet ergò non solum legat, sed & intimiùs evolvat, pensiculatéq; intelligat. Vete enim hoc sensu Paracelsus dixit: omnia remedia, quæ morbos naturaliter tollunt, veras Medicinæ regulas & Canones esse: cæterum vix umbram Medicinæ affectare, ea qui negligant.

A Theophr. Medicina non pro arte, sed pro medicamẽto accipitur.

Id quod, salvâ undiquaq; venia, hoc in loco, quamvis extra oleas fortassis, non admonere non potui. Interea Rationis & Authoritatum memores suam cuiq; laudem, & veritatis præmium, suo tempore & relinquimus libenter, & concedimus cumulatè, & deferimus liberaliter.

CAUTIONES DE LAUDANI usu observandæ.

Sciendum hoc in loco omnibus est: in toto universo, nil quicquam tàm aptum natum ad Medicinam homini præstandam, esse, quin singulari judicii perspicacitate, & prudentia opus habeat, ut ad adpositè curandum, rectè adhibeatur. Res enim tàm sancta nulla est, quæ abusu

abusu profanari nequeat. Imò quò divinior illa, eò deteriores patitur abusus. Ideoq; de usu Laudani pauca edisserere opera precium auxi.

1. *Statutum equidem supra est, quomodo & quibus cum vehiculis in quolibet affectu Laudanum usurpari debeat; Sunt tamen aliquando, quibus Aquæ illæ destillatæ, & Syrupi &c. nullo modo commodè præscribi possunt; Idq; non solum propter qualitates, quas manifestò præ se ferunt, ut & odorem, saporem &c. sed etiam propriæ antipathias ergò.*

Plura hujus exempla scimus: quosdam Rosarum odores ferre absq; deliquo animi non potuisse; quosdam ne quidem saporem Cydoniorum; Quibusdam maximam voluptatem à dulcibus accessisse; quibusdam econtrà summum tædium; In quibusdam aquas destillatas bonos edidisse effectus; in quibusdam nihil nisi nauseam aliaq; symptomata excitasse qualicunq; etiam occulta natura subierit, nobis certè ignota; sed & sapienti haudquaquam vestiganda.

Quandocunq; igitur in ejusmodi naturas inciderimus, satius erit LAUDANUM *cum vino, cerevisia, jusculis Gallinarum, aliisve Naturæ cujuslibet familiaribus rebus exhibere.*

2. *Uno die binâ vice Laudanum non detur, nisi in extremis dolorum casibus; sufficit enim*

vim unica exhibitio: Præterea non audeas tria quatuorve grana pro dosi excedere, nisi in valde robustis ubi vehementia affectus urget; In iis aliquando ad sex usq; grana ascendimus: Tempus exhibitionis est, duabus horis post pastum elapsis, attamen Necessitas sæpè terminum præscindit, ut quavis horâ conveniat.

3. Observatione etiam dignum est: ante usum Laudani ventrem ab excrementis cibariis vacuandum esse, vel leniente aliqua Medicina, vel emolliente Clystere, vel suppositorio: In personis tamen aridis, imbecillibus, & extenuatis, ardore interim & sanguine plenis, illud usq; adeò respiciendum non est; Cura enim hic id mitigandum potius ardorem, & corpus humectandum, quàm ad alia, quæ purgando incrementum caperent, dirigenda.

4. In Asthmaticis, ubi pectus & pulmones materia viscosa, & tenui obstruuntur, cautè procedendum: Indicatio enim educendi & abstergendi est; Laudanum verò roborat, & mediocriter incrassat.

5. Non convenit Hydropicis, ob aquarum copiam difficulter respirantibus, somnumq; suffocationis metu meritò fugientibus. Aquis tamen exhaustis, & jecoris aliarumque parti-

partium obstructionibus decentibus remediis expeditis, ut de supradictis nihil amplius timendum sit, nihil prohibet, quo minus ad roborandum viscera, corpus à subtilibus fluxionibus defendendum, & ultimam curationi Colophonidem imponendam adhiberi possit.

6. *Deniq; παντελῶς ἀπροσδιόνυσον; ægrotis stomachum impurum habentibus, & vel vomitoriis, vel catharticis evacuari cupientibus, Laudanum exhibere.*

Pariter prorsus abstinendum in pustulis & variolis, quorum nimirum causas convenientioribus remediis appetimus.

Breviter, nullius prorsus usus esse debet, ubicunq; vel Vomitoria, vel Cathartica, vel sudorifera, vel diuretica vel Alexipharmaca, vulneraria, phlebotomia, Diæta, aliaq; genere differentia remedia locum apte merentur. Quot enim morbi naturâ diversi, tot remediorum oportet esse Ideas, Quodlibet enim remedium, quemlibet sub se morbum continet, cujus, ratione naturæ partisq; affectæ consentaneis, ratione vero affectus contrariis spiritibus diversorium novit & impetit. Quamvis haud inficias eam, plura sæpe in unius medicamenti copulam venire, pro diversa & multiplici morborum complicatione.

CAP.

CAP. X.

De Confutatione Trium erronearum objectionum, quas proponere quis posset, contra usum Laudani.

Octavus fere jam annus agitur, quando Medicorum quorundam consultationi interessem de Ægroto jam quatuor septimanas à fluxu ventris febri continuæ complicato cum somni privatione, & gravissimis in ventre cruciatibus decumbente. Variis quidem remediis tentatus, nihil tamen propius habebat, quàm ut propter nimiam virium amissionem, periret, nihil longius, quàm ut sperare meliora arderet. Ordine differendi ad me devoluto, Laudanum utiliter usurpandum recta ratione proposui; Ut autem Veritatis regnum nunquam infestos habet obtrectatores; ita tribus sequentibus objectionibus propositionem meam debellari conabantur, quæ singulæ tamen tanti ponderis non erant, ut meis quicquam detrahere, vel res verbis æquare, ut Naturæ divinitatis negotiis impedito animo studendum est, potuissent. Ne tamen in ægroti interitum, Medicinæ studiosis imponant, easdem hoc in loco & repetere & non Tullianis, sed certis rationibus confutare volui.

OBIECTIONES.

1. *Quòd Laudanum principaliter ex* OPIO *compositum, proprietatem ipsius somniferam retineat, & consequenter calorem nativum suffocare, omnesq; sensus stupefacere possit.*

2. *Quòd, quia humores subtiles & tenues incrassat, dolores quidem sopiat, postea verò causas morborum malignas, permanentes & insanabiles efficiat.*

3. *Quòd usu observatum sit, ægros nonnullos sumtò Laudano paulò post pejus habendo mortem oppetiisse; qua de causa usus ipsius omnibus meritò invisus debeat.*

RESPONSIONES

Quæ dicta sunt contra Laudanum partim falsa partim cõfusa, partim inconsequentia sunt, & hinc παιδικὰ illa judico, νηπίων φόβητρα.

Quod tamen, primam objectionem seorsim attinet, omninò arbitror, si adversarii experientissimorum Authoritate, & veræ Experientiæ, quæ utraq; ne crudum quidem Opium in minima quantitate calorem nativum suffocare, sensusq; stupefacere concedunt, sese ascriptores statuerent, in bonam Laudani famam non tam crudeles illos fore.

Esto tamen: Opium crudum non posse non prædictos effectus dare; non propterea omne

Opium

Opium, à superfluitate sulphuris sui narcotici liberatum, ab acrimonia correctum, & postea cum Bezoarditis & cordialibus, ut suprà patet, commixtum, eâdem perticâ tractandum venit. Opium ergò prout Laudani basin constituit, quia & forma & substantia mutatum, non antiquis illis & crudo propriis virtutibus præditum potest esse; quicq; hoc non videt, parum videt, nec illi puto sanum esse sinciput. Et quamvis Laudanum somnum provocat, experientia tamen monstrat quotidie διὰ παθῶν abesse, quod eandem ob causam calorem nativum suffocare consveverit. Quin imò, quando ille consumitur, & ad manifestam perniciem, propter nimias polorum insultationes & exagitationes, tendit ab Opio promtè, conservatur & defenditur. Eadem enim hic conditio est, quàm ubi Lampas nimia ventilatione plus justo valentior facta, longè citius & flammam & oleum perdit, quam ubi in quiete retinetur.

Ad alterum respondeo: Laudanum causas quasdam morbificas præparare, & ad expulsiones magis idoneas reddere, ut suprà quoque de usu ipsius in Podagrâ mentionem feci-mus, ne dum ut deteriores illas efficere possit, accedat autem hæc appendix ad munimentum jã

facti judicii. Num prudentiores Medici unanimiter consentiunt? præparationes humorum expurgandorum (corporis illæ huc non pertinent) ad duas potissimum operationes referri: Crassos nimirum & viscidos humores attenuandi & liquefaciendi; & nimium subtiles; virulentos, vaporosos, & turgentes mediocriter incrassandi, & compescendi? Cum autem maxima dolorum acutissimorum ardorumq; intolerabilium pars, à causis Symbolo sibi merito conjunctis, salsis acutis mordicantibus, inquietis, caustico, vaporosis &c. proficiscatur; Quo sensu Galenus quoq; bilem acutos semper morbos facere adfirmavit in comment. 7. Aph. 33. Quibus in urinis biliosa sedimenta, sed supra tenuia, acutum morbum significant &c. Quid præclarius? quid utilius in his exoptaremus, quàm Laudanum, quod & incrassare, & digerere prædictos humores, vapores reprimere, omnemq; malignitatis modum abscindere natum est? Adsit superfluitas expurganda, nulla à loco in quo inhæret, contradictione insurgente, securius certè post Laudanum usurpatum illam attentabimus, quàm si intactam antea reliquerimus. Et num sententiam hanc varia ulcera externa abundè satis confirmant, quæ certè, quia phlegmonosa, subtilibus, & rodentibus humoribus

moribus scatentia, & magnas sæpè dolores, lancinationes, & febres symptomaticas pariunt, præstantius remedium non postulant, quàm, quod dolores mitiget, ardorem temperet, & simul humorem morbificum maturet, & incrasset, quibus omnia Symptomata mitescunt? Hæc ergo tàm præclara effecta, quia Laudanum perficit, non dicam, quod & mundificet, putrefactionem arceat, instar Balsami consolidet, partesq; imbecilles reficiendo, varia tollat symptomata; multum abest, quod omnia deteriora & incurabilia reddat; Longius illud: quamvis mediocriter incrasset, quod sanguinem aliasq; humorosas in corpore substantias in lapidem coagulet; vel partes instar Gypsi constringat & conglutinet, quas fortassis ineptias ad malè obtrectandum LAUDANO bardus animus, ridiculè sequatur.

3. Quod accidere possit, ut quis sumto Laudano nihilominus paulò post mortem oppetat, tàm clarum est, quàm Sol in medio cœlo, dum sudum est. Experientiæ scuticâ dignum quoq; me præstarem, si inficias irem. Quod autem Laudanum mortis hujus causa extiterit, nec potius committi Elenchum non causæ ut causæ; pure & nervosè in ambulacris nostris suppeditata, non lutulentè ac languidè ut fit in novis Academiis: quæ nihil nisi rabularum

ventosas velitationes olent, dabimus & explicabimus.

Primò ergò è præcedentibus liquidò manifestum repetimus: Laudanum nequaquam veneni tàm reum esse, ut utentes interficiat. Ideoq; importuna illa morientium exempla omnibus Rationum & Experientiæ, quæ singula Laudani usum summoperè commendant, monumentis anteponere, tàm absonum est & absurdum, quàm procul dubio foret, si dicerem: Vidi ægrotos minimâ Lapidis Bezoar, Unicornu perlarum aliarumq; rerum cordialium portiunculâ sumtâ periisse. Ergò prædicta omnia interitus fuêre causa, ideoq; digna, quæ pro rejectamento habeamus.

Vel æquè puériliter: Vidi Clysma fuisse injectum dum moriretur; Ergò Clysmata vel periculosa vel lethalia, quemadmodum Supina ingenia Clysteribus insultando ridiculè colligunt, in quibus perspiciendis, si & nos Supiniores essemus, jam id committeremus, ut illorum simplex error, culpa esset nostra.

Eodem modo absurdum prorsus est & inauditæ consequentiæ argumentum. Bonam Laudani famam eo ipso allatrare, quod dum usurparetur, mors paulò post alicui supervenerit: Quamvis enim contra dolores præsentissimum remedium sit, nec ad somnum conciliandum, se

quicquam præstantius ferat, neminem tamen à Morte, ejus præsertim fatali limite obversante, præservare, contra omnium reliquorum Medicamentorum naturam peculiariter statutum est. Dormire quidem, & doloribus exemtum esse, necessaria sunt cum sanis tum ægrotis, hoc quidem absolutè, illud suo modo: attamen utrumq; propterea vel vitam hominis conservare, vel redintegrare, non tam illorum, quam Naturæ sibi ipsi debito officio parcentis culpâ fieri arbitrandum est. Id quod notioribus exemplis patet: Edimus & bibimus, & aliis rebus non naturalibus utimur, immutatâ ipsarum naturâ aliquandò tamen prosunt, aliquando minus, aliquando etiam valdè obsunt, singula pro alia atq; alia Naturæ partitione. Tam variæ siquidem Naturæ vices sunt in iis, quæ condidit, ut idem non solum diversis sit diversum speciebus, sed etiam eodem in corpore alias atq; alias comparet effectiones. Cujus rei opportunum exemplum præbetur in homine indefessis laboribus adeò fatigato, ut neq; manus neq; pes officium faciant, sed omnia in somnum & quietem inclinent; Dormit etiam in utramvis aurem, Experrectus verò tam vegetus corpore & animo existit, ut antea, antequam laborem subiret. Is ipse homo ad labores redit suos, eosque duplo tantos sustinet, ut sanitatis & virium limitem excedendo sam-

virtutes vitales, animales & naturales debilescant, & humoribus ſurſum deorſum agitatis nihil quicquam reliquum ſit, quàm ut mortali morbo miſere decumbat: Hac occaſione denuò in ſomnum, priſtinam illam corporis & animi fulturam, ſe conjicit, ad eandem morbo medicinam faciendam; Tantùm abeſt, ut meliuscule inde habeat, ut & vitam finire ipſum inevitabiliter oporteat.

Similiter judicandum eſt, de ægro, qui vel vigiliarum, vel dolorum acutiſſimorum, vel eſuritionis diuturnæ exceſſu, jam morti vicinus factus, vel ex ſpontanea laſſitudine, vel quia Laudani pilulam, vel potionem reſtaurantem aſſumſit, ſomno obruitur, nec tamen reficitur, ſed vel pejus habet, vel prorſus moritur.

Ideoq; quod ſiniſtrè hoc in loco cecidit, non quia aliquid vel ſomno, vel nutritioni datum eſt, utrumq; enim ad vitam neceſſarium eſt, imputari debet, ſed quòd appropinquante Morte aſſumta illa bonos ſuos effectus edere non poterant, Loquar meo more barbarè, & ab Oxonio, non è roſtris aut comitiis: *Verum non eſt:* Æger medicamenti ſalubri motu movetur: ergò ſalubriter movetur. *Quia receptivum non recipit per modum imprimentis, ſed per modum receptivitatis. Præterea*

natu-

naturalia ὡσαύτως agunt, ἐαν μὴ τι ἐμποδίσῃ, nisi aliquid interſit, quod impediat, uti hoc in loco. Et hæc ad tertiam quoq; objectionem confutandam breviter ſufficiant. Laudani enim rite ac ſcite præparati, & prudenter adhibiti cauſam agimus; non OPII Turcarum, Hyoſcyami, Mandragoræ, aliorumve Narcoticorum crudorum, vel ſiniſtrè adhibitorum, quorum nocumenta non eſt meum vel excuſare, vel commendare.

Id quod ἐν τῷ παρόντι de OPIO & LAUDANO ſufficiat.

Proteſtor ideoq; curam omnibus, hæc qui legerint, abſq; omni vel odii vel calumniæ affectu, in quemcunq; etiam videri alicui videatur, totum hunc libellum me conſcripſiſſe inq; lucem edidiſſe; neq; aliud ad ſcribendum hac de re calamum armaſſe, quàm quod cognitionem & famam medicamenti hujus apud non paucos, valdè anguſtam, pinguiorem, ſplendidioremq; facere, & meum ſimul ſtudium, quod in rerum Medicinalium inquiſitionem quotidiè colloco, omnibus probare, in præcipua Chriſtiani Medici laude poſuerim. Spero etiam, quibus in cauſæ hujus judicio, aliquando odium & inſectatio magis cordi fuére, quàm Regni literarum anima, virtus & veritas, illos ambitiones & factiones contradictionibus hactenus in me

exercitas relicturos, & cautius in Posterum contra honorē proximi ad propriam solummodo authoritatem superciliosè præferendam, præliaturos.

Nemini hoc sermone litem seorsim moveo, nisi qui forsan propria oratione semet accusando litigiosum prodat, quem sua culpa reum rideo magis, quàm excuso. Omnem autem causam meam DOMINO *tribuam, qui & corda & renes hominum scrutatur, & justitiam, æquitatem, misericordiam & gratiam exercet super omnes creaturas; Illi uni soli & semper sit laus, honor & gloria.*

FINIS.

EXE-

EXEGESIS CHYMIA-TRICA,

ANDREÆ TENTZELII,
GREUSS. Med. D.

Quâ in

Quæcunq; in prioribus Angeli Salæ libris tacta quidem, attamen planè detecta non sunt, multaq; alia διεξοδικῶς interpolata.

Descriptionibus verè & sincerè enucleatis

uilibet, vel mediocriter duntaxat in arte Chymica exercitato ob oculos exhibentur.

1. ad Corinth. 14.

ve lingua quis loquitur, per binos fiat, aut ad summum per ternos, idq; vicissim, & unus interpretetur.

Can-

Candido Lectori Salutem!

IN mundo si quid est, Amice Lector, quod odiosum est, illud vel maximè odio plus quàm Latiniano dignũ existimo: quòd qui ab Artũ perfectione rerum occultarum manifestatores & detectores *audiunt, optima quæq; arcana Harpocrati magis, quàm Hippocrati; magis famæ, quàm conscientiæ sacrificando, tanto studio silere, & si vel spontaneo Naturæ ductu (illa enim benignâ Mater nunquam deficit in necessariis) emergere velint, adeò invidiosè supprimere soleant.*

Mesues de Reme medica lib. 3.

Mala mens, malus animus!

Equidem nulla ars divinior, nulla perfectior Medicinâ foret, nisi artificum inhumanam illam, & nec divinis, nec civilibus, nec gentium legibus concessam invidiam tantopere experiretur.

Alia

Alia ideoq; mens mihi est, & Sanior multò. Boni enim si sumus, si quid boni à DEO *accepimus, cur non vicissim collocemus benè, ut ne calamitosissimæ vitæ nostræ adjutores desint? Gaudeo, si quæ scire mihi persvadeo, cognita esse omnibus intelligam, Quin has noctes, (inquit subtilitatum Professor) infestissimo Cauro gelidissimas hujusce reicausa vigilo, ut ingeniorum felicitates communicentur. Is sapientum finis est, qui libros condunt.*

Ideoq; affectum illum jam primitus exequi studeo, cum TERNARIUM TERNARIORUM *&c.* Dn. Angeli Salæ *publici juris facturus, quæcunq; obscuriora perplexioraq; plurimis stuporem inijciebãt, hâc ipsâ* EXEGESI *meâ enucleare, & explicare mihi adsumam. Quamvis enim à tali proposito plurima me detinere visa sunt; Chymiæ tamen studium, & vel maximè utilitatem ipsius, non minus è* D. Angeli Salæ *libris, quàm aliunde gustatum, tanti habui, ut illa omnia, ne non animum ad id alacrius hortarer, suiq; deq; haberem. Eò enim, postquam Chymia*

Medi-

Medicinæ pedisſequa facta eſt, rediit, ut Medicinam duabus tribusve guttis Olei Thymi Salviæ, ad Apoplexiam; tribus guttis vel granis Olei Corallorum, aut Cinnabaris Antimonii ad Epilepſiam; Eſſentiæ perlarum vel Auri totidem ad Syncopen; Roſæ Mineralis ad difficultatem partus, & ejusdem cum totidem granis Specifici Antifebritici contra febres: Olei Ammoniaci ad Melancholiam Hypochondriacam & Splenis obſtructiones; Olei Ferri vel Laudani liquidi ad Dyſenteriam, & menſtrua mulierum; tribus denisq; guttis Olei Cryſtallorum, vel Ludi Humani ad calculum &c. potentiorem adfirmarim, quàm ſi eadem pluribus eorundem non Chymicè præparatorum libris inſtructa, olim adverſus eosdem morbos arenam conſcendiſſet.

Medicinæ Chymicæ præeminentia.

Ideoq; cum duplici argumento, quod boni Viri, ſupradicta intentione me feciſſe arbitror; argumento, dico (ſyncerioris affectus erga Filios doctrinæ, & publico pro virili ſtudendi commodo; ea lege mea legas peto, ut me diligas etiam, & ad lecti-

ectissimos usus penitus intelligas. Pauca uidem ea sunt: Attamẽ meo, meq; & hæc, ede sum metitus; Et primo vere fructus imis numerosâ efflorescentes serie, plerũ- marcescunt, non maturescunt; Attamen àm bona (non audiat Nemesis) quorum ausa & illustrissimam personam, nec non ultos Medicinæ studiosos sollicitasse no- i; Et si meliora, id meam vix probet cul- am. Tam plana, & perspicua, quæ si ne pse noctem in oculis adferas, parùm ad- ertenti tibi facilè obvia Φέγγοσμὲν ξυνε- τοῖς, ἀξυνέτοις δ' ἔρεφος. *Et si planiora, mnem tibi attentionem excutiam, imò rti & mihi pæné authoritatem. Aliàs ta- en plura, Deo dante, & meliora, quan- o scilicet plura & meliora scribendi ani- i potestatem, sementisq; hujus fructum, lubritatis nimirum & Gratitudinis er- a me vestræ ad suavem maturitatem ali- uando adspirasse sensero. Vale dabam russiæ pridie Cal. Aug. Anno 1617.*

D. Andr. Tentzelius.

IN

IN EXEGESIN CHYMIATRICAM.

Viri doctissimi & Excellentiss.

DOMINI

D. ANDREÆ TENTZELII,

illustrium Comitum Schwartzburg-Hohnsteiniorum Medici Aulici &c.

EPIGRAMMATA

I.

ANgelo à Gallis Latias volitavit in oras,
E Latio, toto totus in orbe volat:
Laus sit *Tentzelij* virtuti, qui dedit alas,
Per populos multâ laude nitescet opus.

SALOMON HUBERUS
Bernensis Helvetius Med.
Ord. Erffurt.

II.

SALA tibi quondam fuerat junctissimo hospes,
HAGÆ Belgarum cum mihi notus eras.

Ast

Atq; ibi, Tentzeli: mihi eras jũctissimus hospes,
jntimitùs socio cum Tibi notus eram.
Nam pariter mirè juncti convixímus illi,
Unaq; tùm Tecum mensa domusq; fuit.
Ars mihi, Sermo mihi sunt altâ mente reposita,
Quæ tua, quæ Salæ cum sale musa dedit.
Arbitror hinc etiam Ternarius, atq; tuômet
Quæ Geniô, nudô plurimus ore doces.
Hinc etenim agnosco Bezoardica Laudana, & ultra
Te dante, obscuris lumen adesse libris.
Ergò ut nonnihil est, tenebris perplexa docere,
Sed magis, è tenebris pandere verba suis;
Sic laudò meritò SALAM, qui abstrusa docèdo,
Conatur doctis utilis esse scholis.
Obscurata tamen quòd dextrè evolvis, & offers,
In lucem, ingenio Te magè laudo tuo.
Sit tibi, sit domui felix labor iste paternæ,
Inq; DEI laudem fertile cedat opus:
Hunc precor, ut facilis bene cœptum prosperet ausum,
Et tribuat rebus mollia fata tuis.

Lipsiâ transmittis.

Michael Christiernus
Haf. Danus.

III.

Delirent alii, ut delirant, AUREA, ut ipsis
Utq; ARGENTEA sit mox HYGIEIA sibi;
Et quî mox FEBRES, mox *intestina cruenta*,
Singulaq; horrêdæ spicula mortis agãt.
Vix ea sunt, mala mens, nec talia, qualia vendis,
Impostura magis, vel mage stultitia est.
Te te, Tentzeli, longè mens sanior egit,
Dum tua, quæ scribis, sint tua, & absq; dolo.
Odi lusores istos; Te laudo tuumq;
Erga homines fidum pectus, & erga DEUM.
Perge modò, ut pergis: DOCTORUM hæc maxima laus est.
Quæ norunt alios, posse docere viros.

Petrus Erasmi Holsatus
Med. Stud.

EXE-

EXEGESEOS Chymiatricæ.

PARS PRIMA.

DE LIQVORIBVS.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

QVicquid sit, quod hisce pagellis in me tractandum suscepi, equidem ἀμεθόδως καὶ ἀτάκτως illud exequi, cum impense illud placeat:

Ordine fac doceas, & dexter habebere Doctor.

Ordine fac discas, & benè doctus eris.

tinuum planè adducere non potui.

Quamvis verò ordo ille maximè idoneus mihi visus fuerit, qui ex Operum Chymicorum partitione maximè congrua, & singulis Chymiæ speciebus, (è quarum singulis classibus puta & hic aliquid in medium proferendum) adæquata fuerit erutus; adeoq; divisio Operum seu specierum nostrarum sub disparatorum & Comparatorum serie titulorq; (hæc etiam Magisteria,

illa Separata vocari possunt) omninò instituenda videatur. Omnibus enim subductis rationibus nulla pragmatum Chymicorum Partitio amplectenda magis, quàm quâ prædicta pragmata vel in DISPARATA, vel in COMPARATA, seu Magisteria primariò dispectantur. Quascunq; enim tota Chymia sub se continet Species, sive simplices sive Compositas, sive Magisteriorum sive Extractorum, sive Elixirium, sive Chlyssorum censu recensendas; & vel elaborationis vel exaltationis, quibus omne opus Chymicum primùm perficitur, beneficio productas; omnes illas duo illa summa capita rectissimè comprehendunt, inq; se coarctant, διχοτομία non inconcinna. Verùm enim verò quoniam in hoc libello accuratam Methodum observare propterea non possum, quòd, ut justam molem commentariolus hic assequatur, non solùm ea consignare quæ in præmissis SALÆ libris tacta, inq; certas classes Disparatorum & Comparatorum eorundemq; simplicium & Compositorum, ordinanda facile fuissent, sed sæpe διεξόδως, ferè Ambubajarum modo, ad alia genere & materia quidem convenientia, Specie & forma tamen plurimùm diversa dilabi, & sic fasceatim q. construere, non quæ secundum operationum essentialem convenientiam cohærent; sed tantùm ex consinitate materiæ, vel interdum

facieto-

facietenus duntaxat similitudinem præ se ferunt, oporteat; Accedit quòd, cum in priore plus nimis deproperata editione, Superficiaria illa partitione in Liquida, mollia, dura, contenti fuerimus, jam demum totam titulorum seriem permutare, adeoq; singula transscribere, ordinariorum laborum cumulus prohibuerit. Ideoq; ut ut divisio illa suâ naturâ sese habeat, præsertim in acutorum Logicorum oculis, ut ne tamen planè ἀτέχνως progrediamur, vel laborem humeris nostris imparem subeamus, vel denig; subtilitatem quandam affectando, manifestam confusionem incidamus, ob hanc causam, inquam, ordinem, quò Species quasdam sub liquidis, quasdam sub mollibus, quasdam sub duris tractemus, quamvis quodammodo rudem retinuimus. DEUS ter. opt. max. qui solus omnia in omnibus animos nostros cælesti modestiâ faciat temperatos nosq; aliàs inutiles & malos, immensæ atq; ineffabili suo Spiritu compleat, suâq; mortalibus ignota & admirabili Sapientia ditet & regat, ut quantum loci; temporis & argumenti captus fert, ipsi grata dicere liceat, proximoq; non inutilia.

SECTIO I.

De

SPIRITIBVS

SULPHUR COELESTE SEU SPIRITUS VINI

VEra illa sententia Theophrasti εἰς ὑπερβολὴν in Philosophia & Medicina δόξα, omninò est, lib. 1. de Origene morb. ex tribus primis substantiis; cui & Fernelius Neotericorũ Phil. & Medicorum facilè princeps lib. 4. cap. 3. physiol. haut obscurè annuit: In rerum omnium analysi sic se habere: *quidquid reperiatur, quod uratur aut ardeat, sulphur esse; quicquid, quod evolet, aut in fumum abeat, Mercurium; demum quodcunq; fixum ac stabile maneat, sal appellandum. Ea enim omnium Neotericorum tria illa principia asserverantium mens est unanimis, aut, nisi ἀσύματα loqui velint, esse potius debet, ut non tria illa corpora hoc nomine vulgariter venire solita; Illa enim ex omnibus eniti nemo potest; sed quicquid in resolutione Chymica iis analogiâ quadam respondeat, licet in aliis atq; aliis disparem subsistendi modum servet, principiorum illorum nomine dignentur.*

m. pag. 147.

Hinc Sal, Sulphur & Mercurium, cum ita i-tel-

ntellecta ultima sint, in quæ permanentibus re- Principia Chymicæ.
cum ad Medicinam destinatarum astris & scientiis singula naturalia resolvantur, tàm vera Chymiæ principia habeo, quàm vera, omnium suffragio, illa duo physicæ sunt: Materia & forma, de privatione nemini litem moveo; Principia physicæ & Medicinæ. quàm vera item Medicinæ quatuor illa: Ignis, aër, aqua, terra, vel calidum, frigidum, humidum, siccum; ex quorum puta legitima inter se κρώσει & temperatura partes similares & dissimilares gignuntur; imò ratione quorum sub humoribus mixtorum pars quævis vel benè vel malè habeat ad agendum ut affirmat Galenus 1. de Element. cap. 1. lib. de Artis constit. cap. 4. de morb. diff. cap. 5. &c. Naturalis enim Philosophus objectum suum contemplatur solummodo, quatenus naturale motus & quietis subjectum, ad naturã corporis naturalis, in quaeum naturale est, secundum materiam & formam constituentia principia; Medicus illud considerat, quatenus ad sanitatem conservandam & recipiendam aptum natum est, secundum principia, ad quorum conditionem sanitas vel constituitur & conservatur, vel destruitur. Chymicus porrò alium considerandi modum adhibet: quatenus scilicet resolutionis & coagulationis subjectum est, plurimis ad medicinam necessariis facultatibus, ad manifestationem

sui artificiosâ elaboratione & exaltatione opus habentibus præditum. Et hoc respectu nisi tria principia Chymica præsupponantur, atq; adeò illa nominis sui triumphum mereantur, non magis artifex perficeret, quàm Polyphœmus occæcatus stellas numerare; quàm Icarus sine pennis volare. Omnis enim Medicina Chymicè elaborata ab Artifice aliter conspici non satagit, quàm sub trium principiorum illorum hypostasi tanquam proprio suo vexillo. Dico quod elaborata haud aliter conspiciatur. Non enim dixerim cum Paracelso, Severino, Petreo & aliis: Principia illa actu semper inesse rebus, cum ad elaborationem Chymicam adsumuntur, sed, quia sub propria non subsistant forma, à qua propria & peculiaris dimanet ἐνέργεια, destinatâ solùm sunt in misto naturali gigni, quando artem experiuntur.

Chymica principia quo usq; vera.

His ideoq; præmissis cum in vini viribus indagandis adeoq; ἀναλύσεις Chymica manifestandis, ulterius absq; totali cum corporis, tùm astri ipsius eversione pervenire non licet, quàm ad Spiritum & essentiam quandam ardentem, deinde ad aqueam, & terream deniq; materiam, sicut hæc ultima artis consvetudine, Mercurius & Sal analogicè appellantur; ita Spiritum ardentem illum meritò Sulphur indigitamus; cũ adjectione verò Sulphur cœleste, modificatè:

Spiritus Vini qua ratione dicatur Sulphur cœleste.

quòd

quòd vel aliis liquoribus puritate & subtilitate, (vel inde duntaxat æstimanda, quod ex ejus incendio nihil quicquam fuliginis prodeat) dissimilimum in operationibus Chymicis nunquam non Alembicum, analogiâ haud obscurâ cœlum referentem petat; vel quòd rite elaboratum omnia, metalla etiam ac lapides, ab impuro puncti quaternarii coagulationis vinculo naturaliter liberet; adeoq; cœli instar omnium Astrorum seu Specierum impressiones, velut cera recipiat; in Sphæra ignea, igneam vim edat, in Sphæra aëris, aëream & sic in reliquis. Qua ratione aliàs Raymundus Lullius Aquam cœlicam vocat, quâ centum quadraginta trium specierum selectissimarum essentias evocavit; Et Quercetanus menstruum cœleste, Sulphur Bezoardicum vegetabile, quo pluribus (uno enim is haud contentus est dissolvente) vires & essentias extraxit. Hoc idem Sulphur vini cœleste eodem sensu alii, teste Eionymo, cœlum, vel elavem philosophorum; alii cœlum medicum; corpus æthereum, ex igne & Aqua constans appellarunt.

Varix Spiritus Vini appellationes.

Angelus Sala, cujus superiora opuscula explicanda potissimum hoc in loco sumsimus, prout in rebus & nominibus inveniendis ingenii est sagacissimi, idem hoc, non aliud quid, in descriptione DIASOLIS sui, Sulphuris cœlestis, vel

Explicatio menstrui in descript. Diasolis.

vel Balsami volatilis à liquore catholico, specifico Cardiaco &c. nomine nobilitavit.

Sulphur hoc, si simplex quæsieris, tale est:

Sulphur seu Spiritus Vini simplex.

℞. Vini generosi q. v.

Digere per 14. dies in Fimo, vel ejus vicario, postea per phiolam destilla, idemq; destillatum aliquoties per eandem phiolam rectifica, donec ad summam subtilitatem pervenerit.

Hujus Spiritus libras duas misce cum recentis vini ejusdem libris sex, & per phiolam denuò eandem librarum duarum quantitatem destillando prolice. Hunc eundem iterum cum recenti vino homogeneo in prædicta quantitate, & destilla, idq; toties, septies scilicet, vel pluries, donec Alcoolis vini fortissimi libras duas sortiaris. Reliquum ad residuos vinosiores spiritus inde destillandos reservato.

Hic ipse Spiritus, si rectè fueris operatus, tam fugax & tenuis erit, ut ne bibi quidem, ne inter labra & calicem dissipat, nec guttatim è manu destillando, ne amittatur, terram attingere possit. Ideoq; in vase probè clauso asservetur.

Sulphur seu Spiritus Vini cũ adjectione.

Cum adjectione sequenti optimum etiam, & cum hoc modo inter aquam & Spiritum facilius divortium fiat, in majori copia destillatur; imo etiam pellucidum magis.

℞. Vi-

℞. Vini ardentis ex fecibus vini optimi libras xij.

Tartari crudi albiſſ. mundificati & pulverati uncias ſex.

Inde in cucurbitam majorem (Germanis, Eine Herrnkolben) *vel quod melius in phiolam mejoris capacitatis; Superimpoſito Alembico magno benè loricato, cum Recipiente itemidem ſpacioſo* (Eine halbe Vorlage) *Deſtilla per labrum ahenum, ut ahenum ſervaturâ lignorum ad dimidiam Spithamam adimpletum, & ſerratura madefacta mediocriter compreſſa ℥ ſit. Super hanc collocando cucurbitam, & circumcirca adhuc ſerraturam, ut vinum vix unum aut alterum digitum latum ſuperemineat adſpergendo, affundendo ℥ aquam, ut nec vas natando titubet, nec in ſerratura prorſus diſcontinuata nimis molliter cubet, deſtilla lentiſſimo igne (ut guttæ quartũ nõ præproperent pulſum) donec non amplius ſtriæ in Alembico, ſed guttæ potius hinc inde adhærere incipiant. Tum etiam Spiritus omnis prodiit & phlegma ſtillare incipit. Quod plerunq; ℥ fieri notabis, poſtquam quatuor circiter menſuras prolicitaveris. Sin ſeorſim excipiendo, Spiritum vini habebis ad multos uſus ſatis perfectum.*

Quando tamẽ ſubtiliorem exoptas, ſupra deſtillatum eodem modo per eadem vaſa benè tamẽ

mundi-

mundificata, iteratò destilla, addendo ad singulas libras duas Spiritus vini, singulas uncias Tartari albi crudi pulverisati. Et Postquam mensuræ tertia vice sine adjectione Tartari duæ vel circiter destillaverint, remoto priori excipulo sæpius periculum facito, num adhuc purus putus Spiritus fluat, nec ne, (idq; comburendo Spiritum in cochleari quodam; vel instillando oleum, prout nosti.)

Quando enim phlegma simul cadit, seorsim excipe, & per B. rectificando Spiritum utrinq; ad usus diligenti cum custodia reserva.

Hoc modo tamē ob tardiorem proventum ardentior evadit.

Vel eundem Vini Spiritum hucusq; s. a. præparatum adhuc duplicatâ chartâ emporeticâ cum panno spissiori in summo cucurbitæ, vel etiam spongiâ oleo svavi irrigatâ, interpositis, eodem modo destilla, non tamen ad absolutam siccitatem ne heterogenea misceantur; & Spiritus vini permeat purissimus, propiusq; ad quintam essentiam accedit.

Nota surgentium Spirituū;

Reliquam portionem per se adhuc imponere, & per chartam iterum rectificare poteris, quamdiu Spiritus suo signo prodire agnoscis. Quò enim spissioribus striis Alembicus refertus, eò inberior semper Spirituum evaporatio, dum prosus desinunt, nec spiritus amplius ascendunt, Tartarum in fundo reliquum ad spiritū, vel Sal Tartari conficiendum non inutilem reservabi

Oleum

Oleum quod lentâ hâc destillatione peractâ, guttis quibusdam innatare videris; quamvis vina in hoc valdè inter se invicem discrepent, vera vini essentia, singulari genio humanum genium exporrigens æstimetur. Oleum Vini.

Prædictus Spiritus si quorundam sententiâ in secunda, tertiâve destillatione cum Cohobio, super eundem Tartarum ad viriditatem prius fusum, & aliquandiu retrò fornacem digestum, donec instar sanguinis rubeus evadat, rectificatur, & in fine urgentiori ignis flamma, Spiritus Vini Tartarisatus, *aliquibus, quod dicente Quercetano omnibus veris philosophis ad unguem cognitus,* Aqua Philosophica *appellatus dextrè habebitur. Et idem ille in Spagyrica cochlea Hermeticè conclusus, & circulo actus è mero fiet balsamicus, è fragrante fragrantior, & è cristallino carbunculans, haud secus ac Cor sanguinem Epatis continente pulsuum circulo in auram vitæ Balsamicam, vividamq; Spirituum vitalium sedem elaborat.* Spiritus Vini Tartarisatus.

Hoc itaq; sanguinis in Vino mysterium! Ad quod penitiùs considerandum paradoxum ἄδοξον non est, sed omnino ἔνδοξον: Neminem unquàm à condito mundo usq; extitisse, qui abhorruerit ab hac Essentia meracia, cum aliàs abstemiorum, Casei, Brassicæ, Carnis, Rosarum, Cydoniorum, pomorum, (vicinia quendam alit,

qui

qui nec vinum nec cerevisiam, à quibus tamen per se minimè abhorret, ob naturale odium in vitrum, è vitreis poculis nunquam, aut non impunè bibit) magnus numerus.

Hujus essentiæ guttæ tres vel quatuor tantùm reficient, calidumq; nativum quasi in eclampsin evocabunt, quantum vix vulgaris integrum cochlearium.

Spiritus ipsius (est enim medicamentum quasi generale, ut cujusq; propriæ naturæ studeat, & cum morbo præsente pugnet) inprimis ad Tincturas & Extracta omnium purgantium in genere, Radicum nempè, herbarum, seminum & Florum elicienda, ad conservandas Mettallorum, vegetabilium & animalium facultates καὶ τὰ πεψεῖα usus longè præstantissimus. Sic si purgantia, quorum plurima sepsis meliora reddit, immaceres, purgantes Spiritus facies, inter quos & ille Rulandi aureus est; si stomachica stomachicos; si Cardiaca, cardiacos, si carminantia carminantes &c.

Syruporum nova ratio.

Conquesti hactenus multi sunt & merito de Saccharo succis conservandis, aliisq; in tanta copia inutiliter destinata. Affunde illis Spiritum Vini Malvatici, demtô serô, cum Syrupali illo post destillationem restitante sedimento, & melius certè rerum cum perennitati, tum salubritati studebis. Quod ipsum etiam obtinere est: si Vi-

si Vinum Malvaticum materiis auxiliorum superfusum destilles, Spiritumq; rebus filtro trajectis inq; Syrupi consistentiam redactis misceas.

In Therapeia arcanum est ad plurimos affectus, inprimis ex seminibus impuritatum ad fixam (salis fixi) coagulationem vel propriâ scientiâ, vel errore externo productis; aut ubi Sal fixum ex deficiente illa Coctionis (cujus authores Spiritus Mechanici similitudinis appetentes omnia quasi Spirituasciere faciunt) πνεύματος nimis abundârit, vel deniq; ubi Spiritus ventriculi, & reliquorum viscerum mechanici frigidis qualitatibus seu tincturis infirmari, vel quo minus solenniter purum ab impuro secernant, ut loquuntur transplantari incipiunt; velut in obstructionibus viscerum contumaciss imis, quibus sæpè Spiritus vitæ adeò ab actionibus suis impeditur, ut & pthysis (licet vulgariter practicantes filum Curationis hujus aliò prorsus trahant) aliaq; immedicabilia mala succrescant; in Tartaro hypochondriorum, Scorbuto, Asthmate, Cachexia syncope & aliis. Usq; Spiritus Vini.

Qui usioseos Vini præbium cum croci essentia dilutum exhibet morbosâ vigilia affectis, somnum conciliabit verè medicum; puta ex quo expergefactus membrorum gratissimâm sentiat restaurationem. Et hoc est quod

pulcrè

pulcrè quidam, nec indoctè : Gemachte Schläfe der krancken sollen entstehen auß Balsamischem Weinig süssem Daw / vnnd in muntere Kräffte außgehen.

Imò ausim affirmare: nullam medicinam, quã ab initius usq; è simplicibꝰ inventã jam tum quoq; in usu habemus, tantæ nobilitatis, usus & efficaciæ, quaq; sine Medici Apollini & Gratiis minus sacrificentur, esse, quàm Spiritum Vini ritè destillatum, dummodò ad usum rectiùs conferatur. Tutela sanorum & fulcrum languentium! κακῶν καὶ γήρας ἄλκαρ! Hunc qui vel ignorat aut prævaricatione quãdam vilipendit, præclarissimorum arcanorum, imò ipsiusmet Auri potabilis, prout à plurimis pro summè confortante Medicina haud fucatè venditur, nunquam participem futurum nihil est, quod me detinet affirmare. Hic ipse est, qui summè exaltatus sub nomine Roris Jovis Amphibii vegetabilis *ad admirandum illud Biolichinum parandum confert. Est etiam, quantum de re nunquam aliàs auditâ conjicere est, cujus beneficio* Organum *illud* Musicum *in Anglia, cœlo sereno ad solis jubar conversum svavissimam harmoniam, nullô digitulò tactum, edens regitur & perficitur. Est deniq;, cujus meritô, quod audio,* Perpetuum mobile *(cujus motus machina exemplaris licet minoris*

Aurum potabile summè cõfortat

Rosjovis Amphibii.

Organũ Musicũ Anglicũ

Perpetuũ mobile.

, vul-

vulgò admirationis velut res trita & omnibus conspicua passim à me visa) ex Anglia Cæsari missum, sempiternos syderum motus, temporumq; leges & vicissitudines &c. ad momenta & accuratè repræsentat.

Ejus etiam analogicâ naturâ radicali maturantur, vegescunt, & præcipuos fructus edunt fructus salubres omnes & herbæ omnes odoremq; ejus quadamtenus demonstrant. Proinde in harum injectarum intimas partes is se induit facilimè, & meliores vires ilicò, velut ignis ignem prolectat, & in se traducit, nec invitâ rerum Minervâ, nisi crassiori aliquo repagulo, vel limo, vel ligno, vel alio externo aliquo detineantur.

Taceo plura alia Artis & Naturæ non minus utilia, quam rara & admiranda opera, quibus annumeranda meritò etiam; Craseocriterium in Italia conspiciendum; & Lampas absq; ullo aëris impetu aërem ventumq; mirè projiciens, quæ singula ope Spiritus Vini ex absconditorum Operum scena à sagaci studioso produci certò possunt. Cæterum quæ curiosè potius, quàm utiliter Spiritum Vini præparandi artificia, absq; igne, modo beneficio pellentis frigoris, modo aquæ frigidissimæ, modô etiam argenti vivi; ea non tàm facienda quàm contemplanda cuivis hoc in loco relinquo.

Instrumentum ad differentias temperamentorum.

Lampas ventum projiciens.

Unicum tamen adhuc movendum duxi: quod ad Spiritum hunc faciendum nihil compendiosius, quàm vasorum fabrica. Tale ergò, ut in promtu semper habeas, quod duplici orificio, inferiori & anteriori, rite factis pro Recipiente adhibeatur; vel quod depressioris phiolæ vel Cucurbitæ formâ cum Alembico duplici rostrato destillationi inserviat (a) vel denique quod tricollatum inter utrumq; rostrum scilicet phiolæ & Recipientis interponatur, ubi ventris tubulus phlegmatis deorsum, cauda Spiritus sursum porroq; duces existant (b) nulli labori parcendum suadeo.

(a) *Usus duplicis Alembici.*

(b) *Am-*

(b) *Ampulla trium fistularum pro Compendiosa Spiritus Vini destillatione.*

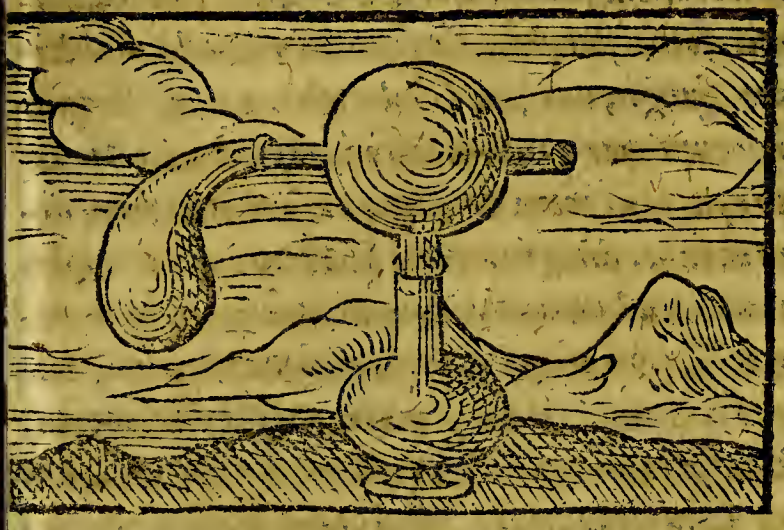

De admirandis Spiritus Vini facultatibus Consule Levinum Lemnium, Euonymum Gesneri, Coronam Medicinal. Fioaravanti, Andream Libavium Johan. Liebaut de philosoph. Chymica & Medullam destillatoriam Conradi Rhunr. &c.

SPIRITUS & QVINTA ESsentia Sambuci & Ebuli.

Magnus mehercle Sambuco & Ebulo honor in re medica debetur, & longe major quam secundum antiquitatum authores quosdam in templis ipsis erat olim & religione. In hoc Superstitio impie credentibus mire impouebat; Nobis autem usus dictitat & Experientia, virtutes hisce inesse uberrimas, & plurimis aliis vitæ re-

mediis longè præstantiores vereq; admirandæ. Quas si stylo ad unguem persequi vellem, quantæ nimirum in semine, quantæ & quales in Radicibus, foliis, floribus, corticibus, medulla, fructibus, fungis, caulibus, & locustis, adeoq; singulis ipsorum partibus, debito tempore collectis & præparatis, intra & extra corpus hactenus deprehensæ, integrum sanè libellum facilè implerem. Nulla enim Medicamentorum insigne genus est (veluti purgantium, vomitivorum, Digestivorum, Diureticorum, Diaphoreticorum, Confortantium, lithontriborum, Specificorum & Consolidantium, adeò quod mirum uni rei tàm varia inesse auxilia) ad quam non operam suam, magno, si id prudenter fiat, ægrotantium bono, utiliter conferat.

Et hujus admirabilis præstantiæ argumentum hauc obscurum est: quòd Quintæ illius Essentiæ æthereæ, in qua omnium mistorum vires præcipuæ, totaq; natura essentialis posita, complexu suo vix minorem, ignobiliorem ve radium secundum Vinum & Triticum obtineat, quam quidvis aliud in tota crescentium familia. Unde etiam laudum illarum prædicatione non indignum arbitror esse, quæ alias Quintæ Essentiæ meraciæ materiæ Vino scilicet, magnificè accommodantur: Quòd nempe in se conclusam habeat naturam proportione elementis

stella-

stellarum respondentem; *cujus virtute Spiritus ipsius æque, quam Spiritus vini à suo corpore tractus & separatus, potestatem habeat extrahendi quosvis alios sibi familiares ab omnibus corporibus, tàm vegetabilium, quam mineralium & animalium per solam infusionem. Quæ vis enim in vino Quinta Essentia κατ' ἐξοχὴν. inq; Tritico & baccis Sambuti quas ob id Dioscorides οἰνωδας scribit esse, abundè lateat, & à nullare alia tàm facile & absq; vehiculis separari possit; Quam ob facilitatem philosophi etiam Vinum hactenus prætulerunt, non quod ipsius Quinta essentia melior & præstantior sit, quam de quovis alio corpore; Omnibus tamen universalis est illa cœlestis virtus, nec nisi propter diversitatem subjecti diversa, neq; diutius, quàm in eo fuerit; libera verò omninò suam ad unitatem redit. Id quod unum ex arcanis occultioribus Naturæ est, per quod ad altiora pervenerunt philosophi. Hanc ob causam doctrinam de Quinta Essentia suprà attactam, exemplo Q. E. Sambuci ampliare maximè volui. Hic ergo Spiritus ipsius, & inde Quintæ Essentiæ operi ipsi conformis apparatus est:*

℞. Baccarum Sambuci succulentarum q. s.

Stent in loco frigido in vase ligneo clauso, ob feliciorem Spirituum Spiritibus jam in actu existentibus in suam materiam reflexis, eductionē

& augmentationem; donec incipiant fermentare, & quod intra octiduum fere perficitur, recluso corpore odor Quinteſſentialis actuoſior organum olfactus quodammodo moveat. Tum per Veſicam ſ. a. deſtilla, & ſtriare quando ceſſat, iterum atq; iterum rectifica. Ex hoc ſpiritu Eſſentia illa paratur hoc modo: Recondatur ille in duplici vaſe ad tertiam partem pleno, in Balneo Maris, debito igne moderatum, inq; continuis rotationis motibus ibi permittatur, donec Rotæ circulo finito, vapores aſcendere & deſcendere quieſcant & Spiritus nullis vaporibus amplius galeam impleant, ſed in fundo maneant mirum in modum clari & odori.

Uſus utriusq; ſimilis eſt cum illis è vino paratis. Phædro *tamen peculiariter Spiritum ad mala uterina magnifacit. Nec deſunt etiam qui contra Nephritidem, inprimis cum aliorum lithontriborum virtutibus ſtipatum valdè comprobant.*

Clyſſus Sambuci ſudoriferus.

Ad Clyſſum ſudoriferum *parandum, meo judicio, faceret, ſi Aqua è floribus in ſpiritum redacta, omiſſo phlegmate, cum Spiritu baccarum miſceretur, atq; ſimul ſuper ſuccum, ſale Foliorū priq; conditum, debita digeſtione coadunarentur. Uſus tamen ejusdem hic unicè dominetur.*

SPIRITUS ET QUINTA Eſſentia Ceraſorum.

Demon-

Demonſtrandi favoris cauſa in Quintam illam Eſſentiam addere etiam libuit Spiritum & Quintam eſſentiam è Ceraſis quæ deſtillantur. Non quod non in omnibus Quintam E. reperire liceat. Impensè enim placet, quod Paracelſus de Q. E. dictitat: Intelligendum *eſt, inquit, in omnibus Quintæ. E. parvam ineſſe quantitatem, ut in ligno, herbis, lapidibus, aliisq; ſimilibus. Et: Quintam Eſſ. eſſe tantùm Naturâ, vires virtutes & Medicinam, quæ rebus inſunt, ut in ſuis domiciliis præter extraneã incorporationem: eſſe etiam colores, vitã, proprietatesq; rerum; quæq; curat ſanat ac tingit corpus totum, ut ſal cibum aliquem optimè condit. Et Dorneus in Artificio ſupernaturali cap. 2. Univerſalis eſt omnibus, atq; æqualis illa cœleſtis virtus &c. Sed quod in hujusmodi creſcentibus Quinta eſſentia ad magnæ illius Eſſentiæ meraciæ ſcilicet, naturam & gradum quàm proximè accedat, adeoque ſecundum gradus operationum, quos ex inſita ſubjecti proprietate habet, excellentior ſit multis aliis. Notandum enim eſt: Quintas Eſſentias, prout in Medicinam veniunt ſcilicet non nudas ſed in elemento adhuc aliquo pro cujuslibet mixti natura prædominantes, ſimiles ubiq; vires non habere, ſed virtutum prædeſtinationis & diſpoſitionis nonnullas eſſe differentias. Idcoq; aliquando contra febres inſervit ut Opiatorum;*

aliquando contra Hyposarcam, ut Essentia Tartari Quinta; aliquando contra Epilepsiam ut Vitrioli; aliquando contra Apoplexiam ut Cerasorum, Rosmarini, de quibus ut & spiritibus ipsorum hoc in loco:

℞. *Cerasa dulcia nigra q.p. Succulenta eorundem materia, rejectis lapillis, inferatur in tinam, addendo o si placet, propter fermētationis accelerationem, partem aliquotam fæcum Vini vel cerevisiæ. Relinque ita ad aliquot septimānas, donec nempe reclusis per fermentationem vinculis spiritus olfactu deprehendatur.*

Tunc per vesicam leniter destilla & rectifica. Postea circulo tractari debet, donec exaltatio voto respondeat. Usus ejus inprimis commendabilis est contra Apoplexiam dos. cochl. s. m. & v. Cum Castorei essentia Epilepsiæ medetur & multis capitis affectibus.

SPIRITUS RORISMARINI.

℞. *Rorismarini cū floribꝰ absq; madore collectiū q.v. Contūde accuratè, inq; vase terreo vitreato vel querno benè impressa concludendo in cellam (adsperso pauxillo salis, quod tamen omitti etiam potest) per mensem unum aut alterum, donec fermentando vinum acidulum odore referat, repone. Acor enim fermentationis sufficientis nota. Postea ubi interea frigidi menses ingruerint.* ℞. *lib.*

℞. lib. vj. vel circiter, & destilla in B per Alembicum ad siccitatem ferè. Aquam destillatam denuo parti Rosmarini reliquæ superfundę & (aliquandiu invicem fermentata) ut prius, destilla. Idq; toties repetendum, donec omnem Rosmarinum fermentatum hoc modo per Alembicum transegeris, fecibq; tamẽ singula vice rejectis.

Tandem omnem aquam è Rosmarino extractam è cucurbita longi colli lento igne in B. rectifica, partem saltem duodecimam destillando, eamq; denuò, si minus spiritualis, rectifica.

Usus ejus prænobilis est in frigidis capitis affectibus in syncope & cordis imbecillitatibus. Ad uterum rectificandum fœcunditatemq; inducendam.

Eodem modo & salviæ Betonicæ & Rosarum flores spiritum utilissimum dabunt.

SPIRITUS PURGANS.

Quoniam Spiritus purgantis & Spiritus vitæ aurei Rulandi mentionẽ jam pridem fecimq; de utroq; & quæ ad finia, locus tractandi hic non incõgruus. Spiritq; autẽ non intelligo destillatos. Hos enim ad purgandum præparandi ratio multò rarior est, & difficilior. Atqui tamen injuriam fecerit arti, illam impossibilem prorsus qui dixerit. Plurima enim ejus generis esse, cùm suâ naturâ, tùm aliorum admixtione & præparatione, quam-

An in Aquis destillaris vis rena neæ, qualis inest herbis &c.

antequã fiat deſtillatio?

quamvis poſtea cum indeſtillatis pares vires non habeant, quis eſt qui penitus inficiatur; An non enim Flores perſici & pruni ſylveſtris aquas quando deſtillantur, leniter purgantes præſtant? Quid? quod Clariſſimus Beguinus: ſpiritum Vini cum Rhabarbaro & ſena digeſtum poſt per Alembicum deſtillatum, robuſtiſſimum quemq; ad purgandum ſollicitare? Credo equidem Libavio ex Eſula ſucculenta, Elleboro recenti, corticibus Sambuci & Ebulo, quando aquas valde purgantes ritè deſtillando futuras affirmat. Eunonymo & Quercetano; dum hic Aquæ purgantis, ſimplicis & compoſitæ ex pluribus alias, quoq; receptis purgantibus; ille Aquæ Roſaceæ purgantis meminit. Unus tamen Fernelius inſtar omnium mihi eſt lib. 2. de abd. cap. 18.

Quæ ex herbis, inquit, aut aliis purgantibus aqua vaporario elicitur, purgandi vim etiamnum retinet. *Confuſæ ergo illæ objectiones ſunt, & nihili:* Liquorem deſtillatum tenuitate potius urinalem fieri; & quia ſimilitudo mutua medicamenti ad humorem, *vi ignis nempe violatis partibus ſolvatur purgatricem vini ceſſare. Neq; enim quæ purgant, quod purgant, qualitatibus debent; nec urinalia ſemper tenuiora cathartiſis, nec quælibet deſtillata tenuiora quibuslibet*

Cathar-

Cathartici. Et multorum vires, *inquit Fernelius d. l.* eousq; penetrârunt, ut non solùm in Spiritu, & in tenui substantia firmius inhæresçunt, permaneantq; abeunte totius formâ, illiusq; temperamento dissoluto. *Ideoq; ad Aquas seu Spiritus purgantes destillandos non tam Naturæ potentia, quam artis, elevatoriumq; adminiculorum scientia plures deficit. Ut enim Natura mirè partita est suas vices & operas, in iis, quæ condidit; Ita & variis enchiremathibus instructum artificem postulat, quô ad elargiendas illas satis concilietur.*

Sed hoc in loco saltem Spiritus purgantium volumus, qui per infusionem purgantium vires hauserunt.

SPIRITUS PURGANS.

℞. Spec. Diacarth. rec. dispensat. unc. iij.
Spiritus Vini q. s.

Digere aliquandiu, postea per chartam filtra, & si opus est, ad puriorem substantiam, novâ circulationis operâ fiat Spiritus Cathartic-eus.

SPIRITUS PURGANS alter.

Accipito Scammonii p. iiij.
Succi Cydoniorum p. ij.

Mi-

Mixta probè ponito in locum calidum, & moveto quotidie, donec mediocriter induretur massa: Deinde formato pastillos, eosq; quantum satis est, exiccato. His superfunde Spiritum Vini Malvatici q. s. stentq; aliquandiu ad digerendum. Et consummatâ Digestionis operâ, Spiritus fiet solutivus, lucidus, & egregiæ virtutis. Solutivũ lucidũ. Scammonium enim hoc modo diu nutritum & correctum Meraciâ illa usiosi, neq; stomachi vires infirmat, nec cum fastidio irritat; verùm analogia Meruciæ stomachum nutrit, & quæ subest, salsilagine cicuratâ vellicat excretionem. *Ad annum etiam aut circiter servavi Scammonium, cum superne cumulabantur rubræ Olei guttæ instar picis liquidæ, aut Olei succini crassioris, & vulgaris illa veneni contumacia faceßit, ut vel minimum cochleare Catharsi auxiliaretur absq; tormi-*

Dosis Scãmonii ritè præparati.

nibus. Dosis tamen ubiq; esto, pro Scammonii ingrediẽtis mole, quod ita præparatum absq; formidine exhiberem in robustis ad grana xx. usq;, vel ad scrupulum integrum. Vis enim Cathartica nimis ferociens aliàs, æquè in Scammonio, quàm aliis purgantibus Spiritu Vini valdè infringitur; utq; is Hypercatharseos, & medicamentorum enormiter purgantium veluti antidotum est, & sræenum tutißimum; Ita vix aliud vehiculum commodius excogitari potest

pro

pro Scammonio, Colocynthide, & id genus aliis, in corpus humanum tutò jucundèq; perducendis; præsertim cum hoc in Spiritu ex abundanti Scammonii præparatio obtineatur, omnibus aliis longè anteferenda.

Exhibeatur enim illud cum oleo Anisi & Vitrioli tritum & mixtum, ut & Neotericis quibusdam impensè placet. Solvatur etiam prius cum Aqua Rosarum & coaguletur, idq; iterum atq; iterum, antequam Spiritui Vini subjiciatur, prout aureum Darioti Gazophylacium *commendat; Vel deniq; usitatè correctum quoquo modo exhibeatur; Dixerim tamen: ex parte viscositate scammonii veluti picea remanente; nec non accedente Olei Anisi suffumigatoriâ qualitate, tormina, aliaq; vulgare Diagridium consequi sveta nihilminus feriatura; Ex parte Aqua Rosarum non sufficienter solutionis munus obeunte jacturam rerum & temporis sequuturam; Ex parte deniq; multum de substantia & viribus Scammonii periturum.*

Præparatio illa Scāmonii philosophica.

Ipiensis de quibusdam Scāmonii præparationibus.

SPIRITUS PURGANS tertius.

℞. Electuar. de succo Rosar. uncias ij.
De psyllio unc. j. ß.
Diaphænici unc. j.
Elescophi drachm. vj.

Fol.

Fol. senæ elect.
Rad. polypodij mundat. ana unc. j.
Methoac. veræ drachm. vij.
Diagridii opt. drachm. iij.
Elaterii opt. drachm. j.
Sem. Malvæ drachm. ij.
Spec. diatrionsant. scrup. iiij.
Aromat. rosati drach. j.
Diarrhod. Abbat. scrup. ij.
Rosatæ novellæ scrup. j.

Stent infusa in alcoole infusionis Anisi lib. j. ß. & unc. ij. per triduum, bis quotidiè agitando: Colatura ritè facta servetur usui.

Dosis unc. ß. ad drachm. vj. vij. cum drachm. j. Syrupi viol. nisi per se satis placeat.

SPIRITUS VITÆ RULANDI.

Non unicum Rulando Spiritum Vitæ purgantem fuisse, quamvis omnes, quos legi Authores, in uno, diversimodè licet descripto, acquiescant, argumento est: Quia Cent. 2. cap. 96. expressè distinguit, Spiritum aureum vitæ, & spiritum rubeum vitæ; Quoniam inquit, hîc & alibi mentionem sæpenumero incidet, de spiritu aureo & rubeo vitæ, svasit res ipsa ut hic alterius vires commemorarem.

Effe-

Effectus etiam prorsus dissimiles & contrarii ad unum referri non patiuntur. Eadem enim Cent. & Curat. Spiritum vitæ aureum per solam alvum, in utroq; sexu, & in quavis ætate purgare adserit. Cent. verò decimâ Spiritus vitæ meminit per alvum & vomitum vacuantis.

Idem præterea Quercetanus pharmacopœæ p. 392. & 393. conceptis verbis testatur. Utitur, *inquit*, alio vomitivo, quod ab eo nominatur Spiritus aureus. *Et:* Spiritus item ejusdem aureus vomitivus purgativus &c.

Ita Johan. Werneri Belgicus Tractatulus, quem der Krancken Wyngart *inscriptum Lugduni Batavorum vidi; quo in de plerisq; Rulandi Medicinis, quantum, & quibus in morbis conferant, aliquoties exprimit: Spiritum vitæ ipsius medicinam esse ἄνω καὶ κάτω purgantem:* het welcke de materie weder nae de mont-salleyden/ het welcke met weinich moeyelicheit de verhouden vuylicheyt inisgaders de schoreuse humeuren von vnter/ ende boven heerlic sall afdryden *Imò, cum sermonem cum hoc ipso Enkefæ communicarem, ipsiusmet Rulandi clarissimo testimonio abundanter probavit. Spiritum vitæ & vomitivum esse, & ejusdem cum Aqua Terræ sanctæ originis. Pro certo ideoq; statuo:* RULANDUM,

quem-

quemadmodum & Aquam Benedictam variam modo ex Croco metallorum, modo ex calce, aut terra ſancta habuit; non unum duntaxat ſpiritum vitæ; ſed duos eiusdem nominis uſurpaſſe, ad quorum differentiam tamen alterum rubeum alterum aureum *nuncupârit.*

SPIRITUS VITÆ aureus.

℞. Trochiſc. Alhandali unc. ſ.
Spiritus vini Malvatici unc. x. vel xij.
Digere aliquandiu, poſtea decapulatam vel filtratam eſſentiam ad uſum probè ſerva.

Præterquam quod ad omnes effectus, quos ipſi Rulandus Cent. 2. c. 96. aſcribit, ſatis efficax eſt, in hydrope etiam, præſertim Anaſarca & vermiculatione præſtantiſſimum auxilium præſtat.

Eſtq; verè Spiritus vitæ aureus Rulandi, qui per ſolam alvum, in utroq; ſexu, & in quavis ætate abſq; omni periculo omnes humores viſcoſos, bilem utramq; pituitam, ichoras atq; flatus purgat, ſi tertio quoq; die manè ex hoc frigidè propinas à drach. ſ. uſq; ad unc. j. vel ad ſummum ſeſcunciam, donec ſolvatur, & avertatur morbus.

Nec quenquam offendat, quod non gratum habeat ſaporem, quem quis inde ſibi polliceatur;

Multa

Multa enim Rulandi medicamenta, & pleraq; fere purgantia palato valdè adversa, sed quid interest, dum eò ipsò etiam utilia? Laborantibus gratiæ, *inquit Hippocr. 6. Epid. s. 4.* ἀλλὰ μὴ μεγάλα βλάπτειν.

Bitter in dem Mund
Macht das Hertz gesund.

SPIRITUS VITÆ RUBEUS.

Spiritum vitæ rubeum Rulandi ab Aureo alium esse, & officio, & nomine discrepare, supra ipsiusmet Rulandi aperto testimonio abundè declaratum est. Qui ergò non diversa hujus à prædicto præparatio? Hæc verò quia nullibi, quod scio, neq; in Rulando, quippè qui optimis & maximè ἀξιομνημονεύτοις omissis, nomina adeoq; vix umbras rerum pluries, venditat, reperire est, divinationi magis, quàm definitioni locus datur, quid & sit, & quomodo ejus instituenda præparatio. Præterquam enim quod scripta Rulandi, plerumq; ubi res in Cardine est, δυσκαταμαθήτως ἔχει, cum tamen ἄφθονοι debeant esse μυστῶν θύραι, hoc non parum difficultatem eorundem & auget, & perplexiorem reddit, quòd vel sollicitantes ipsum non responso dignatus fuerit, vel hinc inde, rem licet eandem explicando, Prothei instar, mirè varium se præstiterit. Res ipsa, me tacente, loquitur in Croco

Metallorum ad Aquam Benedictam concinnandum, non loquitur, sed vociferatur verius in Aqua Antipodagrica ejus, in Aqua Ophthalmica, Terræ sanctæ, in oleo Heraclino, Linæleo, saccharo Bezoardico, spiritu pantanosagogo & pluribus aliis; adeò ut & nunc nec ii, qui ita apud ipsos Rulandos olim, ac si ex ipsis, ne dum alii certum habeant, quæ singula illa, & quomodo sub singulis arte singula.

Auguror ergò ex eo, quòd suprà luculento & clarissimo ipsiusmet Rulandi testimonio, Spiritꝰ *vitæ vomitivus, quem pro rubeo omninò habeo, quippe qui aureus est, solùm alvinum remedium prædicatur aliunde oriundus non sit, quàm è Terra sancta; illa ipsa verò Terra clarissimi Libavii adsertione, à Rulando patre & filio infallibiliter collecta, nihil aliud, quàm Antimonium sit & sit ustum, crematumve; & quod Operatio Spiritus ipsius Vomitivi nulli alio Rulandino hactenus cogniio remedio, excepto vino sublimato pantanosagogo, (quamvis in hoc spiritu Vini assumto pro ipso Vino, aliâve aquâ non sublimatâ dosis minor) conveniat* Spiritum prædictũ rubeum, *vel Aquam Benedictam esse, cum spiritu Vini, ubi ruber ratione ingredientis, vel cum Vino Malvatico spirituoso, ubi per se ruber (quippe varius Rulandus in liquoribus suis ad Aquam Benedictam adhibendis) concinnatam, vel Aquã*

Terræ

Terræ sanctæ ipsi proxime adfinem. Quamvis enim luculentior AQUÆ TERRÆ SANCTÆ *dosis sit, quam Aquæ Benedictæ, hoc tamen non à debiliore Basi, sed à copiosiori proficiscitur liquore, qui τὸ ὄχημα præstat. De Aqua ergò Benedicta adsignificabo paucca.*

AQUA BENEDICTA optima.

Ex libris colligere, quæ prodiderint authores, longè est periculosissimum. Rerum ipsarum cognitio vera è rebus ipsis est, adeoq; nō dulcis modò, ut Hippocrates ait, sed & verissima, ex opere quæ fluit oratio. In rem præsentem hoc deduce exemplo AQUÆ BENEDICTÆ *à Chymicis hactenus tantoperè elatæ & commendatæ, ut præ hâc Sacrificulorum illa παραδοξότερον sordeat prorsus. Quæ enim non varietas ejusdem quæso? Tanta mehercle, ut in judicanda ea nisi tè Oedipum præstes, oppidò deceptum te videas. Plurium descriptionum haud meminero hoc in loco, quàm quæ pluribus simul notæ.*

Talis primò illa est Quercetani, à quo Beguinus Sala & alii mutuarunt, quæ ex Antimonio & Nitro anaticè mixtis, calcinatis, & elotis cōficitur. Verùm equidē rudior illa est, & crudior, quā ut de meliori & magis cocta adinvenienda nō major ponēda opera. Neq; enim ex vero Creco Metallorum paratur, sed ex Hepate duntaxat Antimonii.

Ægregia illa Hartmanni Dicta ſuper Crollium & Beguinum aliam (quamvis non dixerim, eam ipſi Hartmanno uſu eſſe geminam; nam & alia atq; alia hinc inde ipſi aſcribitur) exhibent, & quæ prima facie nonnullam à ſuperieri differentiam præ ſe ferat: Nitro lento igne fluxo, & quoad ſine inflammatione ac detonatione Antimonium patiatur, reſrixo, pulvis Antimonii primò paulatim, continuè agitando, poſtea confertim miſcetur, & tum vel carbone vivo, vel ferreo candente ad detonandum accenditur; ſed quæ ſecundum parandi, utendiq; modum ejusdem cum illa farinæ, nec ullam vel ἀλλοιότητα vel ἀλλότητα inducit. Fluxi ſiquidē Nitri admixtio ſive detonationem anticipet, ſive minus, dummodo poſtea detonando ritè Nitrum fluat, adeoq; penitus Antimonium ſubeat, quid diſcriminis adferat?

Hartm. eadem opere hac Aqua Benedicta utitur, ut vix quatuor Mēſuræ quotannis ei ſufficiāt.

Sunt etiam qui in modum Extracti magis, quàm Magiſterii, Epar nempe Quercetani in Aqua fervente ebulliendo, donec Aqua colore, velut à Croco imbuatur, per chartam poſtea filtrando, & relinquendo donec rubedo probè ſubſideat, eluendo denig, & ſiccando Antimonium in Crocum pulcherrimum redigunt: & pro Aqua ſua Benedicta eligunt. Verum ut ut Crocus eo modo purior & excellentior evadit, non modò imbecillior redditur ille, & minori cum fœnore; pluri-

plurimum enim Antimonii vix modicum Croci prabet; sed & Crocus ille Rulandi minime est, Aquam illam Benedictam tot experimentis decantatam ingredi assvetus.

Ideoq; talem hic Crocum & Aquam inde Benedictam, omnibus hactenus enarratis præferimus, qualem ipsemet Rulandus rei medicæ causa toties, propriâ manu teste, fabricavit totq; præclaris encomiis nobilitavit: Qui ita se habet:

℞. Antimonii electi.
Salis Communis,
Salis Nitri ana p. æqv.

Minutissimè trita & mixta cum catino luto probè munito, foraminè tamen parvulo in medio superficiei, spiritum arsenicalium exhalandorum gratia, relictô in furnum anemium collocentur, igne follium adhibito, donec omnia sufficienter fluant, tamdiu hoc continuando, quamdiu fumus per foramen illud prorumpere non desinit. Quando verò desinit ignem probè, ad quadrantem horæ adauge, deinde exime, ubi vase infrigidato, Antimonium in fundo à salibus supereminentibus instar Reguli à scoriis sequestratum sese malleo aliquo detruncandum, atq; in pulverem terendum facilè dabit. Erit autem quando teritur, etiamsi ab initio præsertim, cum ignis moderamen excesserit, obscurè duntaxat rubeat, instar Cinabrii rubicundissimus & flo-

rentissimus. Modus eô utendi in Medicina varius est; Is verò qui sequitur usu receptissimus. ℞. Croci Metallorum prædicti à gr. j. ad gr. xij. xv. Vini Malvatici, vel etiam liquoris cujuscunq; convenientis, præsertim ubi Vomitivo cathartico velis ab unc. semis ad unc. ij. & amplius

Macerentur, vel etiam necessitate urgente ebulliant, & usui reserventur.

1. In doloribus capitis sæpè ab impuritatibus ventriculi illud lancinantibus cum Aqua Betonicæ, Bugloss, Borraginis

2. In Epilepsia cum Aqua Pœoniæ, florum Tiliæ, Ceraforum, Lavendulæ &c.

3. In pleuritide tàm notha, quàm exquisitâ aliaq; sanguinis coagulatione cum Aquâ Cardobenedicti, Mariæ, Pap. Rhœados &c.

4. In tussi inveterata, asthmate, peripneumonia, angina, in Aqua [illegible]nag, hyssopi, violarum.

5. In pleriisq; ventriculi affectibus cum Aqua Menthæ, Betonicæ, Absinthij.

6. In Melancholia Hypochondriaca.

7. In peste ab initio cum Aqua Cardobened.

8. In præservatione ab arthritide ejusq; speciebus omnibus cum Aqua serpilli &c.

9. Ejus.

9. *Ejus Croci cum Aqua quadam vel vino cocti vel macerati drachma ſ. vel. j. juri vel decocto mollientium admixta pro clyſterum uſu valde utilis.*

10. *Inſignis item uſus eſt Aqua Opthalmica inde confecta. Querc.*

11. *In vermibus cujuscunq; generis ſint, licet veneficio producti, de quo mirabilis hiſtoria, in promtu mihi.*

QVINTA ESSENTIA Laxativa.

Propter materiæ adſinitatem ſuperioribus annectere placuit, Spiritum vitæ purgantem compoſitum, *quem Fioravanta lib. 2. cap. 58. Coronæ Med. ſub titulo: Quintæ eſſentiæ laxativæ miris laudibus proſequitur:*

℞. Cinamomi, Ligni paradiſi.
Turbith. ana unc. j.
Aloëpatici.
Colocynth. ana unc. ij.
Caryophyll. Croci.
Moſchi orientalis ana drachm. j.
Julepi violacei lib. j.

Infundantur in Quintæ eſſentiæ vini libris duabus duodecim horas. Colatura arte facta ſervetur ad uſum. Doſis à drachm. ij, ad unc. ſ. in juſculo carnis, vel Syrupo conveniente.

Svaserim tamen antequam Colocynthiaca vel Aloëtica hauriantur, sive pyrethro sive Cinamomo linguam fatuam reddere.

SPIRITUS VINI RHODO saccharatus.

A plurimis hactenus desideratum fuit, præsertim in parandis aquis ex Spiritu Vini, Aquas vitæ vocant, quomodo saccharum parari posit, ut cuicunq; liquori mistum facile eò solvatur, & omnibus partibus exactè misceatur, neq; unquam subsideat; inventum scilicet tàm naturæ, quàm oculis & linguæ valdè gratum. Ideoq; varii variè illud tentare conati sunt; Alii enim uvis passis id efficere sperârunt, alii vasi recipienti Julep infuderunt, cui Spiritus Vini destillans misceretur; Beguinus ad Andreæ de Blauuen mentem Matthiolo in Epistola explicatam, saccharum aceto solvere nititur, postmodum cum spiritu Vini circulando à fecibus tincturam separare, iterumq; inspissare, quo saccharum seipso dulcius, & purius reddatur, & quemlibet liquorem flavo colore æqualiter sine subsidentia tingat. Quàm illi felici; hi facili (ob digestionis diuturnitatem, cæteris quidem paribus) successu, ipsi viderint.

Verùm cum ejus experientiam sæpius fecerim cujus scilicet ampullosorum quorundam apud

apud nos insolentia, ac si illud ἔκ τ ἀδυνάτων foret, causam præbuit; idq; solius filtrationis & mixtionis proportionatæ opera, ejus modum, exemplo Spiritus Vini, sacchari & Aquæ Rosarum, quæ aliàs æqualiter, & ut diaphana maneant, misceri vix possunt, in sequentibus expeditum dabo.

℞. Sacchari Candi albiss. pulv. lib. j.
Aquæ Rosarum odóratiss. lib. j.

Mixta stent in loco calido, & conquassentur aliquoties, ut saccharum melius liquefiat. Quo facto affunde lentè, Spiritus Vini non adeo recens rectificati lib. ij. Repetitâ filtrationis operâ per chartam leucophæam donec nimirum & sapor & consistentia placet, adjectoq; interea scrupulo j. vel altero Diaromatici Essentialis vel Alkermis nostratis fiat Elixir Rhodosacharatum insigne reconvalescentium & imbecillium restaurativum, sitisq; haud vulgare sedativum in quibusdam febribus, quippe quod & Aurum potabile Zapathæ, & mixturam Quinti essentialem Rosarum Fioravanti, ut ut magnificis exornata laudibus, longè superat.

Item processus in Rhodosacharitis ejusmodi compositis locum habet. v. gr. pro roborando stomacho è pulegio & Melissa recens siccatis tincturam Spiritu V. extrahas, digeras q;, & postea Essentia Pulegii stomachalis.

postea eâdem proportione confusa invicem coles. Sic puto variæ variis usibus dicatæ Essentiæ concinnandæ facile erunt. In simplici illo si Colorum varia delectamenta ipsi conciliaveris, idq; rebus vires nihil imminuentibus, veluti; pro viridi, exiccato petroselino, pro rubro, serico rubro, tinctura Cariophyllorum coronariorum, vel Santalo; pro citrino santalo cum Croco &c. oculis & palato valgè placebis.

SPIRITUS CITRINATUS vel Elixir Citri.

℞. *Cortic. Citri recent. ab albicante medulla benè mundatarum, minutimq; incisarũ lib. iij.*

Macerentur in Spiritus vini non rectificati lib. xij. postea destilla per vesicam cum refrigeratorio, donec prælectis omnibus phlegma prodire incipiat. Ex hoc spiritu cum pauxillo Croci tincto, mixtoq; cum Succi Citri purificati lib. j. ß. Elixir Citri parabis, elegans Cordiale & Antidotum contra pestem, & aëris contagia. Dosis cochl. j. singulâ aurorâ jejuno, nisi Epatis calidior intemperies, vel capitis imbecillitas prohibeant; Eo enim in casu, satiato ventriculo melius confert.

Diamoschũ pro Magnatis.

Cæterum si Diamoschum *ad Magnatum corda roboranda velis.*

℞. *Am-*

℈. Ambræ griſeæ. p. vj.
Moſchi odoratiſſimi Alexandrini. p. j.
Adde Sacchari albiſſimi aliquantulam. Tere
btiliſſimè in concha, ac poſtea cum Spiritu Ci-
i prædicto, miſcendo olei Vini guttam unam
g. alteram, diutius perge, donec totum quaſi
ulmentum fiat. Cum cucurbita ſigillo Her-
etis clauſa ſub terram vel B. M. per menſem
hiloſophicum reconde, donec totum ſibi undi-
uq. ſimile & rubicundum evadat: Poſtea ſer-
a ad uſum. Doſis ad piſi magnitudinem.

SPIRITUS ANTAPOPLECTICUS.

℞. Florum Lilij convallij Menſ. j.
Marcerentur cum vini opt. ℔ viij. in loco
igido octiduum circiter. Poſtea deſtillentur.
eſtillatum reſervetur donec Flores Tiliæ ad
anus perveniant. Illarum itidem Menſuram
immacera aliquandiu, & deſtilla quousq; Flo-
um Lavendula mediam menſ. nanciſcaris.
um enim non Lavendulæ flores adde tantum,
d & Florum pœoniæ unc. ſ.
Flor. Cheiri
Roriſmarini ana unc. j. ℈
Rad. pæoniæ
Zedoariæ.

Galan-

Galangæ
Zinziberis ana unc. ß.
Rosar. rubr.
Cortic. Citri
Visci querni
Nucis Musch.
Macis
Cinamomi
Garyophyllorum
Cubebar, ana unc. ſ.

Stent mixta aliquandiu ad faciendam digestionem; postmodum lentè destilla.

Usus in paroxysmo est apoplectico cochl. j. I. mò etiam extra paroxysmum prophylaxias causa singulis diebus ante & post Lunæ mutationes.

SPIRITUS CEPHALICUS.

℞. Florum Liliii convallii, M. ij.
Salviæ M. j.
Spiritus Juniperini vel etiam Cerasorum libr. iiij.

In sole digerantur dies quindenos circiter. Deinde exprimantur & colētur. Colato indatur

Conservæ Lavendulæ
Rorismar. ana unc. ij.
Sach. Candi in Aqua Lavend. soluti lib. j
Spec. Diambr.
Diamosch. an. ʒij.

Mixt.

Mixta macerentur per menſem. Tandem deſtillentur Chymicè. Uſus ejus inſignis eſt ad confortandam memoriam, avertendam Apoplexiam & Epilepſiam. Doſi cochl. j. aliquoties in hebdomade.

SPIRITUS STOMACHICUS.

℞. Radic. Zinzib. albi unc. iiij.
Nucis Muſchatæ.
Macis
Galangæ.
Zedoariæ.
Garyophyl.. ana unc. j
Groſſo modo contuſa macerentur aliquandiu in
Spiritus Vini poc. iij.
Poſtea lentiſſimè deſtillentur in Balneo, oſculis Alembici bene concluſis. Deniq; miſce concutiēdo
Syrupi de ſucco Cydonior. unc. x.
Santali rubri teſſulatim inciſi drach. ij.
Quieſcant aliquandiu, & hinc mediante filtrō chartaceō in aliud vas transferantur.

SPIRITUS CARDIACUS.

℞. Cinamomi electi unc. viij.
Fol. Roſ. rubr.
Cortic. Citri
Arantiorum ana unc. iiij.
Santali albi odoriferi unc. ij.
Ligni Aloës opt.

Sto-

Storacis Calamitæ
Caryophyll.
Macis ana unc. j.

Macerentur in Aquæ vitæ poculis tribus, postea blando calore destillentur. Tinge violis cæruleis, aut Syrupo Violaceo cæruleo. Dulcorentur Julapio ex saccharo simplici, Ultimè adde

Moschi Alexandr.
Ambræ griseæ ána scrup. ſ. & ad usum reconde.

SPIRITUS FLATUS DISCUTIENS.

℞. Seminum Anisi
Fœniculi
Carvi
Cumini ana unc. iiij.
Flor. Camomæl. Mij.

In Aquæ vitæ aliquandiu macerata destillentur in diplomate. Colore petroselini ex Manipulo j. ipsius exiccati imbutus denig; Julapio quog; dulcescat, & filtrô Chartaceô trajectus servetur.

SPIRITUS SATURNI ardens.

Neq; etiam è Vino, aut vegetabilibus tantùm, sed etiã ex omnibus metallis & mineralibus arte Chymicâ Spiritus frãgans elici potest. Exemplum esto de Saturno: ℞.

℞. Sacchari Saturni cum aceto ſtillatitio è Saturno calcinato ſeu Mimo ſ. a. extracti q. v.

Hoc purificetur per reiteratas ſolutiones & coagulationes & in frigido fiant cryſtalli. Hos pone in Retortam vitream lutô optimè munitam, cui adaptabis recipiens ſatis capax & clauſis jũcturis deſtilla. Exibit primò fumus albus, deinde oleum rubrum. Rectifica in B. M. & ſerva ad uſum. Cujus doſis gutt. ij. vel iij. in aquis appropriatis, in Peſte, Melancholia Hypochondriaca, febribus ardentibus, lue Venerea &c.

De hoc ſpiritu quidam exiſtimant, quôd ex aceto Vini, minimè verò è Saturno proliciatur, atq; adeò turpiter hallucinari plerosq; Chymicos, quibus Spiritum hunc Saturni Spiritum appellare ſolemne ſit. Rationem addunt: quòd quantitas Saturni, quæ mediante aceto in forma Salis præexiſtebat, in fundo vaſis poſt deſtillationem ſpiritus, inſtar pulveris ſubtilis eadem remaneat. Belle! Quis enim credat, omne id, quod in fundo manet, ſaturninum eſſe, nec quicquam de aceti fixo ſale reſtitiſſe?

Et ſit, inquam, Saturninum; ſpiritus tamen volari è corpore poſſe; non diminuto ipſius pondere, in Chymia plurimis exemplis notiſſimũ eſt. Parum præterea prædicti ſermonis authores ſibi conſtant. Vel enim reſtitit aliquid aceti in

fundo

fundo simul; vel nihil restitit. Si aliquid, huic argumentum magis est: quod destillavit, de Saturno potius esse, quam de aceto. Si nihil, si quod prodiit, Saturninum negas, falsum sit necesse est, quod fundamenti loco habent: Quod nimirum eadem Saturni cum aceto ante destillationem quantitas sit, quæ post destillationem, seperatô nimirum eô, quod est aceti. Et quid argumenta, ubi Spiritus Ardens è plumbo elicitur; nullo aceto adhibito? Ita enim Libavii descriptio habet: Plumbum calcinatum per Vitrioli Spiritum solvitur deliquio (aliàs aquæ stillatitiâ communi) solutio filtratur, coagulatur, & Spiritus inde propulsi consistunt, in aquam vitæ ardentem seu inflammabilem. Et cur acetum prædicto modo tractatum, per se spiritum ardentem non præbeat? Per quod enim unumquodque tale, illud meritò debebat esse magis tale. Utuntur vocabulo alterationis; Spiritum hunc Aceti esse, hunc in modum à Saturno alteratum.

Ergò in Saturno vel Spiritus ejusmodi ardens inest, vel aliquid aliud, quod ardentem hanc qualitatem in Acetum inducat. Utroque modo flagrantia Spiritus aceto non debetur, sed Saturno. Omnis enim alteratio, generatio est qualitatis, quæ aliam sibi contrariam præexistentem ponit; ita videlicet, ut unius acquisitio

ab al-

ab altera, tanquam à termino à quo proficiscatur.

Concludo ergò ἀνεμποδίστως: in Plumbo, ut & plurimis aliis, Sulphur radicale delitescere, quod calcinatione attenuatum, & liberatum à corpore impuro, tandem destillatione debiti ignis ex potentia actum acquirat, fiatq; liquor proximè inflammatilis.

ARCANUM REGIS, Aqua Regia etiam, & Aqua pugilum dicta.

℞. Salis Armoniaci,
Nitri depurati ana lib. j.

Tere simul, & misce cum duabus unciis silicum grosso modo pulverisatorum. Inde in Retortam posticâ parte tubulatam, hujus figuræ:

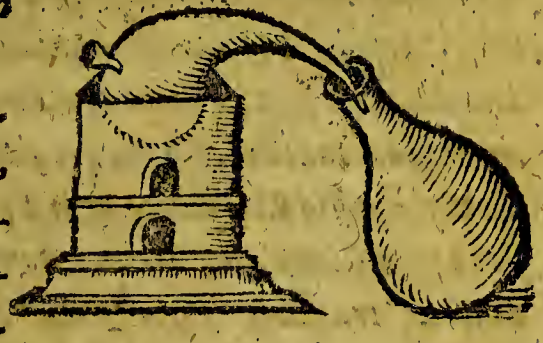

Pone in Ignem Reverberii, præmissô capaci recipiente, & paulatim ignem subministra, donec Retorta paululum incandescat: Postmodū, ubi junctura benè munitæ fuerint, injice per tubulum prædictæ materiæ Cochl. vel unciam unam, & statim cum impetu surget nebula in excipulum;

Quæ in aquâ resolutâ, denuò novam materiam injicito, recto regimine ignem gubernando, semperq; tubulum argillâ madidâ cooperiendo, donec satis spirituum elicueris.

AQUA REGIA ALIA

Quoniam destillatio duorum Athletarum Salis Armoniaci scilicet & Nitri propter impetum periculosa quodammodo, nec Spiritus inde in copia haberi possit; Quin imò sal Armoniacum plerumq; in fundo remanet, transeunte Nitro. Iccirco sequens tutior præparatio est:

Spiritus Nitri.

℞. *Nitri per se, & cum tribus partibus silicum contusorum vel boli Armeni misce & destilla igne libero per Retortam & sic habes Spiritum Nitri, quem rubicundum præstiterit Camphora, si ritè interpolatam adhibueris.*

Spiritus Nitri rubicundus.

Postea habeas cineres, è quibus per aquam calidã extractum sit sal, ut omni acredine careat. Hos misce cũ sale Armoniaco, ana. Sit autẽ salis armoniaci tantum, quantum antea erat Nitrũ; Tum præposito Recipiente cum Spiritu Nitri, destilla igne libero, per Retortam, vel per Alembicum & transibit Aqua Salis Armoniaci, & miscebitur cum Aqua Salis Nitri. Et sic habebis Aquam Regis ex duobus Athletis.

Si rursum per Alembicationem velis destillare, clarior & lucidior evadet. Hæc arcana Aqua

Regis

Regis à Basilio summopere commendatur, & multi usus est, ad Auri ceu metallorum Regis præparationes, unde & nomen sortum est, quod Aquà regia dicatur. Estq; vere Ros Solis philosophici *Angeli Salæ*, cum spiritu salis Mercurialis per medium Vulcani in auram elevatus, & rursum in Aquam solarem conversus, *de quo in præparatione Chrysobezoar. Denominatione inde sumtâ; quod ille instar Roris pyrotechniâ generatus, solus Auro ceu soli philosophico & terrestri dissolvendo menstrui munus sufficienter obeat.*

Sola Aqua Regia Aurum solvit.

ROS SOLIS.

Ut ἐνεργῶς magis adpareat, quâ analogiâ D. Angelus Salà menstruum regium suprà Rorem solis philosophicam appellârit; En quale illud Belgis & Anglis valde usitatum.

℞. Roris Solis (herba est, quæ aliàs Rorella dicitur) Man. iij.
Roris marini, Majoranæ
Melissæ, Lavendulæ
Salviæ, ana, Man. j.
Sem. Anisi, Fæniculi, Coriandri ana unciasij ß.
Nucis Muschatæ unc. ij.
Gummi Ladani unc. iiij.

Infunde in lib. xxxv. Aquæ vitæ & destilla per vesicam. Optimo, quod prodierit, infunde

Cinamomi electi uncias quatuor. Caryophyl.
Macis ana drachm. ij. piperis scrup. j.
Secundò verò: Liquiritiæ uncias iiij.
Laudani unc. semis.
Tertiò: Rosarum. Flor. Lavendulæ
Rosmarini drachm. iij.
Roris solis M. j.
Quartò: Tornæ solis uncias ij.
Post aliquot dies misce, & cola. Tunc. R.
aquæ Rosar. cantharum unum. Sacchari lib iiij.
Solve, & adde Vini Alacanthini cantharum j.
Misce & iterum cola.

OLEUM BALSAMI UNIversalis, vulgò Spiritus Salis.

Balsamum quid sit, & quas vires habere debeat, jam in plurium intellectu est, quam usu.

Vel enim verum est, quod quidam existimant: hâc nostrâ ætate Balsamum interiisse, vel, naturale illud rarius ad nos perferri.

Ad hoc ipsum autem cum inter cætera antibalsama sal facultatibus suis proximè accedat; adeoq; inter minerália nihil sit, quod æquè aromaticam obtineat naturam; Cogito enim cum Gesnero, aliquando Balsamum ab excellentia dictum esse, quod precioſissimum nobiliſsimumq; inter aromata esset; Nam Baal dominum significat Hebræis, Sam verò aromâ; oleum sive

Spi-

Spiritum salis ritè præparatum, oleum Balsami universalis, consvetudine Chymicorum servata, appellari posse, explicatissimè patet. Sequitur ipsius præparatio.

℞. Muriæ, vel salis marini calcinati q. v. Terræ sigillatæ vel boli armeni duplam portionem, misce & impasta ad orbiculos inde faciendos, quos ad duritiem exiccatos Retortæ terreæ imponas, benè lutatæ, ut vix dimidium ipsius repleatur, adaptatoq; magnô Recipiente Igne forti per gradus aucto destilles. Primò enim, lento igne, phlegma egredietur, posteà urgentiori Spiritus albi, quô ignis regimine instabis, ut Retorta benè incandescat, & receptaculum diaphanon iterum evadat. Eadem ferè destillatio, quæ in Aqua forti adhiberi solet. Refrixa fornace Spiritum exime, & adhuc semel in B. M. per alembicationem phlegmatis rectifica. Et sic Spiritum salis elegantissimum cum ente Terræ sigillatæ embryonato maritatum tenes. Caput mortuum, quod in prima destillatione restitat, Lapidem habeas, quorundam opinione, externo saltem usu verè antipodagricum. Lapis quorundam antipodagricus.

Notandum tamen hoc in loco est, quoniam non omnis salis spiritus his solis operationibus elevetur, sed multa ipsius pars Artificem in caput mortuum se subducendo ludere soleat: quod per aquam communem (coquendo simul) ex eodem

sal collectum, & priori modo destillatum æque efficacem Spiritum præbeat.

Vel idem Sal cum priori spiritu conjunctum & aliquandiu debito loco digestum, tandem cum Terra sigillata, ut suprà, commixtum, & quoties opus est, destillatum, universas salinorum spirituum reliquias refundet. Si enim ex capite mortuo sal toties prædicto modo extraxeris, & destillaveris, quousq; quippiam salis in ipso restiterit, quamvis inde non usq; adeò lucrareris, totum salem tandem in forma spiritus transire facies.

Et hoc revera est illud Oleum Balsami universalis *Dn. Angeli Salæ, quo in Chrysobezoar suo conficiendo utitur.*

Aliàs quoq; ad medicos & metallicos usus efficaci potestate nobilissimum est, de quo vide Crollium Basil. Chym. *pag. 151.*

In diuretico & lithontriptico meo specifico, quod qui mihi venditabat, more paracelsico, Sal Nitri philosophicum *appellabat, & in hydrope, urinæ retentione, & Nephritide magnarum virium adserebat esse, non minimas huic spiritui salis tribuo. Cæterum usus ipsius in febribus lentis præsertim & quotidianis præmissa vacuatione non vulgaris est, si cum Aqua è succo Veronicæ destillata intermiscendo saccharum singulis diebus m. & v. debita dosi pro Julepo exhibueris.*

SPI-

SPIRITUS SALIS COMPOSITUS ad Medicinam præstantissimus.

℞. Salis Nitri puri,
Salis communis decrepitati an. q. v.
Misce cũ dupla vel tripla quantitate argillæ siccæ & per setaceum cribratæ, & e globulis probè post malaxationem exiccatis, per Retortam igne Reverberii Spiritum propelle.

Hujus Spiritus libra una cum satis fusi unciis quatuor, aliquandiu digesta, ut sal adjectum solvatur (per diem ß. unum vel alterum) & per Retortam denuo destillata, idq; toties, quoties placuerit, cum novo sale fuso factum Spiritum fortiorem auctioremq; dabit. Ab illo Spiritus phlegma in B. abstrahe, & deinceps Spiritum per Retortam vel cucurbitam in arena rectifica, tandemq; cum Spiritus Vini partibus æqualibus conjunge, & tùm in vase circulatorio aut pelecano in cineribus commacerando, atq; iterum rectificando Spiritus istos, vini nempe & salium inseparabiliter unitos, & hinc Spiritum Salis compositum notandæ virtutis inde conficies, ad conservandam sanitatem & propulsandos morbos egregium auxilium.

Inprimis prodest ictericis, hydropicis & verniculosis.

Podagram lenit exterius illitum.

Epilepsiam curat, teste Neandro, in aqua vitæ vel Tiliæ singulo mane exhibitum.

Ad Therapeiam dosis est gutt. vj. viij. ad scrupulum semis in vino, Aquæ vitæ vel alio appropriato. Ad hygeiam gutt. iij. septimanis singulis semel atq; iterum accepti.

Deniq; quicquid de Oleo, Spirituve salis apud Paracelsum aliosq; modernos authores patet, idipsum hic potentissimè præstabitur.

SPIRITUS SALIS DULCIS.

Ut ut glorioſa & sesquipedalis de Spiritu Salis edulcorando ostentatio est, apud Chymicos magni nominis etiam, ipsorum tamen demonstrationibus, quibus, nec nisi magno pretio conducti, summam illam & impermixtam prorsus pollicentur, fidem adhibere nunquam potui. Nec enim τὸ ἀμαρτάνειν à magnis ingeniis etiam alienum prorsus, quamvis hoc ipsum credere, multis supercilioſis videatur alienum.

Mordacem tamen acrimoniam à Spiritu Salis quomodocunq; auferri, eumq; sub dulcem reddi posse nox inficior. Idq; sequenti modo: Ut nimirum vel Spiritus Vini, vel oleum Tartari ab initio cum sale commisceatur, & secundum artem Spiritus inde destilletur; Vel etiã: ut Spiritus salis jam prolectus cũ alterutro illorum sæpius.

pius cohobando subtilietur; vel etiam: uti fæces vini sali adjiciantur &c. Idem enim & in aliis Spiritibus feliciter obtinetur. Hic suo modo exhibitum egregium præservativum suppeditat in peste.

Sal Gemmæ seu fossile quod attinet, ex eo itidem extrahitur liquor eodem modo, quo ex sale communi seu muriâ ipsius, qui & oleum & Spiritus salis Gemmæ *fusibilis Mercurialis à Chymicis vocatur. Hujus beneficio solutorio & fixatorio Regulum Martis eò reductum vidi, ut mediante digestione, destillatione & rectificatione liquorem præbuerit, vel pro libitu pulverem, quorum hic ad grana tria quatuorve; ille ad guttam unam vel ad summum duas singulis vicibus ex conveniente liquore, vel Tartaro Vitriolato exhibitus, ad alterandum, ἄνω καὶ κάτω, tutò tamen, vacuandum, aliosq; curationum scopos complendos, potentior erat centum lagenis herbarum decochionibus refertis, nec non ipsis de Rhabarbaro potionibus. Eundem ipsum Spiritum Salis Gemmæ bonâ fide accipies, pro vero illo Angeli Salæ* Sulphure potentiali ex Ballamo aquatico, diaphano, fixo, per quartum gradum ignis Spagyrorum sublimato, & in formam liquidam redacto; *de quo sub Elyxire ipsius Bezoardico.*

Spiritus Salis gēmæ.

Oleum egregiè purgans ad gutt. j. pro dosi.

Sulphur potentiale Ballami aquatici, diaphāi, fixi &c.

SPIRITUS SALIS COROLLATUS.

℞. Salis Communis lib. iij. vel iiij. Corallor tenuiſſ. tritorum lib. j. Miſce lævigando. Poſtea, gradibus exceptis, igne deſtilla vehementiſſimo in excipulũ capaciſſimum, & Spiritũ ſalis accipies unà cum Sp. corallorum, in affectibus inſuper cordis, palpitatione &c. doſi ſcrup. ſ. maximarum virium.

SPIRITUS SALIUM VEgetabilium precioſus.

Sed & Spiritus é ſalibus vegetabilium magno Medicinæ commodo conficiuntur, de cujus apparatu διεξοδικῶς ut & plura alia, hoc modo:

℞. Silicum contuſorum
Sabuli puri ana p. ij.
Sal. herbæ cujuscunq; p. j.

Madefac cũ Spiritu ſive propria aqua iſtius herbæ (Spiritus autem hebdomadali digeſtione, affuſa ad herbam aqua calidâ cum modico fæcum cereviſiæ, poſtea deſtillatione perficitur.)

Deſtilla per Retortam loricatam, lento primùm, ne ſal fluat, poſtremò quando Spiritus albi prodierint, fortiori igne, flammæ ſcilicet, ut & ſicci Spiritus prorumpant. In Excipulũ ipſa herba quoq; præpoſita ſit, ad manipulum unum vel alterum rhiegma in B. rectificando abſtrahe.

atq;

atq; capiti mortuo denuò ad sal extrahendum affunde, quod coagulatum vicissim (capitis mortui extractione semper repetita) destilla, donec omne sal in spiritum abierit. Qui Spiritus salis est cujuscunq; herbæ, quam ad illum salem conficiendum assumseris.

Pro natura diversorum salium diversas etiam & præstantissimas virtutes ad Medicinam obtinet. In hoc verò præ cæteris mirabilis perhibetur, quòd propriæ herbæ impositæ essentiã, & tincturam usq; adeò spoliet, ut illa pallore velut universali lepra pẽitq; obducta videatur; cũ interea herba in terrã implantata iterũ, quamvis perẽni illo existẽte colore, jucundo miraculo reviviscat.

Ad rem propiùs accedam exemplo Clyssi Carduibenedicti.

CLYSSUS CARDUIBENEDICTI.

℞. Spiritq; Carduibẽedicti supradicto modo destillati, atq; binâ rectificatiõe, priõ per Cucurbitã, posteà per phiolã in B. à phlegmate liberati q. v.

Salis aquâ propriâ ẽ capite mortuo ipsius eliciti lib. unam.

Misce cum silicum & sabuli puri vel Terræ argillaceæ lib. iij. aut iiij.

Pastilli inde facti destillentur per Retortam in furno anemio, super herbæ Carduibenedicti Man. ij. donec ultimo Retortâ incandescente, Spiritibusq; cessantibus, Recipiens inclarescat.

E capite mortuo denuò sal extrahe, & ut prius, Spiritum inde destilla.

Hunc spiritum in B. sicco gradatim rectifica, & guttis flaviculis prodeuntibus, alio substituto Recipiente, ignem urgentiorem adde.

Spiritus apricetur in sole, ut elegantior evadat.

Est ℥ Clyssus Carduibenedicti *ad præcedentem modum, magno sanitatis bono, elaboratus. Guttæ siquidem ipsius v. vj. ad scrup. ſ. exhibitæ sudorem, inprimis in febribus, salubriter promovent.*

Et hoc Hermetis nepotes ex triade unitatem facere *dicunt*: *alii* circulum ex quadrato &c. *cujusmodi & illud est valdè secretum de resuscitatione plantarum è suis salibus. quod eandem ob causam, stylo quamvis contractiori, sequi volui.*

SECRETVM E CINERIBVS philosophicè paratis plantas resuscitandi suas, de quo Quercet. cap. 23. in responsione ad Anonymum.

℞. *Sal cujuscunq; plantæ fixum ac volatile; Spiritus item aëreos & phlegma (modo autem quo decet præparata) solve & coagula. Et superfusa Aqua Roris Majalis vel cujuslibet herbæ propria, in vase idoneo optimè clauso, herba in aqua illa, mediante calore Cinerum vel nativo no-*

vo noſtro, corpore ſpirituali explicatiſſimè repræſentabitur, confeſtimq; ſuperante frigore evaneſcet judica.

SPIRITUS VITRIOLI, SEU Acetoſa mineralis.

Paracelſi proba in æſtimando Vitriolo eſt: cum lamina ferrea humectatur aqua, & Vitriolum affricatum ſubitò colorem cupreum gignit. Hoc enim magis de Venere, quàm de Marte participat.

Alias Tinctores & atramentarii vulgare Vitriolum, quod ferrum non tingit, tanquam utilius præferunt, vulgò atramentum dictum; ſed hoc magis de Marte, uti volunt, quam Venere participat, & in Medicina & Chymia non æquè præſtat.

Alia probitatis nota eſt: quòd ſi liqueſiat in Crucibulo & humor aqueus exhalet, calcinatum flaveſcat prius, quàm albeſcat, denſeturq; viſcosâ quaſi tenacitate.

Quod verò Spiritum Vitrioli attinet, licet ejus præparationem vix quisquam unus ſit qui neſciat; Quoniam verò Angelus Sala in præmiſſis libris non vulgarem illum Spiritum per rubrificationem Vitrioli præparatum, & hinc Spiritu Mercuriali, & volatiliori prorſus deſtitutum, licet valdè corroſivum uſu dignum exiſtimat;

ſtimat; interim tamen Liquor Vitrioli acidus ipſius *cujus laborem in* Anatomia Vitrioli *deſcribit, propter nimiu curioſam adeoq; moleſtam præparationem non omnibus arridet; neceſſum duxi, talem Spiritus hujus σκεδασίαν tradere, quæ & facilis eſſet, & ad Vitrioli corroſivam atrimoniam viſcoſitatemq; adimendam aufferendamq; æquè adpoſitiſſima: Eaq; talis eſt.*

℞. *Vitrioli optimi q.v. in aqua communi beneficio coctionis diſſolvito; vel etiam ſi ſapis per ignem Naturæ ſimplicem quorundam. Stent aliquandiu, & reſidebit Terra Vitrioli ſubflava. Hinc colaturâ facta ad ignem coque, usq; dum pelliculam contraxerit, deſpumando interim ab initio coctionis, ſi qua impuritas ad ſuperficiem ebullierit. Poſtea in loco frigido collige Cryſtallos, recondendo potiſſimum ſuperiores, & quæ cæruleo radiant calore. In fundo quod eſt, terræ priori ſimile ſeparetur. Hoc enim reſiccatum, & per Retortam igne Reverberii deſtillatum, oleum dabit rubicundum penetrantiſsimum, doſi gutt ſex ad decem ad plerosq; capitis affectus perutile. Guttæ ejus xv. & xx. annotantibus quibusdam, vomitus expediunt.*

Vitriolum verò niſi prædicto modo ſatis depuratum fuerit, denuò ſolve, per filtrum cola, & coagula, idq; adhuc ſemel atq; iterum, do-

nec

nec colore adpareat purissimo. Tum inde in vitream cucurbitam, satis spacioſi orificii, lutô munitam; superfunde Spiritum Vini subtilissimum, ut fiat pasta; Circula, adpositoq; alembico immitte in furnum aperti ignis, cum suo Recipiente satis amplo. Hinc ritè clausis omnibus juncturis destilla, primò lento ad Spiritum Vini seorsim provocandum, mox fortiori ad phlegma quoq; intercipiendum, tandem incipientibus provenire spiritibus siccis, sensim & sensim fortissimo igne.

Liquori destillato in cineribus abstrahe phlegma cum spiritu Vini, donec guttulæ cadentes acescere incipiant. Tum appositio novo excipulo pellatur quoq; spiritus per arenam, qui ipse Liquori Vitrioli acido, quo Dn. SALA sub olei nomine in Ternario Bezoard. cum plerisq; officinis (licet improprie) intrinsecus multoties ustis est, in omnibus facilè æquivalet.

Eodem prorsus modo etiam patruus meus JACOB LANGENHAYN parabat, à quo primùm inter chartacea illa brevi ante obitum mihi legata accepi.

Aliàs etiam ad Spiritum Vitrioli quem dulcem vocant, ita tenditur. Spiritus Vitrioli dulcis.

℞. Vi-

℞. Vitrioli calcinati lib. iij.

Superfunde acetum destillatum ut bene superpernatet, stent aliquandiu in leni calore; decanta acetum, & affunde novum. Hoc quinquies vel sexies, semper dies aliquot digerendo, repete. Aceta illa mixta invicem destilla, donec Spiritum Vitrioli destillandi detigerit ordo. Tunc inde in Retortam adjectis sabuli puri manipulis duobus, & liquor Vitrioli promanans dulcem referet saporem.

Nonnihil etiam arbitroresse, quod post phlegmatis separationem Spiritus vulgariter destillatus, super Cornu Cervi ex arena rectificetur. Ita enim sine omni corrosivo prodire apud plures jam in propatulo est. Nec non: quod Vitriolum cum Urinæ putri ἀφθόρου vinumq; bibētis debita quantitate satis maceratum, omniq; phlegmate ritè exutum, (ubi scilicet ad siccitatem ita redactum) per Retortam destilletur. Sic enim non solùm Aquam egregiè paregoricam, sed & in fine Spiritum ad Epilepsiam tam transplantatam quàm aliunde infestam pueris præsertim, quod de vulgari illo frustrà hactenus promissum, maximopere utilem suppeditabit. Ubi meritò mirari subit: Crollium Chymicæ scientiæ exercitatissimum tam hospitem hac in parte esse, ut ipsum Spiritum Vitrioli dulcem ne vidisse quidem se ultrò fateatur. Cum tamen dulce

vitrio-

Vitrioli ab acido ſeparare nihil aliud ſit, quàm medicum illud Sulphur Vitrioli ab flumine vindicare ſuo, id quod variis modis, & vel Chalybis immiſſione tantùm non dico tamen, non vel imminutis, vel planè deperditis quibusdam Vitrioli ſpecificis proprietatibus obtinere poteſt.

Ejus uſus & virtutes infinitæ propè ſunt cum in Medicina, tum etiam in Alchymiæ illa parte, quæ Enceiria dicitur ad metalla pro uſu humanorum corporum variè elaboranda, quo fortè reſpectu non immeritò à Paracelſo quarta pharmacopolii pars Vitriolum æſtimabatur. De utroq; videndus eſt Crollius, Quercetanus, Bovius Liebautius, Libavius, Sala in Anatomia Vitrioli & alii.

Illud hoc in loco, ἐν παρόδῳ quaſi excutiendum nobis: an ſpiritus Vitrioli Conſervas Roſarum Violarum &c. revera tingat, uti Beguinus arbitratur; an verò nitorem, quem ipſæmet habeant, eliciat ſaltem, ut ejus commentator. Quod revera tingat, non ſaltem eliciat, argumento eſt, quod æquè aliis floribus, qui diverſo colore ſplendent, utpote v. g. Bugloſſæ, Borraginis, quæ veneto &c. ſimilem tincturam cõcilicet.

Hæc ad complendam paginam.

Huc referimus etiam ſpiritum Vitrioli coagulatum, quem alii deſcribunt, quod digeſtione & cohobatione ſuper Terrã Sigillatam; alii, quod ex Spiritus Vitrioli congulatus.

Oleo & ſale Vitrioli ſimul digeſtis perficiatur.

Ego Spiritum & Oleum deſtillavi cum ana laterum pulveriſatorum forti igne, & quamvis Spiritum vulgarem me accepiſſe putabam, ubi tãen per 5. milliaria portatum depromſi aliquãdo, totam in altiſſimos cryſtallos coagulatum reperio, aciditate ejus multùm retusâ. Uſum verò quem habeat, cum cognitis ſaltem utendum, nec facilè ad ea, quorum facultates & operationes adhuc obſcuræ vel dubiæ ſunt, confugiendum duxerim, nondum expertus ſum. Ideoq; plura hic diſſerere ſuperſedeo, ejusq; loco de Volatilitate ſpiritus Vitrioli, puta, in qua ſummum deoppilationis & corroborationis ſpirituum cerebri & cordis arcanum ſtatuitur, pauca annotare curæ & operæ prætium duxi.

Primus autem laudem ejusdem buccinator, nec immeritò, Paracelſus extitit. part. 3. de morb. Amentium tract. 2. Nec admirationem inquit, vel indignationem pariat, Vitriolum tantis (averruncandi nempe Epilepſiam) virtutibus pollere. In occulto enim vim ſolarem abſconditam habet, nec eam corporalem, ſed ſpiritualem, quæ multis modis Auri facultates antecellit. libr. de Contract. c. v. edit. Dorn. Non reperitur medicamen aliquod penetrantius membra citius, aut materialius iſto perquirens à fundamento. In tract. de trib. eſſentiis, cap. 7. Experien-

rientia, affirmat ſtabilitum: Oleo Vitrioli vel ſpiritu ejusdem Speciei Epilepſiæ curari.

Hunc quidem plerique, niſi indigno in Chymiam odio occæcati, hactenus ſequuti fuerunt, & in capitis affectibus præſertim Caduco eradicando ad cœlum usque laudibus extulerunt, multis eorundem minimè curantibus, qualenam Vitriolum, & qualis ejusdem præparatio, ad hæc obeunda à Theophraſto requirantur: Hinc ſecundum Galeni illud 4. κατ. τοπ. nempe promiſsiones omnium medicinarum eſſe magnas, operationes verò ipſarum interdum valdè exiguas, imò quandoquè nullas factum, ut ne unus quidem eorum, eo ipſo, quicquam memorabili præſtiterit, quin imò loqui hîc & operari, velut Hippocr. de lege pronunciatum eſt, prorſus contrariè ſeſe habuerint. Quo argumento impulſus Crollius apud nullum veram illam Vitrioli præparationem videndi facultatem ſibi datam, nec ullum affirmare potuiſſe, quod confirmatam Epilepſiam ſolo vulgari & ſimpliciter præparatio Vitrioli Spiritu profligârit, conqueritur. Nec adhuc quiſpiam erit, qui hanc objectionem facilè diluere aut præeunte Experientia (monente Paracelſo paragraphor. c. 4. qui ad Curam Caduci ſecundum Experimenta, ingenia cum Speculatione, pluraque elementata compoſita, Arcana

Per Ingenia intelligè præsidia Chirurgica; Perforationem scil. Cranii & Fōticulos. Per Elementata, Teremabin ipsiq; præparatum.

cum Experientia exigit) contrarium obtinere posſit jam ergò non injuria quis litem hic moveret, de cauſa, unde iſthæc Vitrioli facultatum prævaricatio proficiſcatur. Aliis cauſam illam tribuentibus diverſitati temporum qua fiat, ut ſeneſcente quaſi mundo res ſingulæ juvenilem fortitudinem exuant; vel creſcente hominum malitiâ, juſta DEI irâ, morbi magis magisq; viribus indies augeantur; Alii, Cœli concordantiis, in cujus ſcilicet ductu & directione omnes Medicinarum potentiæ ſitæ; Cujus ratione uſuvenit, quod ſæpe eadem Medicina in eodem morbo eademq; horâ deleteriam & alexiteriam vim edat; quod porrò non Medicina Medicina evadat, & contra, Veluti hoc ipſum Theophraſtus tract. 2. de Aſtronomia exemplo Burſæ Paſtoris, Hypericonis, filicis, & aliorum inſigniter corroborat, propter majorem emphaſin ipſiusmet Authoris Verba partim adjiciam: So jhr wiſſet/ *inquit*, was in eim Kraut iſt / noch wiſſet jhrs nicht / Jhr müſſet auch wiſſen/ wie ſich die Krafft in dieſem Kraut wird vollenden/ vnd wie ſie jhren Lauff begehret/ vnd wie ſie in demſelben wil geführet ſeyn / ſonſt iſt alle dein Sach vergeblich / vnd wenn es nun nicht hilfft/ ſo verwunderſt dich wie ein Meerwunder vnd ſprichſt/ Bey Gott / da vnnd da ſtehets geſchrieben/ da vnd da hats

es ge-

es gethan/es mus eine Plage von Gott seyn/ mein Kunst ist je gerecht/ das machts/ daß du der Natur *Concordantz* nicht weist.

Item gefelts dem Himmel vnnd ist sein Lauff/ so ist die Krafft in den Steinen/ gefelts jhm nicht/so ist sie nicht da/daß ist/wenn seine *Concordantz* nicht da ist/ &c. Darauff bedencket alle jhr Artzte/ wie jhr diß wollet verantworten/ daß jhr selbst saget/ daß etwan ein Ding hilfft/ etwan nicht. *Eodem modo lib. de Cad. parag. 4. multa edisserit de Visco querno & sanguine humano, è quibus in Caduco aquoso perfecta quidem medicatio. Sed non nisi in suo Vlech & secundum signa sua Ascendentia. Ibidem porrò disertis verbis de Vitriolo scribit. Arcanum ejusdem non in Oleo, sed Volatilitate ad summum exaltata sed ad Astrorum & Exaltationum eorundem tenorem administratasitum esse.*

Idem lib. de cœlest. Med. Metallis, licet per se ad illos usus minime aptis, morbos ferè omnes tollendi & præcavendi potestates asscribit, hoc unico fundamento, quòd fabricationes eorundem suis determinatis temporibus, adeoq; juxta corporum cœlestium influentias instituat. Ego non quidem omninò, rejectis prædictis (saltem quæ primo loco posita parum physica est) rationem in tribus hisce invenio. Ratio de Concordantiis cœli non flocci pẽdenda.

Debet esse Vitriolum solare & Spiritus ejusdem solaris.

Primò Non omne Vitriolum, quia non omne perfectum, teste Paracelso, sed quod optimum, ad hoc eligendum; Tale scilicet quod solaris naturæ particeps idq; magis spiritualiter, quàm corporaliter. Quod ἀπολογία ipsius unde scilicet Vitriolum tantis viribus dotatum sit, superius annotata perspicuè docet. Hujus generis est Cyprium & Ungaricum. At verò raro sine sophisticatione ad nos perveniunt. Ideoq; inprimis curandum, ut de probitate ipsius certi sciamus,

Theophr. l. d.

Secundò. Non omnimoda Vitrioli ejusdemq; spiritus præparatio, sed ea tantùm, quæ subtilissimum & penetrantissimum spiritum, adeoq; Essentiam quasi volatilem ipsius reddit, ad hoc solùm prædicanda. Hinc variam quidem confectionem ipsius agnoscit Theophr. sed pro varietate illa etiam varias virtutes. In quo adhuc evidentius seſe explicat: quod nimirum non omne Arcanum ad hæc sufficiat, sed summa efficacia in præparatione & laborum subtilitate consistat. Quin imò etiamsi per biduum destillationem summâ cum industriâ continuat nihilominus tamen reiteratò, cohobando videlicet, super Caput mortuum spiritum destillat, eaq; ipsâ operatione verum & insignem gradum Essentiæ, debitamq; penetrandi virtutem obtineri asserit. Lib. de Contractur. cap. 5. igne violentissimo,

Lib. de morb. Amëtiū.

nec

net non in recta Cucurbita usq; ad nonum alembicum per Reverberatorium in Athanar locatum ad quartam diem naturalem urget. lib. 3. paragraph. ter destillat, ultimò per Phiolam.

3. *Ad feliciorem facultatum adscriptarum executionem nonnihil expediet, nou ubivis Arcanum hoc Vitrioli per se, sed, quia aliquando, monente Theophr. minus integrum aut viribus exhaustum, aut non debitâ industriâ præparatum, aut aliquo alio modo viribus impeditum. cum aliis appropriatis & adjuvantibus ceu sunt juxta prædictum Authorem. Coagulativa, constrictivâ, Specifica, & sedativa compositum ad usus convertere.*

Si nec dum laudibus istis satisfaceret, ubi tamen minimè arbitror, vel certè Authorum scripta nihili facerem, vel morbi istius majorem modò ac tùm temporis fuit vehementiam accusarē.

Vitrioli gradatio Paracelsica.

Agedum verò procedamus ad ipsum τεχνέγημα:

ARCANUM SIVE ESSENTIA VITRIOLI.

℞. *Vitriolum Ungaricum verum non corruptum nec sophisticatum. Gradetur per solutionem in Aqua Thereniabin stillatitia; colando postea solutū, & digerendo in calore Fimi*

vel B.M. vel Cinerũ per mensem; abjectisq́ undiquaq́ fecibus & ablato ad cuticulã usq́ menstruo, in frigido toties colligendo Cristallos, quoties id eri potest. Horum calore Solis vel Hypocausti exiccatorum libr. v. vel vj. per Cucurbitam terream probè loricatam in Athanare igne nudo, tàm phlegma (nam & huic tantùm ferè tribuit Paracelsus, quam ipsi oleo, seu spiritui) quàm spiritus omnes excipiendo secundum artem, sensim nimirum & sensim ad bidui usq́ decursum, alembicoq́ amplo, luto sapientiæ munito præfixo destilla. Caput mortuum exemtum tere, & vel per Phiolam; vel per erectam Cucurbitam igne violentissimo, usq́ ad nonum Alembicum altero alteri, mediante cujusq́ exteriori limbo tanquam Zonâ, factoq́ in fastigio amplo foramine ita adaptato, ut spiritus ascendens ab imo ad summum usq́ absq́ ullo exitu pertingere queat, sapienti industria Spiritum superfusum denuò destilla; id quod intra quatriduum vix absolvitur, & ita Essentiam Vitrioli habebis penetrantissimam, arcanum illud contra Epilepsiã dudum quæsitum & optatum. Quod si verò ex instrumentorum inopia ad prædictum modum operari nequeas; scito, non deesse è probatissimis authoribus, qui phrasin istam Theophrasti: ad nonum usq́ Alembicum &c. in sensu disjuncto

junctо accipiendo, priorem deſtillationem ſuper Caput mortuum octo Cohobiis, ita ut non niſi per novum Alembicum abſolvatur, repetunt. Horum veſtigia ſequendo, nullius etiam neq; laboris neq; impendii te pœnitebit. Uſus ipſius patebit in ſequentibus.

ARCANUM ANTEPILEPTICUM.

℞. Summita Hypericonis
Anagall. flor. rub.
Rutæ
Rad. pœoniæ
Viſci quern.
Theriac. Andromach. ana. ℥ij.

Infunde in R. M. cum Spiritus Vini lib. ij. vel tribus.

Colaturæ adde prædictæ Eſſentiæ Vitrioli libr. j. Cranij humani ſubtiliter pulveriſati unc. ij. Opii ritè præparati unc. ſ. Camphoræ drachm. ſ.

Hæc omnia ſimul colloca ad circulandum in calorem putrefactionis, ad minimum ſeptimanas ſex. Poſtea ſubtile à ſpiſſo ſepara, & tanquam theſaurum reſerva. Doſis ipſius à ſcrup. j. ad drachm. ij.

Eandem illam eſſentiam Vitrioli ſi cum Oleo Cinnamomi & Aniſi in circulum aliquandiu e-

geris in plerisq; ventriculi affectibus à gutta decem ad quindecim usq; in jure Galli inprimis in ipsius cruditate exhibendum, haud levi brachio commendamus.

SPIRITUS ANTEPILEPticus alius.

Hic penitus ad Paracelsi canones compositus est, & quia eximiæ contra Caducum virtutis, hactenus sæpè αὐτοχείρως à me elaboratus pro γνησίῳ mihi hoc in capite inservit.

℞. Rad. pœoniæ debito tempore collect.
Visci quern. itidem certo tempore collect. ana. unc. iiij.
Opii Thebaici verè præparati drach. ij.
Camphoræ unc. semis
Spiritus Vini Theriacalis ceu Santali tinctura præditi
Spiritus Vitrioli Volatilis prædict. ana lib. j.

Stent in fimo per mensem philosophicum, & circulatione ita expeditâ subtile â spisso decantatum serva. Aurum vel gemmas ad robur ipsius adjuvandum addere liberalitas est omnibus concessa, mea id hactenus non tulit inopia; Alias in fine Auri potabilis Anglici accessu præstantiorem ipsum existimassem.

Dosis

Dosis ipsius à paucis guttis ad scrup. j. in appropriatis. Θεραπείας causa, quandocunq; Paroxysmus irruit; prophilaxias verò gratia vel quotidiè præsertim decrescente Luna, vel tantùm in singulis Lunæ nodis; tertio quoq; mense breviante Novilunium præmissa cerebri & stomachi purgatione, idq; maximè vel Sale Vitrioli de quo in Hemetologia, vel Antimonio infrà ad secessum parato. Antimonium enim, teste Varignana in Secretis, à singulari proprietate Epilepsiæ confert.

Hactenus de Spiritu Vitrioli volatili, quatenus Epilepsiæ in simplici & mixta forma ut plurimùm confert. Jam prout aliis copulatus, aliis adfectibus etiam accommodatur.

LIQVOR DIANÆ.

℞. Vitrioli Ungarici albificati p. ij.
Tartari ad ingredinem calcinati p. j.

Pulverisata invicem misce, & spiritu Vini paulisper conspersa destilla per cucurbitam seu phiolam magno imposito alembico forti igne. Liquerem destillatum super Caput mortuum reaffunde, & Cohoba. Hinc rectifica ipsum in arena destinctè capiendo & Spiritum Vini & liquorem reliquum, qui

pro

pro temperato sudorifero in omnibus internis obstructionibus in sanguine grumoso, contra scabiem ad mundificandam & lævigandam cutim, cujus respectu, vel etiam coloris saporisve limpidi & accepti ergo ita appellatur, egregias vires exhibet ad sudandum per tres auroras continuas, datur à drachm. ij. ad unciam j. per se vel cum brodio, vel cum pauxillo Vini Hispanici. Et parum aberit, quin hæc descriptio conveniat cum Nectare succoso Paracelsi de quo lib. 2. de Tartaro part. 3. operum, præterquam quod non insimul destilletur, atq; adeò à fœtore Tartari ingrataq; suâ austeritate liberetur.

DIAPHORETICUM in peracutis.

Quod hoc titulo propositurus sum, variè quoq; multorum authorum scripta passim habẽt. Paracelsus idem libello de peste, & in 3. parte op. lib. 2. cap. 2. quamvis stylo paulo pressiore & parabolico. In consiliis medicin. sub eodem nomine ejus mentionem facit. Idq; nominis multi quidem retinuêre; plures tamen vel mixturam simplicem vocant; vel mixturam de tribus, Vitriolatam &c.

Nec enim nova prorsus inventio ejus est, sed extat etiam apud Andernacum de vet. & nov. Medic. sub nomine Aquæ pestilentialis. Cam-

phora-

phoratæ; extat etiam apud Conrad. Khunr. VVeckerum Duncanum & alios.

Quia tamen pleraq; illorum scripta δυσκαταμαθήτως ἔχει non immeritò etiam de ipso ϑαφέστερον καὶ παχύτερον ego in sequentibus: Ita passim describitur:

℞. Spiritus Vitrioli ut suprà præparati. p. j.
Tartari opt. correcti p. iij. vel iiij.
Aquæ Theriacalis Camphoratæ p. v.

Misce, inq; vitro angustioris optimè clauso, spatio trium quatuorve septimanarum probè digere; Consummata digestione, factaq; trium illorum spirituum ad triplicem spirituum nostrorum seriem ritè accommodatorum unione, medicamentum habebis, nec acrimoniâ vitriolatum nimis, nec fœtore nimis tartarisatum ad plures affectus extirpandos satis efficax. Veluti de eo Dn. Grasbecij Chymiatrica, *quâ in porrò Mixturarum Specificarum variæ formæ, nonnullo sanè pharmaceuticæ bono cõcinnantur aliquando luculentius declarabit.*

Pluris autem ego hanc ejus διατύπωσιν facio, quòd nimirum Paracelsicæ illi magis respondeat, & jucunditate & viribus nobilior sit:

Diaphoretici in peracutis διατύπωσις melior.

℞. Spiritus Tartari super caput mortuum suum rectificati lib. j.
Spiritus Vitrioli Volatilis nostri uncias quatuor.

Spiri-

Spiritus Vini lib. duas.

Digerantur cum Colchotar Vitrioli ac capitis mortui ipsius Tartari ana lib. una in Baln. per aliquot dies. Postea per Retortam, sensim quidem ab initio, nec subtilitates exhalent, ultimò tamen vehementiori igne, ita ut vix tridui spatio operatio hæc absolvatur, destillentur.

De destillato liquore ἐ ἀκινήτως ἔχω, vix quicquam in internis viscerum obstructionibus Hydrope incipiente, in Cachexia, pleuritide, Colilica, Epilepsia scabie, Venenis & denigz in Tumore ventriculi præstantius reperiri posse.

SPIRITUS VITRIOLI Philosophicus vulgò Cohob Antimonii.

Hoc ipsum quidem multis cognitum hactenus, attamen nihilominus sese habet secundum paramiam: quod nec omnia, nec ubigz nec ab omnibus. Etiamsi enim Quercetanus & Zvvingerus ejus mentionem faciant; celeberrimus tamen Hartmannus, ni fallor, sub Spiritus Vitrioli philosophici appellatione imprimis introduxit, & ferè discipulis duntaxat suis pro stomachico commendavit.

Talis autem ejus est perigraphe; ℞. Aquæ Floribus Butyri Antimonii ad salia corrosiva eluenda, affusæ, iisdemgz salibus bene impræg-

natæ,

natæ, quantùm placet. Destillando à phlegmate libera eousq́, donec vel liquor acidus subcitrinus, vel nihil quicquam etiam phlegmatis ascendat amplius. Reliquum exime pro Spiritu Vitrioli philosophico, vel etiam quorundam Aqua Mercuriali philosophorum. Potioris hic Hartmanno virtutis est, quàm vulgaris, cum ad metalla lapidesq́ dissolvendos, tùm etiam ad eximios in Medicina præstandos usus. Dosis gutt. 3. 4. 8. 10. contra febres, præsertim stomachales, Luem Veneram, Vermes, pestem &c.

Theoria Spiritus Vitrioli philosophici.

Haud concinnè tamen facturos arbitror, qui propterea spiritus Vitrioli nomine insignitum hunc existimando, quòd vitriolata tantùm facultate polleat; nullis non affectibus, quibus spiritus Vitrioli aliàs per se convenit, nec pluribus, quibus ille haud convenit, administrare auderẽt: Non enim Spiritus Vitrioli dicendus hic est, nisi per tropum & analogicè; quippe qui nihil aliud est, quàm salinorum æquè (è sale, Nitro, & alumine) quàm vitriolatorum in salibus post sublimationem Mercurii restitantium spirituũ mistura, ablutione producta. *Quãvis autem spiritꝰ isti per se sanitati nihil adversentur, & κατάλληλον πρὸς τὰ πάθη illorũ doctissimis quibuscunq́ satis probetur; animadverten-*

Spiritus Vitrioli philosophicus jure meritò reprobatur.

vertendum tamen: multa fieri conjunctis, quæ non separatis, *& econtrâ; Et multa Methodum medendi ambabus manibus accipere, quæ componendi illa & pathologica plane arguat. Neq; hoc non inventum in Natura dicimus, aut Minervam sine Junone, id est, sine exemplo, proprio cerebro parimus. Fecimus enim Tartarum Vitriolatum hoc ipso cum spiritu; Fecimus inquam animo; reipsa, mixtione decenter factâ, quid vis potius factum erat, quàm Tartárus Vitriolatus; quippe qui ad Medicinam prorsus inutilis nedum Chymica prosapiâ dignus. In his igitur & similibus probè Galeni j. de simplic. facult. c. 33. sententia retinenda est:* Quemadmodum, *inquit,* haud secura est, procul à sensu ducta de explorando medicamento ratiocinatio; ita nec ipsius alteri cuipiam permisti usus. Siquidem ipsum per se solum, quod judicandum venit expendere oportet &c. *Et quod lib. 2. c. 9. habet:* Quippe experiri solùm oportet, quæ impermista sunt, & ab omni extranea qualitate aliena.

Ex quibus omnibus liquidò, patet: mistione sæpe naturam medicamentorum adeò perverti, ut injustè faciamus, dum à natura simplicium, exorsi de compositorum virtutibus judicium faciamus.

Non

Non enim omnia medicamenta, quas facultates habent, actu habent, sed multas in potentia æque inutiles, quàm utiles, quas tùm demum exerunt, quando aliis permixta exhibentur. Sæpè enim in remixtis ἀνελλάλητος ἀλλήλοις surgit, quâ compositi vires non diversæ tantùm, à simplicibus, sed & pugnantes ac sæpè subcontrariæ efficiuntur.

Sit itaq; Spiritus prædictus, vel Spiritus Vitrioli vel quidvis aliud; eximii etiam usus in Medicina contra quamplurimos morbos; ad eadem *tamen ipsum cum Spiritu Vitrioli per se concinnato* vel easdem vel potiores virtutes *obtinere, quod quibusdam ex Etymologia, aliorumq; suggestione placere posset, nemo mihi persvadebit.*

SPIRITUS VITRIOLI PHILOsophicus alter, vulgò Antepilepticus Basilii.

℞. *Viride æris ad placitum, superfusò aceto calidò toties extrahe, quoties viriditatem de se præbet. Liquorem per Alembicum abstrahe; Reliquum in Aqua pluviali solve, filtra & ad tertias coquendo in cella colligendo Crystallos, coagula. Residuam aquam iterum ad tertias intoque, donec nulli amplius confiant Crystalli. Hos in Retorta fortiter destilla; Prodibit e-*

enim Aqua subviridis, su bnigra quando incipit cessa; Aquam illam subviridem denuò per Retortam destilla per se, & instar Crystalli clarissima destillabitur. Cujus usus in caduco valdè nobilis perhibetur, Dosis. in Aqua pœoniæ ad scrupulum unum.

Et huc usq; ἐξ ἐπιμέτρου de Angeli SALÆ Liquore Vitrioli acido Sulphureo.

SECTIO II.

De AQVIS DESTILLATIS.

VArios aquas per destillationem eliciendi modos esse, neq; interim omnes reprobabiles, neq; omnes omnibus ubiq; convenientes, nemini non certum arbitror esse. Cum autem ex duplici fine, qui destillatori propositus esse debet, nempe, ut & multum aquæ accipiat, & multæ efficaciæ, aliæ aliis palmam præripiant; is ipse verò modus quo Dn. SALA in plerisq; utitur, præ cæteris hoc nomine plurimùm commendandus veniat; ab omnibus aliis supersedebo, huic soli in plantarum, aquis eliciendis addictus: Ut nimirum rebus destillandis balsamico tempore *collectis vel per se*

per se, quando contusis rorido Baln. calore humiditas prolicitur; vel per commacerationem cum liquore, pro singulæ naturæ analogia, vel vino, vel propriâ aquâ, vel aquâ simplici affuso, succus exprimatur, & ipse postea per B. M. in aquæ debito ignis regimine destilletur, quousq; Aqua progreditur. E fecibus Sal elicitur, qui & ipse loco, quod alii guttas quasdam aceti admiscent, ad dispurandas melius & conservãdas aquas inservire potest. Efficaciores si velis res novas ipsis infunde, & post macerationem prolecto succo aquoso iori iterum atq; iterum destilla. Vel eas ipsas exiccatas in Alembicum interventu Craticulæ impone. Sic enim vaporibus transeuntibus non vegetior solummodò virtus, sed & Tinctura aliquando egregia simul enitescit.

Hac arte & Aqua, & Extractum unâ operâ comparatur.

Quod verò vires Aquarum stillatitiarum spectat: falsitatis omninò insimulanda est opinio, quæ destillatis easdem virtutes cum Raymundo & Gesnero parùm caute tribuit, quas ipsa corpora, è quibus eliciuntur, habuerunt, etiamsi Matthioli additamento se munierit: Esse scilicet eâdem, sed non pari efficacia præditas. *Quemadmodum enim pars non est totum, nec Aqua Plantæ cujusdam tota plantæ substantia; sed vix pars Mercurialis, Sulphure & Sale (excepta, si arctè sumatur, subtilissima & maximè volatili eorum parte)*

destituta; Nihil autem, teste Fernelio, de abd. rer. causis lib. 2. c. 17. in ulla Naturæ parte est, quod non peculiari, & occulta proprietate vigeat; Ita nec effectus virtutesq; totius compositi, puta quæ non nisi harmoniæ & compositionis beneficio insunt, nec etiam singularum partium constituentium omnes exæquare Aquæ stillatitiæ poterunt.

Hanc ob causam Aqua Menthæ & ocymi teste Manardo in Epistol. 15. mali potius quàm boni odoris est. Aqua Nasturtii hortensis (quod ipsum etiam Montanus in Consiliis de Calamentho refert) quòd aliàs linguam sinapi instar mordet, vix levem calfactionis sensum excitat; Et Aqua Radicis Africanæ, teste Scaligero, pota intra horæ spacium mortem adfert, cum tamē radix illa per se minus vegiti, aut præsentis sit veneni. Usq; adeò eadem omninò vis nequit esse destillatorum cum suis integris.

Exerc. 153. sect. 4.

Ais, è purgantibus destillari Aquas purgantes &c. de quibus supra? Benè, purgantes, sed nec æquè, ac ipsa corpora extitére, nec ex omnibus purgantibus. Etiamsi enim proprietates formæ toti subjecto immergantur, inq; singula usq; segmenta ejus penetraverint; tamen nec uspiam puræ illæ in ulla parte totius seorsim (adeò ut & falsum sit, quod de secreto illo Sulphure quidam jactitant) consistunt, nec etiam in omnibus

nibus illis partibus à se invicem diremtis æqualiter. Quin imò totius substantiæ vis & habilitas agendi, ita singulis partibus se adsciandò imminuitur, ut quod antea toti univoce & absolutè inerat, jam eo usq; divisum vix secundum analogiam in quibusdam reperiatur, id est, quod quidem in omnibus partibus reperiatur, in alia tamen principaliter, in alia minus, & infirmissimè in Aqua, puta in qua è stirpe viridi prolecta humor exuberet alimentarius, nondum stirpis vim omnem ac proprietatem adeptus. Accedit: quòd præparationis meritò ex agentis ignis cõmunione novæ nonnihil qualitatis accipiant. Ideoq; fieri non potest, quin Destillata non solùm in quibusdam facultatibus minoris sint efficaciæ; sed cùm plurimas earundem vel è nimis tenui vel crassiori materia oriundas &c. penitus amiserit; tum etiam planè novas, & quæ primordia non redoleant, acquisierint.

Propterea quod usum Aquarum stillatitiarum attinet, is ex præcognitionis corporum simplicium viribus & usu æstimandus minimè est, sed sola experientia norma & Regula Lesbia judicanda, juxta quam pro utentis Medici scopo ad hunc vel illum affectum adhibeantur.

RHODOSTAGMA ODORATUM.

Ne rem actam agamus, loco Aquæ Rosarum vulgaris hanc compositam ejusdem Salæ substituimus.

℞. *Fol. Rosar. recent. libram j. vel ij. Santali albi odori, styracis Calamitæ, Benzoin, Cinnamomi ana drachm. ij. Cariophyll. Labdani de Barba ana drach. j. Moschi gr. x. f. pulvis, & facto strato super stratum stent in fimo per Mensem. Postea destillentur. Ubi enim ad jubar Solis ita steterit aliquandiu, fragrantior erit quâvis alia.*

AQUA VERONICÆ.

In praxi Alchymiæ.

Si è Veronica contusa in ℔ Vino macerata succum extorques, & destillando, herba sicca juxta Rostrum Alembici interpositâ, Aquâ elicis multarum erit virium cum per se, de quo Libavius, tum cum aliis etiam. De quo Angelus Sala in Ternar. Bezoard. Inprimis mirabilis est ad ulcera lavamenti ratione, quæ Charoniis fere deteriora, præsertim in pueris, inde sanata esse, sæpè his annis expertus sum. Cum saccharo in variolis puerorum exhibita, maximè ubi seminis Napi drachma immacerata fuerit, egregiè confert.

AQUA CICHOREI HERBÆ & FLORUM.

℞.

℞. *Herbarum & Radic. Cichorei, ambarum debito tempore collectarum q. v. Tussis & minutim incisis affundatur propria aqua q. s. & postquam per triduum vel amplius macerata fuerint, donec nempe tumere incipiant, coquantur parum; postea exprimatur succus ad destillationem utilis.*

Aqua Ophthalmica.

Aliàs ex Floribus ipsius itentidem præparatur in Ophthalmia & plurimis oculorũ affectibus aquâ valdè insignis & secretâ, *hoc modo.*

℞. Flor. Cichorei Sole in principio Leonis existente recenter collectorum. q. p.

Vide Hieronymum Braunschvveigium de arte destil.

Inde in Vitrum fortiter concuticndo, postea orificium diligentissimè claude, & circumcirca farinam ad panem pinsendum subactam applica trium quatuorve digitorum crassitudine. Stent in Clibano; donec panis eximatur, & invenies aliquando Flores tantùm in se collapsos, attamen rubicundo liquore, tinctura scilicet producta ipsorum succi plenos. Hanc tincturã fortiter expressam, vel per se ad usum mox instantem serva; Diu enim conservari non potest; vel per Alembicum in Cineribus destilla, (potes idem commode perficere cum floribus simul) & Aquam habebis Ophthalmicam ad oculorum plures affectus, calidos præsertim sola illinitione utilissimam.

Quò eodem modo & ad idem Flores Calendulæ in Aquam (quæ aliàs in vitro vitta muliebri crinali interpoſita per inſolationem ad oculos, membri virilis & mammarum dolores præparatur redigi poſſe exiſtimo.

Aqua Ophthalmica cõpoſita.

COMPOSITÆ *inde* Aquæ *iſtæ fiunt variis modis: ut, quæ inter omnes alias minimè contemnenda eſt:*

℞. *Tutiæ octies vel decies in vino reſtinctæ, & in pulverem redactæ.*

Camphoræ mediante oleo olivarum pulveriſatæ, ana ſcrup. j.

Aquæ Flor Cichorei cæruleo ru.

Roſarum ana unc. ij. &c.

Miſce.

Valdè conducit in calidis oculorum fluxionibus, Ophthalmia, nubeculis, ſuffuſionibus &c.

AQVA SPERMATIS RANARUM.

℞. *Spermatis Ranarum circiter Martium & triduo ante Novi lunium collecti, (ſic enim non tàm facilè fœtet aqua inde deſtillanda) q. ſ.*

Deſtilla per Veſicam, ignem moderatè adhibendo, ne ſuperebulliant, & reſerva.

Intra corpus à quibusdam utiliter aſſumitur in febribus ardentibus; ſedat enim dolores & ardores mitigat. Cum phlegmate Vitrioli miſta multùm confert Ambuſtis. Con-

Contra hæmorrhogiam etiam, præsertim cum Myrrha, Croco, & Camphora incorporata, ex Crollii præscripto utilissima est.

In ea si tantillum aluminis solvatur, doloribus podagricis linteis madefactis commodissimè adplicatur.

Experientissimus Angelus Sala utitur eâ in prænimio ardore pestis, item in clysmatibus contra intestinorum calorem. Vide Ternar. Bezoard.

De crudi spermatis Ranarum usu ad hæmorrhagias, quod eodem ferè modo, si nimirium tibialia inde confiant in Erysipelate efficax. Vide Experimenta Fernelii. Quoniam verò in se Mercurium habeat cum Saturnina quadam proprietate, quâ membrum, ipsumq; malum quasi mortificatum iri metuendum, cum Decocto Myrrhæ & Olibani laudabilior existit ejus usus.

AQVA SPERMATIS RANARUM. Antipodagrica.

℞. Spermatis Ranarum, Mense Martio circa Novilanium collect. lib. iiij.

Stercoris bubuli recentis, ana.

Misce stent per noctem. Postea destilla & serva Calidiusculè membris affectis applicata in in petiis dolores feliciter sedat in podagra calida.

AQUA SPERMATIS RANARUM antipodagrica altera.

℞. Aquæ ſpermat. Ranarum lib. ij ß.
Urinæ Adoleſcent. lib. iij.
Theriacæ recentis unc. ij. ß.
Vitrioli albi
Salis, Aluminis ana uncias iiij.

In aqua inde per arenam deſtillata Miſce.

Salis Vitrioli unciam j. ß.
Camphoræ
Croci, uncias ij.

Exteriùs in petiis applicata, quoties reſiccatur, eousq; donec & dolor & tumor reſedit, eximiè antipodagrica eſt.

AQUA THERIACALIS ſimplex.

℞. Theriacæ Venetæ, unc. iij.
Aquæ vitæ rectific. lib. j.

Miſce, ſtent per aliquot dies ad digerendum. Tinctam aquam decanta, & recentem affunde, donec non amplius tingatur: & ita ſerva ad uſum, qui egregius eſt ad ſudores eliciendos in peſte, ictero, imbecillitate Ventriculi, Catarrhis, Hypercatharſi, vermibus &c. De quo paſſim Angelus Sala inter Bezoard.

Doſis cochlear j. vel dimidium. Non nemo hâc ipsâ à Podagra, quam aliàs ſæpè eſt perpeſſus, ſeſe feliciter præſervat.

AQUA

AQUA THERIACALIS
frigore destillata.

Aquam Theriacalem appellare lubet, non propter Theriacæ ingressum; sed quod tuncta, quæ Cor contra venenum stabiliunt, ac illud lætius reddunt Theriacalem; ut ita dicam, vim sortita fuêre, quibus & hæc annumeratur.

℞. Spiritus Vini opt. lib. j.
Camphoræ selectæ drach. sex vel septem.
Croci scrup. ſs.
Sacchari essensificati in quocunq; liquore liquabilis drach. iij.

Misce, solve, & per Chartam bibulam destilla. Ita tenuissimæ partes, quæ à mitissimo etiam foco fugarentur, protectantur; Et maxima cum utilitate dosi à gutt. ij. ad Cochl. j ſs. in peste usurpatur tàm prophylactice, quàm therapeutice & hic per se datur ad sudandum; illic singulo die cum pane, jusculo vel aliis appropriatis.

Antidotum pestilentiale sive pa

Egregie etiam conducit hysterico & febricitantibus febribus lentis, ut Quartana & similibus.

AQUA THERIACALIS
Composita.

℞. Theriacæ Andromachi Veteris unc. V
Myrrhæ rubeæ unc. ij. ſs.

Croci

Croci Orientalis unc. ß

Spiritus Vini opt. rectif. unc. x.

De aquis Theriacalibus angustè sentiendum, nisi vel ōninó non vel lētissimè destillētur.

Mixta in B. M. lentissimè destillentur, ut vix 3. vel 4. dierũ spatio totũ extilles, camphorâ in Alembicum ad drachmas duas interposita.

Tandem cessante destillatione hoc eodem ignis gradu calor augeatur ad ebullitionem Aquæ in B.

Finito hoc opore per Cohobia denuò repete, ida tertia etiam vice, & Voti compos eris.

Oleum Theriacale.

Oleum Theriacale, *quod ad gutttas aliquot progreditur simul, per infundibulum secerne, & ceu precioſissimum reserva contra pestem & plurima venena.*

Aqua verò à cochl. semis ad integrum valde salutaris est in venenis, febribus, quartanâ, jctero Vermibus &c.

Angelus Sala supra ad extracti Helleborí ferociam compescendam adhibet, nec id immeritò.

Aqua Theriacalis hypercathatsin sistit & quare.

Etenim illicò à Theriaca restagnare laxiorem alvi effusionem, vimq; purgatricem remediorum domari, experientia & ratio satis ostendunt. Est enim purgatrix vis vehementior, mędia quædam potentia inter alimenta & venena Naturæ, Galeno teste, noxia, vasa debilitando, oscula laxando, mordicandoq;. Quibus singulis Aqua Theriacalis potenter resistit. Deinde pharmaca à peripheria ad centrum succos & spiritus abducunt.

tunt. Theriacæ autem vis properat ad cutem, & per eam excrementa corporis exigit Gal. 11. de simpl. facultat.

Cum Spiritu Tartari & Vitrioli debitè maritata quid præstet, præsertim in antiquis viscerum obstructionibus, inq; Melancholia Hypochondriaca, quia suprà prolixiùs tradita sunt, hoc in loco meritò prætereo.

AQUA TARTARISATA.

Aquam Tartarisatam cum nonnulli percipient me notis jam explicaturum, arrectis procul dubio auribus stabunt, expectando, quoniam extrahendis purgantium viribus idoneus perhibetur, si qua forte de modo illo Beguini in Tyrocinio Chym. p. 107. obscurè attacto; tincturas nempè, omnemq; vini Catharcticam spatio quadrantis horæ è medicamentis purgantibus absq; ullo calore externo, aliave re minerali eliciēdi compendiosiori *interpretaturus sim; Idq; secundum Marpurgensium quorundam Studiosorum sententiam, per Oleum Tartari Mercuriale, per deliquium paratū &c. Neutiquam verò; Ea quippe Beguini ratio longè alia est, & longè diversæ ab illo indaginis; Menstruum, inquam, subtilissimum, simplicissimum, temperatissimum ex simplici Aqua pluviali vel Majali rore in locum spiritus Vini, aliarumq;*

ramq; aquarum, quæ nec facilè nec purè, nec sine salis Armoniaci purgantis spoliatione ab extractis purgantibus separantur, surrogandum.

Prout ipsamet Beguini altera Tyrocinii longè melioris editio à me in Gallia apud ipsum Authorem tùm temporis mortali morbo confixum visa, brevi fortè declarabit.

Tyrociniũ alterũ Gallicum.

Quid, inquiunt, quòd ab instillatione olei Tartari mox contingat, extractum Medicamenti colorem foràs adparere, Adid ergo muneris perficiendum in extractione purgantium quid illo felicius reperietur? Verum à colorũ mutatione ad extractam jam facultatem argumentum valde arenosum est, & imbecille. Siquidem Magisteria colorum causas sæpè obstrusas habent, quæ non imperitis solùm imponunt, sed & sagaces valde ludunt.

Magisteria colorum.

Veluti quòd Spiritus Vitrioli trajectione per chartam emporeticam rubicundior evadat; Quod Aquæ à Spiritu Vini scammoneato vel Gvajaci Sulphure vapido; ut & aceto sale Saturni imprægnato &c. injectis lactescant. Quod vel unica tantùm guttula olei Caryophyllorum alteriusve aromatis, in corrosivam illam Auri solutionem, antea Citrinam, dimidio quadrantis horæ totam ferè mensuram rubicundam reddat. Sic lapis ille Lunaris de quo inferius, si cum auro soluto misceatur instar atramenti nigririmus

mus evadit: Taceo inexplicabilem tincturæ rationem esse, quod Aqua regia Auro satiata faciem rubedine sanguineâ inficiat; Aqua fortis vero argenti plena nigredine; Quòd aqua in qua ebullierit gallæ perspicua, mista aliæ calcanthinæ illicò nigerrimæ evadat.

At nihilominus inficias ire non possum: Menstrua non satis acuta ad purgantium viscera usq; & brevi subeunda, olei Tartari guttis quibusdã, uti & sale fæcularum vini, spiritu mellis, aliarumq; rerum mineralium commode exasperari posse. Et hanc eandem ob causam Angelus Sala quoq; in defectu altioris illius menstrui loco q; olei Tartari, meritò Aquam suam Tartarisatam ad purgantium succos foràs extrahendos adhibuit. Eaq; talis est, opinor, quæ infra, ubi de Tartari præparatione, à Tartaro depurato in q; Crystallos redacto purior remanebit superstes. Non inutilis præterea ad obstructiones stomachi, lienis & renum est si ad cochl. aliquot cum jusculo quodam exhibeatur. Imò potest & illa esse: in qua Tartari depurati portio tantum soluta seu liquata fuerit.

Aqua solutionis Tartari tertium quartũve repetitæ.

AQUA CINAMOMI.

In Aqua Cinamomi destillanda multivarias Operariorum Chymicorum industrias videmus, quorum quidã hoc, quidam alio modo destillationẽ perficiunt, ut semper toties centenas opinionũ vanitates, quoties semel veritatis usurã capiãus.

Multi Cinamomum cum vino generoso superfusum destillant; Attamen inde lacteſcens & subjugalis aqua, parumq; olei. Quoniam oleum virtute Spiritus Vini propria per totam aquæ molem adhuc dispersum est, ac discontinuatum; Quod inde patet, quia Spiritu Vini per digestionis diuturnitatem ab Aqua Cinamomi exhalante, oleum & copiosius & clarius redditur.

Hoc autem Angelus SALA in sua Aqua Cinamomi non curat; Quin imò bene gnarus quando vel Spiritus Vini excipiendus venit, vel aqua Cinamomi &c. Vel etiam artificii ipsius peculiari menstruo Oleum ab aqua separandi *&c. Sequentem profitetur modum.* ℞. *Cinamomi opt. Confracti q. v. Superfunde Spiritus Vini p. ij. Aquæ pluvialis p. j. Stent aliquandiu, postea per vesicam destillentur.*

Elixir Cinamomi.

Ex hac aqua præter simplices usus auxilio Tincturæ Santali croceati & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particulâ Elixir paratur, visu jucundissimum, usu excellentissimum.

AQVA ÆSCULAPII.

Johannes Baptista Zapatá in Med. mirabil. c. 13. Aquam Æsculapii miris modis deprædicat ad pestem, Epilepsiam, aliosq; capitis, ventriculi, jecoris, lienis & Renum difficilimos

affectus.

affectus, & quod possit omnia, quæ Lac Virginis potest, cujus usum in Chirurgia eodem libro luculentiùs prosequitur.

Descriptio ibi habet: quòd in vesicam intus stanno oblitam immittatur acetum, tertiâ parte vacuâ, & per Alembicũ plumbeum Aqua dulcis, aurei coloris, usq; ad corrosivam fæculentiam, quæ statim exhaurienda, ne vas lædat, destilletur.

Verùm inter SALÆ experimenta id nominis habet, quod sequitur;

℞. Aceti fortissimi q. v.

Destilla per campanam plumbeam, fietq; dulcis liquor.

Dosis ab uncia s. ad unc. ij. vel iij. Operatur per sputum & vomitum, multum phlegmatis evacuando, & in morbo caduco, ubi duobus vel tribus ante Novilunium diebus bibitur, spiritus effervescentes sedat, velut arcanum longè maximum, & quod nominatim Filiolo Symphonistæ Basileensis Epileptico sanitatem reconciliavit.

AQUA ALUMINIS.

Aquæ Aluminis Rochæ supr. cap. 2. Ternar. Rezoard. factam mentionem in rem præsentem perducimus sequentibus:

Præcipua autem ex Alumine Chymicè paranda medicamenta, quatuor nobis data sunt.

Aqua; Magisterium, Saccharum & Sal fixum Aluminis.

AQVA talis est: ℞. *Aluminis Rochæ pulverisati q. s. impone Cucurbitæ & lento igne, ne Spiritus acres qui quidem ab aliis usibus penitus proscribendi non sunt, sequantur, per arenam destilla, & quæ egreditur aqua, phlegma seu Aqua Aluminis vocatur.*

USUS ipsius ἐν τῷ γένει dirigitur ad siccandum mundificandum, adstringendum & refrigerandum. Ideoq; varie scopis inservit Chirurgicis ad vulnerum sanationes, ecrumq; symptomata.

Magni aliquibus æstimatur in omnis generis febribus, ubi, quoq; Spiritus ipsius interventu major videbitur ἐνέργεια.

Neq; decipiuntur, credo, effectu. Quippe clarissimorum Authorum authoritate constat, Aluminis crudi drachmam semis cum Aqua Centaurii vel Tabaci in febribus intermittentibus præscribere licere, quum nimirum plus millies id felicissimè successerit, universali aliquâ, inprimis ex Antimonio peculiari industria ad id elaboratâ purgatione, præmissâ. Sic Author noster in decocto refrigerante contra ardorem magne cum fiducia exhibet; Et Fioravanta Capr. Medic. lib. 2. cap. 10. Aquam, regiam dictam,

cujus

cujus basis & hæc Aqua Aluminis est, in dentium & Gingivæ putredine & nigritæ, inq; febribus scrupulari pondere sæpè sæpiùs probatam proponit.

MAGISTERIUM ALUMINIS.

Paulò aliter ἐγγείρησις sese habet, dum ad Magisterium Aluminis adnitimur.

Sumitur Aluminis purissimi & pellucidi pars quotacunq;, in vesicam bubulam, suillamve aptè componitur, & sic in aquam fervidam immergitur, donec alumen contentum liquescat, inq; liquorem penitus convertatur. Liquor filtro depuratus destillatur per alembicum, cucurbitâ brevi in cineribus positâ, ad siccitatem usq; materiæ seu remanentiam Capitis mortui. Quod ipsum denuò prædicto modo in liquorem solvitur, destillaturq;. Idq; eòusq; repetendo, donec tota Aluminis substantia, saltem rejectis inquinamentis alembicum transcenderit.

Stypticum hoc μηδὲ ἀδέσποτον, μηδὲ ἄδοξον est; imò Ischæmon *haud rejectitium, quod vix Essentiâ Ferri, Boli, Acatiarum, Sperniolâ, aut quicquid hoc in classe præclari nominis est, ne Jaspide quidem ipsâ inferius; Quibus etiam partim Hoc arte unitum.* Ischæmō nobile.

Specificum stypticum. Specificum Stypticum *vel non à Theophrasti illo (de quo libr. de Specificis) aliud, vel tamen parum dissimile redditurum haud levi conjectura niter.*

AQVA ALUMINIS FIXI.

Si non tàm ordinem ab initio nobis præstitutum, quàm rem ipsam jam sub manibus habitam respiceremus, de Saccharo Aluminis pauca hic præfari, non usq; adeò ἐκτὸς δρόμου foret, At verò satis superq; de his Paracelsus, Libavius & alii. Ideoq; progredimur jam ad Medicinas non minus nobiles ex fixi Aluminis sale præparandas. Prima arcanum inprimis est contra Ischiam; Altera contra ariduras & membrorum diminutiones.

AQUA CONTRA ISCHIam arcana.

℞. *Aluminis Rochæ, Solve ad ignem ut phlegma & spiritus exhalent, (utrumq; urgentiori phlegmatis superioris destillatione obtineri potest.) Terram, quæ in fundo residet, aqua communi solve, & filtro trajectam evapora. Reliquum, Sal Aluminis fixum, collige. Hujus*

Sal Aluminis fixum. ℞. *Uncias octo salis fusi subtiliter triti lib. j Misce, inq; tigillo luto firmiter clauso, pone ad ignem Reverberii intensissimum duodecim horas.*

horas. Materiam porrò exemtam separationis causâ in Aquæ fontanæ mensuris quatuor infunde. Pars, non soluta quæ residet, fiat pulvis; quæ verò soluta in Aquam abiit, aquam filtrando constituit contra Ischiam arcanam. Modus eo utendi est: ut eâ ipsâ locus dolens totus calidè illiniatur, & fricetur primò; postea præcedentem pulverem misce cum oleo Laurino, quo idem locus semel in die ad vigesimum usq; diem ungatur. Insuper.

℞. Prædictæ Aquæ p. j.
Verbenæ
Centaurii ana part. iij.

Coque in Aqua communi q. s. ad insessum, eoq; utere decrescente potissimum Lunâ, quater vel quinquies singulâ vice horam unam vel alterâ.

Tempore Balnei verò hanc potionem ordinariam habeas:

℞. Rad. Caryophyll. unc. j.
Calami Aromat. drachm. ij.
Flor. Summitat. Centaurii unc. j. ſ.
Veronicæ unc. j.
Absinthii drach. vj.
Cinamomi drach. ij.

Infunde in Vini libris circiter octodecim, & servetur pro potu.

AQUA ARCANA CONTRA ARIDURAM.

℞. *Pulveris Aluminis ab infusione Aquæ, ut suprà, residui q. v.*

In cucurbita superfunde spiritus Vini rectificati ad supereminentiam duorum digitorum, stent aliquandiu, donec ad prædictum morbum, cujuscunq; generis ille sit, opus habeas. Est enim, cum utilibus unguentis mixta, sive illa ex oleo Laurino sive Axungia humana &c. composita sint, & postmodum membro arido, bis terve affricta, nullo ad nodos Lunæ habito respectu, longe præstantissima. Unctione enim hoc modo factâ, membrum, absq; dolore tamen, in tumorem attolli incipiet, & fotu ab exuviis vulpinis, felinis, caninis &c. continuò sequente, brevi penitus restaurabitur.

AQUA LUMBRICORUM per se.

Hujus Dn. Sala supra in Ternario Bezoard. cap. 18. ad Unguentum Antiparalyticum mentionem facit. Ideoq; & illa hujus loci est: Non propter conficiendi difficultatem, sed quia occasio simul erit, arcanarum, quas habet, virtutum monumenta memoriæ suspendere. Estq; talis:

℞. Lum-

℞. *Lumbricos terrestres rubeos, qui in aegrorum versionibus potissimum visuntur in* suff. qv.

Purga bis terve, prout nosti, per muscum arboreum. Quidam Brassicam rubeam aliquandiu devorandam præbent. Postea cibos cum vitello ovi ad duritiem cocti, donec quod brevi fieri solet, lutei evadant. Tandem vitro anguſti orificii inditos, & massa panis jam pistandi involutos in clibano cum pane simul pista, donec panis eximendus veniat. Invenies eos in Aquam conversos elegantem. Fæces subsidentes separa; Aquam verò ad plures affectus haud contemnendam, serva.

Dicata inprimis est nervis & articulis roborandis, eorumq; vulneribus mulcendis glutinandisq;. Hinc etiam membris paralyticis & aridis inunctione confert, præsertim ubi magis penetrantium, velut Unguenti Bezoardici nostri, vel Aquæ Magnanimitatis consortio adjuvetur. Nobilissimus tamen usus ipsius est in Hydrope, adeoq; meritò Specificum Hydropicum *praedicatur, cujus nimirum exhibitio, ad cochl. s. cum Syrupo Cinamomi, sæpius repetita raro infructuosa existit.* Specificum hydropicum.

Similis lumbricorum terrestrium usus est, quando ab aliquibus in Aquam

destillantur, eaq; mane & vesperi ad cochl. ij. assumitur; vel quando decoctum ex iis continuatur cum Cerevisia, cui denique calamus aromaticus in debitâ quantitate incoquitur, singulosq; m. & v. plurium septimanarum spatio assumitur. De quo vide ἰατρεῖον Clauseri. Si quis tadium capiat ex vulgari vermes hoste fossionibus insectandi modo, is capturam eorum capessat ita: In aqua simplici Vitriolum solvat, quantum absq; igne poterit; hac aqua Terram superfundat, quâ in ipsos cuniculos suos agere putabitur; sic abundantia eorum longè major cum nonnulla videntium admiratione suppeditabitur.

LIQUOR OCULORUM CANCRI.

Hujus supra cap. 26. Ternarii Bezoard. sub-
potione Traumatica mentionem fecit Author. Ideoq; nos ἐξηγούμενοι ἕκαστα, quod de Oculorum Cancri verè medica præparatione nobis constat, spongiæ incumbere haud voluimus.

Lex καὶ αὐτὸ verò de Liquore tantum hoc in loco libertatem concedit, quem variè docent Magistri. Quidam antequam essentiam extrahunt, lapides Cancrorum calcinant in Reverberio.

Hi autem quia crustacea non egent calcinatione,

tione, superflue laborant, cum sola lavigatio ad eandem intentionem sufficiat. Quidam menstruo variant, & jam Spiritu Vitrioli utuntur; jam Spiritu salis, ex quorum mistione tamen nauseabundus prætimendus sapor; jam Tartari oleo per deliquium facto, de quo tamen experientia me fecit dubitare; jam aceto non destillato, ut Author noster, jam destillato, jam vini; jam Hydromelitis vinosi; jam succis acidis & aliis. Omnes autem in hoc conveniunt, aut acribus solutionem tentent. Nec sua cuiq; sine causa, stat, arbitror, sententia; prout scilicet vel ad hunc magis respexerint morbum, vel ad hanc Naturam, quibus utrinq; Medicum intentum oculum habeat, oportet. Sequitur ergò & Ratione & experientia comprobatissimus.

LIQUOR OCULORUM CANCRI NEPHRITICUS.

℞. Oculorum Cancri tenuissimè pulverisat. unc. j. ſ.
Aceti destillati oleo Tartari alcolisati uncias ij.

Misce inq; B. vel ejus vicario, septimanam unam vel alteram digere. Decapulatum liquorem spatio vigenti dierum in matracio lento igne coagula, indeq; tere in pulverem tenuissimum. Deinq;

nisi Spiritu Vini dilatetur ad Essentiæ Tincturæve modum, qui vel liberaliori dosi ad usum servetur; vel eousq; in B. abstrahatur, donec liquor maneat austeriusculi coloris. Vel denique ultimò cum optimo Spiritu Vini digeratur, abstrahaturq; fortiter in Cineribus, donec fixum fiat volatile, id quod additâ Salis Urinæ volatilis aliqua parte factu sine dubio facilius. Ubi enim Alcool vini fermentatum est, cum virtute lapidum sæpius antea solutorum & coagulatorum; vim resolvendi calculum hominis adipiscitur nō vulgarem; Quemadmodum Alcool vini fortificatum cum Tartaro, Auro & Corallis; Aqua cum sale Calcis vivæ, Antimonio rubedinem, tincturamve certò extrahere possunt.

Et ad eundem modum pulverem Ludi seu calculi humani, & lapidum Cyprinorum in liquorem redigere licet, quorum guttæ perpaucæ in aquis appropriatis exhibitæ calculum Renum & vesicæ efficacissimè solvunt & expellunt.

Dosis prædicti liquoris est à gutt. paucis ad cochl. s. in Aquis petroselini, Ononidis, Genistæ &c.

In Lithiasi, Nephritide, hydrope, Ischuria, Dysuria, obstructione mensium &c.

Dn. Sala quamvis rudius paratum cum Diasoli, præsertim ubi ad inflammationem prohibendam

endam venæsectio præmissa fuerit, in Casibus & contusionibus internis utilissime exhibet. Alioquin ad eadem valet cum Aqua Cerefolii.

AQUÆ OPHTHALMICÆ.

Aquæ Ophthalmicæ Vitriolatæ ab Authore Iemetologiæ cap. de Sale Vitrioli occasio sunt, uod & nos hoc in loco & de argumento ipsius, & de Aquis ipsis pauca.

Argumenti causa notandum Misothymicorum gratia, Dioscoridem lib. 5 c. 74. Vitriolum ùm crudum ut exulceret, & erodat, ex aqua otum venenosis fungis opponere, & latos alvi umbricos eo ipso enecare; Oribasium adfirmae, quod per superiora purget, sudoremq; moveat; tlexium Pedemontanum eodem fauces anginâ ressas colluere; Gesnerum vix Medici personâ lignum judicare eum, qui oleo Vitrioli carere se osse existimet; Horatium Augenium Vitrioleum ad febrem pestilentialem sanandam esse Medicinam, quæ non habeat parem; Capivacium cum Gal. t. 2. lib. 4. κατοπ. in Ungue ocui ascendendum svadere ad Collyrium ex Atramento sutorio; imò haud absonum esse, confuge e ad Olcum ex Calcantho cum lacte correctum.

Et deniq; quod in Medicinam viribus æstimandis Medici, teste Galeno, propriis finibus

excede-

excedere minimè debeant, id est, velut alibi di-
lucidius explicat ; omnia rationum nimis phy-
carum præcipitia fugere, & medicamenta nor
qualia in sua Natura & per se, sive metallic
sint, sive alia ; Verùm quid in nobis & ubi effi-
cere possint, exquirere ; Atq; si hujus memine
rimus, certissimam omnium & junctis saltem
paucis quibusdam epilogismis sufficientissiman
esse judicatricem experientiam, quam qui dere
linquunt, atq; aliunde ratiocinantur, (quando
quidem & secundum Hippocratem : πεῖρα
χερσὶν κάλλιστον διδασκαλεῖον) non solum fal-
sa pro veris ducere, sed & omnem tractationi
utilitatem destruere &c. De Aquis Ophthalmi-
cis, Vitriolatis plurimi plurima ; veluti Gal. r
2. & 3. de facult. facilè parab. & Quercetan
Riverius, Plaaterus, Heurnius &c. passim.

Inprimis Crollius duo Specifica Ophtal-
mica ad omnes oculorum affectus valdè prædi-
cat, quorum alterum, quia obscurè descriptum
Alterum verò omnium affectuum ocularium in-
dicationes minimè explet, sed partim materiæ
duntaxat est remedii requisiti, non indicati, pro-
pter aquas & alia oculis specifica proprietate di-
cata, partim ex Avicenna, & cap. 2. lib. 4. κ
τόπ. Lippitudini, hypopyo, sugillationi & stra-
bismo, quod pace tanti viri dixerim, parum con-
veniès ; meritò sequuntur Ophthalmicum Crol-
lii ex-

lii explicatum, & quæ alia Oculis valdè dicata, non sine prece & pretio, ad manus mihi pervenerunt.

OPHTHALMICUM CROLlii explicatum.

Mirum illud stupendumq; Crollii Ophthalmicum è Cancris & Chelidonia debito artificio & tempore præparandũ, quomodo non tàm sardis promissis ad credulum illaqueandum, quàm reipsa ægrotum ab infirmitatibus redimendum usurpari debeat. facem haud obscurè lucentem. Clariss. Dn. Potræus Nosol. Harmon. dissertat. 21. *ob oculos nobis exhibuit. Affirmat enim fieri illud ex Chelidoniæ & Cancrorum succis depuratis & conjunctis & ex B. destillatis. Ad hoc ideoq; prolixiùs percipiendum.*

℞. Succi Flor. & Fol. Chelidoniæ major. verno tempore collectæ, in B. M. ad sufficientem depurationem usq; digesti,

Succi Cancrorum fluviatilium ritè expressi ana.

Misce, inq; Balneo destilla ad usum.

Eodem tempore pulverem confice tenuissimum, è Cancro in Clibano exiccato & incerniculo succretum, ut tactum effugiat, serva.

Usus

Usus est ad oculos desperatè læsos, eorumq; vulnera, eodem modo, quo pulvis & Aqua prior Crollii ad nebulas.

AQUA OPHTHALMICA Hartmanni.

℞. Vini albi opt.
Aqv. Rosar odoratiss. ana. drachm. ij. iij.
Sacchari Candi albiss.
Vitrioli albi purificati ana scrup. iiij.

Misce; postea ex hac aqua tamdiu cote Zinziberis digitum tere, donec in Aquam absumatur.

Colaturæ per chartam emporeticam institutæ, adde spiritus Vini, quo in Camphoræ drachmam unam solveris, cochlearia duo. Sic demum promenda usui, in multis oculorum affectibus velut suffusione, Ophthalmica, Epiphora, Rhæade & ubicunq; adstringentium, reprimentium, detergentium & attenuantium indicatio est.

Cæterum, quod è Vitriolo Veneris per vaporem urinæ pueri ἀφθόρου arte extracto in Anglia Clariss. Dn. Daniel Mollerus Londinensis practicus *mutuò mihi communicabat,* Unguentum sine cera & oleo unctuosum, sine colore, cœlestino colore coloratum, *in Ophthalmia & suffusione seminis sinapi magnitu-*

Unguētū Ophthalmicum.

gnitudine in Oculum indendo efficaciſſimum, & Galeni etiam Authoritate lib. 1. 2. 3. de facile parabilibus comprobatum, etiamſi cum prædictis probe affine, quia tamen Claſſi liquorum palmum convenit, in alium locum haud immeritò ejicimus.

AQUA MAGNANIMITATIS.

Superioribus propter aſſertionem in Ternario laudanorum allatam: quod Opium Turcis animum maſculum & fortem reddat; non opponere hoc ſequens non potui. Præſertim quia ab aliis ſtudiis preſſum, non gregatim, turmatim, ſed viritim duntaxat, & ſingulis data acceptâ fide proponitur.

Aquam Magnanimitatis nuncupo, non propter Martialem aut heroicum, ſed propter Medicum duntaxat uſum, quo & agro & Medico deſperatis animus ſæpe redit. Qui autem animo ipſo inexpugnabilem armaturam ad quævis pericula conciliari ſcribunt, ſimillimos præconiatis habeo, qui notas & bonitatem fugitivi mancipii, licet ipſi non viderint unquam, præconio tamen publicant. Notas enim ab aliis, qui norunt, accipiunt, & ceu cantilenam proferunt, ſi ſorte is, quem præconio indicant propè adeat, agnoſcere tamen non poſſent.

Bini enim & ipſe aliquoties illam aquam, & ali-

& aliis bibendam propinavi, bene quidem habuimus inde, ut opinionem de ejus confortante natura medicâ præconceptam non dereliquerimus; animo autem utrinq; neq; audaciori, neq; ad mala perferenda obfirmatiori facto, Achilleum seu Martialem ipsius usum planè nullum percepimus.

Nec me movent historiæ de inusitato illo Maximiliani primi Imperatoris Rupicapras insectandi aut quicquid alterius suscipiendi studio & ardore, cujus memoriam, Crucifixi servatoris imaginem prope Cyrillum pagum trium duntaxat horarum itinere ab Oeniponte in sublimi rupis pariete ipsemet ex Italia redux vidi. Peccatur enim vel Elenchi ignoratione, vel Elencho non causæ ut causæ. Non enim historia narrat: Imperatorem aquam illam in usu habuisse; & quamvis habuerit, ut Alexander Magnus fortè caseum, quia non indubitato affirmet: Omnes illius res gestas vel innatam, vel longo usu comparatam animi præstantiam fecisse, non misellam hanc Aqualam. Nec enim leve est inire, quæ sensui apparent, & in propinquo posita sunt, discernere, quod ex se est, & quod ex accidenti provenit; ne dum inire, quæ interna, & animum hominis & rerum occultas proprietates concernunt.

De

De signatura his bestiis divinitus ad id impressa, parum attexere Adsertoribus hujus placet; quia omen est, nullam eam subesse. Fors illa placet: quòd Formica animal sit ad nocturna, & extra patriam gregatim, & cum periculo, sæpè expediunda negotia valdè audax & arduũ? Quid autem, quòd Gal. 11. de simpl. fac. adversus metum utiliter edi cerebrum leporis velit? Præstat ideoq; à talibus conjecturis recedere, utpote quæ judicium ad sensum haud referunt, neq; ex propè positis aut vicinis, sed è longinquo, & longis lemmatis rationem colligunt.

Deniq; si aqua illa tàm præstans animi confortativum foret, ut vix una aut altera hora uti scribunt, antequam periculum adoriantur, utentes tali Metamorphosi afficeret; neq; juxta medium potius cum aliis confortantium materiis consisteret, non certè tanta de facultate ipsius, num tanta & talis sit controversia incidisset; sed uti de Cicutæ, Mandragoræ, ignis & piperis viribus nemo ambigit, ita quod Aqua Magnanimitatis è prospiciente timidicribus Heroës faceret, uno ore omnes faterentur.

Apollinei ergo, non Achillei usus causa hoc in loco præparare, & pingui satis Minervâ docebimus.

℞. *Formicarum acidularum ollâ intus melle imbutâ, vel patinâ ex orichalco cum ba-*

cilli, (de quibus in cumulum formicarium impositis tanquam senes de ponte præcipites dentur, in Spiritum Vini) collectarum. suff. q.

Superfunde adhuc Spiritus Vini genialis illius Roris à Vulcano lustrati, *tantum, quantum opus est ad supereminentiam. Digere vase clauso, donec digestione & putrefactione consummatâ in liquorem abierint. Quod ut fiat* Magnæ Matris filio, *id est, Balneo Mariæ exponito, aut* Saturno cuipiam calido, *id est, Fimo devorandos deponito. Deinde destilla per idem Balneum, & liquori fic à Vulcano iterum perlustrato, tantum, quantum satis esse videbitur, immittito Arboris infœcundæ, quam è Zeilam & Mutir Moluchorum advehunt, condimenti amœnioris ergò, & in vase vitreo diligenter clauso ad usum custodi.*

Per arborem infœcundam intelligo Cinamomum; In Zeilam enim nascitur Cinamomum, & in Mutir una ex Moluchis; Nullum gerit fructum. Item, in duas species Cannellam partiuntur: Zeilamitam, & Mutiream Scal. exerc. 144. sect. j.

Usus est: si species Anacardinæ ad faciendam extractionem addantur, & dosi 4. vel 6. guttarum in Aqua Lavendulæ, vel quotidie, vel sepius in hebdomade exhibeatur Extractum liquidum ad memoriam insigniter juvandam:

Mira-

Mirabiliter etiam atrophiam pellere perhibetur, ſi cum pane toſto ter quaterve in ſeptimana exhibeatur, & interea toti corpori, vel partibus exuccis inungatur; Promovere item conceptum & Lepræ curam; & liquoris antequam deſtilletur cochlear j. contra calculum prodeſſe.

SECTIO III.

De OLEIS.

OLEA AROMATUM & SEminum odoratorum, veluti Caryophyllorum, Nucis Muſchatæ, baccarum Lauri, Cardamomi, Cubebarum, piperis, granorum Paradiſi, Seminum Aniſi, Fæniculi & ſimilium.

R. *Aromatum vel ſeminum exiccatorum q. ſ. ad implendam veſicæ medietatem Contuſa macerentur per aliquot dies in Aqua fontana, vel Vino pro cujusq; natura modoq; ſubſtantiæ, in loco tepido, ut liquor infuſus quinq; vel ſex digitis materiam excedat. Deſtilla, ut moris eſt per veſicam cum refrigeratorio, igne non interrupto, horas circiter ſex pro materiæ*

multitudine; & non solùm Aquam sed & oleum prolicies.

Seminum grosso modo contusorum singulis libris in vase ligneo, addere expedit: Tartari & Salis ana unc. j. & macerari cum Aqua fervente per aliquot dies indies agitatâ materiâ, & si opus est, aquâ denuò superfusâ. Destillabitur ita, dum vix duas partes aquæ prius affusæ receperis, Aqua & Oleum, quantum optaveris, & ubi aliquandiu steterint, rectè separabuntur.

OLEUM CINAMOMI.

℞. *Cinamomi opt. lib. j. (Hartm. ex Cassia lignea præstantius sibi promittit oleum) contunde minutim, (nihil interest, dum discontinuetur quodammodo sequentibus) extemplò interniscendo, id q3 per quatuor vices, Olei Amygdalar. dulc. lothones quatuor, & parum vini Rhenani, ut scilicet humectetur aliquantisper. Stent per noctem & diem, donec humiditas penè evanescat. Ultimatamen vice humidior massa fiat, & digeratur vitro clauso ad solem.*

Postea per lutatam Cucurbitam in arena gradatim destilletur, & oleum cum aqua accipies, tam copiosum, quam vix aliâ enchiriâ.

OLEUM CINAMOMI ALIUD.

℞. *Cinamomi in plenilunio. Eo enim tempo-*

tempore singula aromata astraliorum sunt virtutum q. v. Modicè contunde, affundendo Aquæ pluvialis vel roralis destillatæ, vel alterius cujusdam stillatitiæ contra morbum calidum frigidæ, contra frigidum calidæ, ad supereminẽtiam materiæ. In putrefactione Fimi, vel B. vaporsi per mensem detineantur; Postea per vesicam destillentur. Peractâ destillatione refrixaq; materiâ secundum artem vel beneficio instrumenti, vel olei vaporosi, quod & D. Tanckium fecisse constat, oleum separetur.

Aquam adhuc semel relictæ materiæ affusum destilla, idq; toties, donec nihil amplius ascendat olei. Quod ipsum ut felicius succedat: alembicum habeas aliqua in parte tubulatum, ad eum finem, ut aquam ab initio ab oleo transeunte, separatam mox restitanti materiæ reaffundere liceat. Antequam item materiam in putrefactionem immittas.

℞. *Fermenti part. iij. Fæcum Vini, salis Tartari ana p. j. f. globuli exiccandi, & magnitudine Nucis juglandis pulverisati adjiciantur.*

Pulvis Diamoschi dulcis.

Oleo Cinamomi utimur ad Diamoschum hoc dulce conficiendum.

℞. *Olei Cinamomi drach. j. Ambræ grysææ, Moschi ana scrup. j. Sacchari Candi albi q. s. Terendo misce. Valdè confortat, & pro odorifero inservit.*

OLEUM BACCARUM LAURI.

℞. *Baccarum Lauri lib. ij. Contusis superfunde Aquæ tepidæ lib. iij. vel iiij. Postquam aliquandiu steterint, destilla per Alembicum, & Aqua simul cum oleo prodibit, quæ per tritorium à se invicem separanda. Guttæ ij. in vino assumtæ, ut & odor duntaxat, quod perhibetur, alvum relaxant, & ventositates expellunt. Membra syderata illitu restituit.*

Auribus ad dutt. j. inditum dolores compescit, & auditum confortat.

Delet impetiginem, lentiginem, & quascunq; faciei maculas cum Aqua Rosarum.

Deniq; jchorosis capitis ulceribus medetur & phtheriasin, tineas &c. pellit. Prout hæc & plura in Adsignationibus Neandri prolixius recensentur. ut & hoc: quod cum Mercurio subactum linteoq; exceptum, & cinguli instar ventri nudo circum impositum contra tineas alvi & lumbricos valeat.

OLEUM ROSARUM stillatitium.

℞. Rosarum fragrantiss. libr. decem.
Sacchari Candi denisitam quantitatem.

Misce

Misce in mortario contusa; postea Cucurbitæ spaciosæ indantur, fortiter inculcando, & superinfusa Aqua Rosarum stent benè loricata ad solē tres ad minimum septimanas. Dein arte destillentur per Alembicum, & Aqua & oleum fertur suppeditari odoratissimum, quamvis in magna quantitate largaq; manu illud non sit expectandum. E ligno Rhodio quorundam opinione oleum artificiosè extrahitur, quod procul dubio vel huic æquale, vel satis æmulum.

Usus ipsius præclarus est ad roborandum, præsertim in Balsamis de quibus in part. 2.

OLEUM SUCCINI ALBI.

Crollius & alii multi Succinum crassè tusum & elotum per Cucurbitam affusâ Rosarum Aquâ per arenam destillant, & oleum inde destillatum per eandem Rosarum aquam rectificant. Cujus quidem animi & ego olim ebullitionis metuendæ causa. Verum quia Oleum ægrè eo usq; in Capitellum assurgit, sed vel nimis æstuando jacturam vasorum facilè infert, vel empyreuma & adustionem contrahit; Ideoq; jam quotiescunq; illud parandum in me suscipio, hoc pacto omne negotium absolvo. Accipio succini albi modicè tusi lib. j. atq; alteram.

Fragmentorum silicum pro libitu.

Mixta per Retortam luto munitam ex arena igne debito in amplum Recipiens destillo, ubi rubeo nigrum subsequitur oleum, prægressa cum Recipiente priore removeo; (Illud enim vix ad internos usus reservandum.) Quod quia justo turbulentius, adhuc aceto Vini commixtum super Caput mortuum itidem, ut antea, ex arena rectifico, ubi quod primo loco destillat, aquæ fontanæ instar oleum est limpidissimum; quod subsequitur subflavo colore præditum, paulò minoris conditionis. Quod restat pro rejectitio habeo. Sal volatile quod eadem opera nanciscor, Cinericibus Onyscorum & saccharo Candi in justa proportione oleo Balsami universalis, paucis duntaxat guttis interveniente conjunctum mirabile mihi præsidium in Calculo & Hydrope.

OLEUM EBULINUM.

Lac Ebulinum inter Bezoardica suprà præscribitur, ad aquas cutem abeuntes exhaurien-das. Nec immeritò. Quippe & Fernelii suffragio drachma acinorum una tunsa ex mulsâ aut vino albo aquas hydropicorum facilè deducit; & Dioscoridies testatur: Πὼ ῥίζαν ὑδεροπικὸς ὠφελεῖν. Quinimò Quercetanus Extractum granorum Specificum prædicat contra Hydropem & cachexiam. Quòd verò ventriculo aliquantum grave est, aquâ Cinamomi, quæ admiscetur.

ſcetur, cavere haud diſconvenit. Sed & Oleum ex iisdem acinis paratum uſum in Medicina jure meritò obtinet:

℞. *Granorum Ebuli libr. j. Macerentur in Cineribus per noctem in Aqua vitæ q. ſ. vaſe clauſo, quoad à ſenſim abſorpta aqua vitæ grana in tumorem accreverint. Poſtea fortiter exprime, & dabitur oleum valdè efficax, non ſolùm contra Hydropem, ſed & icterum, morbum Gallicum, febres, Epilepſium, interna Apoſtemata, venena, imò etiam peſtem. Siquidem doſi cochlearis dimidii camarinam ventris expurgat feliciſſimè. In febribus datur cum juſculo, & ut hauſtus vini ſuperbibatur. Aliàs etiam cum præbio Aquæ vitæ.*

Hìc ſi verum Dioſcorideum illud: δύναμις δὲ ἡ αὐτὴ ἀμφοτέρας (ebulo & ſambuco) καὶ χρῆσις, idem omninò expectandum eſt à granis Sambuci.

Eorundem tamen Oleum elicitur facilius, ſi grana exiccata prius contundantur. & intertundendum vino præhumectentur, usq; dum unctuoſitas in apricum veniat. Tum ad ignem calefiant ad evaporationem humiditatis; Poſtea prælo ſubigantur, & Oleum exudat copioſe, inſolatione aliquandiu purificandum.

OLEUM LIGNI GVAJACI & Saſſafras.

℞. Ligni Gvajaci raſpati q. v.

Imple Retortam loricatam & colloca in fornacem anemiam, adaptato Recipiente, luto itidem obducti, ſubſterne ignem Carbonum primò lentum, & per gradus auctiorem, ut aquoſior pars deſtillet; Spiritibus ſuccedentibus urge paulò fortius, ne tamen Spirituum turbulenter prodeuntium copiâ Recipiens diſrumpatur; perge in eodem Ignis gradu, donec ſpiritus ceſſent quodammodo.

Urge ignem magis ac magis, & ultimò fortiſſimè ad incandeſcentiam Retortæ, donec Oleum ſubfuſcum penitus tranſeat. Id quod penè ſpacio 24. horarum perficitur. Refrixis omnibus totum deſtillatum per vitream Cucurbitam in Arena gradatim deſtillando rectifica, & phlegma, ſpiritus & oleum ſimul tranſibunt, magna impuritate retrò relicta. Oleum per tritorium ſepara ab aqua & ſpiritu, & ſerva. Poteris iterum atq; iterum per arenam rectificare, & inſtar ſanguinis rubeſcet.

Nota tamen, Lignum illud, quo majorem nucleum habet, eò oleoſiorem obtinere naturam; Quo minorem, eò ſpiritualiorem.

Spiritum & phlegma simul mixta adhuc separentur in arena per Cucurbitam lentissimo igne, ad phlegma eliciendum, donec aciditas spiritus surgat, Spiritum in B. M. abstrahe, erit acidus & boni saporis. Dicitur Spiritus Guajaci correctus.

Ex capite mortuo ad albedinem calcinato, & communi more confice, & singula reserva.

Oleum Sassafras

Eodem modo attamen superfuso vino optimo, & digestis per octiduum, per Retortam seu Cucurbitam in catino cinerario per arenam, destillatur primò vinum, seorsim capiendum, postea spiritus & oleum è ligno Sassafras, non tamen ad omnem materiæ siccitatem, ne empyreuma contrahatur nimis fœtidum.

Utriusq; usus insignis est, ad omnes morbos diaphoresi opus habentes, inprimis ad morbum Gallicum, Hydropem, Catarrhos &c.

Dosis olei utriusq; guttæ iij. vel iiij. in aqua quadam appropriata vel vino.

Possunt etiam guttæ decem vel plures saccharo lib. ß. admisceri ut fiant Rotulæ, de quibus quotidie unum atq; alterum assumere ad morbos paulatim consumendos, multum prodest.

Spiritus Guajaci à drachm. ß. ad drachm. j. vel per se, vel cum æquali quantitate

Spiri-

Spiritus Tartari in ſpiritu Vini, Aqua Theriacali, ſeu Carduibenedicti propinatur.

OLEUM CAMPHORÆ.

℞. Camphoræ unc. ij.
Terræ Argillaceæ purificat. M. j.

Concisâ prius Camphorâ miſceantur, tamdiu malaxando, contundendoq; invicem, donec nihil de Camphora in oculos incurrat. Globulos inde formatos ad ſolem vel fornacem exicca. Inde in Cucurbitam cum lato Alembico, & adaptatio Recipiente deſtilla in modum Aquæ fortis, & primò albicans quædam materia aſcendit nivis inſtar aliquando; mox Aqua perſpicua; Exinde igne fortiori oleum fragrantiſſimum, f. ſeparatio.

Coſmeticũ Talci.

Binâ vicè rectificatum per ſpiritum vini inſtar Auri pulcrum evadit. Drachmam unam aut alteram tamen facilè perdis.

Uſus hujus olei ubivis obvius. Affuſum ſuper Talcum, haud vulgariter tamen pulveriſatum, *ad maceraudum per biduum in B. albeſcit, virginibusq; ad nitorem ſuciei egregiè inſervit.*

Aurũ potabile Thurnheuſerianum.

Huic ſimile oleum etiam abſq; igne actuali præparari poteſt, cujus cum aliis quibusdam aromaticis debita arte mixti beneficio Caleis Auri ſolutio, magno, ut Crollius arbitratur ægrotantium juvamine in uſum medicum perficitur.

Crollius incõſtãs.

de

de quo tamen alibi; Attamen sui parum conscius ille (uti sæpe aliâs) paulò inferius in Bas. Chymica, ubi de Auro Cardiaco ex professo agit, deliramentis adnumerat, & vanitatis ipsissima Experientiâ deprehensa adstringit. Judica.

OLEUM VITRIOLI rubrum.

℞. Vitrioli ad rubedinem calcinati lib. iij.

Tere, pone in Retortam terream, lutò bene obductam clausis undiq; junctur is, adaptoq; magno Recipiente in fornace ad regendum ignem rectissimè constructo destilla primo die, lentò, altero, fortiori igne, & guttatim cadere incipiet, permeantibus simul phlegmate & spiritibus. Deniq; ad tertium vel quartum usq; diem ignem sustus superq; Retortam augendo, donec & oleum & Spiritus non amplius permeant. Sine refrixari sensim, & exime, & oleum Vitrioli, ad hoc antea mutato recipiente, habebis ad Medicinam etiam non contemnendum.

Quemadmodum enim fimus & stercora, vegetabilia quidem nidore suo interficiunt, eaq; corruptioni tradunt; semina verò omnium crescentium Terræ, & campos reddunt feraces; Et quemadmodum Aqua vitæ vinum semicorruptũ quasi libra una ejus immixta redintegrat: Ita certè Oleum hoc Vitrioli, teste etiam Bovio, intra

corpus

corpus assumtum non venena, & quascunq; impuritates solùm felicissimè solvit, sed & centuplando & millecuplando virtutes Aquæ, Vini aut cujuscunq; demum medicamenti immane quantum crescere fuit. De quo vide Bovium, qui idem Oleum hoc à scrup. ſ. ad scrup. j. in Aquæ Rectæ Bovis unciis duabus tribusve pro potu exhibitum contra calculum maximopere deprædicat. Nobis in hæmoptoyſi utiliter inservit.

Ne quid nimis.

Ad externos potissimùm usus quia idoneum, in sequenti Unguento (Unguentum vitæ dicitur) ad gangrænosas partes linteolis applicamus:

℞. *Mellis virginei unc. iiij. Extracti Flor. Hyperici cum Aqua vitæ facti. Liquiritiæ Myrrhæ itidem cum Aqua vitæ extracti ana unc. j. Olei Vitrioli opt. unc. ſ. vel drachm. vj. Misce & facta scarificatione applicetur. Usurpari etiam aliquando posset in Ungue oculi & Encanthide pro medicamento Catharetico.*

OLEUM VITRIOLI SMARAGDINUM valdè elegans & utile.

℞. *Vitrioli opt. crudi lib. iij. vel quatuor. Inde in cucurbitam terream bene loricatam, & interventu craticulæ seu laminæ foraminulentæ, in medio quodammodo concavæ, in fornacem ad destillandum hoc modo colloca:*

Fabri-

Fabricetur furnus cum camera in imô, in quam sine impedimento possit intrare Receptaculum. Huic incumbat pavimentum in medio cantô pervium foramine, ut transmitti possit. (Canali tubæ inversæ mediante) collum ipsius Cucurbitæ.

Jam demittatur collum cucurbitæ, sic explet cubam, satis est, sin minus, luto impleantur inanitates, ne carbones postea accensi intercidant. Infra pavimentum Recipiens capacissimum lapidi mobili impositum transeunti Cucurbitæ inversæ committatur, juncturis bene munitis. Inde omnibus ritè peractis ignem accende circulatem per gradus satis fortem, & ut carbonibus arcatur tegulis vel lateribus superne ad fovendum ignem, cum pluribus ad summum & ad latera in fumibulis constructis, antitypum quasi additum, ut fiat transudatio, quæ ipsa duabus ribusve diebus perfici solet. Delapsum liquorem filtra, & rectifica per arenam, & habes oleum Vitrioli Smaragdinum haud fucatum; cujus virtutum præstantissimarum, & natura Vitrioli &c. ipse prudens eris dispensator. Hoc vium illud Oleum Vitrioli est de quo Paracelsus Manuali primo: Quod Vitriolum per descensum destillatum Oleum reddat viridissimū, ac Mercurii appellatum, quodq; debeat habere magnum ignem & assimiletur Balsamo.

Sequi-

Sequitur Structura Fornacis

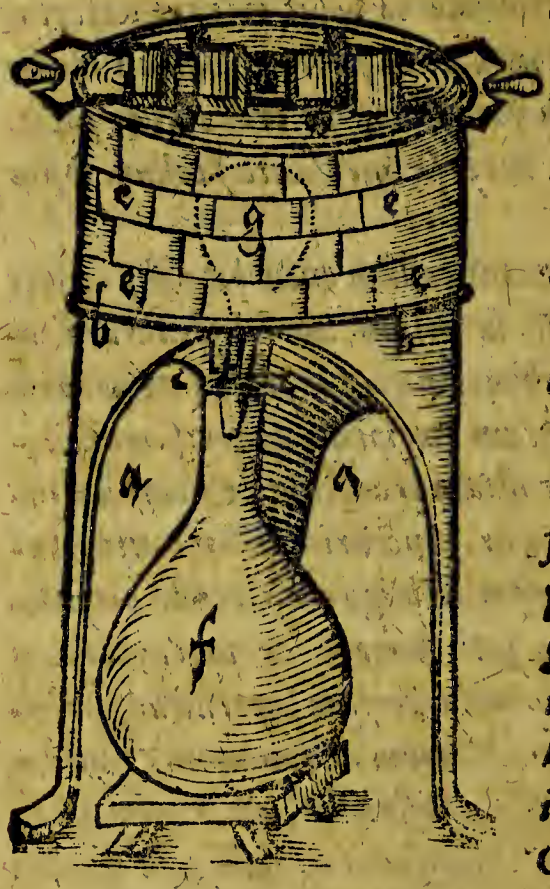

a. Camera in imo
b pavimentum in medio perforatum.
c pars tubæ inversæ.
d Collum ipsius Cucurbitæ.
e Focus.
f Recipiens capacissimum
g Cucurbita inversa.
h. Ostiola ad immittendos Carbones.

SPECIFICUM PURGANS Paracelsi.

Hujus Author noster in Ternario Vomitoriorum de Vitrioli efficacia mentionem fecit. De eodem Paracelsus de Specificis affirmat: quod in omnibus cujuscunq; humoris putrefactionibus, & superfluis corporis fœtibus, undecunq; proveniant, non aliter purgantis munus obeat, quam aqua in abluendis pannis limeis, & supo-

nes in

es in iisdem â cujuscunq; sordis nocumento cla-
ificandis. Compositionem etiam tradit: quod
x Magisterio Tartari & Vitrioli in unum com-
niscendis, & postea æqualibus Essentiæ Croci
artibus addendis, in ℥ pelicano per mensem di-
gerendis fieri debeat.

Attamen hæc talia, quæ de maximè dunta-
xat necessariis, & non nisi apud eruditos, ut i-
psemet fatetur, intelligentiam relinquunt.

Propterea accuratæ ejus præparatio ad se-
quentem modum se habet:

Primo præsto sit Spiritus Tartari *ita elabo-*
ratus:

Spiritus Tartari.

℞. *Crystallorum Tartari, ut suprà præpa-*
rat. lib. ij. Affunde Spiritus Vini rectificati
Mensuram j. digere aliquandiu in loco calido,
Postea destilla in lento cinerum calore, donec in-
cipiant cadere guttæ flavæ & oleosæ; tunc ces-
sandum. Egressum liquorem serva, & caput
mortuum cous ℥ in igne permitte, donec Tarta-
rus mediocriter, ad nigredinem scilicet, fuerit
calcinatus. Per cohibia reaffuso spiritu prædi-
cto & putrefactis simul iisdem per aliquot dies
in Balneo, destillatio primo fiat in arena; mox
per Retortam loricatam in igne Reverberii.
Est ℥ Tartari Spiritus ad propositum requisitus.

Secundò Oleum Vitrioli in promptu habeas,
multoties cohobando super caput mortuum de-

stillatum, & sale ipsius proprii menstrui beneficio extracto perq; digestionem impregnatum.

Tertio, ℞. Olei hujus Vitrioli & olei Tartari ut suprà, ana partes æquales. Stent per mensem in putrefactione, & separetur phlegma. Postea destilla, ut oleum Vitrioli, ultimò igne forti, tunc salia unà cum spiritibus egrediuntur.

Egressa salia cum spiritibus in Baln. M. cohoba, donec sponte sua repercussi in fundo apparere incipiant. Ac tum spiritibus in B. abstractis specificum purgans in fundo instar pulticulæ remanet.

Hoc cum spiritu Vini croceato per aliquot septimanas digestum, in omnibus morbis purgatione opus habentibus, paucâ dosi præstantissimum est. Inprimis in morbis Tartareis, contracturis Tartaro Hypochondriorum, Quartana & pluribus aliis, de quo Paracelsus 7. de specif. & Crollius Bas. Chym. pag. 148. Ad majorem præparationis hujus evidentiam, consule Conrad. Khunradi Medull. destill. de Balsamo Tartari.

OLEUM CORDIALE VALDE odoriferum.

℞. Cinnamomi unc. viij.
Santali albi
Nucis Muschatæ
Caryophyllorum ana unc. j.
Cortic. Citri. minutim. incisar. unc. iiij.

Moschi

Moschi gr. x.

Aquæ Rosarum lib. iiij.

Vini Malvatici lib. j. *Infundantur per aliquot dies. Deinde destillentur per vesicam.*

Oleum ab aqua per tritorium separetur & ad usum custodiatur. Est enim guttatim exhibitum specificum cordiale præstantissimum; & si sacchari admixtione in pulverem vertas, Diaromaticum essentiale *jucundissimum. Hujus beneficio multoties apud Anglos & Hollandos, quibus nimirum vina saccharata in frequēti usu sunt, minima portiunculâ Cyathum Vini integrum, aliquando nomine advertente, in continenti adeò aromaticum, & velut peregrinum feci, quàm vix longo tempore pharmacopæi cum Claretis suis præstarent. De alio quodam simili consule Heurn. Meth.*

Vinum Hyppocraticū extēporaneum.

Heurn. Method. ad praxin. pag. 28.

Idem eodem compendio, arbitror, efficies, per species Diaromatici *essentialis ipsius SALÆ in Ternario Bezoard. descripti. Hujus siquidem causa hoc in loco de oleo hoc Cordiali.*

OLEUM SULPHURIS Campanatum.

Ego quidem comuni via ad hoc oleum colligēdum utor, & nunquam non voti compos mei. Sunt tamen, qui hanc sequentem meliori nota, (quamvis ut mihi videor, ad flores colli-

gendos commodior sit, quàm ad oleum) commendant.

℞. Retortam in medio ventris latere perforatam, aut posticâ parte tubulatam. Hanc in furnum firmiter colloca, adaptato magno Receptaculo, aquæ communis destillatæ mensura adimpleto.

Injice frustulatim de Sulphure paulatinis vicibus, & vel substrato igne deflagrare facito, vel quod compendiosius; sulphur ferreô candenteq; baculo accende, clauso semper post singulam injectionem foramine. Completo hoc opere, Aquam Olei & spiritibus sulphureis plenam in B. M. abstrahe, ad aciditatem usq;, quam serva.

Addo: cum fumi facilè quidem super materiam ad summitatem bocia eleventur, sed interim non libenter transeant. Itaq; cum folle posticâ parte immittêdo, sufflandum est interdum, donec fumi Sulphuris in vas Recipiens propellantur.

Utilissima hæc Sulphuris aciditas est ad vermes, dissolutum stomachum, pestem, Asthma, febres & pleuritidem. Dosis est ad scrupulum s. cum vino aliisve liquoribus. Exteriùs variè prodest & in procidentia Ani aliquando utilissimum se præstitit hoc modo:

℞. Oxymell. s. q. v. Olei Sulphuris hujus quantum ad tollerandam aciditatem sufficit.

Cum

um ſpongia in eo madefacta inteſtinum tange. ntraq; corpus etiam per dies aliquot exhibe.

Hujus inſuper Limaturæ Chalybis ſuperinfu- operâ, quieſcendo colliguntur Cryſtalli, inedi- nte aquâ ſtillatitiâ ſolvendi & filtro depurandi, ui in Aſthmate cum ſyrupis pectoralibus, & in Hydrope à gr. j. ad ſex ſummopere excellunt.

OLEUM SULPHURIS PESTI- lentiale D. Fincelii.

℞. *Sulphuris ſublimati unc. ij. Furfuris triticei uncias ij. In Cucurb. per arenam mode- ſtè deſtilla, donec cernas oleum. Poſtea clauſis ſpiraculis æquali deſtillatione ſerva, ne vaſa perfringantur, & dimidio die drachmas duas, vel tres olei ſulphuris deſtillando comparabis. Majori enim in quantitate, Sulphur hoc in loco, imponere periculo non caret.*

Arcanum hoc habent contra peſtem, ſi ad de- cem guttas infectis ad ſudandum in tempore ex- hibeatur.

Præparatio Arſenici.

Nullo non tempore fuerunt, qui Arſenicum æquè crudum, quam præparatum Medicinarum ſalubrium cenſu digniati ſunt. Ab ejus juſſitu non abſtinuit Avicenna, Alexander Trallianus Ægineta, Ætius. Et hunc ipſum quoq; Galenus

tussientibus præscribit. Dioscorides ait, ex mulso dari tussientibus, vocem expedire melle delinitum &c. Nihil dicam de junioribus Paracelsicæ sectatoribus, quorum qui variis modis illud salubre homini remedium parant, tanta fere copia est, quàm æstate muscarum, dum caletur maximè. Attamen vulgò tritum illud & hic retineatur: ὧδὲ πάντα, ὧδὲ πάντοτε ὧδὲ περὶ τούτων. Et exempla Authorum sæpe doctrinæ magis sunt, quibus mens exerceatur, haud imitationis, quibus manus; magis consilii, quàm præcepti. Ideoq; SALA noster in Ternario Bezoard. cap. 27. haud injuria conqueritur, de Arsenicali illo caustico, cum Nitro calcinando duntaxat præparato. Neq; enim omnis Arsenici præparatio quoquò modo medicinalis est; neq; econtra omnis nullius in Medicina usus.

Privatim enim hoc verissimum arbitror: Arsenico salium sive Nitri sive communis præsentiâ ad ferociam magis efferendam tàm stimulum addi, quàm vix illorum mixtione Mercurio sublimato, quod potu internecionem adferre lippis & tonsoribus notum est.

Cum enim Arsenicum prava in spiritibus potissimum hærente qualitate, & acrimonia salis sui lethiferum sit, velut similium additione, similia augentur, roborantur q; ; ita salis Nitri, quem nimirùm ignem subtilissimum habere, usus

us ipsum fusorius, solutorius & separatorius in Docimastica & Aurifabrica satis ostendunt, Societate ipsum, quantum malignitatis fixatione mittit, tantum ferocitatis à pungente ipsius Arimonia participare, adeoq; seipso crudelius & ocentius reddi; facile patet.

Econtra Arsenicum quoq; salubris Medicinæ nateriam esse posse, si Artis Chymicæ industriâ ractetur, abunde idem S.A L Adocet exemplo Magnes Arsenicalis. *Magnetis Arsenicalis sui, quem scio ab ingetio suo venenoso tàm recessisse, ut non solùm sine lla inflammatione aut corrosione dolorifica pro Cauterio inserviat potentiali, sed & animalibus ine noxa exhibeatur. Ad quod credendum, tanò magis cuilibet author sum & hortator, quam Parisiis non solùm fama esset certissima, sed & Pyrocinium ultimum & penitus manumissum (nunquam, quod scio, patriam evolavit) hoc in se habeat; Reguinum quoq; repetitis duntaxat Sublimationibus (in ultima tantundem sulphuris mittendo) & Arsenicum ad sex octove grana; & Auripigmentum ad scrupulum semis assumenda Diaphoretica & pulmoniaca efficere absq; ulla temeritate posse.*

Hâc utrinq; latâ acceptaq; sententiâ, animò armatiores, hanc ipsam sectionem Olco Arsenici *ad internos etiam usus idoneo in collect. nostris D. Fabricio adscripto ditabimus.*

OLEUM ARSENICI.

Inprimis περὶ ἔργου hoc esto:

℞. *Vitrioli lib. j. Ad flavedinem ferè cocto adde Boli Armeni lib. ſ.*

Borracis drach. j.

Ad calorem benè miſce, & intercedente, ſi placet, lævigatione ſuper Porphyrium calcina ad usq; rubedinem, & ſerva,

Augmentatio fiet: ſi libris tribus Vitrioli Ungarici eodem, quo ſuprà, modo cocti ante præparatum lapidem immiſcendo, calcinatione itidem ad rubedinem perrexeris, & ſic conſequenter.

Jàm ſequitur τὸ ἔργον.

℞. Arſenici Cryſtallini lib. j.

Affricetur ipſi præcedens calcinatum, & facilè in aëre ſolvetur. Adde Vitriolum Ungaricum crudum, anatica proportione, intermiſcendo parum Salis Nitri & fiat S. S. S. in tigillo, ut repleatur. Huic poſtea adaptentur quatuor vel quinq; ollæ, ea parte, quâ ſe mutuò capiunt, perforatæ.

Cæmententur primò igne moderato, in progreſſu auctiori, ut per horam integram in liquatione permanendo penitus, ſine fumo tamen, intendeſcant, & Vitriolum cum ſale Nitri, omnẽque Arſenici virulentiam abſumſerunt, in fundo;

o; *Arsenicum verò instar Lapidis Crystallini* ursum collectum reperietur. *Hoc demum per* Retortam *successivè pellito, & præteritâ humiditate aqueâ, Arsenico* ℥ *albo, & levi in collum retortæ protruso; quod fixum ac Medicinale factum est, facie crystallina in fundo hærebit. Frustatim contusum putrefiat, per Mensem in Fimo Equino, postea ad modum Aquæ fortis destilla in Oleum sanguineum. Rectifica per Balneum, & aureum colorem adeptum non formidandos usu, tàm intra, quàm extra corpus præstabit. Intra corpus enim assumtum fœtidum sudorem proritat, & alvum leniter movet.*

Dosis gutt. iij. in jusculo.

OLEUM BALSAMI PERUVIani seu Balsàmæleon.

Balsamum Peruvianum non præparatum, & prout in seplasiis prostat. DIASOLIN *ingreditur; Miraris fortè, ad Unguentum Bezoarditum, non nisi destillatum quòd assumatur, & quomodo? Viscositas quasi gummosa ipsi inest, Balsamo quæ non solùm mixtioni contumax, sed & aliorum viribus, ut ne citò penetrent, adversa. Ad hanc partim adimendam, partim attenuandam non falsò dixerim destillationem suscipi. Idq; non nisi per Retortam in Arena, & per se, sine ulla additione.*

PARS SECUNDA DE MOLLIBVS.

SECTIO PRIMA De BALSAMIS SEU OLEIS COMPOSITIS.

BAlsama conficiendi varii modi sunt. Quæcunq; vero cum sevo, Manna, vel cera parantur, partim præmature rancescunt, partim emplastica, & suasmet virtutes impedientis sunt naturæ. Vel ideoq; singula industriè præparanda sunt, vel loco istorum magna olei Macis seu Nucis Myristicæ expressi post extractionem album remanens substituendum. Apparatus talis est: Cape Magmatis olei Myristicæ seu Macis post extractionem infusione aceti, vel, si præsertim oleum antiquum fuerit, coctione cum Aqua rosarum factam, resiccui q. s.

Subige tincturam Spiritu Vini extractam & inspissatam. Mox adde oleum destillatum, quantum capere potest Balsamus. Denig; Sal post incinerationem ministerio Aquæ è suo capite mor-

tuo

uo prolectum; singula quidem ad calorem, non ramen dissipatorium.

Quidam ceram non infeliciter corrigi posse putant, si oleum de Been ad aliquot guttas ceræ virgineæ antea cum aqua Rosarū aliquoties coctæ in singulorum Balsamorum continuatione addatur. Alias in superioris Magmatis defectu ceræ aliquid Balsami peruviani, vel etiam Unguenti Pomadæ Pedemontani adsumendo cū oleo & tinctura, verbi gratia, Cinnamomi vel Nucis Muschatæ nō rejiciendi confiunt Balsami. Interdum etiā consistentia ex mutua ingredientium mixtura absq; alieni admixtione dependet; veluti, si misceas Moschi, Ambræ, Zibethi, ana cum oleo quocū q; odorifero, velut Rosarum &c. Quercetanus pro medio seu Corpore Mannam cœlestem optimè depuratam sumebat, quam, sunt, qui nimis superciliose explicant, cum tamē, si verum super hanc rem testimonium Dn. Matthæi Quercetani, illa ipsa Manna nihil aliud sit, quàm Ceræ albæ rasura, sæpius in Aqua Rosarū, ut nullam saporis alienam qualitatem referat, cocta, depuratāq;. Nec quicquam obstat, quod alii elegantiorem modum didicerint, qui beneficio Lorchæ omnis qualitatis alienæ expertis, tincturæq; vitalis perficiatur, & facili postea negotio, quod singulare habeat, in tenuissimum pollinem ad multos annos durabilem redigatur.

Manna cœlestis Quercetani.

Nam

Nam & alii, quos scio, norunt Balsamicas compositiones, ex quibuslibet Oleis facere, idq; in momento, quod non minùs singulare, absq; ulla rei corpulentæ admixtione aliena, soliùs Microcosmici Echeneidis usu, *absq; ullo calore, virium perditione aut similibus.*

Num verò jure dixerim: hoc illud nuper inventum Quercetani artificium esse olea in Essentias reducendi, quamvis & is, qui primus mihi obtulit, haud aliter venditârit?

Si quid insuper est, quò ipsò Balsama Gratiis concilientur, color certè est pro ingredientium conditione cuivis analogus. Corpora ergò variis coloribus prædita in promptu semper habeantur: Viridia ex Majoranæ, Hederæ terrestris, vel petroselini succo, vel succo Rutæ pro Balsamo Rutæ; Miniata è corticibus radicis Anchusæ vel extracto extremitatum sorficum Cancrorum, pro Balsamo Rosarum; Rubra ex Rubia tinctorum Brasilio & santalo &c.

BALSAMUS CEPHALICUS.

Hunc adjungere placuit, quia in Ternario Vomitivorum suprà curat. 7. ejus facta mentio.

℞. Ceræ Virgineæ decenter præparatæ & radicibus.

Anchusæ ritè coloratæ unc. j.

Olei Amygdalar. dulc.

Nucis Muschatæ ana unc. ſ. Mi-

Misce ad calorem, Adde Olei Succini non rectificati. gutt. xxj Majoranæ Thymi, Caryophyllor. Nucis Muschatæ stillatitii. ana. gutt. xv. Camphoræ, Moschi, Ambræ, gryseæ ana. scrup. semis Misce lenissimo igne.

Valdè confert in Hemicrania, Vertigine, Cephalalgia à causa frigida, Apoplexia & Epilepsia, Vertici temporibus, & naribus singulo mane inunctum. Eodem modo semel in mense duabus post cœnam horis usurpatum egregias vires præstat ad memoriam confortandam. Matricis etiam & ventris doloribus sedandis confert, si inũgantur, venter & umbilicus & Naturalia mulierum; Vel eodem pessulus in linteo ipsis indatur, odore interim ex perdicum pennis succensis naribus adhibito. Servatur commodissime in pixide argentea inaurata.

BALSAMUS SULPHURIS.

Spiritus Terebinthinæ Sulphureatus, de quo Angelus Sala in Ternario Bezoard. cap 25. nihil aliud infert, quàm Balsamum sulphuris extractione primò cum Spiritu Terebinthinæ, postmodum Vini spiritu concinnatum. Spiritus Terebinthinæ Sulphureatus.

Ejus ἐγχειρήματα, quibus conficitur, undiq; velut in triviis obvia; quamvis translatio illa Tincturæ de spiritu priori in posteriorem dictu facilior, quam factu: Præterea vix Chymicæ ju-

cæ jucunditatis particeps erit, nisi vulgaribus illis præparationibus aliud quid (velut in terra purus æther) subsit, quod affatim præstet, quæ vix parcâ manu descriptiones pollicentur.

Ideoq; ad Balsamum hunc interioribus usibus adplicandum (exterior Salæ applicatio minus accuratâ præparatione contente facile est) factor à Chymica solertia alienus, saxis, ut tollatur, ut & illud, ne, quod cum liquidis exhibitum facere debet, non diffluat. *Hæc enim in Balsamo & Rubino sulphuris, in quantum vulgariter proponuntur, parum Chymica sunt.*

Balsamus sulphuris Rulandi verus, *si in hoc vera schola Hartmanniana, non cum Olco Terebinthinæ, sed vel oleo Nucum vel papaveris expressitio præparatur hoc modo:* ℞. *Flor. sulphuris unc. j. Ol. papav. vel Nucum lib. ſ. vini boni unc. ij. Macerentur per 8. dies igne leni, aliquoties movendo. Postea bulliant igne carbonum, usq; dum vinum fuerit consumtum. Hinc trajice per laciniam & serva. Nolim tamen intrâ corpus præillo assumere.*

BALSAMUM BENZOINUM fragrantissimum.

℞. Storacis Calamitæ select. unc. iiij.
Gummi Elemi Amygdaloidis, sive Asæ dulcis unc. ij.

Tritis

Tritis superfunde Aquæ Vitæ rectif. ad quatuor vel sex digitorum eminentiam. Macera in Balneo per aliquot dies, postea cola separando subtile à spisso. Decolatura spiritum per balnearem destillationem abstrahe, usq; dum residuum olei forme adpareat.

Usus internus est: quod Asthmaticis & catarrhosis guttæ quatuor vel tres cum syrupo de Betonica, vel jujubino, exhibeantur; Cum syrupo de Ceterach prodest obstructo liene, urinasq; promovet. Extra vulnera sanat, & defluxionibus resistit.

SECTIO SECUNDA
De
TINCTURIS
TINCTURA CROCI.

℞. *Croci optimi libram semis vel circiter, cum sindone in Alembicum collocetur, per quem destillandus Spiritus vini est in Balneo, eò usq; donec coloratus ille desinat fluere, & substantia Croci alba remaneat. Hunc Spiritum denuò destilla ad Tincturam usq;. Varios hæc usus agnoscit ad lætificandum Spiritus & Cor hominis &c. Hæc dum scribo insius usus mihi ad Essentiam Camphoræ alexiteriam quæ sequitur:*

ES-

ESSENTIÆ CAMPHORÆ alexiteria.

℞. *Camphoræ. q. ſ. ſolve in oleo Amygdalar. dulc. in digeſtione; Colaturam poſtea cum ſpiritu Vini circulatam aliquandiu, mox ℥ß a ſeparandam Eſſentiam denuò deſtillatam; cum Tinctura Croci ad aureum uſq; calorem miſce. Guttatim intus & extus mirabilis eſt ad præcavendam & curandam peſtem item in ſuffocatione Matricis & febribus.*

TINCTURA FLORVM SOLARIUM SEU HYPERICONIS.

℞. *Summitates perforatæ pulveriſatas. Macera octiduum in Aqua vitæ rectificatâ, ut herba undiq; madeſiat vaſe clauſo. Expreſſionem inſtar ſanguinis coloratam reſidere permitte. Hinc partem puriorem decanta in urinale vitreum, & in Balneo M. aquam vitæ abſtrahe, & in fundo invenies Tincturam, Balſamum vere precioſum.*

Doſis gr. 6. 8. 10. ad ſcrupul. integrum in pluribus contumacibus affectibus, de quo vide Ternarium Bezoardicorum.

DE AVRO POTABILI.

Duplici de cauſa potiſſimum de Magiſterio ſolutionis Auri, ſeu de Auro potabili hoc in loco

Cum,

Cum quia Author Ternariorum Auri potabilis vel â seipso adhibiti, vel ab aliis svasu suo adhibendi mentionem facit; tùm etiam, quia hactenus cum viris profundè doctis, quibus ejusmodi ardua studia curæ & cordi sunt, & quid velit, & possit rerum concordia discors, sermones & res communicandi ea de re mihi non defuit occasio.

Aurum ergò potabile Dn. SALÆ quod attinet, aliud certè illud non est, quàm Aurum mediante corrosivo, Aquâ regiâ scilicet, in formam potabilem eliquatum, & postea Spiritu Vini (Aquâ regiâ ex parte remotâ) ad tutiorem usum dilatatum. Scio enim ipsum tenaciter defendere, absq; corrosivo in formam Magisterii ad usum Medicinæ Aurum adduci non posse.

Quamvis aliud mihi videatur esse: Aurum potabile Theophrasti ad certos usus certo in loco destinatum, (posset enim hoc tale nomen sortiri propter Magisterium consistentiæ adparenter solummodò mutatæ, quamvis interim liquor solummodo Auri sit) & aliud Aurum potabile verum philosophicum & Magistraliter solutum irreductile, & in quovis liquore solubile, absq; omni peregrino; sed cum menstruo universali temperato, & permanente præparatum: Quale celeberrimus & Amicus meus honorantissimus

Ex Theophr. lib. 3. de vita longa c. 3. lib. de Quinta Essentia.

mus Franciſcus Londinenſis *ad Raymundi Lullii mentem in Anglia mihi exhibuit, ejusq; ad plures doſes copiam mihi fecit. Aliud item eſſe puto: de corroſivo loqui, ut Auri ſolvente & permanẽte menſtruo, quo ſine ipſe Paracelſus lib. de Tart. Aurum diſſolvi poſſe concedit; Imò alibi: Aurum ita liquidum factum, ut reductile ſit in priſtinam naturam in inteſtinis adhæreſcere; Et aliud de corroſivo, ut liquore vero menſtruo prævio, aperiente nimirum & attenuante firmam illam Auri compagem, ut facilior poſtea veri menſtrui ingreſſus. Quod ipſum ex rei natura depromtum eſſe, vel ex eo patet, quòd veram veri Auri potabilis proximam materiam non vulgare illud Aurum agnoſcant ut infirmiſſima illa partium impurarum etiam compage conſiſtit, aurum fabrile ſeu monetarium; ſed præparatũ & attenuatum. Sive autem per ignem hoc fiat, ſive per Aquam Chryſulcam, ſive Sulphur, ſive Mercurium, quid intereſt, dum ſingula iterum tergora vertere oporteat, & ut ipſiusmet Theophraſti d. l. verbis utar,* Mori & reſolutione denuò per pũtrefactionem removeri neceſſe ſit? *Si enim tanta vis Auri eſt, ut corpus ſervet, & ab omni ægritudine liberum reddat, neq; id corrumpi ſinat; & ſi ſeipſum ab Igne Elementorum Tyranni, ut ne deſtruatur, ſervare poteſt;*

oteſt; *quantò magis ſeipſum, idq; citra omnem* nfectionem *à corroſivo? Inprimis cum præter* utrefactionem *illam Paracelſicam nonnihil* nventum *ſit hactenus, per aceti radicati ſive* tiam *Cryſtallorum Mercurialium ſocialem me-*ebriſationem, *quo ipſo Aurum & reliqua me-*alla *à ſalibus Nitri & Armoniaci tàm purè vin-*licari, *poßit, quàm caro rite cocta ab igne eſt,* quando *jam menſæ propaſtu apponitur.*

Concludimus ideoq;: Omnino & Naturæ & Artificum *teſtimoniis convenire; propriâ cu-*usq; *authoritate, & negativè quidem ab ea ra-*tiocinando, *fruſtrâ interpoſitâ:* Aurum absq; corroſivo in Magiſterium reverâ & co-ſtanter mutatæ eſſentiæ redigi poſſe.

Interim quamvis Aurum ex hypotheſi veri Magiſterii *hoc modo & poßit, & debeat ſolvi;* abſolutæ *tamen neceßitatis non eſt, ſic, vel alio* modo *præparatum aurum adhiberi ad medẽdũ.*

Admonendus tamen lector mihi eſt, de SAL Æ *ſententiâ abſolutè hoc in loco nihil dictũ;* ſed *in quantum, quæ de ſeptem planetis ſcripſit,* ex *ſua potius, quàm Paracelſi opinione, prout* primâ *fronte adparent, accipienda ſunt, de quo* verò *ſi dubium intereſt, dubio procul* Chryſolo-gia *ipſius duodecim Medicinis nobiliſſimis velut* juratis *ſatellitibus ſtipata brevi proditura diſer-*tiùs *commentabitur.*

AURUM POTABILE cum corrosivo.

℞. Aquæ Regiæ ex Aqua forti communi unc. xviij.
Salis armoniaci & salis Nitri cristallini ana unc. iij. mixtis simul destillatæ. q. s.
Auri purissimi in laminas ducti, & minutè concisi quantum vis.

In Cucurbita solve super lentum Cinerum calorem, (pars quædam cuprosa indissoluta manet) Digere aliquandiu in Balneo Roris. Postea guttatim affunde Aquam Tartarisatam, vel oleum Tartari Mercuriale, donec spiritus corrosivi reluctatio per ebullitionem cesset, & auro fundum petente, aqua evadat limpidissima, & rubicunda. Quod ut melius fiat, aquam calentem affunde, & paullùm resideat.

Aurum sclopetās

Liquorem per inclinationem vel destillationem separa & reliquias multories abluito, postea lentissimô igne, ne strepitu dissiliat, exicca, & super marmor spiritu vini Melissati rectificatissimi irrora, atq; iterum lente exicca, idq; sexies vel plures repetendo.

Magisteriū Auri diaphoreticum.

Ad unciam pulveris hujus adde Croci scrupulum unum Ambræ grisea & Moschi orientalis ana grana sex & serva pro Magisterio Auri.

Dosis hujus à gr. iij. ad 8. ex vino vel alio itquore conveniente.

Quod

Quod si in formam liquoris exoptes; aquam illam à Tartari infusione rubicundam in B. per Cucurbitam destilla ad consistentiam oleaginosam usq; (Satius foret ad extremam usq; siccitatem) Quam superfuso spiritu Vini rectificato additis guttulis quibusdam Olei Caryophyllorum in fimo Equino per mensem digere, & postmodum subtile à spisso liberatum odore quodammodo fragrans, nec flavo colore, ut aliàs non radicales solutiones per corrosiva fiunt, sed sanguinea rubedine tinctum pro Auro potabili cum corrosivo præparatum reserva.

Cum vino Malvatico vel alio liquore, vel etiam syrupis exhibitum multos affectus domare dicitur, præsertim ex obstructione ortos ut sunt Melancholia Hypochondriaca, jcterus, febris alba Virginum &c. Dosis à gutt. 4. ad 10.

Expertus autem sum (quia sub nomine Diaphoretici aurei meis usibus etiam aliquando inserviit, jam frugibus inventis glandibus vesci nolo) liquidam hanc extractionem temporis protectione in fundo ad instar variorum crescentium Arborum, & plantarum hypostasin constituere, & omnem liquorem, ut ut custodiatur, tandem penitus amittere. Quodipsum aliunde fiere non arbitror, quàm à siccis calidis q; Armoniaci, Vitrioli, & Tartari salibus, quæ in copia adhuc, præsertim calcinatione forti non fugata, inhærent.

AURUM POTABILE philosophicum.

Aurum hoc potabile quadruplici completur artificio: Primò Elementorum ad naturam igneam deductione.

II. Dissolutione in Aqua debita.

III. Elevatione in aërem.

IV. In terram compressione.

Primum fit calcinando reverberando ℥ʒ.

Secundum vero ac philosophico menstruo solvendo

Tertium per Alembicum destillando.

Quartum Igne leni coagulando. Calcinatio debet fieri in calcem usq; tenuissimam, & tùm quia factum est Naturæ igneæ, facilè solvitur; solutum rite destillatur, iterum ℥ʒ in Terram vel oleaginositatem coagulatur.

CALCINATIO SOLIS.

℞. *Sal Gemmæ, in igne Carbonum fluat, sæpius agitando. Hoc impasta postea cum Aqua pluviali destillata, & tam folia Auri tere super marmor cum illo sale; semper adhuc parum ac parum irrorando Aquam illam pluvialem destillatam, vel etiam cum sale, si velis, bene terendo donec calcem videas mundissimam.*

Quo facto pone in vitrum, ut resideat ad fundum. Effunde aquam substantiam subtiliter, affun-

affundendo aliam, donec nihil salsedinis in aqua deprehendas. Tunc calcem solarem bis in furno Reverberii reverbera, ad diem integrum, ut benè subtilietur.

Subtilem hunc pulverem amalgama, cum quadruplo Mercurii pondere, non tamen in Igne uti solent, ne solutivi Mercurii spiritus discedant; sed per putrefactionem, vel calorem letissimum, per octiduum, eximendo tamen singulis 24. horis, terendoq; benè super porphyrium, iterumq; immittendo. Absolutô octiduo, prunis admoveatur, ut à solis calce Mercurius expiret, non tamen fundatur. Et tum iterum reverbera per diem, & satis habile redditum erit ad solutionem cum Aqua vitæ nostra faciendam.

Et hoc debet fieri, quod Aurum tàm fortiter naturali coctione compactum sit, ut nunquam non solutiones respuat, nisi prius per Mercurium, perq; salia acuta perfodiatur, & per ignem calcinetur.

AQUA SOLVENS PHILOsophica.

Destilla spiritum Vini ex vino rubello optimo, eumq; rectifica subtilissimè.

Postea etium destilla omne phlegma cum oleitate quæ destillare potest, donec in fundo remaneat materia nigra instar picis.

Terram hanc ad solem exicca benè, & calcina in vitro lutato, appositò Alembico ad excipiendum oleum viscosum per 3. vel 4. horas, & terram invenies acutam & igneam. Hanc dealbabis cum Aqua propria rectificata immacerando eam, destillandoq3, donec terra finaliter dealbetur, & partes aliquotæ Aquæ in terram figantur. Quibus peractis pone in sublimatorium furnum, & sublimabitur alba & clara non nimis altè spondylibus vitri adhærens, quam collige & illa Sulphur illud vegetabile *est, quod in Aqua vitæ rectificata solve, iterumq3 coagula atq2 iterum solve. Hâc eâdem aquâ poteris solvere calcem Auri ad Aurum potabile in Oleum rubicundissimum, quod est verissimum Aurum potabile.*

MODUS OPERANDI.

℞. *Calcem solis factam ut suprà. Superfusa Aqua nostra philosophica digere ad cineres, quousq3 in rubeum colorem mutetur. Affunde aliam, idq3 toties, quoties aquam coloratam ita abstrahere licet. Tunc calx calcinetur denuò & extrahatur color, ut prius. Postmodum à collectis his Tincturis phlegma per Alembicum destilla, idq3 cautè, ut pulvis Auri rubeus remaneat. Novam aquam philosophicam superfunde, & coagula in pulverem, ut suprà; Idq3 quin-*

quies

quies vel sexies, donec Sol de terra in cœlum sublimetur & fixum fiat volatile. Quod ipsum lento igne destillando ad oleaginositatem coaguletur.

Est ℥ summa Medicina ad pleras ℥ corporis ægritudines. Cæterum si præcedenti menstruo ad scopum pertingere diffidis, quod sequitur ex Basilii Valentini Chirotechnicis desumtum nonnonnullas etiam habet rationes.

MENSTRUUM BASILII AD Aurum potabile.

℞. Lixivii è Cineribus Sarmentitiis, cum Aqua calida facti q. s. Coquendo inspissetur, ut subrubra maneat materia. Hanc reverbera, tres circiter horas, aperto igne continuè agitando, donec materia incineretur & albescat. Dein solve in Aqua fontana & resideant feces.

Purum destilla per filtrum, & coagula in Cucurbita vitrea, & quod remanet sal philosophorum appellatur. Exinde spiritus ille, genuina Auri clavis conficitur hoc modo:

℞. Spiritus vini rectificati q. s. superfunde Sali Tartari philosophico ad supereminentiam trium digitorum in phiola longissimi colli. Digere per tempus in lento calore, postmodum destilla, & si quid boni mecum nactus, Deum lauda.

AURUM POTABILE ANglicanum.

Vera omnino est, & hinc omni applausu digna sententia: Si aliqua major, ulterior aut perfectior medicamenti Prædestinatio est, propterea inferiores aliàs minimè esse negandas. *Iccircò fiduciâ unius Auri potabilis incautè faceremus, dum omnibus aliis nunciũm remitteremus. Omnis siquidem in eo genere constituta Medicina est, ut magis & minus recipere & (vel ad minimum propter præparationum varias circumstantias) aliàs optimæ, aliàs mediæ, aliàs infimæ conditionis esse possit. Quãvis ergò firma stet sententia: Superioribus in quantum celebrata sunt, minimè diffidendum esse; non tamen sequenti quoq; omnem fidem propterea præscindimus. Publicum enim in Anglia & multis Germaniæ locis examen per oculatos testes, & multiplicem Doctorum & ægrotorum probationes, quod loco Auri cujusdam (si non summi philosophici quod dari, cum in unaquoq; genere ad summum aliquod ascendere oporteat, omnino non dubito) potabilis optimo jure usurpari possit, constanter sustinuit*; de quo *veri Auri potabilis* Adsertio Francisci Antonii *cap. 5. & ejusdem* Apologia pro vero Auro potabili.

Descriptionem ab ipsa coram cum Authore

concess-

concessa mihi collatione haud alienam hypomnemata nostra exhibent talem:

Corpus Auri solidum primò indiget præparatione longa, atq; operatione continua, ut calcinatione, quod solidum erat, solutioniq; contumax, jam discontinuum evadat, & velut impalpabile, quoad tactum.

Deinde solvatur non cum rebus corrodentibus aut naturæ humanæ infestis; Abluitiones enim licet vigesies repetitæ venenatas horum impressiones non tollunt; sed menstruò temperatô, Mercuriô scilicet philosophorum, de quo scriptum, quod ex Leonis Corde sanguinem fugat; quòd quamcunq; impressionem recipiat, velut cera: in Sphæra ignis, igneam; in Sphæra aëris, aëream, *& sic in reliquis, quod tale est:* (cti.

℞. Spiritus Orionij ex sale volatili ritè fa-
Sulphuris cœlestis simplicis ana.

Misce, inq; frigidissimum locum paucas horas colloca, & albissimam in salem coagulabuntur, qui denuò lento B. vaporosi colore in phiolâ Hermeticè clausâ spatio 20. vel 30. dierum liquorosam substantiam recipiet, propter singularem leptomeriam cum custodia asservãdam. Deniq; ad summum puritatis gradũ exaltetur, necesse est, tincturam à corpore per Alembicum elevando, ut vis δραστικὰ & potentissima in Tinctura inde clarior elucescat. PRA-

PRAXIS PRÆDICTI AURI potabilis.

℞. *Boli Orizei, in tactu impalpabilem pulverem optimè & ſ. a. redacti q. v.*

Huic Spagyrico ritu in vaſe vitreo affundatur AQUÆ *cælicæ prædictæ q. ſ. & protinus ebullire conſpicies, & in altum aſcendere in leviſſimo etiam calore. Ceſſante ebullitione, & junctur is peroptimè clauſis, ne quid expiret, in temperato calore per ſeptimanas aliquot ſtatuatur; ita ſenſim aureo colore perfundetur. Quod clarum eſt, evacuatur in ampullam aliam per inclinationem, & caute, ne turbentur fæces. Alia affunditur Aqua priori ſimilis, iteratis ſemper vicibus, usq; dum ulterius non coloretur aqua. Omnes coloratas has aquas ſimul collectas per lentiſſimum B. calorem ediſtilla. Exit aqua clara, ut prius; Materia auri ſoluta ſubſidet in fundo mellis inſtar, rubicunda tamen & ſolubilis in quovis liquore.*

Hoc ipſo Author per integrum annum, & amplius, optimo cum ſucceſſu in graviſſimis morbis uſus eſt, antequam in ventre venti portabilem ipſum facere potuit. Tandem verò exaltationem ipſius aſſequutus eſt, dum coloratas illas aquas non in B. deſtillavit, ut ſupra, ſed per cineres vel arenam, quæ fortiorem ſuſtinent ignitionem,

em, idq; vel per Retortam, vel cucurbitam de-
ressiorem. Sic enim post aliquotam menstrui
artem & Auri ipsius Essentia Tincturave sub
olore rubicundissimo in Caput Alembici, jucun-
lo spectaculo ascendit, & guttatim in Recipiens
au, (terrâ nigrâ velut mortuâ, spongiosa &
evi, non rejiciendâ tamen in fundo relicta)
lecidit.

Destillatum in hoc menstruum, & una cum Essentia Auri mixtum in Cucurbita vitrea munda, cum suo Alembico, ac Recipiente colloca in B. & aqua destillabitur clarissima. In fundo Vitri manebit Tinctura, quam optas, alternis spiritus vini subtilissimi abstractionibus Balnearibus clarissima. Quod ipsum vera Auri medica præparatio est, & (taceo infinita Classicorum Medicorum testimonia) propriâ experientiâ in febribus intermittentibus, hypercatharsi, & cordis Melancholicis affectibus, aliquoties comprobatum remedium.

Dosis ipsius à granulari pondere ad unciale usq;. Cum enim singulas curationes roboratione, sedatione, & mitigatione potissimum perficiat, & hinc juvando neminem gravet, dosin ipsius, ut in aliis, accurate dimetiri nimis curiosũ.

LUNA POTABILIS

In superioris materiæ evolutione refert Luna

nam potabilem *quoq; attigisse, attamen id merito perfunctorie fiet, & prout à filiis doctrinæ duntaxat capi possit, non quod nō veram lucem fugiat claram, sed quia indirecto & secundario solummodo huc respiciat.*

Ideoq; si Lunam potabilem *exoptas:* ℞. *Animæ Lunæ è Lunarite calcinata, & artificiosè cum spiritu Vini extractæ & sublimatæ partes duas. Salis ejusdem crystallini part. j.*

Trita & mixta in marmore destillentur per arenam in Retorta vitrea lutata, ad substantiam cæruleam & olei formem eliciendam.

Ejus dosis à gutt. ij. ad iiij. in convenienti vehiculo in omnibus capitis affectibus; præsertim in phrenitide, paraphrenitide, Mania, Melancholia Hypochondriaca. Item in Apoplexia, Vertigine, Epilepsia, memoria deperdita, Paralysi & catarrhis.

ELIXIR PROPRIETATIS.

Explicandum hic nobis est, quid Angelus Sala per Liquorem ex Myrrha, Croco, & Aloë *ad cerebrum, stomachumq; roborandum velit in Ternario Hemet. parte ultima. Mea equidem sententia nihil aliud, quàm* Elixir Proprietatis lib. 8. paradox. tit. 9. *à Paracelso obscurè descriptum. Descriptio ita se habet.*

℞. Myrrhæ

Alo-

Aloëpatici
Croci ana quartam unam:
uæ simul in pellicanum ponantur, & in arenâ
ensibus duobus ascendant lenissime. Separa
ndem per Alembicum Oleum a fecibus præter
dustionem. Oleum hoc una cum circulato per
ensem digeri permitte, pondere quidem æqua-
, post serva. In hac præparatione Paracelsus
ecessarium menstruum, quo sine fieri non po-
st, ut absq; empyreumate concinnetur, ut aliàs
ulta, studiosè præterit, Idq; ipsemet fatetur,
uando dicit: Processum hic tantùm adfe-
imus, origine relictâ. De Origine ergo illa
n menstruo, uti aliàs vocant, ut in re obscura
mper variæ Authorum Opiniones; ita alius
âc, alius aliorsum suâ distrahitur sententiâ.
deq; etiam in Origine solùm desinienda, sed &
ecicbus compositi numerandis & constituen-
is, & in tota præparationis serie.

Crollius in Basilica Chym: species anaticè Crollii
nixtas, & Spiritu Vini alcolisato præhu- Elixir.
nectatas, oleo Sulphuris acido extrahit pri-
num, postea Spiritu Vini, & feces ultimas len-
è destillat. Destillatum superioribus tinctu-
is addit, & completâ digestionis operâ Elixir
omponit.

Alii prædictas species acetô stillatitiô primùm

per

Elixiria quorundam aliorum.

per tempus circulant, postea destillant. Oleum ab aqua per tritorium separatum cum spiritu Vini rectificato aliquandiu in digestionem collocant & inde verum proprietatis Elixir sibi promittunt.

Nec sine ratione, cum omnia ferè gummata nisi aceto cocta in spiritum acidum potius, quàm oleum destillando redigantur, ut videre est in Oleis Asæ dulcis, styracis Calamitæ, Laudani Myrrhæ &c. Nec Chirurgi gummata in Emplastra nisi illa in aceto prius macerata, coctaq; assumi utiliter censent. Alii compositum menstruum in medium adferunt ex oleo Terebinthinæ & Juniperino, nec non speciebus supranominatis Sulphur simul insinuant. Sunt etiam qui Theophrasti observantissimi spiritum Salis ad id muneris perficiendum unicè laudant, eoq; ipso ad præceptoris sui mentem se propius accessisse arbitrantur. Ita quoq; Salæ suo sensu abundare placet, qui, quamdiu in Belgia cum ipso viverem, nunquam non sequens hoc præ cæteris usu dignum existimabat.

Elixir proprietatis Salæ.

℞. Aloes succotrinæ
Myrrhæ Trogloditicæ ana unc. ij.
Croci optimi Anglici unc. j.
Olei Caryophyll. seu Nucis Muschatæ drachm. j.
Spiritus Terebinth. Venetæ per vesi-

cam

cam I. a. destillati absq; empyreumate seu rancore uncias viii.

Infundantur omnia in vitro bene clauso, & per mensem philosophicum sub fimo digerantur deinde separetur subtile à spisso per inclinationem, & servetur ad usum. Superfuso denuò prædicto menstruo tincturam extrahe, ac priori affunde. Reliquum destilla & quod prodiit, prioribus admisce &c.

Hactenus variæ Elixiris proprietatis enarrationes, quotquot scilicet hoc nomine ad manus unquam pervenerunt. De Crolliano illo, ut & de illis, quorum alterum per Acetum; alterum per spiritum Salis conficitur, tutius arbitror esse, quod suspendam sententiam, quàm quod certi aliquid definiam. Quippe de his quæ incerta prorsus sunt, quomodo certas rationes adferes? Nam sive ex Elixiris Natura ea de re disputetur, sive ex Theophrasti suggestione, nullibi profectò, neq; confutationis, neq; confirmationis immota fundamenta.

Stet ideoq; sententia: Parum referre, sive Oleum Sulphuris, sive Acetum, sive spiritum salis, illam à Paracelso relictam Originem statuas, dummodo virtutem ex ingredientibus non numero auctis, neq; contra Authoris mentem specie commutatis, commodè & pro Elixiris hujus ascriptâ proprietate & præstantia eliciendarum

rum & exaltandarum origo esse mereatur.

Nec enim absurdum, aut in Chymia infrequens etiam, ad eandem Medicinam pluribus mediis & modis viam cum successu attentare. Quod hoc in loco tanto magis locum habeat; Quoniam Elixir tale parum virium praparationis beneficio acquirit, quamvis Origo ab externis sit, velut, quam Lignum aliquod in ignem projectum uritur; sed quas habet vires, ingenitas habet, & à Natura, quo in ab omnibus aliis Theophrasti Elixiriis distinguitur. Tandem, *ait ille de Elixiriis*, ponendum Elixir aliud est, *(Elixir proprietatis)* quod ex propriæ suæ Naturæ viribus ejusmodi conservationibus dotatum est; *De aliis autem in genere paulo ante dixerat*: sciendum Elixiria hæc suas operationes à Natura non habere, nec à complexione, sed mysteria fore magis, quàm specifica, *quæ etiam virtutum suarum originem habent non ex Natura, sed per compositionem & digestionem, velut aqua Vitrioli cum sale ammoniaco destillata musci refert odorem, quorum tamen similem per se neutrum habet; vel etiam: ut Spiritus Vini cum Sale Tartari & Vitrioli destillatus fragrantissimum pomorum odorem spirat, quo tamen nullum illorum per se aliàs præditum est.*

Præte-

Præterea hac in re ita comparatum est: ut, qui mentem ejus scire audet, cujus nullus Character foràs datus, dicat quid velit, etiamsi post nediam noctem cœnæ rationem ineat, ut suis alleſcat probationibus, par periculum reprehenionis cum aliis; imò si paulò inverecundiùs almam quæsierit, ignominiam aliquando, & neritò, incurrat. Φιλοσοφίδια ergò paulò raſſiuſcula mihi, & quorum ſcripta inteſtina liſcordia laborant, qui huic vel illi ob menſtrui duntaxat varietatem, quo tamen, teſtimoniis ib exactis emperimentis ſupervenientibus idem erficitur, gloriosè inſultant, ac ſi ipſis ſolùm datum ſit noſſe, quæ ex rerum Natura aliàs nemo poteſt.

Quod SALÆ modum attinet, meum illum non agnoſco, etiamſi in priori editione ceu de meo ex propria mente non nemini videar ſcripſiſſe. Aliud enim eſt μιμητικῶς quædam ſcribere, aut Syncriticos; aliud abſolutè & ut res in ſua Natura commeruit. Compoſitio ergò illa SALÆ, quæcunq; ſit, bona malave, laudanda vituperandave (illam enim catacriſin acrior Ariſtarchus faciat) equidem nec Paracelſi eſt, nec ad Paracelſi illam conformata.

Primò namq; numerus ingredientium longè aliùs eſt, eſt & alia proportio illorum, & totius præparationis ſeries. Inſuper dicendum:

menſtruum Paracelſi appropriatum & idoneum fuiſſe pro rebus utiliter extrahendis; ſpiritus Terebinthinæ autem è ſpeciebus, non aliter quàm ſupra diſpoſitis, vix centeſimam perfectæ neceſſariæq; extractionis partem perficiet, ſive per menſem digerantur, ſive per annum. Et hoc eſt, quod Libavius vir omnis cultioris literaturæ protomyſta in Alchymia pharmaceutica c. 4. ait: Aloen ſi præparare eſſentialiter cupias, non aſſumes Oleum Terebinthinæ. *Tantùm abeſt, ut per Alembicum ſimul à fecibus ſuis ſeparentur. Vis, ut per deſtillationem, ſpiritu Terebinthinæ ad ſiccitatem abſtracto, ſpecies torreantur prius? Tum enim affuſus ſpiritus Terebinthinæ denſam rubedinem extrahit. Verùm quid virium remanebit, cum ex Paracelſi deſcriptione Oleum à fecibus ſine aduſtione ſeparandum veniat? Quare non ſum, uti viſum aliquibus, qui penitus à Theophraſto diſcedendo, Salæ compoſitionem abſolutè omnibus aliis anteponam. Et hoc idem de altero illo per menſtruum compoſitum inſtituendo (ſi enim in aliorum fallaciis judicandis ſupiniones ſimus: jamid committimus, ut illorum ſimplex error ſit culpa noſtra) perpetuò ſtatuimus.*

Uſum hujus Elixiris quod attinet celebratiſſimum, is recens natus non eſt, ſed ſi auxiliorum materiam ſpectes à multis retrò ſeculis repetendus.

Nam

Nam & Ægineta cap. 36. lib. 3. de morb. popular. potionem tradidit ex Aloë, Myrrha & Ammoniaco in vino odorato tritis &c. Et pilulæ Ruffi, quas & communes appellant, quid aliud sunt, quàm hoc noſtrum Elixir impræparatum? Elixir verò hoc pilulæ Ruffi eſſenſificatæ? Loquor de pilulis Ruffi prout Arabes retulerunt Croco ſubſtituto pro Ammoniaco. Quamvis utraq; compoſitio in peſte inſigniter præſtet. Sive hoc ſive illo modo compoſuerimus, Trincavella ait de compoſit. Med. lib. 1. cap. 12. Mirum eſt (in peſtilentia) medicamentum, & à poſterioribus omnibus probatum, & multis elatum laudibus. Nunquam vidi, *Rhaſes ait*, aliquem devorātem hanc Medicinam, qui non liberaretur aut præſervaretur ab Epidemia; & nunquam inventa eſt Medicina ipſi compar. *Fernelius affirmat crebro uſu juvare concoctionem, nec cibum ſinere corrumpi, humores atq; corpus à putredine vindicare, atq; hac ratione adverſus luis peſtiferæ contagia mirificè prodeſſe. Unde quivis facilè colliget: cum hæc de erudis encomia tot Autoribus ex omni familia conſtent, quid & quantum tribuendum illis ſit, in ſubtilem & eſſentialem formam redactis. Nimirum ſingula hæc paucis efatur Theophraſtus:* In eo *inquit*, virtutes omnes Balſami naturalis exiſtunt, & virtus

Pilulæ Ruffi aliq; apud Ruffum aliæ apud Arabes qui referunt.

conservativa sensuum amplius, quam adsignare sit licitum; & vim & naturas ejus exprimere vix possibile.

TINCTURA RHABARBARI.

Attento nonnihil studio difficiliora hac in sectione commemoravimus; remissiore nunc animo nec non vulgaria narrentur:

℞. *Rhabarb. el. q. v. Cinnamomi acuti modicum. Concisa projice in Aquam succi Cichorei vel Rosarum. Posito colore decanta, idq; toties repete, quoties color expectandus. Tum ad dimidium circiter lento igne coagula. Addita s. q. sacchari in syrupum etiam coquitur qui injectis insuper tabulis aliquot Rhabarbari præbio j. vel ij. assumto ad pestem & vermes, etiam infantibus confert.*

TINCTURA CORALLORUM.

De Tincturis classem constituere, non tactâ materiâ Corallorum, vel eorundem Tincturâ, propè esset Regnum ponere absq; Rege, vel spreto margarito, vitrum admirari. Quanti enim Corallorum Tinctura, imò cruda etiam substantia, (alias præparationum formas Tincturâ ipsa non minores lubens prætereo) pleriq; magis notum est, quàm quòd mea explicatione opus habeat. Scire ea qui satagit, legat Anshelmum Boetium de gemmis, Theophrastum, Quercetanum & alios.

Verum

Verùm enimverò cum hoc in campo sese exercere, parum utilitatis habeat si lumine Naturæ destituti, Generationis eorundem modum penitus omittamus; Agedum primò.

DE GENERATIONE Corallorum.

Sit ergò quæstio. An, quod Dioscorides lib. 5. cap. 93. & ex eo Medici & physici catervatim referunt; Corallia intra maria mollia & planta sint, *& tùm demum,* ὅταν ἐκ τῆς βυθοῦ ἐλκυσθῶσι; *cum retibus extrahantur indurentur. Dioscorides refert matrē Corallorum esse Mare,* & quidem ὁ βυθὸς ipsius. *Hoc ita accipe: Mare non simplicem continere aquam, sed multifariis rerum tincturis & seminariis à prima usq; creatione instructam, & variis imò contrariis substantiis & qualitatibus permistam. Quemadmodum ergo in terra & super terram, in aere & igne,* Natura *nuspiam otiosa & nec nimis nec minus quicquam faciens, variis rerum exortibus & generationibus gaudet; ita ipsa quoque ex Archeo maris in ejus profundo, ubi scilicet sedimentum quoddam glutinis ipsius Aquæ, vel potius eorundem principiorum substantialium separatur, ex illo ipso glutine ad propertionem materiæ, vel ideam propriam (natura enim suæ cuiq; idæa est) ministrante Spiritu Salis, materiæ &*

riæ & loco appropriato, intercedente debito tempore frutices Corallorum producit & coagmentat; eo modo ut à singulari Sulphuris dispositione, vel rubedinem vel nigredinem vel albedinem; (corallium enim & album & nigrum, Antipathes dictum, reperitur) à materiæ & loci qualitate, secundum quam quævis aliæ maris plantæ, cacuminatæ, nitrogz turgentes, fruticis vel in aqua petrefacti, vel ad aëris demum tactum petrefieri incipientis figuram assequãtur.

Dixi in maris profundo; In eo nihil recedens à Dioscoride. Cujus nempe hæc non minima causa, quod ejus loci propter abyssum, internosq; recessus intensissimum frigus. Ut autem ex omnibus elementis entitas quædam frigida, & ex ea coagulationes; Ita ex illa frigidissima maris entitate, quà nimirum gluten prædictum quod quidem ex maris digestione sua natura sedimentum inibi constituit, spiritu salis concentrato, magisq; cogitur ac coagmentatur, non minus etiam Coralli generantur, cujus rei species quodammodo videre est in Aluminibus Et aliis, vitriolo, tàm in natura, quam quum artificis manu tractantur, quamvis in Coralliis natura impensè majores fecerit progressus. Hinc etiàm Paracelsus lib. 2. param. Corallia frigidum coagulatum appellat.

Secundò accedit, quod agitationes & motus

in Ma-

in Maris profundo vel prorsus desinant, vel multo languidiores sint, quàm in alto vel medio ejus corpore, qui etiam status concretioni plurimum salutaris. Motus enim affert rarefactionem, quia partes differt, inde aquam motam in glaciem cogi non videmus sed quietam, sic teste Gesnero lib. 4. de ortu & causis subterran: quidam fontes, rivuli, & lacus res in lapides vertendi vim habent; succus tamen is (cujus causa illud perficitur) cum cietur, & motu agitatur non facilè compingitur, & coagmentatur, nisi admodum crassus fuerit; sed simul ac in foramina ligni aut alterius rei receptus ac dispersus quievit, frigore cogitur & concrescit, atq; eas res simul mutat in lapides. Guttæ quoq; fontis Gothici prope cursus impetum sparsæ fusæq; super terram, quia moveri & agitari desinunt, ab ambiente aere densantur atq; lapidescunt.

Non minus Vicinia terræ quæ in quovis maris recessu ejus fundamentum est, huic coagulationi plurimùm ministrat. Per totam naturam enim simile ad simile colligitur; ita gluten illud terrestre naturali motu ad terram inclinat, & ut humidi & frigidi beneficio congregatum est, segregatum calore (sive solis illum, sive propriũ maris calorem intelligas, de quo Piccolomineus lib. Meteor. c. 20. à quo scilicet ejusq; calidis

balitibus æstus maris) ita sicco, terrestri temperatur, & juxta illud paradoxum: frigidum humidum cum sicco frigido (à quo tamen non calidum penitus excluditur) omnium concrescentium vinculum, ad coagmentationem aptius redditur. Insuper caules & ramuli exiliores herbarum maritimarum adhæsioni materiæ corallifer æ occasionem præbent, in quorum corpus etiam illa ut plurimum sese induit, illosq; tandem penitus simul in Corallos convertit. Cujus rei indicio est, quod quidam lithodendri hujus ramuli cavernosi, nonnunquam etiam virgulis aut junci intertexti. Denique per totam naturalium historiam liquidò patet: Maximas subinde elementorum & elementalium contingere mutationes & generationes, circa finitimas eorundem regiones.

Verùm in sequentibus, quando Dioscorides, cunq; illo plures alii scribunt: Corallium maris plantam, intra aquas esse mollem, durariq; dum profundo extrahitur ὑπὸ τοῦ περιεχυμένου ἡμῖν ἀέρος, à circumfuso nobis aëre, velut candens ferrum aqua mersum temperatur ac solidescit, id à natura & experientia est alienum. Ita enim cum Corallorum generatione comparatum revera est, uti oculis videre est, non ut auribus

aliquando percipitur. Jam non solùm visum nihi, sed & antea ab oculatis testibus auditum: Corallos, revera duritie dotatas è mari extrahi, sive in fundo radicibus colligati duritiem habuerint, sive ab ipsis avulsi, interea scilicet, dum in Aqua versus superficiem elati fuerint, eandem contraxerint. At verò rationi nullo modo consentaneum easdem causas, cum iisdem circumstantiis, & quæcunq; demum ad effectum concurrere possunt, nulla majoritatis aut impetuositatis ratione ullibi adparente, alicubi minutissimo temporis spacio, imò quasi ad ictum oculi, effectum reddere id, quod ne longissimo illo, ad aliquot annos sese extendente, aliàs ab iisdem perfici anteà potuerit. Si enim mare tùm causa, illud idem interea permanet, dum extrahuntur; si frigus, major ratio quod duritiem nacti fuerint in fundo; si quid aliud, jam antedictum, nihil facile compingi ac coagmentari, in motu quo cietur & agitatur, nisi admodum crassum extiterit, quod de Corallis si affirmatur, ratio danda, quare ob illam crassitiem non in fundo, diutina illa naturæ sollertia potuerint indurari: Hoc enim experientia & natura comparatum est, ut omne agens, dum in termino est, dum firmum est, fortius & efficacius agat, quàm dum in transitu est, & motu.

Ais multa dum matri adhærent mollia, vellenta, veluti cornua, ossa, & ex succis lapidescentibus in terra, lapides illos osseos, quorum mehercle stupendum in vicinia exemplum præbet Caverna illa non procul ab Elbingeroda, Beaumannshöhl incolis dicta; Item ova Gallinarum, quæ Libavius in emittendo molli membrana obducta refert, refrigerata verò ad aërem obrigescere; At à matre segregata duritiem adipisci. Primò dispar omninò ratio est, ejus, quod citò & veluti in instanti committitur, ab eo, quod non nisi sensim & sensim, mutata scilicet vel nutricationis, vel aëris vel loci excipientis, vel denique alia atque alia rerum intervenientium, diuturna conditione; ob quas causas non minus me sciente contingit, herbas & arbores quoque varias non solùm qualitatum & exterioris formæ, sed & speciei mutationes subire. De quo prolixè Lemnius 1. de occult. naturæ mirac. c. 17.

Reliqua de ossibus, cornibus & ovis partim falsa sunt. (Invenio enim cum Marsilio occisâ Gallinâ, intus antequam adhuc calor expirârit, ovum durum, imò à viva gallina illud naturaliter excluſum, dum corpus aliud durum, vel leviſsimè tangendo frangitur, nativam duritiem satis probat.) partim ἀπροδιώνυσα & à scopo aliena. Cornua enim & ossa mollia

ali-

aliquando, aliquando dura, sed à termino àquo ad terminum ad quem, à priori ad posterius nulla interest mutatio momentanea, neq; antequam aërem passa, nec postquam aërem passa, quæ omnia si ad rem dicta fuissent, vera esse oporteret.

Accedit uberior ratio ad munimentum jam facti judicii; Quod si enim in aere duntaxat Corallorum concretio, ab aere & ejus siccitate procul dubio ejus concretionis causa. Iam quæ à sicco coagulantur, ab humido resolvuntur.

Corallia vero non ab humido, quatenus illud tale sed ab igne & quæ ejus naturæ sunt, resolvuntur. Denuò etiam mollirentur ab aqua marina, vel ad minimum quocunq; modo emolliti in eo statu retinerentur, non secus ac in sale simplici Nitro luto & aliis videre est. Id quod Experientiæ evidenter contradicit. Liquescunt enim ab igne & in aqua iterum acquirunt duritiem.

Deniq; non video, quomodo in consveta forma conspicerentur Corallia, si mollia cum impetu ita evellerentur. Dato enim eo, quod instar plantarum extraherentur, danda etiam nihilminus essent necessaria extractionis accidentia nimirum varia illa variorum flexuum, contorsionum ac convolutionum forma, cum tamen quod figuram spectat, nunquam non illâ æqualiter in altum erectâ exhibeantur? Cer-

Certum itaq; est ut quidem antiquam & vulgarem ita tamen erroneam illam opinionem esse: quod intra mare molles sint coralli; quod non nisi aëre tacto tanquam Meduſæ conſpectu capite obrigeſcant. Quin potius ita ſe res habet: Cum Coralli more plantarum ſive per introſuſceptionem ſive ſuperadditionem ſucci lapideſcentis creſcant aut grandeſcant; adeoq; in principio vel medio incremento, ſucci ipſius ubertate nondum ultimam formam adepti reverti ſint, ubi verò finem & perfectionem nacti fuerint, is ipſe ſuccus cum tota Corallorum ſubſtantia duritiem acquiſierit; modò & ut plurimum Coralli penitus ſolidi in & extra mare inveniuntur; modò verò ſed raro aliqua ex parte molliuſculum quid intus medullæ oſſium ferè analogum adhæret, (proxima ſcilicet eorum materia) quod in & extra aquas vel per ſe paulò poſt in corallorum conſiſtentiam abit, vel ubi ſuper lapidem, lignum, ferrum aut ſimile quid ceciderit. Hæc de generatione Corallorum ὥσπερ ἐν παρόδῳ. jam propriè ad Tincturam eorundem.

Verè & utiliter Theophraſtus paſſim: Multum intereſſe non ſolùm rerum virtutes, *ſed & virtutum proceſſus intelligere; quippe qui æque ac illæ à Natura ipſis ſanitatis conſervandæ & reſtituendæ ergò dati & conceſſi.*

Quidni ergò remis velisq; in id annitamur,

ut

t corallorum à nemine non pleno ore hactenus
eprædicatorum genuinam præparationem asse-
uamur? Eandem cum ipso plerisq; tribuunt
incturæ, quam, sensu medico, verum ipsamet
sse corallia, quod verò extra ipsam detur, pro
ejectamento habendum; illam ipsam enim
orpus quasi Corallorum Spirituale esse, quo
n omnes eorum virtutes plenè conspirent.
Non aliter ac in Moscho demto odore nihil est
præterquam cadaver; ita Corallorum Tinctu-
am esse totum formale ipsorum, quo habito,
ætera suisq; deq; habenda.

Quâ arte verò & quomodo prædictam Tin-
turam comparemus hic Delio natatore opus.

Quidam succo Limonum vel Berberum viam
arent; sed eo ipso insciis, in Magisterium,
quamvis non extra præclarum in Medicina u-
um, non in Tincturam incidunt.

Quidam cum dimidia parte succini mixta
Corallia per Retortam destillant; sed rubedo in-
de emanans obscura nimis, non Corallorum est,
ed succini. Erubescant ergò qui scribunt succi-
num esse Tincturæ Magnetem.

Alii cum Vitriolo destillant rubrum oleum
sperantes, quam pro Tinctura essent accepturi.
Verum ut ut Corallia rubedine ita exuantur quæ
etiam aliquando visa, ac si realiter in vas desti-
latorium, albis relictis corallis, fuisset translata;

frustrà

frustrà tamen in eo etiam laborant, dum illa ipsa in excipulum nunquam porrigetur, & tinctura si ulla ascendat, non tamen nisi destructo corpore detur, quod à vera Tinctura alienum docente Paracelso de Caduc. parágr. 4.

Quæ beneficio pumicis extrahitur multorum animos hactenus detinuit, & scio illam ab amplissima quadam schola approbatam, cui ipsemet quoq; fidem propterea habui. Donec tandem rem ipsam αὐτοχείρως aggrediendo, expertus fuerim: quod prima vice circulari igne ad aliquot dies calcinata Corallia rubedinem quidem amiserint; pumex verò ejus minus particeps factus sit; Altera vice repressiori igne ad aliquot horas tantùm adhibito, primum, rubescere cæpisse pumicem, corallijs interea fere nigricantibus, postmodum nihilomagis tincto pumice, corallia penitus albo colore fuisse jussusos. Qui utrobiq; labor propterea merè illusorius, quod ex una parte remissior rubedo in subjecto nimis quanto indigna extractione; ex altera parte mota suspicio, pumicem totius Astralis tincturæ verè non esse capacem, nec verum artificium, quo fixus corallorum color ex potentia in apricum debitè producatur, ad quod ipsum tamen principaliter eâdem actione respicitur.

Aliàs enim quantò Corallia magis rubedine exuerentur, tantò magis, (ad minimum) ipsa

in

pumicem deponeretur, quod Experientiæ con-
arium, Ne dicam ignem istum calcinatori-
m, naturale corallorum temperamentum frau-
ere, proprietates q3 Specificas & Tincturam ve-
Astralem deprædari. Siquidem à prædato-
a hac ignis facultate ne Metalla quidem solidi-
ra Corallis tuta, id quod etiam probat Magnes
ui calcinatus virtutem attractoriam omninò
eperdit, nec succinum ustum vim trahendi pa-
as nec colorem retinebit, quod tamen cum con-
his & cochleis Corallis plurimùm affine. Bre-
iter nisi error fuerit in dispositione materiæ
uod forte contra Libavii sententiam recentia
dhibuerim (cui tamen parum tribuo) aut præ-
ictus processus omninò seductorius est, aut gra-
us quidam calcinationis indeterminabilis fin-
endus.

Corallia min9 recētia tantum calcinationem cū pumice meretur

Ultrà quem citrà q3 nequit consistere rectum.

Hoc ergò cum non omnibus daretur, & po-
ius casu quàm arte obtineri posset; plurimi et-
am abs q2 corrosivo (quidni etiam abs q3 igne qui
orrosivorum ipso actu potentissimum?. (cum
Turqueto Tincturam elicitam velint, laborān-
lum sedulò, ut istiusmodi menstrua inveniān-
ur, quæ sub mediocri acrimonia austeritate
uadam prædita sint, qua quidem partem ali-
uam Corallorum solvendo aggrediantur, te-
uissimam nempe in qua Tinctura sive Essentia

hæret, cumq; ea Tincturam specificam apprehendant, figant, fixamq; servata dispositione, (cum Angelo Sala enim hic facio: Tincturam Corallorum sinceram in seipsâ subsistentem non dari) de subjecto in subjectum traducant adeoq; actualem Tincturam concilient, non verò quæ corrodant, aut corallis omninò nihil detrahant. Id quod in Melle, in ligno Quercino, deniq; in sorbo sylvestri abundantiùs reperi quam forsitan aliis in quovis alio. Sapienti satis. Hic enim lampada currens tracto.

TINCTURA SMARAGDI.

Corallorum Tinctura manum præbuit illi etiam, quæ ex Smaragdo à quibusdam magno cum præconio extrahitur. Ea ita passim describitur: ℞. Urinam puerorum vinipotarum recentem, destilla per alembicum in B. M. idq; cohobando repete, & prodibit spiritus cum suo phlegmate mistus; hujus sufficientem quantitatem fundo super Smaragdi pulverem, & cærulea Tinctura extrahetur. Iterum extrahe superfusa alia urinâ destillatâ, & demum abstracto per destillationem menstruo reduc in pulverem gryseum, quem de novo cum spiritu Vini extrahe in summam viriditatem. Spiritu Vini denique ablato ad aliqualem consistentiam, relinquitur Essentia Smaragdi in fundo. Cujus

dosis

ɔſis gutt. 6. 7. 8. Dyſenteriæ & fluxibus alvi uibuscunq; mirifice utilis, nec non cordis affe-tibus, palpitationi, Melancholiæ &c. mediti-a præſentiſſima &c.

Si inventis addere facile, additum pauca: lt merito punctum fert Aphoriſmus Salæ?

De lapidibus preciosis non poſſe ſepa-ari tincturam, liquorem, aut ſal; ſed ea tan-um eſſe reſolutiones Salium externorum; ita ec hæc Smaragdi Tinctura, pura, ſimplex, & ropria omnino æſtimanda. Quin imò maxi-na ejus pars ſali volatili urinæ accepta refe-enda. Id quod vel inde ſatis probatur, quod rina ſimpliciter deſtillata nullum colorem, et-amſi integrum annum cum ipſa relinquatur n digeſtione, eliciat; ſed tum demum ſpatio inius diei id muneris abſolvat, quando ſale olatili ſuo exacerbata ſuperinfundatur.

Quod item remota aqua urinæ, reſtitante ta-nen prædicto ſale cum pulvere extracto, ſpiri-us Vini officium ſuum in extrahendo Tincturam itiſſimè obeat; illo ipſo verò ſale ablato ſeu demto per edulcorationem, otioſus pentus ſub-iſtat. Quod inſuper de colore viridi in grandiu-culis partibus Smaragdo aut nihil aut parum decedat. Deniq; quod aliis lapidibus aut corpo-ribus per ſe eodem colore minus præditis, urina vel Sal ammoniacum ritè admixtum, eundem

tamen colorem afferat. Exemplum sit aqua rosacea, aqua in sal ammoniac solutus, cujus potissima ac potentissima pars sal urinæ volatile est, ea affusa corallis rubris, qui tamen nullum præterquam rubrum colorem obtinent, cæruleum impensè extrahit; Is autem sub se complectitur viridem. Sic Spiritus Urinæ à phlegmate liberatus, purgatusq; ritè, ex argento precioſum illum colorem cæruleum ultramarinum dictum prolicit, cùm tamen nemo non causam videat dubitandi an Tinctura illa Lunæ genuina sit an vero ab urina.

Uno verbo: Tinctura hæc Smaragdi, ut ut pleno ore decantata, vera & simplex, (atq; adeò astrum sui cœli specificum & proprium) non est, sed maximam partem è sale urinæ adventitia, quod ipsum sal mirificam colorum varietatem potentia continet, secundum quam ad variam subjectæ materiæ διάθεσιν modò hunc modò alium, frequentissimè tamen viridem aut cæruleum colorem exhibet.

Idcoq; magis Elixiris quàm Tincturæ vel Essentiæ nomen meretur, quippe quod medicina è pluribus sit composita.

Porrò cum duplex in Smaragdo insit Tinctura, velut etiam in Corallis, Volatica seu spiritualis una, in tenuissimis & vix perceptibilibus particulis hærens, facilè quidem trahenti-

bus

ius morem gerens, sed sub incerta & incon-
stanti formâ. Non enim in constanti corpore
subsistit; Altera fixa, quæ per totum corpus ra-
licitus diffusa, nec eò usq; exaltata; Hæc ipsa
rahens menstruum non sequitur nisi particu-
tim & subjectivè, id est, quatenus & quous q;
ompages corporis simul solvitur, adeò ut ejus
ihil quicquam secedat, nisi & aliquid corporis
issolutum fuerit. Id quod non solùm diminu-
io ponderis ipsius Smaragdi peracto opere, sed
& sedimentum abstracto urinæ spiritu, corpo-
rale commonstrat.

Ne ideoq; hic laterem lavare videaris, men-
struum salæ urinæ prægnantissimum adhiberi
necesse est. (quamvis hoc per seipsum determi-
natis corporibus unitum aut conjunctum talem
colorem potis sit oculis offundere) At sic commu-
ni illo more & modo præparatum urinoso &
sulphureo fœtore tàm fragrabit, ac vix urina in
matulis putrefacta, quo eodem fœtore etiam Tin-
cturam sine dubio inficeret, res Chymico Medi-
co prorsus indigna.

Ideoq; non solùm urinam oportebit destillare
ut aquâ, sed eô modô, ut & sale volatili, eoq; ab
omni fœtore correcto inde potiaris. Aliàs enim
non cassa nuce emerem tanti pretii Tincturam.
Quod ut rectè fiat.

℞. Urinam Oenopotæ pueri. Destilla per

alembicum in ferventi B. denuò cohobando ſæ per faces proprias deſtilla, & prodibit ultim ſal volatile urinæ inſtar nivis ſeu pruinæ in a lembicum, quod collige. Super hoc ſal fund Spiritum Vini correctum, & eundē ab eodem le ni calore evoca, qui ſi ſemper recens adjectus & per deſtillationem ablatus fuerit, demum omnem ejus auffert fætorem, eidem vice verſa gratum odorem conciliando. Hoc phlegmati vel etiam Aquæ Roſarum commiſtum pro menſtruo adhi beatur.

Quod ſi etiam ſal commune cum ipſo Sale Urinæ ſublimetur, omnis terreſtreitas, à qua aliàs etiam ſylveſtris color, cum ipſo fætore tolle etur. Nec dubito ſal ammoniacum depuratum benè, eandem operam præſtare poſſe.

SECTIO III.

De EXTRACTIS.

Antequam calamum hortemur ad extracta, de menſtruis illis inſervientibus pauca, & vel perfunctoriè tantùm.

Hæc ergò menſtruorum undiq; conditio eſt, unde ſcilicet, quæ in quoq; caſu conveniant, exiſti-

istimemus: Quod unumquodq; debeat esse solvens, nec sine necessitate corrodens; extrahēs, nō essentiā vitians, corrigens, nihilq; coinquinans.

Hoc sensu inter omnia palmam offerrem, dummodo haberetur, Universali illo philosophorum menstruo, *velut palmario, quod omnia metalla ac lapides ab impuri puncti quaternarii coagulationis vinculo philosophice & naturaliter liberet; quod omnium specierum animas, tincturas essentias & facultates evocet, & suas illis recriprocè participet vires, non tamen inimicas; sed cuilibet analogas & appropriatas, unde & illorum operationes augeat, & impensè prosperet; quod disrumpat solidissima Auri & Argenti membra, & teneros Rosarum flores consimili attritu, eodemq; plane artificio. Quid enim plura in Artibus, ubi æquè commodè, imò longè commodiùs pauca sufficiunt?*

Verùm hac de realiter philosophari mihi datum non est, & sentire, quàm quòd vel ambitionibus & factionibus exercitis conjurationibus aliorsum aliis distrahentibus Sapientiâ & Φιλομαθεία, quæ in medio sunt nimis laceratâ, non omnia κατὰ τὸ λεγόμενον omnibus, etiamsi in Naturæ gremio foverentur, contingant; sed vel utilissima καὶ τὰ πρωτεῖα turpiter abscondantur. Turpiter inquam & impiè. Sapientum enim finis, teste Scaligero, Sapientiæ com-

ἐπίκρισις de Universali mēstruo.

municatio est; & qui scientiam rei utilis habet, eamq; non confert in commune, secundum Paulum 1. ad Cor. 14. nec DEO placet, nec ab hominibus sapientibus commendatur; Vel quòd universale hujusmodi menstruum in rerum natura actu & realiter non magis, quàm τὸ ζῶον τὸ καθόλου, τὸ ἢ οὐδὲν ὄντων, teste Aristotele 1. de anima cap. 1. ἢ ὑστερον, offendatur. Sive enim ipsius menstrui, sive objecti menstruo illo tractandi naturam accuratiùs mentis oculis intuearis, argumentum nullum est, quò ad credendum hoc impellaris. Neq; etiam tàm universaliter sinceri tractus, quo omnium rerum vires in libertatem adsertæ fuerint, absq; ulla mutationis impressa nota, testimonium perhiberi ab ullo cum veritate potest.

Imò contradictio potius est in adjecto, & σκληρόξυλον planè ἀδύνατον, Menstruum universale tanto studio prædicare. Si enim menstruum est, utiq; particulare est, quia artificis aliquod instrumentum est, quod virtute sibi communicatâ nempe per directionem & determinationem Chymici ad actionem elevatur, nec extra usum menstrui rationem habet, sed materiæ duntaxat ad menstruum huic illive usui pro Artificis ingenio parandum accommodandumvè aptæ. Quemadmodum ergò Chymicis sapientia unquam cœlitus demissa est talis, quæ omnium

rerum

cerum solvendarum mistiones, temperamenta gradus & ἰδιοσυγκρασίας ad unguem perspiciat, sed ea de re magna & varia ad hunc usq; diem ut majores nostros latitavêre, ita nos indigniores adhuc latent, quæ vel omnis posteritas, si quæ futura est, nisi divinitus adjuta, nullis temporibus eruet; Ita sanè ex lubrica hac artificis directione non nisi particularem fieri menstrui κρέαν nemo, arbitror, inficiabitur.

Deinde num Quintæ essentiæ (cujus meritò tamen omnem paginam absolvi hic arbitrantur) ut formarum differentium numerus innumerabilis, ἄλλῳ enim εἴδει, ἄλλη ὕλη, ita complures imò innumerabiles ordines sunt, adeò ut quæ illarum uni naturalis est (quamvis omnes origine cœlestes) continuò omnibus æquè naturalis minimè sit, & amica? Et num si vinculum coagulationis liberare debet, eo ipso totius compositi harmonia & ordo, & omnes inde dependentes facultates turbabuntur & pessum abibunt, ad quas, principio scilicet illarum dissoluto, nulla neq; menstrui neq; Medici dirigentis obstetricatio, ut recolligantur, quicquam poterit? Quo certè argumento nemo in Succino vel Magnete exemplum dedit, quod Essentiæ illorum extractæ æquè paleas & ferrum traxerint, ac Magnes & succinum integrum.

Si objectum menstruo illo tractandum respicias, non solum Plantarum quod Theophrastus libri de plantis author, agnovit, sed & omnium rerum sublunarium Natura verè πολύχους est; adeoq; impossibile, ut illa simpliciter uni hac in parte amica subditaq; compareat; quin potius, ad decantatissimum illud philosophorum axioma: Receptivum non recipere per modum imprimentis, sed per modum receptivitatis; idem qualecunq; diversis diversum sit speciebus, eodem modo, quo Scaliger subtilitatum Magister, idem movens eâdem vi vario motu diversa movere immotâ ratione dictitat. Hinc fit, ut quod alicubi acerrimum, imò Corrosivum se penitùs sistit, alii vix levem mordicationem inferat, ne dicam aliquando dulcissimum præbeat alimentum; nec idem Calidum æquè calidum sit Salamandræ & Testitudini, aut pulveri Tormentario & Aquæ &c.

Quam propter anomaliam corporum Theophrastus de V. Essentia perspicuè docet: etiamsi è Metallis Quinta Essentia, & quidem cum corrosivis in apricum produci possit; longè tamen abesse hoc à corporibus sensitivis, quæ Essentiam seu spiritum Vitæ absq; νεκρώσει aut destructione non dimittant.

So wir möchten das Leben des Hertzens *in Spiritum* oder *Quintam Essentiam* ohne alle Zerstörung heraus ziehen / wie vns möglich

an den vnempfindlichē/wolte wir vngezweif-
felt ohne einen Tod/ ohne Kranckheit leben.

*Ideoq; cum Menstruum simpliciter universa-
te vix, ac ne vix quidem, nisi Logice, detur; præ-
misso duntaxat generali aliquo in certo respectu
sic dicto, ordine deinceps ad diversa genera institu-
to, aliis multis, exemplo illis qui non nisi verbis
magni crepi sunt, in opere vero nihil aut parum
pollent, doctiorum, locum minime denegabimus.*

*Quod ideoq; nos generale mēstruum appella-
mus,* Quinta Essentia *meracia est, vel simplex
vel Alcolisata, [quo etiam Sulphur cœleste O-
rionium, de quo suprà, pertinet] rotationis cir-
culo in tantam simplicitatem redacta, quantum
Naturæ & Arti possibile est, adeoq; proximè ac-
cedens ad naturam ætheream. Hanc enim Es-
sentias, facultatesq; rerum omnium in genere,
sartas tectasq; extrahere, ubi inprimis prævia
καθαρσια accesserit, nullus dubito.*

*Siquidem nec Auro, ut ut firmissima compa-
ge stabilito, ab ea pax est, dummodò prius philo-
sophica calcinatione solutionis susceptivum, &
velut impalpabile efficiatur.*

Quod ordines rerum ad quos menstrua seor- Lapidū
sim pertinet, tangit; Lapidum generi maximè mēstrua.
*appropriata sunt: Crollii Acetum radicatum,
penoti Acetum Hydromelitis, Spiritus Vitrioli
li philosophicus, Acetum destillatum, Spiritus
Gvajaci rectificatus &c.*

In

Minera liũ menstrua. *In genere Mineralium & Metallorum meritò laudantur: Aquæ Mercuriales, Aquæ Philosophicæ è Nitro, Vitriolo Sale; Aceta, Lixivia, Spiritus Vini Alcoliſatus, nec non Olea interdum aromatica, interveniente hoſtili Aquæ fortis acceſſu exaſperata, ut in Auro potabili Thurnheuſeri Huſeri & aliorum.*

Aurum porabile Thurnheuſeri.

Vegetabilium mẽſtrua. *In vegetabilibus denique primatum obtinet: Spiritus Vini, Ros majalis deſtillatus, Aqua pluvialis aliquoties deſtillata, Aqua Tartariſata, Aqua Theriacalis, Aqua pomorum redolentium & multorum ſimplicium. Prout autem alia aliorum, modò ad hunc, modò ad alium uſum Symbola magis ferunt; ita varia ſingulorum electio eſt, varia eorundem rejectio, ſecundum quod ad Artificis mentem ſcopi conſequendi cauſa vel optimè congruunt, vel minimè congruunt;* Inſtrumenta enim ſuo fine propriè definiuntur. *Sic ad purgantis facultatis è vegetabilibus extrahendæ rationem univerſalis velut convenientiæ quadrat* AQUA pluvialis ſexies (*ſingula vice ad certam menſuram*) deſtillata; *Aqua item Tartariſata, de quo ſuprà. Verùm interea haud diſconvenit ſpecialiter: Aqua pomorum redolentium, Aqua Fragorum, paucis olei Tartari guttis exaſperatæ ad Cathartícum è foliis Senæ præparatum; Sic Aqua Cinnamomi Agarico dicata eſt, Endiviæ Rhabarbaro.*

o. Quando è Nagridio virtutes quærimus, in
eteris picis instar lentore corripitur, solum
ienstruum Cydoniorum aut Spiritus Vini con-
ent. Pariter Saccharum non Spiritus Vini
lvit, sed is ipse acetosatus primum, vel Rhodo-
agma. Tinctura cærulea è ligno nephritico
quis felicius obedit, quam Spiritui Vini. E-
ontra is præstantior est ad Santalum &c. Ole-
m Amygdalarum melius ad Tincturam è Radi-
ibus Anchusæ, quam Aquæ simplices vel destil-
atæ. Deniq; etiam Spiritus Terebinthinæ pa-
um proliciet ex Croco, Myrrha & Aloë aliisve
ebus combinationibus, nisi calcinatis & dige-
tis, ubi tamen Spiritus Salis, Vini, Sulphuris,
d votum operantur.

Quæ singula (plura brevitatis causa recen-
ere nolo) αὐτοχείρως sæpius expertus sum. Spe-
ifica tamen specificis ubiq; associanda, & quæ
Cephalica, cephalicis inserviant; quæ hysteri-
a, hystericis, & sic in reliquis.

In genere etiam hoc notandum venit: quo- Sulphu-
iam menstrua quædam Sulphurea magis; qua- reorum
am Mercurialia; quædam Salina: Suo quæq; menstrua.
eneri analogo maximè esse dicata. Propterea
Diaphoreticorum & confortantium extrahen-
is viribus convenientissimus est Spiritus Vini ut
n Camphora, Croco, Benzoin, Santalo, Opio,
Theriaca, Guajaco Sassafras &c. quorum va-

pidas

pidas partes potissimum cupimus; Non æquè in purgantibus, quibusdam Sulphuream partem (Natura enim sua & appetit & vorat) petit, vim purgantem in Sale volatili sitam vel non extrahit optato, vel, dum iterum destillatur, simul abripiendo infringit. Adeo enim Diagridium, ut cætera taceam, viribus fractum est, postquam spiritu Vini facta inde extractio est, ut per se ad scrupulum integrum vix granis sex octove, Diagridii seplasiorum æquivaleat.

Spiritus Vini purgantem vim frangit.

Sic Mechoacæ in vino exhibita substantia tantum abest, ut non vitiata sit, ut vix drachmam semis ipsius in Morsulis ex uno vel altero duntaxat Diagridii granulo simul confectis alvum pluries dejecisse, quam drachmas duas Mechoacæ cum vino datas, perspexerim.

Dosin Colocynthidos Mesues esse ait, à granis sex usq; ad decem. Si vero dupla Spiritus Vini in fusione secundo ejus Extractum conciliatur, adeo mitescit illud, ut vix duplo pondere assũtum ad moderate purgandum sufficiat, & hinc Diagridii aliquot granis pro stimulo opọ habeat.

Sic Sulphur & quæ ejus naturæ sunt, oleo solvuntur, quum tamen Aqua fortis illud solvere nequeat. Ut ut etiam Spiritus Vini substantias Sulphureas, lignosas & resinosas dissolvit: Sal tamen & saccharũ ejọ potestati sunt exẽpta &c.

Quorum virtus Mercurialis est, iis extrahen-

dis

lis Aquæ & Liquores ſtillatitii deſcenſorii commodiſſimè inſerviunt. Mercurialium mēſtrua.

Hoc reſpectu Oleum Tartari vel ſal ipſius Mercuriale ad guttas vel grana duntaxat quatuor vel ſex menſtruis liquoribus indita, egregiè infuſionum terminos accelerant. Idem ſperandum eſſe ab Aqua Tartariſata ſupra dictum eſt. Infuſiones ſeplaſiorū.

Id quod æque pharmacopæis illud ignorantibus, quàm ægris ignorantium manibus ſe committentibus; his moleſtas expectationes, & hinc ſæpè damnum creando; illis labores & ſumtus invanum multiplicando, plurimum incommodi hactenus peperit. Sic inter Gummata quæ aqueæ ſunt naturæ, ut: Gummi Arabicum, prunorum, Ceraſorū, aquâ commodiſſimè ſolvuntur, nō oleo aut quæ cōtrariæ ſunt naturæ.

Salina quorum virtus eſt, uti oculi Cancri, teſtæ ovorum, Limacum, perlæ, Coralli, Rubini, Hyacinthi, Smaragdi, Cryſtalli &c. menſtrua requirunt acida, nempe: acetum Vini, vel Hydromelitis vinoſi, alcoliſatum, mellitum, Succum Limoniorum, Berberorum, urinam, Spiritum balſamicum ſalis & ſulphuris naturæ, ſpiritum Vitrioli &c. Salinorū mēſtrua.

A quibus dum ſtatim eorum diſſolvens ſeparare velis (quod elegans myſterium eſt) exemplo Quercetani in ſeptem Magiſteriorum præparatione, operâ cujusdam ſalis vegetabilis Sal vegetabile.

(id-

(id aliud non est, quam liquor seu sal Tartari dissolutum) ad aliquot guttulas superinjiciendi, statim videbis Magisteria ipsa vasis fundum petere, & postea usui, absq; scilicet Salis Ammoniaci acidi & vitriolati (quod aliàs per exhalationem si fieret, relinqueretur) conjunctione valdè commodè inservire. Sic Ammoniacum, sagapenum, Galbanum & id genus alia, quæ vis solventia facile respuunt, nisi cum Spiritibus salinis, cum aceto so spiritu in ipso aceto contento solutionem instituas.

Copia mẽstruorum.

Demiq; operæ pretium quoq; est scire: quâ copia mẽstruum superfundatur, ut ne deficiendo in fecibus optima pars relinquatur; excedendo, citra necessitatem sumtus crescant, aliaq; & præparationis & nauseæ incommoda inde sequantur. Non enim facultas recipitur secundum magnitudinem subjecti; sed secundum modum receptivitatis in ipso recipiente. Hinc velut Spiritus Salis, Nitri, Vitrioli &c. Auro, Argento & Antimonio superfusi non omne corpus ipsorum in qualibet quantitate solvunt; Quin potius illa reassusione novi menstrui opus habent; primum enim saturatum jam ab actione cessat sua, quæ nimirum in termino, ut loquuntur Philosophi, versatur; ita etiam in vegetabilium aliorumq; extractionibus quantitas menstruorum recte dimentienda est.

Quo

Quo argumento haud absurdè Beguinus adserere videtur: duas Senæ drachmas, quatuor Aquæ unciis infusas, ad purganduin æquè validas esse, quam si quatuor drachmæ totidem unciis duntaxat committerentur. Unde quoq; haud obscurè colligere est: errorem minimè levem esse, licet Crollio, aliisq; magnis Authoribus familiaris sit: menstrua tincturis aromatum onerata, speciebus ad extrahendum demum superfundere. Quæ non annotare hoc in loco velut prolegomena, quum ad Extracta feliciùs præparanda, omninò necessaria visa sunt, non potui.

Paradoxon Beguini.

Error Crollii, & aliorū

NEPENTHES SIVE LAUDANUM OPIATUM.

℞. *Opii ad Quercetani mentem super laminam ferream exiccando præparati & correcti. q. v.*
Extrahe aceto stillatitio Essentiam ipsius.
Ad singulas hujus uncias adde.
Tincturæ Croci ut suprà præparatæ.
Pulveris Corallorum Vitriolatorum ana unciam semis,
Ambræ gryseæ grana xv.
Ambram terendo primùm cum Corallis, postea cum reliquis ad lentum ignem miscendo fiat Laudanum Opiatum.

Simplex quidem præparatio est; Sed & Natura simplicitatis studiosa; & multa in hujus medicamenti compositione à Crollio aliisq; consarcinantur, quæ tamen ut exitiosa partim, partim supervacanea à Theophrasto in Specifico anodyno, à Quercetano in pharmac. rest. à VVirtzio & aliis penitus omittuntur. Quare enim innumera ad corrigendum Opium hinc inde colligantur, cum occulta vi illius, partibus noxiis remotis, correctione nulla egeat?

Inutilis mistio cum simplicibus occultarū qualitatum.

Laudanum hoc, ut & illud è Vitrioli Sulphure Narcotico, quod à Revirendo & clarissimo Beguino habeo (sunt enim Laudana remedia generalia, & pluribus gravissimis affectibus quibusvis corporis nostri partibus inhærentibus accommodata) quomodo specificis extractis mixta, modo hysterica, modo antepileptica, modo hæmoptoyca, modo alexipyreta &c. fiant; reticere hoc in loco, vel medio in sermone cum sapientibus lubentius volui, quàm ad Platonis sententiam cuivis vulgo artem credendo, ridiculam facere philosophiam; Interea lectori, ut spero, satisfacturus, quod prædictam descriptionem Angelo Salæ etiam familiarem, hoc in loco, ut perspicué, ita candidè, enarraverim.

Laudanum hystericum Antepilepticū Alexipyreton.

Laudabile hoc est medicamentum, quod planè suo respondebit, si Laudanum dicas.

εὑρε-

ἔυρεμα τοῖς πάσας δὴ παθῶν ὀδυνάς. *Omnium dolorum mitigativum, ardorum consumtivum, quietis conciliativum, fluxionum restrictivum. Cujus laudibus tamen ἐν τῷ γένει, ut me abdicam, quod Theophrastus de Magnete pronunciavit, hoc ipsum ego de Laudano verius propono:*

Mich deucht kein edler Schatz seyn in der Artzney / denn eine Kranckheit behalten in jhrem *centro*, daß sie auß demselben nicht weiche / vnd daß darnach der Artzt geschickt sey / vnd sie in jhrem *centro digerire, maturare*, in jhr vollkommen Wesen. So daß geschicht / mag die Kranckheit außgehen natürlich vnd nicht vnnatürlich / gut oder böse.

Inprimis autem, pro ut mihi se præstitit, adprime, imo ac vix aliud quid in omni auxiliorum materia, confert:

In Catarrho, & tussi sicca tenui; licet illa epidemia fuerit, aut maligna, vulgo vocant, den Ziepff oder Schaffhusten / *qualis anno 1615. & 19. forte ex præcedentis anni nimis humida constitutione, totam Thuringiam, ne dicam alias etiam nationes pervagabatur.*

In profluviis alvi, sive ex hypercatharsi.

In Tenesmo.

In phtysi.

Ubi notandum illud de Trochiſcis ad univerſas paſſiones Oribaſii. Conſtabant enim ex Opio, Mandragora, Iusquiamo velut baſi: Prodeſt, inquit, ad pthyſicos; in prima potione incidit frigus, in ſecunda incidit febrem; tertia potione tamdiu ſudat, donec incidat omnem typum. Ideoq; pthyſicos Crollius diu eo ipſo foveri poſſe dicit. Idq; vel facultate fluxionum conſtrictivâ facit, quibus pthyſici plerunq; obnoxii; vel frigiditate cum humida quadam tenacitate conjuncta, (modo vera quorundam de Opii temperamento ſententia) quâ nimirum & Rhaſes & Avicennas ad impinguanda corpora, papaver, hyoſcyamum & alia impenſe refrigerantia laudat; & Lucretius cicutas capris impingveſcendis adjudicat; ſive propriitate occulta, qua ad pinguefaciendum à Dioſcoride & Avicenna proponitur Sarcocolla, à Mercuriali ſemen Cannabinum &c.

In affectibus dolorificis: Iliaca, Colica, Podagra, Caduco Matricis &c. in quibus ſingulis fructus ipſius tantò major, quantò cum ſpecificis aliis felicior ejus coadunatio.

Deniq; in febribus intermittentibus, Quotidiana, Tertiana & Quartana, præſertim cum ſpecificis extractu rite commixtum. Ubi propria ab Experientia certior factus, febrium intermittentium curam tam perfectam, quam vix

in a-

in aliis licet famosis practicorum voluminibus quis reperiat, auxilio ipsius instituti posse adfirmo. Cum enim febres potissimum digestionibus & resolutionibus impuritatum mineralium generentur, quæ sine dubio, mira aliquando in corpore excitant symptomata; illas mirificè & intra paucas horas sedat & tollit. Id quod sequenti cum distinctione accipiendum: Quando non aliunde morti dilatatio fiat, id est, ubi materia febris tantùm unica est, & sine fluxione aliunde facta, sed solummodo in membro determinato, in ventriculo, pancreate &c. genita, & putrescente, quod ab initio febrium communiter accidit, sola purgatio febrilis per Diacelteatesson, à quo fortè Rosa minerali nostra, vel specificum purgans antimoniale non diversa, omnem paginam absolvit. Quando verò morbus cum fluxione est, vel per venas, vel per totum corpus quod Galenus ait cap. 6. l. 2. de Crisibus. inquinamento aliquo putredinali Gal. 2. de differ. febrium cap. ult. περίπλωμα ἐπεδονῶδες vocat, post singulas accessiones in foco relicto, id quod in omnibus intermittentibus febribus contumaciter perseverantibus obvenit, confestim duabus tribusve horis ante invasionem hoc Opopyron Laudani sequatur. Hoc enim vi, quâ omnes ardores mitigat, fluxiones & fermentationes sistit, quâ denique quosdam humores

Curatio tebrium intermittentium.

Opopyrō Laudani.

alterat, quosdam penitus dissipat, febrim una cum dilatatione, id est, morbum & διάθεσιν in corpore restitantem, penitus intercipiet & profligabit. Imo dum fluxiones in singulas partes coercendo non leve robur ipsis conciliet, quicquid inquinamenti in fomite adhuc haeret, intercedente facultate partis naturali consoquet & superabit.

Addit Paracelsus 2. de vita longa cap. 5. minutionem causalem per venaesectionem. Hac autem utendum nemo sibi putet, nisi tantum sanguinis, cui simul materia febrilis mista, vitium sit, ut nisi onere aliquo levata Natura, quod peccat vincere nequeat. Gal. lib. 11. cap. 15.

In continuis febribus a Laudano aliisq; somniferis summo studio cavendum. Hoc enim nisi fiat, Crisis, turpi saepè Medicorum probro perturbatur &c.

Modus utendi Laudāo.

Modum recipiendi quod attinet, is talis mihi hactenus, quando vereor, ut à contemtoribus animadvertatur.

℞. Laudani nostri gr. ij. iij. 4. 5. quantum pro re nata suffecerit.
Magisterii perlarum & Coralliorum ana scrup. ſ.

Terendo sedulò super porphyrium fiat pulvis, & ex hoc pro lubitu beneficio sacchari & Tra-

gacan-

gacanthi in Aqua Rosarum soluti formula una aut altera.

Tempus utendi.

Quod verò Avicenna & Gal. cap. 31. lib. 3. de aliment. circa intercipientia & papaver inprimis notari voluit: eo ipso uti non licere, cum materia jam in pectus destillârit, sed antequam destillet, illud ipsum de Laudano etiam scitu cuivis valdè necessarium: Ne scilicet promiscuè fluxione in partem impactâ, ut multi non observant, adhibeatur. Nam quando agendum, indicatur ab indicante præsenti; ut vincit alia indicantia. Unde materia fluens indicat retrahens; materia fluxa indicat expectorans, evacuans. Tale non est Laudanum. Nec fluens materia tàm potis est, quàm fluxa. Nam materia, verbi gratia, in pulmones fluxa magis nocet, ut propterea uti liceat medicamento potius evacuante; Medicamentum autem retrahens per modum interceptionis, ut Laudanum materiam fluxam reddit magis rebellem evacuationi.

Quare utendum est medicina intercipiente, antequam materia fluat; non ubi copiosè influxit, qualis in pleuriticis & Asthmaticis evacuante opus habet.

Ex quibus πρόσφατα & hoc sequitur, quòd, cum per somnum materia fluat, & vigi-

liæ tempore materia fluxa expurgetur, Laudano post cœnam potius utendum sit, hora autem vigiliarum evacuantibus.

Plura de Laudano & Opio, velut de temperamento ipsius &c. quum verissima sint, & satis aperta, quæ de illis Author Ternarii Laudanorum cap. 3. commentari supervacaneum duxi. Saltem parasyllogismi causâ, quem ibi à Colore opii extructum ἀνεφσυλὶς quispiam animadvertat, notetur: à colorum differentiis ad temperiem rerum arguendam nulla valere argumenta, necessariâ scilicet consequentia, attamen probabiliter & Rhetorissimo quodam ad persvadendum illud, quod vel paulò antè, vel post immotâ argumentorum ab Experientia ductâ sequelâ, pro certo creditur. Qua de re prolixè Galenus lib. 4. de simpl. facult. cap. 23. his verbis: Certum tutumq; non est, de toto medicamentorum facultate ex odore conjicere. Multò minus ex coloribus de medicinarum virtutibus colligere quid valeas: quippe cum in singulis coloribus, calida frigida, humida, siccaq; reperias: quemadmodum imprimis hujus operis commentariis (lib. 2. cap. 3. ubi ridiculum argumentum vocat, & inutile & palam falsum) ostendimus. In quoq; tamen singulatim genere, aut seminis, aut Radicis, aut succi, ex colore indicationem temperamenti licet sumere: utpote Ca-

Angeli 8. argumentum ab Opii colore de ipsius tẽperie.

te Cæpa, scilla, vinum, quantò fuerint albidiora, tantò & minus sunt calida, quæ verò subflava fulvaq3, calidiora. Idem usu venit Tritico, Milio, ochris, phaselis, Ciceri, radici Asphodeli, aliisq3 compluribus. In quoq3 enim genere in universum fulva, rubraq3 omnia albis calidiora.

Itaq3 etsi hinc quoq3 de medicamentorum viribus conjectura fieri queat, tamen sermoni adjiciatur: Optimum sanè esse (ut & dictum & ostensum sæpenumero) per Experientiam discretam facultates invenire; In hac enim falli non potes. E quibus omnibus abundè est, si candidus es, quod Angelum Salam in dicto argumento excuses; si niger, quod errandi occasionem videas.

Quæstio de Hyoscyamo.

Hic operæpretium est associare quæstionem de Hyoscyamo: An is, quomodocunq3 etiam depuratus, in Laudani compositionem laudabiliter ingrediatur? Idq3 propterea quod Angelus Sala hyoscyamum multis suspectum dicat, in Ternar. Laudan. cap. de Laud. Quercet. rationes tamen ejus dicterii siccò pede transeat.

Hoc ergò plurimi negant, & inter illos simpliciter quos novi ex consensu totius Collegii medici scripsisse. Esse enim, aiunt, Hyoscyamum narcoticum, adeoq3 deleterium, ut non tantum in hominibus insaniam, capitis vertigines, &

veternum giguat; verum etiam, Heliano teste, pastu ipsius resolvantur Apri, unde & suilla faba appelletur; imò quod fumus ipsius gallinas præcipitio adfligat; & semen cum caseo antiquo, cochlea, farina hordeacea sive fabacea temperamentum pisces ad commodiorem capturam infatuari faciat. Forte etiam experientiam testem habent, quod ejusmodi Laudana non rarò vel minimâ quantitate ægros damnis potentissimè auxerint, & furiosos, amentesq; reddiderint &c.

In eandem etiam sententiam plures simul descendunt, velut quod Theophrastus, VVirtzius, Quercetanus in prima Laudani descriptione; Rondeletius in cap. de Colica in suis pilulis ad colicum dolorem sopiendum; Zvvingerus, Reusnerus &c. non solum Hyoscyami additamentum negligunt, sed & quidam illorum ab aliis admisso valdè stomachantur, putantq; Laudanum ex anodyno fieri narcoticum, & per antiphrasin minimè laudandum.

Videamus autem num prædictis undiquaq; fides habenda, & quis ubiq; nexus consequentiarum, quibus non tàm simplices, quàm periti etiam capiantur.

Hyoscyamus narcoticus est:

Ergò è Laudani confectione expungendus.

Prius haud simpliciter verum; Deinde con-

quentia etiã vitiosa est. Audiant enim Dioscoridem lib. 4. cap. 67. Ὠφέλησος ἢ εἰς θεραπείαν ἡπιώτατος ἐν ὁ τρίτος. Utilis & ad medicinam placidissima tertia. Ergò de primæ & secundæ speciei Hyoscyamo (tres enim species agnoscit Dioscorides) verum duntaxat est: quòd narcoticos, μανιώδη καὶ καρωτικὸς sit.

Illud tertium autem album, si propter aliorum vitia male audiat; quare non Helleborum nigrum etiam rejicimus, propter albi veneficia?

Huc ideoq; respicit Fernelius lib. 5. M. M. cap. 17. Hyoscyamus albus, inquit, eligendus est, cui flos & semen album est, cui vero flavum aut nigrum, quòd vel insaniam vel soporem inferat, fugiendum. Et quamvis dementationis causã minus tutum prædicet, immodico tamen usu illud fieri aperte dicit.

Porro his parum cohæret illatio: Quod ob vim narcoticam Hyoscyamus ablegandus sit. Ita enim Marcellus Virgilius interpres Dioscorideus. Intulerit fortè aliquis, tàm gravem noxam non minore bono illum rependere, optandamquè in orbe nostro plantam, quæ tàm efficaci remedio contra dolores, quibus tota aliquando petit vita hominis, pugnet.

Nec quia menti noceat, ideò doloris lenimenta, quæ

ta, quæ habet, abjicienda. Parum ſapienter enim, quia malo conjunctum ſit bonum, ex altero utrumq; damnatur, cum liceat diſtractis in diverſa contrariis malo prudenter carere, bono autem feliciter uti. Adde, quod hoc noſtro ſeculo ars perficiendi Magiſteria, & eſſentias puras è miſtis ſeparato corpore extrahendi plurimis notiſſima.

Etſi illud locum mereretur, quidni Opium etiam, quo ſine tamen Opiatum nullum, ad Sauromantos ablegant & glacialem Oceanum? quippe non minus (de crudo & impræparato loquor) narcoticon & μανιώδες, quàm Hyoſcyamus, Gal. lib. 2. 3. & de compoſ. medic. ſ. loca, eiq; aſſenſerunt plurimi.

Quid autem reliqua merentur maleficia, quibus Hyoſcyamum longè ſuperat? Numerantur enim à Nicandro in Opii potu, præter perſtrictiones, ſoporem, languorem, prurigineṃ, & in toto corpore Opii odorem, notæ aliæ plures: pallida facies, labrorum igneus color, exigua & frigida reſpiratio, liveſcentes ungues, & concavi oculi? Et Dioſcorides expreſſè Venenum cognominat. Quò fine dubio reſpexit Capivaccius, quòd, dum Galenus cap. 4. lib. 7. καθ. τῶν ſ inter intercipientia catarrhos in Tuſſi proponit Hyoſcyamum album & Opium, Hyoſcyamum retinet; Opium autem licet fermentatum

im-

improbat. Quod item in Dysenteria ab Opio in-primis cavet, in suppositoriis etiam, nihil mali suspicando ab Hyoscyamo. Sic Fernelius, qui optima & præcipua quæq; in quovis genere medicamenta selegit, cæteris ut inutilibus prætermissis, lib. 7. M. M. ex Antidoto, Requie appellata, Opium exterminat; attamen interea semine Hyoscyami albi contentus; etiamsi vulgaris ejus medicamenti compositio, aliàs minus Opii habeat, quàm omne Philonii & Opiati genq.

Deleterium esse, alicujus quidem momenti foret, & quod culpam Hyoscyami augeret. Sed exuamus hoc senium: si Hyoscyamus totius substantiæ dissidio naturam nostram depeculare-tur &c. ad morem venenorum, nunquam impunè in corpus usurparetur, sine adversariis, vel venenis, vel alexiteriis. Atqui, teste Dioscoride & Ægineta, facilimè curantur qui Hyoscyamum hauserunt, si copiosa potâ mulsâ illis, & lacte succuratur; imò quietem imperandam esse, nec aliter, quàm ebrii potum somno concoquant vinum, sic etiam quiete suâ, qui hauserint Hyoscyamum. At quî hæc à deleteriorum natura non alieniſsima? quæ quò somno intimiùs recipiuntur, tantò citius internecionem pariunt. Quos viros nunquam satis laudatos si parvi faciunt, verecundiæ saltem ipsis sit Galeni facult. simpl. Dictatoris authoritas. Is lib. 8. Hyoscyamum

flore

flore ac semine candido ad sanationes vel maximè idoneum *prædicat, & à deleteriis illis speciebus expressè distinguit, Invisus ne adeò sit, vim propter summe refrigerantem, quâ contingat, calidô extinctô innatô spiritus congelari; Quis autem hic melior arbiter ipso Galeno? qui citato l. ex tertio duntaxat ordine refrigerantium esse dicitat, quem non Opium solum longè excedit, veterum sententia; sed & sedum, Lens palustris, Lactuca, & Fungi, quorum tamen noxam ignis efficacia tolli, notius est, etiam in culinis, quàm ut egeat narratione. Denique si nesciant, quis deleteriorum numerus, è vegetabilium prosapia saltem, quorum plurima tamen usum habent in Medicina saluberrimum, præsertim dum artis Chymicæ potestatem, ut nunc est, dextrè experiantur, videant Catalogum deleteriorum Matthioli in Opusc. de simpl. Med. fac. s. loca & genera. Unde Cajus J C. Qui venenum dicit, adjicere debet: Utrum malum, an bonum. Sed videamus & reliqua, quod videlicet amentiam pariat, vertiginem, & capitis vertiginem, & quod Faba suilla appelletur, à suibus illato maleficio. Quid autem illa interest, cum de crudo duntaxat admittantur, de tali Amentia, quæ teste Dioscoride, ebrietati duntaxat similis παραπλησίοις μεθύουσιν ὁμοίη, & qui eâ affecti sunt, ἐν τῷ*

c. l. 236. de verbor. signif.

τῷ ἡσυχάζειν ὅσπερ οἱ τὸν οἶνον πίοντες restituantur? Si Caron faceret, imperanda non erat quies, pro remedio Hyoscyami oppositio. Fabam suillam vocatam verum esto; pro suibus autem argumentum valeret hoc, non item pro hominibus, specie diversis.

An enim quis abstineret ab amygdalis, quod esu ipsarum vulpes male habeant? Quis Antimonio omnem in nos agendi facultatem deneget; quod illud videat, ne anserulum quidem in magna licet copia & crudum quicquam affeciſſe?

An omnis pestis, qua sæpè multa millia hominum intereunt, nulla pestis, quod non æqvè boves & sues periclitentur? Non enim, quod Author libri de flat. tex. 20. annotavit: omni animantium generi, eadem aut non conferunt aut commoda sunt, sed sunt alia aliis magis convenientia.

Huic tamen ex adverso ponatur: cum ope ejus à dolore adindolentiam, quasi divino quodam beneficio multi restituerentur, non ultrà Hyoscyamum, fabam suillam â suibus; sed à Jove Dyoscyamum, id est, Jovis Fabam, herbam Apollinarem & pythonion dictum esse, prout idē commentator Dioscoridis pulcrè monet.

Pugnēt Authoritatibus pro sententia sua; Nos nostrā propugnaturi nō dejectiores obtrudimus

Anti-

Antiquorum videlicet & Neotericorum εἰς ὑπερβολὴν δρίζων: Dioscoridis Oribasii, Galeni, Philonis Andromachi, Capivaccii, Oporini, Fernelii, Quercetani, Crollii & plurimorum aliorum; Quorum non solùm Laudana ex Hyoscyamo, γήϊνα pharmaca, Deorumq; manus quasi; sed quibus etiam Dispensatoriorum ejusmodi compositiones acceptissimæ. Ex Hyoscyamo enim conflantur philonium Romanum, Persicum, Tarsense, Athanasia, Aurea Alexandrina, Triphera, Theriaca, Mithridatium, Trochisci de Alkakengi, Diasulphur, pilulæ de Cynoglossa & plurima alia. Imò Coryphæus illorum, qui Hyoscyamum hoc è loco perpetuò proscribunt, nonnullis affectibus velut hæmoptoysi &c. pro tutissimo æquè quàm præsentissimo remedio semen ejus in scholis suis privatissimis præstituit & optima de nota commendat.

Neq; ἀπροσδιόνυσον hoc in loco, quod Thurnbeuserus lib. 59. de urinarum probationibus de hac eadem herba magnificè profitetur: Judæis, inquit, à multis seculis planta hæc Birjabbadal dicta est, id est, quæ fertilis sit & variis fructibus prodiga. Omnium enim terræ crescentium pro modo magnitudinis suæ semine abundantissima est, feracissimaq;, non mehercule absq; singulari Naturæ providentia. Quo etiam pertinere arbitror, quod ab ea ipsa Natura præ-

ta prædicta semina velut ollis, operculis suis accuratissimè munitis inclusa, abscondita sint, adeo ut ne Apelles artificiosissimus ita depingere, aut quivis alius sculptor accuratius elaborare quiverit. Taceo quod arcanum longè excellentissimum, & ad hæc usq; tempora ne sapientibus quidem cognitum in duplici suo distinctis alveolis comprehenso semine, ubi alterum ἀρρενικὸν, alterum verò fœmineum, & alibi par, alibi impar, & plerumq; ad 190. & 191. numerum ascendens (quo factum, quod semina uni radici innascentia sæpe ter centena millia numeraverim) adiram aliosque cordis humani effrenes affectus jam excitandos jam sedandos, pro differentia prædictorum illorum alveolorum, quod mirum, reconditum habeat. Ideoq; à Thurneysero in Tincturam seu Oleum elaboratur, quod ipse in prædictis intemperantiis valdè nobile deprædicat reperiit.

Cum ergò antagonistæ illi tantorum Heroum, nè dicam suasmet ipsas sententias parum sui similes contemserint; affirmativam in hac quæstione ductu illorum meritò retinemus, cum limitationibus tamen his breviter delibandis.

1. Hyoscyami species saluberrima eligatur, non illa flore, & semine nigro, luteove,

2. Non crudus assumatur, aut tempore minus balsamico collectus, sed rite & scitè præparatus, sed à partibus noxiis, aq; sulphure venenoso, si quod habet, defæcatus & separatus.

3. Apponantur ipsi debita κατορθώματα, quæ frigidam retundere possint intemperiem, nervos roborare, crassos humores extenuare, & flatus discutere.

Et hoc modo cum Hyoscyamus, non secundum omnem latitudinem in corpus agat, sed & simul in medicamentum, ita ut hostilis efficacia, si qua esset, haberet, quo cum confligaret, Naturæ medicatrici studeri eo ipso omnino statuimus.

Interim tamen res hæc tâm angustis terminis non cohibetur, quin Hyoscyamus nobis volentibus è Laudanorum compositionibus, præsente Opio, quod per se sufficiens tutumq; satis, omitti, invitis etiam doctis viris aliquando non omitti possit.

DE MATSLACH TURCARUM.

Sed dum exemplar propositi Laudani, & quæ ejus consectanea sunt, persequor, latius mihi circumspicienti ante omnia se offert Matslach Turcarum. Ideoq; etiam de eo aliquid, quantum ex relatu fide dignissimorum accepimus, proferatur in medium. Ut

Ut autem decentiùs transitus instituatur, nec inutili relatione implicemur, deliberemus prius paucis, quomodo animati simus in animum illum Turcarum Medicinis animatum, de quo Salæ in Ternario Laudanorum suprà. Non enim ἀναιτίως quis dubitaret: An verum sit: Animum hominis remediis quibusdam animatiorem & lætiorem ad quævis obeunda contiliari posse? Videtur enim: si quis bona corporis valetudine fruatur, ad quævis objecta ipsum & hilarem & animosum sponte esse, pro modo naturæ suæ cujuslibet congruo, absq; ejusmodi Martialibus assumtis, quale Matslach Turcarū perhibetur esse, pro qua etiam sententia inprimis perspicuum illud Hippocratis 6. Epid. part. 5. Aphor. 2: Naturam sua sponte invenire motiones, quibus ipsum corpus regatur, quantum expedit. Videtur etiam, hoc si fieret: Corporis imperio, animæ servitio nos uti, secus quàm veritas patitur à Sallustio in Catilinaria iisdem verbis expressa. Omnes siquidem Medicinæ in corpus directæ sunt, quod & unicè ægrotat & malè habet. Hinc falsò voluisse Hippocratem 2. Aphorism. 6. nisi cum grano salis accipiatur, Scaliger docet: Mentem ægrotare, cum dolorem, quo cruciamur, non sentimus. Animus autem, animæ vis & facultas propria est,

Quæstio de medicamētis pathopœeticis.

quæ tota ipsa actus est, ac proinde pati minimè nata; multò minus à corpore, quo cum genere minimè convenit. Undenam ergo fiat: re quâdam assumta in exultationem & animositatem, quæ scilicet ab animi motibus quenquam concitari, in quâ ea fervide præcipitem esse, quæ aliàs scitè magnopere evitârit. Præterea argumenta supra contra usum Aquæ Magnanimitatis Achillæum, idem inferre videntur; ac si nempe parum ejusmodi remediis tribuendum.

Atqui hæc speciem tantummodo veritatis habent, non ipsam declarant veritatem. Si enim accisâ Spirituum ubertate & splendore, iis quæ materiam spirituum vel dissipant, vel impuritate contaminant, cor langueſcit, & cuncta in tristem mœrorem abripiuntur, velut sæpe contigit à Medicamentis veneficis, morsu canis rabidi &c.

Quare econtra remediis robur & tenuitatem spiritibus conciliantibus, non venustiorem hominis & lætiorem animi refectionem tribuamus? Et affectus quid aliud sunt, quam motus cordis pro spirituum & sanguinis constitutione in homine & inchoati & perfecti? Ita in tenebris pavitant Melancholici, quia spiritus atri & tenebricosi; Quando verò in corde Spiritus exactè elaborantur, lumine quodam vitali perfusi gaudii & hilaritatis authores evadunt.

Atq; hoc sese adeò usq; extendit, ut & sacra tangat intellectionis, puta quibus initiari anima non potest, ne dum perfici, nisi hos fideles animæ satellites, spiritus legitimè temperatos habeat. Hi verò spiritus pro corporis œconomia Medicinis varie substante, augeri diminuiq; possunt.

Insuper fieri omninò potest: judicium & phantasiam hominis re quadam assumtâ adeò perverti, ut ad tempus erret, in dijudicatione objectorum, nec inter læta & tristia, vel detestabilia & apprehensibilia discernere ritè possit. Ita caninâ rabie affecti aquam timent, & hydrophobiâ laborant, citra rationem, duntaxat propter abundantiam succi atrabilarii, quo spiritus animales tenebricositatem patiuntur, & mens alienationem; Et philtra quorundam animos non rarò ita occœcant, vel potius in furorem abripiunt, secundum illud: philtra nocent animis, vimq; furoris habent, ut pulcherrimis relictis deformosissimas deperditè amentfœminas.

Quod idem etiam evidenti convincit testimonio Vinum, quo in præsens gaudium extra occursum sæpè rei lætæ, oppido abripit hominem, mentemq; ad objectorum rationem aliàs profundâ solicitudine affectam, omni exuit mœ-

lestiâ. Etenim spiritus gignit moderatos temperie & consistentiâ mediocres humore moderate perfusos, ac splendidissimo lumine emicantes; immoderatè verò assumtum subtili acrimonia Spiritus impellit, & ad quidvis agendum expeditiores reddit. Quod de se ipso usu compertum svavissimus Anacreon, vino svaviter tinctus canit:

Ubi svave poto vinum,
Subitò molesta cura, &
Operosa consilii vis
rapidas eunt in auras.

Et Horatius 1. Epist. 5. in simili confirmat: Quid non ebrietas designat? operta recludit; Spes jubet esse ratas, in prælia trudit inermem: Sollicitis animis onus eximit, addocet artes, &c.

Simile adfirmatur à Fioravanta de Oleo Cannabino lib. 1. de Secretis cap. 61. his verbis: Daß es die Soldaten dermassen muttig mache/ daß sie dem Feinde getrost/ vnd ohne Furcht vnter Augen gehen/ *&c.*

Tacto in eodem hoc negotio antiquissimos peritiores, & recentiores Authores esse ὀμοψύχους, qui nimirum plura notarunt ad vigorem animi redintegrandum reficiendumq; ; cujusmodi est Confectio exhilarans Rhasis, Electuarium

rium lætificans Galeni, Nepenthes & alia. Quibus meritò annumeratur etiam Nepenthes Anglorum & Belgarum, Tabacum, quod quantum animo conferat, cum sit κακῶν ἅπλητον ἁπάντων, abundè explicat D. VVilliam Barclay in libello, quem Nepenthes, or the vertues of Tabacco inscribit.

Neq; illud hominum exempla duntaxat probant, sed & brutorum animalium. Sic Agallochum in pulverem redactum admixtis aliquot Garyophyllis, atq; osse de corde cervi, oleoq; Nigellæ Galli gallinacei vertici inunctum, tantam alacritatem conferre, ut Gallus cantillare, ac crocire non desinat, author est Lemnius cap. 4. lib. 2. de Complexion.

Et triviale est exteris præsertim nationibus equis suis aciem ingressuris robur cùm corporis, tùm animi, quibus sæpè incredibilia cursionum spatia sine pastu, ullave extra potum refectione, absolvunt, addere cujus etiam Philippus Cominæus Gallorum Regi à Consiliis & historiis lib. 1. comment. hâc ferè sententiâ meminit: Erat mihi, inquit, tùm equus & vetulus admodum, & fractus laboribus.

Is fortè situlam vini repertam hausit, eaq; potione sic fuit recreatus, ut alacriorem antea nũquam fuerim expertus. Ejusdem argumenti sunt

quæ Theophrastus de radice Chamæleonis tempore suo balsamico effossa prodit, quòd non solum vicino vires adimat, & in quovis labore collaborantem à tergo multis parasangis relinqui faciat, sed quòd etiam ingenii cum animi corporisq; robur equo ita accendat, cui illa in os indita, ut in decursionibus parem, quod exemplo probat minimè habeat. Quis dubitet Anglos Gallis suis in medio hominum consessu pro more concertantibus quippiam devorandum dari, cujus virtute fervefactis animis ad internecionem usq; saltibus visu egregiis sibi invicem insultent. Neq; etiam ab hac animos immutandi facultate Fontium quorundam Natura cessat: de quo Ovidius lib. 15. Metamorph.

Quodq; magis mirum est, sunt qui non corpora tantum,
Verùm animos etiam valeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
Æthiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem.

Qui ergò primum illud objiciunt, minimè audiendi sunt, si de functione animi & cordis loqui velint, non unicè saltem de dispositione ad hanc ipsam functionem. Sanitas enim inepte in ipsis functionibus reponitur, cum ab iisdem etiam qui sani sunt, recedant, & quiescant; ubi certè aliquo externo, velut ingenii virtutisq;

inci-

incitabulo calfacto simul refotoq; animo, si quid in eo, vel frigidæ tristitiæ, vel torpentis metus, aut verecundiæ fuerit, lætiores, atq; ad intentiones masculè capiẽdas habiliores reddimur.

Aphorismo Hipp. opponitur ejusdem alius, quando dicit: Hominis animam semper refici, usq; ad mortem &c. Quod alterum attinet, certum est animam per se divinam, sibi servientem, sibi imperantem, si à corpore absolvatur, impatibilem esse, nec quicquam à Medicina vel ipso corpore accipere; atqui implicita corpori, ἐνσώματος, per ejus officiales, atq; administras partes recipit impressiones. Fit ergò talis, qualis & illæ sunt. Hinc quorum perversa corpora, eorum item perversæ cogitationes sunt, sive, quòd, Gal. authore 3. de locis affect. cap. 6. anima à partium temperamento mutetur; sive quod corporis & animæ unum esse sit, quod est esse compositi. Proinde & Aristoteles in physiognomicis dicit: ὅτι ἔπονται τοῖς σώμασι αἱ διάνοιαι, ut in ebrietatibus & morbis de quibus abundè Scaliger exerc. 265. 6. Epid. Aph. 5.

Quæ suprà de Aqua Magnanimitatis proposuimus, responsa sunt non ad præsentem quæstionem; verum duntaxat ad illam, quæ de Aqua ex Formicis discutienda mihi erat.

Fabula ergò non est, nec risu dignum: Esse quædam posse, quibus utentibus mens animusq;

non consistant solùm, ubi aliis velut vi quadam icta labascant, sed & quævis in pericula, præsertim, ubi anima vel ortu vel educatione prava, solitò multò animosiora, expeditioraq; comparentur.

An verò idem hoc de Opio affirmandum sit, quod nempe vel caloris vel frigoris magno excessu, vires haud parum dejicit, vel etiam abditâ quâdam vi Spiritus & sanguinem (quorum tenuitatem, fulgorem & motum consimiles etiam affectus animi sequuntur) ad motus quoscunq; ineptiores & torpidiores reddit, haud parum dubito. Proinde & aliam sententiam in ipsiusmet Turcæ cujusdam fidei revelatione fundatam, & ob id viris doctissimis haud paucis acceptissimam breviter subjungere haud verear.

Turcarũ matslach non est Opium.

Esse scilicet Turcarum Matslach non Opium, ut Scal. Quercetanus, Bellonius & Sala voluerunt; sed pretiosum Clyssum Cervariæ, à Meizenis sacerdotibus Turcicis ex ea planta singulis duodecim annis semel in Trachonitide regione, ad radices Libani diligenti cum observatione temporis, & non nisi solis ipsis cognita præparatione factum, postmodum ad excitandum cupiditates animi & corporis maxime profituum & nobilem. Cervaria communiter ita dicta, die schwartze oder rothe Hirschwurtz est ἔλαφις, hoc est, cauda cervi. Statim enim

quim dum in vere germinare incipit, profert à terra comam copiosam & spissam repræsentantem figurâ suâ laudam Cervi: Turcis & Arabibus dicitur Mats. Tota planta subnascitur radice exterius subnigricante, sed interius subflavescente, estq; instar Mastichis odora. Caulem emittit gracilentum & cavum, & instar Ligustri articulatum. Folia ex parili internodiorum situ utrinq; æqualiter prominent, suntq; lævigata & crassa, aliquantulum rotunda, & per ambitum leniter serrata, ceu in peroselino conspiciuntur, & ex colore viridi in luteum desinunt, suntq; boni odoris. Flos est umbellosus & albicans; semen copiosum & angulosum, pene ut semen Angelicæ, odoris suavissimi saporis verò acerrimi. Gignitur in locis montosis & saltuosis, ubi præsertim feræ sylvestres gaudent, quæ lubentissimè eâ vescuntur, ut nullo modo dubium sit, hanc plantam esse eam, qua Plinio 32. cap. 8. cervæ ante partum purgantur.

Ex hac eadem planta Matslach conficitur, & præparatio istius apud Turcas vulgaris non est, sed arcana solis sacerdotibus Meizenis in secretis habita, quam ab omnibus aliis etiam domesticis singulari studio absconditam tenent.

Colligunt singulis annis in fine Augusti vel initio Septembris, Venere præsertim vel Jove signum

signum Leonis percurrente, semen, quod magna cura asservatum, & sæpius aëri expositum ventilant, ne noxam aliquam aut mucorem contrahat. Redeunte porrò præparatione solemni nempe duodecennali tempore, collectum & hactenus studiosè custoditum semen omne tundunt, & exprimunt, oleumq; inde expressum servant. Deinde sole medietatem Leonis ferè emenso magnam quantitatem istius Plantæ recentis cum tota substantia & floribus convehunt, ex radice contusa exprimunt succum; Folia caulem & flores Aqua Fluminis Iordanis coquunt, & ubi refrixit super natantem mulcilaginem cautè aufferunt.

Ex seminis oleo expresso, ex succo radicis & mucilagine hujus plantæ deinceps famosum illud Matslach concinnant. Recipiunt enim mucilaginis istius partes tres, olei & succi ex radice partes singulas; has invicem mistas in situla cum operculo foraminibus hinc inde pervio insolant, camq; per machinulam radiculis transversim infrà duplicatis supra cum asserculis cancellatis à vento instar Crotalæ trusatilem, continuò movent, donec nempe partes omnes invicem probè mistæ in succum exudatum transeant. Hujus inspissati Clyssi seu Matslach drachma una apud ipsos venit viginti Asperis.

Magni,

Magnitudine unius fabæ in Hydromelite solutum, & sumtum Matslach è vestigio animositatem hominis mirabiliter excitat, & furibundis similes facit, ut sumentes quasi extra se poti, præsertim in bellis nullum periculum quantumvis maximum reformident. Facit etiam pronos in Venerem. Dosis ipsius Matslact

Verùm hujus sumtioni à teneris assvescendum ipsa ratio dictitat. Secus enim periculo non vacat. Quo modo Opii natura quoq; mutatur, quô copiosius nemo vesci potest, nisi idipsum ab ineunte ætate, consvetudine, quæ sæpe in alteram transit naturam, didicerit.

Neq; etiam vini Plato dixit prorsus temperantes nos satis tutò esse. Nam cui Libentiæ Gratiæq; omnes conviviorum incognitæ sunt, quiq; illarum omninò expers sit, si eum fortè ad participandas ejusmodi voluptates, aut voluntas tulerit, aut casus induxerit, aut necessitas impulerit, deliniri plerunq; & capi; neq; mentem animumq; ejus consistere, sed vi quâdam ictum labascere. Cuicunq; ergo Matslach istius usurpandi copia, congrediendum sibi putet, & tanquam in acie quadam cum ista Matslach licentia cominus decernendum, ut adversum illud non fugâ tutus sit, nec abstinentiâ, sed vigore animi, & constanti præsentiâ, moderatoq; & justo usu temperantiam continentiamq; tueatur.

DE

EXEGESIS DE OPII CORRECTIONE.

De Opii Quercetanæa illa correctione, per tostionem, cujus gratia primùm in exigua inciditur frustula, in ℥ patina, orbe, quadrâve aliqua adpositè, ne se invicem attingant, collocatur eo usq; ℥ moderatum ignem substernendo, donec sulphure narcotico & fœtido penitus fugato Opium omnem odorem amittat, & planè siccum instar Aloës, reddatur, facileq; ℥ in pulverem verti possit; quæsitum à multis est, an pro compendiosiori & præstantiori agnoscenda.

Equidem fieri facile poterit, ut isto ingenio, si medium transiliatur, anima specificaq; ℥ facultas simul cum venenoso illo sulphure expellatur, nihilq; ℥ nisi purum putum cadaver relinquatur. Quippe & hoc in reliquis omnibus succis usu venire, cuivis satis est obvium.

Correctio autem medicamentorum Theophrasto teste, non quoad formam esse specificati, sed ad ea duntaxat, quæ esse sensificati sunt, pertinet &c. l. de Carduo Angelico.

Verùm enimverò cum certo constet: fœtidum illud & noxium Opii sulphur, quippe, quod vel odore ipsius tetro testante, planè excrementitium est, & ab Opii genuina essentia diversum

sum; quando tostionem ritè sustinuit, omnemq; malignitatem evaporando exuit, nihilominus facultates verè efficaces præsto habere, adeoq; vivâ nimis operatione, vel levi ἐτεροπράξει intercedente, plurimum negotii facessere, veluti ejus rei testimonia sexcenta adduci possent, quid dubitandum de Tostione, si ritè administratur, ac si totam Opii substantiam non exurere & exuere nequeat. Præterquam enim quod Tostiò non sit Ustio, Philosophorum etiam sententiâ, qui Zonam torridam exustam dici non patiuntur, neque utrinque unus idemque terminus, omnis videlicet humidi expiratio, idque magis, quatenus illa in succis & resinis ad Medicinam adhiberi Artis consvetudo hactenus obtinuit, videmus Rhabarbarum Gummi Arabicum, Coriandrum, Crocum, & plurima alia torreri, absq; eo, quod animâ spolientur, & vires perdant suas. Quid quod Extracta quædam purgantia, veluti Scammoneæ, Colocynthidis &c. quorum energia tamen in tenuissima substantia consistit, ut propriam illam, quam habent formam induant, haud vel minorem vel breviorem caloris impetum, sustineant. Ais non omnem illic cessare humiditatem, qua in habeat Natura, quod vires sartas tectasque servet? Nec hic tàm morosè Quercetanum intelligas; quando dicit: quod

ignis

ignis eò usq; continuari debeat: donec Opium omnem ferè amittat odorem, & omnino siccum reddatur instar Aloës, & facilè in pulverem vertatur; *ac si de alia loquatur siccitate, quàm potentiali; ad quam nimirum Opium satis tostum, puta ad halitus inutiles abigendos, licet adhuc roridum satis, liquidumq; super lamina, tum demum, quando ab igne remotum, refrixumq; de facili in pulverem vertatur; de alio item odore, quàm quem paulò ante Sulphur fœtidum & narcoticum dixerat.*

Si enim de illo bono benignoq; sermocinaretur, undenam tanta Opii correcti fragrantia? Unde vires humido omni deperdito? Odor enim ex aerea humiditate est, terrenæ naturæ exuberanti, & calore torrefactæ permixta. Sic enim Aristot. in probl. τὰ πυρέμθρα πως τῶν ὑγρότητα ἐχόντων ὀλίγην, εὐώδη γίνεται; *Ἄχυμα vero & arida prorsus non sunt odora.*

Et hanc eandem sententiam γνήσιαν fuisse Quercetani, haud obscurè desumitur ex eo: quod liquorem superfusum, clarum, & rubicundum instar granati adparere adfirmat.

Quomodo enim Opium penitus exustum exanimatumq; non nigrum, vel ad minimum austerum præstaret colorem? Accedit & hoc pro munimento jam facti judicii, quod calorem modera-

deratum, cujus ope sensim exhalatio fiat, requirat; Calor verò moderatus, quid commune habet cum calore Ustionis cinefactionisve? Ideoq; adduci non possum ut credam, Quercetanum, tantum nempe Medicinæ pharmaceuticæ imperatorem, hanc correctionis speciem pro Opio elegisse, quæ omnibus primo statim intuitu absurda falsaq; videretur. Quin imò arbitror eam ipsam ejusmodi esse, quæ non minus utiliter, quàm compendiosè, quicquid in Opio displicet, auferat, adeoq; Opium tostione hâc prudenter adhibitâ, non inferioris potentiæ nobilitatisve esse, quàm quod ullo alio modo præparetur.

Si quis tamen in contrarium adhuc rapiatur, vereaturq; Javam Insulam [ut exemplo utar] quia illa haud procul æquinoctiali, adeoq; torridâ sit, quicquam boni productaram; Cum tamen nullius rei copiâ & excellentiâ cæteris partibus Orbis cedat, propter fluminum nempe illis in locis restagnantium multitudinem; cujusmodi medio Opium etiam, ut ut res aliàs se haberet, omninò à corruptione tueri posset, sequentia ad calorem fortè nimis torridum retundendum observet.

℞. Opii concisi uncias ij. tresve. super laminam ferream collocato superfunde Acetum Rosaceum vel simplex, bis terve, singulâ vicè

tantum quantum ad Opium ſpatula inſtar paſtæ hinc inde agitandum miſcendumq; ſatis eſt. Accendatur ignis Carbonū moderatus, isq; tamdiu duret, donec particula exemta, quamvis adhuc ſatis humida aut liquabilis, quando refrixerit, Aloën quaſi referat. Tunc enim ceſſa, ubi & odoris & humiditatis & efficaciæ, propter humiditatem Aceti diſſolventem, uſtionem reſtinguentem, naturamq; ipſius fixatoriam, plurimum retinueris.

Quemadmodum enim ſulphur narcoticum in Opio tenuiſſimæ maximeq; volatilis ſubſtantiæ eſt, quæ quin in coctione primo loco efferatur, nullo modo poteſt; ita illud ipſum ſulphur procul dubio prædicto modo expirabit; Econtra verò facultas verè anodyna exoptataq;, puta quæ partim terreſtrioribus Opii partibus, fundum maximè occupantibus, innata & eſſentialis, ab aceto, quod & ipſum intimâ ſui parte difficulter attollitur, inviolata ſervabitur.

Ex quo, ceu Corollarii loco, admirari omninò ſubit, quod de Arcano illo Helidæi, quocunq; etiam modo hactenus vendito (plures enim & differentes ejus circumferuntur deſcriptiones) quidam præclari usq; adeò præclarè ſcribant & ſentiant; Quum tamen revera, ſi res intimiùs ſpectetur, eâ ipsâ parte, quâ Medicinam quæſitam vel maximè expectemus, aliud nihil ſit,

quam

quàm sulphur illud narcoticum fœtidum, perniciosum & defestandum, quod omnes, quicunq; de Opio hactenus quicquam boni sibi polliciti sunt, summo studio cavere, aq; vera Medicina removere soliti sunt.

LAUDANUM LIQUIDUM.

℞. *Opii Thebaici super laminam ferri lentissimo igne exiccati unc. j.*

Croci Orientalis
Macis ana unc. ſ.
Ambræ griseæ drachm. j.
Spiritus Vitrioli albi per urinale destillati uuc. iiij.
Aquæ Rosarum opt. unc. vi.

Infundantur omnia in vase vitreo, & digerantur per mensem. Deinde facta colatura, abstractâq; Aquæ Rosarum serventur ad usum, quo in Arcano Helidæi è recenti Opio & nudis Allii capitibus destillatis minimè cedit. Dosis ejus à gutt. V. ad 10.

LIQUOR SINE OPIO anodynus.

℞. Nucis Muschatæ
Macis
Croci Oriental. una unc. j.
Ambræ gryseæ drachm. j.

Santali Citrini
Ligni Aloës
Cinamomi opt. ana. unc. j.
Spiritus Vini rectif unc. xij.
Spiritus Vitrioli unc. iiij.

Infundantur sub fimo equino, vel ejus vicario per mensem. Dein colaturâ separetur liquidum à spisso.

Datur scrupulus semis in Epilepsia, suffocatione Matricis, vermibus &c. Et hoc verum Anodyni Aromatici cap. de Nepenthe aureo in Ternar. Laudan. attacti exemplum habeatur.

SULPHUR VITRIOLI anodynum.

De Sulphure Vitrioli anodyno hæc Authoris nostri sententia hoc in loco non reticenda est: Esse in Vitriolo *quippiam Sulphuris naturæ, & anodynum & narcoticum; propter eo in Anatomia Vitrioli Spiritum Vitrioli acidum primum, ut & oleum ipsius suscipit. Quod verò urens sit, & Paracelsicis encomiis in tract. de Sulphure tomo 6. dignum; quod tantam habeat dulcedinem, ut à Gallinis devoretur, eas q; in somnum conjiciat absq; damno &c. ingenuè nescit, ut alias, quos inter & nos sumus, plurimi plurima, scientes* Valerii Maximi *illam de*

repul-

repulsis γνώμαις: patientia quæri debere, quod gratia impetrari nequierit.

Utinam verò cap. 8. Ternarii Laudanorum, hæc ipsius sententiæ unica limitatio foret: quod pares cum Opio virtutes habeat. Nam & Paracelso hoc placet: *Addit enim: modo illud prodesse, non Opiatico, sine omni noxa, quamvis à Natura ipsa decoctum & correctum tantùm.*

Interim (quod in haud vulgarem Angeli Salæ Laudem cedit) magnum veracitatis contemptus & gloriosi spiritus signum est in quolibet, quæ prudenti experientiâ minus comprobavit, etiamsi plurimis vulgarissima, ab iis orationem abrumpere, suamq; inscitiam fateri malle, quàm quicquam gloriæ dulcedine captum temerè falsoq; adserere. Plures ab his virtutibus aversi idem non fecêre, sed jam substantiam Vitrioli cupream, pro Sulphure paregorico ipsius; jam totum Vitriolum, licet purificatum; jam Colchotar dulcoratum simplicioribus obtruserunt, inq; summos labores plures frustrà conjecerunt. Argumenta speciatim singula pertexere, ne quid viribus impar suscipiamus, intermittimus, & quæ maximè ad propositum titulo hoc ornanda visa sunt, alterum à Beguino acceptum, procul dubio è Quercetani [illegible], *dummodò is verum Vitrioli Sulphur potiùs vidit, quàm olfecit,*

alterum è Cheirotechnicis Basilii annotabimus.

SULPHUR VITRIOLI paregoricum & fixum.

℞. Limaturæ Chalybis mundiss. part. j.
Vitrioli communis elegantis, aut etiam Vitrioli veneris. part. ij.

Trita misce indendo in cucurbitam vitream, & superfuso aceto destillato ad digitum unum, lentè ad siccitatem usq; in arena coquantur, in fine ad incandescentiam usq; urgeantur. Refrigescant, & è sicco pulvere novô acetô ad trium circiter digitorum eminentiam affuso colorem extrahe, digerendo tres ad summum dies. Decapulando filtra, & aliud affunde, donec tinctura non amplius sequatur.

In hoc aceto Sulphur Vitrioli κάυσιμον deliquescit. Immitte guttatim de oleo Tartari, donec Sulphur narcoticum totum ad fundum repercussum videas, quod postea, separato aceto, aquâ aliquoties affusâ, studiosè ab acrimonia eluendum & siccandum.

SULPHUR VITRIOLI DULCE ANODYNON alterum.

℞. *Vitrioli opt. q. v. solve in aqua fontana.*

na, solutioni depuratæ per residentiam affunde lixivium cineris clavellatæ, & exæstuando sulphur Vitrioli petet fundum. Hoc age donec sulphur amplius deprimi nequeat, ejus aqua clara existente, magna copia habeatur. Siccatum hoc per se sublima, & fecibus rejectis, additaq; dimidia salis Tartari parte per Retortam in Oleum rubicundum destilla; cui postea modicum Aceti infusum pulverem phæniceum præcipitabit, oleo Tartari in aqua restitante, qui ab omni acrimonia benè eluendus.

Hic pulvis affuso Vini Spiritu octiduum circuletur, & optata sulphuris prædicti substantia ad superficiem instar olei Cinamomi separabitur; tritorio secernenda. Essentia sulphuris Vitrioli,

USUS.

Ad omnes corporis pravas humiditates consumendas, purificandam matricem, semen fæcundandum, aquam intercutem exiccandum, sanguinem coagulatum expellendum, & deniq; aperienda apostemata. Dosis gr. in Aqua Melissæ petroselini &c. continuatus aliquandiu hic usus Lepram, *malum aliàs* δυσκαταμάχητον *fælicißimè expugnat, quamvis ratione istius &* Viridellus *vulgaris suo modo & artificio venenum Elephanticum domare & vincere super omnia communiter nota poßit.* Specificè Lepræ.

EXTRACTUM MUMIÆ.

℞. *Mumiæ ex homine sano, integro, suspenso vel rotâ contrito, id est, carnis musculosæ fœmoris, brachiorum, aliarumq; partium q.s.*

Hanc à Luna & sole semel illuminatam, & constellatam frustulatim conscinde, & adsperge pulvere Myrrhæ, vel tantillo saltem Aloës, postea imbibe, macerando aliquot dies in spiritu Vini Sambucino seu Juniperino, suspendatur parum ac iterum imbibatur. Tandem in aëre frusta siccescant, tunc assimilatur carni fumo castigatæ sine fœtore. Et postea Spiritu Vini seu Sambucino secundum artem, Tinctura rubicundissima extrahatur.

Spiritu destillatione abstracto remanet extractum Mumiæ suprà in Ternario Bezoard. ad Laudani Benedicti compositionem assumtum.

Quomodo Theriaca de hoc Mumiæ Extracto contra pestem, aliaq; venena conficiatur videre est apud Crollium Basil. Chym. pag. 258.

EXTRACTUM Rhabarbari.

℞. Rhabarb. electiss. lib. j.
Cinamomi electi incisi unc. ß.
Santali rubei drachm. ij.

Omnia

Omnia simul commista digerantur cum Aqua Endiviæ, Cichorii, vel etiam Aquâ pluviali debita arte destillatâ ad extrahendam rubram Essentiam. Hoc toties facto, quoties opus est, per alembicum demum menstruum abstrahatur; & in fundo Extractum Rhabarbari erit instar sapæ rubicundissimum.

Leniter tutoq; vias communes expurgat, & proprietate peculiari, quod ajunt, veneno resistit. Cujus evidentiâ motus Zacharias à puteo Med. Venetus in clavi sua Medica rationali pag. 224. sequenti historia adstipulatur: Equidem, inquit, fateri possumus (Dei permissu) ex frequenti ejusdem (Rhabarbari) masticatione absq; alia antidoto à sævissima pestilentia, quæ anno M. D I C. in Civitate Fluminis Sancti Viti in Liburnia grassabatur incolumes, & ab omni infectione immunes toto illius pestilentiæ tempore (quæ per sex, & plures Menses viginti) vitam protraximus, quamvis multos Lue illa infectos tangere, & cum eis commorari & diversari coacti fuimus.

Ideoq; SALA non inconcinnè in casu leniter evacuandi corpus Peste infectum Rhabarbarum aliis omnibus anteferendum existimat. Cap. 2. Ternarii Bezoard.

Præterea adversus icteritiam, lumbricos & cap. 6. ejusdem (quibus aliàs hac de causa Diaturbith cum

Rhabarbaro in rotulis à drachm. j. ad unciam j. maximopere adversatur) & plures alios Chronicos affectus haud vulgari præstantia pollet.

An verò ad hydropem dotibus ascriptis præditum sit, non omni dubitatione caret.

Comprobare videntur Fernelius, Joh. Baptista Montanus, Heurnius, Valleriola, Zacharias à puteo, Platerus, Adolphus Ocho, & nuperrimè etiam doctiss. vir D. Heinricus Petreus Inprimis Adolphus Ocho in lib. Epist. philosoph. Medicar. ac Chymicarum à summis ætatis nostræ philosophis extractarum epist. 15. historiam ex ore proprio Baptistæ Montani refert; Hydropicum in summo periculo constitutum & à Medicis pro desperato derelictum, primò modicè Rhabarbarum sumendo, postea à drachmis ad uncias & tandem ad integras libras, fuisse restitutum, imò eundem in senio acuto gladio lethaliter sauciatum frequenti Rhabarbari usu convaluisse.

Ἐξαρνὸς δὲ Capivaccius ἐξετασικώτερον τῆς τελεωτέρας κατὰ μέθοδον ἐξεργασίας. *De Rhabarbaro, inquit Pract. Med. lib. 3. cap. 18. nihil dicimus, quia in hydrope est instar pestis, cum non bilis sed pituita sit evacuanda &c. Verum Rhabarbari usus in hydrope diversimodè con-*

dè considerandus est: Si enim adhibetur ut præservatorium, seu medicamentum vitale proportionem, & calidum innatum jecoris respiciens, vel humidam ejus intemperiem alterans, & in minore, quàm ut omnem bilem educat, dosi; laudabiles in hydrope usus obtinere omninò potest. Rhabarbarum enim teste Trincavellio lib. Consilior. 1. consil. 12. & de Compos. med. 1. cap. 16. ea ratione quâ calefacit, aperit. qua verò moderatè adstringente virtute prædictum est, colligit viscera, & addit illis robur, quæ à frigidioribus & humidioribus redduntur laxa & mollia: roborat autem ventriculum, calorem ejus custodit, & jecur mirum in modum juvat, unde est proverbium: quod Rhabarbarum est vita jecoris & ventriculi. Prædicat etiam Averroes de ipso, quod, ut multa eget correctione, ita alias omnes medicinas corrigat.

Si verò detur ut curatorium seu vacuans materiam, usus ejus omnino improbandus venit.

Et quod hîc de Rhabarbaro in genere edissero, idem de Extracto ipsius intelligi haud dubito. Cum enim purgatrix vis Rhabarbari per se satis benigna sit, fieri non potest, quin coctione ad extrahendas vires necessariâ illa plura-

plurimum diminuantur. Imo dixerim si cum Spiritu Vini extractio fiat, omnem purgatricem vim penitus cessare, & urinalem acquiri. Proinde de hoc ejusdemq; similibus Extractis, quatenus ad purgandi scopos assumuntur, ut ut alii illa laudibus prosequantur, anguste sentio.

Ἔκθεσις de Extracto Rhabarbari.

Reformidant sapores in infusionibus usitatis plerumq; à Gratiis alienos? Non est, quòd ob id omnes infusiones penitus objicias. Sunt enim Infusionum exemplaria hinc inde, quibus molestissimorum purgantium gratissimè conciliantur potiones, & gratiores quàm extracta eorundem concinnari possunt.

Cujus rei unicum hoc non illaudatum, propter Chymiæ æquè in vegetabilibus, quàm metallis corrigendis præstantiam multum certæ depradicandam, non effari non volui.

RHABARBARUM ET SENA in infusionibus ingrati quæ sunt saporis, Gratiis quomodo concilientur.

℞. Foliorum Senæ. ſ. ſ. drachmas v. vel vj.
Aquæ ad infusionem convenientis, cinamomisatæ qv. ſ.
Crystallorum Tartari acidulorum. ſcrup. j.

Mace-

Macerentur per viginti quatuor horas.
Expressioni adde

Succi pomorum redolentium recens extracti unc. i. ſ.
Sacchari Candi unc. ſ.
Albuminis ovorum nō. j.

Exquisitè prius agitata admoveantur igni ad Albuminis indurationem usq;. Colatura per manicam facta detur. Hæc potio non palato tantùm grata valde, sed & oculis.

Si verò consistentia adeo perspicua minus cordi tibi sit:

℞. Foliorum Senæ & Rhabarbari ana drachm. j ß.
Salis Tartari aciduli de quo infrà.
Spiritus Cinamomisati ana drach. ſ.

Infunde in brodio primæ decoctionis Gallinæ vel aquâ Fragorum. q. ſ.

In colatura cum mediocri expressione facta solve.

Mannæ Calabrinæ vel Sacchar. finiſſ. unc. j. detur pro potu.

EXTRACTUM HELLEBORI.

℞. *Rad. Hellebori nigri veri, Luna infelici cum Jove vel Venere aspectu existente, collectarum, in umbra siccatarum, & à terra, non item à filamentis suis, ut quidam volunt, mundatarum. q. ſ.* Coque

Coque in vino tres circiter horas continuas, in fine augmentando ignem ut bulliant.

Expressis radicibus abjectisq; vinum leni igne, ut ne fortiter ebulliat, exhaletad consistentiam Extracti.

Dosis ipsius est à granis 8. ad gr. xv. & sæpe ad scrupulum integrum; ad mundificandum sanguinem ab aduſtis præsertim humoribus, ad obstructiones mensium, Vertiginem, Epilepsiam, Melancholiam, & plures alios affectus. Non inconcinnè aliquot Olei Mastichis vel Menthæ guttulas admiscueris, dummodo dosis quadamtenus auctior exhibeatur.

Radicū Hellebori nova præparatio.

Ad eundem usum conferunt dosi semiscrupulari & ultrà præsertim cum Extracto alio per inferiora purgante Radices Hellebori nigri phlegmate Vitrioli ad calorem arenæ toties madefactæ, & suffumando exiccatæ, donec non amplius cum fœtore venenositatem spirent, sed omni fœtore abacto nigricantes & boni odoris relinquantur.

Est enim ita, quod in phlegmate Vitriolato plurimorum simplicium purgantium vera lateat præparatio. quo nimirum ut & aliis atidulis ab acrimonia & venenositate sua exquisitè corriguntur, cum aliàs tanquam venena ab usu salutari penitus abdicentur.

EX-

EXTRACTUM SCAMMONEÆ

℞. *Scammonii opt. q.v. superfunde Spiritum*
ini ad supereminentiam usq; quatuor digitorũ,
& digerendo in B solve. Calida adhuc trajici-
ntur per chartam ad feces intercipiendas.

Quod transiit, infundatur in Aquam frigi-
lam simplicem, vel rosatam, & tota Scammo-
nii essentia soluta, ab omnibus sordibus, & visci-
litate quodammodo perpurgata, picis instar co-
gulabitur.

Exime, inq; formam malaxando redige,
uam velis. Super porphyrium in pulverem ver-
i potest albissimum atq; adeo quia aliàs digitis
ærens, noxia, verè Resina Scammoneæ est,
ve Scaminonium more Spagyrorum depura- Resina
um, cujus supra D. Sala in Hydrope & Catar- Sammo-
ho mentionem fecit. neæ.

Multi certè usus est in Medicina, præsertim
um nulla medicamentorum forma sit, quam
on induat.

Quando cum succo Cydoniorum, saccharo &
piritu Vini, vase optimè clauso macerãtur, Aqua lu-
piritu postea decolato, purgatorium jucundum cida pur-
ncinnabis, cujus dosis ad cochlear unum vel gans.
o satis potens.

In Spiritu solutum misce Electuario Citrio-
m vel Cydoniorum circa finem decoctionis ad
lentũ

Electuariū purgans Cydoniorū

lentum calorem decoquendo Spiritum, & Electuarium Citri vel Cydonicrum purgans præsto habebis.

Pulvis Catharticus.

Cum Tartari Vitriolati scrupulo uno mixtum ad scrupulum semis vel grana xv. pulverem reddit egregiè cathartícum.

Confectio saccharata purgans.

Ita acinis è baccis Sambuci vel ebuli saccharo conficiendis media crusta ex hac Resina adspersa conficiatur, si confectionem nulla cum molestia aut animadversione purgantem delicatulisq; gratissimam volueris.

Hostia Laudis parac.

Hujus Diagridii, ad modum Paracelsi in Manuali, aliquid cum farina & Aqua Rosarum mijcere liceret, & hostiam conficere purgantem. Hic, quo majori ἐξεργασία singula lustrentur pilulas quas magnifacio, Diagridiatas ob felicem & multiplicem usum, animo deinceps inclusam non geram, sed proferam & præferam clarè, uti sequitur.

PILULÆ POLYCHRESTÆ ex Scammoneæ Extracto compositæ

℞. *Scammoneæ puræ unc. iij.*

Colocynth. non recentis sed ad annos aliquot reservatæ, sine interioribus arillis unc. viij

Extrahe cum Spiritu Vini & aliquandiu macera.

Extra-

Postea sevocato menstruo ad extracti molliorem consistentiam usq; misce

Resinæ Scammoneæ in pulverem conversæ quantum sufficit, ad redigendum omnia in massam pilularem. Dosi granorum ab 8. ad xv. vel ad summum xviij. egregiè purgant, aptèq; inserviunt ut Mercurium & Antimonium ad secessus parata extipiant. Commodissimè exhibentur cum Syrupo violarum uncia una, eandem ob causam, quâ alias post Diagrydiata Syrupi violarum unciam j. ſ. cum Aqua Endiviæ ad Scammoneæ ardorem & incendium reprimentum propinamus.

Quidam suis hisce purgantium Extractis iterum atq; iterum Spiritum Vini affundere, iteratáq; semper Extractione destillare consueverunt. Quid ad hoc? Num secundo tertiove hoc extrahendi ritu frustrà (dummodo, quod quærunt eo ipso, virtutis est, non vitii) quærunt, quod in prima Extractione in manus feliciùs acceperunt? Interea verò Spiritus Vini purgantium vires adeò infringit, ut nisi aucta remedii mole, post sæpius quidem eſusdem factas infusiones, vix ac ne vix quidem quod voti nostri est, perficiant. Hanc ob causam vi nempe purgantium labefactatâ, ut ne longa præparationum serie peractâ, nihilominus ad eandem dosin tum Dogmaticis recurrere cogantur, quidam

Spiritus V. purgãtium vires infringit.

addere dimidiam partem pulverum crudorum solent. Sed ut illud inutile & supervacaneum; Ita hoc parum est Chymicum, argutq; in eventu præparandi ejusmodi ritus imperfectiores esse, quàm ut crudis Galenicorum rudimentis, à quibus se tamen studio priùs averterant, carere possint.

Cruda purgãtibus non immiscenda.

Chymia enim promittit, imò τῷ ἔργῳ scit præstare non quod vires Medicamentorum præparationis injuria dejiciat, adeo ut vi operandi nobiliori projecta ad spreta prius crassamenta refugere opus habeat, quin potius obstetricatione sua vegetiora singula præstare, inq; parvam molem, quâ per se aliàs in usum venire non poterant, contrahere.

Hac eadem reprehensione dignum est, quod sæpenumero in extractis purgantium æque (à quo tamen in superiori Compositione singula aromata omittendo nobis meritò cavemus) ac in aliis purgantium formulis, paucis purgantibus valida multaq; calefacientia & siccantia associent, argumento, quòd & purgandi scopum complere, & quamlibet noxam medicamenti reprimendo, Naturæ intentius prospicere velint.

Multorũ Aromatum cũ purgãtibꝰ commixtio parũ tuta.

Quô ipsò tamen eò usq; progrediuntur, ut si non mole, virtute tamen purgantia ab aromatibus vel superentur, vel impediantur. Hinc ergò necessariò hoc incommodum exoritur: quod

&

& moles medicamenti crescat citra necessitatem; & actio ejus nihilominus enervior evadat; Utrobiq; dum parum concitatur alvus, à leptomeria remedii metus erit, ne agitatur succi & attenuati nobilibus partibus imbibantur, penitus illapsi validius obstruant, & denig; magis perturbent corpus quam evacuent. Quæ singula à plurium Aromatum mixtione, dum pharmaco studemus, nos absterrere merito debevent.

EXTRACTUM CASTOREI.

℞. *Castorei libr. ſ. superfuso vini Spiritu extrahe in loco calido, postea abstracto spiritu ad Extracti consistentiam redige. Hoc ipsum contra suffocationes uteri utiliter inservit, umbilico illitum, vel etiam intra corpus assumtum. Valet cum Spiritu Vini salviato dilutum contra Spasmum.*

MEL JUNIPERINUM.

℞. *Grana juniperi recentia & matura In mortario lapideo crasso modo contundantur. Postea superfusa aqua ebulliant, donec pulpa foràs penitus fuerit extracta. Per cribrum trajice agitando bene, vel etiam exprime fortiter.*

Quod transiit, tunicis & arillis retrò relictis, coque ad mellis consistentiam. Cujus dosis drachm. j.

De usu ipsius consule Quercetanum in pharm. Beguinum de Theriaca German:

Ternar. Bezoard. cap. xvj. necnon tractat. ipsius de peste.

Accessu Aromatum quorundam velut Zinziberis, Macis, Cubebarum, Calami Aromatici & sacchari compositum magis redditum, in formam Mithridatii redactum longe praestantius existimatur de quo Conrad. Khunrath. in Med. Destill. Haud absimili modo Syrupus *ex Ebuli granis (cujus libræ Fioravanta Olei sulphuris scr. j. Aquæ vitæ unc. 1. & parum Moschi addit) coquitur, inprimis hydropicis & podagricis utilis.*

Hujus loci Mel Mercuriale *foret, de quo idem Ternarius Bezoard. cap. 2. in clysmate contra intestinorum tolorem. Quia verò non, ut quibusdam visum, aliud est à vulgari, quod in Dispensatorio Colonensium describitur, de eo hic indignum se per plura diffundere.*

EXTRACTUM ESULÆ Minoris.

℞. Radicum Esulæ minoris prout in officinis prostant. q. v.

Coque lento igne cum Aqua simplici, semper despumando, dum spumat. Aquam inde cola & serva. Interea superfundendo aliam, iterum

rum coque. Evapora ad ſpiſſitudinem. Poſtea diſtempera cum Spiritu Vini, & vaſe clauſo ſerva ad calorem ut Spiritus Vini leniter evaporet. Doſis eadem quæ eſt Ruldudini, ſcrupulus j. &c. inprimis in Aſcite.

SECTIO IIII.

De EMPLASTRO MELILOTI.

VAriæ Emplaſtri hujus à multis temporibus uſq; proditæ ſunt deſcriptiones. Suum Galeno eſt 8. de Comp. Med. ſ. loc. cap. 5. Suum Tralliano de quo Rendeletius in officina pharmacop. pag. 125. Cordus in vulgari illo Aniſum omittit, in quibus Meſues exemplaribus haud lectum &c. Sic & SALA proprium habet eodem nomine inſignitum & multis aliis præferendum. Prout curat. 7. Ternarii Vomitor. fatetur.

In eo ipſo Melilotus baſis, omnes tumores & dolores in quocunq; corporis loco permulcet; Juvant vi emolliente & parægorica: Chamæmelon, Althæa, Fænugræcum, Ammoniacum,

Terebinth. Ficus, cera. Materiam emollitam, doloribus mitigatis, ratione λεπτομερείας, quâ altè subeunt, fortiter incidunt & attenuant: Oleum Laurinum, Nucis Muschatæ, Carvi, Spicæ, Irûs, Zedoaria, Cardobened. Tartarus. Præparatam denique discutiunt Ammoniacum Oleũ Spicæ, Laurinum. Ideoq; valdè confert in omni frigida & crassa materia, in lentis inguinum bubonibus, tumoribus Ventriculi, Epatis, Lienis &c. Calefacit, attenuat, emollit, aperit, discutit, & suavissimè dolores mitigat. Et tale est:

℞. Melilot. uncias decem.
Camomillæ. uncias viij.
Rad. Althææ.
Fænugræci ana unc. vj.
Tartari albissimi crudi, unc. iij.
Caricarum uncias xx.

Aquæ communis lib. x. Infunde per hor. xv. Colaturam redue ad consistentiam extracti.

Hujus ℞. unciasxij. Ceræ, sævi hircini ana uncias iiij.
Gummi ammoniaci depurati unc. ij.
Terebinth. Larizeæ unc. ij.
Olei Laurini drachm. vj.
Olei Nucis Muschatæ expressi dr. iij.
Seminis Carvi destill. Spicæ ana drachm. ij.
Florum Melilot. subtilissimè pulverisat.

Zedo-

Zedoariæ
Carduibenedicti
Iridis Florent. ana unc. j.

℥ Emplastrum. f. a. boni odoris & consistentiæ.

PILULÆ ANGELICÆ.

An & aliud igitur restat sub hâc sectione referendum? Imò & aliud, & alia, si modò tot onera ferendi tua, Lector, ferat patientia. At feret arbitror, si bonus es, dum id fiat tuo bona. Pilulas enim balsamicas dum recenset Author Ternarii Bezoard. agnationis jure & illas, quas moderno tempore Angelicas *appellant, sub calamum vocare non indignum. Accede igitur bono animo, has & firmiter tibi imponam, & veritatis vinculis ligabo. Sed quid Author, dum ipsi arcanæ sunt? Ab Authore non habeo, attamen jure bono, & affatim, quòd, sicut* in scenam actores prodeunt, poeta latet, *ita nomen ipsius, parum candide olim denegantis illas, consultò omittatur.*

Compositio illarum talis est:

℞. Croci Orientalis drachm. ij.
Agaric albiss.
Costi Indici
Myrrhæ finissimæ ana drachm. iij.
Gummi Ammoniaci
Rhabarb. electiss. unc. j. s.

Ligni Aloës drachm. j.
Aloës succotrinæ unc. vj.

Solve prius ammoniacum in aceto Squillitico. Myrrham in aceto rutaceo, Aloën in succi Rosarum unc. xij. & succi Citri vel Arantiorum unc. viij. His mixtis adde Agaricum & Rhabarbarum, utrumq; Aqua Cinamomi prius adspersum, hoc in succo Cichoreæ, Pimpinellæ, Fumariæ; illud in succo Apii, fœniculi, & Absinthii. (Corrector guttulas aliquot specifici purgantis adsciat) in formam pulticulæ solutum.

Tum Crocus & Lignum Aloës in Aqua Rosarum & succo Citri diluta inferantur. Demum affundantur in Cucurbita.

Aquarum Borrag.
Betonicæ.
Carduibened.
Fumariæ ana unias octo.
Acrimoniæ
Arantiorum
Cinamomi.
Veronicæ ana. unc. x.

Stent in Cucurbita cum Alembico cæco in B. per triduum. Postea abstrahantur Aquæ ad Balneum, ad Syrupi, & postea exsiccatione ad pilularem consistentiam.

Aloëdarium Mindereri.

Cum tandem ferè progenium habeant cum Aloëdario Marcostino Dn. Mindereri, operæ

preti-

pretium hîc erit, tractatum ipsius, quid de compositione hujus, usu & dosi sentiendum sit, accuratè inspexisse.

Pilulæ Aloëticæ illæ, Moniales dictæ, in Italia præsertim Patavii magni usus, simpliciores quidem sunt, attamen ad utilitatem non minus compositæ. Hinc Fabricius Aquapendens Equ. S. Marci in consultationibus aliquoties, ob multiplicem, imo ferè quotidianum usum in semet probatum, proverbii modo effabatur: Qui exoptat vivere annos Noæ, multum utatur his pilulis de Aloë. De his autem videatur Johannis Tract. de pilularum ex Aloë cum succo Rosarum utilitatibus. Pilulæ Mōiales; Aquepēdentis.

PARS TERTIA
DE DVRIS.
SECTIO I.
De
CHRYSTALLIS, MAGISTERIIS ET SALIBUS.

SAL ABSINTHII.

R. *Sal Absinthii, seu liquorem ex Sale ipsius vulgari in cella factam. Depuretur per filtrationem Artis; postmodum exhalatio fiat, ut in frigido quando steterint aliquandiu, in crystallos concrescat. Sic Salia instar sacchari Candi fient crystalli formia. Si vero dealbationi eorundem unice intentus sis, purificationi per filtrationem & coagulationem repetitæ sedulò studeas. Qui enim cineres cum æquali Sulphuris parte adhuc semel somburunt, indeq; extra-*

Salium Crystallorū nova quidem, parum tamen genuina præparatio.

extractione factâ sales vegetabilium crystallinos seu transparentes instar salis petræ, & absq; lixivioso sapore premittunt, novi inventi specimen usq; adeò laudabile non edunt. Nam non salùm salium hyparxis inde immutatur, sed & vires & ἐργασία simplicium mistione Sulphuris perit, quæ utiq; nisi longâ observatione præsuppositâ denuò, aliorum antiquatis experientiis rejectis, constare minimè proterunt. Sulphur etiam dixerim sua pinguedine crystallisationi inimicâ obscuritatis potius causam subdere, non tollere. Ne dicam, si salia diversis rebus conspurcare nihil interfit, plurima alia fore, inter quæ Sal petræ, emplo Lunæ purgantis, de quo infra vel etiam Spiritus Salis operi ritè interveniens non infimum haberet locum, quibus ad eadem longè melius pervenire liceret.

SAL VITRIOLI.

Sal Vitrioli nobis duplex est: Alterum Extractum, sive Excoctum: Alterum relictum, hoc est Terra Vitrioli mortua, sive Colcothar indulcatum seu insipidum. Illud sapidum seu acidum, aliquando è capite mortuo; aliquando è Vitriolo albo confectum, de quo alibi satis. De SALE Vitrioli relicto (scilicet post destillationes & extractiones) seu Terra Vitrioli mortua hujus duntaxat loci est quædam assignare:

℞. *Colchotar Vitrioli perfectum, pulverisa, affunde Aquam calentem quamcunq;, bacillo exagita, posteà permitte residere; Aquam remove, (Inde excoquitur Sal prænominatum excoctum, Vomitorium absterſivum non contemnendum in Vermibus. Epilepsia &c. Imò pro verè γνησίῳ habendum remedio in putridis & phagædenicis ulceribus, in fistulis. Insper-ſum enim mundificat & carni supercreſcendæ laudabile ponit fundamentum.) Hoc toties repete, quoties in rejecta aqua vel leviſſimam acrimoniam percipis. Denicq; cum Aqua Veronicæ, in ulceribus curandis verè mirabili ebulliat ad omnimodam ferè aquæ consumtionem, reſiduo ad lento calore deſiccandum relicto.*

δοξοκόπια Terę vitrioli. *Hoc ita planè deſiccatum, Terra vitrioli eſt ad multos uſus reſervanda. Hoc itidem enim ulcera feliciſſimè ſanat manantia & rodentia, Eryſipelas etiam ulceroſum cohibet, & nova Epidermidis arroſæ ſuperadditione partem ægram veſtit. Cum albumine ovi vel Emplaſtris debitis ſuperpoſita ſynoviam reprimit. Imò quod maximè prædicandum Iſchæmon in vulneribus ſanguinem ad ſyncopen & mortem ſtillantibus ſeu fundentibus præſtat nulli alio ſecundum. Inprimis Mumia inde ad prædictum jam uſum conficitur pleriq; ex hoc genere anteferenda: ℞. Sanguinis ægri è vulnere ſtillantis, vel ſi*

prom-

prorsum paratum q. ſemper velis auxilium agnini vel ovilli; ſtare facito, donec aqua ſeu ſerum â craſſamento ſanguineo, ut fieri ſolet, ſecedat. Sedimentum, aquâ rejectâ deſicca imò arefacito prorſus. Huis in pulverem redacto adde Tragacanth. ſpermatis Ranarum, Terræ benedicti hujus ana pulveriſat. part. tertiam. f. pulvis vulneribus inſpergendus, Emplaſtro q. ſantalino aut alio ſimili tegendus. Emplaſtrum in cognitū.

PULVIS BEZOARDICUS Serpentinus.

Quia & hujus meminit SALA in Præfatione Ternario Bezoardicorum præmiſſa, non pœnitebit illum, (qualem in uſu ipſi præ cæteris eſſe exiſtimo) hoc in loco annotare. Equidem pulvis ſerpentinus à Quercetano, Crollio & Sennerto &c. varie deſcriptus eſt, non tamen in omnibus ille cum hoc noſtro conſentaneus, multò minus idem. Ideo q. ℞. Serpentes aut Viperas in Majo vel Junii principio excluſo veneno exuvias depone. Exime, & abjice inteſtina & pinguedinem, & caput detruncato. Corpus verò reliquum vino albo cum Myrrha eſſentificato elutum ad ſolem vel locum quemcunq. calidum ad areſcendum ſuſpende.

Hinc ſcinde in minutas particulas, atq. ſuper cribrum vel ſetaceum ad perfumandum rite colloca ſuffimento ita parato: ℞. Li-

℞. Ligni Alcës elect. unc. j.
Styracis calamitæ.
Gummi Benzoini ana drach. ij.

Perfumata jam in pulverem redige, cum tostis simul, & in quamlibet unciam j. adde:

Olei Cinamomi.
Caryophyll.
Nuc. Muschatæ ana gutt. iiij.

Fiet pulvis alexitericus excellens, dosi à scrup. j. ad drachm. j.

Inprimis excellit contra venena maximè quæ sui generis sunt, cum Extractis Bezoardicis vel Theriaca exhibitum.

Hartmannus præterea in Causode ad sudorem ciendum commendat. Idem in pleuritide maligna in hydrope; in Tabe & phtysi ab acribus fluxionibus, hic cum sale fusili mixtum, & ad quemlibet cibum assumtum; illic cum Aqua Carduibenedicti vel Scabiosæ egregium deprædicat remedium.

Cum aqua Fumariæ vel similibus non parum confert in Affectibus cutaneis, Imò etiam in Psora, & ipsâ Leprâ. Procul dubio etiam in morbis articularibus locum obtinet. Sic enim Ætius Tetra. 4. ser. j. c. 97. Quidam viperas totas extendunt, & exiccant, postea ℥ terunt, ac eas in potu contra morbum articularem exhibent. &c.

Imò dixerim in singulis morbis, in quibus sa-

lutis

ſtum Theriacalium apud Veteres uſus, cum fructu accommodari poſſe.

Num verò notam aliquam improbitatis aut malitiæ præ ſe ferat, quod quibusdam referentibus, præſumtum purgationes effœtas inutilesq; reddat? De nihilo hoc non arbitror eſſe. Præterquam enim quod à pluribus obſervatum ſit, à pulveris colubrini uſu vel difficulter purgationes ſucceſſiſſe, vel ad minimum à tempore purgationis priſtinam [ajunt enim ſemel umtum aliquot annos Alexiterii officium præſtare] à Venenis prophylaxian exſpiraſſe, inſuper à rationum quoq; momentis munimentum variè accedit. Ea enim Viperarum facultas eſt, ut cuncta in peripheriam corporis trajiciat, qua de cauſa etiam Elephantiaſin curat, & cætera cutis vitia.

Et ſi ſummum Alexiterium eſt, ut apud Quercetanum, Crollium, Hartmannum &c. audit, contra omnis generis venena; quidni contra δοξικὰ illa purgantia vim ac facultatem aliquam obtineat? Eſt enim purgatrix vis vehementior media quædam potentia inter alimenta & venena, quam ut Theriaca, ita non minus etiam vipera & vinit & eluit. Quod enim Theriaca vim purgantium remediorum ſiſtit ac impetum ruentium

humo-

humorum compescit, non inde proficiscitur, quod Opium, ut quidam opinetur, omnium fluxionum aliàs restrictivum, in se recipiat. Plurima enim Theriacæ genera; licet de Opio nihil quicquam participantia, eadem virtute pollent; sed inprimis propter Viperæ ingressum, quàm à Centro ad superficiem corporis humores ciere, adeoq; vim pharmaci frænare posse nullum est dubium.

Ideoq; non immeritò Doctiss. Heurnius in Meth. ad praxin pag. 355. hanc cautionem purgantibus summittit: ne unquam dum purgare consilium est, Theriacâ utamur, nisi frænare vim pharmaci velimus; Etenim illicò restagnare â Theriaca laxiore alvi effusionem &c.

Deinde cum Hartmanni testimonio, pulvis hic Arsenici, Napelli, aliorumq; corrodentium venenâ domârit, nec non acribus & tabificis illis fluxionibus in phtysi & pleuritide auxilium fuerit, omninò arbitror, vim ipsi inesse, vel acria demulcendi, vel Naturam quasi surdam aut fatuam reddendi; insuper humores incrassandi, & coarctandi vias; quibus stipatum hunc pulverem prædicti effectus tamdiu causam sufficientem dixerim, quamdiu integras illas facultates & immutatas in corpore retinuerit.

Etiamsi verò hæc ita se habeant, & τὸ ὅτι, quæcunq; etiam ejus rei causa admittatur, extrà

dubi-

dubium versetur, deterrere tamen ab ejus pulveris usu neminem debent, cum ab eadem accusatione ne quidem Theriaca, Opium, Laudana & Aquæ Theriatales, immunitatem habeant. Quin potius secundùm regulam practicam. Naturam plures eodem tempore & contrarios motus non sustinere, tùm temporis ubi purgandi scopus est, ab Alexiterio hoc abstineant, & ubi Alexiterio utendi, cathartica relinquant. Neq; etiam subinde eodem pulvere utantur, absq; detrimento enim sanitatis illud non fieri posse planè existimo. Sed velut Virtus, Galeno de Melancholia teste, continuo Medicinarum usu sæpius languet, & torpescit, ita discolorata inde sequitur facies, sterilitas & multa alia; sed per longa temporum intervalla semel in casu necessitatis duntaxat usurpetur, nec nisi corpore vel puro antea vel præpurgato satis.

Clarissimus D. D. Johann. Jacobus Guggerus modò ἐν ἁγίοις inter γνήσια, & usu vero comprobata sua remedia dictitabat aliquando Basileæ.

BALSAMUM SERPENTUM.

℞. *Serpentes exiccatos abjectis cute, capite caudâ intestinis & pingvedine q. v. Tere, & per Cucurbitam in B. phlegma abstrahe.*

Adde Florum Sulph. per se sublimatorum unc. j. & affusâ Aquâ vitæ tàm diu digerantur, donec Tinctura extrahatur. Aquam Vitæ in B destilla, reliquum per Retortam in Arena propelle, & prodibit oleum cum rectificandum, tùm cum Sale è semetipso extracto in cineribus ad Balsami consistentiam usq; circulandum.

Inter destillandum dicebat in Alembico apparere nivem in imbrem tandem se solventem, cum grandine; iridem item cum multis coloribus, ut & tonitrua cum corruscatione. Hsumq; Balsami esse in Peste, Lepra, & lue Venerea, guttatim exhibitum.

CRYSTALLI TARTARI.

℞. Tartari albissimi pulverisati lib. ij. iij.

Ebulliant cum aqua fontana in catino non metallico, ut dissolvatur. Cola per manicam Hippocr. in sartaginem terream, vel ligneum aliud receptaculum (in tali enim ob poros, quibus sorbetur aliqua salis portio, cui semper succedunt aliæ, felicius absolvitur) in q; loco frigido collige Crystallos.

Si prima vice non satis purè prodit, recenti aquâ affusâ, adhuc semel coquantur, ne tamen pluries, siquidem plus justo coquendo, ut albedine

dine aliquid amittitur. Cryſtallos coagulatos aliquoties aquâ fontana ablutos, in vaſe porcellanico lentè exicca, & ſuper porphyrium multum contere. Erunt ita, propter attenuationem & ingreſſum aëris, nivis inſtar candidiſſimi, & ſubacidi ſaporis, unde & Acidum Tartari ab aliquibus appellatur.

Aqua reſidua pura, id eſt, in qua Cryſtallos hoſce bulliendo liquaveris, Aquam illam Tartariſatam præſtat menſtruum pluribus Extractis idoneum, de quo ſuprà.

Cryſtallorum verò uſus eſt ad incidendum, & attenuandum craſſos quoscunq; humores ad omnes obſtructiones aperiendas; Magis felix, quàm Cremoris Tartari. Hic enim propter ſubtilem nimis aciditatem valdè diureticus, in corpore impurgato, dum craſſos ſimul humores præcipitet, tutò exhiberi vix poteſt. Et quis labor, quis ſumtus, tantillo Cremoris totidem Tartari libras conſumere, cum Cryſtallorum prædictorũ ad minimum vigeſies plus prædicto modo præparaveris? Cautio tamen ſit, ne non diſſolutum in pulverulenta illa ſubſtantia, vel non ſatis miſtũ cum juſculo exhibeas. Sicut enim ex quolibet pulvere, cum humidis miſto naſcitur gluten; ſic & hic metuendum, ne glutine facto venæ circa ventriculum & hepar obſtruantur; vel etiam ceu noxia paulò poſt ſumtionem per vomitum aut obſervavi, rejiciantur. Cautio in exhibendo Tartaro.

Inde potionem leniter purgantem frequentiſſimè conficio, ſapore nil quicquam abominabilem, interim propter ſecuram operationem valdè benedictam.

POTIO BENEDICTA PURGATORIA EXTEMPORANEA.

℞. Extracti noſtri Benedicti (ex Fol. Sennæ & Rhabarb. ana p.ij. Agarici p. j.) à ſcrup j. ad drachm. j.

Tartari, ut ſuprà, purificati ſcrup. j.

Mannæ Calabrinæ unc. ſ.

In Aqua Fontana ſeu Fragorum leniter coquantur ad ſolutionem duntaxat, & colatura additis guttis vel ſex Elixiris ſeu ſpiritus Cinamomi detur pro potu.

SAL TARTARI VITRIOLATUM.

℞. Olei Tartari per deliquiũ facti unc. iij.

Olei ſeu Spiritus Vitrioli unc. ferè j.

In loco calido & ſicco (frigida enim & aquea huic operationi ſunt contraria) hoc illi antea ab omni humiditate rectificato guttatim miſceatur, & coagulum in fundo dabitur albiſſimum. Repone pauliſper, & cum tempore major fiet reſidentia.

Aqua ſupernatans pro Diuretico inſerviat; vel evaporet, & major Salis copia ſuppeditabitur.

Ego

Ego Sali Tartari per extractionem è calce ipsius facto purissimo, Oleum Vitrioli æquali fere proportione admisceo, & ad ignem primùm exiccando, postmodum fortiter calcinando, idem feliciùs obtineo. Sal Tartari Vitriolatũ aliud.

Qui nauseaburdum ejꝰ saporem aversantur, cum Spiritu Vini, digerendo scilicet & destillando, mitius præstant.

Valet pro universali ferè digestivo. Hac enim in parte Crollio adstipulari non possem, quando in omnibus tàm corporum, quàm humorum præparandorum indicationibus Universale prædicaret. Usꝰ internus.

In morbis tamen ab obstructione ortis inprimis excellit: velut in Febribus, Melancholia Hypochondriaca, Nephritide, Hydrope (in Hydromelite Enulato) Virginum cachexia &c.

Ubi memoriâ haud indignum quod quispiam Italus de eodem hoc Magisterio: Germanica versio sic habet: Dieſe Transmutation iſt gleichsfals alſo beſchaffen/ daß man ſich jhrer gnugſam hat zu verwundern/ vnd verhelt ſich alſo: Mann thut des aller beſten Vitriolöhls in ein enghälſig Glaß/ geuſt gleich ſo viel Weinſteinöhl drauff/ vnd wenn es zehen Tage vber einander geſtanden/ vermiſcht man deſſen ein Quintlin mit ij. Loht *Aquæ Vitæ*, vnd wäſcht die hohle Geſchwer damit/ Usus externus.

es heilet dieſelbe in kurtzer Zeit vber die maſſen fein/ wie gleichfals allen vnverdawlichen Grind/ vñ andere dergleichen Schäden &c.

Sal Tartari purgans.

Si quod Mercurius vitæ ſolubile, atq; iterum in Sal reductile habet, oleo Spirituve Vitrioli ſuperfuſo excipiatur, & in medicamẽti hujus unionem adaptetur, ut ita purgans oppidò obtinuerit.

SAL ARMONIACUM REGENERATUM.

Flores Salis Armoniaci

Si cum ſale fuſo mixtum ter quaterve ſublimatur, puriſſimum evadit, & in febribꝰ, Quartana præſertim haud vulgaris uſus. Sed & reſolutum in aquâ calida, & per chartam trajectum, poſtea evaporatâ aquâ ſecundum artem in cryſtallos redactum, tanto puritatis nitore ſplendebit, ut in pulverem ſubtiliter tritum, ſublimationibus nihil cedat.

Spiritus Salis Armoniaci

Ex hoc cum quatuor partibus Cinerum miſto deſtilla per Alembicum Spiritum Salis Armoniaci; qui cum æqualibus partibus Spiritus Vini mixtus & plumaceolo loco à podagra dolenti illitus confeſtim dolores reſtingvere ſcribitur.

CRYSTALLUM MINERALE cum Sacchar.

De Nitro præparato hoc ipſemet Author cap. 4. Ternarii Bezoardic. Verum ut ne urinoſum

sus sapor molestiam pariat cum saccharo conficiatur hoc modo: Nitro scilicet ad SALÆ mentem liquato, per Sulphur accenso, iterumq; in Aqua Rosarum soluto decoctoq;, inter coagulandum saccharum immisceatur anatica fere proportione, donec miscendo acquirat duritiem. Vel solve saccharum in Aqua Rosarum; postmodum etiam Sal Nitri purificatum; Coque secundum artem, ut in doliolis in cella colligantur Crystalli. Varios hoc habet usus, de quibus alibi.

In hæmorrhagia vulnerum intrò sumtum cum Aqua Cerefolii, vel fontana VVirtzius pro arcano habet lib. 4. Chirurgiæ c. 4.

MAGISTERIUM LUNÆ DEIECTORIUM, SEU LUNA purgans hydragoga.

Primò omnium habeatur menstruum hoc:

℞. Vitrioli albificati part. ij. vel lib. ij.
Salis Nitri refinati lib. j.

Destillentur in Aquam fortem s. a. Postea.

℞. *Lunæ per Saturnum à pollutione venerea, & spiritum crudi Mercurii, & Sulphuris non fixi consortio purgatæ & laminatæ unc. j.*

Aquæ fortis prædictæ unc. x. plus minusve, secundum quod spiritibus magis minusve prægnans.

Stent in Matracio super cinerem, donec argentum fuerit solutum & liquor evadat cæruleus.

Sal Nitri facit ad uberiorē Crystallorū collectionē.

Tum immisce salis Nitri fixi absq; additione præparati unc. ſ. vel integram. Sic enim spiritus Nitrales melius figuntur, & in pristinum corpus redeunt. Colloca in digestionem in fimum equinum per Mensem philosophicum. Postea phlegma in B. M. destilla, ut vix tertia pars reliqua maneat. Utrumq; serva diligenter.

Tertiam illam partem residuam per Cucurbitam latam, non nimis altam & ad notas perfectionis discernendas (quando enim pars baculo exempta albicans fuerit, desistendum est) apertam, in arena igne secundi gradus per horas tres quatuorve destilla. Sine refrixari, & fracto vitro luto q; remoto invenies Lunam instar Alabastri aliquando totam nigerrimam, aliquando superne candidam stellatam q;.

Lunam hanc in frustula fractam infunde parumper per horas 5. vel 6. in suo phlegmate ante abstracto in B. M. vel arena & dissolutione pulcrè defæcabitur. Separa purum ab impuro, & in loco frigido Crystallos colligе. De reliquo menstruo extrahe parum aquæ, iterum q; in cellam depone, & totum illud in Crystallos consiges. Hos lentè exicca & asserva.

Verum hoc est, & verius, quàm unquam hactenus

Genus quod scio, proditum est. D. Angeli Salæ illud Magisterium Lunæ *dejectorium in Ternar. Bez. cap. de Hydrope, in diluvio Microcosmi hydragogum Specificum. Egregiè enim & suprà quam cogitari potest, omnes aquas è corpore, ad grana tria vel quatuor duntaxat cum Vino Malvatico vel Spiritu Vini dilutum, dejicere perhibetur.*

De quo vide Curationes in lib. de 7. Planetis enarratas. Cum. a. dubitare de illarum certitudine quis posset, deq; acrimonia ipsius medicamenti facilè mali quid suspicari, facere non potui, quin ea quæ nuper in Epistola ipsemet Author ad me dedit, huc transferrem.

Je protexte, inquit, devant Dieu estre vray les observations des cures, qv'en ay repportées en mon Liuret septem Planetarum &c. commeaussi je pren Dieu pour tesmoing que j'en ay prinsmoy mesme sans nulle offense de mon corps il y a desia 16. ans environ. *Item* en baillè a ma Famme autres mes parents, & a d'autres mes grands amys, sans nulle reproché, & heureusement, ce qui a fait & fait un Apotiquaire Medecin in Vulturena, au quel je luy aprint a le preparer. Les raisons aussi, que j'allegue au susdit liure; *Item* la consideration, q'on peut faire touchant le nature,

Juramẽto cõfirmat veritatem Curationum.

Docimasia facta in seipso Uxore & aliis amicis.

Ex Theoria præparationis non conuincitur esse venenū.

ture, del' Argent, Nitre & Vitriol, la maniere del' administrer, & autres circumstances, nous asseurét que ce n' est pas un venin, quoy qu' il soit aucunement corrosiff & acre : Il peut aussi estre, que selon la diligéce, qu' on use une fois plus, ou moins, que l' autre en le preparer, soit cause, qu' il soit une fois plus acre del' autre. En somme il faut le considerer tel qu' il est en sa nature. Comme il nous fault considerer l' Euphorbium, Tytimales & autres Medicaments acres, lesquels neaumoins estant usés par la main d' un Medecin produisent souvent des bons effects, quoy que autrement quelquefois ratione subjecti ou par autres respects ils produissent contraires effects a ce qu' on espere. Que ce Malade qui vous est mort, cela soit aduenu par raison du Medicament, je ne puis bien croire, ains par quelq' autres cause incogneue. Car es cures des Hydropiques il se represente maintez difficultez, comme que vous sauéz. J' ay veu bailler a un Hydropique 8. goutes de Spiritus Salis auec Julep de Roses, & aromatisé auec Aqua Cinamomi qui luy fait vuider une grande quantite d' Eau par les urines, & portat grand allegement, comme il sembloit

Ex accidēte dū taxat malos effectus edit.

loit de voir, neaumoins le lendemain
ourut. En ſomme ſi vous y trouuez ſcru-
ule d'en uſer il uault mieux de deſiſter.
uand a moy voyant eſtre un Medica-
ent contre lequel on ſy peut graudemẽt
ppoſer, pour eviter calumnie, & autres
sgards je n'en ay uſé il y a long temps, ny
oins en uſe dauantage, ayant tant d'au-
es bõs Medicamẽts qui peuuent ſuppleér
a ſa place ce que vous pourrez faire &c.

Abſtineat ſuſpiciosus.

Ideoq; ſtante prædicta hujus medicamenti
bilitate, affirmare non vereor, Medicum iſtius
ut Roſæ Mineralis *quæ vix minor, &* D D.
nctorii Profeſſoris Patavini mirabilis para-
ntheſeos, *uti & Confortantis cujusdam Epa-*
ci, quale Diacubebe eſt Paracelſi, *rite gna-*
i, vel omnes Aquas inter cutem curabiles abar-
re, vel quosvis alios Medicos nullas poſſe.

Ad evitãdas calumnias in uſu ãplius nõ habet.

Cura hydropica præcellens.

Paracẽtheſis mirabilis.

Diacubebe Paracelſi.

Neq; illud mirum cum Argentum in Cœlo
iloſophico inſtar Lunæ terreſtris reliquorum
anetarum omnium influxibus maritatum, o-
nium illorum vires expleat, de quo vide Para-
lſ. in libr. vexat. can. 6.

Quidam ut in Gallia expertus ſum; hoc idem
unæ Vitriolum cum Spiritu Nitri ſolum con-
nnant: Lunam *ſcilicet purgatam, per ſo-*
tionem, digeſtionem & Spirituum volatilium
ſtillationem iterato facta, fixis Nitri Spiritibus

bus benè augmentant; Postmodum abstracto phlegmate residuo, interveniente digestione in liquorem quasi viscosum redigunt, & in loco frigido concrescere faciunt. An tamen hoc cum nostro Magisterio idem valeat, adhuc nescio. Novi tamen hujus ipsius artifices panaceam vix magno illo Sapientum Magisterio minorem polliceri: Si Vitriolum Solis in debita proportione ipsi conjunctum, in Athanore omnium colorum Sphæras præcisè percurrerit, tandemq; in rubedine perstiterit. Aqua illa viridiuscula â Lunæ præcipitata quæ restitat, & Spiritibus nimis Nitrosis spoliata jam est, scabiem manuum pedumq; illita tantùm, præmissis tamen præmittendis perfectè tollit.

Nec reticere hoc in loco possum: hanc ipsam Dianam in Lucum suum cum Athletis procis suis deductam, & loci lubricitate, ut per Actæonis salutationem in deliquio cadat, deceptam, mirabile artificium, Secreti libelli testimonio, præstare. Si eam ipsam in vase vitreo à perlis obscuriis destillando abstraxeris, eo modo ut ne perla una tangat aliam nitor perlis perfectissimus conciliabitur. Quidam addunt illam à sordibus purgatam, oleosoq; Salis Mercurii liquore refocillatam, & in Balneo demum per sudores ab effervescentiis biliosis liberatam, omnibus al-

vi-

vi humorumq; restrictione ægrotantibus, æquè viris quàm fœminis, usu præsentissimum fore.

Sunt vicini nostris regionibꝰ Medici, qui Aurum & Argentum purgantia ad varios affectꝰ summoperè extollunt; vix tamen persvaderi mihi patior facultatem purgatoriam vel unicè Auro & Argento, vel æquè illis, ac vel Aquæ fortis, vel Mercurio simul Meteorisato aut præparato, ascribi jure posse.

Luna nō Lūa purgās quorundam.

Multorum etiam Lunam purgantem, nihil, quàm Mercurium dulcem, sub tali tamen nomine summè ab ipsis derisam, fuisse certis notis experior.

Sal Lunæ volatile quorundam.

Nec desunt, qui dum Lunam in Aqua fortis solutam; iterumq; præcipitatam cum Saturni duplo pondere admixta ad ignem confluere faciunt, & refrixari, sal Lunæ volatile album & dulce in superficie reperiri affirmant (oculorum obtutum facilè effugit) quod ad omnes Cerebri affectus, ad Hydropem, profluvia & retentiones mensium, Item Scorbutum à granis quatuor ad octo pro maximo secreto reservant. Quomodo tamen (etiamsi non vulgarem Medicinam esse, à viris peritis habeo) Sal Lunæ potius, quàm vel spirituum Nitrosorum ex Aqua fortis efflorescentia, vel sal plumbi volatile sit, cum Luna eodem pondere in corpus, suo artificio, redeat, doctoribus judicandum relinquo.

La u-

Laudat venales qui vult extrudere merces.

MAGISTERIUM CORALLORUM & PERLARUM.

Simpliciſsimus ejus apparatus eſt:

℞. *Corallorum q. v. Acetinoſtri philoſophici, id eſt ſpiritus vitrioli philoſophici, ad ſufficientem ſupereminentiam. Stent per noctem in calore, ut fiat ſolutio. Decanta, & filtra per Chartam. Mox reliquis aliud affunde acetum, ad ſolvendum, eo usq; illud repetendo, donec penitus, quod reliquum eſt, non niſi fecibus remanentibus ſolvatur. Colaturæ inſtilletur Oleum Tartari, ut pulvis dejiciatur. Hunc ſeorſim poſitum elue aqua fontana aliquoties. Tum poſtquam exiccaveris, res in vado erit. Valdè quidem confert ad hominis naturam roborandam, multorum teſtimonio à ſcrupulo ſemis ad ſcrupulum integrum; Dubito tamen præſertim de perlis, cum hoc noſtro tempore tàm cari veneant, ne precium earundem Medicinæ juvandi promtitudinem & præſtantiam longiùs excedat, quam ut alia ad hanc eandem medicamentorum claſſem manifeſtiùs pertinentia, viliori precio comparanda, his ipſis poſtponendi negligendiq; juſtam habeamus cauſam.*

Medicinæ è perlis præparatæ.

Quid

Quid porro virtutum Corallia in se habeant, quando in Butyraceam & in ore liquabilem substantiam parantur, de quo non nemo inter Neotericos, parum expertus affirmare non ausim. Quantum verò de ipsius præparandi modo conjicere est, vix aberit, quin Spiritus Vini solutioni Corallorum per alium Spiritum factæ interveniens istius coagulationis causam suppeditet. Nam spiritus confusi in se agunt mutuò & dissipant subtilissimas suas partes. Ideoq; corpus antea solutum ex parte à spiritu solutionem sustinente deseratur, inq; spissiorem pristinæ illius æmulam formam redeat, necesse est.

Corallorū in Butyrū prę-paratio.

Croll. Bas. Chym. p. 164.

Simile namq; videmus in hoc: ℞. Corallorum unc. vj. Auri unc. ſ. Rore solis philosophici &c. soluta confundantur, & ubi per noctem steterint, affuso Sp. V. donec Tragacanthi soluti instar crassescant, destilla per Baln. quod destillari aptum est. Materiæ infunde nigricanti Aquam affunde sæpius, ut edulcoretur.

Magisteriū Corall. rubrum.

Denique arenæ inferantur, igne ad vasorum incandescentiam usq; durante, & Corallia sanguinis instar rubicunda, tenuis admodum substantiæ, reperies.

Et huc respicit thesis Disputationis Giessæ habitæ: Humani Cerebri substantiam respondere sali perlarū per infusum vini Spiritum coacto, si-

quidem

quidem indito eo Sale Spiritus Vini velut butyrescat. Posset tamen idem fortasse à Spiritu Salis Urinæ vel Nitri proficisci. Vidi enim in lapidis Lazuli solutionem hisce factam in gelu abiisse, formam scilicet à butyracea non usq; alienam. Sed manum de tabula.

Hoc unum saltem notandum; prædictum Magisterium, etiamsi à multis pro sale Corallorum venditetur, Sal tamen revera non esse; quippe quod ex toto citra extractionem, impuritatibus duntaxat ablatis elaboratur cum Sal ê calcibus extrahendus veniat, ita: ℞. Coralis post extractionem Tincturæ residuos (Corpus q. mortuum) cum Sulphure ritè, & si opus est, aliquoties, donec scilicet plane in cineres vertatur; calcina. Ex his cineribus superfusa Aquâ Urticæ minoris *destillatâ, mediante hebdomadaii digestione in B. postremo ad ebullitionem excalfactô, sal extrahatur, â fecibus per filtrum separandum & usq; ad cuticulam evaporandum. Sic enim in frigido elegantèr concrescit, & laudatissimos usus habet in morbis dissolutis, in ventris fluxionibus & hæmorrhagiis qualibuscunq;, quibus aliàs præcedens Sal non Sal Corallorum opponitur.*

Dosis à gr. vj. ad x. in Aqua plantaginis vel Syrupo Cydoniorum.

VITRI-

VITRUM ANTIMONII hyacinthinum.

℞. *Antimonii opt. q. v. Tere & pone cum olla non vitreata super ignem lentum & incipiet fumigare. Rutabulo in extremo reflexo & prolixi manubrii agita sedulò, ne adhæreat. In nodos forte si concrescat, iterum tere, & ad ignem denuò colloca, procedendo, ut prius, donec ad fumum non amplius evomat, nec in nodos concrescat, sed maneat in forma pulveris. Id quod octo fere horarum spatio perficitur. Refrixum in olla fusoria colota ad furnum aneum, per tres circiter horas, ut penitus fundatur, idq; mox funde super pelvim æneam, vel modulum pro libitu effigiatum. Vidi enim Lubecæ vasculum hoc ex vitro ad modulum insufflando egregiè fabrefactum, à cujus liquore quocunq; per noctem infuso purgationes feliciter succedebant, de quo etiam Quercet. & Libavius. Usum vitri Antimonii, quamvis plurimis cane pejus & angue exosum redditum, non dici potest, quàm felicem in plurimis vomitione opus habentibus morbis expertus sum. Communiter tali formâ usui inserviebat meo.*

JULEP HEMETICUS.

℞. Vitri hujus ritè præparati drachmas ij.

Vini Hiſpanici uncias vj.
Syrupi violarum. unc. j.
Olei Tartari guttas aliquot.

Macera ita per noctem, hinc facta colatura detur doſi cochl. j. ij. Cum oleo Vitrioli, loco olei Tartari aſſumto amethiſtinum colorem conciliabis.

Verè Medicinalis Antimonii præparatio.

Cæterùm Vitro hoc Antimonii cum media parte Auri per antimonium purgati, & in tenuiſſimam calcem redacti, fuſo, & per digeſtionem virtute aceti radicati optimè defæcati. Tinctura inde extracta, mox poſt deſtillationem reſtitante pulvere abluto, & cum ſpiritu Vini per octiduum circulato, eoq; iterum vel ad pulverem abſtracto, vel forti igne per Retortam depreſſiorem, oleo ultimo propulſo Medicina inde habebitur paucis guttis Diaphoretica longè excellentiſſima.

Purgat etiam ſatis promtè, ſi Baſilio credendum, additâ Eſſentiâ Rhabarbari, & Tinctura Corallorum, quod quâ ratione fiat, conſulatur idem Baſilius Valent. in Curru Triumphali.

Aurifices ſumunt Sulphuris Antimonialis hujus partes iiij.
Auri. part. j.

Conjungunt cum Aquæ Mercurialis Auri ſolutoriæ part. ij. Et cum ſigillo Hermetis coagulant, & figunt, ad Tincturam pro Luna & Mercurio, ut in aurum abeant, comparandam. Spi-

Spiritum etiam proliciunt ex prædicto Vitro quando Vitri lib. j. cum Farinæ laterum & salis montani ana. In globulos mixta, per Retortam loricatam, ſ. a. deſtillant &c. qui multis usibus accomodatiſſimus perhibetur. Spiritus ex Vitro

Hujus loci eſt Antimonium beneficio Aceti, quod Author Ternarii Laudanorum cap. 7 memorat, ex Hemetico Bezoardicum factum, ut ſequitur.

ALEXITERIUM ANTIMONIALE.

℞. Vitri Antimonii Hyacinthini q v.

In marmore cum Aceti Spiritu forti tritum infunde aliquot ſeptimanas in B. vel ejus vicario, affuſo aceto deſtillato ad 3 vel 4. digitorum eminentiam, quotid è movendo, ne fundo adhæreſcat, atq; adeò Acetum colorem induat rubicundum. Evapora, usq; dum in fundo ſubſtantia remaneat ſubfuſca, coagulata, acris & mordicans, facile liquabilis, niſi in vaſe probè obturato ſervetur. Reliquo vitro exiccato denuò affundendo acetum, procedendoq; ut antea, idq; toties reiterando, donec omne vitrum in dictum reduxeris Magiſterium, novam tincturæ extractionem moliri poteris &c.

Huc usq; Diaphoreticum eſt per ſe, doſi à gr. iij. ad ix. vel x. in appropriatis.

Quandoquidem verò, ne liqueſcat, difficulter retineri poteſt, pro Bezoardico parabis hunc in modum

℞. *Spiritum Aceti rubrum Antimonialem ad tertias circiter, lente decoctum, ad conſiſtentiam inſtar oleagineam. unc. ij.*

Cornu Cervi præparati unc. j.

In mortariolo vitreo miſceantur, poſtea in patina myrrhina ſuper arenam exhalent, & bene ſicca, ut in pulverem abeant, ſerventur.

Poſteris, ſi placet, aromatiſare guttis ſex, octove olei Cinamomi vel Caryophyll. & Lacrymâ Draconis jucunde colorâtam exhibere à gr. 4. ad ſcrup. ſ. vel per ſe, vel cum ſucco Veronicæ inſpiſſato, vel etiam cum Theriaca inſtar boli.

Conducit ad obſtructiones Hepatis & lienis invêterâtas, retentionem menſium, icteritiam, Hydropem, febres peſtilentiales, putridas, malignas, morbillos & variolas, ſcabiem, malignam etiam, & lepram, ſi ſingulo manè ad horas aliquot ſudandum detur.

Inprimis hoc notatu dignum: Vitrum à prima infuſione reſiduum, vel primario etiam cum aceto montano aliquoties adſperſum, exiccatumq; iterum atq; iterum, donec ſcilicet albeſcat, egregios uſus habere in febribus ad ſequentem modum:

VOMI-

VOMITORIUM FEBRIFUGUM.

℞. Vitri ad prædictum modum albificati part. j. Sacchari albiss. part. vj.
Amyli part. v.
Pulv. Cochlearum. Crollii tenuiss. part. iij.
Croci parum.

Soluto prius saccharo in Aqua Centaurii vel Tabaci misceantur singula, & ad pultis spissitudinem redacta, fiant pasta, & hinc globuli seu rotulæ inaurandæ, sigilloq; si placet ornandæ.

Dantur adultis drachm. j. fœminis & delicatioribus scrup. ij. pueris scrup. j. vel, pro renata scrup. ſ. ingruente paroxysmo.

Hactenus de Antimonii vitrificati quibusdam præparationibus & usu; an ad Medicinam satis accuratè, alii ferant judicium. Inprimis verò de hoc, idq; candidè: Num Vomitoriorum Antimonialium usus laudabilis quoqi sit in Variolis? *Occasio ejus quæstionis est: quod quidam cavillentur aut mordeant: plura citra judicium Medicum Dn. S A L A M in arduis sæpe rebus statuisse, nec minimum ejus exemplum esse: quòd usum Antimonii supra Ternar. Bezoard. c. 8. ad ciendum vomitum in variolis tantoperè deprædicârit. Causa dubitationis, cum ea de re pensiculatè cogito, has eruo.*

1. *Quod Authores classici ferè omnes in hoc conveniant: nequaquam utendum esse medicamentis vehementioribus in variolis, consule practicos.*

2. *Quod Hippocr. 6. Epid. part. 2. Aphor. 23. hanc sententiam ponat:* Lata Exanthemata non valdè pruriginosa, qualia hyeme Simon habebat, qui sanè cum ad ignem inungeretur, vel calida lavaretur, juvabatur. Vomitiones non expediebant. Existimo si quis calefaceret, juvaretur. *Ubi & Galenus videtur consentire, atq; simul docere hujusmodi operationes contrarias esse Naturæ. Quod ipsum Valesius in Comment. prolixius explicat in sequentibus:* Vomitus certè talibus exanthematibus universim sunt inutiles. *Atq; iterum, postquam illa variis modis ad internam etiam cutem secundum corporis ventres erumpere posse, & hinc periculosa symptomata ostendit:* Cavendum igitur est, inquit, extrorsum agere humores, non solum jàm, ne non exeant, quæ inceperint exanthemata (hoc enim aliis fortasse evacuationibus posse supplere) sed multò magis ne introrsum exeant. Ac proinde motus introrsum vitari debent, multò autem magis vomitus, quàm alvi subductio &c.

3. *Videtur, quòd hujusmodi pharmaca, nec possint, nec debeant usurpari in hoc morbo.*

Ubi

Ubi enim usui forent in principio, nemo Medicus vocatur; sed quando fervor & ebullitio est in sanguine. Adhæc ab omnibus Medicis præceptum habemus: Movente natura nihil agendum esse, nisi illa imperfectè moveat, intelligere verò an imperfectè moveat, in initio non possumus Hippocr. Aphor. 11. & 20. sect. 1.

Quod ipsum tanti momenti Nicolaus Florentinus habuit, ut nec apparentibus Variolis Clysteribus utendum voluerit esse, ne iis ipsis Naturæ motus impediretur.

4. *Vehementia pharmaca Antimonialia alvi profluvia excitarent, & metus esset lethalis Dysenteriæ ex humorum in alvum ἀλλοδοχῆ & effusione.* Econtra sententia SALÆ affirmativa his nititur fundamentis:

1. Necessariò vomitorium indicari, & efficax, ubi materia viscida, copiosa, impacta abundat, habens inclinationem ad superiora, vel imminutam vel abolitã, & hoc imperandũ esse, nisi vel virtus vel aliquid aliud, quod magis urget, prohibeat, & hanc ipsam conditionem in plurimis hoc morbo laborantibus præstò esse.

2. Ubi humorum infestorum secundum ipsorum momentum vacuatio facta, majorem utilitatem adfert, quàm est detrimentum, quod inde corpori imminet, vacuationi omninò vacandum esse. Gal. comment 24. Aph. s. 1. Fer-

vel. 1. M. M. c. 6. *Hoc autem in variolis se ita habere. Nam causa putredinis intercipitur, levatur Natura, & si quid aliud vitii reliquum est celerius & tollerabilius in superficiem corporis repurgatur. Cum alioqui periculum sit, ne ex magna putredine ardentissima consequatur febris, & natura oppressa multitudine, vel nihil exponat in superficiem, vel tantùm partem vitii, quâ propter imbecillitatem oppressæ Naturæ, intrò facilè recurrente suffocetur æger. Porrò ubi in alto corporis humorum copia est & hâc neglectâ prius discutere aggrediaris, obstrues potius, quàm per cutem evacuabis.*

Idem Naturæ licet fortiter agenti contingere potest; Quidni si debilis fuerit, facilè penitus fatigabitur atq; succumbet?

3. *In omni ordinata curatione, quodcunq; causæ rationem habet, illud primò excindendum &c. Exemplum esto febris Tertiana putrida, & Arthritis. Hic prædicto respectu venæsectio auxiliatur, teste Celso lib. 4. de re med. cap. 24. Illic redundantia primum tollitur, postea obstructio, ultimò febris. Gal. 10. M. M. cap. 10. Quod autem superfluitates circa stomachum, venas, & in venis simul materia sint variolarum & ejus affluxus causa obstructionis, ex eo patet, quod Variolæ eruantur, natura corporis profundum expurgante, maximâ expulsione, cum febre ceu-*

continua; & quòd sæpè liceat, videre, cadavera laborantium variolis secta, viscera, imò cor etiam & os ventriculi omninò variolis & morbillis habere maculata.

4. Deniq; utili, quæ singulis artibus solerter sunt inventa, ipsum etiam ab eventu rei testimonium & confirmatio accedit, teste Gal. comment 2. Aphor. 17. & hinc veritas obtinetur; ita exempla non pauca probant: Vomitoria hoc morbo confixis utile esse præsidium, cum crebrò ad ipsius usum levatio accesserit. De quo vide Salam in Ternario.

Hic utrinq; quis Polypi instar hæreat, Invalida enim surdave quis dixerit, hæc argumenta? Ideoq; absq; distinctione nulla ex parte certi quid definiendum erit. Distinctio illa triplex est, Secundum morbum, materiam, & ipsa pharmaca.

Circa morbum requiritur, ut sit adhuc in principio ubi pustulæ nondum extuberarint. Et hoc Gal. subministravit 5. M. M. Ubi inquit omnes servatos ab Exanthematibus pestilentialibus esse, qui purgati antè fuerint. Circa materiam.

1. Ut ne putrida sit aut corrupta; Ea enim non vacuatur per vomitum, nisi inclinationem habeat? Tum autem quia citò pertransit, teste Gal. cap. 9. lib. ij. M. M. levi saltem opus

habet medicamento, non Antimoniali. Si autem non putrida est, & adsit inclinatio, eaq; maximè abolita, vehementioribus, quale Antimonium est, ritè præparatum uti haud disconvenit. 2. Ut ne pauca sit serosa, &c. sed visoida, copiosa & impacta, 3. ut non supra venas exiliat, sed circa stomachum, & proxima viscera, multò minus in superficie corporis.

Antimonium quãdo in variolis cõveniat.

Denique multum differunt Vomitoria à Vomitoriis. Vomitoria enim maligna, lubrica, nimis copiosa, ingrata, acria, & calida, & vel inutiliter, vel molestè, vel exuperanter vomitum pellentia; quæq; magis conturbent quàm evacuent, illa hos in loco meritò exulent. Hujus autem vitii Antimonium rite præparatum (de Vitro sermo mihi non est) accusare constanter nemo poterit.

AURUM PURGATUM.

Auri purgati Chrysobezoar Authoris meminit in Ternario Bezoard. Non igitur extra testam de purgationis modò interserere aliquid; Et hoc in loco, quia sub nullo titulo aliàs convenientiùs.

Sumuntur sex partes] Antimonii pulverisati, & pars una auri & simul in crucibulo fundun-

tur.

tur. Postea præstò sit vagina ænea vel ferrea infundo acuminata, in quâ quid cera sit liquefactum, aut saltem servi parum. Tum infunditur Antimonium vulgare, cum Auro, fundendoq; leniter pulsatur, ut Aurum descendat ad fundum, & faciat Regulum.

Frigefacto vase Regulum separa; postea Antimonium iterum funde in crucibula (Regulô priori servatô) & cum fluxerint, immitte parum de scobe ferri & postmodum bene fluxa in vaginam iterum effunde, ut prius, & pulsando Regulum in fundo iterum repesies, non quidem tam puterum, ut prius. Sic potes tertia vice agere cum Antimonio, donec habeas Regulum Auri per Antimonium transfusum. Vocant durchgiessen.

Hos Regulos supra testam putentem in furno conflatorio ante follem colloca circumpositis circumcirca, superne etiam, Carbonibus, ne tamen Aurum attingatur. Postea cum folle ventilandum est, donec totum Antimonium effumârit, & Aurum penitus mundatum sit. Vocant vor dem Balge verblasen/ Aurum ita secundâ vel tertiâ transfusione radiantissimi evadit coloris. Id quod in Antimonii fecibus residuum, per fusionem cum Nitro & Tartaro, ut Regulus amplius descendat, & postmodum cum folle separandum est.

Sed

Sed & compendiosior modus hujus apparatus est: quo Aurum non solùm mundum, quale hîc requirebatur, sed & simile vitro mundo, (quale Apocalypsis cap. 21. vers. 21. tangit his verbis: Muri ex auro mundo erant, ut vitrum pellucidum splendente) comparatur.

Aurum ut vitrũ transparens.

℞. Auri Ungarici drachm. j.
Reguli Antimonii perfectiss. unc. ij.

In crucibulo fundantur ante follem. Fusa, effusaq; & refrixa contundantur. Hinc superlaminam ferream, absq; fusione tamen, calcinentur, donec fumus Antimonii cesset. Postea in crucibulo adhuc liquefactum, in patinam æneam effunde, & Aurum dabitur ut vitrum transparens.

De hoc toto negotio Basilius Valentinus periphrasi utitur non insuetâ, vel inconcinna: Der grawe Wolff muß den Löwen fressen/ vnd dreymal von jhm verschlungen werden/ hernach wird der Wolff wiederumb von dem Löwen gefressen werden/ wenn er sich zuvor durch des Wolffes Blut gereiniget/ vnd davon seine Augen geläutert &c.

SE-

SECTIO II.

De CROCIS

CROCUS MARTIS.

CRocus Martis duplicis sortis est: Alter per fortes calcinationes, igne Reverberii &c. perficitur; Ab hoc dum vis sulphuris & Mercurii, ablata, extincta, separata est, vel grandi igne, vel Aquâ validâ, sistuntur fluxiones, partesq; roborantur.

Alter laminis ferri vel Chalybis candentibus in Magdaleonis Sulphuris immisis, vel aquarum quarundam affusione conficitur; Et hic, quia partem Chalybis abstergentem, aperientem, & repurgantem, excrementitiâ, solummodò separatâ, retinuit; aperit, attenuat, purgat, simulq; corroborat.

Magnâ itaq; circumspectione opus est, ne, quando Crocus Martis ex usu est, alter pro altero non temerè solùm, sed & noxie exhibeatur.

CRO-

CROCUS MARTIS ADSTRICTORIUS.

℞. *Limaturæ ferri lib. j. Ablue benè iteratis vicibus. Adde Sulphuris triti libras ij. Misce & in calore per sex octove dies digere, sæpè agitando, & fiet instar sapæ ferè. Abstrahatur humiditas ad siccitatem pulveris, quem calcina ad ignem, ut omne Sulphur inde conflagretur, ultimò forti igne, & pulvis restabit subfuscus. Ablutione hunc cum aquis convenientibus dulcora, at denuò Reverberio exanimam, idq; toties, donec asperitate & pondere penitus privetur: sic præstò tibi erit, Crocus Martis Adstrictorius.*

Pro ischæmo usus habet in pulvere Dysenterico, *in omnibus, maximè cruentis fluxionibus:*

Pulvis Dysentericus.

℞. Croci Martis adstrictorii
Corall. rubr. præparat.
Lacrymæ Draconis opt. ana unc. j.
Laudani Opiati drachm. ij,
Aquæ vitæ Santali rubri tinctura imprægnatæ unc iiij. vel v.

Primò Coralli & Crocus Martis in Aqua vitæ coquantur ad siccitatem. Adde postea Lacrymas

crymas Draconis, & super lapidem in pulverem tere; Huic sensim misceas Laudanum exiccatum, & concisum, ut longo attritu in pulverem simul abeant.

Dosis exurgit à gr. iiij ad scrup. ſ. & ultra.

CROCUS MARTIS APERITIVUS.

R. Laminas è ferro vel Chalybe puro ductas, obline eas oleo, vel Spiritu Sulphuris, vel Vitrioli. Colloca in cellam, & post aliquot dies Crocus deradendum invenies, obscurè rubeum, insigne Hepatis restaurativum & deoppilativum. Vide Epist. D. Döringii. Defensivum quibusdam mirabile est in Melancholia Hypochondriaca, ubi nimirum morbi penitus deprimendi causa cum vino assumtus Emplastro Magnetico ad lienem rectà alliciatur. Mera autem phantasia est hoc, & ῥημάτων ϑαῦμα. Experientia enim docet contrarium.

SE-

SECTIO III.

De FLORIBUS

FLORES SULPHURIS.

INter Flores Sulphuris, quorum in Medicina usus agnoscendus, usq; vicarius Sulphuri scissili, vel quodcunq; à Natura purificatum in pluribus locis, velut in Agro Cracoviensi in Polonia, in Foro Vulcani la sol fotaria vulgò appellata, propè pozzuolo in Regno Neapolitano & alibi reperitur; vix alii sinceriores sunt & utiliores, quàm qui per se sublimantur hoc sequenti modo:

℞. *Cucurbitam terream mediocris capacitatis, huic duos pluresve Alembicos benè accommoda, ita ut alter post alterum, requirente necessitate adhiberi possit. Pone vacuam in arena, & ubi gradibus ignis paulatim fuerit excalfacta, adeò ut vix manus admota in eminentiore parte ferat; Injice sparsim Sulphuris, flavissimi in frusta redacti cochlearia tria vel quatuor. Alterutro alembico superimpositò, paulò post videbis primò liquorem subdul-*

cem,

sem, Aquam scilicet, quam Ens seu Lac Balsami vocant; mox intra dimidiæ horæ spatium flores elegantissimos circa limbum Alembici collectos.

Ignis intensior si fuerit, jactura operis oppidò sequetur. Quia sulphur liquatum effluit, nec flores amplius assurgunt. Quod si itaq; nonnihil Florum elevatum fuerit, priori Alembico sublato, substituatur alius & alius, donec omnes colligantur Flores.

Flores Resinæ Metalliceæ.

Hos flores intelligo sub titulo Florum Resinæ Metallicæ, quos suprà in Ternario Bezoard. SALA in compositionem Chrysobezoar adsumsit. De usu eorundem ubertim Crollius in Basilica Chym.

Extractum Florum sulphuris cum Oleo Terebinthinæ concinnatum Ictericis insuper summoperè profuturum existimo.

Inprimis Sulphur ita præparatum magni usus est, adversus phtysin, & lentos pulmorum affectus. Cujus gratia cum paucos ante annos in Anglia Medicina contra phtysin decantatissima quædam à viro, Doctore, aliàs spectatæ authoritatis, in hoc verò Mercurio magis quàm Apollini Musisq; dedito, mihi offerretur, & hôc ut plurimum nomine: quod Sulphur rite præparatum quæq; pulmoniaca hepaticaq; retineret,

& secretissimæ, non nisi magno pretio redimenda, immane quantum, ut id hominum genus χρηματιστικὸν solet, deprædicaretur; quatuor Jacobæos, (testis est nobilissmo & arte & marte excellentissimus Heinricus à Quaad) & multa sui generis alia pro illa enumeravi. Medicinam non increpo; melior enim multis est aliis. Animum tamen adhuc rodit, Medici parum ἀδελφισμὸς indignæ simultatis studium. Et propterea gratis singulis communico, prout sequitur:

CLARETUM PECTORALE.

℞. Fol. Tussilag. no. v.
Endiviæ no. xij.
Acetosæ no. x.
Scabiosæ no. xij.
Capill. Veneris M. j.
Rad. Althææ drachm. ij.
Liquiritiæ drachm. j.
Passular. enucleat. unc. ij.
Santali Citrini unc. j.

Bulliant vase clauso in libris iij. Vini Montatellini ad libras ij. Decoctio perficitur duarum horarum spatio. De colatura detur omni mane v. vj. vel. vij. cochl. secundum ægrotantium ætatem. Assumtâ hac Medicinâ supersedeat patiens, & eandem dosin repetat eundo cubi-

cubitum. Postquam autem edormivit, capiat de sequenti quoq; Electuario, ad quantitatem Nucis Castaneæ.

ELECTUARIUM PULMONIACUM.

℞. Fol. Tussilag. nō. v.
Endiviæ
Scabiosæ ana nō xij.
Acetosæ no. x.
Capill. Veneris M j.
Liquiritiæ drachm. j.
Sem. Anisi drach. j. *(forte frigida convenientiora)*
f. pulvis subtilissimus, & cum Syrupo Capill. Veneris & Tussilaginis ana. q. s. Electuarium permiscendo extra ignem.

Ulterius æger sumat in die quater vel sexies ex rotulis ita paratis.

ROTULÆ SULPHURATÆ.

℞. Flor. Sulph. unc. s. vel quod melius
Lac Sulphuris drachm. iij.
Rad. Ireos Florent. subtiliss. pulverisat.
drachm. j ß.
Sacchari Candi pulveris. unc. iij.

Misce optimè & cum mucilagine Tragacanthi in Aqua Rosarum soluti s. pasta, & inde rotulæ.

Gal. 10. Meth. Med. ca. 5. & 6.

Interea utatur cibis facilis cōcoctionis, abstineat à vino, & forti cereviſia, & eorum loco commendatum ſibi habeat, Decoctum terræ argillaceæ. *Ubi ſimul notandum: multos alios eſſe, qui ad pingvefatiendum corpora, laudant uſum Aquæ frigidæ, & ego novi, inquit Mercuriali, duos magnos principes hoc uſu impinguefactos, ut ideo mirum non ſit, (dummodo ægri aſſueti ſint, nec nimis extenuati, aut calore ſpoliati) prædictum decoctum non contemnendas vires habere hoc in caſu poſſe.*

FLORES SULPHURIS ALBICANTES.

Lac Sulphuris apud plerosq; magni uſus eſt & meritò; Quippe quod puriſſimam & ſubtiliſſimam Sulphuris partem habet, & veri pulmonum Balſami, multorumq; morborum velut conſumentis ignis nomen rite ſuſtineat.

Verum enimvero præparatio illius propter fœtorem nonnihil ſordida, odioſaq; eſt, nec absq; meretricia ſalis Tartari contaminatione. Ideo q; illius loco Flores ſequentes, viribus nimirum & poteſtate Lacte Sulphuris haud minores nemini religio ſit habere.

℞. Nitri purificati q. v.
Liquefac in Crucibulo igne Rotæ, poſtea per vices in genere Sulphur pulveriſatum, idq; tamdiu,

diu, donec Nitrum indurescat in ipso igne. Ignem postea auge, operculo superaddito per horas duas ita relinque.

Tandem ubi omnia refrixerint Nitrum habebis fixum.

℞. Nitri istius part. j.
Sulphuris purissi. part. ij.

Misce & sublima igne arenæ mediocri, & Flores collige albicantes.

FLORES SALIS.

Quemadmodum è Succino destillato tandem Flos elevatur, Sal Succini volatilis dictus, omnium calculo urinarum difficultati dicatissimum remedium; Ita quando SALA Flores Salis in Ternario Bez. in pilulas Balsamicas assumit, alios intelligi non vult, quàm qui in destillatione Spiritus Oleive Salis ignis vehementiâ simul evehuntur.

Attamen eorundem non minor tibi copia erit, si Sal commune cum Sale Armeniaco misceas, & sublimes.

Varios equidem usus ad incidendum crassum phlegma corruptosq; humores à putredine vindicandum habere cum per se, tum in pilulis illis Balsamicis non nego, præsertim ubi Spiritu Vini fuerint dulcorati. Verum ut omnium Salium ad liquefactionem facilis natura est, ita Flores

bi pilularum massis subacti absq; dubio in causa sunt, quòd pilulæ inde conformatæ perpetuæ mutabilitatis & diffluentiæ obnoxiæ reperiantur.

ROSA MINERALIS.

Rosa Minerali illa in Ternario Vomitu numinctus aliquoties attacta, quæreris, quam radicem habeat, & unde oriunda? Certè alia mihi sententia non est, quàm quòd nata præparataq; sit, ex Antimonii nucleo cum Mercurio essensificato in liquorosam substantiam sublimando aliquoties redacto, posteaq; cognito liquore per præcipitationem in pulverem coagulato. Ergòne, ais, illa cum Mercurio vitæ Thephr. ejusdem farinæ? Est, inquam, & quid interest? Nam frustrà aliàs SALA curationes ea ipsa peractas pro confirmatione ipsius adduxisset, prout videre est in Hemet. Cur. 6. & 19. Taceo, quòd modus utendi & operandi ipsius per omnia idem cum Mercurio Vitæ in eodem libro descripto.

Color tamen ipsius Rosis incarnatis similis (Hinc Rosæ nomen ex parte obtinuit) nonnihil admirationis excitat. Qui enim hic, & hoc modò à Mercurio, si cum SALA Mercuriale quid esse putes Mercurium Vitæ? Qui iisdem ab Antimonio, si nostra sententia inferiùs proponenda palmam obtineat? imò hariolare quis

posset,

posset eam ipsam Rosam Aquilam rubram Turqueti esse, vel hanc illamve præcipitati speciem; vel forte purpureos illos Antimonii, è Minera ipsius, factos flores: vel tale quid aliud, fortè etiam altioris indaginis. His enim exemptis rarissimè sub tali colore in Theatrum Medicum aliquid prodit. Atqui si hanc in cultam viam insistis, & per eandem alios quoq; ducere satagis, ad scopum Authoris neq; deduceris, neq; deduces. Statua namq; Mercurialis supra posita est, hanc observare oportet, nec alrorsum faciem flectere. Ideoq; certò sibi quisq; persvasum habeat: Colorem hunc Rosæ non aliunde dari vel excitari, quàm vel caloris instantia in vase convertibili. Ita enim Libavius in syntagm: Album illum Mercurium vitæ revoca ad Retortam, & destilla bis, terve; Deinde Spiritu vini elabora, ut rubescat penitus. Oleum rubeum præcipita, aut alio modo coagula, habebisq; Mercurium vitæ rubeum.

Dummodo non errandi occasio hic, quod Libavius materiam hujus medicamenti putet esse Mercurium, rubri scilicet & albi habentem principia, secundum quod Philosophorum illud: Ego sum albus, & ruber; *Non item Antimonium, uti tamen revera est, quod quidem omnium colorum, facultatumque differentias in sinu suo tanquam in circulo gestitat,*

attamen fortè eâdem hâc viâ rubedinem non in apricum projicit. Vel datur etiam ex liquorosæ substantiæ illius super Tincturam è Scoriis Reguli Antimonii repetita destillatione. Ita enim Mercurii vitæ propria Antimonii tinctura prægnantis descriptio habet:

℞. *Scorias Reguli Antimonii sine Marte; aceto Vini destillato extrahe Tincturam, & in pulverem elabora, super eundem pulverem Butyrum Antimonii benè destilla, & rubicundissimi erit coloris. Vel deniq́; si neutrum priorum rem ipsam tangat, non intelligo, quomodo non color ille à Spiritu Vini santalato superfuso, iterumq́; evaporato adventitius sit. Neq; enim inauditum, aut incompertum nobis est: idem Antimonium eodem ingenio cæruleum factum esse, & mirum quantum jucundum, per solam cum oleo Balsami Peruviani destillato, Ambra grysea, Moschō & Tinctura Lapidis Lazuli lævigationem. Quamvis Moschus, aliaq́; vehementer odoratæ Catharticis ad præfixum scopum parum conferant. Quemadmodum enim Paracelsi sententia 4. Chirurg. Spiritus Vini à Mercurii administratione exulare debet, ut ne Mercurius citiùs ad corusq; compellatur, & illud afficiat; & Camphora qualitate sua Nitro valdè analoga deprehensa est, non propria duntaxat ἀναθυμιάσει, sed & aliorum præsertim calfa-*

Moschus purgantibꝰ noxius.

calfacientium, Diaphoreticorum associatorum, quorum vim vapidam secum rapit, caput præ nimio reptere, itaq; variis symptomatibus sæpè disturbare; Ita Moschi nullum cum Cathartici consortium sit, cum inde Medicamentum in humores directum, Cor, caput, & uterum simul impetuosiùs ferat, spiritus resolvat, & vel syncopen, vel nauseam, vel capitis quandam molestiam intollerabilem inferat.

Adhæc ut ad rem redeamus, in opus deduxi prædictum tingendi modum aliàs cum sanguine Draconis, alias cum Santalo spiritui Vini communicatis; & vix ovum ovo tàm simile; lac lacti, quàm is ipse tinctus Vitæ Mercurius Rosæ minerali SALÆ fuit.

Sit quodcunq; sit, interea Rosa illa efficacissimum remedium est, & verè πάντοπον in plurimis, iisq; ad contumacissimam coagulationem destinatis morbis, de quo lege Auth. Hemet. cap. 5. & Fernar. Bezoard. cap. 18.

Adferam solummodò ego, quæ ipsemet ex opere & experientia didici, & quibus in affectibus mihi potissimum Manum DEI sæpe præstiterit.

Inprimis ergò in febribus tàm continuis, & Epidemiis ab initiis, (Manu muß nicht warten/ biß ein der Tod auff der Zungen sitzet) Febrium remedium.

quàm intermittentibus, Quotidianâ, Tertianâ & Quartanâ egregiè suppetias tulit, eaq; ipsâ juro plurimas earundem, auxiliari tamen aliquando Laudani antifebriciti beneficio (accedas & hoc: nè robore instrumentorum coctioni inservientium frustrato, quod vel fugatum est, vel consumtum semel, novi succi vitio denuò suggeratur, de quo Gal. 11. Meth. Med. cap. 15. & accuratiùs lib. 12. cap. 3.) prima statim invasione à me sublatas fuisse.

Vomitu quidem formidabilis quibusdam est, attamen sine causa; cum omnium humorum saburram potius majori cum successu ἄνω καὶ κάτω è toto corpore expurget, quàm quidvis aliud. Mitior tamen evadit, & vel secessiva tantùm, si, antequam colore induatur, cum sale communi sedulò teratur, & per ablutionem, descendo pulvere, salsedo iterum eximatur: Præterquam enim quod plurimorum exemplo, in minutis minor Spirituum vehementia, in Sale etiam abunde est, quod Antimonium domare possit.

Rosa mineralis fixa.

Vel si cum sale decrepitato igne Reverberii fortissimo sublimetur. Imò ex observatione, quod in iisdem etiam morbis differens ejus præparatio, modò per vomitum solum, modò per alvum

solum

solùm modo utrinq́, dixerim: neq́ sub vomitoriorum neq́ catarcticorum alvinorum censum illud proprie & unicè pertinere; sed cum materiam ταυτῃ expurget, ὅπῃ ἂν μάλιστα ῥέπῃ ἡ φύσις, διὰ τῶν ξυμφερόντων χοϱείων. Specifici purgantis locum facile sustinere. Ideoq́ purget quâ velit, & quomodocunq́, credas equidem, malæ Medicinæ notam non esse, in centro morbi, quæ dolorem excitat & motum. Et in hoc omnes affectus præter naturam conveniunt, ut quæ difficilis passionis sunt, vel in habitu, indicent medicamentum, secundum eum modum administrandum, quô efficacissimè agat.

Es wollen je die Giganten vnnd Risen der *ægrotationum*, von keinen *Pigmæis* oder Zwerglin der *remedicorum*, sondern von stärckern Giganten vnd Gewaltigern/ als sie sind/ auß jhren Lagern verjagt/ vnd vertrieben werden.

In hydrope quoq́ excellens Hydragogum est, ne usq́ adeò periculosum cum reliquis Antimoniatis, uti Capivaccio visum. Quin imo duplo pondere hydropicis exhibitum, cum euphoria tamen, operationem perficit. Undecunq́ enim accidat, sive à loci affecti situ (si quid enim nos male habet in jecore, per ventrem aptius excernitur,

nitur, teste Gal. com. 1. Aph. 21.) sive humorum aquosorum propria indole, & inclinatione Hipp. lib. 4. Aph. 6. 7. & 9. Sive à fixatione salium in aquis illis deliteſcentium, Hydropicis, Aſciticis præſertim, per alvum duntaxat mirâ felicitate aquas exturbat. Id quod etiam in Paralyſi & Apoplexia, fortaſſis ob nervoſi generis ſtupiditatem, aliquoties obſervavi: Offertur à gr. j. ad ſex octo & decem pro naturarum morborumq; differentia. Cummuniter tamen definitur à gr. j. ad iij. vel quatuor.

Elixir Cathar-ticum.

Si vero cum Aqua Cinamomi & Endiviæ infuſum Elixir Catharticum ut apud nonnullos uſu receptum eſt, conſtituere debet, in duplo pondere aſſumatur neceſſe eſt.

Tartar9 Vitrio-lat9 purgans.

Acetum montanum prædicti medicamenti facultatibus per infuſionem dotatum. & Tartaro Vitriolato faciendo, loco olei Vitrioli, quod aliàs recipit conjunctum, ad evacuationes inferiùs perficiendas illud præſtat idoneum.

SPECIFICUM PURGANS, alterum.

℞. Mercurii Antimonialis optimè præparati quantùm vis,
Aquæ Philoſophicæ non tamen athleticæ ana.

Digere

Digere, & phlegma lente destilla. Aquâ eâdem affusa recenter, denuò evocetur phlegma, idq; toties, donec Mercurius iste Aquæ spiritibus saturatus, ulteriorem absorbitionem respuat. Postea destilla, & diligenter observa, primò aqueam humiditatem, quæ separanda; postea liquorem ponderosum, sedulò asservandum. Hoc enim beneficio olei Tartari ab ebullitionis cessationem affusi, præcipitatum & ab acrimonia ablutionibus vindicatum, humores quoscunq; peccantes ad tria quatuorve grana cum Extracto Scammoneæ Composito &c. innoxiè, idq; per secessus tantùm eliminat. Quod ipsum si Crollius penitus novisset, nunquam quicquam laboris de excellentiori adinveniendo cathartico assumsisset. Quamvis Crollii votum modestè moderateq; accipiendo, uti in seniorum scriptis interpretandis decet, non sit quod dissidentium rationum experientiæ ipsum reclamare statuamus.

Nec enim POSSE ipsius pag. 137. Bas. Chym. de potentia naturali, seu prædestinatione, quam vocant, ipsius Antimonii intelligendum est, secundum quam ex Hemetico cathartico, sive subjectivè sive transmutative, sive objectivè fieri vel non fieri possit. Unde enim scire potuisset, cum quod non sit, ἀδιάνητον quoq; sit & ἀνέμφατον: vix fore in rerum Natu-

ra

Crollius Antimoniū catarcticū nō, quod non sit, negat, sed quod non ipsi notū sit.

ra cathartícum) jucundius & excellentius, *adeoq; cum aliis comparationem instituere rei nullibi, nec existentis, nec quadantenus intellectæ? sed de potentia ἐπιγνωμένη cùm sua, tum plurimorum Doctorum, quâ ex ignorantiæ culpâ tùm temporis potentiæ passivæ naturali in Antimonio activè respondere minimè poterant. Eodem modo, quo Galenus 1. de fac. simpl. cap. 19. acetum partim frigidum, partim calidum promptè quidem concedit; sed verò machinam seu artem, quâ sicut in lacte contrariarum partium separationem instituret, nondum invenisse. Quò & Fornelii, illud spectat: Nullam usquam remediorum penuriam esse, sed nostram plerumq; eorum turpem ignorationem.*

Curatio Quartanæ.

Quod virtutes ejus attinet, plura quàm quæ ipsemet compertus sum, testari nolo. Dedi adolescenti Quartanario, Tartaro Vitriolato prius ad purgationem præparato, cum Extracto Hellebori nigri, in die infebricitationis. Hinc purgato corpore instante paroxysmo Laudanum alexipyretum, & à febri, non nisi lassitudine redeunte statim melius habuit. Postea verò cum singulis diebus Theriacam præscripsi, & hanc tempore accessionis cum vino calido assumendam, penitus convaluit.

FLORES ANTIMONII.

Latissi-

Latissimus hic dicendi campus, de variis Flo-
res Antimonii jam albos, jam rubros, jam fla-
vos & miniatos ; modò ex crudo Antimonio;
modo ex Regulo ; modo ex Croco Metallorum
vulgari ; ad vomitiones solùm, ad vomitiones
& dejectiones simul, & ad dejectiones solitarie
conficiendi modis & artificiis.

Secus enim se res habet, quàm multorum ju-
dicio Crollii & hinc aliorum, velut Dn. Salæ
tiam opinio tulit : quòd Antimonium, ut so-
la per secessus deturbandi vi polleat, præparari
non possit.

Antimonium solum dejectorium omninò datur.

Si enim vera physicorum regula : Ab ex-
rem is ad extrema non nisi per media fie-
i progressus, nec Naturam saltus commit-
ere ; *Quis dubitet Antimonio â summa vola-*
litate, quâ vomitus ciere creditur, ad summas
xitates, quibus alias fixas perficit operationes,
ntermedium relinqui gradum, eundemq; vel
parationis vel alterationis solummodo indu-
sit retinendum, quò purgationes per sedes
intaxat promoveat?

Et his missis quid tibi aut mihi aut ulli vi-
bono argumēta, ubi sensus & experien-
judex? *Ea enim de re quid apertius, quàm*
ód Beguing in Tyrocinio recens edito & aucto

scri-

scribit? Quod item generosus Johannes VVood in Tractatu quem Amalgama de Capitis ægritudinibus: Inprimis, *inquit*, de lethargia, dedi Antimonium meum ad secessus præparatum, cum duobus cochlearibus vini, quod intra septem horas operabatur ad minus vigesies, ipsa (ægra) toto tempore sicut mortuâ (ex morbo) jacente: & circa horam quartam vespertinam desiit operari. &c. *Et de Vertigine paulo ante; idq; accuratius:* Quibus diebus accepit aut medicamentum antedictum ex Helleboro, aut parum Antimonii cum oleo Vitrioli ad secessum præparati. *Quamvis in hoc cuilibet manum injicere non usq; adeo tutum. Multi enim tituli authoritatem, pauci scientiæ certitudinem præ se ferunt. Nec quicquam Chymicis magis consvetum, quam præmissis triumphare, quæ omnia tamen, ubi ad opus acceditur, ultro cadunt. Neq; etiam docti & probi ab hoc vitio, dum stochasmis nimiuu confidunt, plane immunes. Neq; enim vero convenit illud Zvingeri: Si vinum Malvaticum*

Zvingerus fallitur.

superfundatur Mercurio vitæ, qui aliud nihil est, quam Flores Antimonii albi, sentiant asiiquid velint, macerenturq; aliquandiu, abstractis spiritibus & phlegmate liquorem manere secessivum tantùm. Falsum, inquam, hoc de-

pre-

prehenditur. Liquor quidem manet syrupalis consistentiæ, non autem, qui aliàs, quàm Mercurius vitæ vires obtinet. Multò minus succedet, quod quidam Destillator in Germanico Tract. nuper proponit: Mercurium Vitæ aceto stillatitio primò, postea etiam Spiritu Vini solutum & per Chartam trajectum &c. tale quid posse. Factu enim illud impossibile est, & longè alia ad sui solutionem requirit, nisi sub illis solventibus aquas alias validas seu Mercuriales catachrestice intelligat.

Attamen cum receptui hoc in loco canendum est, sequentibus solum præparationibus Antimonii, quas nimirum Florum Antimonii nomine.

Dn. SALA præ cæteris magnifecit, & dubio procul in superioribus compositionibus, ubi eorundem florum meminit, unicè assumsit, sub hoc titulo contenti erimus:

℞. Antimonii crudi libram j.
Salis Armeniaci libr. ſ.

Subtiliter marmore trita, impone urinali fictili ad latus reclinato in fornacula superiùs occlusa, absq; quod sub spiraculum tantummodo relinquatur. Superimpone vas vitreum pro Recipiente, lutatis juncturis. Hinc ignem paulatim subde, usq; dum sublimatio succedat, & absolvatur. Sal Armoniacum ab Antimonio aquâ calidâ separa, & pulverem tenuem sicca-

tumq; ſerva. Uſus eorundem ad vomitus præſtò eſt, ut ſequitur:

Confectio rotularum ad vōitū.

℞. Margaritar. præpar. ſcrup. vij.
Flor. Antimonii ſcrup. iiij.
Sacch. pulv. unc. vj. ß.

Cum Tragacantho in Aqv. Roſarum infuſo f. paſta, & hinc cum guttis vi. Olei Cinamomi Rotula, ſigillandæ inaurandæq; Doſis ſcrup. j. ij. iij. ad iiij.

FLORES ANTIMONII ALII.

℞. *Antimonii Crudi optimi, q. v.*

Affunde Aquam fortem; ſtent aliquandiu, donec Calx in fundo alba videatur (cavendo à fumo) poſtea abſtrahe Aquam per deſtillationem, & calcem elue aquâ tepidâ, donec ſpiritus Aquæ fortis non amplius ſentiantur. Deniq; ſiccatum pulverem colloca in crucibulo clauſo in Reverberium per ſex circiter horas, & perfectè calcinabitur Antimonium, fietq; rubeum fixum.

Cujus doſis grana ij. iij. vel iiij. pro captu, æque deorſum, quàm ſurſum feliciſſimè purgantia; Idq; non tam ſuâ, quàm humoris bilioſi circa ventriculum ſtagnantis naturâ.

PAN-

PANCHYMAGOGON MERCURIALE.

Si ſublimatus Mercurius cum Mercurio vulgari anatica proportione mixtus denuò, idq; ad quartam vel ſextam unq; vicem ſublimetur, ad 30. vel quadraginta grana ipſum exhibitum ſuaviſſimè, imò prout alibi legere eſt, non magis quàm Aloë, purgare, Author Ternarii Vomitoriorum ſuprà ſeriò recenſet. Hoc idem fecerunt & alii, & inter Cathartica Panacææ *loco habuerunt. Ideoq; omnibus humoribus expurgandis præſcripſerunt, vel per ſe, vel in conſerva Roſarum, vel in hoſtia vel juſculo &c.*

Verum enim verò nec rectè præparatus eſt Mercurius ad purgandum hoc modo, nec rectè exhibitus. Si enim toties ſublimetur, tantum abeſt, ut purgans ſit panacæa, ut omninò non purget; etiamſi in maxima præſcribatur doſi.

Neq; etiam, quòd per ſe vel cum Conſerva Roſarum vel juſculis non purgantibus exhibetur, convenit; Dulcificatus enim Mercurius, etiamſi potis ſit, humores primum reſolvere, & poſt in ventriculum attrahere, quia tamen vis incitatrix & purgatrix ipſius planè infirma,

aliter fieri non potest, quam quod sentinâ illâ relictâ, stomachus crudis humoribus repleatur, nervi & cerebrum impetantur, & denique fluxiones in fauces, omnesque corporis partes molestissimæ pernitiosissimæque oriantur. Idque maximè in frigidioribus & humidioribus naturis obtinet, in quibus si contingat fieri fluxiones illæ ἀθρόως plerunque & immodicè ruunt. Propterea compertum est abunde, mulieres, quarum nimirum corpora & celerius & magis humidi trahunt à Ventre, quam virorum, teste Hippocr. περὶ γυναικείων, non solùm Mercurium hoc modo præparatum & datum non commodè ferre, sed & sæpè in maximas inde molestias, imò non rarò in summa mortis pericula, ratione cum Cordis, tùm cruciatuum ventriculi & intestinorum incidere. Præterea sæpe & hoc in dolorem & ignominiam dat & ægrum & Medicum, quod, dum jam inde purgatio evenit, nec diminuta nihilominus ægris naturâ potissimum biliosis varia incommoda obversentur. Mercurius enim hic ejus naturæ est ut humiditates in extremitatibus ad centrum ad se, & fortiter alliciat, prout apparet in externis affectibus. Ideoque, quemadmodum ex missione sanguinis in febribus biliosis bilis acrior & acerbior redditur, & hinc periculum ebullitionis Cholericorum imminet

Mercurius laxativus mulieribus parùm convenit.

Mercurius Laxativus biliosis infestus.

minet, sanguine nimirum fræno ipsius evacuato; ita humiditatibus phlegmaticis seorsim à Mercurio deductis, bilis præsertim in parte determinata superabundans, tantò magis ferocire & effervescere incipiet, quantò copiosior pituitæ successerit evacuatio. Unde, arbitror, non inconsideratè quis dixit:

Ex mercurio in biliosis, ex Antimonio in pituitosis non succedere medicationes.

Prætereo: quàm non impunè misceatur cum conservis, succis, & jusculis, quæ vel masticatione dentibus Mercurium affricando, vel liquiditate undiquaq; offundendo, haud parum detrimenti adferunt. Ideoq; non nisi sequenti, aut simili stylo in usum veniat:

℞. Mercurii Meteorisati
vivi puriss. ana q. v.

In mortario vitreo marmoreove ad Mercurii vivi absumtionem usq; misce, & in matracio per arenam ad sex octove horas sublima. Si purum insipidumq; obtinueris, etiamsi vix prima sublimatio celebrata, acquiesce; sin minus, rejectis cauda & stercore Draconis, id est, salibus & fuliginibus, adhuc semel absq; additione sublima, non ulterius, & postea operatio minus frustranea erit, hoc inprimis modo:

Pilulæ Mercuriales.

℞. Extracti Scammoneæ compositi gran. viij.
Mercurij prædicti gr. xv. vel circiter.

Misce & fiant pilulæ no. vj. vel vij.

Usus ipsius est pro Helminthagogo in vermiculationibus.

In febribus putridis.

In morbis Renum, Gonorrhæa, Calculo &c.

Alvi constipatione post cænam inprimis exhibitum, & cum lenientibus potius velut Aloë præparata &c. quàm purgantibus.

In scabie, Lue venerea & ulceribus malignis, ubi externè quoq; valdè prodest, si in Aquæ salitæ lib. una, ebulliendo solvatur drachma una, & post colaturam in prædictis casibus eluendo usurpetur.

Cautio de metallicorũ usu.

Notari autem & hîc, ut in plerorumq; Metallicorum usu, accuratè volo: Hunc Mercurium dulcem ad medicum gradum præparatum, recentem maximè usurpari debere; minimè obsoletum; Neq; etiam observationes à recentibus adsignatas metallicis, adulticribus ullâ fidem mereri. Idq; cum ratione sui: quâ inter metallica, quæcunq; summè fixa non sunt, uti, quod operetur, nec Mercurium hunc esse decet, ad ingenium pristinum ex relicto seminario facilè

facilè redeunt, Tum ratione salis Vitriolici, quod non nimis vehementi, neq; longo igne præparatum adhuc participat. Illud enim ita comparatum, ut se temporis protractu regeneret, & maleficium resuscitet suum, quod multæ ἑτεροπεράξεις Mercurii dulcis sequutæ sunt, de quibus, ut viris simul doctis parcam, alibi.

Hic Mercurius tantisper sublimationum cohobiis elevetur, donec in fixum abierit Crystallum, postmodum, in tempore, riteq; sub solis eclipsin, tempestate præsertim nubila in liquorem solvito. Manna Mercurii.

Solutum in triplo pondere cum sole calcinato, in phiolam ritè lævigatum conjungito, ut fermentum ejus hoc ipsum fiat; Deniq; celebratâ putrefactione menstruâ, toties cohobando, donec in cucurbita instar Ceræ maneat, coagula. Ad summum Medicinæ gradum Mercurius ita deductus est, & in Epilepsia & morbis Venereis admirandæ virtutis.

Sunt etiam, qui parte ejus una projecta super decem Lunæ purgatæ in aurum illam convertere studeant perfectissimum.

Spiritum ex Mercurio dulci conficies Exulcerationibus Renum & vesicæ dosi guttar. ij. vel iij. quotidiana mirabiliter dicatum: Si ab illo

pulverisato Spiritum Vini aliquoties cohobando per cineres abstraxeris, donec ultimò omnia in oleum seu Spiritum albicantem prodierint.

Mercurius ad ictorum specifica.

Deniq; & hoc experientia certa comprobatum est: quod ex Mercurio per Sal & Vitriolum sublimato, si in Aqua communi calida solvatur, & oleo Tartari guttatim infuso descendatur, post ablutionem Mercurius luteus diaphoreticus fiat in ictero bis terve in septimana exhibitus à gr. iij. ad vj. in Mithridatio, ad omnes obstructiones expediendas præstantissimus.

Postea additis ad libram j. istius aquæ salis exiccati unc. iij. destillatio reiteretur secundum artem, & Aqua quodammodo flava prolicietur.

In ejus unciis octo solve Auri per cementum purgati unc. j. In reliqua parte verò Mercurii purgatissimi unc. iiij. Has solutiones conjunctas per Retortam destilla, & igne aucto, Aurum & Mercurius præcipitabuntur partim, partim sublimata collo Retortæ adhærebunt.

Totam illam materiam pulverisatam denuò in Aqua forti solve, & ut antea destilla, benè clausis junctur is, & ultimò per sex horas forti igne, & in fundo materia Croco similis reperietur. In collo etiam pars sublimati & argenti vivi hærebit. Idem solvendo & destillando adhuc repete, ita ut ultima ac tertia vice tota materia

teria in pulcerrimum præcipitatum convertatur. Postea (nec obstante quod interdum impuri aliquid restet) præcipitatum super ferrum ignitum candefacito, ad fugandos Spiritus Aquæ fortis superstites, & ferreo stylo sæpius misceto. Denique, postquam cum Aquis cordialibus edulcoraveris per tres quatuorve menses in loco calido serva. Si vis potes admiscere corallos, lignum Aloës, Crocum, Rubinum, Hyacinthum, Smaragdum, omnia lævigata, item Moschum & Ambram.

Usus & dosis.

Exhibetur à gr. iij. ad vj. vel viij. cum Saccharo Rosato, etiam in ovo, vel brodio, vel in pilulis; inprimis si conjungatur cum Scammoneâ & humectetur Aquâ Vitæ, & comburatur desuper.

Tum enim longè melius evadit. Est domitor Vermium, Luis venereæ, petechiarum, pestis, febris Quartanæ & mille aliorum incurabilium morborum. Unde & nomen accepit, quòd Hercules *appellatur. Vide plura in Tract. Bovii Veronensis dei Medici rationali putatitii.* Tract. Bovii.

SECTIO IV.

De

TURPETHIS.

TURBITH MERCURIALE CROLLII SECRETUM.

INter modos tractandi Mecurium pro Medicina corporis, (de quorum altero sub præcedenti titulo) Crollius & hunc secretißimum recenset: Qui nimirum beneficio solius instrumenti sine ulla additione in cinnabarim redigatur rubicundissimam. *Idem de eodem Quercetanus* quod Mercurius in vase circulato ad id apto per se concinnetur in Mercurium præcipitatum, pulverem rubeum, purpureumq; *&c.*

Et Beguinus modum præparandi profitetur quamvis rudiorem pag. 133. Tyrocinii Chym. cui in fine hæc subjungit encomia: Quod admirandas habeat in Medicina facultates; Quod catharcticum præstantissimum præbeat in Lepra, blandè adeò alvum solvens, ut pueris & prægnantibus dari possit, acres humores mitigare; pituitosos expurgare. *&c.* *Taceo quæ miranda Theatrum Chymi-*

cum

eum ex Theophrasto de eodem hoc Mercurio profitetur.

Hac laudum dulcedine velut Jynge tractus ego, non potui non in res medias ire & apparatum in itinere acceptum meo, manibus & operi non subjicere. Ideoq; placuit, quis ille apparatus sit, & quos effectus habuerit, promere & revelare.

Crollio is secretissimus est (linguâ, si non tàm utendi rationem, quâ sæpe & à veteribus ad secretissima extenditur, quàm præparationis formam spectes, suo ævo non incongruâ.)

Etiamsi enim Gebrum & Chymicorum Thesaurum si consulueris, is Antiquorum omninò inventum sit; ejusdem tamen dexteritatis non est, operâ scilicet subinde ad carceres & incudem redeunte. Ideoq; dum Mercurius totus volaticus sit, qui vel calore immodico totus scandat; vel totus ab imbecilli maneat in imò; haud contemnenda subtilitas est in tanta Mercurii homogeniâ, quâ Spiritus duntaxat ad rem parum facientes, impuritatesq; facili operâ & beneficio solius instrumenti eleventur, essentialibus interim partibus subsistentibus.

Is ipse talis est.

℞. Mer-

℞. *Mercurii mediante corpore perfectissimo probè purificati unc. ij. vel iij.*

Per se, vel cum auro per amalgama mixtum, colloca in phiolam superne compressiorem, intus q3 rostro cum angustissimo orificio in ventrem usq3 producto; Et beneficio arenæ ad mensem integrum philosophicum per septem sphæras age, donec demum in colore omnium perfectissimo totus consistat. Quod ut melius succedat, trigesimam circiter partem jam ante præparati Homogenei misce, & igne ritè administrato, primò enim is lentus, postea ad operis finitionem fortis requiritur, Cinnabarim tandem invenies rubicundissimam.

Effectus ipsius quod attinet, aliquoties an ascriptas laudes meritò sustineat, periculum feci.

Atqui etiamsi interdum effectus dedit utiles, velut in vermiculatione aliquando, ubi vermem per ventrem deturbavit vastæ magnitudinis; illi ipsis tamen citra tumultus vomituum & sudorum, non raro μεχρὶ λειποθυμείας usq3 sequutorum, frui non licuit, Insuper examen veri præcipitati, quod cum auro fortiter tritum non albedine illud inficiat, minimè sustinet.

Et hoc est, quod Crollius refert Bas. Chym. p. 125.

p. 125. Præcipitavi, inquit, aliquando amalgamata Auri & Argenti seorsim, per duos annos, & quamvis pulverem rubicundum nanciscerer, tamen nondum erat debitè fixus, nec in usum Medicum commodè adhiberi poterat, sine ulteriori, (puta cum oleo Vitrioli vel Sulphuris) præparatione. Hoccine autem non est apertum cum superioribus dissidium & sibi res non se rebus submittere, quod poeta dixit.

Ideoq; penes authores omnia ejus sint encomia, ut & illud Theatri Chymici: Quod in Medicina propemodum idem operetur, in corpore humano in morbis incurabilibus, quod lapidi philosophorum ascribitur. Quid tamen Mercurius corporum possit, hoc eodem instrumento si tractetur, sub hanc censuram nondum expertus non accerso.

Eodem instrumento quoq; domari Mercurius Vitæ potest: ut ad alvum sollicitandam magis idoneus evadat, si nimirum in arenario fovetur, donec rubere incipiat, & Spiritus Vini sæpe inde abstrahatur. Mercurius vitæ correctus.

LAPIS PHILOSOPHORUM.

Dubitavi ab initio, num Lapidem hunc Tractatulo nostro inserendo non limites excederem, dum jam dudum scilicet in Corona Medicin-

cin. Fioravanti de eo luce clarius. Verum cum ad animum revocavi, quam non multis librorum Fioravantinorum, præsertim in hujus libelli turbulenta lectione auxilium; & quod Dn. Sala, dum adhuc in castris viveret, ex ejus felicitate, in qua Chirurgus Castrensis unice propemodum gestiebat, ansam potissimum acceperit Medicinæ se totum mancipandi; hinc etiam Ternarii Bezoardicorum parti cap. 10. ut & Ternarii Vomitiv. c. 5. velut ad Medicinam non inutiliter inventæ, partes suas dandas existimavi.

Is ipse ergo Lapis Philosophorum *tres distinctas operationes requirit:*

Prima est destillatio Aquæ fortis:

℞. Sal Nitri depurati
Aluminis Rochæ
Vitrioli leviter calcinati ana lib. ij.

Pulverisatis admisce Salis Gemmæ unciæ iiij. & destilletur Aqua fortis.

Secunda Purgatio Mercurii est:

℞. Mercurii lib. j.
Calcis vivæ ana.
Saponis nigri unc. iiij.
Cineris vulgaris uncias iij.

In mortario lapideo misce. Postea igne valido per Retortam Mercurium inde destilla.

Tertia est ipsa Lapidis præparatio:

℞.

℞. *Aquam fortem, infunde in cucurbitam undiq; loricatam, ad tertiæ partis repletionem. Adde Mercurium purgatum primò; postea etiam Ferri laminati unc. ij.*

Chalybis laminati unc. j.

Auri laminati pondere duorum, quos vocant, Coronatorum argent.

Subitò capitello & Recipienti aptetur, admotoq; igne omnis Aqua & Spiritus eliciatur. In fundo fractâ cucurbitâ invenies Lapidem Philosophorum *tenuissimè pulverisandum, ingq; vase clauso probè asservandum. Aqua fortis inde destillando reservata ad Lapidem hunc conficiendum (dimidium materiæ sumendo) denuò usurpari potest.*

Fioravanta inde Aromaticum *conflat suum, &* Electuarium Angelicum, *in plerisq; ventriculi & viscerum morbis remedia ἐξαίρετα.*

HERCULES BOVII.

Sub hoc ipso titulo opus est, Herculem *illum coloribus suis depingere, quem nimirum* Sala *in Ternar. Vomitor. cap. 5. ex mente Rovii scriptoris Itali, omnibus aliis Catharticorum speciebus multis parasangis antecedere refert.*

Primò Aqua fortis destillanda est hoc modo:

℞. Salis Nitri purgati,
Vitrioli calcinati nō tamen ad rubedinem ana lib. ſ.
Aqv. font. unc. iij.

Destilla per Retortam primo lento, postmodum per sex ad minimum horas forti igne, donec fumi non amplius egrediantur.

PRÆCIPITATUM NOBILE
Aliud.

℞. *Mercurii p. j. Sublima cum sale communi & Vitrioli p. ij. tertia vice. Tunc per se sublima sexies, vel si placet, sæpius. Sublimatum reduc per Retortam cum scoria ferri pellendo; vel aqua fervente in ferreo vase coquendo. Reductum præcipita Oleo Auri, seu Auro soluto; Præcipitatum solve Aquâ philosophicâ facta ex sale Armeniaco & petræ, solutum coagula, coagulando fige. Quod fixum remanet in fundo Medicina erit non contemnenda.*

In hoc describendo tantò brevior sum, quantò is ipse superiori adsinior, quem qui legit, facile hujus quoq; Oedipus erit.

Erat hoc, cum Argentinæ versarer Dno. Doctori Ruxingero *ejusdem Academiæ, professore*

ſeſſore in magno uſu, & cum nobiliſſimum juvenem Bernhardum à Flothau *à ſcabie maligna curaret, præcipuum, quo curationis integrum negotium abſolvebat. Ideoq; quavis etiam arreptâ occaſione, quamvis pluris mihi conſtitit, candido Lectori gratis communicare volui; Et inprimis, quod multis inani ſupercilio arcanorum intumeſcentibus familiare eſſe videam:* præcipitata non amplius proprio nomine Præcipitata & Turbith appellare; etiamſi ne inter illa quidem optimæ notæ ſint, ſed ſtatim Hygieiarum aurearum, argentearum; Solis purgantis, Lunæ purgantis fucatis titulis venditare. *Tolleranda enim, quantum judico, ſententia illa non eſt. Cum nec Aurum per ſe purgans ſit, neq; Luna, nec quid ἰδιοτρόπιον illorum, ſed vel Mercurius, vel Salia aquarum fortium, quibus illa adhærent.*

Aurum non aurū purgans.

Quî enim purgaret Aurum, cum æqualem temperaturam habeat, & Naturam hominis ſimilitudine gratâ corroborat? Neq; enim ſtimulando hac in parte quicquam proficiet, dum ſtimulo caret; Neq; ſimilitudine ſubſtantiæ, dum eâ ipsâ Naturæ potius, humoribus præter naturam omnino contrarianti devinctum ſit.

Unum autem per Essentiam unam uni tantum est, non pluribus contrariis amicum & conjunctum.

MERCURIUS DEIECTORIUS

℞. Mercurii vivi probè purgati lib. j.
Aquæ fortis q. s.

Fac stare per 8. dies in loco frigido, & coibunt in massam, quam vocant Crystallos. Hi effusâ Aquâ, sua sponte siccentur, terantur q3 in vase vitreo, spatula lignea, superfundendo postea Oleum Tartari per deliquium, donec, etiamsi moveatur non amplius spumam sentiat. Stent paululum, postmodum facta filtratione exiccentur. Super materiam in filtro relictam denuò superfunde Aquam pluvialem defillatam, & triduum circiter in loco calido collocentur, interdum movendo.

Postea de capulando filtra, idq; alterum usq; vicem. Siccatis denique acetum affunde in arena per tres quatuorve dies. Eodem depleto, aqua pluviali edulcora & exicca.

Habebis Mercurium instar foliorum Argenti, & hinc grandiloquis Flores Argenti *appellatum. Svaviter purgat per secessum à gr. vj. ad v. vel vj.*

BEZO-

BEZOARDICUM MINERALE AURATUM.

Hactenus de Mercurialibus sub sectionem hanc pertinentibus, jam ad Antimonialia, & quomodo dicente SALA in Hemetologia cap. 6. Antimonium non solum ad vomitiones & secessus de quibus supra; sed etiam ad diaphoresin promovendam usui esse possit. Idq; pro hujus loci captu in forma Præcipitati.

Bezoardica è Mercurio vitæ Antimonialia sunt.

Auspicabimur autem à Bezoardico Mineraliaurato. *Nam falsum est Mercurium vitæ, & hinc facta Bezoardica, Mercurialia magis, quàm Antimonialia esse, licet plerisq; (mirum) ut & SALÆ, Bezoardico minerali propterea parum tribuenti, secus videatur.*

SALA de Bezoardica mineráli angustè sentit.

Quis enim Mercurium Vitæ dicat & ducat aliud, quàm Regulum Antimonii à Salinis Mercurii sublimati Spiritibus mediante calore in liquamen redactum, inq; aqua iterum diffusis illis, quorum scilicet vi continuitas fluxus congregabatur, in pollinem conversus? Probat illud fixitas hujus medicamenti, & quod fusione in Regulum iterum redeat, non in Mercurium aut fumum Mercurialem. Probat etiam effectus Vomitorius, qui Antimonii est, non

Theoria de Mercurio vitæ.

Mercurii ſublimati; Et ſi Antimonium cum Spiritu Salis, vel flores ipſius albos cum Aqua forti inbiberis, poſtea deſtillaveris, itidem oleum ponderoſum elicies, ejusdem prorſus qualitatis cum Mercurio vitæ, quod tamen à Mercurio nemo expectabit. Taceo Mercurium vivum in forma adhuc currente poſt finitam cum Antimonio deſtillationem, partim in Recipiente, partim in Collo bociæ cum Sulphure Antimonii reperiri. Quod Bezoardica ex Mercurio vitæ attinet, & illa probant, quod probatum cupimus. Eundem enim proceſſum ſi cum Antimonio abſq; Mercurio inſtituis parem effectum, & formam Medicamenti experiris; non item, ſi hoc idem facias cum Mercurio.

Antimonium diaphoreticum.

Cape Crocum Metallorum, qui hac in parte Mercurio vitæ reſpondet, p. j.

Spir. Salis Nitri part. vj: Mixta teneantur aliquandiu in loco calido, tandem in arena deſtillentur. Nam quod remanet, à Spiritu Nitri ſuper Carbones liberatum, idem valet, quod Bezoardicum Minerale, & ad eandem etiam doſin extenditur cum illo, prout infra definiemus.

Pariter ex Regulo Antimonii quoq; pulverem

tem cinnabis à Bezoardico minerali haud differrem. Magisterium Antimonii.

℞. Reguli part. j.
Nitri part. ij vel iij.

Ad ignem candefiant & statim Antimonii Regulus in pulverem abibit candidissimum & fixum.

Quæ singula tantum abest, ut à Mercurio sublimato speres, ut potius ipsum conjunctione salium hujusmodi nocentiorem tantò fecerit. Mercurius ideoq; sublimatus hac in parte nihil præstat, præterquam, quod beneficio Spirituum salinorum liquefactionem, & faciliorem Antimonii destillationem promoveat. Iam ad præparationem Bezoardici aurati: Bezoardicum auratum.

℞. Auri, Rore Solis philosophici &c. soluti, & ab ipso per Balneare destillationem, vel potius in Cineribus, iterum atq; iterum ad olei formem usq; consistentiam liberati. Superfuso aliquoties, destillatoq; aceto forti dulcoretur. Siquidem duo acria conjuncta se mutuò jugulant; & hoc idem sperandum foret, si siccam Auri substantiam haberemus, à Mercurio sublimato. Tandem cum Menstruo Basilij supra descripto per mensem ad extrahendam Tincturam digeratur, quæ ipsâ, abstracto per

B. spiritu, rubicundissima habebitur. De hac auri Tinctura misce partem j. cum Liquoris gummosi Antimonialis unc. vj. vel viij. (hunc liquorem verò oportet esse solutum prius in Aqua Nitri) Ex arena spiritum Nitri semel atq; iterum per cohobia destilla, & quod restat, denicq; super prunis in catino plano per horam, per bacillum agitando, crema in pulverem subtilissimum.

Dosis hujus à gr. vj. ad x. in convenienti liquore vel succo, contra morbos plerosq; quibus per sudores remedendi indicatio est.

BEZOARDICUM LUNARE.

℞. Lunam, ut supra ad Magisterium Lunæ, per aquam fortem solutam, idq; sæpius, semper abstractis Volatilioribus Nitri Spiritibus. Ultima vice digere aliquandiu, postea omne phlegma leni igne destilla; utq; per mensem in Fimo steterint, atq; interim incrascescere cœperint, velut in aquam viscosam, tum misce cum solutione Butyri Antimonii cum Spiritu Nitri factæ, in subdecupla proportione, & lege a. destillando fige.

Usus

Usus ipsius laudatur in Cerebri & Matricis affectibus, dosi supra Bezoardico Solis praefixa.

BEZOAR JOVIALE.

℞. Antimonii crudi lib. j. cum pulvere ad flaxum parato ex Nitro & Tartaro fiat Regulus s. a. Initerata fusione adde ad singulas Reguli unc. iij. stanni puri unc. ij. & fiat de novo Regulus. Hujus Reguli Jovialis.

℞. Unc ij. Mercurii sublimati totidem & fiat Butyrum Antimonii s. a. Hoc rectificatum, spiritu Nitri per cohobia ab ipso destillato, decenter fige.

Sudores abundanter provocare creditur dosi gr. 4. vel vj. viij.

BEZOAR MARTIALE.

℞. Antimonii electi Nitri & Salis vulg. ana. q. v. *Tenuiter trita misceantur & per vices (secus enim nimis ebullirent) catino super ignem follium inferantur. Catinus operculo rectus relinquatur, donec liquescat materia. Sub sidentia priore hac vice factâ, novam materiam ingere & ita ad finem usq; pergendo.*

Deniq; per horæ ſpatium confluere ſinatur, dum non amplius tam confertim exhalet.

Eximatur catinus, & pulſetur, quò melius fundum petat Regulus. Sic aliquantò poſt Regulum invenies rubram, qui à fecibus ſeparatus, tenuiter tritus, & aquæ communi aliquoties ablutus per inferiora ſaltem purgare creditur.

℞. Butyri Antimonii, ex hoc Regulo & Mercurio ſublimato facti prout noſti, q. v.

Eo ipſo ex Croco Martis ſolius ignis beneficio conflato per digeſtionem elice tincturam; ſeparatâ impuritate, adſumatur ad Bezoardicum cum ſpiritu Nitri, conſveto more, faciendum. Præſtantiſſimum perhibetur in omnibus alvi fluxibus, doſi reliqua cognatâ.

Pari modo ex limatura cujuslibet metalli, vitri, lapidis &c. cum Butyro Antimoniali, ſiquidem illud vere omnivorum eſt, Bezoardica variis morbis, pro cujusq; natura & proprietate adaptari poſſunt.

Bezoardica mineralia uſitata doſi officium ſuum per ſe nõ faciunt.

De ſingulis verò quæ hîc annotavimus, & maxime de Bezoardico minerali ſimplici, quod omnibus notum jam meritò omiſimus, experientia hoc didici: parum de illis expectandum, eaq; minus virium habere, quam Crato cum

plu-

pluribus aliis, de quibus Bauhinus de Lap. Bezoar. cap. 37. Bezoar. animali tribuit, dum in febribus pestilentialibus parum sibi profuisse scribit &c. nisi dosis illorum justò hactenus moderatior, in liberaliorem transmutetur, vel ab aliis commixtis auxilium præsto habeat; Dum econtrà si dosi exhibeantur satis validâ, efficacia suâ adeo eniteant, ut & Bezoar. & Unicornu superare quis meritò dixerit.

Et hoc de Unicornu tantò magis, quanto probabilius: Unicorna revera in rerum natura non existere, & nusquam unquam tale animal reperiri; sed per cornu more Hebræo vim significari, potentiamq; monarchicam, & per unicornu summam efficacitatem monarchicam, qualis tribuitur Domino JESU Christo, ac rebus ipsum aliquâ virtute repræsentantibus. Unicornu animal non datur.

Ideò & phædro in furno Chymico Unicornu solutum vocat Margaritas præparatas confortantes summè Cor, & facultatem quoq; naturalem.

Quidni enim, si tam virtuosum quadrupes inveniretur integrum apud Regem Hispaniarum vel Turcarum, vel aliquem alium fuisset visum, & experientiâ comprobatum, sed dicen-

Propter dissensiones authorum incerta historia.

te Sanctorio in Methodo Vitandor. errorum Medic. apud neminem istorum virtutes unicornu celebrantur.

Ergo non est credendum, quod alicui inveniatur. Et Authorum ea de re scripturientium tàm discors etiam concordia est, ut ad fidem rei aliàs nullo argumento firmiter stabilitæ demerendam parum ponderis obtineant. Ergo si qua cornua raræ substantiæ aut magnitudinis passim hoc nomine exhibentur, vel lapides osseos dixerim, quorum fodinæ & in his regionibus nonnullæ; vel cornua quidem aut ossa, quæ tamen arte, cujus exemplum Delphi in Belgia ex dente Elephantico mihi monstratum, in eam formam fuerint redacta.

SE-

SECTIO V.

De APPENDICE QVORUNDAM SCITU ADhuc necessariorum.

MERCURIUS MARTIALIS.

DAndum deniq; & hoc in medium est, de Mercurio Martiali *in Chrysobezoar* SALÆ *in Tern. Bezoard. quid sit, nostro arbitratu.*

Ambigua enim illa locutio est, aut in verum sensum ad minimum subobscura. Annon enim quilibet eò interpretetur, ac si Mercurius Martis foret, altera illa pars Martis, in quam per coctionem seu coagulationem naturalem ex illa natus denuò resolvatur, ut ex mortuo vivus evadat, & speciem hydrargyri accipiat? Illud enim factu possibile, experimentis rerum omninò stabilitum est. Ideoq; (non diffitear) ne suspiceris aliud in hac re esse, quàm Chalybem simplicem purissimum, in acubus Hispanicis, si non aliunde, reperiendam. Mercurij Martialis revera quid sit?

Fors

Fors (nisi synechdochen dixeris) ea cum multis SALÆ sententia est: Totum metallum esse Mercurium, adeoq; solam congelationem quodlibet metallum à suo cujuslibet Mercurio distinguere.

Hoc enim utrinq; sensu rectè dixeris: Mercurium cujuslibet metalli (concretum) pro quolibet metallo, & Mercurium Martialem pro ipso Marte.

Quis autem chalybi tàm simplicis, quàm præparati usus sit, & hinc ad Chrysobezoar magis prosperandos effectus ἐνέργεια, partim satis notum arbitror esse, partim aliunde junioribus expetendum.

DE CAUTERIO ACTUali indolorifico.

Quandoquidem SALA in superioribus libris passim Escharoticorum mentionem facit, & vel optimam etiam arsenici fixationem, quo aliàs multi in casibus ruptoria adhibendi, contenti fuissent, malignitatis insimulat; interim tamen non adferendo, quibus mens timida audacior, docta curiosaq; saturatior reddatur. (Causticum enim minerale cui aliàs multum tribuit,

tribuit, ſicco pede tranſit) non potui non & hic è tenebris & caligine quædam educere. Eſt ita quidem, quod illud ex Antimonio, de quo Solenander in Conſil. Medicis; Illud item Zvingeri πυρόπυρον ex albo nihil paſſo, rubro, & nigro unctuoſo; vel in quo celeberrimus Platerus geſtiebat; ſingula ſine dolore eſcharam facientia, multis aliis palmam præripiant. Atqui hæc non tàm omnibus data ſunt ſcire, quàm vires habent ad medendum laudabiles. Ideoq; detur primò quid ſit:

Pyrapyron Zvingeri.

℞. Calcis vivæ p. ij.
Minii. p. j.

Pulveriſentur ſimul, & cum ſapone nigro miſcendo formentur globuli.

Aliud.

℞. Calcis vivæ libr. j.
Tartari uſti unc. j.
Colcothar. Vitrioli uncias ij.

Fiat ex omnibus lixivium, quod decoquatur injuſtam conſiſtentiam.

Ego

Ego cum successu nunquam meliorando ex Cineribus quibuscunq; & calce viva lixivium paravi, sæpius superinfundendo aquam, quod in vase ferreo in melleam usq; consistentiam decoxi. hoc ipso, quoties opus fuit, fonticulos excitavi absq; omni sensibilitate, ne dicam molestia vel dolore.

CAUSTICUM MINERALE ANGELI SALÆ.

℞. Aquæ fortis efficaciss. unc. iiij.
Olei Vitrioli unc. j.

Colloca in matracio in B. M. & destilla phlegma, adde Mercurii sublimati drachm. ij. (aliàs salis Armeniaci totidem drachm. misce) solve conjunctim in vitro bene clauso & ad usum serva. Arcanum est ad tumores pestilentiales, Cancrum, callos fistularum, ad gangrænam, & omnes carnis excrescentias, plumaceolo inunctum, Emplastro defensivo, ubi opus est, circumposito, citò, sine magno dolore, & mollem & facilè separabilem escharam facit.

Magnes Arsenicalis.

Eodem, nisi majori encomio dignum puto Magnetem Arsenicalem *de quo suprà in Ternar. Bezoard. cap. 6. Quia & is sine inflammatione,*

matione, aut corrosione dolorifica operationem perficit suam, & hinc magnorum virorum usibus cum laude inservit.

Placentinitamen illud in Italia à me visum, indeq; comportatum, omnibus numeris (si & hoc addas, quomodo jam factâ fontanellâ humor evocetur, aliàs enim actualia Cauteria roborant & siccant potius) perfectissimum. Nec enim in hujus adhibitione propter extremitatum vaginæ frigidiorem gravioremq; ex depressione in cubitum nonnihil stupente cute, adde miram operationis celeritatem & occultationem, vel quicquam doloris, vel exquisitè sub ustionis specie percipitur. Quam eandem ob causam nec vicinarum partium offendiculum in minimis metuendum est.

Cauterium Placentini.

Fabri-

Fabrica ipſius umbratilis
hæc eſt:

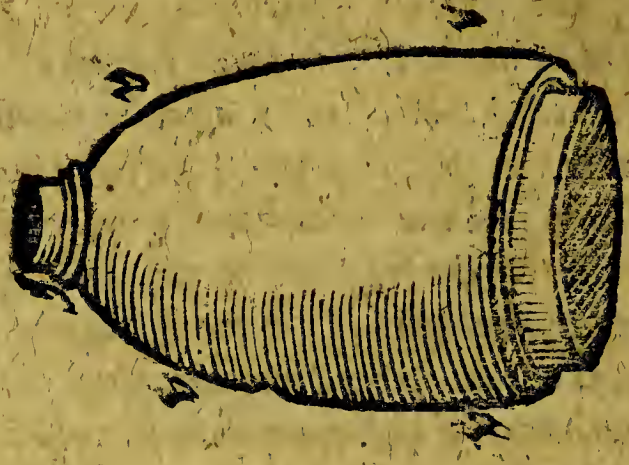

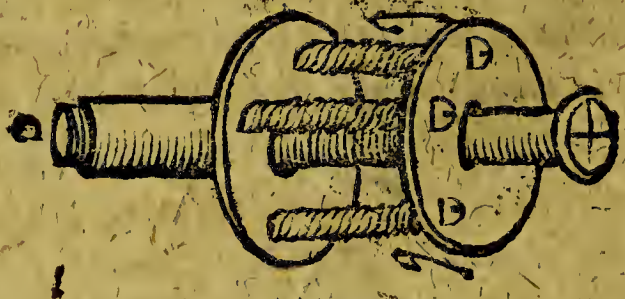

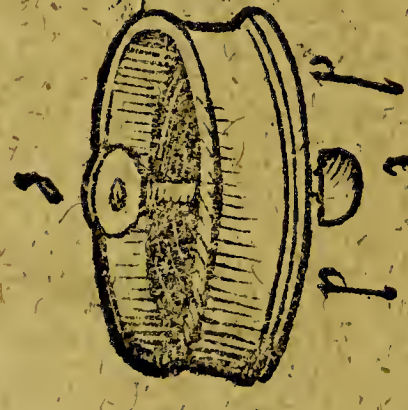

a) Va

a) *Vagina lignea, cornea vel ferrea.*

b) *Rotulæ quæ per fila ænea complicata infigendæ sunt in propria loca inferioris laminæ cannulatæ.*

c) *Stylus ferreus ignitus escharam faciens.*

d) *Operculum foraminatum.*

e) *Clavis ferrea supra & infra lata, desinens in stylum ignitum à cujus depressione in applicatione ipse cogitur inferius.*

f) *Locus, quo egrediens stylus cutim tangit.*

Modus applicandi talis est? Quandocunq; cum festinatione, roboratione, citaq; evacuatione cauterio opus est actuali, ubicunq; etiam convenientior locus ratione partis affectæ, καὶ τῆς ὄψεως visus fuerit, stylus ferreus primum candefiat, intereaq; locus atramento accuratè notetur; postea candefactus stylus cannulæ in medio vaginæ transeunti mox injiciatur, suppositoq; operculo manu dextra destinato loco fortiter imprimendo administretur. Ita non diutius, quàm quod caput intereà rotasses, inhærendo, escharam faciet, sine dolore ullave alteratione partis. Ad illam separandam & putrefaciendam *butyrum solis* cum folio Brassicæ apponas, donec cadat; Hîc à decidua crusta *pulvere primateriali metallico* adspergatur ulcus, id arcèt consociationem, & evocat materiam. Deniq; rorante humiditate pila cereâ vel grano ciceris albi, vel pilâ ex argento perforato paratâ expleas, & hâc quotidiè purgatâ fontanella ritè continuabitur. *Posset hoc in loco fabrica doceri*, quomodo parvuli instrumenti impositione Venæ sectio facienda, ut nec levius, nec profundius, nec ultra citraq; venam

Butyrũ Solis ad escherã inungẽdam.

Phlebotomã do medicus

nam feriendo quicquam timendum sit, res ut expedita & facilis, ita inprimis tempore pestis ad vitanda contagia valdè idoneum. Potest enim eo ipso pro arbitrio & tutò sibi quisq; aperire venam. Verum hæc & alia à me habebis, quando usu passim notiora facta, sicut & hæc, quæ hactenus vulgavi, magis pro vulgari gustu.

Nota phlebotõi utilitas.

MANTELLUM LIGNEum sudoriferum seu Laconicum.

Nec extra Rhombum de Mantello illo ligneo, de quo Author Ternarii Bezoard. cap. de paralysi pauca. Nec enim & illud cuivis fortè obvium.

Hoc ergò siccum & humidum esse potest;

Siccum: quando ex arida Carbonum, vel silicum candentium exhalatione poros corporis laxante sudor promovetur. Humidum: quando, quod pari facilitate fieri potest, sudor vapore ex sudoriferis ex Aqua, vino, vel his remixtis in ingente

lebete coctis, intusq; in mantellum positis elicitur.

Utriusq; structura hæc est: primò machina struatur, instar urinæ seu lecti, asseribus in fundo & utroq; latere sufficienter munitis, tantæ longitudinis & latitudinis, ut virum cujusvis staturæ, aut proceritatis capere, & nihilominus pars aliquota præsertim post pedes vacua restare possit; Pars antica, capitis nimirum, & cervicis basis, sublimior fiat ex obliquè posito asse. re. In imo fundo ceu lecti stragulum; subtus caput verò cervicalia collocentur pro libitu. Postea orbes lignei semicirculares octo pluresve, penes collum tamen minores, cœlum desuper constituant ad hunc finem: ut interstitiis (linteolis) obturatis, exhalationibus intus retinendis occasio fiat, capite interim ritè exerto. Possent etiam asseres glutine conjuncti instar excavati tegumenti superimponi, eo modo ut supernè foramine uno vel altero perusum caloris intus concluſi moderamini rectius præsit. In postica parte fixa pedum sedes sit, postea patina seu olla capulo quodam exemptilis,

lis, in quam vel carbones vel silices candentes; vel Herbarum Diaphoreticarum decocta, commodè imponantur. Sic enim ægro intus decumbente, vapor exhalatioye totum corpus feriet, & sudorem citò existimulabit.

Ejusdem ferè fabricæ lectum pro Gallica lue infectis Parisii à Clariss. D. Johan. Genan reservatum vidi; Attamen ægri funiculis cum tenuibus linteolis incumbunt, subtus camerâ in qua Carbones vel decocta ponuntur, existente. Utriusq; ergò imagines depictæ, ut & aliorum, in sequenti tabula sequuntur.

DE SIGILLATIONE Hermetica.

De Sigillatione Hermetica in superioribus sæpius attacta, quoniam illa quàm necessaria, tàm à plebeis ingeniis capi difficilis, en perfunctoriè pauca: Lampada construo cum fistula inferius pone finem ventricosa, pedem sesquialterum longa, in se eminentioribus digitis ita fixa, ut extremitas ante ignis flammam termine-

tur; illaq; stante Lampade absq; contractatione ab ore sufflatum excipiat, & ideò artifex ambabus manibus vasis vitrive tractationi præesse rectius possim. Postquam ergò ventum inspiratione excitavero, radius flammæ proficietur intensissimus, cui si collum vasis prominens sinistrâ obverto, facilè illud & excandescere, & emolliri incipiet, adeoq; cum dextrâ forcipem vel aliud concinnum instrumentum, vel bacillum vitreum artificiosè adhibeo, Colli ipsius jam liquescentis sive contorsio, sive compressio, sive glutinatio pro orificii ipsius conditione fieri possit.

Labor tantò expeditior & facilior, quantò qui facio, ea in re sum exercitatior, collumq; vitri vel exilius, vel facilioris fusionis. Artificium dubio procul à vitrariis inventum primò, & hinc ab aliis cùm necessitatis, tùm gloriæ causa acquisitum.

Venetum enim vidi, eo ipso qui mirum quantum in variis animalium, fruticum, arborum, fructuum, picturarum, machinarumq; figuris è vitreis ad id scor-

sim

ſim elaboratis bacillis ad libitum ducendis & perficiendis Apellea verè dexteritate profecerit.

Ad eundem finem *globus* conficitur *æneus* cum collo ad latus præcisè reflexo orificii in extremitate ſtructiſſimi in medio tamen, ubi ad infundendum S. V. amplior, rotularum beneficio exemptili. Hic quando æſtuare inceperit magno impetu datâ per roſtrum viâ, ventus eructabitur ad ſigillationem aptiſſimus.

Æolipila æren ventutũ projicit.

Locum tamen inſtrumenti hujus, dum deficit, complere poterit, quòd conos vitreos variæ magnitudinis præſtò habeas, eorumq; unũ orificio vaſis arctiſſimè immittas, circumcirca rimis inſpergendo vitrum cum Borrace vel felle vitri pulveriſatum; poſteaq; in olla foramine ſubtus pertuſo, igne carbonum liquefacias. Poſtquam enim quod paulatim fiat, refrixerit, vas Hermeticè clauſum undiquaq; reperies, præſertim ubi ferreâ ſpathâ candefactâ oras aptè linere jungereq; non intermiſeris.

SCIAGRAPHIA QUORUNDAM *suprà memoratorum.*

Mantellum Ligneum Laconicum
Englisch Kredell.

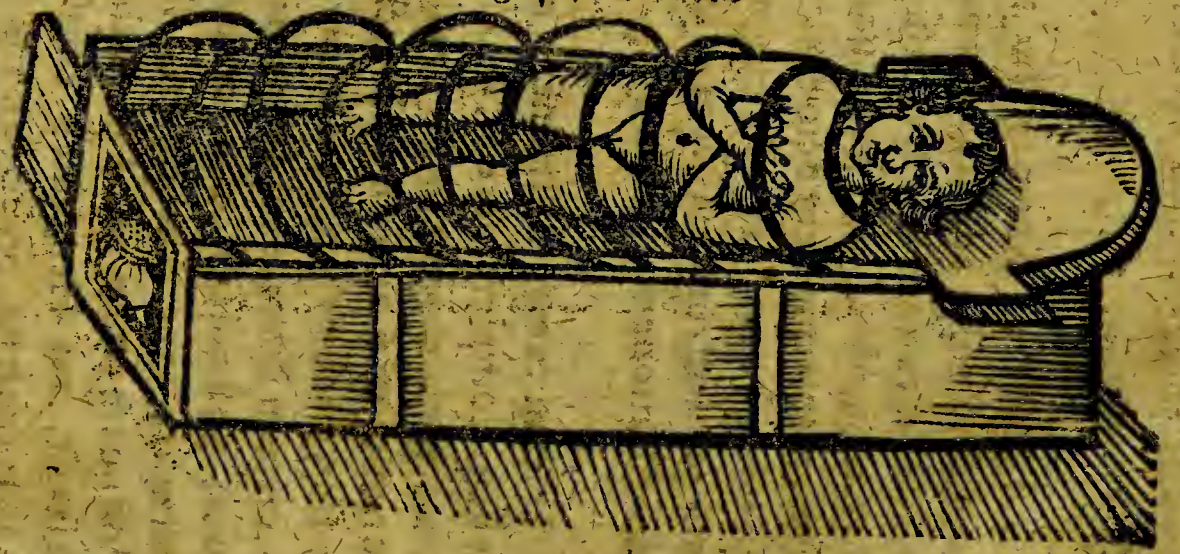

LACO-

LACONICUM PRO GALLI-co morbo infectis D Genandii Parisiensis.

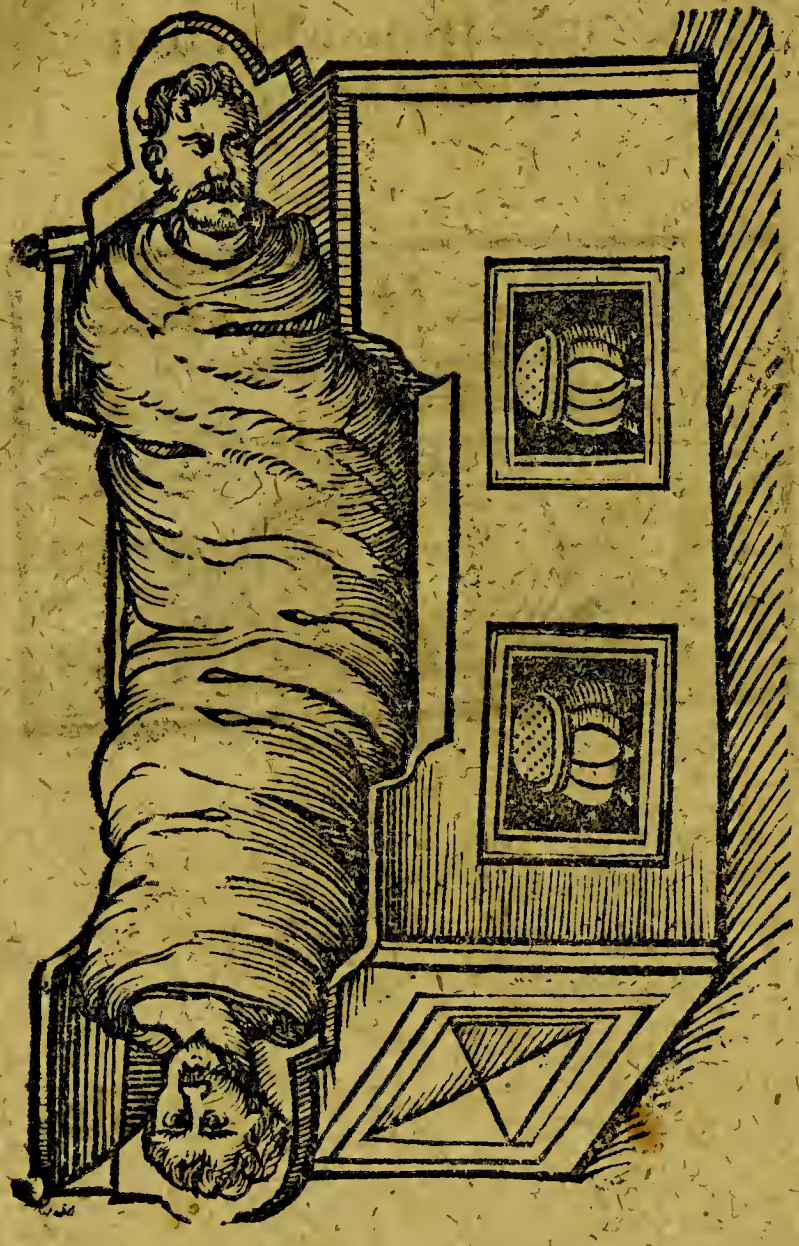

Phiola circulatoria ad Cinnabarim Mercurii conficiendam.

Clo-

Globolus æoliusad sigillationem Hermeticam aptus.

Hæc

17-074

Hæc tibi, Candide Lector, bono animo, quô impleo & facio, si quid ore aut stylo omisi, vel commisi. Vterius si insultas, tu aut alius faciant, uti volent. Ego sine fraude hoc quicquid est, vulgavi, & in hoc DEO TRIVNO summo Archiatro eventus permittendo & errores si quos commisi, deprecando, sermonem finio meum.

FINIS.

H630
S159t

f. 8; p. 684.